

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 1996

YLEISPERUSTELUT

1. Kansantalouden tila ja talouspolitiikka

1.1. Kansantalouden näkymät

Kokonaistuotannon kasvu jatkuu nopeana. Vuonna 1994 noususuhdanne alkoi laajeta vienniteollisuudesta kotimarkkinoille. Nyt tuotanto lisääntyy ripeästi jo useimmilla toimialoilla. Vuoden 1995 alkukuukausina kokonaistuotanto kasvoi 6 prosentin vauhdilla. Edellytykset talouden nousun jatkumiselle Suomessa ovat hyvät.

Kansainvälisen talouden näkymät ovat vielä kohtuullisen suotuisat. Länsi-Euroopassa tuotanto kasvaa keskimäärin 3 prosentin vauhtia. Japani on toipumassa pitkällisestä taantumasta, joskin hitaasti. Yhdysvalloissa, joka on suhdannekierrossa pari vuotta Eurooppaa edellä, talouskasvu on kuitenkin hidastunut.

Kotitalouksien ja yritysten luottamus tulevaisuuteen on parantunut ja suhdanneodotukset ovat myönteiset. Myös markkinat luottavat Suomen talouteen; pitkät korot ovat laskeneet ja markka on ollut Euroopan vakaimpia vaihtuvia.

Taloukskasvun painopiste on siirtymässä viennitektorilta kotimarkkinoille. Viennin kasvua ovat alkanee rajoittaa tuotantokapeikot. Kapasiteetti on jo lähes täyskäytössä massa- ja paperiteollisuudessa. Tuotantokapeikot ovat lisääntyneet myös metalliteollisuudessa. Kotimaiseen kysyntään perustuva talouskasvu on keskeisellä pohjalla niin kauan kuin ulkoinen tasapaino on hyvä ja merkittävä osa kotimaisen

kysynnän lisäyksestä suuntautuu vientikapasiteetin laajentamiseen.

Vuoden 1996 talouskehitystä koskeva arvio perustuu oletukseen, että palkkaneuvotteluissa päästään hyvin maltillisiin ja pitkäaikaisiin sopimuksiin. Tällaiset sopimukset alentavat inflaatio-odotuksia ja mahdollistavat korkojen laskun.

Vienti on kasvanut nopeasti jo neljä vuotta. Viennin osuus bruttokansantuotteesta nousee vuonna 1995 noin 38 prosenttiin oltuaan vuonna 1991 alimmillaan vain 22 %. Kuluvana vuonna viennin määrä kasvaa kymmeneksellä, nopeinta kasvu on metalli- ja sähkötekniisessä teollisuudessa. Vuonna 1996 tuotantokapeikot rajoittavat yleisesti teollisuuden ja viennin kasvua. Hintakilpailukyky on markan vahvistumisesta huolimatta vielä pitkän aikavälin keskiarvoa parempi.

Kansainvälisen suhdannenousun mukana erityisesti metsäteollisuustuotteiden vientihinnat ovat nousseet. Kun tuontihinnat ovat pysyneet vakaina, ulkomaankaupan vaihtosuhte on parantunut merkittävästi. Vaihtosuhteen myönteinen kehitys lisää kansantalouden tuloja sekä vauhdittaa kotimaisen kysynnän ja työllisyyden kasvua.

Investointien pohja ohitettiin vuonna 1994. Ensimmäisenä käynnistyivät teollisuuden investoinnit. Niitä ovat vauhdittaneet kapasiteetin käyttöasteen nousu, tuotteiden hyvä menekki, myönteinen tuloskehitys ja rahoitusrakenteiden vahvistuminen. Investointien painopiste on kone- ja laitehankinnoissa. Rakentamisessa kysyntä vahvistuu hitaammin. Asuntojen uudisraken-

taminen sekä liikerakentaminen kääntyvät nousuun ensi vuonna. Investointien vilkkain vaihe ajoittuu vuosille 1996—1997.

Yksityistä kulutusta lisäävät kotitalouksien ostovoiman kasvu ja laman aikana patoutuneet kulutustarpeet. Velanhoitomenojen pienentyminen lisää myös kotitalouksien kulutus- ja investointimahdollisuuksia. Kotitalouksien ostovoima kasvaakin poikkeuksellisen paljon vuonna 1995; tuloja lisäävät palkkojen ja eläkkeiden kasvu sekä kahdet veronpalautukset. Ensi vuonna valtiontalouden säästöpäätökset hidastavat ostovoiman ja kulutuksen kasvua; ne leikkaavat kotitalouksien tuloja yhdellä prosentilla. Ansio- tulojen verokevennyksen aloittaminen vuonna 1996 luo kuitenkin selvää perustaa ostovoiman ja kulutuksen kasvuille. Työntekijän sosiaalivaikutusmaksuja alennetaan vuonna 1996. Alennus lisää kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja vuositasolla noin 2½ mrd mk.

Kaikkiaan kotimaisen kysynnän määrän arvioidaan kasvavan noin 6 % sekä vuonna 1995 että vuonna 1996. Kokonaistuotanto lisääntyy tänä vuonna 5 % ja ensi vuonna 4½ %.

Kotimarkkinoiden pirstyminen on lisännyt investointi- ja kulutustavaroiden tuontia, ja mm. metalliteollisuuden vahva kasvu raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuontia. Vaikka tuonti lisääntyy ripeästi, kauppataseen ylijäämä nousee parantuneen vaihtosuhteen ansiosta vuonna 1995 ennätykselliseen 44 mrd markkaan, ja vaihtotaseen ylijäämä kasvaa 16½ mrd markkaan. Vuonna 1996 ulkomaankaupan ylijäämä alkaa kuitenkin jo pienentyä. Vaihtotase pysyy yhä ylijäämäisenä, ja velka ulkomaille vähenee. Ulkomainen nettovelka suhteessa bruttokansantuotteeseen alenee vuoden 1996 loppuun mennessä 41 prosenttiin, kun suhdeluku vuonna 1993 oli 55 %.

Inflaatio pysyy tänä vuonna hitaana; kuluttajahintaindeksi nousee keskimäärin vain 1½ %. Inflaatiota ovat vuonna 1995 merkittävästi hidastaneet markan vahvistuminen ja elintarvikkeiden hintojen alentuminen EU-jäsenyyden vuoksi. Vuonna 1996 kuluttajahintojen arvioidaan kohoavan 2½ %. Inflaatioennuste perustuu olettamukselle, että ansiotason nousu jää ensi vuoden aikana pari prosenttiyksikköä tämänvuotista hitaammaksi. Kun puolisen prosenttiyksikköä kuluttajahintaindeksin noususta ensi vuonna aiheutuu energiaverojen kiristämisestä, Suomen Pankin pohjainflaatiotavoite voi toteutua hallitusohjelman mukaisesti.

Työttömyyden huippu ohitettiin vuoden 1994

alkupuolella; kausivaihteluista puhdistettu työttömyysaste aleni vuoden alun 19 prosentista 17½ prosenttiin joulukuussa. Tänä vuonna työvoiman kysyntä lisääntyy lähes 60 000 henkeä ja työttömyysaste alenee keskimäärin 16½ prosenttiin. Eniten uutta työvoimaa palkataan metalliteollisuuteen. Pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu pysähtyy. Työvoimakoulutuksen ja tukityöllistämisen piirissä arvioidaan olevan vuoden 1995 lopussa keskimäärin noin 120 000 henkeä eli noin 5 % työvoimasta. Vuonna 1996 työttömyysasteen odotetaan laskevan 14½ prosenttiin. Työpaikat lisääntyvät eniten palveluelinkeinoissa.

Raha- ja valuuttamarkkinoiden luottamus Suomen talouteen on vahvistunut, ja markka on tänä vuonna ollut Euroopan vakaimpia valuuttoja. Hallituksen yksityiskohtainen säästöohjelma osaltaan on lisännyt markkinoiden luottamusta, mikä näkyi kevään 1995 aikana pitkien korkojen alenemisena.

1.2. Talouspolitiikan linja

Hallituksen talouspolitiikan päätavoitteena on työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Tähän tavoitteeseen päästään ensisijaisesti nopean ja kestävänsä talouskasvun avulla. Sen ohella tarvitaan aktiivisia työvoimapolitiittisia toimia.

Hallitus päätti esillä olevan talousarvioesityksen linjasta jo hallitusohjelmassaan. Tämän linjan keskeisenä osana on valtion velkakierteen pysäyttämisen talouskasvun ja lähivuosiin ajoituvien etupainotteisten menoleikkauksien avulla.

Valtion velkakierteen jatkuminen johtaisi ennen pitkää umpikujaan, josta ulospääsemiseksi jouduttaisiin supistamaan julkisia menoja huomattavasti suuremman määrän kuin nyt tehdään. Velkaantuminen ja korkomenojen kasvu muodostavatkin suurimman uhan mm. sosiaaliturvan rahoitukselle.

Hallituksen päättämistä menoleikkauksista puolet ajoittuu vuoteen 1996, jolloin talouskasvun arvioidaan jatkuvan vahvana. Etupainoisin menoleikkauksin pyritään myös siihen, että aikanaan tulevan taantuman aikana valtiontaloudessa olisi mahdollisimman paljon suhdanepoliittista liikkumavaraa.

Kohdistamalla menoleikkaukset tulonsiirtoihin hallitus pyrki pitämään kiinni julkisten palvelujen hyvästä tasosta ja tukemaan työll-

syöttä. On pidettävä mielessä, että 1980-luvulla valtion menoista juuri tulonsiirrot kasvoivat voimakkaimmin.

Nyt annettava talousarvioesitys rakentuu palkkamaltin ja matalan inflaation varaan. Hallitusohjelman mukaisesti valtionhallinnon toimintamenoista leikataan hintojen ja palkkojen nousu. Julkisen talouden kustannuspaineiden kohoaminen merkitsisi, että talousarvion puiteissa voitaisiin pysyä vain supistamalla menojen määrää vastaavasti enemmän. Palkan- korotusten ja julkisen sektorin työllisyyden välillä vallitseekin selkeä valintatilanne; korkeat palkankorotukset merkitsisivät julkisen sektorin työllisyyden vähenemistä.

Inflaatio on nyt merkittävä uhka talouskasvulle. Korkeat palkankorotukset ja inflaation kohoaminen johtaisivat rahapolitiikan kiristämiseen ja korkojen nousuun. Matala korkotaso on riittävän nopean ja kestävä talouskasvun kannalta avainasemassa.

Tämä talousarvioesitys perustuu arvioon, jonka mukaan työttömyysaste on ensi vuonna keskimäärin 14½ %. Tämä arvio puolestaan perustuu oletukseen, että palkkaneuvotteluissa päästään maltillisiin ja pitkäaikaisiin sopimuksiin, jotka alentavat inflaatio-odotuksia ja mahdollistavat korkojen laskun.

Vaikka työttömyyden lasku riippuu ennen muuta talouskasvusta, tyydyttävää työllisyyttä ei ole saavutettavissa ilman nykyistä paremmin toimivia työmarkkinoita. Uudistustarpeita liittyy etenkin työläinsäädäntöön, työttömyysturvaan ja verojärjestelmään.

Työnteon kannustimien lisäämiseksi verot, tulonsiirrot ja palvelumaksut mitoitetaan yhteensovittaen siten, että ne kannustavat työnteeseen. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus

selvittää pikaisesti toimenpide-esitykset siten, että eduskunta voi käsitellä ne viimeistään keväätistuntokaudella 1996.

Nyt annettavaan talousarvioesitykseen sisältyvien menoleikkausten suoranainen vaikutus kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin ja kysyntään on supistava. Toisaalta esitys tukee välillisesti kysyntää, kotimarkkinoiden elpymistä ja talouskasvua erityisesti seuraavista syistä.

Ensinnäkin julkisen talouden vahvistuminen laskee pitkiä korkoja, mikä on edellytyksenä myös lyhyiden korkojen laskulle. Matalat korot ovat puolestaan kotimaisen kysynnän ja talouskasvun kannalta avainasemassa.

Toiseksi julkisen talouden tasapainottaminen tekee tilaa verotaakan pienentämiselle ja yksityisen sektorin laajenemiselle. Odotukset, että verotus tulevina vuosina pikemminkin kevenee kuin kiristyy, tukevat myös kysyntää ja talouskasvua.

Kolmanneksi valtion velkaantumisen katkaiseminen mahdollistaa kohtuullisen sosiaaliturvan tason säilyttämisen. Jos talouskasvu on kestävä, hallitusohjelman mukaiset säästöt riittävät taittamaan valtion velkaantumisen, vaikka valtiontalouden arvioidaan olevan alijäämäinen 1990-luvun lopussakin. Kotitaloudet voivat luottaa siihen, ettei sosiaalista turvallisuutta uhkaavia uusia menoleikkauksia enää tarvita. Tämä lisää kotitalouksien luottamusta tulevaisuuteen ja tukee sitä kautta kysynnän kasvua.

Edellä mainitut välilliset vaikutukset - korkojen lasku, verotaakan kurissa pitäminen ja kohtuullisen sosiaaliturvan säilyminen - lisäävät luottamusta tulevaisuuteen ja tukevat talouskasvun leviämistä kotimarkkinasektorille. Nämä ovat keskeisiä osia hallituksen talouspolitiikan linjassa, joka tähtää kestävä talouskasvun kautta työttömyyden puolittamiseen.

Taulukko 1. Kansantalous, julkinen talous¹⁾ ja valtiontalous

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	-3,6	-1,2	4,0	5	4 1/2
Työttömyysaste, %	13,1	17,9	18,4	16 1/2	14 1/2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,6	2,2	1,1	1 1/2	2 1/2
Kauppatase, mrd mk	12,6	30,9	33,6	44	39
Vaihtotase, mrd mk	-22,0	-6,2	5,6	16 1/2	12 1/2
Ulkomainen nettovelka					
— mrd mk	229,6	264,9	260,2	255	243
— % viennistä	179,0	166,1	143,6	122	106

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
Julkiset menot, % BKT:sta	60,8	61,9	60,8	59	55
Veroaste, % BKT:sta	46,8	45,4	47,4	45	46 1/2
Valtiontalouden kassamenot, määrän muutos, %	16,3	-4,2	0,6	4	-7
— ilman finanssisijoituksia, määrän muutos, %	4,1	4,4	1,8	5	-5
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-5,9	-8,0	-5,8	-5 1/2	-1/2
— valtio	-7,6	-11,2	-11,2	-10 1/2	-6
— kunnat ja kuntayhtymät	-0,8	0,4	1,6	1	1 1/2
— työeläkerahastot	3,2	3,3	3,2	4	4
— muut sosiaaliturvarahastot	-0,6	-0,5	0,6	0	0
Julkisyhteisöjen velka ²⁾					
— mrd mk	198,1	276,4	303,7	358 1/2	385
— % BKT:sta	41,5	57,3	59,8	65	65
Valtiontalouden velka					
— mrd mk	165,6	255,8	307,5	368 1/2	405
— % BKT:sta	34,7	53,0	60,6	66 1/2	68

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. lakisääteinen työeläkevakuutus

2) EU:n tilinpitosuositusten mukainen julkinen bruttovelka (sisältää työeläkelaitokset)

1.3. Suomen lähentymisohjelma

Hallitus pyrkii siihen, että Suomi voisi olla eduskunnan niin päättäessä niiden maiden ryhmässä, jotka ensimmäiseksi siirtyvät talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen. Suomi on laatinut Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaisen lähentymisohjelman.

Lähentymisohjelma kuvaa Suomen talouspolitiikan tavoitteita ja linjaa vuosina 1995—1999 sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Se tarkastelee erityisesti mahdollisuuksia saavuttaa julkista taloutta sekä hinta-, korko- ja valuuttakurssikehitystä koskevat lähentymiskriteerit. Ohjelman mukaan Suomen osalta talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirtymiseksi edellytettävät lähentymisehdot täytynevät lähivuosina.

Lähentymiskriteerien täyttämisen ja työttömyyden alentamisen välillä ei ole ristiriitaa; pyrkimykset tukevat toinen toisiaan. Hallitus pyrkii tavoitteiden saavuttamiseen ennen kaikkea nopean taloudellisen kasvun kautta. Kortason alentamiseksi inflaatio on vakiinnutettava matalaksi ja valtion velkaantuneisuus käännettävä laskuun ilman, että kokonaisveroaste nousee. Nykyistä alempi reaalikorko tukee työllisyyttä parantavaa talouskasvua. Työttömyyden edelleen vähentämiseksi työmarkkinoiden toimintaa parannetaan siten, että niiden toimintaa jäykistäviä tekijöitä poistetaan.

Hallitus sitoutui keväällä 1995 hallitusohjel-

massaan vähintään 20 miljardin markan menovähennyksiin nykytasoon verrattuna. Menoleikkaukset yhdessä tyydyttävän talouskasvun kanssa kääntävät valtion velkaantumisen laskuun. Menovähennykset on vuoden 1995 osalta hyväksytty lisätalousarviossa ja vuoden 1996 osalta ne on sisällytetty talousarvioesitykseen. Hallitus on talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä päättänyt menoleikkauksista myös vuosille 1997—1999.

Hallituksen ja Suomen Pankin keskeisenä tavoitteena on inflaation vakiinnuttaminen matalaksi. Työmarkkinoilla inflaationvastainen politiikka on saanut laajasti tukea.

Lähentymisohjelmassa on tarkasteltu talous- ja rahaliiton lähentymiskriteerien toteutumista vuoteen 1999 ulottuvan kehitysarvion avulla. Arvio perustuu tyydyttävään kansainväliseen talouskehitykseen, hallitusohjelman mukaiseen finanssipolitiikkaan ja maltilliseen palkkakehitykseen.

Arvion mukaan Suomen kokonaistuotanto kasvaa keskimäärin 3 1/2 prosentin vauhdilla, ja työttömyys alenee tämän vuoden 16 1/2 prosentista 12 1/2 prosenttiin vuoteen 1999 mennessä. Julkinen talous tasapainottuu ja julkinen velkaantuminen taittuu jo vuonna 1996.

Lähentymiskriteerien arvioimiseksi laadittu peruslaskelma ei sellaisenaan vielä toteuta hallituksen talouspolitiikan keskeistä tavoitetta, työttömyyden puolittamista. Tavoitteen toteuttaminen vaatii kehitysarviota nopeampaa kasvua sekä rakenteellisia uudistuksia kansanta-

louden tehokkuuden ja sopeutumiskyvyn edistämiseksi. Lisäksi vaaditaan erittäin pidättyvää pakkakehitystä koko vuosikymmenen ajan. Lainsäädäntöön ja työehtosopimuksiin perustuvia työmarkkinoiden pelisääntöjä sekä sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmiä on uudistettava työllistymistä tukevalla tavalla.

Suomella on lähivuosina hyvät mahdollisuudet lähentymiskriteerien täyttämiseen. Julkisen sektorin alijäämä alittaa vaaditun viitearvon jo vuonna 1996, jolloin myös julkinen velkaantuneisuus kääntyy laskuun. Suomi täyttää jo nyt inflaatio- ja korkokriteerit.

Vaikka julkistaloutta koskevat lähentymiskriteerit näyttävät täyttyvän jo lähivuosina, valtiontalouden tila pysyy ongelmallisena. Kun koko julkinen talous on lähellä tasapainoa jo vuonna 1996, valtiontalouden arvioidaan kuitenkin olevan selvästi alijäämäinen vuosikymmenen loppuun asti.

Lähentymiskriteerien täyttämiseen myötävaikuttava talouspolitiikka edistää työttömyyden vähentymistä, mutta työttömyys pysyy edelleen korkealla tasolla. Hallitus laatii syksyn 1995 kuluessa Essenin Eurooppa-neuvoston suosituksen mukaisen monivuotisen työllisyysohjelman, joka kartoittaa keinot tähän haasteeseen vastaamiseksi.

1.4. Julkinen talous

Julkinen talouden rahoitusasema heikkeni 1990-luvun alkupuoliskolla nopeasti. Rahoitus-alijäämä oli syvimmillään vuonna 1993, jolloin se nousi kansantuotteeseen suhteutettuna 8 prosenttiin. Erityisesti työttömyyden nousu lisäsi menoja, ja samalla verotulot vähenivät. Julkiset menot olivat vuonna 1993 noin 62 % suhteutettuna kansantuotteeseen. Suhdeluku nousi 15 prosenttiyksikköä vuodesta 1990, ja se oli kymmenisen prosenttiyksikköä korkeampi kuin eurooppalaisissa OECD-maissa keskimäärin. Veroaste on pysynyt 1990-luvulla verrattain vakaana; veroasteen vuosittaiseen kehitykseen on talouskehityksen lisäksi vaikuttanut veronpalautusten ajoittuminen.

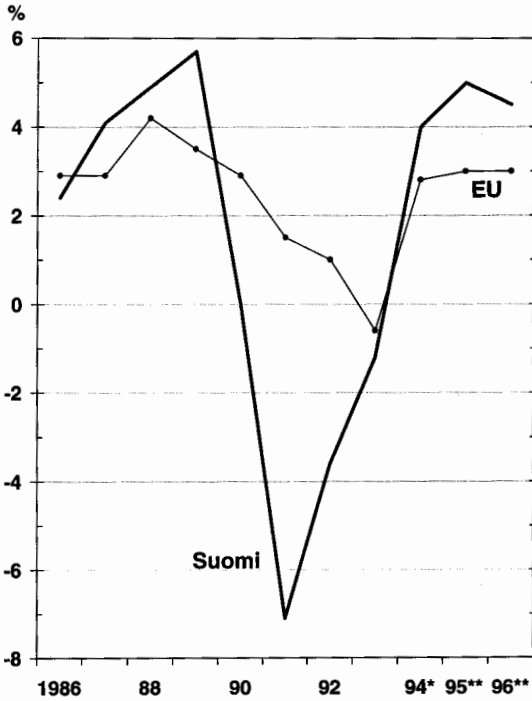
Julkinen talouden terveystämistoimet alkoivat vaikuttaa osittain vuodesta 1992 alkaen. Vuon-

na 1993 kokonaismenojen kasvu hidastui 3 prosenttiin, ja julkinen kulutus supistui määrältään jopa 5 %. Vuonna 1994 julkisyhteisöjen rahoitus-alijäämä pieneni 6 prosenttiin kansantuotteesta lähinnä kunnallistalouden ja sosiaaliturvarahastojen vahvistumisen ansiosta. Valtiontalouden rahoitus-alijäämä pysyi suurena. Vuonna 1995 julkisen talouden rahoitusasema ei juuri parane suotuisasta talouskehityksestä huolimatta. Tämä aiheutuu lähinnä kaksista veronpalautuksista sekä eräistä Euroopan unioniin liittymisestä aiheutuvista tekijöistä; nämä heikentävät rahoitustasapainoa arviolta 3 prosenttiyksikköä BKT:een suhteutettuna.

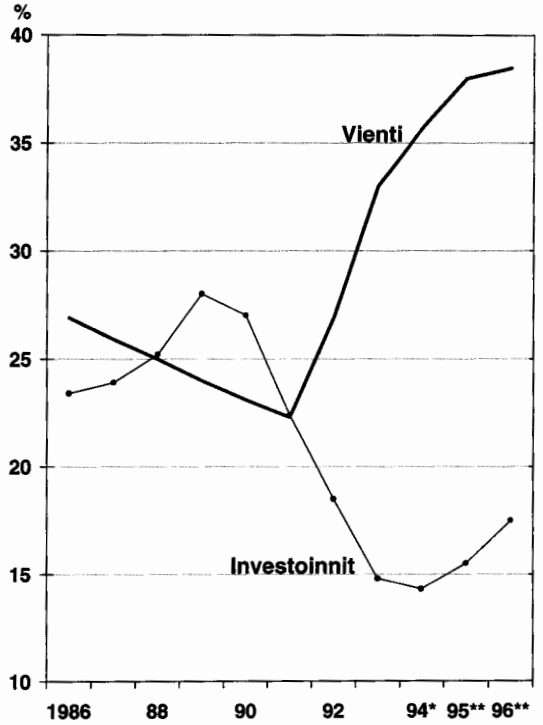
Vuonna 1996 julkisyhteisöjen talouden enustetaan lähes tasapainottuvan. Kolmatta vuotta jatkuva verrattain vahva talouskasvu ja tilapäisesti tuloja vähentäneiden tekijöiden poistuminen lisäävät valtion verotuloja, ja toisaalta työttömyyteen sidoksissa olevat menot vähenevät. Aiemmin toteutetut ja vuoden 1996 budjetissa esitetyt menojen säästöt vaikuttavat merkittävästi valtion menokehitykseen. Vuonna 1996 talousarvioesityksen mukaan valtion menot supistuvat reaalisesti tästä vuodesta noin 5 %. Koko julkisen talouden menot vähenevät 55 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna. Valtion talous säilyy silti selvästi rahoitus-alijäämäisenä. Sen sijaan sosiaaliturvarahastot ja kunnallistalous ovat selvästi rahoitus-alijäämäisiä. Nykyisin sosiaaliturvarahastoihin kuuluvien työeläkerahastojen osittain rahastoivaan ominaisuuteen kuuluu, että niiden tuleekin tuottaa rahoitus-alijäämää. Jotta julkinen sektori olisi kestävässä tasapainossa, valtionkin on päästävä eroon alijäämästään.

Valtiontalouden suurten alijäämien rahoittaminen on johtanut julkisen velan nopeaan kasvuun. Julkisesta velasta onkin yli 90 % valtion velkaa. Vuonna 1990 julkinen velka (EMU-käsittein) oli 15 % kansantuotteeseen suhteutettuna. Vuoden 1995 lopussa sen arvioidaan olevan 65 %. Suurten rahoitus-alijäämien lisäksi velkaongelmaa on pahentanut pankkikriisin hoitaminen. Velkaantumisongelma näyttää saavuttavan taitekohtansa vuoden 1996 aikana. Markkamääräisesti velka vielä kasvaa jonkin verran, mutta suhteutettuna kokonaistuotantoon sen kasvu saattaa pysähtyä.

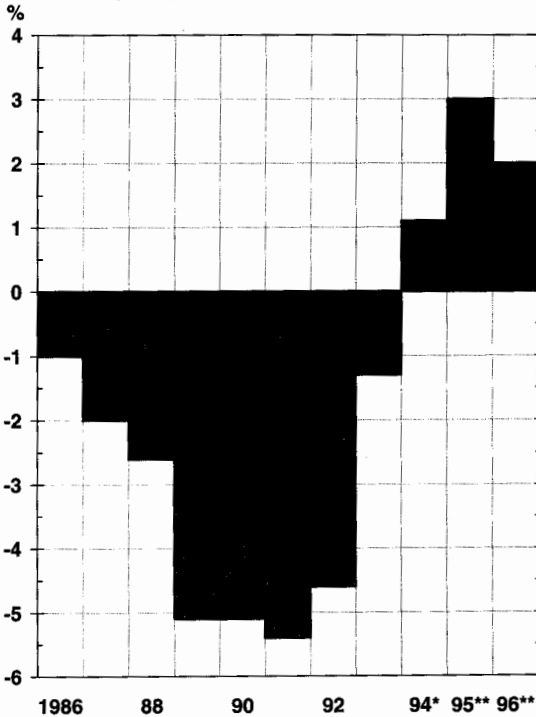
KUVIO 1. KOKONAISTUOTANTO (BKT) SUOMESSA JA EUROOPAN UNIONISSA
Määrän muutos

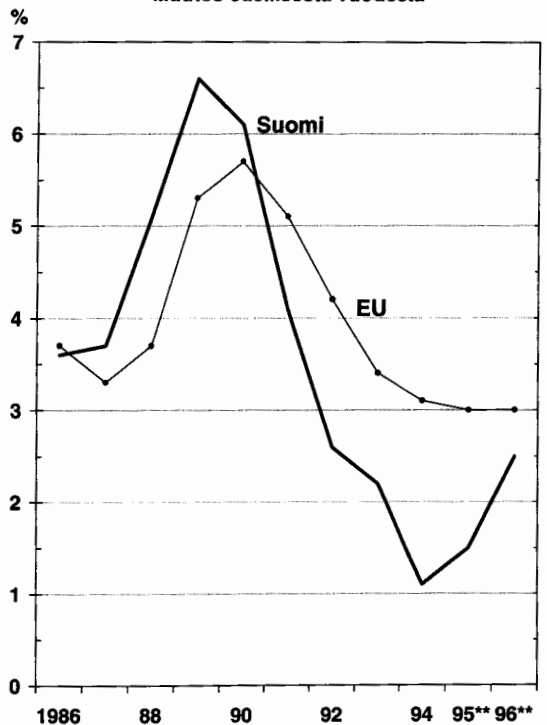
KUVIO 2. INVESTOINNIT JA VIENTI
Suhteessa bruttokansantuotteeseen

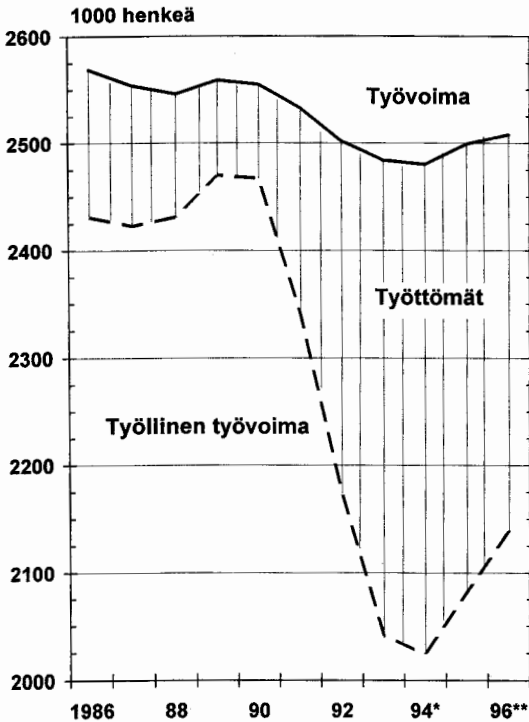
KUVIO 3. VAIHTOTASE
Suhteessa bruttokansantuotteeseen

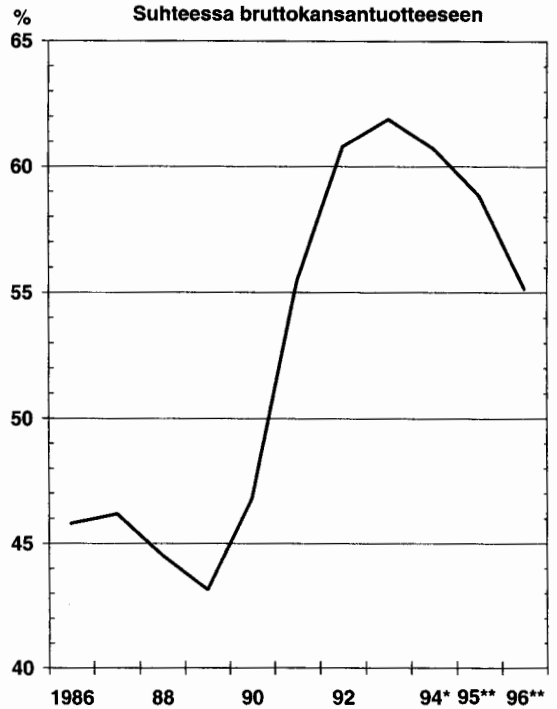
KUVIO 4. KULUTTAJAHINNAT
Muutos edellisestä vuodesta

KUVIO 5. TYÖLLISYYS

KUVIO 6. JULKISET MENOT

Valtio

Valtion välittömät ja välilliset verot yhteensä olivat vuonna 1994 yli 12 mrd mk pienemmät kuin vuonna 1990; sosiaaliturvamaksut (eläkemaksut) kuitenkin kasvoivat. Samaan aikaan valtion menot kasvoivat 55 mrd. mk. Tulonmuodostuksen heikkous ja kotimaisen kysynnän supistuminen vähensivät verotuloja, ja toisaalta valtion siirrot sosiaaliturvarahastoihin mm. toimeentuloturvan rahoittamiseen sekä valtionvelan korkomenot kasvoivat nopeasti. Vielä vuonna 1990 rahoitusylijäämäinen valtion talous muuttui vuonna 1994 syvästi alijäämäiseksi; nettoluotonotto nousi 11 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutena.

Suotuisasta talouskasvusta huolimatta valtion verotulojen kasvu vuonna 1995 jää 3 prosenttiin. Verotulojen kasvua pienentävät kahdet veronpalautukset, eräät liikevaihtoveron palautukset sekä siirtyminen tuonnin yhteydessä sisämarkkinakaupan verotusmenettelyyn. Valtion menot vuonna 1995 kasvavat säästöistä

huolimatta verrattain paljon, sillä Euroopan unioniin liittyminen lisää menoja osittain tilapäisesti, ja korkomenot kasvavat yhä. Valtion nettoluotonotto on kuluvana vuonna yli 10 % suhteutettuna BKT:een.

Talousarviossa esitettyjen lisäsäästöjen ansiosta valtion menot supistuvat vuonna 1996 nimellisesti 3 %. Menopaineet helpottuvat myös suotuisan suhdannekehityksen vuoksi, kun työttömyys ja työttömyysturvamenot vähenevät. Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä vähenevät selvimmän, kulutus ja investoinnit jäävät reaalisesti suunnilleen ennalleen ja korkomenot kasvavat.

Suhdannekehitys, säästötoimet ja velkaantuminen ovat muuttaneet valtion menojen rakennetta 1990-luvulla selvästi. Kulutuksen ja investointien kehityssuunta on ollut laskeva; nykyisin niiden osuus on yhteensä vajaa neljännes. Tulonsiirrot nousivat aluksi, mutta pienenevät viime vuodesta alkaen selvästi; tukipalkkiot ja tulonsiirrot ovat vuonna 1996 noin 60 % valtion tulonkäytöstä. Korkomenojen osuus valtion

menoista nousee vuosikymmenen alkuvuosien 4—5 prosentin tasolta yli 15 prosenttiin vuonna 1996.

Kunnat

Kunnallistalous on vähitellen tervehtynyt rahoituskriisistä, jonka aiheuttivat vuosikymmenen alkupuolella ensin verotulojen kasvun pysähtyminen ja sen jälkeen valtion säästötoimet. Vuotta 1994 voidaan pitää käännekohtana: kuntien verotulot alkoivat jälleen kasvaa ja kuntasektori muuttui selvästi rahoitusylijäämäiseksi.

Verotulojen kasvun käynnistivät vuonna 1994 kunnallisverotuksen perhepoliittisten vähennysten poistaminen sekä yhteisöverokertymän yli kaksinkertaistuminen edellisen vuoden tasosta. Kuntien osuus yhteisöjen tuloverosta kasvaa erittäin nopeasti myös kuluvana ja ensi vuonna. Kuntien muut verotulot lisääntyvät tasaisesti talouden elpymisen ja ansiotulojen kasvun myötä.

Valtionosuuksien kehityksessä vuonna 1994 tapahtui myös käänne: leikkauksista huolimatta valtionosuudet lisääntyivät vielä vuosina 1992 ja 1993 vajaan prosentin vuodessa, mutta vuonna 1994 ne vähenivät 7%; kuluvana vuonna vähennys on 2% ja ensi vuonna 16½%.

Kunnallistalouden tervehtyminen aiheutuu suurelta osin kuntien säästötoimista. Kuntien kulutusta supistettiin voimakkaasti vuosina 1992—1994. Tästä eteenpäin kunnat pyrkinevät säilyttämään saavutetun tason lähinnä voimavaroja uudelleen kohdentamalla. Säästöjen kohteena ovat olleet suurelta osin myös investoinnit, jotka ovat kuluvana vuonna nimellisesti noin puolet vuosikymmenen alun tasosta.

Kuntien kokonaistulot vuonna 1996 vähenevät noin 1½%. Kuntien tuloja ja menoja vähentää vuoden 1996 alussa toteutettavaan valtionosuusuudistukseen liittyvä kuntien kansaneläkkeen lisäosaosuuden poistaminen, jota vastaavalla määrällä vähennetään myös valtionosuuksia. Lisäksi valtionosuuksia vähentää 3,8 mrd markan leikkaus. Kaikkiaan valtionosuuksia maksetaan kunnille 16½% vähemmän kuin tänä vuonna. Kuntien verotulot lisääntyvät 8%. Verotulojen kasvua lisäävät mm. yhteisöjen tuloverokannan korottaminen ja yhteisöverojen ennakkoperinnän kehittäminen.

Kuntien kokonaismenot vähenevät 2%. Kulutusmenot vähenevät reaalisesti ½%, mutta

investoinnit ovat jo kääntyneet kasvuun. Kuntien kulutusmenoja lisää valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistaminen, lasten päivähoiton laajennus sekä eläkemaksun kohoaminen. Kuntien siirrot Kansaneläkelaitokselle vähenevät noin 60%, kun kansaneläkkeen lisäosaosuutta ei enää makseta ja lasten kotihoidon tuen menoja vähennetään.

Sosiaaliturvarahastot

Suurtyöttömyys on vaikeuttanut merkittävästi sosiaaliturvan rahoitusta. Vakuutettujen ja työnantajien maksurasitus on kohonnut ja valtion menot sosiaaliturvan rahoitukseen kasvaneet. Julkisen sektorin säästötoimia onkin jouduttu kohdistamaan myös sosiaalietuuksiin ja -avustuksiin. Eläkkeiden ja muiden tulonsiirtojen vuoden 1994 indeksitarkistuksista luovuttiin. Sairausvakuutus- ja työttömyysturvaetuuksien myöntämisperusteita on tiukennettu. Säästöt kohdistuvat kuluvan vuoden aikana myös lapsilisiin ja opintotukeen. Säästötoimista huolimatta sosiaaliturvarahastojen maksamat tulonsiirrot ovat lähes kaksinkertaistuneet vuodesta 1990 vuoteen 1995. Eniten ovat lisääntyneet työttömyysturvamenot ja ansioläkkeet.

Sosiaalimenojen osuus kansantulosta on noussut muutamassa vuodessa tasolle, jolle sen aiemmin ennakoitiin kohoavan vasta 30 vuoden kuluttua. Vuonna 1995 sosiaaliturvarahastojen maksamien tulonsiirtojen osuus kansantulosta on 25%.

Vuonna 1996 sosiaaliturvan säästöt kohdistuvat mm. eläkkeisiin, työttömyysturvaan, asumistukeen, sairausvakuutukseen ja lasten kotihoidon tukeen.

Työttömyysturvaetuuksien indeksijäädystystä jatketaan, lisäksi työmarkkinatuen menoja vähennetään. Työttömyysturvan kokonaisuudistus toteutetaan vuonna 1997.

Työeläkemenojen kasvua hidastaa vuoden 1996 alusta voimaan tuleva eläkepoliittinen uudistus. Vanhuuseläkkeiden indeksitarkistuksessa siirrytään käyttämään indeksiä, jossa ansiotasoindeksin painoa alennetaan ja kuluttajahintaindeksin painoa vastaavasti korotetaan; alle 65-vuotiaiden työeläkkeet tarkistetaan edelleen nykyisellä ”puoliväli”-indeksillä. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen kymmenen viimeisen vuoden ansioiden mukaan nykyisen neljän viimeisen vuoden asemasta. Lisäksi eläkeuudis-

tus kaventaa työkyvyttömyyseläkkeiden ns. tulevan ajan oikeutta. Kansaneläkemenoja pienentää kansaneläkkeen pohjaosan tekeminen eläkevähenteiseksi. Maatalouden yrittäjäeläkemaksujen alennusten asteittainen pienentäminen vähentää valtion rahoitusosuutta näissä eläkkeissä.

Säästötoimien ja paranevan talous- ja työllisyyskehityksen ansiosta sosiaaliturvamaksujen nousupaineet on purettu ja eräitä maksuja voidaan alentaa jo vuonna 1996. Sosiaaliturvan kokonaismaksurasitus tulee laskemaan ennätyskorkealta tasoltaan vielä lisää lähivuosina.

1.5. Valtiontalouden toimenpiteet keskipitkällä aikavälillä

1.5.1. Valtiontalouden tasapainottamisen lähtökohdat

Suomella on hyvät lähtökohdat yltää nopeaan talouskasvuun lähivuosina, sillä kasvu on nyt nopeaa, inflaatio matala ja vaihtotase ylijäämäinen. Teollisuuden kilpailukyky on suotuisa, kannattavuus kunnossa ja yritysten vakavaraisuus kohentuu.

Työllisyyden parantaminen ja valtiontalouden alijäämän supistaminen vaativat lähivuosina ripeää talouden kasvua. Hallituksen talouspolitiikan päätavoitteen toteuttaminen, joka kulminoituu työttömyyden puolittamiseen vaalikauden aikana, edellyttää koko jakson 1995—1999 kestävästä, nopeaa ja ympäristön kannalta kestävästä taloudellista kasvua.

Talouskasvun jatkumisen kannalta suurimmat riskit ovat valtion velkakierteessä ja palkkakehityksessä. Talouskasvu ja työttömyyden lasku parantavat valtiontalouden tasapainoa. Työttömyydellä on sinänsä suuri vaikutus budjettitasapainoon; työttömyyden lasku yhdellä prosenttiyksiköllä vähentää budjettivajetta välittömästi noin 2 mrd markalla.

Nopeakaan talouskasvu työttömyyden laskun myötävaikuttamana ei kuitenkaan riitä,

vaan tarvitaan myös päätösperäisiä tasapainoa vahvistavia toimia. Valtiontalouden vahvistuminen matalan inflaation ja työnteon kannattavuuden ohella on kotimaisten päätösten varassa.

Hallitus onkin asettanut finanssipolitiikan tavoitteeksi valtion velkaantumisen kasvun taittamisen keskipitkällä aikavälillä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavien valtion menosäästöjen tarve riippuu ratkaisevasti talouskasvun nopeudesta. Samalla pysyvästi korkean työttömyyden merkitys finanssipolitiikalle olisi selvä; mitä korkeammalle tasolle työttömyys asettuisi, sitä suurempi olisi valtion menojen leikkaustarve. Näistä syistä ja suhdannevaihe huomioon ottaen valtion menosäästöt tulee toteuttaa etupainotteisesti.

Finanssipolitiikan tavoitteen toteutuminen edellyttää, että valtion menojen tasoa alennetaan pysyvästi etenkin vuosina 1996—1997 sekä toteutetaan päätöksiä, jotka hidastavat menojen kasvua tulevina vuosina.

Tämän mukaisesti hallitus on nyt annettavan vuoden 1996 talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä päättänyt valtion menojen supistamisesta runsaalla 20 mrd markalla vuoteen 1999 mennessä. Hallituksen tähän talousarvioesitykseen sisällyttämät menojen leikkaukset toteutuvat hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa vuodelle 1996 määritellyt säästöt, runsaan 10 mrd markan supistukset nykytasoon verrattuna. Lisäksi talousarvio sisältää vuodeksi 1995 päätettyjen 12 mrd markan suuruisien menoleikkausten jatkamisen pysyväisinä.

Näin ollen hallitus on talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä sopinut keskeisiltä osin koko vaalikauden finanssipolitiikasta. Hallituksen sopimat menoleikkaukset on mitoitettu siten, että valtiontalous kyetään tasapainottamaan kiristämättä kokonaisverotusta. Menoleikkaukset ovat sopusoinnussa työllisyystavoitteen kanssa.

Seuraavassa tarkastellaan keskeisimpiä menojen leikkauksia ja toimenpiteitä vuoden 1996 talousarviossa ja myöhempien vuosien finanssipolitiikan toteuttamiseksi:

Taulukko 2. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1994—96

	1994 tilinpäätös milj. mk	1995 talousarvio milj. mk	1996 esitys milj. mk	Muutos 1996/95 %
Kulutusmenot	54 008	53 105	54 932	+3
Siirtomenot	107 164	115 732	106 060	-8
Sijoitusmenot	15 563	3 771	3 805	+1
Muut menot	20 020	23 225	28 188	+21
Yhteensä	196 755	195 833	192 985	-1
— menot valtionvelasta (PL 36)	20 930	24 106	29 390	+22
— muut menot	175 825	171 728	163 596	-5
Tulo- ja varallisuusvero	32 198	31 660	38 700	+22
Arvonlisävero	37 667	38 310	45 600	+19
Muut verot	34 389	36 198	38 588	+7
Muut tulot (ilman nettolainanottoa)	25 169	29 830	31 396	+5
Yhteensä	129 422	135 999	154 284	+13
Nettolainanotto	69 190	59 836	38 705	-35
Yli/alijäämä	+1 858	+1	+4	

1.5.2. Valtiontalouden tasapainottamis- ja muut toimenpiteet vuoden 1996 talousarvioesityksessä

Talousarvioesityksen valmistelun lähtökohtana on ollut hallitusohjelmassa ja sen lisäpöytäkirjassa sovittujen talouden tervehdyttämistoimenpiteiden toteuttaminen. Toimenpiteiden mitoitus nojaa hallitusohjelman linjaukseen, jonka mukaisesti vuoden 1996 valtion talousarvioon tehdään vähintään 10 mrd markan rakenteelliset menojen leikkaukset nykytasoon verrattuna.

Tämä talousarvioesitys päättyy kaikkiaan runsaan 10 mrd markan suuruisiin rakenteellisiin menojen säästöihin. Tämä sisältää vuoden 1995 ensimmäiseen lisätalousarvioon sisältyvien menoleikkausten aiennusten vaikutukset. Samalla esityksessä jatketaan vuonna 1995 voimassa olevia yksivuotisia säästölakeja ja -päätöksiä, joiden yhteisvaikutus on noin 12 mrd mk.

Näiden valmistelulinjausten pohjalta nyt annettavan talousarvioesityksen loppusumma on 193 mrd mk eli se on hallituksen keväällä 1995 määrittelemän menojen kokonaiskehityksen puitteissa.

Talousarvioesityksessä kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vuoden 1996 alusta lukien siten, että luovutaan kantokykyluokituksen käyttämisestä valtionosuuksien määräytymisperusteena. Kuntien verotuloissa olevat erot otetaan huomioon verotuloihin perustuvalla tasauksella. Uuden valtionosuusjärjestelmän ai-

heuttamat vaikutukset kuntien talouteen rajataan +/- 200 markkaan asukasta kohden. Uudistuksen yhteydessä luovutaan kuntien rahoitusosuuksista kansaneläkkeiden lisäosiin. Kuntien valtionosuuksia vähennetään vastaavasti. Valtionosuuksiin ei tehdä kustannustason tarkistuksia eikä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistusta.

Uudistus aiheuttaa muutoksia sisäasiainministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalojen määrärahojen suhteissa. Kuntien kansaneläkkeiden lisäosaosuuden poistumisesta aiheutuva kuntien menojen vähennys 4 220 milj. mk otetaan huomioon vähennyksenä sisäasiainministeriön hallinnonalan valtionosuuksissa. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menot lisääntyvät vastaavasti valtion kansaneläkkeiden lisäosamenojen kasvun johdosta. Jotta uudistukseen liittyvät verotuloihin perustuvat tasaukset voitaisiin tehdä valtionosuusjärjestelmän kannalta siten, että kuntien taloudellisten erojen tasaminen on selkeästi erillisenä näkyvä osa järjestelmää, tehdään verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaukset hallinnonalojen valtionosuuksien suhteissa. Verotuloihin perustuvista tasauslisistä sisäasiainministeriön osuus on 294 milj. mk, opetusministeriön osuus 936 milj. mk ja sosiaali- ja terveysministeriön osuus 1 443 milj. mk. Tasausvähennyksistä sisäasiainministeriön osuus on 334 milj. mk, opetusministeriön osuus 1 064 milj. mk ja sosiaali- ja terveysmi-

nisteriön osuus 1 642 milj. mk. Järjestelmän vaikutusten tasaamiseen liittyvät siirtymätasaukset jaetaan hallinnonaloittain samassa suhteessa kuin verotulojen perusteella tehtävät tasaukset. Siirtymätasauksista aiheutuu vähäisiä muutoksia hallinnonalojen valtionosuuksien suhteissa. Valtionosuusudistusta on kuvattu tarkemmin luvun 26.97 perusteluissa.

Tärkeimmät valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteet nykyiseen verrattuna vuonna 1996 ovat hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukaan seuraavat:

— Kuntien valtionosuuksia vähennetään yhteensä 3,8 mrd mk. Vähennyksen mitoituksessa on otettu huomioon veroperustemuutosten aiheuttama 700 milj. markan lisäys kuntien verotuloihin vuonna 1996. Vähennykset kohdistetaan saman suuruisina kuntiin asukasta kohden laskettuna ja kohdennettuna hallinnonaloittain vuoden 1995 valtionosuuksien suhteessa. Vähennyksestä sisäasiainministeriön osuus on 418 milj. mk, opetusministeriön osuus 1 330 milj. mk sekä sosiaali- ja terveysministeriön osuus 2 052 milj. mk, jossa on otettu huomioon alle kouluikäisten lasten päivähoito-oikeuden laajennuksen ja kotihoidon tuen säästötoimen vaikutukset.

— Kauppa- ja teollisuusministeriön sektorin yritystykä vähennetään 800 milj. markalla karsimalla TEKES:in, yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisen, energiatuen ja yritysten kansainvälistymisen myöntämisvaltuuksia runsaalla 900 milj. markalla ja Kera Oy:n korkotukilainavaltuuksia 100 milj. markalla sekä poistamalla valtionyhtiöiden osakehankintamäärärahaa ja viljan varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaus.

— Lapsilisiä leikataan 750 milj. markalla 1.7.1995 lukien toteutetun alennuksen mukaisesti.

— Maatalouden kansallisesta tukipaketista leikataan 750 milj. mk kohdistamalla karsinnat lähinnä pinta-alalisiin ja siirtymäkauden tukiin.

— Työttömyysturvallakiin tehdyn muutoksen mukaisesti palkkatason noususta johtuva peruspäivärahan tarkistusta ei tehdä vuosina 1995 ja 1996 eikä myöskään myöhemmin korvata.

— Lisäksi työttömyysturvamenoja leikataan työmarkkinatuesta 500 milj. markalla, mikä edellyttää muutoksia työmarkkinatuesta annettuun lakiin sekä työvoimapolitiitisesta koulutuksesta ja työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annettuihin säädöksiin.

— Liikennesektorin menoja karsitaan 400

milj. markalla, mihin sisältyy yksityisteiden valtionapujen runsaan 100 milj. markan, yrityssektorin avustusten vajaan 200 milj. markan sekä runsaan 100 milj. markan muiden menojen vähennykset.

— Kansaneläkkeen pohjaosa saatetaan eläkevähenteiseksi vuoden 1996 alusta, mikä vähentää määräraharavetta 400 milj. mk. Lisäksi eräitä muita kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia tarkistetaan 35 milj. markalla.

— Valtionhallinnon toimintamenoista leikataan hintojen ja palkkojen nousu. Sen lisäksi näitä menoja karsitaan 350 milj. mk.

— Opintotukea leikataan 300 milj. markalla tuen saantiedellytysten tiukentamisen johdosta.

— Maatalousyrittäjien lomituspalveluja koskevien säädösmuutosten johdosta syntyy 250 milj. markan säästö. Maatalousyrittäjän eläkemaksun alennuksen pienentämisellä vähennetään menoja 150 milj. mk.

— Asumistukiperusteissa toteutetaan 250 milj. markan säästö.

— Eläkkeiden ja muiden sosiaalietuuksien indeksitarkistuksiin liittyvillä toimilla saavutetaan säästöjä.

— Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä sairaanhoitokorvausten perusteiden muutosten säästövaikutus on 440 milj. mk. Kuntoutusmenoja vähennetään 100 milj. mk.

— Metsänparannusvaroista ja maatalouden hallinto- ja neuvontamenoista sekä eräistä muista maa- ja metsätalousministeriön menosta leikataan noin 200 milj. mk.

— Suomen varsinaiset kehitysyhteistyömenot jäädytetään vuoden 1995 tasolle, mikä merkitsee noin 200 milj. markan säästöä.

— Raha-automaattivarojen ja veikkausvoitovarojen lisätuottoa ei jaeta nykyisille edunsaajille.

— Maakunnan kehittämisrahaa leikataan.

— Puolustusvoimien toimintaa rationalisoidaan aikaisemmin päätetyn ohjelman mukaisesti, jonka säästövaikutus on 150 milj. mk.

Työllisyyskehityksen arvioidaan vähentävän sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan menoja. Lisäksi työttömyysturvamenojen rakenteessa on tapahtunut muutosta siten, että työmarkkinatuen osuus työministeriön hallinnonalalla on kasvanut.

Valtiontalouden tervehdyttämiseen kuuluu keskeisenä osana verotuksen perusrakenteen kehittäminen taloudellista kasvua tukevaan suuntaan keventämällä ansiotulojen verotusta ja siirtämällä verotuksen painopistettä välilliseen

verotukseen. Tässä talousarvioesityksessä aloitetaan ansiotulojen verotuksen keventäminen poistamalla vakuutetun kansaneläkemaksu sekä työntekijöiltä että eläkeläisiltä. Lisäksi vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastusta 80 000 markan ylittävältä osalta lievennetään ja lainaveron perimisestä luovutaan.

Nämä hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet merkitsevät eläke- ja ansiotulojen verotuksen vähennystä runsaat 2,5 mrd mk. Lisäksi lainaverosta luopuminen merkitsee kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvua.

Talousarvioesitykseen sisältyvät julkisen hallinnon rationalisointitoimenpiteet myötävaikuttavat myös valtiontalouden ja koko julkisen talouden tervehtymiseen.

1.5.3. Valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteet vuosina 1997—1999

Vuoden 1996 talousarvioesityksessä esitettävät säästötoimenpiteet merkitsevät vuosille 1997—1999 ajoittuvia kertaantuvia lisäsäästöjä, jotka alentavat valtion menoja edelleen lähes 5 mrd mk vuoteen 1999 mennessä.

Kappaleessa 1.5.1. todetun mukaisesti hallitus on tämän talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä vahvistanut ja päättänyt yhteensä runsaan 20 mrd markan suuruisista rakenteellisten menojen leikkauksista vaalikauden loppuun mennessä nykytasoon verrattuna. Tämä merkitsee vuoden 1996 talousarvioesitykseen sisältyvien säästötoimien lisäksi runsaan 5¹/₂ mrd markan suuruisen uusien menojen leikkauksen määrittelyä.

Hallituksen talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä päättämät uudet rakenteelliset menojen supistukset vuosille 1997—1999, jotka ovat etupainotteisia, tiivistyvät seuraaviksi:

1. Kuntien valtionosuuksia leikataan 1,5 mrd markalla vuonna 1997 ja lisäksi 1,3 mrd markalla vuonna 1998.

Valtionosuusleikkaukset toteutetaan siten, ettei näiden leikkausten ja vuoden 1997 alusta toteutettavan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteisvaikutus aiheuta millään kunnalle kohtuuttomia taloudellisia ongelmia palvelutason ylläpitämisessä.

2. Työttömyysturvan kokonaisuudistus toteutetaan vuoden 1997 alusta lukien siten, että sen sisältämät rakenteelliset säästöt vähentävät valtion menoja tasapainotilanteessa 0,8 mrd mk.

Samassa yhteydessä uudistetaan työpolitiik-

kaa ja työttömyysturvajärjestelmää niin, että nykyistä enemmän kannustavat ja antavat mahdollisuuden aktiiviseen osallistumiseen työelämään sekä myös lyhyiden työsuhteiden vastaanottamiseen.

Uudistusten sisältö valmistellaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa niin, että eduskunta voi käsitellä lakiesitykset keväätistunto-kaudella 1996.

Aktiivisten työvoimapolitiittisten toimenpiteiden taso säilytetään vuoden 1995 tasolla.

Osana uudistusta selvitetään, voidaanko kaikille alle 20-vuotiaille vuoden 1997 alusta lähtien tarjota työ-, harjoittelu- tai koulutuspaikka ja samalla nostaa työttömyysturvan saantiin oikeuttava ikäraja 20 vuoteen.

3. Eräiden etuuskien (työttömyysturvaetuedet, vammaistuet, hoitotuet, lasten kotihoidon tuki, vanhempainrahan vähimmäispäiväraha, elatustuki, toimeentulotuen perusmäärä ja so-tilasavustus) vuosien 1997 ja 1998 automaattiset indeksikorotukset jätetään tekemättä, mistä aiheutuu säästöjä 0,8 mrd mk.

4. Entisen Neuvostoliiton velkojen järjestylyyn liittyvät asehankinnat tekevät mahdollisiksi aiempiin suunnitelmiin nähden noin 0,3 mrd markan supistukset puolustusvoimien materiaali-hankinnoissa.

5. Elinkeinosektoreiden tukia ja muita vastaavia menoja leikataan noin 0,8 mrd markalla. Tästä kauppa- ja teollisuusministeriön osuus on 0,2 mrd mk, liikenneministeriön osuus 0,1 mrd mk, työministeriön osuus 0,2 mrd mk sekä maaja metsätalousministeriön menoista (lomituspalvelut ml.) 0,3 mrd mk. Muiden sektoreiden yritystukia yhdistetään kauppa- ja teollisuusministeriön tukiin niitä samalla supistaen.

Uudet lisäsäästöt merkitsevät sitä, että hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelut voidaan edelleen turvata koko maassa. Tämä vahvistaa edelleen kotitalouksien luottamusta tulevaisuuteen ja tukee sitä kautta kysynnän kasvua.

Rakenteellisten menojen supistaminen etenkin tulonsiirtojen osalta tukee talouden tehostamista ja pitkän ajan kasvuedellytyksiä. Kestävän talouskasvun aikaansaaminen edellyttää resurssien tehokasta kohdentumista estävien järjestelmien uudistamista. Markkinoiden toimintaa vinouttavat yritystuet on tarkoitus karsia talouden ja työllisyyden elpessä.

Verotuksen, tulonsiirtojen ja julkisten maksujen yhteisvaikutus vinouttaa työmarkkinoiden toimintaa. Tästä syystä hallitus kiinnittää kaudella 1996—1999 erityistä huomiota mainitun

kaltaisten kannustinongelmien poistamiseen. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus valmistele yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa työttömyysturvajärjestelmän kokonaisuudistuksen, jolla toteutetaan rakenteellisia lisäsäästöjä vuodesta 1997 alkaen.

Hallitusohjelman mukaisesti kaudella 1997—1999 jatketaan ansiotulojen verotuksen keventämistä verojärjestelmän pahimman epäkohdan poistamiseksi. Taloustilanteen vuoksi kevennykset rahoitetaan verojärjestelmän sisäisten painopistemuutosten avulla.

Valtionhallinnon rakenteiden ja toiminnan tehostamiseksi hallitus on päättänyt talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä, että se ryhtyy toimenpiteisiin julkisen hallinnon tehokkuuden, toimivuuden ja taloudellisuuden lisäämiseksi. Näin on tarkoitus saavuttaa ainakin 0,6 mrd markan säästöt.

Toimenpiteet sisältävät mm. eri ministeriöiden aluehallinnon uudistamisen, yritystukia myöntävien organisaatioiden yhdistämisen ja yritystukien keskittämisen kauppa- ja teollisuusministeriöön, korkeakouluverkoston työnjaon selkiyttämisen, merellä toimivien organisaatioiden yhteistoiminnan lisäämisen, työvoimaviranomaisten toiminnan rationalisoinnin, julkisista varoista maksettavien liikennetukien yhdistämisen ja karsimisen, tielaitoksen liikelaitostamisen ja terveydenhuollon organisaatioiden rationalisoinnin. Hallitus päättää näistä toimenpiteistä yksityiskohtaisesti vuosien 1997—1999 menokehysten antamisen yhteydessä.

Lisäksi hallitus korostaa, että työmarkkinajärjestöjen neuvottelema työeläkeratkaisu (ns. Puron työryhmä) vähentää pitkällä aikavälillä merkittävästi työeläkemenojen ja työeläkemaksun nousupaineita. Ratkaisu tuottaa vuoteen 1999 tultaessa noin 0,6 mrd markan säästön valtion menoihin.

1.5.4. Talousarvioesityksen työllisyysvaikutukset

Kasvun tukeminen

Hallituksen talouspolitiikan keskeisenä päämääränä on työttömyyden puolittaminen hallituskauden aikana. Vuoden 1995 alkupuolella työllinen työvoima lisääntyi merkittävästi mutta työttömyys ei vähentynyt vastaavalla määrällä. Tämä johtuu työvoiman tarjonnan samanaikaisesta kasvusta. Tarjonnan arvioidaan edelleen

kasvavan, mikä vaikeuttaa työttömyystavoitteen saavuttamista. Työttömyyden alenemisessa onkin meneillään olevan noususuhdanteen aikana pyrittävä mahdollisimman hyvään tulokseen, sillä kasvun hidastuessa edellytykset tavoitteen saavuttamiseen ovat heikommät.

Työllisyyden parantamista vaikeuttaa valtion velka, joka on kasvanut nopeasti ja muodostaa uhan koko kansantalouden tasapainoiselle kehitykselle. Vuoden 1996 talousarvioesitykseen sisältyvät menosäästöt ja samassa yhteydessä päätetyt lisäsäästöt tukevat välillisesti kysyntää, tuotannon kasvua ja työllisyyttä. Menosäästöillä on ensivaiheessa kysyntää supistava vaikutus, mutta talouden tasapainottaminen edesauttaa korkojen laskua ja luo odotuksia kysyntää tukevasta verotuksen kehityksestä. Finanssipolitiikka auttaa siten talouskasvun leviämistä kotimarkkinoille ja tukee yksityisen sektorin laajentamista lähivuosina.

Välittömät työllisyysvaikutukset

Valtion talousarvion työllisyysvaikutusten arvioidaan ulottuvan kerrannaisvaikutuksineen yli puoleen työllisestä työvoimasta. Talousarvioilla on siten työllisyyttä ylläpitävä ja tasapainottava vaikutus. Työllisyysvaikutuksia arviotaessa on toisaalta otettava huomioon myös menojen rahoitus. Siltä osin kuin menojen kattamiseen käytetään verotuloja, tämä vähentää yksityistä kysyntää. Velanotto puolestaan vaikuttaa tulevien vuosien verorasitukseen.

Menoryhmittäin tarkasteltuna välittömmiin työllisyyteen vaikuttavat kulutusmenot, joilla ylläpidetään työvaltaisia julkisia palveluja. Talousarvioon sisältyvät menoleikkaukset pienentävät kulutusmenoja, mikä hallinnonalakohtaisista ratkaisuista riippuen pienentää jossain määrin myös valtion henkilöstön määrää. Henkilöstökehysten mukaan valtion henkilöstön määrä tulee talousarviovuonna olemaan henkilötyövuosina mitattuna yhteensä noin 114 400.

Myös valtion siirtomenoilla on merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Kuntien valtionosuuksien alentaminen aiheuttaa paineita kuntasektorin työllisyyteen, mutta nämä vaikutukset kompensoitunevat kuntien oman rahoitusosuuden kasvulla, johon antaa mahdollisuuden kuntien rahoitusaseman parantuminen. Kuntien valtionosuuksien alentaminen on mitoitettu siten, että peruspalvelujen tuottaminen voidaan turvata.

Elinkeinotukien supistaminen on tärkein yk-

sityiseen sektoriin kohdistuvista rakennepoliittisista toimista. Yritystukien määrä pienenee, mutta tuet kohdistuvat aikaisempaa selvemmin reaalisien kilpailukyvyyn parantamiseen ja vähentävät tukiin liittyviä markkinoiden vääristymiä. Maataloussektorin säästöt kiihdyttänevät jonkin verran maataloudessa työskentelevän työvoiman vähentymistä edelleen. Toisaalta budjetti sisältää maatalouden supistuvan työllisyyden vastapainoksi sekä kansallisia että EU-tukeen perustuvia panostuksia uusien työpaikkojen luomiseksi maaseudulle.

Säästöt kotitalouksien tulonsiirroissa vaikuttavat työllisyyteen kulutusksynnän kautta. Säästöjä toteutettaessa perusturva säilytetään.

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet

Talousarvioesityksen välittömiä työllisyysvaikutuksia tehostetaan pitämällä työvoimapolitiittisten toimenpiteiden taso 125 000 henkilötyövuotena. Tämä vastaa noin 5 % koko työvoimasta ja on merkittävä osa kokonaistyöllisyydestä.

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet kohdistuvat erityisesti pitkäaikaistyöttömiin ja nuoriin. Tukityöpaikoista pääosa sijoittuu kuntasektorille. Sen sijaan koulutustoimenpiteiden vaikutus kohdistuu eniten yksityiselle sektorille. EU:n rakennerahastojen kautta työllisyystoimenpiteet liittyvät koko EU-alueen kattavaan työllisyys- ja työvoimapolitiikkaan. EU:n osarahoittamat hankkeet kohdistuvat myös työssäoleviin henkilöihin, millä edistetään sopeutumista elinkeino- ja tuotantorakenteen muutoksiin. Hankkeilla edistetään myös alueellista tasapainoa.

Vuoden 1996 osalta työvoimapolitiittisten toimenpiteiden avulla työllistettävien ja koulutettavien määrän arvioidaan jakautuvan eri toimenpiteiden kesken seuraavasti.

Palkkaperusteinen työllistäminen	55 500
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus	39 000
Työmarkkinatuella työharjoittelussa	8 500
Työllisyysperusteiset investoinnit	3 000
EU:n sosiaalirahaston hankkeet (tavoite 3).	18 000
EU:n aluekehitysrahaston työllisyysperusteiset investoinnit	1 000

Kaikki yhteensä 125 000

Työmarkkinatukea saavan määräksi arvioidaan vuonna 1996 keskimäärin 123 000 henkilöä. Työmarkkinoille sijoittumisen helpottamiseksi tukea käytetään myös työharjoitteluun.

Työhallinnon toimenpiteiden ohella merkittäviä välittömästi työllisyyteen vaikuttavia tai rakennemuutosta edistäviä toimenpiteitä toteutetaan myös muilla hallinnonaloilla. Merkittäviä ovat erityisesti kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön toimenpiteet tuotantorakenteen ja työvoimavarojen kehittämisessä.

Valtion investointien työllisyysvaikutus on vuonna 1996 keskimäärin 11 930 henkilötyövuotta, mikä vastaa lähes edellisen vuoden tasoa. Alueellinen jakautuma noudattaa edellisten vuosien käytäntöä. Työllisyysperusteisten investointien työllisyysvaikutukseksi arvioidaan valtionapuinvestoinnit mukaan lukien keskimäärin 3 000 henkilötyövuotta. Rahoitettavilla hankkeilla vaikutetaan työllisyyteen paikallisella tasolla.

Työn hinta ja työllisyysesteiden poistaminen

Talousarvioesityksen verotusta ja sosiaaliturvamaksuja koskevat päätökset merkitsevät sitä, että verokiila eli työnantajan työvoimakustannusten ja työntekijän käteen jäävän palkan erotus pienenee hiukan, mutta työnantajamaksujen aiheuttamat välilliset työvoimakustannukset lisääntyvät edelleen TEL-maksun nousun vuoksi. Hallituksen päätös vuosina 1997—1999 toteutettavista lisäsäästöistä ja työeläkelainsäädännön muutosten toteuttaminen työmarkkinajärjestöjen tekemään sopimukseen perustuen hillitsevät kuitenkin välillisiä työvoimakustannuksia tulevina vuosina.

Työllisyyttä tuetaan myös uudistamalla työllistämiseen liittyvää lainsäädäntöä ottaen huomioon erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten tarpeet.

Hallituksen talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä asetettiin työryhmä, joka laatii kattavan työttömyyden hoidon ohjelman Euroopan unionin Madridin huippukokousta varten ja kansallisen työllisyyspolitiikan tehostamiseksi.

2. Talousarvioesityksen rakenne

Taulukko 3. Menot pääluokittain vuosina 1994—1996

Numero- tunnus	Pääluokka	v. 1994	v. 1995	v. 1996	Muutos 1995-1996	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	21	25	26	+ 1	+ 4
22.	Eduskunta	232	248	253	+ 5	+ 2
23.	Valtioneuvosto	172	167	197	+ 30	+18
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala .	3 117	2 979	2 930	— 49	— 2
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	2 398	2 295	2 358	+ 64	+ 3
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala ...	10 315	10 397	6 287	—4 110	—40
27.	Puolustusministeriön hallinnonala ...	9 175	8 058	8 835	+ 777	+10
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala .	29 516	23 877	26 671	+2 794	+12
29.	Opetusministeriön hallinnonala	27 107	27 293	26 370	— 923	— 3
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	11 376	15 689	12 988	—2 701	—17
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	9 169	7 987	7 744	— 243	— 3
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5 413	7 349	5 126	—2 223	—30
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	53 541	50 530	47 816	—2 714	— 5
34.	Työministeriön hallinnonala	9 683	10 396	11 959	+1 564	+15
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala ..	4 590	4 437	4 033	— 403	— 9
36.	Valtionvelka	20 930	24 106	29 390	+5 284	+22
Menot yhteensä		196 755	195 833	192 985	—2 848	— 1

Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 4. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1994—1996

Numero- tunnus	Menolaji	v. 1994	v. 1995	v. 1996	Muutos 1995—1996	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
01-03	Palkkaukset	1 039	1 191	1 182	— 9	— 1
04-07	Eläkkeet	11 570	12 114	12 664	+ 550	+ 5
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	3 614	2 518	3 461	+ 943	+ 37
21-23	Toimintamenot	31 611	31 555	30 346	—1 209	— 4
08-15, 19-29	Muut kulutusmenot	6 175	5 728	7 280	+1 552	+ 27
01-29	Kulutusmenot	54 008	53 105	54 932	+1 827	+ 3
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.	40 218	39 004	32 873	—6 131	— 16
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	14 004	19 790	14 674	—5 117	— 26
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	43 966	41 784	37 881	—3 903	— 9
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion rahastoille ja KELA:lle	1 439	2 067	6 038	+3 971	+192
61-65	Muut siirrot kotimaahan	5 225	5 571	6 488	+ 917	+ 16
66-69	Siirrot ulkomaille	2 312	7 516	8 106	+ 590	+ 8
30-69	Siirtomenot	107 164	115 732	106 060	—9 672	— 8

70-73	Kaluston hankinta	221	221	201	— 20	— 9
74-76	Talonrakennukset	1 047	822	935	+ 114	+ 14
77-79	Maa- ja vesirakennukset	2 877	1 676	1 780	+ 104	+ 6
70-79	Reaalisijoitukset	4 145	2 719	2 916	+ 197	+ 7
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat .	182	292	268	— 24	— 8
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	500	493	587	+ 94	+ 19
88-89	Muut finanssisijoitukset	10 736	267	35	— 232	— 87
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	11 418	1 052	889	— 163	— 15
70-89	Sijoitusmenot	15 563	3 771	3 805	+ 35	+ 1
90-92	Valtionvelan korot ja indeksikorotukset	20 004	23 138	28 182	+5 043	+ 22
93-99	Muut ja erittelemättömät menot	16	87	6	— 81	— 93
90-99	Muut menot	20 020	23 225	28 188	+4 962	+ 21
Menot yhteensä		196 755	195 833	192 985	—2 848	— 1

Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 5. Menot valtion tehtävien mukaan vuosina 1994—1996

Numero-tunnus	Tehtäväryhmä	v. 1994	v. 1995	v. 1996	Muutos 1995-1996	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
Yleinen hallinto						
010	Ylin päätöksenteko	476	388	421	+ 33	+ 9
020	Valtiovarainhallinto	4 760	4 633	5 263	+ 630	+14
030	Ulkoasiainhoito	1 851	1 603	1 613	+ 9	+ 1
040	Kansainvälinen kehitysyhteistyö	1 553	1 608	1 523	— 85	— 5
050	Muu yleinen hallinto	1 190	1 203	1 220	+ 18	+ 1
060	Euroopan unioni	—	5 408	6 018	+ 610	+11
Yhteensä		9 830	14 843	16 058	+1 215	+ 8
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
070	Hallinto	133	138	153	+ 14	+10
080	Poliisitoimi	2 724	2 660	2 690	+ 30	+ 1
090	Oikeudenkäyttö	1 349	1 352	1 369	+ 17	+ 1
100	Vankeinhoito	782	767	785	+ 19	+ 2
110	Palo- ja pelastustoimi sekä väestön-suojelu	116	114	102	— 12	—11
120	Rajojen vartiointi	949	901	897	— 4	— 0
Yhteensä		6 053	5 932	5 996	+ 64	+ 1
Maanpuolustus						
150	Hallinto	54	47	49	+ 2	+ 5
160	Sotilaallinen maanpuolustus	9 065	7 959	8 733	+ 774	+10
Yhteensä		9 119	8 005	8 782	+ 776	+10
Opetus, tiede ja kulttuuri						
210	Hallinto ja muut yhteiset tehtävät ..	234	233	306	+ 72	+31
220	Yleissivistävä opetus	8 712	8 553	7 419	—1 134	—13
230	Ammattiopetus	5 542	5 505	5 397	— 108	— 2
240	Korkeakouluopetus	4 337	4 882	5 274	+ 392	+ 8
250	Aikuiskoulutus	1 830	1 569	1 732	+ 163	+10
260	Opintotuki	3 483	3 758	3 410	— 348	— 9

270	Yleinen tutkimus	607	581	624	+ 43	+ 7
280	Kirjastot, arkistot ja museot	782	718	597	- 121	-17
290	Taide	855	836	955	+ 119	+14
300	Urheilu- ja nuorisotoiminta	558	529	520	- 9	- 2
310	Kirkollishallinto	22	24	26	+ 2	+ 8
Yhteensä		26 961	27 189	26 261	- 928	- 3

Sosiaaliturva ja terveydenhuolto

Yhteensä		53 639	50 626	48 241	-2 385	- 5
Asuminen ja ympäristö						
510	Hallinto	153	154	159	+ 5	+ 3
520	Ympäristön ja luonnonsuojelu	118	113	108	- 4	- 4
530	Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen valvonta	197	187	187	-	-
540	Asumisen edistäminen	3 613	3 544	3 098	- 446	-13
550	Maanmittaus	286	256	242	- 14	- 5
560	Vesitalous	680	538	611	+ 73	+14
Yhteensä		5 047	4 792	4 405	- 387	- 8

Työvoima						
610	Hallinto	519	1 234	1 112	- 122	-10
620	Työvoiman ohjaus	9 060	9 059	10 415	+1 356	+15
Yhteensä		9 579	10 292	11 527	+1 235	+12

Maa- ja metsätalous						
650	Hallinto	118	107	122	+ 15	+14
660	Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	450	447	455	+ 8	+ 2
670	Maatalous	9 566	14 010	11 342	-2 668	-19
680	Metsätalous	621	574	502	- 72	-13
690	Kalastus, metsästyys ja porotalous ...	163	195	196	+ 1	+ 1
Yhteensä		10 919	15 334	12 617	-2 717	-18

Liikenne						
710	Hallinto	106	100	128	+ 28	+28
720	Tieliikenne	5 192	4 455	4 244	- 211	- 5
730	Vesiliikenne	883	872	900	+ 28	+ 3
740	Ilmaliikenne	-	30	32	+ 2	+ 7
750	Rautatieliikenne	2 604	2 158	2 184	+ 26	+ 1
760	Tietoliikenne	226	213	95	- 118	-55
Yhteensä		9 012	7 828	7 583	- 246	- 3

Teollisuus ja muut elinkeinot						
810	Hallinto	419	539	355	- 184	-34
820	Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	93	118	168	+ 49	+42
830	Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävä tutkimustoiminta	1 562	2 094	2 164	+ 70	+ 3
840	Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	12 170	846	1 636	+ 790	+93
850	Teollisuuden edistäminen	2 095	3 268	1 297	-1 971	-60
860	Energiahuolto	151	256	242	- 14	- 6
870	Muiden elinkeinojen edistäminen ...	91	79	79	- 0	- 0
880	Ulkomaankaupan edistäminen	618	642	604	- 39	- 6
Yhteensä		17 198	7 843	6 544	-1 299	-17

	Muut menot					
910	Valtionvelka	20 930	24 106	29 390	+5 284	+22
950	Valtion maksamat eläkkeet ja korva-					
	ukset	11 722	12 168	12 707	+ 539	+ 4
960	Yleisavustukset kunnille yms.	6 569	6 763	2 752	-4 011	-59
990	Muut erittelemättömät menot	179	112	123	+ 11	+10
	Yhteensä	39 399	43 149	44 971	+1 823	+ 4
	Menot yhteensä	196 755	195 833	192 985	-2 848	- 1

Budjettitalouden menot on taulukossa ryhmitelty valtion tehtävien mukaan. Talousarvioesityksen jäljempänä olevan taulukko-osan menopuolen kunkin luvun oikealle puolelle on merkitty sulkeisiin kolminumeroinen tunnus, joka osoittaa sen tehtäväryhmän, johon kyseisen luvun menot pääasiallisesti liittyvät. Vastaavat tunnuksot on esitetty yllä olevassa taulukossa. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 6. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk¹⁾

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000 milj. mk	2001- milj. mk
1. Vuonna 1996 myönnettävistä (= uusis-					
ta) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet	362	90	5	120	
2. Talonrakennusvaltuudet	160	110	26		
3. Muut rakentamisvaltuudet	2 000	900	200		
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät val-					
tuudet	128	50	39	161	
5. Avustusten myöntämismisvaltuudet	761	295	73	5	
6. Lainojen myöntämismisvaltuudet	2 060	81	38		
7. Kehitys- ja lähialueyhteistyö- ja EDF-					
valtuudet	279	307	412	764	
8. Korkotukilainavaltuudet	276	284	281	389	1 195
9. Muut valtuudet	322	51	45	7	7
Yhteensä	6 348	2 168	1 119	1 446	1 202
2. Aiemmin myönnettyistä (= vanhoista)					
valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet	3 593	3 540	2 514	983	192
2. Talonrakennusvaltuudet	260	70	15		
3. Muut rakentamisvaltuudet	556	203	3		
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät val-					
tuudet	473	366	292	548	
5. Avustusten myöntämismisvaltuudet	953	439	159		
6. Lainojen myöntämismisvaltuudet	111	57			
7. Kehitys- ja lähialueyhteistyö- ja EDF-					
valtuudet	1 149	882	458	1 137	
8. Korkotukilainavaltuudet	1 319	1 123	987	1 557	2 312
9. Muut valtuudet	209	138	98		
Yhteensä	8 623	6 818	4 526	4 225	2 504
Kohdat 1 ja 2 yhteensä	14 971	8 986	5 645	5 671	3 706

¹⁾ ml. rahastojen valtuudet

Taulukossa on esitetty talousarvioesityksessä sekä aikaisemmissa budjeteissa olevien valtuuksien käytöstä vuoden 1996 jälkeen aiheutuviiksi arvioidut menot, jotka joudutaan maksamaan talousarvion ulkopuolisista rahastoista tai joiden määrärahat joudutaan ottamaan ao. vuosien talousarvioihin.

3. Menoarvioesityksen päälinjat

3.1. Yhteenveto talousarvioesityksen sisällöstä

Talousarvioesityksen keskeisenä tavoitteena on valtion velkakierteen pysäyttäminen suotuisan talous- ja työllisyyskehityksen sekä lähivuosiin ajoittuvien menoleikkauksien avulla. Hallituksen talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä vuosille 1996—1999 vahvistamat runsaan 20 mrd markan suuruiset menoleikkaukset yhdessä suotuisan talouskasvun kanssa kääntävät valtion velkaantumisen kasvun.

Talouskasvu on kestäväällä pohjalla, mistä syystä käsillä oleva suhdannevaihe on otollinen etupainotteisten menosäästöjen toteuttamiselle. Valtiontalouden tasapaino paraneekin jo vuonna 1996.

Valtiontalouden näkyvien kohentumisen myötä mahdollisuudet kestäväälle kasvulle koko 1990-luvun lopun ajan parantuvat edelleen. Tämä edistää hallituksen keskeisimmän talouspoliittisen tavoitteen - työttömyysasteen puolittamista - toteutumista.

Julkisen talouden tasapainottamiseen ja vahvistamiseen tähtäävä vuoden 1996 talousarvioesitys tukee välillisesti kysyntää, kotimarkkinoiden elpymistä ja talouskasvua luomalla edellytyksiä korkotason alentumiselle ja verotaakan pienentämiselle sekä säilyttämällä kohtuullinen sosiaaliturva.

Tämä talousarvioesitys sisältää ansiotulojen verotuksen keventämiseen tähtäävän nelivuotisen toimenpideohjelman toteutuksen aloituksen.

Nyt annettavalla talousarvioesityksellä luodaan perustaa sille, että Suomi voi ensimmäisten maiden joukossa siirtyä EU:n talous- ja rahanliiton III vaiheeseen sen käynnistyessä.

Talousarvioesityksen loppusumma on noin 193 mrd mk, mikä merkitsee vertailukelpoisin perustein budjettitalouden menojen runsaan 5 prosentin reaalista supistumista vuoden 1995 arvioituihin menoihin verrattuna. Siirtomenojen arvioidaan vähenevän reaalisesti yli kymmenyksen.

3.1.1. Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto

Tasavallan Presidentille, Eduskunnalle ja valtioneuvostolle ehdotetaan määrärahoja yhteen-

sä 476 milj. mk. Puolueloiminnan tukemiseen ehdotetaan vuoden 1995 talousarvion mukaisesti 64,2 milj. mk.

3.1.2. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 930 milj. mk. Hallituksen ulkopoliittikan tavoitteena on suomalaisten turvattu tulevaisuus rauhan, yhteistyön ja syvenevän integraation maailmassa. Suomi edistää laajaa kansainvälistä kanssakäymistä. EU:n jäsenenä Suomi työskentelee yhtenäisyyden lisäämiseksi maanosassamme. Suomen ulkopoliittikan keskeinen tavoite on yhteistyön laajentaminen ja vakaan tilanteen ylläpitäminen Pohjois-Euroopan ja Itämeren alueella.

Suomi edistää Pohjois-Euroopan vakaata kehitystä vallitsevista oloista parhaiten pysymällä sotilasliittojen ulkopuolella ja ylläpitämällä itsenäistä puolustusta.

Suomi tukee pyrkimyksiä tehostaa YK:n ja ETY-järjestön toimintaa erityisesti rauhan turvaamiseksi ja riitojen rauhanomaiseksi ratkaisemiseksi. Suomi osallistuu aktiivisesti ihmisoikeuksien vahvistamisen puolesta tehtävään työhön, maailman pakolaisongelman lievittämiseen ja humanitaariseen avustustoimintaan.

Hallitus pitää erityisen tärkeänä kahdenvälisen suhteiden kehittämistä pohjoismaiden, Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

EU:n jäsenyys antaa Suomelle mahdollisuuksia edistää yhteistyötä, joka on avoin kaikille kansoille niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisesti. Hallitus tulee eurooppalaisessa yhteistyössä edistämään Euroopan unionin, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön ja Euroopan neuvoston perustana olevia demokratian, oikeusvaltion, tasa-arvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen, markkinatalouden sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen periaatteita.

Hallitus toimii siten, että Euroopan unionia kehitetään itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä. Suomi antaa tukensa parantaa EU:n toimintakykyä vakaan taloudellisen kehityksen, työllisyyden ja ympäristönsuojelun edistämiseksi. Suomi toimii aloitteellisesti unionin ja sen naapureiden yhteistyön kehittämiseksi, jotta elintason suurista eroista aiheutuvia ongelmia ja ympäristöriskejä voidaan vähentää. Suomi tukee EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan

kehittämistä niin, että se voi tehokkaasti edistää tavoitteitaan ja vastata vakautta ja turvallisuutta uhkaaviin kriiseihin.

Suomi edistää avoimuutta EU:n päätöksenteossa. EU:n julkisuuskäytäntöä tulee parantaa ja päätöksenteon seurattavuutta kehittää. Suomen valmistautuminen vuoden 1996 hallitusten väliseen konferenssiin perustetaan avoimeen kansalaiskeskusteluun ja eduskunnan kannanottoon.

Suomi tukee pyrkimyksiä tehdä mahdolliseksi Itä- ja Keski-Euroopan ja Baltian maiden liittyminen Euroopan unioniin.

Suomen harjoittaman kehitysyhteistyön tavoitteena on köyhyyden vähentäminen, yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen sekä tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa. Kehitysyhteistyöhön ehdotetaan 1 982 milj. mk, mikä on noin 0,34 % vuoden 1996 arvioidusta bruttokansantuotteesta.

Suomen lähialuepolitiikalla tuetaan pyrkimyksiä parlamentaarisen demokratian ja markkinatalouden vakiinnuttamiseen sekä ympäristön tilan parantamiseen.

3.1.3. Oikeusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 358 milj. mk. Lainvalmistelussa painopistealueena ovat valtiosäännön uudistaminen tavoitteena uusi yhtenäinen perustuslaki ja perusoikeusuudistukseen liittyvän lainsäädännön kehittäminen yksityisen ihmisen oikeusturvan parantamiseksi ja julkisen vallan velvoitteiden täsmentämiseksi. Muita painopistealueita ovat hallintolainkäytön kehittäminen, oikeudenkäyntimenettelyn kehittämisen jatkaminen ali- ja hovioikeuksissa, rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen jatko sekä konkurssi- ja ulosottolainsäädännön uudistaminen.

Syyttäjä- ja ulosottotoimen paikallisorganisaatiot uudistetaan vuonna 1996.

Oikeusministeriö toimeenpanee lokakuussa 1996 samanaikaisesti kunnallisvaalit ja europarlamenttivaalit.

3.1.4. Sisäasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 6 287 milj. mk. Painopistealueita ovat valtion aluehallinnon kokoaminen ja keventäminen se-

kä valtion paikallistason palvelujen kokoaminen ja kehittäminen, aluekehitysohjelmien tarkistaminen ja toteuttaminen ohjelmasuunnitelmissa, kaupunkien kehittämiseen tähtäävien toimenpiteiden tehostaminen ja yhteensovittaminen, maaseutupolitiikan uudistaminen ja monipuolistaminen, poliisin ja rajavartiolaitoksen toimintavalmiuksien turvaaminen, ulkomaalaiskysymysten päätöksenteon edistäminen sekä valtionosuusjärjestelmän uudistaminen siten, että kuntien välisten taloudellisten erojen tasaisemissa kantokykyluokitus on poistettu ja korvattu uudella tasausjärjestelmällä. Valtionosuusjärjestelmän uudistusta on kuvattu tarkemmin luvun 26.97 perusteluissa.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 317 milj. mk sekä rekisterihallinnon menoihin 113 milj. mk.

Poliisin menoihin ehdotetaan 2 690 milj. mk. Sen aluehallintoa kootaan yhteen ja kevennetään. Pelastustoimen menoihin ehdotetaan 102 milj. mk. Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan 897 milj. mk.

Kuntien yleisiin valtionosuuksiin ja kuntien verotuloihin perustuviin valtionosuuksien tasauslisiin ehdotetaan yhteensä 1 263 milj. mk sekä kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin 70 milj. mk. Maakunnan kehittämisrahaan ehdotetaan 104,5 milj. mk.

3.1.5. Puolustusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 835 milj. mk. Painopistealueita ovat koulutuksen määrällisen ja laadullisen vähimmäistason säilyttäminen, ilmavoimien torjuntahävittäjien uusinta sekä maa- ja merivoimien suorituskyvyn ylläpitäminen.

Varusmieskoulutuksen tasoa parannetaan hankkimalla simulaattoreita ja muita koulutuslaitteita. Kertausharjoitusten määrä pidetään noin 200 000 kertausharjoituspäivän tasolla. Upseeri- ja opistoupseerikoulutuksessa pidetään aloitusvahvuudet vuoden 1995 tasolla.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 3 461 milj. mk, mistä 2 933 milj. mk on aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksatuksia varten. Puolustushaarojen ja ase-lajien uusinta- ja täydennys-hankintoihin mm. kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tuotantoedellytysten parantamiseksi ehdotetaan 270

milj. mk. Rahoitustarpeen keventämiseksi materiaalihankintojen maksatuksia lykätään 70 milj. markalla.

3.1.6. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 26 671 milj. mk. Painopistealueita ovat työllisyyttä edistävän kasvun palauttaminen ja julkisen velkaantumisen kasvun pysäyttäminen.

Eläkemenoihin ehdotetaan 12 664 milj. mk. Verohallinnon menoihin ehdotetaan 1 489 milj. mk. Ahvenanmaan maakunnalle ehdotetaan 695 milj. mk. Korvauksena valtion vakuusrahostolle ehdotetaan 1 225 milj. mk. Arvonlisäveromenoihin ehdotetaan 2 700 milj. mk. Maksuihin Euroopan unionille ehdotetaan 5 516 milj. mk.

3.1.7. Opetusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 26 370 milj. mk. Painopistealueita ovat tietoyhteiskunnan kehittäminen sekä korkeakouluopetus ja -tutkimus.

Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen menoihin ehdotetaan 5 536 milj. mk. Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen kehittäminen perustuu siitä annettuun lakiin ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan. Korkeakoulujen tutkintotavoite vuosina 1996—1999 on vuosittain keskimäärin 10 400 ylempää tutkintoa ja 780 tohtorin tutkintoa.

Opintotukimenoihin ehdotetaan 3 410 milj. mk. Vuonna 1995 toteutettuja säästötoimenpiteitä jatketaan.

Yleissivistävää, ammatillista ja aikuiskoulutusta kehitetään edellä mainitun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Tieto- ja viestintäteknikan opetukseen ja laitteisiin suunnataan lisämäärärahoja osana koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toimenpideohjelmia.

Yleissivistävän koulutuksen menoihin ehdotetaan 7 419 milj. mk. Kehittämisen lähtökohdaksi on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta.

Ammattiopetuksen menoihin ehdotetaan 5 397 milj. mk. Nuorten koulutuspaikkoja lisätään. Valtion ammatilliset oppilaitokset on tarkoitus kunnallistaa tai yksityistää vuoden

1997 alkuun mennessä. Yhdeksän vakinaista ammattikorkeakoulua aloittaa toimintansa 1.8.1996. Oppisopimuskoulutuksen tavoitteena on 18 500 vuotuista oppisopimuspaikkaa. Oppisopimusten enimmäismääriä ei säännellä ammatillisessa peruskoulutuksessa vuonna 1996.

Aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 1 732 milj. mk.

Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käytämisessä jatketaan vuonna 1996 poikkeusjärjestelyä, jolla asetuksen mukaisista jakosuhteista väliaikaisesti luovutaan.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin sekä kansainvälisten tutkimusjärjestöjen rahoitusosuuksiin ehdotetaan 418 milj. mk. Määrärahoista 76 % on tarkoitus kattaa veikkausvoitovaroista.

Kulttuurin menoihin ehdotetaan 1 468 milj. mk. Kirjastojen tietoverkkoja kehitetään. Kulttuurin erityisprojekteja jatketaan. Valtionosuuksien yksikköhinnat pidetään vuoden 1995 tasolla.

Liikunnan ja nuorisotyön menoihin ehdotetaan 520 milj. mk. Määrärahaista urheilun ja liikuntakasvatustyön osuuden arvioidaan olevan 400 milj. mk ja nuorison kasvatustyön osuuden 120 milj. mk. Liikuntapaikkarakentamisessa painopiste on liikuntatilojen peruskorjauksissa. Nuorten työpajatoimintaa kehitetään osana Euroopan sosiaalirahaston tavoite 3-ohjelmaa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuussäänöksiä uudistetaan osana laajempaa valtionosuusjärjestelmän uudistusta. Uudistuksen sisältö on kuvattu tarkemmin luvussa 26.97. Uudistukseen liittyen opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia vähennetään vuonna 1996 yhteensä 1 334 milj. mk. Vähennys toteutetaan kuntien asukasluvun perusteella. Lisäksi kuntien verotuloihin perustuvasta tasauksesta ja valtionosuusjärjestelmään liittyvästä siirtymätasauksesta aiheutuu opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin nettovähennystä yhteensä 116 milj. mk.

3.1.8. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 12 988 milj. mk. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tavoitteena on luoda edellytyksiä uusiutuvien luonnonvarojen kestäväälle käytölle, maaseudun elinkeinojen kehittämiselle ja virkis-

tystoimintojen kehittämiseksi, edistää eläinlääkintähuollon toimintojen kehittämistä sekä turvata uusiutuvista luonnonvaroista saatavien hyödykkeiden laatu. Hallinnonalan tehtävien ja hallinnon rakenteiden uudistamista ja voimavarojen kohdentamista jatketaan ottaen huomioon erityisesti Euroopan integraation mahdollisuudet ja vaatimukset.

Maataloustuotannon suuruus määräytyy pitkälti Suomen EU-liittymissopimuksessa saamiin tuote-, pinta-ala- ja eläinlääkintä tuotantotai tukikiintiöiden perusteella. Siihen, miten tuotanto kehittyy, vaikuttavat lisäksi markkinahintataso, kansallisen tuen määrä ja investointien tukeminen. Heikompien luonnonolosuhteiden ja tuotantoyksiköiden pienen keski-koon takia suomalaisella maataloudella ei ole riittävää kilpailukykyä muiden EU-maiden tuotannon kanssa ilman EU-tukien lisäksi maksettavaa kansallista tukea. Maa- ja puutarhatalousyrittäjien kansalliseen tulotukeen ehdotetaan 4 400 milj. mk.

Viljelijöille maksettavaa, EU:n kokonaan rahoittamaa maatalouspolitiikan uudistamistukea (CAP-reformitukea) on yhteensä 1 750 milj. mk. Ympäristötukeen, josta EU:n osuus on puolet, arvioidaan tarvittavan vuonna 1996 varoja yhteensä noin 1 600 milj. mk. Ehdotettu määräraha vuodelta 1995 siirtyvien määrärahojen osuus huomioon ottaen on 1 390 milj. mk. Luonnonhaittakorvaustukeen (LFA-tukeen) ehdotetaan varattavaksi yhteensä 1 617,8 milj. mk. Luonnonhaittakorvauksesta kansallinen osuus on 1 175,5 milj. mk ja EU:n osuus 442,3 milj. mk.

Maatalouden kilpailukykyyn parantaminen edellyttää myös tuotantorakenteen parantamisen nopeuttamista. Maataloustuotannosta luopumista edistetään EU:n osarahoittamalla luopumistuella. Tuotantoyksiköiden koon kasvattamiseksi tuetaan kannattavan toiminnan edellytykset täyttävien tilojen investointeja 5a- ja kansallisilla investointituilla. Maaseudun elinvoimaisuuden vahvistamiseksi toteutetaan EU:n maatalousrahaston kanssa yhteistyössä kehittämissuunnitelmia ja tuetaan mm. monipuolista maaseutuelinkeinotoimintaa harjoittavia tai sellaisiksi ryhtyviä yrittäjiä.

Keskeinen metsälainsäädäntö uudistetaan vuoden 1996 aikana niin, että yksityismetsälain ja metsänparannuslain sekä metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annetun lain korvaavissa laeissa korostuvat puuntuotantotavoitteiden ohella ympäristötavoitteet. Näistä laeista orga-

nisaatiota koskeva laki annetaan budjettilakina, jonka keskeisenä tavoitteena on organisaation toiminnan merkittävä rationalisointi. Vuonna 1996 on tarkoitus maksaa yksityismetsien metsänparannustöihin kansallista valtiontukea 167,5 milj. mk ja metsänparannuslainaa 20 milj. mk. Lisäksi EU:n maatalousrahaston varoista varataan 48,7 milj. mk metsänparannushankkeisiin.

Riistanhoitomaksu säilyy edelleen 120 markan suuruisena. Samoin kalastuksenhoitomaksut säilyvät vuoden 1995 tasolla.

3.1.9. Liikenneministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 744 milj. mk. Liikenneministeriön hallinnonala pyrkii edistämään hyvinvointia ja yhteiskunnan toimivuutta huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä on laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäpalvelut.

Tienpitoon käytetään yhteensä 4 241 milj. mk. Pääpaino on perustienpidossa, vaikka siihen käytettävät määrärahat supistuvat vuodesta 1995. Tieverkon kehittämiseen käytetään 942 milj. mk. Uusi kehittämishankkeita aloitetaan kaksi. Näistä toinen, Loviisa-Koskenkylä kuu-luu osana Eurooppa 18-tiehankeeseen.

Vesiliikenteeseen käytetään yhteensä 889 milj. mk eli vähän enemmän kuin vuonna 1995. Kasvu kohdistuu väylätöihin, joissa pääkohteena on vuonna 1995 aloitettu Kokkolan väylän syventäminen.

Viestintätukia vähennetään vajaat 120 milj. mk. Joukkoliikenteen oston ja tukemiseen käytettävät määrärahat säilyvät 488 milj. markkana. Tukijärjestelmien yhteensovittamista ja joukkoliikennejärjestelmien kehittämistä jatketaan mm. hallinnonalojen ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä telematiikalla.

Radanpitoon esitetään käytettäväksi yhteensä 1 667 milj. mk eli suunnilleen sama määrä kuin vuoden 1995 talousarviossa. Ylläpitomenot ovat 1 410 milj. mk ja rataverkon kehittämismenot 251 milj. mk. Kaikki kehittämismäärärahat käytetään keskeneräisiin hankkeisiin.

Ilmaliikenteen kasvun arvioidaan jatkuvan noin 4 prosentin suuruisena. Liikelaitoksena toimivan ilmailulaitoksen liikevaihdon arvioidaan kasvavan hieman hitaammin ja nousevan noin 750 milj. markkaan. Voitoksi ennakoitaan 27 milj. mk. Laitoksen investointien määrä

nousee noin 265 milj. markkaan. Pääkohteet ovat lennonvarmistuslaitteiden uusinta ja lähinnä Helsinki-Vantaan talonrakennustyöt.

Autorekisterikeskus tullaan eduskunnalle annetun lakiesityksen mukaan yhtiöittämään 1.1.1996. Kaikki sen hoitamat viranomaistehävät siirretään perustettavaan uuteen virastoon, ajoneuvohallintokeskukseen, johon liitetään myös nykyinen ajoneuvohallinto. Viraston päätehtäviä ovat ajoneuvojen rekisteröinti ja eräät verotustehtävät sekä katsastustoiminnan valvonta.

Tielaitoksen ja merenkulkulaitoksen organisaatioiden uusimista selvitetään niin, että ratkaisuja voidaan tehdä jo vuoden 1997 talousarvioesityksessä. Muutosten tavoitteena on parantaa laitosten tehokkuutta ja toimivuutta sekä supistaa valtion menoja etsimällä keinoja markkinaohjauksen lisäämiseksi.

Pääosin raskaiden koneiden korjaustöitä tekevän RASKONEN (Valtion Korjaamon) liikevaihto säilyy vuoden 1995 tasolla eli noin 85 milj. markkana. Sen ennakoidaan pääsevän 0-tulokseen. Tarkoitus on valmistella esitys RASKONEN yhtiöittämisestä niin, että liikelaitoksen toimintaa jatkava yhtiö aloittaisi vuonna 1997.

Hallinnonalan yhtiöiden Finnair Oy, Suomen PT Oy:n ja VR-yhtymän toiminnan kehitysnäkymät vuodelle 1996 ovat myönteiset kansantalouden sekä liikenteen ja viestinnän kasvuavuiden perusteella.

3.1.10. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 126 milj. mk. Hallinnonalan painopistealueita ovat: tutkimus ja tuotekehitys, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan lisääminen ja kansainvälisen osaamisen parantaminen sekä riskirahoitustoiminta.

Yritystukijärjestelmän laajamittaisen uudistamisen lähtökohtana on, että elinkeinopolitiikan toteuttamisessa kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävä on parantaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä ja suunnata yritystukia tämän mukaisesti. Elinkeinopolitiikan painopistettä siirretään yritysten ja toimialojen tukemisesta yritystoiminnan edellytysten luomiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti hallinnonalan yritystukia karsitaan vuonna 1996 800 milj. markalla, minkä tulee lisäksi kertaantua vuo-

sina 1997—99 yhteensä 900 milj. markan säästövaikutuksena. Tämän toteuttamiseksi karsietaan TEKES:in, yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisen, energiatuen ja yritysten kansainvälistymisen myöntämisvaltuuksia vuonna 1996 runsaalla 900 milj. markalla vuoden 1995 varsinaisen talousarvion tasoon verrattuna. Lisäksi Kera Oy:n korkotukilainavaltuuksia leikataan 100 milj. markalla. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi huoltovarmuuslain 11 §:n 2 momentin muuttamisesta siten, että viljan varmuusvarastoinnista aiheutuvat kustannukset voidaan korvata valtion varoista. Valtionyhtiöiden osakehankintamääräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Hallinnonalalle ehdotettavista määrärahoista ransas kolmannes kohdistuu teknologiseen tutkimukseen ja tuotekehitykseen. TEKES:in myöntämisvaltuuksien määräksi ehdotetaan kaikkiaan 1 130 milj. mk. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan myönnettäväksi nettomäärärahaa 315 milj. mk. EU:n tutkimusohjelmiin kuuluviin hankkeisiin ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön panostetaan kotimaisen teollisuuden tarpeiden mukaisesti mm. TEKES:in ja VTT:n rahoituksen, tiedotuksen ja muiden tukitoimenpiteiden avulla.

Yritystukien leikkauksista huolimatta pk-yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden rahoitus turvataan. Yritysten tukea suunnataan edelleen enenevästi perheyrittäjätyypisille yrityksille. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämis- ja neuvontaresurssien määrä säilyy vuoden 1995 tasolla. Suurten yritysten investointeja ei tueta yrityskohtaisesti. Suurille yrityksille ei myöskään enää vuonna 1996 myönnetä kansainvälistymisavustuksia eikä alueellista kuljetustukea.

Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen ehdotettavasta 350 milj. markan myöntämisvaltuudesta on tarkoitus käyttää pienyritystukeen ja pk-yritysten kehittämistukeen yhteensä 200 milj. mk sekä uuteen yritysten toimintaympäristön kehittämistukeen 50 milj. mk. Alueelliseen kuljetustukeen ehdotetaan 48 milj. mk.

Kera Oy:n uusien korkotukilainojen sekä uusien kehittämis-, perustamis- ja ympäristölainojen myöntämisvaltuudeksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien ja käyttöpääoman rahoittamiseksi ehdotetaan yhteensä 1 600

milj. mk. Korkotukea Kera Oy:lle ehdotetaan myönnettäväksi 235 milj. mk.

Hallituksen tarkoituksena on valmistella lähivuosia koskeva pk-poliittinen toimenpideohjelma.

Kauppa- ja teollisuusministeriö varautuu EU:n rakennerahasto-ohjelmien kansalliseen rahoitukseen osoittamalla määrärahoja arviolta 312 milj. mk eri tarkoituksia varten. Hallinnonala valmistele ja yhteensovittaa osaltaan yritysten ja niiden toimintaedellytysten kehittämiseen tähtäviä toimenpideohjelmiä. Elintarviketeollisuuden sopeuttamistukeen ehdotetaan 130 milj. mk.

Yritysten kansainvälistymiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 180 milj. mk. Avustusta Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle ehdotetaan 152 milj. mk ja Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenoihin 78 milj. mk. Energiatuen myöntämisvaltuuden mitoitus on 60 milj. mk. Korkotukea Suomen Vientiluotto Oy:lle ehdotetaan 164 milj. mk. Siirtoihin valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvauksiin ehdotetaan 500 milj. mk.

3.1.11. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 47 816 milj. mk. Taloudellinen tilanne edellyttää toimeentuloturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen julkisen talouden tasapainoa parantavia rakenteellisia muutoksia.

Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Yhteiskunnan sosiaalimenoista on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla vajaa kolmannes.

Hallitusohjelman mukaisesti lapsilisä on alennettu 1.7.1995 lukien siten, että säästövaikutus on vuositasolla 750 milj. mk. Lapsilisämenot ovat yhteensä 8 315 milj. mk.

Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 10 milj. mk. Sairausvakuutuslakia esitetään muutettavaksi siten, että osana vuoden 1995 säästötoimenpiteiden jatkamista valtion osuudesta sairaus- ja vanhempainpäivärahaan luovutaan vuoden 1996 osalta. Toimenpide vähentää valtion menoja 800 milj. mk. Sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä sairaanhoitokorvausten perusteita muuttamalla saavutetaan 440 milj. markan vähennys vakuutusmenoissa. Hallitusohjelman

mukaisesti aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaamisen laajentamisesta luovutaan 1.1.1996 lukien. Tästä aiheutuu 370 milj. markan säästö. Myös kuntoutusjärjestelmää muutetaan 100 milj. markan säästön aikaansaamiseksi.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyys-turvalain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 2 400 milj. mk. Määräraha-tarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahamenoihin kokonaisuutena vaikuttaa vähentävästi työttömyys-turvalakiin tehty muutos, jonka mukaan palkkatason noususta johtuvaa peruspäivärahan tarkistusta ei tehdä vuosina 1995 ja 1996. Lisäksi työnantajan ja vakuutetun omavastuita jatketaan lomautuksissa. Ansioon suhteutetun päivärahan rahoitusosuuksia muutetaan edelleen väliaikaisesti siten, että valtion osuus on 65,0 %, työnantajien 29,5 % ja vakuutettujen 5,5 %. Tähän liittyen palkansaajilta peritään työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 2 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 6,1 % ylitteestä. Valtion osuus työttömyyskassoille on yhteensä 5 350 milj. mk.

Tavoitteena on kehittää edelleen eri etuuskien keskinäistä yhteensopivuutta siten, että etuuskien tasot ja rahoitus eivät tarkoituksen vastaisesti ohjaa ihmisiä järjestelmästä toiseen. Eri-tyisesti on tavoitteena edistää nuorten ja pitkään työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen.

Järjestöt sopivat keväällä 1995 yksityisalojen työeläkejärjestelmää koskevasta toimenpidekokonaisuudesta, jolla pyritään saamaan aikaan maksujen ja etujen välinen tasapaino 1990-luvun loppuvuodiksi ja samalla huolehtimaan järjestelmän pidemmän aikavälin tasapainosta. Toimenpidekokonaisuus saatetaan voimaan 1.1.1996 alkaen. Sopimuksen seurauksena vaikutukset muihin eläke- ja etuusjärjestelmiin selvitetään erikseen.

Toimenpidekokonaisuus sisältää eläkepalkan laskusäännön muuttamisen ja tulevalta ajalta kertyvän eläkeoikeuden muutoksen. Lisäksi indeksiturva määrätään erikseen aktiivijalle ja erikseen eläkkeille 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Palkansaajan maksuosuus otetaan TEL-indeksiä laskettaessa pysyvästi huomioon. Vuonna 1994 toteutettua ylimääräistä 1,3 prosentin leikkausta ei palauteta indeksiin. Toi-

menpidekokonaisuuteen sisältyy vielä kuntoutukseen liittyviä selvitys- ja muutoshankkeita.

Sopimuksessa esitetty toimenpidekokonaisuus johtaa siihen, että vuonna 1996 työeläkemaksua on korotettava noin 0,6 %-yksikköä. Ilman toimenpiteitä maksun korotustarve olisi arvioiden mukaan 2,4 %-yksikköä.

Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 5 370 milj. mk. Valtion osuus kasvaa vuoteen 1995 verrattuna noin 4 000 milj. mk, kun kuntien velvollisuus osallistua lisäosien rahoitukseen poistetaan. Lapsen hoitotuet ja vammaistuet ovat kokonaan valtion kustannettavia ja eläkkeensaajien asumistusta valtio kustantaa 56,5 %. Hallitusohjelman mukaisesti kansaneläkelakia ja siihen liittyviä lakeja muutetaan siten, että kansaneläkkeen pohjaosa saatetaan eläkevähenteiseksi 1.1.1996 lukien. Tämä vähentää määrärahan tarvetta 400 milj. mk. Lisäksi eräitä muita kansaneläkelaitoksen maksamia etuuksia tarkistetaan 35 milj. markalla.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vielä vuoden 1996 osalta perimällä näitä järjestelmiltä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotto on vuonna 1996 yhteensä 310 milj. mk.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkemaksun suuruus vuonna 1996 on arviolta 20,40 %. Käytännössä maatalouden maksun suuruudeksi muodostuu noin 10 %. Kuntien keskimääräisen eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle arvioidaan olevan 21,00 %, kun se vuonna 1995 on noin 20,30 %. Maksun kohoaminen johtuu vaihteittaisesta siirtymisestä osittaiseen rahastointijärjestelmään.

Vuonna 1996 yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,60 %, valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 7,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,90 penniä äyriä ja 3,35 penniä äyriä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksua ei vuonna 1996 peritä. Myöskään työnantajan lapsilisämaksua ei peritä. Eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua

3,00 penniä äyriä. Arvonlisäveron tuotosta ohjataan yhteensä 2 400 milj. mk kansaneläkelaitokselle.

Sairausvakuutuslakia ja kansaneläkelakia muutetaan siten, että rahastojen vähimmäismäärän ylittävältä osalta sallitaan tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahaston ja kansaneläkerahaston varojen siirtäminen rahastosta toiseen.

Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista vuonna 1996 on esityksen mukaan 1 948 milj. mk. Tällöin on otettu vähennyksenä huomioon 150 milj. mk hallitusohjelman mukaisesti maatalousyrittäjien eläkemaksun alennuksen pienentämisen johdosta. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista vuonna 1996 on 400 milj. mk. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö selvittää ennen vuoden 1997 valtion talousarvioesityksen laatimista, miten maatalousyrittäjien sosiaaliturvajärjestelmien toimintaa voidaan kehittää siten, että kyseisillä toimilla saavutetaan hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja säästöjä järjestelmien tehokkuus ja jatkuvuus samanaikaisesti säilyttäen. Valmistelussa otetaan huomioon hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen tehdyt eläkepo liittiset ratkaisut.

Sotilasvammakorvauksien menot on arvioitu yhteensä 1 880 milj. markaksi. Rintamaveteraanien kuntoutusta kehitetään sitä koskevan lain pohjalta. Määrärahaksi ehdotetaan yhteensä 170 milj. mk, mistä 165 milj. mk osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan jatkamalla palvelurakenteen muuttamista avohuoltopainotteiseksi, tehostamalla voimavarojen käyttöä ja lisäämällä hoidon porrastusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuussäännöksiä uudistetaan osana laajempaa valtionosuusjärjestelmän uudistusta. Uudistuksella poistetaan kuntien kantokykyluokitus ja siihen perustuva valtionosuuksien porrastus. Samalla luovutaan kuntien rahoitusosuuksista kansaneläkkeiden lisäosiin. Uudistuksen sisältö on kuvattu tarkemmin luvussa 26.97. Vuonna 1996 valtionosuuksia ei tarkisteta kustannustason muutosta vastaavasti eikä valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta tehdä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksiin ehdotetaan 15 938 milj. mk.

Säästöjen aikaansaamiseksi ehdotetaan jat-

kettavaksi vuonna 1995 toteutettua sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien 3 362 milj. markan säästöä. Lisäsäästön aikaansaamiseksi ehdotetaan valtionosuuksia vähennettäväksi 1 982 milj. mk.

Lasten päivähoito-oikeuden laajennus koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia toteutuu 1.1.1996 lukien. Lasten kotihoidon tuen tasoa ja myöntämisperusteita ehdotetaan tarkistettavaksi 1.1.1996 lukien siten, että valtionosuusmenot vähenevät 290 milj. mk. Lisäksi lasten kotihoidon tuen laajennus yhdellä uudella ikäluokalla koskemaan 3-vuotiaiden ikäryhmää siirretään 1.1.1996 sijasta toteutettavaksi 1.1.1998 lukien.

Lääkäreiden koulutustoimintaa ja terveydenhuollon tieteellistä tutkimustoimintaa koskeva korvausjärjestelmän uudistaminen valmistellaan siten, että se toteutetaan vuoden 1997 alusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden määräytymisen perusteena oleva henkilöstön määrä on esityksen mukaan 236 997. Henkilöstön määrä lisääntyy lasten päivähoito-oikeuden laajenemisen johdosta 2 250:llä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uusien perustamishankkeiden valtuuksiin ehdotetaan 410 milj. mk. Perustamishankkeiden valtionosuuksiin ehdotetaan 400 milj. mk, josta uusien valtuuksien perusteella 85 milj. mk ja vanhojen valtuuksien perusteella 315 milj. mk. Kantokykyluokituksen poistoon liittyen perustamishankkeiden valtionosuuksien porrastus kytketään kuntien tasattuihin verotuloihin. Muutoksen jälkeen valtionosuus on enintään 50 % ja vähintään 25 % hankkeen valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista.

Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin vuonna 1996 on 738 milj. mk. Tällöin on otettu huomioon hallitusohjelman mukaisesti maatalousyrittäjien lomituspalveluja koskevien säädösmuutosten johdosta syntyvä 250 milj. markan säästö. Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki kumotaan 1.1.1996 lukien.

3.1.12. Työministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 11 959 milj. mk. Työhallinnon päämääränä on työttömyyden asteittainen alentaminen. Työhallinto tukee talouskasvua parantamalla työmarkkinoiden toimivuutta ja työllisyyttä. Työvoimapolitiikan ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden suuntaamisella edistetään työelämän jous-

tavoitumista, tuetaan yritysten tuottavuuskehitystä, kohotetaan työelämän laatua sekä hyödynnetään mahdollisimman hyvin yleisille työmarkkinoille avautuvat työllistymismahdollisuudet. Erilaisin toimenpitein lisätään edellytyksiä sopeutua rakennemuutoksiin ja ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja muuttumista pysyväksi olotilaksi.

Sekä suurten asiakasmäärien palvelun että työvoiman hankintaan ja kehittämiseen liittyvien tehtävien turvaamiseksi työvoimatoimistojen asiakaspalveluresursseja on lisätty 80 henkilötyövuodella. Asiakaspalvelua tehostetaan sovittamalla työvoimapolitiikkaa ja työllistämistoimenpiteitä yhteen aiempaa monipuolisemmin.

Palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin ehdotetaan 3 086 milj. mk. Voimavaroja suunnataan erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn ja toteutuneen pitkäaikaistyöttömyyden sekä nuorisotyöttömyyden vähentämiseen.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 2 424 milj. mk. Määrärahalta arvioidaan hankittavan varsinaista työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta 8 milj. opiskelijatyöpäivää.

Euroopan sosiaalirahaston kanssa yhteistyössä toteutettaviin hankkeisiin arvioidaan käytettävän yhteensä 2 303 milj. mk, josta Euroopan sosiaalirahaston osuus on 669 milj. mk ja kansallinen osuus kokonaisuudessaan 1 634 milj. mk. Kansallisesta osuudesta on valtion osuus yhteensä 955 milj. mk, työministeriön osuus tästä on 705 milj. mk ja muiden ministeriöiden 250 milj. mk. Näiden hankkeiden piirissä on keskimäärin 18 000 henkilöä, joista 2 000 on vuodelta 1995 siirtyvissä hankkeissa.

Työmarkkinatukeen arvioidaan käytettävän 3 009 milj. mk. Työmarkkinatuella järjestetään 20 000—25 000 harjoittelupaikkaa lähinnä nuorille. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta siten, että työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ylläpitokorvausta ja majoituskorvausta voidaan maksaa koulutusajalta myös työmarkkinatuen saajille.

3.1.13. Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 4 033 milj. mk, josta asunto- ja rakennustoimen menoihin 3 098 milj. mk eli 77 %. Lisäksi

käytetään talousarvion ulkopuolisen valtion asuntorahaston varoja 4 670 milj. mk asuntolainojen myöntämiseen. Rahaston taloutta on käsitelty tarkemmin luvussa 5.2.

Hallinnonalan talousarviorahoituksesta käytetään 2 100 milj. mk eli 52 % yleiseen asumistukeen. Tukiperusteissa toteutetaan hallitusohjelmassa päätetty 250 milj. markan säästö.

Työllisyyden parantamiseksi lisätään sosiaaliseen asuntotuotantoon suunnattavien aravalainojen myöntämisvaltuuden ja korkotukilainojen hyväksymisvaltuuden yhteismäärää 475 milj. markalla. Erityisesti painotetaan aravalainoitusta, johon tarvittava rahoitus on tarkoitus hankkia valtiontalouden lainanottoa räsittämättä, hyödyntämällä asuntorahaston tasetta.

Työllisyysvaikutuksen tehostamiseksi ja asuntomarkkinoiden tasapainon edistämiseksi lisätään etenkin perusparannuslainoitusta. Uustuotannon osalta tukea kohdennetaan erityisesti vuokra- ja asumisoikeusasuntojen tuottamiseen asettaen tavoitteeksi vuokra-asuntojonojen lyhentäminen. Vuosimaksut ylittävien lainakorkojen pääomittaminen lopetetaan. Vuoden 1995 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä työllisyysyysistä parannetut korkotukiehdot säilytetään ennallaan vielä vuonna 1996.

Lähiöiden projektiluonteisen suunnitelmallisen korjaustoiminnan edistämiseksi avataan asuntorahastolle mahdollisuus tehdä myös vuosia 1997—99 koskevia ehdollisia ennakkopäätöksiä. Samoin jatketaan asunto-osakeyhtiöalojen korjaustoiminnan vuoden 1995 ensimmäisessä lisätalousarviossa aloitettua avustamista lähiöprojektialueilla.

Ympäristönsuojelun varoja kohdennetaan luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen, mihin rahoitusvaikeuksien vuoksi pyritään kehittämään ostojen, sopimusten ja kiinteistövaihtojen rinnalle myös muita ratkaisuja. Suomen lähi-alueiden kanssa tehtävän yhteistyön määrärahoihin edistetään ympäristön kuormitusta vähentäviä hankkeita.

Taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä ympäristöpolitiikassa on tarkoitettu vahvistaa ottamalla käyttöön mm. valtion jätemaksu jätteen syntymisen vähentämiseksi ja kierrätyksen edistämiseksi. Luodaan ympäristövahinkojen toissijainen korvausjärjestelmä tapauksiin, joissa vahingon aiheuttajaa ei saada selville tai on maksukyvytön.

3.2. Alue- ja rakennepolitiikan näkymät

3.2.1. Kansallinen aluepolitiikka

Kansallisen aluepolitiikan rahoituksen kohdentamisen lähtökohtana on tuotantorakenteen uudistaminen, palvelujen saatavuuden turvaaminen, infrastruktuurin kehittäminen ja yritysten osaamisen edellytysten parantaminen koko maassa. Hallitus tukee monipuolistuvaa ja tasapainoista alueellista kehitystä, joka pohjautuu maan eri alueiden osaamisvahvuuksiin. Tarkoitus on keskittyä pitkäaikaisten rakenteellisten ongelmien voittamiseen koko maassa. Vaikeisiin elinkeinotoiminnan rakenteellisista muutoksista aiheutuvien ongelmien ja julkisen sektorin supistumisesta johtuvien alueellisten vaikutusten poistamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Hallitus tukee erityisesti vahvojen, kansainvälisillä markkinoilla kilpailukykyisten kasvukeskusten luomista. Kaupunkipolitiikka ja maaseutupalitiikka muodostavat hallituksen politiikkassa kokonaisuuden, jossa tavoitteena on sosiaalirakenteiltaan tasapainoisten nykyaikaisten kaupunkiyhdyskuntien ja elinvoimaisen maaseudun kehittäminen. Lisäksi aluepolitiikan painopisteitä ovat uusien yritysten luominen ja verkostoyhteistyön vahvistaminen.

Vuonna 1996 jatketaan kansallisen ohjelma- perusteisen aluepolitiikan ja EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvän ohjelmatyön yhteensovittamista ja joustavaa toteuttamista. Resurssi- ja hallintokeskeisestä tukialueisiin sidotusta aluepolitiikasta siirrytään yhä selvemmin tarve- ja tavoitekeskeiseen ohjelmalliseen kokoomaan kattavaan aluepolitiikkaan.

Valtion toimenpiteillä luodaan ensisijaisesti edellytyksiä eri alueiden omatoimiselle kehittämismelle. Ohjelmien toteuttamisen painopiste on alueilla. Maakunnat tarkistavat aluekehitysviranomaisten johdolla alueensa kehittämishjelmat kiinnittäen erityistä huomiota niiden ja EU-tavoiteohjelmien yhteensovittamiseen. Valtioneuvosto arvioi ja tarkistaa alueiden kehittämismisestä annetun lain ja asetuksen mukaista päätöstään tavoiteohjelmista. Samalla arvioidaan myös eri ohjelmatyypin toimivuus.

Kehitys- ja rakennemuutosalueilla tärkeimmät tukimuodot ovat aluepoliittiset yritystuet ja Kera Oy:n yritysrahoitus korkotukineen. Kauppa- ja teollisuusministeriön sektorin yritystukia karsitaan kaikkiaan 800 milj. mk. Kuljetustukea maksetaan pk-yrityksille vuonna 1996. Yritys-

ten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 350 milj. mk. Kera Oy:n uusien korkotukilainojen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 1 300 milj. mk sekä uusien kehittämis-, perustamis- ja ympäristölainojen 300 milj. mk. Yritystukien leikkauksista huolimatta hallitus huolehtii siitä, että EU:n tavoitealueilla 2, 5b ja 6 kansallinen julkinen kokonaisrahoitus ohjelmien hyväksyttävien kustannusten osalta ei pienene vuodesta 1993 ja additionaliteettiperiaate toteutuu ottaen huomioon kuntien ja yksityisen rahoituksen kasvu.

Valtioneuvoston tarkoituksena on määrätä uudet rakennemuutosalueet vuodeksi 1996 syksyllä 1995. Vuoden 1996 aikana arvioidaan, onko tarpeen uudistaa kansallisia aluepoliittisia tukialuejakoja jo vuoden 1997 alusta. Tässä yhteydessä selvitetään myös tukialueiden yhteensovittamistarpeet EU:n tavoitealueiden 2, 5b ja 6 kanssa.

Maakunnat eivät tee jatkossa erillistä kehitysalueohjelmaa. Sen sijaan ne kokoavat oman alueensa kannalta olennaiset erillisohjelmansa osaksi maakunnan kehittämisohjelmaa, jossa määritellään koko maakunnan kehittämistavoitteet, strategia ja niiden toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet. Eri alueille suunnataan valtion yritystukia niiden tukialueaseman perusteella porrastettuna. Myös perusrakennelinkeintien, työllistämistoimenpiteiden, työvoiman ja muun elinkeinotoiminnan kehittämiseen tarvittavan koulutuksen sekä palvelujen saatavuuden ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä parantavien kehittämistoimenpiteiden suuntaamisessa ja mitoituksessa otetaan huomioon alueen tukialueasema. Alueiden kehittämisstrategiat ovat kuitenkin pohjana määriteltäessä mitä toimenpiteitä eri alueilla erityisesti tarvitaan, ja miten niitä kohdennetaan. Maaseutuelinkeinolain mukaisia toimenpiteitä kohdistetaan aolain mukaisella vyöhykejaolla.

Maaliskuussa 1995 tarkistettujen rakennemuutosalueohjelmien tavoitteena on vähentää teollisuuden tai palvelutuotannon rakennemuutoksen aiheuttamia ongelmia vahvistamalla ja uudistamalla alueen tuotantorakennetta, parantamalla yritystoiminnan toimintaedellytyksiä, työllisyyttä ja väestön osaamista. Rakennemuutosalueilla edistetään uusperustantaa sellaisilla toimialueilla, jotka monipuolistavat ja vahvistavat alueiden tuotantorakennetta ja toteuttavat alueiden kehittämisstrategiaa.

Maaseutuohjelmien avulla pyritään lisäämään

elinkeinojen monimuotoisuutta ja yritysten kilpailukykyä parantamalla yritysten osaamisen ja teknologian tasoa, lisäämällä niiden välistä yhteistyötä ja kehittämällä asukkaiden aktiivisuutta. Maaseudun palvelujen tehostamiseen ja turvaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Saaristo-ohjelmilla toteutetaan saariston kehityksen edistämistä annetun lain tavoitteita. Niiden avulla pyritään turvaamaan saaristoalueiden kehitys luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimentuloon, liikkumiseen ja peruspalvelujen saantiin.

Valtioneuvoston vuonna 1994 nimeämät osaamiskeskukset ovat toteuttaneet ja tarkistaneet ohjelmiaan. Näiden keskusten lisäksi vuonna 1995 nimettiin kolme verkosto-osaamiskeskusta, joissa erityisalojen tietotaitoa kehitetään alan eri puolilla maata sijaitsevien huippuorganisaatioiden kesken. Ohjelmien avulla parannetaan kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativien yritysten sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. Ohjelmatyössä keskitytään alueellisen erikoistumisen vahvistamiseen ja yhteistyön lisäämiseen osaamiskeskusten välillä sekä osaamiskeskusten kansainvälisten yhteyksien luontiin. Osaamiskeskusohjelmaa toteutetaan lähinnä kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön hallinnonalojen toimenpiteillä.

Raja-alueohjelmilla vahvistetaan ja monipuolistetaan maakuntien yritystoimintaa, tuotantorakennetta ja osaamista edistämällä niiden ja Suomen lähinaapurien välistä yhteistyötä etenkin elinkeinotoiminnassa ja sen edellytysten kehittämisessä sekä perusrakenteen parantamisessa ja rajan yli tapahtuvan yhteistyön hallinnon keventämisessä. Hallitus vahvistaa lähialueyhteistyötä ja Euroopan unionin tukien hyödyntämistä tässä yhteistyössä. Myös Pohjoismaista yhteistyötä kehitetään uusia olosuhteita vastaavasti osana raja-alueohjelmaa.

3.2.2. Euroopan unionin rakenne- ja aluepolitiikkaan liittyvä alueellinen ohjelmatyö

EU:n jäsenyyteen liittyen Suomessa määriteltiin unionin tavoitteiden 6, 2 ja 5b kohdealueet. Tavoite 6 alueet määriteltiin jäsenyysneuvottelujen yhteydessä vuosiksi 1995—1999 ja se koskee erittäin harvaan asuttuja alueita. Suomessa niiden väestöosuus on 16,6 %. Tavoite 2 koskee taantuvia teollisuusalueita ja 5b maaseutualueita. Tavoite 5b-alueiden ohjelmakausi

on 1995—1999 ja tavoite 2-alueiden 1995—1996. Uudet tavoite 2-alueet määritellään vuoden 1996 aikana ja niiden väestöosuus voi olla korkeintaan sama kuin tällä hetkellä voimassa olevien 2-alueiden yhteensä. Niiden ohjelmakausi tulee olemaan kolme vuotta eli 1997—1999.

EU:n komissio päättäne Suomessa toteutettavista yhteisöaloitteista ja niihin kohdistettavasta rakennerahastojen rahoituksesta vuoden 1995 lopulla. INTERREG II yhteisöaloitteeseen liittyvistä hyväksyttävistä alueista Suomessa ja ohjeellisesta rakennerahastojen rahoituksesta näille alueille komissio on tehnyt päätöksen jo aikaisemmin. Yhteisöaloitteita koskevat ohjelmat valmistuivat syyskuun 1995 alussa. INTERREG II ohjelmat valmistuvat kuitenkin, Ruotsin kanssa tehtyjä ohjelmia lukuunottamatta, vasta lokakuussa 1995 ja jätetään komissiolle sen jälkeen. Yhteisöaloiteohjelmien toteuttaminen voidaan työllisyysaloitteita lukuunottamatta aloittaa vasta vuoden 1996 alussa.

EU:n jäsenvaltioille kohdistuvaa rakennetukea ohjataan yhteisön budjettiin sisältyvien EU:n rakennerahastojen kautta. Ohjelmia toteutettaessa otetaan huomioon, että rakennerahastojen tuki ja kansallinen rahoitus muodostavat kokonaisuuden, jossa heijastuu porrastustarve eri alueiden välillä. Tämä toteutetaan siten, että ohjelmien kokonaistuki-intensiteetti on tavoite 6-alueella vähintään 1,4 kertainen tavoite 2- ja 5b-alueiden kokonaistuki-intensiteettiin verrattuna ohjelmakaudella 1995—1999. Hallitus huolehtii lisäksi siitä, että EU:n edellyttämä additionaliteetti-periaate toteutuu ohjelma-alueilla siten, että ohjelmien hyväksyttävien kotimaisten julkisten menojen kokonaismäärä ei ohjelma-alueilla ole ohjelmakaudella vuosittain keskimäärin pienempi kuin se oli vertailuvuonna 1993. Tällöin otetaan huomioon kuntien ja yksityisen rahoituksen kasvu kaudella 1996—1999.

3.2.3. Euroopan unionin rakennerahastojen toiminta Suomessa

Suomea koskevia rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (ERDF), Euroopan sosiaalirahasto (ESF), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto (EAGGF) ja näihin rinnastettava kalatalouden ohjauksen rahoitusväline (FIG). Ne saavat varansa suoraan EU:n talousarviosta. Kaikki rahastot myöntävät pelkästään avustuksia tai osallistu-

vat lainan korkotuen maksuun. Yhdeksän prosenttia Suomeen tulevasta rakennerahastojen rahoituksesta on varattu yhteisöaloitteisiin. Tästä 12 % on siirretty toistaiseksi syrjään reserviksi mahdollisia uusia aloitteita varten tai hyväksytyjen aloitteiden lisärahoitukseen ohjelmakaudella 1995—1999.

EU:n rahoituslaitokset suuntaavat osin rahoitusta myös EU:n määrittelemien tavoitteiden mukaisesti. Tärkein näistä on Euroopan investointipankki. Euroopan investointirahasto aloitti toimintansa kesällä 1994. Yhtenä näiden rahoituslaitosten välittäjäorganisaationa Suomessa on Kera Oy.

Rahastot suuntaavat varansa Suomessa seuraavien tavoitteiden mukaisesti:

Tavoite 6: erittäin harvaan asuttujen alueiden kehitys ja rakenteellinen sopeuttaminen. Se vastaa vanhoissa jäsenmaissa tavoitetta 1.

Tavoite 2: teollisuuden taantumisesta vakavasti kärsivien alueiden, raja-alueiden tai alueen osien uudistaminen.

Tavoite 3: pitkäaikaistyöttömyyden torjuminen ja nuorten sekä sellaisten henkilöiden, jotka ovat vaarassa joutua työmarkkinoiden ulkopuolelle, työelämään siirtymisen helpottaminen.

Tavoite 4: työntekijöiden teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien kehitykseen sopeuttamisen helpottaminen.

Tavoite 5: maaseudun kehityksen edistäminen.

a) nopeuttamalla yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettaessa maatalouden rakenteiden mukauttamista,

b) helpottamalla maaseudun kehitystä ja rakenteellista mukauttamista.

Aluekehitysrahasto osallistuu kaikkien alueellisten tavoitteiden 6, 2 ja 5b rahoittamiseen. Sosiaalirahasto rahoittaa yksin horisontaaliset tavoitteet 3 ja 4 sekä lisäksi alueellisten tavoitteiden kohdealueilla työvoimavarojen kehittämiseen liittyvät hankkeet. Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto tukee maaseudun elinkeinotoiminnan kehitystä ja osallistuu tavoitteiden 6, 5a ja 5b rahoittamiseen ja kalatalouden ohjauksen rahoitusväline tavoitteiden 5a ja 6 rahoittamiseen.

Rahastojen hallinnon yleisenä periaatteena on alueellisten, kansallisten ja yhteisön viranomaisten välinen yhteistyö, eli niin sanottu partnership-periaate. Tämä koskee kaikkia ohjelmatyön ja seurannan vaiheita.

Rahoituksen saaminen rakennerahastoista edellyttää kansallista osarahoitusta. EU edel-

lyttää, että sen myöntämä rahoitus muodostaa nettolisän jäsenmaan asianomaisiin julkisiin menoihin (additionaliteetti- eli lisäysperiaate). Kansallisen rahoituksen määrästä ja additionaliteetin valvonnasta on sovittu valmistuneissa ohjelmissa.

Rakennerahastojen rahoituskehys

Vuonna 1996 rakennerahastovaroja odotetaan tuloutuvan seuraavien periaatteiden mukaan.

Tavoite 6: 50 % vuoden 1995 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1996 maksusitoumuksista kuitenkin niin, että EAGGF:n 5a-tyyppiset toimenpiteet tuloutetaan 100 prosenttisesti.

Tavoite 2: 50 % vuoden 1995 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1996 maksusitoumuksista.

Tavoite 3 ja 4: 20 % vuoden 1995 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1996 maksusitoumuksista.

Tavoite 5a: 100 % vuoden 1996 maksusitoumuksista.

Tavoite 5b: 30 % vuoden 1995 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1996 maksusitoumuksista.

Ahvenanmaa 5b: 50 % koko kauden 1995—1999 maksupotista.

Yhteisöaloitteet: Interreg, SME, Urban ja Pesca kaikista 30 % koko kauden rahapotista. Leaderin osalta 80 % vuosien 1995 ja 1996 yhteenlasketuista maksusitoumuksista. Employmentin ja Adaptin osalta 50 % vuoden 1995 maksusitoumuksista ja 80 % vuoden 1996 maksusitoumuksista.

Employment ja Adapt-yhteisöaloitteiden EU-rahoitus tulee kokonaan sosiaalirahastosta. Muiden aloitteiden EU-rahoituksen rahastoja-kauma on arvioitu. Lopullinen jakauma saadaan ko. ohjelmien hyväksymisen yhteydessä.

Yhteisöaloitteiden rahoituksesta reserviin laitettua 12 prosentin osuutta ei laskelmissa ole mukana, koska sen käytöstä ei vielä ole tarkempaa tietoa.

Taulukoissa 7—9 ei ole mukana yhteisöaloitteita.

Taulukko 7. EU:n rakennerahastojen rahoituksen jakauma tavoitteittain ja rahastoittain 1996

MFIM	ERDF	ESF	EAGGF*	FIFG	YHT.
Tavoite 6.....	206,48	159,09	187,4	4	556,97
Tavoite 2.....	212,98	54,00			266,98
Tavoite 3 ja 4.....		412,22			412,22
Tavoite 5a**.....			361,4	26,7	388,1
Tavoite 5b.....	98,94	28,94	69,4		197,28
Tavoitteet 5a & 5b Ahvenanmaa.....	3,36	0,8	4,2		8,36
Yhteensä	521,76	655,05	622,4	30,7	1 829,91

* Lisäksi MAKERAAan tuloutuu EU:sta 29 mmk.

** FIFG:n osuudessa mukana Ahvenanmaa.

ERDF = Euroopan aluekehitysrahasto

ESF = Euroopan sosiaalirahasto

EAGGF = Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto

FIFG = Kalatalouden ohjaamisen rahoitusväline

Rakennerahastoista saatavat tulot ja niiden käyttö eivät ajallisesti kulje täysin samaa tahtia. Siten rakennerahastojen menomomenteille on budjetoitu tavoitteille 2, 3 ja 4, 5a ja 6 ohjelmien mukaiset luvut vuodelle 1996 100 prosenttisesti.

Yhteisöaloitteissa Interregin, SMEn, Urbanin ja Pescan osalta on menomomenteille budjetoitu 50 % koko kauden 1995—1999 EU-rahoituksesta. Leaderin osalta on budjetoitu vuosien 1995 ja 1996 yhteenlaskettu osuus 100 prosenttisesti. Employment ja Adapt yhteisöaloitteiden

osalta on budjetoitu vuoden 1996 osuus 100 prosenttisesti.

EU-tuen saaminen edellyttää, että yksittäisiin hankkeisiin on osoitettu riittävä kansallinen rahoitusosuus. Hyväksytyissä ohjelmissa on sovittu, kuinka suuren kansallisen julkisen rahoituksen osuus eri toimenpidelinjoissa ja -kokonaisuuksissa määritellyissä hankkeissa tulee keskimäärin olla. Seuraavassa on esitetty yhteenvedo taulukkona siitä, miten valtion kansallinen osarahoitus jakaantuu rahastoittain ja ministeriöittäin vuonna 1996:

Taulukko 8. Valtion kansallinen osarahoitus rahastoittain ja ministeriöittäin 1996

	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	YHT.
SM.....	51,3	11,2			62,5
VM.....	1				1
OPM.....	42	125,7			167,7
MMM.....	11,5	3,5	1 340	20	1 375
LM.....	28,18				28,18
KTM.....	198,6	69,6	44		312,2
STM.....	2,9	7,5			10,4
TM.....	60,1	674,1			734,2
YM.....	14	1,5			15,5
Yhteensä	409,58	893,1	1 384	20	2 706,68

Seuraavassa on vastaava taulukko siitä, miten rakennerahastohankkeiden kansallinen ja EU-

rahoitus jakaantuu tavoitteittain ja ministeriöittäin vuonna 1996:

Taulukko 9. Rakennerahastohankkeiden kansallinen ja EU-rahoitus tavoitteittain ja ministeriöittäin 1996

	VM	KTM	LM	MMM	OPM	SM	STM	TM	YM	Yhteensä	EU
Tav. 6	0	111	0	313,48	50,7	23,4	5,2	103,61	3,37	610,76	556,97
Tav. 2	1	82,8	18,5	3,43	28,1	19,8	0,5	71,55	1,86	227,54	266,98
Tav. 3 ja 4	0	20,3	0	0	78	2,2	4,4	529,1	0	634	412,22
Tav. 5a*	0	40	0	967,76	0	0	0	0	0	1 007,76	388,1
Tav. 5b	0	58,1	9,7	90,33	10,9	17,1	0,3	29,94	10,27	226,64	197,28
Tavoitteet 5a & 5b Ahvenanmaa											8,36
Yht.	1	312,2	28,18	1 375	167,7	62,5	10,4	734,2	15,5	2 706,68	1 829,91

* Lisäksi MAKERAan tuloutuu EU:sta 29 mmk.

3.2.4. Aluekehitysrahat

Alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaan talousarviossa nimetään osa eri hallinnonaloilla olevista määrärahoista aluekehitysrahoiksi. Niitä voidaan käyttää varsinaiseen käyttötarkoitukseensa sopivaan aluekehittämisohjelmien mukaiseen elinkeinotoiminnan kehittämiseen sekä julkisiin investointeihin ja palvelujen turvaamiseen maan eri osissa. Ohjelmien toteuttamiseen voidaan käyttää aluekehitysrahojen lisäksi myös muuta valtion rahoitusta. Määrärahojen käytöstä päättävät ne viranomaiset, joille määrärahat talousarviossa osoitetaan. Rahoituksen suuntaamista koskevat periaatteet on sisällytetty talousarvioesityksen yksityiskoh-taisiin perusteluihin.

EU:n alueelliset tavoiteohjelmat 6, 2 ja 5b edellyttävät myös valtion osarahoitusta. Talo-

usarvioesityksessä on tähän rahoitukseen käytettäviä määrärahoja sisältävien momenttien perusteluihin arvioitu, paljonko rahoitusta tarvitaan. Näin nämä momentit on käytännössä nimetty EU:n alueellisten tavoiteohjelmien osalta aluekehitysrahoiksi. Ne pitävät sisällään kaikki ne määrärahat, joita käytetään EU:n alueellisten tavoitteiden rahoituksessa sekä kansallisten aluekehittämisohjelmien rahoituksessa. Kansallisen aluepolitiikan osalta alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaisesti ehdotetaan talousarvioesityksessä nimettäväksi aluekehitysrahoiksi kokonaan tai osittain seuraavat määrärahat:

Maakunnan kehittämisraha	26.98.43
Maaseudun kehittäminen	30.33.43
Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki	30.33.49
Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin	30.85.31

Vesistö- ja vesihuoltotyöt	30.85.77
Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki	30.86.24
Metsänparannustuki	30.86.44
Metsänparannuslainat	30.86.83
Yleisten teiden perustienpito	31.24.21
Saaristoliikenteen avustaminen	31.32.44
Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	31.93.41
Tuotekehitysavustukset	32.44.40
Korkotuki Kera Oy:lle	32.49.42
Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen	32.49.43
Alueellinen kuljetustuki	32.51.48
Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen	32.51.49
Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille	32.52.24
Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelu toimintaan ja alan yhteisöille	32.52.40
Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin	32.61.40
Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus valtion osalta	34.06.61
Työllisyyspoliittinen valtionapu investointeihin	34.06.63
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	34.06.77
Eräät avustukset	35.01.61
Ympäristötyöt	35.26.77
Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki	35.27.30

3.3. Resurssihallinnon kehittäminen

3.3.1. Hallinnon kehittäminen ja organisaatiomuutokset

Hallinnon kehittämisen keskeisiä alueita talousarvioesityksessä ovat julkisten palvelujen kehittämisen jatkaminen, hyvinvointipalvelujen rahoituksen ja tuotantotapojen monipuolistaminen, tulonsiirtojärjestelmien ja niiden hallinnon uudelleenarviointi, hallinnon rakenteiden ja vastuiden selkeyttäminen, sääntelyn kehittäminen, tietoyhteiskunnan kehittymisen edistäminen sekä tuen antaminen ja toimiminen kehitettäessä edelleen Euroopan unionin toimintakykyä ja yhteistyötä sen naapureiden kanssa.

Hallituksen tarkoituksena on turvata hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelujen saatavuus koko maassa. Vastuu peruspalvelujen saatavuudesta ja laadusta säilyy kunnilla, mutta ne päättävät itse palvelujen turvaamisesta. Asiaksinäkökulmaa korostavien ohjausmenettelyjen, kuten palvelusitoumusten ja julkisen palvelun kuluttajansuojan, käyttöä selvitetään palvelujen laadun lisäämiseksi. Palvelutuotantoa

uudistetaan käyttämällä hyväksi tilaajan ja tuottajan erottavia organisointimuotoja, jotka lisäävät asiakasohjautuvuutta ja palvelujen tuotajaorganisaatioiden välistä kilpailua.

Julkisten palvelujen tuottavuutta ja palvelutasoa parannetaan kokoamalla yhteen valtion paikallishallintoa sekä tehostamalla hallinnon tukipalvelujen yhteiskäyttöä vuoden 1996 aikana. Myös kuntien ja valtion viranomaisten yhteisten, monitoimialaisten palveluysiköiden perustamisen toimintaedellytyksiä on tarkoitus parantaa sekä lisätä sähköisen viestinnän käytömahdollisuuksia asioinnissa.

Hyvinvointipalvelujen rahoitus- ja tuotantotapoja monipuolistetaan tehokkaampiin tuotantotapoihin kannustaviksi.

Vuosille 1997—1999 vahvistamien lisäsäästöjen toteuttamiseksi hallitus ryhtyy toimenpiteisiin julkisen hallinnon tehokkuuden, toimivuuden ja taloudellisuuden lisäämiseksi. Näin arvioidaan saavutettavan ainakin 0,6 mrd markan säästöt.

Hallinnon moniportaisuuden vähentämistä jatketaan vuonna 1996 tavoitteena hallinnon ja ohjauksen keventäminen, organisaatorakenteiden madaltaminen sekä tehtävien ja toimivallan siirtäminen paikallistasolle. Ministeriöiden toimialoja ja tehtäväjakoja selkeytetään sekä jatketaan tapauskohtaisten hallintopäätösten siirtämistä pääsääntöisesti paikallis- ja aluehallintoon.

Syksyllä 1995 käynnistyvän aluehallintohankkeen toimeenpano aloitetaan kokoamalla valtion aluehallinnon tehtäviä ja organisaatioita vuonna 1996. Myös maakuntien liittojen toimintaa aluekehitysvastuullisina kuntien yhteistoimintaorganisaatioina selkeytetään vuonna 1996 etenkin EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteutukseen liittyen. EU:n rakennerahasto-ohjelmien hallinnointia keskushallintotasolla tarkistetaan toimintojen koordinoinnin vahvistamiseksi.

Hallinnon ohjauksen uudistamista jatketaan kehittämällä edelleen ministeriöiden roolia tulohajauksessa ja selkeyttämällä sen edellyttämiä johto-organisaatioita. Sisäinen valvonta saatetaan vastaamaan sille asetettavia vaatimuksia. Valtion kirjanpidon ja laskentatoimen uudistus toteutetaan siten, että uusi järjestelmä otetaan käyttöön koko valtionhallinnossa vuonna 1998. Nettobudjetoinnin käyttöä tarkennetaan saatujen kokemusten pohjalta. Maksullisen toiminnan perusteita täsmennetään ja maksullisuuden käytön ohjausta tehostetaan.

Liikelaitosjärjestelmän toimivuutta arvioi-

daan. Vuoden 1996 alusta yhtiöitetään Auto-rekisterikeskus sekä valtiokonttorin työpaikka-terveydenhuolto.

Oikeudellista sääntelyä kehitetään osana julkisen sektorin uudistuspolitiikkaa hyödyntämällä muiden OECD-maiden kokemuksia kehittämistyöstä.

Oikeusturvan parantamiseksi jatketaan muutoksenhakuasioiden siirtämistä pääsääntöisesti yleisiin tuomioistuimiin tai hallintotuomioistuimiin.

Tietoyhteiskunnan kehittymistä edistetään ja panostetaan tietoverkkojen antamien mahdollisuuksien hyväksikäyttöön. Tavoitteena on saada tietotekniikka ja tietoverkot elinkeinoelämän ja julkisen sektorin uudistamisen välineiksi sekä tietoteollisuus tärkeäksi Suomen tulevaisuuden elinkeinoksi. Tietoyhteiskunnan peruspalvelujen käyttömahdollisuudet ja perustaidot pyritään antamaan mahdollisimman monille kansalaisille.

Valtion viranomaisten tiedonkeruiden rationalisointia jatketaan ja valtion tilastotointa kootaan Tilastokeskukseen. Julkisen hallinnon tietojärjestelmien yhteentoimivuutta kehitetään tavoitteena tietojen yhteiskäytön lisääminen.

Sektorikohtaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan uudistamista jatketaan. Tavoitteena on sektorikohtaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan parempi ohjautuvuus tutkimustulosten käyttäjien tarpeista. Hallinnonaloilla toimivien tutkimuslaitosten ja -asemien toimintaa arvioidaan vuoden 1997 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen osana sektoritutkimuksen järjestämistä.

Tuote- ja markkinavalvonnan organisointi sekä toiminta- ja rahoitusjärjestelyt selkeytetään hallinnonalojen yhteishankkeena, joka valmistuu vuoden 1996 puoliväliin mennessä.

Hallinnon uudistusten vaikutusten arviointia ja seurantaa jatketaan kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Seuraavassa on yhteenveto keskeisimmistä hallinnonaloilla vuonna 1996 toteutettavista organisaatiouudistuksista ja muista kehittämistoimenpiteistä.

Oikeusministeriön hallinnonala: Hallinnonalalle perustetaan 1.3.1996 lukien onnettomuustutkimuskeskus, johon keskitetään suuronnettomuuksien tutkinta sekä oikeusrekisterikeskus, jonka vastuulle siirretään oikeusministeriön pitämiä rekistereitä. Myös syyttäjä- ja ulosotolaitoksen paikallisorganisaatiota uudistetaan.

Sisäasiainministeriön hallinnonala: Rekisteri-

toimistot yhdistetään valtion uudistuvaan paikallishallintoon. Myös poliisin aluehallintoa kootaan yhteen sekä aloitetaan palo- ja pelastustoimen, poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistä hoitamista koskevaa kokeilua varten tarkoitettujen valtion hätäkeskusten toiminta.

Puolustusministeriön hallinnonala: Hallinnonalan tehtävien, toimintamuotojen ja organisaatioiden kehittämistä jatketaan laaditun rationalisointiohjelman pohjalta. Sotilaslääkintäarkisto siirretään 1.10.1996 sota-arkiston yhteyteen.

Valtiovarainministeriön hallinnonala: Valtiokonttorin työterveyspalvelut lakkautetaan 1.1.1996. Työterveydenhuoltopalvelujen tuottamista varten on perustettu valtionyhtiö, joka aloittaa palvelujen tuottamisen 1.1.1996 lukien. Pääosa tapaturmaviraston tehtävistä siirretään valtiokonttoriin 1.10.1996 lukien.

Opetusministeriön hallinnonala: Hallinnonalan ohjausta selkeytetään ministeriön, ope- tushallituksen sekä lääninhallitusten välillä. Eri- tyisesti opetushallituksen ja lääninhallitusten tehtäviä yhteensovitetaan ja siirretään toimival- taa ja tehtäviä pääsääntöisesti kunta- ja oppi- laitososalle. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen, taidehallinnon ja asiantuntijaelinten roolit ja tehtävät arvioidaan uudelleen. Rovaniemen taide- ja käsiteollisuusoppilaitos lakkau- tetaan 1.8.1996.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala: Maatalouden tutkimustointa rationalisoidaan yhdistämällä ja keventämällä organisaatioita. Siemenperunakeskuksesta muodostetaan 1.1.1996 lukien nettobudjetoitu valtion liiketoimintaa harjoittava laitos. Metsätalouden edis- tämis- ja valvontaorganisaation tehtävät arvi- oidaan uudelleen ja tehdään tarvittavat organi- satoriset järjestelyt.

Liikenneministeriön hallinnonala: Autorekisterikeskus yhtiöitetään 1.1.1996 lukien ja pe- rustetaan samasta ajankohdasta ajoneuvohal- lintokeskus, jolle siirretään ajoneuvojen rekis- teröintiä koskevat tehtävät sekä nykyiselle ajo- neuvohallinnolle kuuluvat tehtävät.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallin- nonala: Ministeriön alaisen piirihallinnon sekä muun elinkeinotoimintaa edistävän piiri- ja aluehallinnon toiminnot ja tehtävät yhteensovitetaan yhdeksi kokonaisuudeksi vuoden 1997 alkuun mennessä ja samalla vähennetään tun- tuvasti organisaatioiden määrää. Lisäksi selvi- tetään luvanvaraisia elinkeinoja koskevien me- nettelyjen tarkoituksenmukaisuutta ja yhtenäis-

tämismahdollisuuksia sekä pienyrityksiä koskevien kirjanpito- ym. velvoitteiden keventämismahdollisuuksia. Markkinavalvonta-asioiden organisointia sekä koko elintarvikevalvonnan rationalisointimahdollisuuksia selvitetään. Kulluttaja-asioiden kokoaminen yhteen toteutetaan vuoden 1997 alkuun mennessä.

Sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonala: Vaihtoehtoisia palvelutuotannon ohjaus- ja tuotantotapoja kokeillaan sekä kehitetään ja sovelletaan tilaaja-tuottajamallia hyvinvointipalvelujen tuotannossa. Tapaturmaviraston tehtävät siirretään Valtiokonttoriin sekä puolustusministeriön hallinnonalalle 1.10.1996. Laadittavaan selvitykseen perustuen työsuojeluasiat siirretään työministeriöstä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön 1.10.1996 lukien.

Työministeriön hallinnonala: Työministeriön organisaatiota ja ohjausjärjestelmiä uudistetaan. Lupamenettelyjen siirtämistä piirihallintoon jatketaan sekä kehitetään piirihallinnon erikoistumista ja keskinäistä yhteistyötä. Työnhakija- ja työnantaja-asiakkaiden palvelua lisätään kehittämällä työvoimatoimistojen palvelumalleja ja työmenetelmiä. Pakolais- ja siirtolaisuuspolitiikan toiminnalliseksi tehostamiseksi siirretään pakolaisasiat sekä osa IVY- ja Baltian maiden paluumuuttoasioista sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön.

Ympäristöministeriön hallinnonala: Kuntien päätösvaltaa vahvistetaan ja parannetaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksia uudistamalla maankäytön ohjausjärjestelmä. Myös alueellisten ympäristökeskusten tutkimus- ja laboratoriotyötehtäviä järkeistetään tuntuvasti. Lisäksi ympäristöhallinnon rakentamisorganisaatiota kehitetään rakentamis- ja rakennuttamistehtävien eriyttämisen pohjalta.

3.3.2. Julkisten palvelujen menot

Talousarvioesitykseen sisältyvistä menoista noin 54 mrd mk on valtion omaan palvelutuotantoon liittyviä kulutus- ja investointimenoja. Kuntien valtionavut, joiden määrä esityksessä on noin 33 mrd mk, käytetään pääosin kunnallisen palvelutoiminnan rahoitukseen. Valtion menoista ohjautuu siten julkisen palvelutuotannon rahoittamiseen yhteensä 87 mrd mk.

Julkiset kulutusmenot muodostivat vajaan neljänneksen bruttokansantuotteesta vuonna

1993 ja niistä valtion osuus oli kolmannes, kuntien ja kuntainliittojen lähes kaksi kolmasosaa ja sosiaaliturvarahastojen runsaat 2 %.

Runasas viidennes julkisista kulutusmenoista käytettiin kaikille kansalaisille kohdistuvien eli kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisiä palveluja ovat mm. yleisen hallinnon palvelut, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Kollektiivisiin palveluihin voidaan rinnastaa kansantaloutta yleisesti tukevat palvelut, kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito.

Valtaosa julkisten palvelujen kulutusmenoista kohdistuu yksilöllisiin palveluihin, ts. ne hyödyttävät yksityisiä henkilöitä, kotitalouksia tai yrityksiä. Yksilöllisiä palveluja ovat mm. erilaiset hyvinvointipalvelut, kuten koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Vuonna 1993 terveydenhuollon, koulutuksen sekä sosiaaliturvan ja -palvelujen menot muodostivat runsaat 60 % julkisista kulutusmenoista ja runsaan kolmanneksen julkisista pääomamenoista.

Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin. Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä yleensä peritään valtion maksuperustelaim mukainen hinta. Eräistä lupamenettelyihin liittyvistä palveluista peritään leimaveroa. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat niiden tuotantokustannuksia alhaisemmat.

Julkisten palvelujen, erityisesti hyvinvointipalvelujen, saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen edellyttää niiden tehokasta ja taloudellista tuotantoa. Palvelujen suoritekohtaisten kustannusten seuraaminen on yksi, joskin kärkeä tapa seurata palvelutuotannon taloudellisuutta. Palvelujen tehokkuutta ja taloudellisuutta määriteltäessä ongelmana on mm. palvelua kuvaavien ja mittaavien suoritteiden valinta sekä suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kaikkien kustannusten kohdistaminen ao. suoritteille.

Seuraavassa taulukossa palvelujen yksikkökustannukset on laskettu käyttömenojen (terveys- ja sosiaalipalvelujen osalta nettomääräisten käyttömenojen) ja suorittemäärien välisenä suhteena. Käyttömenoihin ei sisälly eläkevas- tuusta aiheutuvia menoja kokonaisuudessaan.

Taulukko 10. Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot vuonna 1993 ja suoritekohtaiset käyttömenot vuonna 1991, 1992 ja 1993

Palvelu	Käyttömenot vuonna 1993 milj. mk	Asiakkaiden rahoitusosuus vuonna 1993, %	Käyttömenot/suorite, mk			Suorite
			1991	1992	1993	
Opetus- ja sivistystoimi						
— peruskoulut	11 392	0	114	111	105	oppilaspäivä
— lukiot	2 031	3	104	95	93	oppilaspäivä
— ammatilliset oppilaitokset	5 951	2				
— valtion ammatilliset oppilaitokset ..	2 258	2	232	213	179	oppilaspäivä
— kuntien ja yksityisten ammatilliset oppilaitokset	3 693	2	212	202	167	oppilaspäivä
— ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	11 710	..	299	248	220	oppilaspäivä
— yleiset kirjastot	1 033	0	12.7	10.9	10.4	lainaus
— korkeakoulut	4 774	0	33 000	32 000	29 000	oppilasvuosi
Terveyspalvelut						
— yleissairaalat	15 134	..				
— vuodeosastohoito			1 725	1 765	1 453	hoitopäivä
— avohoito			753	773	655	käynti
— terveyskeskukset	10 023	11				
— vuodeosastohoito			662	670	507	hoitopäivä
— avohoito			219	207	178	käynti
Sosiaalipalvelut						
— lasten päivähoito	6 490	14	40 200	40 400	36 300	hoitopaikka/v
— vanhusten laitoshuolto	3 350	20	144 500	146 900	143 800	hoitopaikka/v

Taulukon tiedot perustuvat ao. sektoriviranomaisten tilastoihin. Käyttömenoja ei ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita ja siksi suoritteen yksikkökustannus saattaa olla erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo. Tilastojärjestelmien muutoksien vuoksi taulukko ei ole samanlainen edellisvuosien talousarvioissa esitettyyn taulukkoon verrattuna.

Peruskoulujen käyttömenot vuonna 1993 olivat keskimäärin 20 000 mk oppilasta kohden kunnallisissa peruskouluissa ja noin 22 000 mk yksityisissä peruskouluasteen oppilaitoksissa. Kunnallisten peruskoulujen käyttömenot oppilasta kohti olivat suurimmillaan 50 800 mk ja pienimmillään 13 300 mk. Lukioiden käyttömenot oppilasta kohti olivat keskimäärin 17 500 mk kunnallisissa lukioissa, suurimmillaan 66 800 mk ja alhaisimmillaan 12 200 mk. Yksityisten lukioiden käyttömenot oppilasta kohden olivat keskimäärin 16 000 mk. Oppilasvuoden keskimääräiset käyttömenot alenivat edellisvuodesta noin 3 % peruskouluissa ja noin 4 % lukioissa. Lukioiden oppilasmäärä kasvoi vuodesta 1992 vuoteen 1993 noin 2 %. Vuonna 1993 keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohti olivat valtion ammatillisissa oppilaitoksissa 34 000

mk, kunnallisissa ammatillisissa oppilaitoksissa 32 000 mk ja yksityisissä ammatillisissa oppilaitoksissa 30 000 mk. Oppilaitosryhmittäin ja linjoittain käyttömenot oppilasta kohden vaihtelivat 17 000 markasta 158 000 markkaan. Oppilaskohtaiset menot laskivat reaalisesti vuodesta 1992 vuoteen 1993 keskimäärin 16 % ja oppilasmäärä kasvoi vastaavana aikana runsaat 7 %. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten käyttömenot opiskelijatyöpäivää kohden laskivat reaalisesti noin 13 %. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen osuus käyttömenoista laski edellisvuodesta ja oli noin 64 %. Vuonna 1993 korkeakouluissa keskimääräiset käyttömenot opiskelijaa kohti olivat 29 000 mk ja tutkintoa kohti 291 000 mk, vuonna 1994 vastaavat luvut olivat 27 000 mk ja 267 000 mk.

Sairaaloiden käyttömenot olivat vuonna 1993 keskimäärin 8 % pienemmät kuin vuonna 1992 ja samanaikaisesti hoitopäivien määrä aleni keskimäärin 5 %. Henkilöstömenojen keskimääräinen osuus sairaaloiden käyttömenoista aleni kahteen kolmasosaan vuoden 1992 yli 70 prosentista. Erikoissairaanhoidon menot asukasta kohden olivat keskimäärin 3 300 mk. Sairaanhoidopiireittäin erikoissairaanhoidon menot asu-

kasta kohden vaihtelivat vajaasta 2 000 markasta yli 4 000 markkaan vuonna 1993.

Vuoden 1994 lopussa päiväkoti- ja perhepäivähoidossa oli yhteensä lähes 180 000 lasta ja niissä hoidettiin 53 % 3—6-vuotiaista ja 16 % alle 3-vuotiaista lapsista. Päiväkotipaikoista noin 6 % oli hankittu yksityisiltä. Kodinhoitoapua saaneita kotitalouksia oli lähes 140 000, joista vanhuskotitalouksia kaksi kolmasosaa. Vanhainkotien runsaasta 23 000 hoitopaikasta noin 10 % hankittiin yksityisiltä.

Julkisten hyvinvointipalvelujen käyttömenoi- ta keskimäärin 10 % rahoitettiin käyttäjiltä perityin maksuin, joskin käyttäjämaksujen osuus rahoituksesta vaihteli palveluittain. Sosiaalipalveluista päivähoito-, vanhainkotihoito- ja kodinhoitoapupalveluissa käyttäjämaksujen osuus nousi vuoden 1991 keskimäärin 10 prosentista keskimäärin 15 prosenttiin vuonna 1993.

Julkisen talouden säästötarpeet rajoittavat julkisten palvelujen rahoitusta ja tuotantoa 1990-luvulla. Jotta kaikille kansalaisille tarkoitettujen palvelujen määrää voitaisiin pitää riittävänä, on julkisten palvelujen tuotannon tehostaminen keskeinen tavoite kuluvalle vuosikymmenellä. Palvelujen käyttäjämaksujen ja markkinaehtoisen toiminnan lisääminen ovat julkisen sektorin tehostamiskeinoja. Sekä terveydenhuollon ja koulutuksen että esimerkiksi vero- ja työvoimatoimistojen ja poliisipiirien tuottavuustutkimukset osoittavat selviä tuottavuuseroja samankaltaisia suoritteita tuottavien yksiköiden välillä, mikä viittaa toimintojen tehostamismahdollisuuksiin. Lisäksi merkittävät erot mm. terveyspalvelujen tuottamisessa kiinnittävät enenevää huomiota ko. palvelujen tuottamistapoihin ja niiden taloudellisuuteen.

3.3.3. Valtion henkilöstöpolitiikka ja -hallinto

Valtion henkilöstövoimavarojen ja henkilöstömenojen sopeutuminen talouden kriisiin on ollut viime vuosina nopeaa. Vuonna 1991 valtion työvoimakustannukset olivat noin 25,8 mrd mk. Ne alenivat vuoden 1992 noin 25,7 mrd markasta vuonna 1993 noin 24,0 mrd markkaan ja edelleen vuonna 1994 noin 23,4 mrd markkaan. Vuonna 1995 ne ovat noin 22,9 mrd mk. Vähennys vuodesta 1994 on 2,2 % ja 11,2 % vuodesta 1991. Vuonna 1991 valtion palveluksessa oli noin 211 000 henkilöä, mistä budjet-

tilouden henkilöstömäärä oli noin 146 000 ja valtion uusimuotoisten liikelaitosten henkilöstömäärä noin 65 000. Vuonna 1994 valtion palveluksessa oli noin 156 000 henkilöä, joista 133 000 valtion budjettitalouden piirissä ja 23 000 uusimuotoisissa liikelaitoksissa. Vuonna 1995 budjettitalouden piirissä olevan henkilöstömäärän arvioidaan alittavan 130 000 ja uusimuotoisten liikelaitosten palveluksessa olevan henkilöstön määrän noin 6 500. Valtion palveluksessa olevan henkilöstömäärän väheneminen vuodesta 1994 on 12,5 % ja vuodesta 1991 noin 35,3 %. Valtion budjettitalouden henkilöstömäärä on vastaavasti vähentynyt 2,3 % vuodesta 1994 ja 11 % vuodesta 1991. Valtion henkilöstömäärän vähenemisestä suurin osa on johtunut liikelaitostamisesta ja yhtiöittämisestä. Vuodesta 1991 lähtien tapahtuneesta vähennyksestä noin 8 000 on johtunut valtioneuvoston tekemistä säästöpäätöksistä. Talouspolitiikan tavoitteiden mukaisesti sekä hallinnon kehittämiseksi valtion virastojen työvoimakustannuksia on tarkoitus edelleen sopeuttaa.

Hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukaan vuoden 1996 talousarviossa toimintamenoista leikataan hintojen ja palkkojen nousu. Näin ollen talousarvioesityksessä valtion virastojen palkkausmäärärahat on mitoitettu vuoden 1995 talousarvion tasoon.

Helmikuussa 1995 tehdyt valtion budjettitalouden virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 31.12.1996 saakka. Sopimuskauden ensimmäisen jakson aikana palkkoja tarkistettiin 1.3.1995 lukien keskimäärin 1,1 prosentin suuruisella yleiskorotuksella ja 1,0 prosentin suuruisella yleiskorotuksella 1.10.1995 lukien. Lisäksi aikaisintaan 1.10.1995 lukien on sovittavissa 0,5 prosentin suuruinen virastokohtainen erä. Sopimusratkaisu korottaa valtion henkilöstön palkkausmenoja vuonna 1995 300 milj. mk ja vuonna 1996 lisäksi 300 milj. mk. Keskustason sopijaosapuolet neuvottelevat ja sopivat 31.12.1996 mennessä 1.2.1996 alkavan sopimusjakson palkat ja palkkaperusteet. Mikäli näissä neuvotteluissa ei päästä yksimielisyyteen, voidaan sopimukset irtisanoa 31.12.1995 mennessä palkkausmääräysten osalta päättymään 31.1.1996. Sopimus on yhteensovitettavissa sopimuskauden aikana mahdollisesti solmittavaan tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun.

Valtion henkilöstön ansiotasoindeksiin arviointi nousi vuodesta 1994 vuoteen 1995 on keskimäärin noin 2,5 %. Tästä puolet johtuu uusista sopimuskorotuksista ja puolet sopimus-

ten soveltamisesta ja rakennemuutoksista. Ansiotasoindeksi kasvaa vuonna 1996 samoista syistä. Sen kasvusta 1,3 % on sopimuskorotusten palkkaperintöä vuodelta 1995.

Sopimusratkaisuun sisältyy 1.9.1995 sovellettavissa oleva työajan tasoituspääjärjestelmä, jonka mukaan virkamiehen tai työntekijän suostumuksella voidaan teettää tasoituspääna annettavia tunteja enintään 78 tuntia 26 viikon aikana. Matkakustannusten korvauksia tarkistettiin sopimusratkaisun yhteydessä kustannuskehitystä vastaavasti vuodelle 1995. Tehdy sopimus oli kustannusvaikutuksiltaan neutraali.

Virastojen henkilöstömäärää säännellään henkilöstökehysin vuoden 1996 talousarviossa. Henkilöstökehysten piirissä olevan henkilöstön enimmäismäärä alenee vuodesta 1995 vuoteen 1996 runsaalla 2 000 henkilötyövuodella olleen vuoden 1996 talousarviossa yhteensä 114 385 henkilötyövuotta.

Henkilöstöhallinnon toimivaltuuksien edelleen siirtämiseksi virastoille luovutaan henkilöstökehyksistä vuonna 1997. Toisaalta henkilöstöpoliittisia koordinoitavuuksia on tarkoitus parantaa muun muassa muuttamalla valtion virkaehtosopimuksia siten, että valtiovarainministeriöllä olisi mahdollisuus antaa yleismääräyksiä virastojen palkkaustoimivallan käytön perusteista.

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta lähinnä ministeriöiden henkilöstöä ja henkilöstömäärärahoja on väliaikaisesti lisätty vuosina 1995 ja 1996. Vuoden 1996 talousarvioesityksessä nämä määrät ovat yhteensä noin 170 henkilötyövuotta ja 60 milj. mk. Asianomaisen pääluokan henkilöstömäärän ja määrärahojen tulee supistua vuoden 1997 loppuun mennessä lisäyksiä vastaavasti.

Monissa virastoissa otetaan vuosina 1995 ja 1996 käyttöön tuottavuutta lisäävät ja kannustavat palkkausjärjestelmät. Helmikuun 1995 sopimusratkaisussa osapuolet suosittelivat virastokohtaisen palkantarkistuserän käyttämistä tähän tarkoitukseen.

Valtion eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän vuodesta 1994 vuoteen 1995 noin 4,2 % ja vuodesta 1995 vuoteen 1996 noin 4,7 %. Työmarkkinajärjestöt ovat sopineet 18.5.1995 yksityisalojen työeläkejärjestelmän rahoituksen ja etujen tasapainottamisesta. Hallituksen tarkoituksena on tehdä vastaavat muutokset valtion eläkejärjestelmässä.

Valtionhallinnon korkeimpien virkamiesten

valintaperusteiden ja -menetelmien kehittämistä jatketaan vuonna 1996. Tavoitteena on uudistaa valintaperusteet siten, että ne sisältävät valtionhallinnon johtajilta vaadittavat taidot kuten kyvyn toimia henkilöstöjohtajina sekä taloudellisen osaamisen, johtamiskokemuksen ja muun tarvittavan kokemuksen. Tavoitteena on myös turvata valtionhallinnon riippumattomuus ja korkea virkamiesetiikka. Valtion henkilöstön ammattitaidon ja työmarkkinakelpoisuuden kehittämistä valtion virastoissa edistetään. Sekä johdon että muun henkilöstön tehostetun integraatiovalmennuksen tukemista jatketaan.

Valtiovarainministeriön Toimiva työyhteisö -hankkeessa ovat parhaiksi työyhteisöjen tuottavuuden ja toiminnan laadun kehittämismalleiksi osoittautuneet työprosessien tarkasteluun ja tiimityöhön perustuvat mallit. Näiden käytönottoa virastoissa edistetään ja tuetaan edelleen.

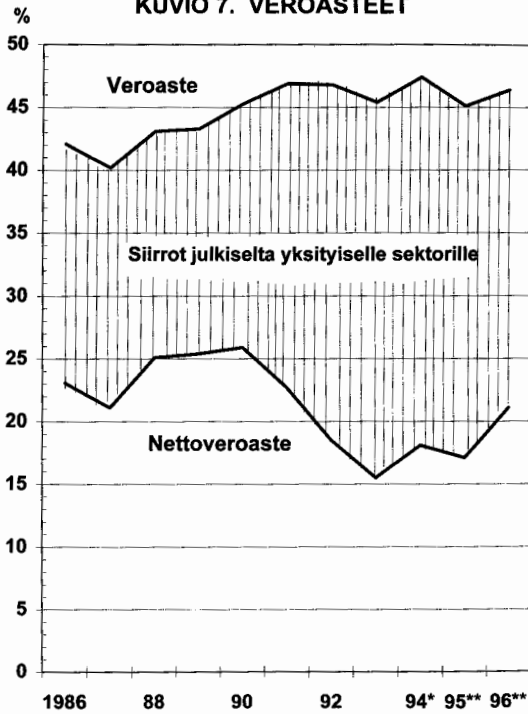
Hallinnon rationalisoinnin yhteydessä tarvittavaa henkilöstön uudelleensijoittumisen tukemista jatketaan. Tuen tarve painottuu kuitenkin aikaisempaa enemmän henkilöstön uudelleenkohdentamisen vaatimaan lisä- ja uudelleenkoulutukseen.

4. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Hallitus sopi ohjelmassaan veropoliittisesta peruslinjauksesta koko vaalikaudeksi. Sen mukaan valtion talouden tasapainotus hoidetaan veroastetta nostamatta. Verotuksen perusrakennetta korjataan työntekoa, yritteliäisyyttä ja taloudellista kasvua tukevaan suuntaan keventämällä ansiotulojen verotusta vaihteittain vaalikauden aikana ja siirtämällä verotuksen painopistettä välilliseen verotukseen. Ansiotulojen verotuksen keventäminen ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti aloitettavaksi poistamalla vakuutetun kansaneläkemaksu sekä työntekijöiltä että eläkeläisiltä. Lisäksi vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastusta 80 000 markkaa ylittävän tulon osalta lievennetään.

Kokonaisveroasteen arvioidaan vuonna 1996 kohoavan puolella prosenttiyksiköllä verrattuna vuoden 1995 veronpalautusoikaistuun kokonaisveroasteeseen. Nousu johtuu arvonlisäverojärjestelmän käytönottoon liittyvien takautuvien vähennysten ajoittumisesta kuluvalle vuodelle.

KUVIO 7. VEROASTEET

Tuloverotuksessa ansiotuloja koskevaan progressiiviseen asteikkoon ehdotetaan tehtä-

väksi 2 prosentin suuruinen inflaatiotarkistus. Vuosina 1993—1995 kannetusta ylimääräisestä ennakkoperinnästä luovutaan. Ylimääräisen korkovähennyksen tasoa ehdotetaan alennettäväksi.

Pääoma-, yhteisö- ja korkotulojen verokantaa ehdotetaan korotettavaksi 25 prosentista 28 prosenttiin, minkä arvioidaan lisäävän veron kertymää 1 mrd mk vuonna 1996. Ennakkoperintää ja veronkantoa ehdotetaan verokertyminen nopeuttamiseksi kehitettäväksi.

Perintö- ja lahjaverotusta ehdotetaan muutettavaksi ja veron perusteita korotettavaksi siten, että veron tuotto lisääntyy 200 milj. mk.

Televeron ja luottoveron kantamisesta ehdotetaan luovuttavaksi.

Tupakkaveron perusteita ehdotetaan korotettavaksi 10 prosentilla. Veron tuoton arvioidaan lisääntyvän 150 milj. mk.

Moottoribensiinin perusveroa ehdotetaan korotettavaksi 40 pennillä litralta, mikä lisää polttoaineveron tuottoa 1 mrd markalla.

Hallituksen tarkoituksena on antaa eduskunnalle lakiesitys valtion jätemaksusta. Tätä ympäristöpoliittista haittavaeroa on tarkoitus peria kuntien ja yksityisten kaatopaikoille toimitettavasta jätteestä.

Edellä esitetyn perusteella ja viitaten tuloarvioiden yksityiskohtaisiin perusteluihin arvioidaan talousarvion kokonaistulot seuraaviksi:

Taulukko 11. Tulot osastoittain vuosina 1994—1996

Numero-tunnus	Osasta	v. 1994	v. 1995	v. 1996	Muutos 1995—1996	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	104 254	106 168	122 888	+16 720	+16
12.	Sekalaiset tulot	19 465	26 203	26 072	— 131	— 1
13.	Korkotulot ja voiton tuloutukset .	4 161	3 020	4 671	+ 1 652	+55
15.	Lainat	70 733	60 443	39 357	—21 086	—35
Yhteensä		198 612	195 835	192 989	— 2 846	— 1

5. Valtion liiketoiminta ja rahastot sekä julkinen pankkituki

5.1. Liiketoiminta

Taulukko 12. Valtion liikelaitostoiminta v. 1996

	Liikevaihto mmk (kasvu % ed. v.)	Käyttö- kate lii- kevaih- dosta (%)	Ylijäämätavoite liikevaihdosta mmk (%)		Investo- intit liike- vaihdos- ta (%)	Investo- intit mmk	Rahoitus- kate (+) /lisära- hoitustar- ve (-) mmk	Henki- löstön lukumää- rä
<i>Valtion liikelaitokset:</i>								
Hallinnon kehittämiskeskus.....	36 (12)	5,5	0,5	1	5,5	2	—	75
Metsähallitus.....	1 205 (2)	28	258	21	11	130	—	2 502
Ilmailulaitos.....	750 (4)	31	27	4	35	265	—	1 605
RASKONE.....	85 (0)	5	0	0	5	4	—	250
Teknillinen tarkastuskeskus.....	51 (3)	3	0,1	—	3	1,5	—	175
Yhteensä.....	2 126				19	402,5		4 607
<i>Liiketoimintaa harjoittavat viras- tot ja laitokset:</i>								
Siemenperunakeskus.....	16 (+14)	0,5	-0,3	-2	2,6	0,5	-1	18
Kasvinjalostuslaitos.....	9 (-14)	-107	-11	-118	3,4	0,3	-9	60
Yhteensä.....	25				3,2	0,8	-10	78
Kaikki yhteensä.....	2 151				19	403,3	-10	4 685

5.2. Rahastot

Viime vuosien merkittävän laajentumisen jälkeä rahastotalous on vakiintumassa osana valtiontaloutta. Rahastojen menot ovat vuonna 1996 runsaat 10 % koko valtiontalouden menoista.

Budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tuloksi vuonna 1996 arvioidaan 18,5 mrd mk ja

menoiksi 20,9 mrd mk. Rahastojen tuloylijäämäksi arvioidaan 1,3 mrd mk ja nettorahoitustarpeeksi 2,4 mrd mk.

Taulukkoon on koottu tiedot seuraavista rahastoista: Asuntorahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maatilatalouden kehittämishahasto, Interventiorahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontakuurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkerahasto ja Öljysuojarahasto.

Taulukko 13. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1991	1992	1993	1994	1995*	1996**
Verotulot.....	248	259	240	248	240	240
Sekalaiset tulot.....	351	618	2 226	1 617	2 540	1 820
Eläkemaksut.....	6 821	6 652	6 605	5 957	5 750	5 446
Korkotulot.....	2 433	3 428	4 161	3 979	4 280	4 293
Siirrot budjetista.....	2 925	3 234	3 588	724	955	1 858
Tulot pl. rahoitustaloustoimet.....	12 778	14 191	16 820	12 525	13 765	13 657
Lainojen takaisinmaksut.....	3 656	3 880	4 528	5 763	5 180	4 856
Tulot yhteensä.....	16 434	18 071	21 348	18 288	18 945	18 513
Kulutusmenot.....	112	429	301	770	300	305
Siirtomenot.....	911	972	2 197	1 773	2 805	2 804

Realisijoitukset	65	31	0	16	50	32
Korkomenot	292	850	2 443	2 909	2 930	2 986
Siirrot budjettiin	4 810	6 208	6 114	6 091	6 195	6 095
Muut menot	376	130	373	288	0	160
Menot pl. rahoitustaloustoimet	6 566	8 620	11 428	11 847	12 280	12 382
Finanssisijoitukset yhteensä	10 659	25 524	12 574	7 787	7 370	8 495
Menot yhteensä	17 225	34 144	24 002	19 634	19 650	20 877
Tuloylijäämä	6 212	5 571	5 392	678	1 485	1 275
Nettorahoitustarve	-791	-16 073	-2 654	-1 346	-705	-2 364

Seuraavassa on lyhyt kuvaus eräiden keskeisimpien rahastojen toiminnasta.

Asuntorahaston myöntämän lainakannan pääoman ennakoidaan olevan vuoden 1996 alussa noin 55,6 mrd mk ja rahaston velkojen kokonaismäärän noin 14,1 mrd mk.

Valtion talousarviossa hyväksytyt valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat maksetaan **asuntorahaston** varoista. Lisäksi rahastotalouden varoilla hoidetaan rahaston velat ja niihin liittyvät hallinnolliset kulut. Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista sekä rahaston lainasaatavia arvopaperistamalla tai rahaston omalla lainanotolla.

Vuonna 1996 rahaston tulot sen myöntämistä lainoista arvioidaan 4 170 milj. markaksi. Rahaston varoista myönnettävien lainojen kokonaismääräksi ehdotetaan 4 715 milj. mk ja rahaston arvopaperistamis- tai velanottovaltuudeksi 2 030 milj. mk. Näillä määrillä arvioidaan vuonna 1996 rahoitettavan edellisenä vuonna käynnistyneen keskeneräisen tuotannon lisäksi noin 8 000 uuden arava-asunnon ja noin 15 000 peruskorjattavan asunnon rakennustyöt. Lisäksi asuntorahasto hyväksyy valtion sosiaaliseen asuntotuotantoon suuntaamat korkotukilainat. Niiden hyväksymisvaltuudeksi ehdotetaan 3 170 milj. mk, millä arvioidaan tuotettavan noin 7 000 uutta ja 3 500 peruskorjattavaa asuntoa.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytävissä olevat varat ovat noin 729 milj. mk, josta EU-rahoitusosuutta on arviolta 29 milj. mk. Varoista arvioidaan käytettävän kulutusmenoihin noin 304 milj. mk ja sijoitusmenoihin noin 425 milj. mk. Kulutusmenoihin luetaan ne menot, jotka kokonaan tai osaksi jäävät rahaston lopullisiksi menoiksi. Näitä ovat mm. avustukset, hoitopalkkiot, vakuustoiminnan menot ja tutkimustoiminnan tukeminen. Osaan

maatalouden avustuksista ja lainoista liittyy EU-osarahoitus.

EU:n jäsenmaana Suomi toteuttaa yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Interventio toiminnan ensisijaisena tehtävänä on ylläpitää sisämarkkinoilla haluttua maataloustuotteiden hintatasoa. EU-jäsenyys edellyttää tarvittaessa interventiovarastointia mm. viljan, naudanlihan, voin ja rasvattoman maitojauheen osalta. Vuonna 1995 perustetun **interventiorahaston** varoja käytetään EU:n maatalouspolitiikan mukaisen vientituen, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin kustannusten sekä eräiden yhteisön alueella käytettävien maataloustuotteiden hintojen alentamiseen maailmanmarkkinahintatasolle.

Varsinaisesta interventio toiminnasta aiheutuvat menot rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoista. Interventio toimintaan arvioidaan tarvittavan 1 500 milj. mk. Suomen valtion vastattavaksi jääviksi korko- ja hallintomenoiksi arvioidaan 50 milj. mk ja jäsenyyden toteutuessa olleiden ns. epänormaaleiksi luettujen viljavarastojen poistamiskustannuksiksi 60 milj. mk, minkä vuoksi talousarvioesityksessä on 110 milj. markan siirto interventiorahastoon.

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii taasaamaan eri vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuja valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA-laitoksilta arviolta 3 820 milj. mk vuonna 1996. Työntekijäin eläkemaksuja kerätään rahastoon noin 1 185 milj. mk. Rahaston tuloja ovat myös yhdistyksiä saavista ja valtiolle annetuista lainoista saatavat korot arviolta 840 milj. mk sekä työntekijäin eläkemaksun rahastoitavan osuuden sijoitusten korkotuotto 95 milj. mk vuonna

1996. Lisäksi rahaston tuloja ovat TEL-eläkelaitosten suorittamat siirtymämaksut, joiden suuruudeksi arvioidaan 441 milj. mk vuonna 1996. Nämä siirtymämaksut suoritetaan vuodesta 1993 lähtien yhtiöitettyjen ja TEL-järjestelmään siirtyneiden valtion laitosten TEL-tasausmaksun perusteella.

Valtion eläkerahastosta siirretään vuonna 1996 valtion talousarvioon 6 000 milj. mk. Tavoitteena on kehittää valtion eläkerahastoa yksityisen alan työeläkerahastojen suuntaan. Valtion eläkerahastolla on johtokunta, joka päättää rahaston sijoitustoiminnan periaatteista.

Valtion vakuusrahaston toimintaa selostetaan kappaleessa 5.3.

5.3. Julkinen pankkituki

Pankkituen tarve on myönteisen talouskehityksen ja pankkisektorissa tehtyjen rakenneratkaisujen jälkeen vähentynyt. Merkittävimpiä pankkitukeen liittyviä toimenpiteitä valtion vuoden 1995 talousarviossa esitetyn tilannearvion jälkeen ovat olleet Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle ja Säästöpankkien Keskus-Osakepankki SKOP:lle myönnetty tuki sekä SKOP:n terveiden osien myynti.

Valtioneuvosto myönsi Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle syyskuussa 1994 pääomatukea 6 mrd mk ja maaliskuussa 1995 8 mrd mk. Yhteensä Arsenal Oy:lle on myönnetty tukea 19 mrd mk ja takauksia 28 mrd mk.

Joulukuussa 1994 valtioneuvosto myönsi SKOP:lle tukea 450 milj. mk. Kesäkuussa 1995 valtioneuvosto päätti myydä Svenska Handelsbankenille 4,4 mrd markan arvosta SKOP:n toimivia luottoja ja takauksia sekä Teollistamisrahasto Oy:n ja SKOP-rahoitus Oy:n osakkeet. Tytäryhtiöiden kauppaan kuuluivat myös Suomen Kiinteistöpankki Oy (SKIP) ja Aktiiviraha Oy. Kaupan avulla pankkituen tarvetta vähennettiin ja tehostettiin pankkijärjestelmän toimintaa.

Maksettua pankkitukea on myönnetty bruttomääräisesti vuodesta 1991 vuoden 1995 heinäkuun loppuun mennessä 63,448 mrd mk. Pankkitukea on palautettu vastaavaan ajankohtaan mennessä 12,572 mrd mk, joten nettotuen määräksi muodostuu 50,876 mrd mk. Lukuihin sisältyy Suomen Pankin, valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Pankkituen korkomenot ovat arviolta 8 mrd mk heinäkuun 1995 loppuun mennessä. Lisäksi valtioneuvoston tekemät takauspäätökset ovat arvoltaan 28,098 mrd mk ja periaatepäätökset mahdollisesti myöhemmin myönnettävistä takauksista ja takuista yhteensä 3,7 mrd mk.

Valtion vuoden 1993 I ja IV lisätalousarviossa pankkitoiminnan tukemiseen momentille 28.87.51 varattiin 15 mrd mk kolmen vuoden siirtomäärärahana. Määräraha oli käytetty loppuun vuoden 1995 keväällä. Valtion vuoden 1994 talousarviossa pankkitoiminnan tukemiseen momentille 28.87.89 varattiin 10 mrd mk kolmen vuoden siirtomäärärahana. Määrärahaa on käytetty vuoden 1995 heinäkuuhun mennessä noin 5,5 mrd mk.

Momentille 28.87.89 budjetoidun määrärahan arvioidaan riittävän kattamaan pankkituen tarpeen. Momentille ei tämän vuoksi myönnetä uutta määrärahaa vuoden 1996 talousarvioesityksessä.

Vuoden 1996 talousarvioesityksessä takauksia, takuita ja muita momentilla 28.87.89 tarkoitettuja sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuonna 1993 annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 mrd mk tai yhdessä tältä momentilta ja vuoden 1993 ensimmäisen lisätalousarvion momentilta 28.87.51 myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 60 mrd mk.

Vuoden 1996 talousarvioesityksen momentille 28.87.61 myönnetään 1,2 mrd mk korvauksena valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomeneihin.

Taulukko 14. Julkinen pankkituki, milj. mk¹⁾

	Brutto sisältää maksetun tuen	Palautukset	Netto sisältää maksetun tuen	Takaukset
SKOP.....	20 018	4 850 ²⁾	15 168	98 ³⁾
Suomen Säästöpankki Oy.....	14 826	6 865 ⁴⁾	7 961	
Muut säästöpankit.....	160		160	
Säästöpankkien vakuusrahasto.....	500	500 ⁵⁾		
Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy.....	19 000		19 000	28 000
Säästöpankkiryhmä yhteensä.....	54 504	12 215	42 289	28 098
OKO.....	422		422	
Osuuspankit.....	1 108		1 108	
OVR.....				900 ⁶⁾
Osuuspankkiryhmä yhteensä.....	1 530	0	1 530	900
Merita Pankki.....	3 475		3 475	2 800 ⁶⁾
Postipankki.....	903		903	
STS.....	3 036		3 036	
Liikep. ja PSP:n vakuusrahasto.....		357	—357	
Yhteensä	63 448	12 572	50 876	31 798

¹⁾ Taulukko sisältää palautukset, jotka on maksettu muulla kuin samalle yksikölle myönnetyllä uudella tuella.

²⁾ SKOP:n pankkituen palautusten laskentatapa: Suomen Pankin saamat palautukset 6 350 milj. mk (30.6.1995) vähennettynä VVR:n Suomen Pankille SKOP:n osakkeista ja pääomatodistuksista maksamalla kauppahinnalla, 1 500 milj. mk (6 350 milj. mk - 1 500 milj. mk) = palautus 4 850 milj. mk.

³⁾ Valtion takaus VVR:n Resolutions -yhtiöiden puolesta SKOP:lle oli markkavasta-arvoltaan noin 300 milj. mk, mutta yhtiöiden luottojen lyhennykset sekä kurssimuutokset, yhteensä 203 milj. mk, pienensivät takauksia 98 milj. markkaan.

⁴⁾ SSP Oy:n palautukset sisältävät sen myynnistä saadun kauppahinnan 5 600 milj. mk (joka edellytti Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:lle myönnettyä 5 000 milj. markan oman pääoman ehtoista tukea ja päätöstä 28 000 milj. markan takauksesta), oman pääoman palautusta 686 milj. mk ja erillisistä seurantaeristä saatuja palautuksia 579 milj. mk.

⁵⁾ Säästöpankkien Vakuusrahaston palautus sisältää SSP Oy:n osuutena 245 milj. mk, joka on SSP Oy:n luovutussopimuksen mukaisesti VVR:n menoa.

⁶⁾ Sisältää valtioneuvoston tekemät periaatepäätökset mahdollisesti myöhemmin myönnettävistä takauksista ja takuista: OVR (Osuuspankkien Vakuusrahasto) 900 milj. mk, Merita Pankki 2 800 milj. mk.

6. Valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Talusrarviesityksen tasapainottamiseksi tarvittavan nettolainanoton määrä on 38,7 mrd mk. Valtion budjettitalouden velan määrän arvioidaan ehdotetulla nettolainanotolla nousevan vuoden 1996 loppuun mennessä 387,7 mrd

markkaan, joka vastaa 65,3 % bruttokansantuotteesta. Koko valtiontalouden velan määrän arvioidaan vuoden 1996 lopussa olevan 405 mrd mk, joka vastaa 68 % bruttokansantuotteesta. BKT-osuuden arvioidaan kasvavan vuonna 1996 1½ %-yksikköä, kun kasvun vuonna 1995 arvioidaan vielä olevan 6 %-yksikköä.

Taulukko 15. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1994—1996

	1994	1995 ¹⁾ milj. mk	1996 TAE
Budjettitalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	128 163	136 730	153 631
Menot ilman rahoitustaloustoimia.....	183 117	198 005	192 096
Tuloylijäämä (+).....	—54 954	—61 275	—38 465
Finanssisijoitukset, netto.....	—8 557	—8 300	—237
Nettorahoitustarve (—).....	—63 510	—69 575	—38 701

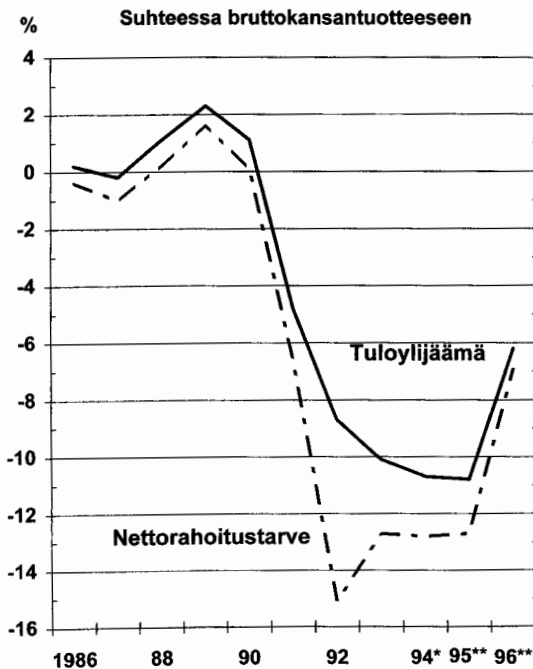
Rahastotalous

Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	12 524	13 765	13 657
Menot ilman rahoitustaloustoimia	13 201	12 280	12 382
Tuloylijäämä (+)	-677	1 485	1 275
Finanssisijoitukset, netto.....	-670	-2 190	-3 639
Nettorahoitustarve (-)	-1 347	-705	-2 364
Valtiontalous²⁾			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	128 596	138 625	154 865
Menot ilman rahoitustaloustoimia	182 873	198 415	192 055
Tuloylijäämä (+)	-54 277	-59 790	-37 190
Finanssisijoitukset, netto.....	-10 580	-10 490	-3 876
Nettorahoitustarve (-)	-64 857	-70 280	-41 065

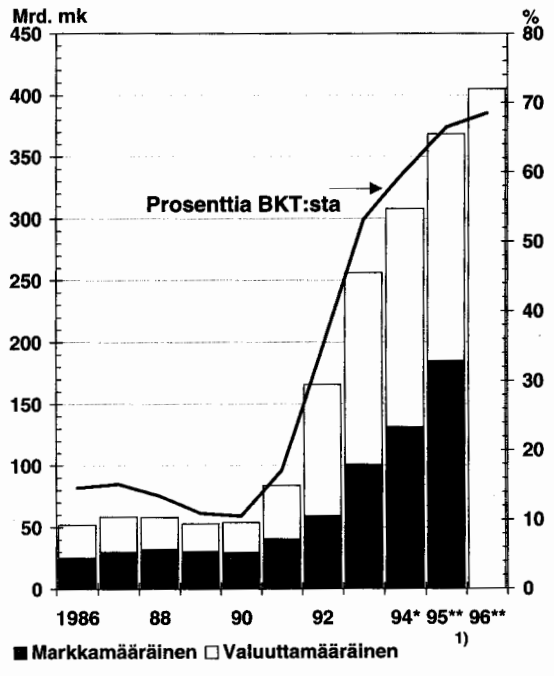
1) Arvio

2) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

KUVIO 8. VALTIONTALouden NETTORAHOITUSTARVE (-) JA TULOYLJÄÄMÄ

KUVIO 9. VALTIONTALouden VELKA

1) Vuoden 1996 velkaa ei ole jaettu valuutta- ja markkamääräiseen.

Tässä talousarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Menojen kokonaismäärä	192 985 019 000
Tulot ilman nettolainanottoa . . .	154 283 731 000
<hr/>	
Alijäämä	38 701 288 000
Ehdotettu nettolainanotto	38 705 000 000
<hr/>	
Erotus	3 712 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 1996.

Helsingissä 5 päivänä syyskuuta 1995

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

Valtion talousarvio vuodelle 1996

TULOT

Osasto 11

mk

11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT.....	122 888 200 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot.....	41 770 000 000
01. Tulo- ja varallisuusvero.....	38 700 000 000
02. Korkotulojen lähdevero.....	1 800 000 000
03. Perintö- ja lahjaverot.....	1 270 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut.....	47 675 000 000
01. Arvonlisävero.....	45 600 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero.....	1 700 000 000
03. Apteekkimaksut.....	375 000 000
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut.....	175 000 000
01. Tuontitulli.....	175 000 000
08. Valmisteverot.....	24 525 000 000
01. Tupakkaverot.....	3 335 000 000
02. Makeisverot.....	150 000 000
04. Alkoholijuomaverot.....	7 360 000 000
05. Virvoitusjuomaverot.....	130 000 000
07. Polttoaineverot.....	13 550 000 000

10. Muut verot	8 620 000 000
01. Leimaverot.....	2 800 000 000
03. Autovero.....	3 600 000 000
04. Moottoriajoneuvovero.....	860 000 000
06. Arpajaisvero.....	320 000 000
07. Ajoneuvovero.....	1 040 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	123 200 000
02. Lästimaksut.....	3 200 000
08. Öljyjättemaksu.....	20 000 000
09. Muut verotulot.....	100 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	26 071 732 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	9 500 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot.....	9 500 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	415 200 000
01. Tuomioistuintulot.....	200 000 000
47. Ulosottomaksut.....	125 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot.....	85 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot.....	5 200 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 011 163 000
05. Lääninhallitusten julkisoikeudellisista suoritteista kertyvät tulot.....	32 300 000
62. Tulot poliisin lupapalveluista.....	154 000 000
64. Ulosottotoimen maksutulot.....	175 000 000
80. Pelastushallinnon tulot.....	3 993 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot.....	16 500 000
97. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot (EU).....	619 370 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot.....	10 000 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	69 600 000
20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalty-maksuista.....	100 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot.....	6 000 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot.....	63 500 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	14 068 109 000
07. Siirto valtion eläkerahastosta.....	6 000 000 000
23. Tulot valtiokonttorin maksullisesta toiminnasta.....	26 434 000

24. Tapaturmavakuustoitointaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus	10 000 000
25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista.....	113 000 000
28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista.....	480 000 000
29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	131 000 000
30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	73 000 000
49. Tullilaitoksen tulot	38 500 000
52. Tilastokeskuksen tulot	1 375 000
64. Valtion kiinteistölaitoksen tulot.....	1 138 000 000
87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	106 800 000
90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot (EU).	169 000 000
97. Siirtymäkorvaus Euroopan unionista (EU).....	945 000 000
98. Takaisinperittävät arvonnäisäveropalautukset	2 800 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	2 036 000 000
29. Opetusministeriön hallinnonala	2 267 795 000
01. Opetusministeriön tulot.....	1 600 000
10. Korkeakoulujen tulot	71 781 000
39. Opintotukitoiminnan tulot.....	131 000 000
42. Kuntien maksuosuudet ja korvaukset.....	366 564 000
43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot.....	400 000
91. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista ..	1 690 000 000
93. Museoviraston tulot.....	6 000 000
96. Valtion elokuvatarkastamon tulot	450 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 659 492 000
01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot (EU).....	2 684 600 000
02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot (EU)	650 800 000
03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot (EU)	35 000 000
04. EU:lta saatavat muut tulot.....	3 190 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta.	23 000 000
32. Kasvinjalostusmaksut	5 630 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	21 300 000
37. Kalastuksenhoitomaksut	44 840 000
39. Riistanhoitomaksut	35 400 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	6 000 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	1 700 000
65. Geodeettisen laitoksen tulot.....	600 000
70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot.....	24 450 000
72. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tulot	40 000
76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	16 300 000
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot.....	36 042 000
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot	54 200 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot.....	16 400 000

31. Liikenneministeriön hallinnonala	515 215 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	5 000 000
25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	67 000 000
30. Merenkululaitoksen tulot	433 900 000
31. Merentutkimuslaitoksen tulot	3 300 000
52. Telehallintokeskuksen tulot	4 815 000
58. Radanpidon tulot	1 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot	200 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	238 983 000
02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta	10 700 000
32. Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot	2 518 000
40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot	25 000 000
41. Turvatekniikan keskuksen tulot	8 900 000
80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta	95 000 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	96 865 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 660 196 000
06. Terveysturvakeskuksen tulot	1 750 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot	16 000 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot	12 263 000
10. Säteilyturvakeskuksen tulot	34 183 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 500 000 000
98. Valtionapujen palautukset	90 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	6 000 000
34. Työministeriön hallinnonala	1 009 654 000
40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot (EU)	741 654 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	246 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	22 000 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	16 200 000
26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	5 200 000
27. Suomen ympäristökeskuksen tulot	1 500 000
40. Asuntotoimen tulot	100 000
60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	8 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 400 000
39. Muut sekalaiset tulot	1 130 625 000
01. Sakkorahat	330 000 000
02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana	500 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	200 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti.	40 000 000

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	35 525 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut.....	10 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	15 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET.....	4 671 431 000
01. Korkotulot	3 251 431 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille.....	12 682 000
05. Korot muista lainoista.....	138 749 000
07. Korot talletuksista.....	2 100 000 000
08. Korot obligaatioista.....	1 000 000 000
03. Osinkotulot	1 210 000 000
01. Osinkotulot valtionyhtiöistä.....	1 200 000 000
02. Muut osinkotulot.....	10 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	210 000 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset.....	210 000 000

Osasto 15

15. LAINAT.....	39 357 368 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	652 368 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille.....	28 168 000
04. Muiden lainojen lyhennykset.....	624 200 000
02. Valtion nettolainanotto.....	38 705 000 000
01. Nettolainanotto.....	38 705 000 000

Tulojen kokonaismäärä:

192 988 731 000

MENOT

Pääluokka 21

mk

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	25 861 000
01. Tasavallan Presidentti (010)	1 583 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 458 000
21. Presidentin käyttövarat	125 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010)	24 278 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	24 030 000
27. Eläkkeellä olevan presidentin menot (arviomääräraha)	248 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA	253 461 000
01. Kansanedustajat (010)	79 880 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	79 880 000
02. Eduskunnan kanslia (010)	110 565 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	110 565 000
09. Valtiontilintarkastajat (010)	7 578 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	7 578 000
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010)	10 445 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	10 445 000
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030)	10 793 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	10 793 000
30. Eduskunnan kirjasto (280)	15 754 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	15 754 000

99. Eduskunnan muut menot (010)	18 446 000
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten.....	17 336 000
22. Parlamenttinvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi.....	1 110 000

Päälukka 23

23. VALTIONEUVOSTO	197 165 000
01. Valtioneuvosto (010)	21 328 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	18 528 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	2 800 000
02. Valtioneuvoston kanslia (050)	78 570 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	78 570 000
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)	13 141 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 141 000
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	4 396 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha).....	2 221 000
74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v).....	2 175 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010)	74 200 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen.....	64 200 000
52. Kansalaisaktiivisuuden lisääminen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa sekä Euroopan unioniin liittyvän kansalaiskeskustelun kannustaminen	10 000 000
99. Valtioneuvoston muut menot (050)	5 530 000
23. Presidentti Lauri Kristian Relanderin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)	650 000
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2 000 000
25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v).....	1 900 000
26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)	480 000
28. Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlavuosi (siirtomääräraha 2 v).....	500 000

Päälukka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 929 669 000
01. Ulkoasiainhallinto (030)	817 836 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	728 836 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v).....	39 000 000
30. Kansainvälinen kehitys yhteistyö (040)	1 420 000 000
66. Varsinainen kehitys yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 420 000 000
40. Teollinen kehitys yhteistyö (040).....	26 000 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha).....	9 000 000
66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha).....	7 000 000
88. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v).....	10 000 000
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa (040)	59 000 000
66. Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	24 000 000
69. Monenkeskiset ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt (siirtomääräraha 3 v).....	35 000 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030)	606 833 000
01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (EU) (arviomääräraha)	5 000 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	23 585 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	33 909 000
22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	174 815 000
25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	24 000 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	14 455 000
50. Eräät valtionavut.....	4 155 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	300 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha).....	326 514 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha).....	100 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	2 358 321 000
01. Oikeusministeriö (070).....	117 586 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	117 586 000
10. Tuomioistuinlaitos (090)	915 940 000
21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)....	30 060 000

22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	37 080 000
23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	848 800 000
45. Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset (090).....	261 305 000
22. Erityismenot (arviomääräraha).....	28 600 000
27. Oikeuslaitoksen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v).....	53 970 000
50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha).....	145 000 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha).....	33 735 000
46. Syyttäjänvirastot (090).....	35 330 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 330 000
47. Ulosottovirastot (090).....	148 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	148 000 000
50. Vankeinhoitolaitos (100).....	785 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	654 600 000
50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha).....	49 200 000
51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen	4 000 000
52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha 3 v).....	1 200 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v).....	21 200 000
75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha 3 v)	36 500 000
77. Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha 3 v).....	18 000 000
79. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha 3 v).....	500 000
60. Eräät virastot (070).....	34 960 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 960 000
22. Onnettomuustutkinnan erityismenot (arviomääräraha).....	1 000 000
70. Vaalit (010).....	60 000 000
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	60 000 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	6 287 302 000
01. Sisäasiainministeriö (050).....	90 513 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	89 813 000
51. Eräät valtionavustukset	700 000

02. Ulkomaalaisvirasto (050)	23 176 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 176 000
05. Lääninhallitukset (050)	316 616 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	316 616 000
06. Rekisterihallinto (050)	112 924 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	112 924 000
75. Poliisitoimi (080)	2 690 477 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 575 477 000
23. Erityismenot (arviomääräraha)	115 000 000
80. Pelastushallinto (110)	102 187 000
21. Pelastushallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	71 387 000
22. Erityismenot (arviomääräraha)	4 800 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)	26 000 000
90. Rajavartiolaitos (120)	897 009 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	863 009 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	24 100 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	9 900 000
97. Avustukset kunnille (960)	1 350 500 000
31. Kuntien yleinen valtionosuus ja verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauslisä (arviomääräraha)	1 263 000 000
34. Kuntien harkinnanvarainen avustus	70 000 000
80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)	17 500 000
98. Alueiden kehittäminen (960)	703 900 000
43. Maakunnan kehittämISRaha (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	104 500 000
61. EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)	599 400 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	8 834 700 000
01. Puolustusministeriö (150)	44 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 200 000
10. Puolustusvoimat (160)	8 733 000 000
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	3 461 000 000
21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 073 000 000

74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	187 000 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030)	53 000 000
21. YK:n ja ETYJ:n rauhanturvaamistoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 000 000
24. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)	4 000 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150)	4 500 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	330 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	4 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	170 000

Pääloukka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA ...	26 671 416 000
01. Valtiovarainministeriö (020)	105 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	105 000 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	18 600 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 600 000
05. Valtiokonttori (020)	138 300 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	138 000 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	300 000
06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (020)	186 500 000
50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	186 500 000
07. Eläkkeet (950)	12 706 650 000
05. Vakinaiset eläkkeet ja perhe-eläkkeet (arviomääräraha)	12 376 000 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	127 750 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	159 900 000
61. Korke valtion eläkerahastolle (arviomääräraha)	43 000 000

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020)	35 400 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 400 000
18. Verohallinto (020)	1 489 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 489 000 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960)	698 000 000
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	695 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	3 000 000
40. Tullilaitos (020)	444 220 000
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	433 000 000
66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu sekä koulutusyhteistyö Venäjän ja Baltian maiden kanssa (siirtomää- räraha 3 v)	220 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000
52. Tilastokeskus (050)	162 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	162 500 000
64. Valtion kiinteistölaitos (050)	407 490 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	133 490 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	154 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomää- räraha 3 v)	120 000 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät hallinnon tukitoimenpiteet (990)	114 649 000
02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)	1 893 000
20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
22. Integraatiovalmennus ja tietojärjestelmien kehittäminen (siirto- määräraha 3 v)	24 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 826 000
24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	18 000 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	41 230 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	4 700 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990)	8 200 000
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (arviomääräraha)	7 000 000
74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista ai- heutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousar- vion ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	100 000

96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000
82. Postipankki Oy (840)	12 000 000
43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha).....	12 000 000
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	6 000 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha).....	6 000 000
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040)	6 500 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha).....	6 500 000
85. Sitoumusten lunastaminen (040)	5 000 000
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	5 000 000
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	20 000 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen..	20 000 000
87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen (840)	1 225 000 000
61. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)	1 225 000 000
89. Euroopan investointipankki (EU) (060)	501 900 000
68. Suomen maksuosuus Euroopan investointipankin pääomasta (EU) (arviomääräraha)	501 900 000
90. Suomen maksosuudet Euroopan unionille (EU) (060)	5 516 000 000
66. Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)	2 869 000 000
67. Bruttokansantuloon perustuvat maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)	2 647 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	2 864 507 000
21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	2 000 000
22. Metallirahamenot (arviomääräraha).....	24 000 000
23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 700 000 000
24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	100 000 000
50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle	107 000
61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha).....	22 000 000
83. Laina työpaikkaterveydenhuoltoa varten perustetulle valtionyhtiölle	12 000 000
95. Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v).....	4 400 000

Päälukka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	26 369 984 000
01. Opetusministeriö (210).....	205 690 000
10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	17 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 050 000
22. Kehittämistoiminta (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	79 300 000
26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset.....	19 800 000
50. Eräät avustukset.....	3 340 000
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310)	16 480 000
21. Tuomiokapitulien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	15 280 000
50. Avustus Suomen Merimieskirkolle	1 200 000
05. Ortodoksinen kirkkokunta (310).....	9 570 000
21. Ortodoksinen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	9 070 000
50. Eräät avustukset.....	500 000
07. Opetushallitus (210).....	99 927 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	99 927 000
08. Kansainvälinen yhteistyö (030).....	124 243 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 780 000
21. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 868 000
22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 637 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v).....	44 180 000
50. Eräät avustukset.....	28 528 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	13 250 000
10. Korkeakoulut (240)	5 168 620 000
21. Korkeakoulujen toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).	4 973 620 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	101 700 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	93 300 000
11. Valtion harjoittelukoulut (220).....	262 130 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	227 830 000
22. Oppilashuolto (arviomääräraha)	14 800 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	19 500 000
19. Muut korkeakoulumenot (240).....	105 838 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	42 538 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	35 000 000

24. Tiedotus- ja julkaisutoiminta (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
26. Eräät opettajankoulutuksen menot	8 350 000
27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)....	16 450 000
39. Opintotuki (260)	3 410 335 000
22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	1 335 000
52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha) ...	294 000 000
55. Opintoraha (arviomääräraha)	2 874 000 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	187 000 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha).....	48 000 000
58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen.....	6 000 000
43. Yleissivistävä koulutus (220)	7 157 293 000
22. Valtion yleissivistävien oppilaitosten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	160 900 000
25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).	8 800 000
30. Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 363 496 000
31. Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	4 962 600 000
34. Valtionosuus yleissivistävien oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v).....	275 300 000
35. Yleissivistävän opetuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha).....	108 000 000
51. Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha).....	41 950 000
52. Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	218 647 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	17 600 000
60. Ammattiopetus ja ammattikorkeakoulut (230).....	5 396 802 000
21. Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	742 580 000
24. Harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	64 500 000
25. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakouluopetuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	29 100 000
30. Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	3 272 548 000
31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha).....	398 030 000
34. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v).....	191 600 000
35. Ammattiopetuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)	126 000 000
37. Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v) ..	6 830 000
50. Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	241 862 000

51.	Valtionosuus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	146 612 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	99 990 000
87.	Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	77 150 000
69.	Aikuiskoulutus (250)	1 732 290 000
21.	Opetushallinnon koulutuskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	4 000 000
22.	Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)	30 550 000
25.	Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	17 170 000
30.	Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	333 460 000
32.	Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuskille (arviomääräraha).....	177 000 000
33.	Ammatillinen aikuiskoulutus (siirtomääräraha 2 v).....	525 400 000
35.	Aikuiskoulutuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)	49 500 000
50.	Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	332 000 000
51.	Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	114 000 000
52.	Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v).....	43 000 000
53.	Valtionavustus järjestöille.....	40 000 000
55.	Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	58 610 000
56.	Kesäyliopistojen valtionavustukset.....	7 600 000
80.	Varastokirjasto (280)	6 696 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 696 000
82.	Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270).....	11 425 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 425 000
83.	Arkistolaitos (280)	61 729 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 429 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	8 300 000
88.	Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270).....	612 732 000
21.	Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	124 951 000
25.	Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v).....	1 470 000
50.	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (arviomääräraha)	50 311 000
53.	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	379 900 000
54.	Eräät avustukset.....	4 900 000
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	51 000 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	200 000

90. Taiteen tukeminen (290)	913 240 000
21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	5 100 000
22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 336 000
23. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)..	12 328 000
31. Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	31 621 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	1 000 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	812 655 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v).....	3 500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	17 700 000
93. Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)	115 572 000
21. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	12 834 000
22. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	62 580 000
28. Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)..	1 210 000
30. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	14 598 000
40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	900 000
50. Entistämisen ja korjausavustukset (siirtomääräraha 3 v).....	6 600 000
52. Eräät avustukset.....	750 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	16 000 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
94. Kirjastotoimi (280)	397 401 000
21. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	19 680 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	342 721 000
31. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	35 000 000
96. Kulttuurin muut menot (290)	41 871 000
21. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 600 000
30. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha).....	8 171 000
35. Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)..	12 600 000
50. Eräät avustukset.....	9 000 000
51. Kulttuurin erityisprojektit (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	9 500 000
98. Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen (300)	520 100 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha).....	497 500 000

51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	15 000 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	7 600 000

Pääloukka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	12 988 494 000
01. Maa- ja metsätalousministeriö, maaseutuelinkeinopiirit ja EU:n rakennetuki (670).....	840 854 000
21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	99 354 000
22. Tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	10 000 000
23. Maaseutuelinkeinopiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	85 200 000
25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha).....	7 300 000
61. EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)	639 000 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (650)	29 595 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 595 000
03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta (650).....	2 684 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 684 000
31. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU) (670).....	9 039 500 000
41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (EU) (siirtomääräraha 2 v).....	4 400 000 000
43. EU-tulotuki (EU) (arviomääräraha).....	1 750 000 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
45. Maatalouden ympäristötuki (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	1 390 000 000
46. Luonnonhaittakorvaus (EU) (arviomääräraha)	1 175 500 000
47. Maatalousyrittäjien luopumistuki ja pellonmetsitystuki (EU) (siirtomääräraha 2 v).....	274 000 000
32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU) (670).....	786 000 000
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v).....	206 000 000
42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	470 000 000
60. Siirto interventiorahastoon (EU)	110 000 000
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU) (670).....	410 380 000
41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	280 000

43. Maaseudun kehittäminen (EU) (siirtomääräraha 3 v)	170 600 000
47. Maatalouden kohdennettujen vakauttamislainojen korkoavustus (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
49. Maaseutuelinkeinoitoiminnan korkotuki (osa EU) (arviomääräraha)	229 500 000
34. Muut maatalouden menot (osa EU) (670)	129 300 000
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (osa EU) (siirtomääräraha 3v)	67 000 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	13 100 000
42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot	200 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	19 000 000
45. Valtionapu 4H-toimintaan	25 500 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	4 500 000
36. Kala-, riista- ja porotalous (690)	195 997 000
25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)	6 000 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	35 407 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	21 300 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	8 000 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	7 500 000
44. Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)	1 400 000
45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	45 890 000
46. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	66 000 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (660)	87 219 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	73 219 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
74. Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
65. Geodeettinen laitos (550)	14 873 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 873 000
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660)	169 160 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	140 000 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)	2 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	20 210 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 850 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	100 000
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)	11 870 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 870 000

76. Metsäntutkimuslaitos (660)	176 831 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	164 331 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	11 500 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v).....	1 000 000
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670)	35 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 000 000
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (670)	101 431 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	63 404 000
22. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	21 927 000
28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha).....	14 100 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
85. Vesivarojen käyttö ja hoito (osa EU) (560)	129 500 000
22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000
30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	19 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	15 000 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomäärä- raha).....	4 000 000
48. Avustukset peruskuivatukseen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	2 000 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	72 500 000
83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
86. Metsätalous (osa EU) (680)	501 700 000
24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uitto- väylätuki (siirtomääräraha 3 v)	35 000 000
25. Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto.....	20 000 000
26. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v).....	10 000 000
42. Valtionapu metsätalouden edistämistä- ja valvontaorganisaatioille (osa EU)	205 000 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	1 700 000
44. Metsänparannustuki (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	195 000 000
50. Eräät metsätalouden valtionavut	15 000 000
83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v).....	20 000 000
87. Maanmittauslaitos (550)	227 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	212 000 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomää- räraha).....	15 000 000
97. Kasvinjalostuslaitos (660)	9 000 000
21. Kasvinjalostuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	9 000 000

98. Siemenperunakeskus (660)	1 000 000
23. Siemenperunakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)...	1 000 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650)	89 600 000
25. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	14 000 000
27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	25 000 000
40. Säännöstelyhaittojen vähentäminen	12 000 000
44. Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut (arviomääräraha).....	13 600 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA	7 744 106 000
01. Liikenneministeriö (710)	53 600 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 600 000
24. Tielaitos (720)	4 241 000 000
21. Yleisten teiden perustienpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v) ...	3 082 000 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	942 000 000
78. Ulkopuolisille tehtävät tietyt (arviomääräraha)	67 000 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (ar- viomääräraha)	150 000 000
30. Merenkululaitos (730)	722 835 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	488 387 000
22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)	1 048 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	150 000 000
77. Väylätyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	83 000 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	400 000
31. Merentutkimuslaitos (830)	32 400 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	29 400 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	165 921 000
30. Piensatamien rakentamisen valtionapu (siirtomääräraha 3 v)....	1 000 000

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	1 596 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha).....	53 000 000
41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	106 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen.....	800 000
45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha).....	25 000
46. Saimaan jäänmurron avustaminen.....	300 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha).....	3 200 000
41. Ajoneuvohallintokeskus (720).....	2 700 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 700 000
50. Ilmatieteen laitos (830)	129 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	129 000 000
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	95 000 000
41. Sanomalehdistön tuki.....	80 000 000
61. Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v).....	15 000 000
57. Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittäminen (750).	517 000 000
34. Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	29 000 000
61. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v).....	488 000 000
58. Radanpito (750).....	1 667 000 000
21. Ratahallintokeskus ja perusradanpito (siirtomääräraha 2 v).....	1 410 000 000
77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	251 000 000
87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha).....	6 000 000
92. Ilmailulaitos (740).....	32 000 000
71. Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä	7 000 000
88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus	25 000 000
93. Ilmaliikenteen valtionavut (740).....	11 000 000
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.	11 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	74 650 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
40. Eräät valtionavut.....	4 650 000
42. Korvaus koulutuksesta.....	26 000 000
45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v).....	10 000 000
50. Valtionapu yksityisillä teillä olevien lossien ja siltojen kunnossapitoon	4 000 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	5 125 618 000
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810)	307 131 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	109 111 000
22. Elinkeinopoliittikkaan liittyvä tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v)	17 000 000
23. Sähkömarkkinakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 000
60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arviomääräraha)	23 000 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	87 970 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	70 000 000
02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810)	48 261 000
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	48 261 000
27. Kuluttajavirasto (820)	28 938 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 938 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000 000
28. Kuluttajavalituslautakunta (820)	5 185 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 185 000
29. Kilpailuvirasto (820)	16 108 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 108 000
30. Elintarvikevirasto (820)	10 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820)	7 221 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 221 000
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820)	7 149 000
22. Yhdistysrekisterin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 149 000
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820)	9 223 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 223 000
38. Mittatekniikan keskus (820)	18 838 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 838 000
23. Kansallisen mittanormaalijärjestelmän kehittäminen ja EU:n standardit, mittaukset ja testausohjelma (siirtomääräraha 3 v) ..	10 000 000

39. Teknillinen tarkastuskeskus (820)	3 100 000
82. Valtion laina Teknilliselle tarkastuskeskukselle	3 100 000
40. Geologian tutkimuskeskus (830)	223 212 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	205 212 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	18 000 000
41. Turvatekniikan keskus (820)	61 792 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	61 792 000
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830)	315 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	315 000 000
44. Teknologian kehittämiskeskus (830)	1 444 800 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	110 800 000
23. Soveltava tekninen tutkimus (osa EU) (arviomääräraha).....	459 000 000
40. Tuotekehitysavustukset (osa EU) (arviomääräraha).....	677 000 000
83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)	198 000 000
49. Kera Oy (840)	399 000 000
42. Korkotuki Kera Oy:lle (arviomääräraha).....	235 000 000
43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha)....	164 000 000
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850)	696 880 000
24. Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen (siirtomääräraha 3 v).....	30 000 000
40. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha).....	4 000 000
41. Avustukset teollisuuden edistämiseen ja alan yhteisöille (siirto- määräraha 3 v).....	33 000 000
42. Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (EU) (siirtomääräraha 3 v).....	129 800 000
60. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (ar- viomääräraha)	500 000 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha)...	80 000
51. Yritystoiminnan investointi- ja kehittämistuet (850)	529 000 000
48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	48 000 000
49. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomääräraha)	456 000 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha).....	25 000 000
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850)	71 000 000
24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	52 000 000
40. Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	19 000 000

55. Energiatalous (860)	241 500 000
21. Eräät energiatalouden tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha 3 v)	24 000 000
22. Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v).....	6 000 000
27. Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v).....	7 500 000
40. Energiatuki (osa EU) (arviomääräraha)	198 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	5 800 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v).....	200 000
61. Kotimaankaupan edistäminen (870)	400 000
40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	400 000
80. Matkailun edistämiskeskus (870)	78 280 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	78 280 000
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880)	603 600 000
40. Yritysten kansainvälistyminen (osa EU) (arviomääräraha)	267 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistävillä järjestöillä.....	20 600 000
45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	152 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha).....	164 000 000

Pääloukka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	47 816 482 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	131 488 000
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	131 488 000
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (400)	104 750 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	104 750 000
03. Työttömyysturvalautakunta (400)	8 341 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 341 000
04. Tarkastuslautakunta (090)	8 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 000 000
05. Tapaturmavirasto (400)	26 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 500 000

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (400)	9 918 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 918 000
07. Työterveyslaitos (450)	162 000 000
50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	162 000 000
08. Kansanterveyslaitos (450)	192 850 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	147 350 000
26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)	27 600 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	17 900 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (450)	22 022 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 022 000
10. Säteilyturvakeskus (450)	80 360 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	80 360 000
11. Lääkelaitos (450)	15 050 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 050 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
12. Valtion koulukodit (420)	13 667 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 667 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
14. Valtion mielisairaalat (480)	8 866 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 866 000
15. Perhekustannusten taseus (410)	8 374 100 000
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	59 100 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	8 315 000 000
16. Yleinen perhe-eläke (410)	250 000 000
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha).....	250 000 000
17. Työttömyysturva (410)	7 750 000 000
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha).....	5 350 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)...	2 400 000 000
18. Sairausvakuutus (410)	10 000 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	10 000 000
19. Eläkevakuutus (410)	7 852 000 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	134 000 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 948 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	400 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	5 370 000 000
20. Tapaturmavakuutus (410).....	103 000 000
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	103 000 000
21. Rintamaveteraanieläkkeet (410).....	965 500 000
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha).....	965 000 000
53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)	500 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410)....	2 082 300 000
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha).....	1 880 000 000
51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)	13 000 000
55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	170 000 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	12 100 000
57. Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan (siirtomääräraha 3 v)	2 200 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
23. Muu sodista kärsineiden turva (410)	29 000 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha).	29 000 000
28. Muu toimeentuloturva (410).....	49 800 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha).....	1 000 000
50. Sotilasavustus (arviomääräraha)	48 800 000
29. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (410)	23 000 000
61. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	23 000 000
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420).....	17 230 100 000
30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	15 938 000 000
31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	400 000 000
32. Valtion korvaus yliopistollisten sairaaloiden opetus- ja tutkimustoiminnan kustannuksiin (arviomääräraha).....	665 000 000

33. Valtion korvaus kunnille lääkäreiden perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha) ..	50 000 000
34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha).....	15 800 000
36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	30 700 000
37. Valtionavustus terveystieteiden keskuskirjaston rakentamiseen..	6 600 000
38. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	75 000 000
39. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin (arviomääräraha).....	49 000 000
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470)	52 150 000
21. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v).....	27 500 000
23. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	5 000 000
43. Valtion korvaus eräisiin alkoholiyhtiön menoihin	16 150 000
57. Lomatoiminta (420).....	740 300 000
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha).....	738 000 000
42. Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	100 000
50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arviomääräraha).	2 200 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	1 500 000 000
50. Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 335 000 000
59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot.....	165 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).....	21 420 000
26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin	720 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha).	20 700 000

Pääloukka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	11 959 442 000
01. Työministeriö (610)	831 463 000
20. Kansallisen työelämän kehittämisohjelma ja tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v).....	15 000 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	147 783 000
61. EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (EU) (siirtomääräraha 3 v).....	668 680 000
03. Työsuojelun piirihallinto (400)	102 136 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	102 136 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	10 414 960 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 075 652 000
21. Työvoima-asiaain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	566 609 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)	45 872 000
29. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha).....	1 025 782 000
30. Valtionapu kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 190 000 000
50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha).....	1 398 650 000
52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	3 009 000 000
61. Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus valtion osalta (EU) (siirtomääräraha 3 v)	704 923 000
62. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	820 000 000
63. Työllisyyspoliittinen valtionapu investointeihin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	250 000 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha).....	8 472 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	320 000 000
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat (410).....	330 500 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha).....	47 500 000
61. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha).....	277 000 000
66. Eräät avustukset vanhusten huoltoon (siirtomääräraha 3 v).....	6 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610).....	280 383 000
21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 972 000
22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	300 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha).....	13 520 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	249 000 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha).....	4 553 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	9 038 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	4 033 498 000
01. Ympäristöministeriö (510)	158 930 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	87 000 000
22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v).....	40 330 000
24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v).....	19 500 000
26. Koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v).....	4 500 000
61. Eräät avustukset (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	7 600 000
11. Ympäristön suojeleminen (520)	51 000 000
62. Ympäristönsuojelun edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).	10 000 000
63. Ilmansuojelun ja jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha).....	21 000 000
64. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v).....	20 000 000
13. Ympäristöyhteistyö Suomen lähialueen maiden kanssa (520).....	57 050 000
40. Suomen lähialueen maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	500 000
66. Avustukset ympäristöinvestointeihin Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v).....	40 000 000
67. Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen (siirtomääräraha 3 v).	16 550 000
26. Alueelliset ympäristökeskukset (560)	296 348 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	270 348 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	6 000 000
77. Ympäristötöytöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	20 000 000
27. Suomen ympäristökeskus (560)	184 857 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	116 257 000
27. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	12 000 000
30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	9 300 000
40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	2 300 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha).....	45 000 000
30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (530).....	187 043 000
21. Luonnonsuojelun yleismenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v) ...	3 000 000
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	62 043 000
37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	6 000 000
61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v).....	19 000 000

62. Avustukset rakennussuojeluun (osa EU) (siirtomääräraha 3 v) .	7 000 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).	1 000 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	89 000 000
41. Valtion asuntorahasto (540).....	23 270 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 270 000
45. Asunto- ja rakennustoimi (540).....	3 075 000 000
53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha).....	260 000 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	2 100 000 000
55. Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki (arviomääräraha).....	65 000 000
56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
61. Avustukset vuokrataloille (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	14 000 000
63. Asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha).....	575 000 000
64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)	10 000 000

Pääloukka 36

36. VALTIONVELKA	29 389 500 000
01. Markkamääräisen velan korko (910).....	15 629 800 000
90. Markkamääräisen velan korko (arviomääräraha).....	15 629 800 000
03. Valuuttamääräisen velan korko (910)	12 481 700 000
90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha).....	12 481 700 000
09. Muut menot valtionvelasta (910).....	1 278 000 000
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha).....	1 278 000 000

Menojen kokonaismäärä:

192 985 019 000

Yksityiskohtaiset perustelut

YLEISTÄ

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja valtionvelan kuoletukset, sekä

2) viraston ja laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot.

Viraston toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen nettobudjetoinnissa on erotettu seuraavat tapaukset:

1) toimintamomentin vakioisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksettavat tulot ja irtaimen omaisuuden myyntitulot sekä viraston toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten saadut tulot, jotka voidaan vähentää toimintamenoista, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa,

2) liiketoimintaa harjoittavan viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot,

3) maksullista toimintaa harjoittavan viraston

toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot, sekä

4) viraston vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tuloina saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet ja hankkeesta aiheutuvat menot.

Tapauksissa 2)—4) on ao. toimintamenoäärärahan perustelujen päätösosassa nettobudjetointia koskeva maininta.

Nettoutettavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettoutuksen kohteena eivät myöskään ole siirtomenot tai niiden palautukset eivätkä sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuunottamatta viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitettua irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun momentin menojen vakioisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamomenttien vakioisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa, jollei valtiontalouden rahoitussuunnittelusta muuta johdu.

Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan. Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot(01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot(30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot(70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot(90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin, ellei momentin perusteluissa ole erityisestä syystä määrätty toisin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa

ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoituksestaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamenomomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Milloin määrärahaa saa maksaa palkkioita tai palkkioita, siitä maksetaan myös näihin liittyvät sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja muut henkilösivumenot.

Mikäli määrärahaa saa käyttää momentin perustelujen mukaan EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen, sisältää se myös ao. tutkimustarjouksiin osallistumisen edellyttämän rahoituksen.

Tehtävän mukainen budjetointi

Tehtävän mukaisesti budjetoituja ovat tulosbudjetoitujen virastojen toimintamenomomentit sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteisten tehtävien menot. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Tulosbudjetoitujen viraston toiminnasta aiheutuvat menot on budjetoitu pääsääntöisesti yhtenä määrärahana menomomenteille 21—23. Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit.

Toimintamenomomentin vakiosisältöön kuuluvat ne käyttötarkoitukset, jotka on määritelty menomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla menomomenttien asiasisällön kuvauksessa.

Toimintamenomomentille on budjetoitu vähennyksenä virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- tai äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille on budjetoitu vähennyksenä viraston irtaimen omaisuuden myyntitulot sekä viraston toimiti-

lojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten saadut tulot.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Poikkeuksellisesti momenteille 10—27 on budjetoitu tehtävän mukaan sellaisia tarvikkeiden ja palvelusten ostoon tarkoitettuja, selvästi toiminnallisesti rajattavan kokonaisuuden muodostavia määrärahoja, jotka erityisen syyn perusteella on tarkoituksenmukaista merkitä omalle momentilleen. Tällaisia mahdollisesti omille momenteilleen merkittyjä menokokonaisuuksia ovat mm. ao. hallintoyksiköille tyypilliset ja erityisen suuret toiminnan erityismenot sekä selvästi määräraikaiset erillisprojektit.

Vakiosisältöiset menomomentit

Momenteille 01, 28, 29, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille ja toimintamenomomenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Vakiomenomomentit 01, 29 ja 70 on yleensä yhdistetty virastojen toimintamenomomenteiksi, joiden vakiosisältö vastaa em. kolmen vakiomenomomentin yhdistettyä vakiosisältöä.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. momenteilla ”myös” -sanalla esim. seuraavasti: ”Momentin määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien matka- ja edustusmenojen maksamiseen.”

Menojen laadun mukaiset määräykset

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henki-

löstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Valtion henkilöstön palkkauksia saadaan maksaa kulutusmenomomentilta seuraavasti:

a) toimintameno- ja palkkausmomenteilta sekä

b) muilta kulutusmenomomentilta työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/94) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksia, mikäli ao. momentin päätösoosassa on niin määrätty.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintameno- ja palkkausmomenteilta. Valtion henkilöstön palkkauksia voidaan maksaa muulta kuin kulutusmenomomentilta vain, mikäli momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösoosassa on niin määrätty.

01—02. Palkkaukset

Palkkausmomentilta saadaan henkilöstön enimmäismäärien puitteissa maksaa viraston oman virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaukset, jotka perustuvat virka- ja työehtosopimuksiin ja muihin laillisiin maksuperusteisiin.

Palkkausmomentilta saa maksaa myös

a) ulkomaanedustuksen ja sotilasiamiesten paikalliskorotukset sekä eräät muut vastaavat palkkausmenot;

b) luento-, tunti- ja dosenttiopetuspalkkiot sekä näihin verrattavissa olevat palkkiot;

c) eräät pysyväisluonteisesta asiantuntijatoiminnasta aiheutuvat palkkiot, joista on maksettava sosiaaliturva- ja eläkemaksut;

d) virkamiehen irtisanomisajan palkkaus viran lakkaamisen jälkeiseltäkin ajalta;

e) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön palkkausmomentilta; sekä

f) vahvistettujen perusteiden mukaista uudelleensijoitusrahaa kuntoutuksen kokeilutoiminnan piiriin kuuluvissa virastoissa ja laitoksissa.

05—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

16—18. Puolustusvoimien kaluston hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin sekä muun puolustusvoimien kaluston ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat menot.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin toimintamomentilta tai momentilta 29 maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilöämäärärajoituksineen on esitetty momentin perusteluissa.

29. Muut kulutusmenot

Momentin määrärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidon edellyttämien tavaroiden ja palvelusten ostomenojen maksamiseen, lukuunottamatta palkkaus- ja palkkauksenluonteisia menoja sekä muita kuin jäljempänä mainittuja sijoitusmenoja (vrt. momenttien 70—89 asiasisällön määrittelyt).

Määrärahaa saa käyttää myös sellaisen viraston tai laitoksen toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston, joiden arvo on

enintään 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on enintään kolme vuotta, hankintamenojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää edellä mainittujen menojen lisäksi myös seuraavien menojen maksamiseen:

— viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut (avustusluonteiset menot on merkitty momenteille 66—69)

— aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistusoikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

— puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

— viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangaistusluonteiset lisät ja korotukset)

— valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset sekä liikennevahinkomaksut

— matkamenojen ennako viraston tai laitoksen edustajan sellaisesta matkasta, jonka menot Euroopan unionin toimitelien maksaa

— viraston tai laitoksen määräytymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa a.o. tulomomentilta.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista.

Siirtomenot on luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään

eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on esitetty jaoteltu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitetut valtionavut yksityisille yrityksille, elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot yksityisille kuluttajille sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion rahastoille ja kansaneläkelaitokselle

Momenteille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. Muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemät-

tömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäs in suorittaa.

Momenteille on budjetoitu myös varainsiirrot Euroopan unionin komission kanssa hyväksytävien EU:n rakennerahastojen toimenpide- ja yhteisöaloitteita koskevien toimenpideohjelmien ja rahoituspäätösten mukaisten valtion omien ja muiden hankkeiden EU:n rahoituksen suorittamiseen. EU:lta tuleva rahoitus on merkitty vastaavasti ryhmiteltyinä ao. tulomomenteille.

66—69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välittöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten rahoitusyhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustuluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Momenteille on budjetoitu myös varainsiirrot Euroopan unionille suoritettaviin arvonnalisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuviin Suomen maksuosuuksiin samoin kuin Suomen maksuosuuksiin Euroopan investointipankin ja Euroopan ydinenergiayhteisön hankintakeskukseen pääomista sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön rahastoon.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion aiellisen käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmi en kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty

momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Momenteille on puolustusmateriaalin hankintamenoja lukuunottamatta merkitty arvoltaan yli 50 000 markan ja samalla taloudelliselta pitoajaltaan yli kolmivuotisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot. Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (21—23), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston hankintaan. Momentin 70 (Kaluston hankinta) määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten rakentamismenojen, mukaanlukien palkkausten, maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausten menot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin (1990 = 100) pistelukua 103. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonnalisäveroa.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonraken-

nuksista aiheutuvien menojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtion-enemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot ja indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja indeksikorotukset.

93—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten eräät muut laskennalliset erät sekä eräät korvausmenot.

Henkilöstön määrän laskeminen

Henkilöstömäärien tulee olla enintään kunkin pääluokan perustelujen päätösosassa ja momentilla määrätyn mukaisia koko varainhoitovuoden ajan. Enimmäismääriin luetaan henkilöstö palvelussuhteen laadusta ja budjetointitavasta riippumatta.

Henkilöstön enimmäismääriin ei lueta

- valtion liikelaitosten henkilöstöä,
- nettobudjetoitujen liikelaitosten henkilöstöä,
- velvoitetöyöllistettäviä,
- muita työllisyysvaroin palkattuja, eikä
- ostopalveluja.

Virastojen ja laitosten nettobudjetoidun toiminnan henkilöstöä ei lueta enimmäismääriin sikäli kuin ao. momentin päätösosassa on niin mainittu.

Henkilötyövuosien määrät lasketaan seuraavasti:

1. Yksi päätoiminen (vähintään 30 tuntia/viik-

ko) virka- ja työsopimussuhteinen tehtävä (vakanssi) muodostaa yhden henkilötyövuoden. Mikäli vakanssista maksetaan samanaikaisesti palkkaa kahdelle henkilölle (sairaus- ja äitiysloma- tms. sijainen), kysymyksessä on kuitenkin vain yksi henkilötyövuosi.

2. Osa-aikaisten vakanssien viikkotyöajat lasketaan yhteen ja muunnetaan tätä kautta henkilötyövuosiksi. Yhteenlasketut viikkotyöajat jaetaan edellisessä kohdassa todetulla päätöimisuuden rajaa osoittavalla viikkotyöajalla 30 t.

3. Kausi- ja ruuhka-apulaisten sekä muussa lyhytaikaisessa palvelussuhteessa (enintään 6 kk) olevan henkilöstön määrä lasketaan henkilötyövuosina palvelussuhteen kestoajan mukaisessa suhteessa (esim. 3 kk harjoittelija = 0,25 henkilötyövuotta). Osa-aikaisuus otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan samalla tavalla kuin vakanssien osa-aikaisuus.

TULOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. *Tulo- ja varallisuusvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
38 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 1996 veroasteikkolaiksi, jonka mukaan veroasteikkoihin esitetään tehtäväksi kahden prosentin suuruinen inflaatiotarkistus. Tarkistuksen arvioidaan vähentävän veron tuottoa 720 milj. mk verrattuna vuonna 1995 voimassa oleviin veroperusteisiin. Ylimääräisen ennakonpidätyksen kantamisesta luovutaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tuloverolain muuttamisesta, jonka mukaan pääomatulon ja yhteisön tuloveroprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 25 prosentista 28 prosenttiin. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 850 milj. mk. Hallitus ehdottaa lisäksi ylimääräisen korkovähennyksen muuttamista siten, että vuodesta 1996 alkaen verotuksessa hyväksyttävä osuus korosta alennetaan 5 prosenttiin. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 340 milj. mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen verotusmenettelyä koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Esitykseen sisältyy muun muassa ehdotus, jonka mukaan korkotekijä otettaisiin kattavasti käyttöön sekä luonnollisten henkilöiden että yhteisöjen verotuksessa. Korkoa maksettaisiin palautettaville ennakoille ja sitä perittäisiin jänösveroista. Tarkoituksena on edistää verojen oikea-aikaista kertymistä jo ennakoperintävai-

heessa. Yritysverotuksessa tähän suuntaan vaikuttaa erityisesti muutos, jonka mukaan yhteisöiltä perittäisiin korkoa jo verotuksen toimitamisajalta, jos ne eivät veroilmoituksen antamisvaiheessa täydentäisi vajaaksi jääviä ennakkoita. Tämän muutoksen arvioidaan siirtymävaiheessa aientavan verojen kertymistä yhteisöiltä niin, että valtion tuloverokertymä lisääntyisi noin 1 000 milj. mk vuonna 1996. Vastaavalla määrällä arvioidaan lisääntyvän myös kuntien verotulojen kertymän.

Työntekijäin työeläkemaksun korottamisen 4 prosentista 4,3 prosenttiin 1.1.1996 lukien arvioidaan maksun vähennyskelpoisuuden vuoksi vähentävän veron tuottoa 150 milj. mk.

1996 tuloarvio	38 700 000 000
1995 tuloarvio	31 660 000 000
1995 I lisätuloarvio.....	890 000 000
1994 tilinpäätös.....	32 197 859 061

02. *Korkotulojen lähdevero*
Momentille arvioidaan kertyvän
1 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/92). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen lähdeverosta annetun lain muuttamisesta, jonka mukaan verokantaa korotetaan 25 prosentista 28 prosenttiin. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 200 milj. mk.

1996 tuloarvio	1 800 000 000
1995 tuloarvio	1 300 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 378 631 178

03. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/40). Hallitus antaa eduskunnalle

talousarvioesitykseen liittyvän esityksen perintö- ja lahjaverosta annetun lain muuttamisesta, jonka mukaan perintö- ja lahjaverotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että muutoksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 200 milj. mk.

1996 tuloarvio	1 270 000 000
1995 tuloarvio	950 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 011 944 139

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän
45 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/93). Veron määrä on pääsääntöisesti 22 prosenttia veron perusteesta. Elintarvikkeiden vero on vuoden 1997 loppuun saakka 17 prosenttia. Lääkkeiden, kirjojen, elokuvien ja liikuntapalvelujen vero on 12 prosenttia. Majoituspalvelujen, yleisradion lupamaksutulojen, henkilökuljetusten sekä kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksujen vero on 6 prosenttia.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1996, jonka mukaan kansaneläkelaitokselle tuloutetaan vuonna 1996 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk.

Veron tuottoa kasvattaa vuonna 1996 verrattuna vuoteen 1995 noin 3 200 000 000 markalla vuosien 1993—1994 investointeja koskevan takautuvan vähennysoikeuden sekä tilitysjärjestelmän muutoksesta aiheutuvien vaikutusten lakkaaminen.

Kunnille arvonlisäverolain 130 §:n nojalla palautettavan arvonlisäveron määräksi on arvioitu 3 600 000 000 mk.

1996 tuloarvio	45 600 000 000
1995 tuloarvio	38 310 000 000
1995 I lisätuloarvio.....	490 000 000
1994 tilinpäätös.....	37 667 259 407

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/66). Veron määrä on 22 prosenttia vakuutusopimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly.

Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutusopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutusopimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavarankuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutusopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

1996 tuloarvio	1 700 000 000
1995 tuloarvio	1 650 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 549 139 300

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 375 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/46, muut. 59/83) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitettu tarkistaa vuonna 1996 siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 1992 vuoteen 1993 ja että tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1995 liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (153/95) muuttamista.

1996 tuloarvio	375 000 000
1995 tuloarvio	380 000 000
1994 tilinpäätös	346 381 613

oli voimassa vuosina 1994—1995. Lain voimasaoloa ei ehdoteta jatkettavaksi.

(04.) *Televero*

Momentti on poistettu talousarviosta.

Selvitysosa: Laki teleliikenteen verottamisesta

1995 tuloarvio	500 000 000
1994 tilinpäätös	404 915 549

06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Tuontitulli*

Momentille arvioidaan kertyvän 175 000 000 mk.

Selvitysosa: Eräistä siirtymäajan tulleista annetun lain nojalla kannetaan kansallisen tullitariffin ja EU:n tullitariffin erotusta vastaava osuus, joka tuloutetaan tälle momentille kan-

sallisena tuontitullina. Tuontitullin kertymään sisältyy myös tullauksen yhteydessä määrätty veronkorotukset.

1996 tuloarvio	175 000 000
1995 tuloarvio	345 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 206 337 748

08. Valmisteverot

01. *Tupakkavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 335 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (1470/94). Veron määrä on savukkeissa 50 prosenttia savukkeiden vähittäismyyntihinnasta lisätynä kiinteällä 75 markan verolla 1 000 kappaleelta. Sikareiden vero on 20 prosenttia sekä piippu- ja savuketupakan 48 prosenttia tuotteiden vähittäismyyntihinnasta. Savukepappareiden vero on 57 prosenttia vähittäismyyntihinnasta. Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta. Veron perusteita ehdotetaan korotettavaksi keskimäärin 10 prosentilla. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 150 000 000 mk.

1996 tuloarvio	3 335 000 000
1995 tuloarvio	3 360 000 000
1994 tilinpäätös.....	3 157 092 460

02. *Makeisvero*

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeis- ja virvoitusjuomaverolakiin (1474/94). Veron määrä on 3,50 mk/kg.

1996 tuloarvio	150 000 000
1995 tuloarvio	140 000 000
1994 tilinpäätös	151 724 625

04. *Alkoholijuomavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 7 360 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu alkoholi- ja alkoholijuomaverolakiin (1471/94). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen alkoholi- ja alkoholijuomaverolain muuttamisesta, jonka mukaan pienpanimoiden alkoholijuomaveroa alennetaan 10 prosentilla panimoilta, joiden vuosituotanto on 1—6 miljoonaa litraa.

1996 tuloarvio	7 360 000 000
1995 tuloarvio	7 000 000 000
1994 tilinpäätös.....	5 122 438 905

05. *Virvoitusjuomavero*

Momentille arvioidaan kertyvän 130 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeis- ja virvoitusjuomaverolakiin (1474/94). Perusveron määrä on 27 penniä litralta. Lisäksi tuotteen pakkauksesta riippuen virvoitusjuomista voidaan kantaa lisäveroa 1 tai 4 markkaa litralta.

1996 tuloarvio	130 000 000
1995 tuloarvio	110 000 000
1994 tilinpäätös	132 594 764

07. Polttoainevero

Momentille arvioidaan kertyvän
13 550 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/94) ja asetukseen (1547/94) sekä lakiin eräiden energialähteiden valmisteverosta

(1473/94). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta, jonka mukaan moottoribensiinin valmisteveron perusveroa esitetään korotettavaksi 40 p litralta. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 1 000 milj. mk.

1996 tuloarvio	13 550 000 000
1995 tuloarvio	12 500 000 000
1994 tilinpäätös	9 815 303 922

10. Muut verot

01. Leimaverot

Momentille arvioidaan kertyvän
2 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/43).

1996 tuloarvio	2 800 000 000
1995 tuloarvio	2 650 000 000
1995 I lisätuloarvio	—220 000 000
1994 tilinpäätös	2 115 756 904

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän
3 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverosta annettuun lakiin (1482/94). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo korotettuna 2 prosentilla ja vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Pakettiautojen vero on 35 prosenttia niiden verotusarvosta. Tuottoarviossa on otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, jonka määräksi on arvioitu 140 000 000 mk.

1996 tuloarvio	3 600 000 000
1995 tuloarvio	3 030 000 000
1995 I lisätuloarvio	—100 000 000
1994 tilinpäätös	2 054 159 086

04. Moottoriajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 860 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/66, muut. 1546/92).

1996 tuloarvio	860 000 000
1995 tuloarvio	890 000 000
1994 tilinpäätös	844 421 606

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 320 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/92). Veron määrä on yksinoikeudella toimenpantavista arpajaisista 5 % arpajaisten tuotosta. Peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitettussa pelikasinossa veron määrä on 3 % tuotosta. Tavara-arpajaisissa vero on 1,5 % tuotosta ja 30 % muissa arpajaisissa jaettujen voittojen yhteismäärästä.

1996 tuloarvio	320 000 000
1995 tuloarvio	300 000 000
1994 tilinpäätös	304 138 193

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 040 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annettuun lakiin (135/94, muut. 1480/94). Veron määrä on 500 markkaa autosta, joka on ensi kertaa merkitty rekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993 ja 700 markkaa ajoneuvosta, joka on merkitty rekisteriin edellä mainitun päivän jälkeen. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräistä ajoneuvoista suoritettavasta ajoneuvoverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta, jonka

mukaan verokauden alkamisen ajankohdaksi ehdotetaan kunkin vuoden helmikuun ensimmäistä päivää.

1996 tuloarvio	1 040 000 000
1995 tuloarvio	1 030 000 000
1994 tilinpäätös.....	617 553 115

19. Muut veronluonteiset tulot

02. *Lästimaksut*
Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/36) ja asetukseen (468/54) lästimaksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

1996 tuloarvio.....	3 200 000
1995 tuloarvio.....	3 200 000
1994 tilinpäätös	4 346 141

08. *Öljyjättemaksu*

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat öljyjättemaksusta annettuun lakiin (894/86, muut. 1364/91 ja 1475/94). Maksu on 25 penniä kilolta. Öljyjättemaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momentille 35.11.64.

1996 tuloarvio	20 000 000
1995 tuloarvio	20 000 000
1994 tilinpäätös.....	19 259 703

09. *Muut verotulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1996 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

1996 tuloarvio	100 000 000
1995 tuloarvio	40 000 000
1994 tilinpäätös	4 113 811

Osaston 11 tulot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	34 588 434	33 910 000	41 770 000	+ 7 860 000	+23
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	39 967 696	40 840 000	47 675 000	+ 6 835 000	+17
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	1 489 905	345 000	175 000	— 170 000	—49
08. Valmisteverot	20 968 846	23 110 000	24 525 000	+ 1 415 000	+ 6
10. Muut verot	6 016 242	7 900 000	8 620 000	+ 720 000	+ 9
19. Muut veronluonteiset tulot.....	1 222 555	63 200	123 200	+ 60 000	+95
Yhteensä	104 253 678	106 168 200	122 888 200	+16 720 000	+16

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

<p>99. <i>Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot</i> Momentille arvioidaan kertyvän 9 500 000 mk.</p> <p><i>Selvitysosa:</i> Tuloista 2 500 000 mk arvioidaan kertyvän kansainvälisten järjestöjen rahoitus-osuuksina kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioiden menoista, joita vastaavat menot on budjetoitu momentille 24.99.25.</p>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1996 tuloarvio</td> <td style="text-align: right;">9 500 000</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1995 tuloarvio</td> <td style="text-align: right;">7 000 000</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1995 I lisätuloarvio.....</td> <td style="text-align: right;">2 500 000</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1994 tilinpäätös.....</td> <td style="text-align: right;">64 345 758</td> </tr> </table>	1996 tuloarvio	9 500 000	1995 tuloarvio	7 000 000	1995 I lisätuloarvio.....	2 500 000	1994 tilinpäätös.....	64 345 758
1996 tuloarvio	9 500 000								
1995 tuloarvio	7 000 000								
1995 I lisätuloarvio.....	2 500 000								
1994 tilinpäätös.....	64 345 758								

25. Oikeusministeriön hallinnonala

<p>01. <i>Tuomioistuintulot</i> Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.</p> <p><i>Selvitysosa:</i> Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/93) ja vastaavaan asetukseen (774/93).</p>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1996 tuloarvio</td> <td style="text-align: right;">125 000 000</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1995 tuloarvio</td> <td style="text-align: right;">124 000 000</td> </tr> <tr> <td style="padding-left: 20px;">1994 tilinpäätös</td> <td style="text-align: right;">99 406 919</td> </tr> </table>	1996 tuloarvio	125 000 000	1995 tuloarvio	124 000 000	1994 tilinpäätös	99 406 919
1996 tuloarvio	125 000 000						
1995 tuloarvio	124 000 000						
1994 tilinpäätös	99 406 919						
<p>47. <i>Ulosottomaksut</i> Momentille arvioidaan kertyvän 125 000 000 mk.</p> <p><i>Selvitysosa:</i> Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/95) ja vastaavaan asetukseen (35/95).</p>	<p>50. <i>Vankeinhoitolaitoksen tulot</i> Momentille arvioidaan kertyvän 85 000 000 mk.</p> <p><i>Selvitysosa:</i> Tuloista 63 000 000 mk arvioidaan kertyvän työtoiminnasta ja 22 000 000 mk muista tuloista. Työtoiminnan tuotteiden hinnoittelu perustuu vankeinhoitolaitoksen työtoiminnassa tuotettujen suoritteiden hinnoittelun perusteista annettuun lakiin (992/78). Esitys tämän lain kumoamisesta ja sen korvaava oikeusministeriön päätös on tarkoitus valmistella niin, että ne voidaan antaa vuoden 1995 aikana.</p> <p>Ennakoitu työtoiminnan tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1996 on seuraava:</p>						

	1994 mk	1995 mk	1996 mk
TYÖTOIMINNAN TULOT.....	62 341 000	63 000 000	63 000 000
KUSTANNUKSET			
Henkilökunnan palkat.....	32 688 000	33 000 000	32 000 000
Vankien työrahat ja avolaitospalkat.....	13 796 000	15 800 000	15 000 000
Aine- ja tarvike ym. työkustannukset.....	45 713 000	40 000 000	43 000 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	92 197 000	88 800 000	90 000 000
Katejäämä.....	—29 856 000	—25 800 000	—27 000 000
Kiinteät kustannukset			
Pääomakustannukset.....	15 500 000	15 500 000	15 500 000
Hallintokustannukset.....	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	18 500 000	18 500 000	18 500 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	—48 356 000	—44 300 000	—45 500 000

1996 tuloarvio.....	85 000 000
1995 tuloarvio.....	85 000 000
1994 tilinpäätös.....	83 437 299

riön päätökseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien virastojen suoritteista perittävistä maksuista (1369/93).

99. *Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 5 200 000 mk.

1996 tuloarvio.....	5 200 000
1995 tuloarvio.....	5 000 000
1994 tilinpäätös.....	6 869 880

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministe-

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. *Lääninhallitusten julkisoikeudellisista suoritteista kertyvät tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 32 300 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Päätökset.....	18 200 000
Todistukset.....	2 100 000
Muut suoritteet.....	12 000 000
Yhteensä	32 300 000

Momentille tuloutetaan 1 300 000 mk aikaisemmin momentille 12.30.(80) tuloutettuina poronlihan tarkastustoiminnan maksutuloina.

1996 tuloarvio.....	32 300 000
1995 tuloarvio.....	21 000 000
1994 tilinpäätös.....	33 268 965

62. *Tulot poliisin lupapalveluista*
Momentille arvioidaan kertyvän 154 000 000 mk.

Selvitysosa: Arvioitu keskeisten lupien määrä 700 000 kpl, vastaa vuoden 1993 tasoa. Poliisin muun maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitujen kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1995 ja 1996 sekä vertailulaskelma vuodelta 1994.

	1994 mk	1995 mk	1996 mk
TULOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet.....	131 967 000	180 000 000	154 000 000
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset.....	162 000 000	135 000 000	160 000 000
Osuus yhteiskustannuksista	45 000 000	45 000 000	45 000 000
<hr/>			
Kustannukset yhteensä	207 000 000	180 000 000	205 000 000
Ylijäämä(+)/alijäämä(—).....	—75 033 000	—	—51 000 000

1996 tuloarvio.....	154 000 000
1995 tuloarvio.....	180 000 000
1994 tilinpäätös	133 210 570

Selvitysoisa: Ulosottomaksuista on säädetty ulosottomaksuista annetussa laissa (34/95) ja asetuksessa (35/95).

64. Ulosottoimen maksutulot

Momentille arvioidaan kertyvän 175 000 000 mk.

	1994 mk	1995 mk	1996 mk
TULOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet.....	160 536 000	165 000 000	175 000 000
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset.....	208 000 000	200 000 000	210 000 000
Osuus yhteiskustannuksista	71 000 000	60 000 000	70 000 000
<hr/>			
Kustannukset yhteensä	279 000 000	260 000 000	280 000 000
Alijäämä (—).....	118 464 000	95 000 000	105 000 000

1996 tuloarvio.....	175 000 000
1995 tuloarvio.....	186 000 000
1994 tilinpäätös	147 853 506

	mk
Vuokrat	11 000 000
Muonitus.....	1 000 000
Muut tulot	4 500 000

Yhteensä 16 500 000

1996 tuloarvio	16 500 000
1995 tuloarvio	15 900 000
1994 tilinpäätös.....	14 919 848

80. Pelastushallinnon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 993 000 mk.

Selvitysoisa: Tulot kertyvät Pelastusopiston ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijoiden kotikuntien maksuosuuksista, joiden perusteet on säädetty Pelastusopistosta annetun lain (1165/94) 4 §:ssä.

1996 tuloarvio.....	3 993 000
1995 tuloarvio.....	4 068 000
1994 tilinpäätös	9 572 545

97. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 619 370 000 mk.

1996 tuloarvio	619 370 000
1995 tuloarvio	446 100 000
1995 II lisätuloarvio.....	—262 860 000

90. Rajavartiolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 500 000 mk.

Selvitysoisa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

1996 tuloarvio	10 000 000
1995 tuloarvio	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	10 886 939

27. Puolustusministeriön hallinnonala

20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden mynnistä ja vuokrauksesta sekä royaltymaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa:

Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Tulot irtaimiston mynnistä, vuokrauksesta ja royaltymaksuista.....	8 100 000
Irtaimiston ja kaluston hankintamenot.	8 000 000
<hr/>	
Nettotulot	100 000
1996 tuloarvio.....	100 000
1995 tuloarvio.....	100 000
1994 tilinpäätös	124 303

21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Metsätalouden tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan menot.....	18 000 000
Puutavaran myyntitulot.....	23 700 000
Muut metsätalouden tulot	300 000
<hr/>	
Nettotulot	6 000 000
1996 tuloarvio.....	6 000 000
1995 tuloarvio.....	4 500 000
1994 tilinpäätös	4 846 089

22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille ei arvioida kertyvän nettotuloa.

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen tulot kertyvät

maksuperustelain (150/92) ja puolustusministeriön hallinnonalan maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön päätöksen mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustusvoimille tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 27.92.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toimintamenot	749 000 000
Tulot rakentamispalveluista	199 000 000
Tulot kiinteistöjen ylläpitopalveluista..	535 000 000
Muut tulot palvelusten mynnistä.....	15 000 000

Nettotulot

1996 tuloarvio.....	—
1995 tuloarvio.....	100 000
1994 tilinpäätös	100 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 63 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 59 500 000 mk kertyy YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvista kustannuksista, jotka laskutetaan Suomen osallistumisesta YK:n rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n perusteella. Tulot elokuva- ja kuva-arkistopalveluista, tulot sotilaselokuva-tatterinäytännöistä ja ateriakorvaukset yhteensä 17 000 000 mk on nettobudjetoitu momentille 27.10.21.

1996 tuloarvio	63 500 000
1995 tuloarvio	70 000 000
1994 tilinpäätös	103 014 874

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 6 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/89, muut. 942/93). Valtion eläkejärjestelmässä seurataan TEL-järjestelmän rahastointitavoitetta. Tämän mukaisesti osa rahaston tuloista sijoitetaan valtiontalouden ulkopuolelle.

1996 tuloarvio	6 000 000 000
1995 tuloarvio	6 100 000 000
1994 tilinpäätös.....	6 000 000 000

23. Tulot valtiokonttorin maksullisesta toiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 26 434 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin valtiokonttorista (305/91, muut. 15/93) ja valtiovarainministeriön päätökseen (1250/93, muut. 954/94) valtiokonttorin maksullisista suoritteista.

1996 tuloarvio	26 434 000
1995 tuloarvio	33 733 000
1994 tilinpäätös.....	31 279 421

24. Tapaturmavakuustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tapaturmavakuustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuutena. Tulot vastaavat yksityisten työnantajien ja vakuuttamisvelvollisuutensa laininlyöneiden työnantajien työssä sattuvista tapaturmista momentilta 28.06.50 maksettavia korvauksia.

1996 tuloarvio	10 000 000
1995 tuloarvio	14 500 000
1994 tilinpäätös.....	19 546 214

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista

Momentille arvioidaan kertyvän 113 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta (L valtiokonttorista 305/91, muut. 15/93) sekä valtion liikelaitoksilta (VNp 868/88) perittävistä valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorvauksia, taloudellisen tuen, liikenneva-

hinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

1996 tuloarvio	113 000 000
1995 tuloarvio	139 000 000
1994 tilinpäätös	161 831 903

28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 480 000 000 mk.

1996 tuloarvio	480 000 000
1995 tuloarvio	494 000 000
1994 tilinpäätös	487 007 974

29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 131 000 000 mk.

1996 tuloarvio	131 000 000
1995 tuloarvio	135 000 000
1994 tilinpäätös	125 818 400

30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 73 000 000 mk.

1996 tuloarvio	73 000 000
1995 tuloarvio	75 000 000
1994 tilinpäätös.....	70 376 968

49. Tullilaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 38 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtiovarainministeriön päätökseen tullilaitoksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista sekä suoritteista perittävistä maksuista (1001/93, muut. 1528/94 ja 245/95).

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet.....	32 000 000
Liiketaloudelliset suoritteet.....	4 000 000
Muut tulot	2 500 000
<hr/>	
Yhteensä	38 500 000

1996 tuloarvio	38 500 000
1995 tuloarvio	30 000 000
1994 tilinpäätös.....	62 109 532

(51.) Metallirahatulat

Selvitysosa: Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.99.22.

1995 tuloarvio..... 2 000 000

52. Tilastokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 1 375 000 mk.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon suoritteiden myynnistä saatavat tulot, jotka perustuvat valtiovarainministeriön päätökseen Tilastokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta (1711/92, muut. 1249/93).

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot....	32 325 000
Maksullisen toiminnan tulot	33 700 000
Nettotulot	1 375 000
1996 tuloarvio.....	1 375 000
1995 tuloarvio.....	475 000
1994 tilinpäätös	274 519

64. Valtion kiinteistölaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 1 138 000 000 mk.

Vuokratuloja saa käyttää kiinteistölaitoksen toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kiinteistölaitos rahoittaa toimintansa keräämillään vuokratuloilla. Toimitilojen vuokratulot perustuvat käypiin vuokriin. Asuntojen vuokrat perustuvat pääosin valtion palvelusuhdeasunnoista annettuun valtioneuvoston päätökseen (2/86). Kiinteistölaitoksen alustavat tulostavoitteet on esitetty luvun 28.64 selvitysosassa.

Tulojen ja menojen erittely:

	mk	mk
Vuokratulot:.....		1 883 000 000
— toimitiloista	1 748 000 000	
— liiketiloista	39 000 000	
— asunnoista.....	22 000 000	
— maanvuokratuloista	24 000 000	
— käyttökorvaukset ja muut tulot	50 000 000	

Kiinteistöjen menot: ..		745 000 000
— organisaation toimintameno	65 000 000	
— energiamenot	150 000 000	
— yhtiövastikkeet	40 000 000	
— kiinteistövero	175 000 000	
— hoitopalvelut	120 000 000	
— muut omistajamaksut	55 000 000	
— kunnossapito	140 000 000	

Nettotulot..... 1 138 000 000

1996 tuloarvio..... 1 138 000 000

1995 tuloarvio..... 956 000 000

87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta

Momentille arvioidaan kertyvän 106 800 000 mk

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion talousarviosta talletuspankkeihin tehdyille pääomasijoituksille maksettavista koroista ja mahdollisista sijoitusten pääoman maksuista sekä Osuuskunta EKA-yhtymän ja Osuusliike Elannon yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/93) mukaisen saneerausohjelmien mukaisesti valtiolle tulleista, tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annettuun lakiin (1361/93) perustuvista suorituksista.

1996 tuloarvio..... 106 800 000

1995 I lisätuloarvio..... 17 000 000

90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 169 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän päätöksen (88/376/EEC, EURATOM) mukaan jäsenvaltiot saavat vähentää tilittäessään unionin puolesta kerättävät tullitulot, maataloustuotteiden tuontimaksut ja sokerimaksut EU:lle kertyneistä tuloista 10 % jäsenvaltioille aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

1996 tuloarvio..... 169 000 000

1995 tuloarvio..... 131 000 000

97. Siirtymäkorvaus Euroopan unionista (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 945 000 000 mk.

Selvitysosa: Suomen EU-liittymissopimuksen 109 artiklan mukaan EU maksaa Suomelle siirtymäkorvausta 457 milj. ecua neljän vuoden

aikana, josta vuonna 1996 maksettava osuus on 163 milj. ecua. Varat on tarkoitettu korvaamaan niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat Suomen maatalouden välittömästä hintasopeutuksesta.

1996 tuloarvio	945 000 000
1995 tuloarvio	1 235 000 000
1995 I lisätuloarvio.....	1 600 000 000

98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 2 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Lain kuntien arvonlisäveropalautusten takaisinperinnästä (79/94) mukaan kunnilta takaisin perittävä määrä on 77,5 % palautettavasta määrästä.

1996 tuloarvio	2 800 000 000
1995 tuloarvio	3 200 000 000
1995 I lisätuloarvio.....	—200 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 610 168 499

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 036 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Kurssivoitot sarjaobligaatioiden myynnistä.....	1 500 000 000
Tulot valuuttamääräisen velan hoitoon liittyvistä valuuttavaihtosopimuksista	515 500 000
Liikelaitosten puolesta maksettujen lakkautuspalkkojen takaisinmaksut ..	5 000 000
Vakuutuskorvausten regressit (takaisinmaksut)	10 000 000
Valtionperinnöt	5 000 000
Tulot valtiovarainministeriön maksullisesta palvelutoiminnasta.....	500 000

Yhteensä 2 036 000 000

1996 tuloarvio	2 036 000 000
1995 tuloarvio	122 080 000
1995 I lisätuloarvio.....	814 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 606 992 786

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. Opetusministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtionapujen palautuksina ja muina tuloina. Momentilta on siirretty momentille 29.01.21 nettobudjetoitavina opetusministeriön maksullisen palvelutoiminnan tuloina 1 550 000 mk.

1996 tuloarvio.....	1 600 000
1995 tuloarvio.....	3 150 000
1994 tilinpäätös	7 522 431

10. Korkeakoulujen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 71 781 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät harjoittelukoululain perusteella valtiolle harjoittelukoulua käyvistä oppilaista maksettavina kotikuntien maksuosuuksina ja harjoittelukoulun sijaintikunnan maksamina osuuksina perustamiskustannuksista, ruokailumaksuina sekä Lappeenrannan kau-

pungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoitusosuutena.

Tulojen arvioidaan kertyvän korkeakouluitain seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto.....	15 900 000
Jyväskylän yliopisto.....	6 900 000
Oulun yliopisto	9 500 000
Joensuun yliopisto	9 300 000
Turun yliopisto	10 200 000
Tampereen yliopisto	8 000 000
Åbo Akademi	7 400 000
Lapin yliopisto	2 400 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	2 181 000

Yhteensä 71 781 000

1996 tuloarvio	71 781 000
1995 tuloarvio	66 626 000
1994 tilinpäätös	135 025 582

39. *Opintotukitoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 131 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 1996 maksettujen takausvastuiden lyhennykset.....	1 000 000
Takausvastuusaatavien lisäys.....	109 000 000
Korkotulot	11 000 000
Opintorahojen palautukset.....	10 000 000
Yhteensä	131 000 000

1996 tuloarvio.....	131 000 000
1995 tuloarvio.....	129 000 000
1994 tilinpäätös	144 344 068

42. *Kuntien maksuosuudet ja korvaukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 366 564 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Kuntien maksuosuudet ja korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia käyvästä oppilaista sekä aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta...	322 564 000
Kuntien maksuosuudet valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvästä oppilaista	39 000 000
Muut tulot	5 000 000
Yhteensä	366 564 000

Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia käyvästä oppilaista perustuvat opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettuun lakiesitykseen sekä valtioneuvoston päätökseen valtion oppilaitoksen oppilaan kotikunnan maksuosuuden perusteista.

Kuntien korvaukset aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta perustuvat ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettuun lakiin (760/90, muut. 720/92).

Kuntien korvaukset valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvästä oppilaista perustuvat Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annettuun lakiin (33/77, muut. 502/83 ja 713/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain, Suomalais-venäläisestä koulusta annettuun lakiin (412/76, muut. 501/83 ja 712/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain sekä kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annettuun lakiin (481/83, muut. 36/86 ja 714/92).

Muut tulot kertyvät lähinnä edellisten vuosien valtionapujen palautuksina sekä valtionavulla rahoitetun kaluston myyntituloina.

Tuloarvion mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 700 000 000 mk valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisten johdosta ja 7 764 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta.

1996 tuloarvio.....	366 564 000
1995 tuloarvio.....	1 063 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 311 810 362

43. *Ylioppilastutkintolautakunnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulona 400 000 mk.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina tuloina on otettu huomioon ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävät maksut (opetusministeriön päätös 51/95, muut. 762/95).

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan menot.....	19 100 000
Toiminnan tulot.....	19 500 000
Nettotulot	400 000
1996 tuloarvio	400 000
1995 tuloarvio	20 300 000
1994 tilinpäätös.....	20 316 521

91. *Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovaroista*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 690 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 35 000 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

1996 tuloarvio.....	1 690 000 000
1995 tuloarvio.....	1 635 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 543 859 429

93. *Museoviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen museoviraston maksullisista suoritteista.

1996 tuloarvio.....	6 000 000
1995 tuloarvio.....	6 000 000
1994 tilinpäätös.....	4 756 531

96. Valtion elokuvataarkastamon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 450 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 434 000 mk perustuu elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/65, muut. 267/87) 10 §:ään, video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (687/87) 15 §:ään ja asetukseen elokuvien ja muiden kuvaohjelmien tarkastusmaksujen tar-

kistamisesta (146/94). Muut tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen valtion elokuva-tarkastamon maksullisista suoritteista (240/94).

1996 tuloarvio.....	450 000
1995 tuloarvio.....	445 000
1994 tilinpäätös	433 775

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 2 684 600 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan 4 184 600 000 mk. Kun siirroksi interventiorahastoon arvioidaan 1 500 000 000 mk, momentille arvioidaan kertyvän 2 684 600 000 mk.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan tuloutuvan EU:n osuutena seuraavista menoista säädösten mukaiset tulot:

	Yhteensä vuonna 1996 mmk (milj. ecua)	Vastaavia menoja momenteilla
EU-tulotuki.....	1 750 (302)	30.31.43
Ympäristötuki.....	785 (135)	30.31.45
Luopumistuki.....	64 (11)	30.31.47
Pellonmetsitys.....	45 (8)	30.31.47
Metsänparannustoi- minta.....	32,5 (6)	30.86.42 ja 30.86.44
Kalatalouden interven- titoiminta.....	1 (0,2)	30.36.46
Tukijärjestelmien val- vonta ETY 307/91 2 art.....	0,7 (0,1)	30.01.21
Integroitu hallinto- ja valvontajärjestelmä ETY 3508/92.....	3,9 (0,7)	30.31.41 30.01.22
Peltolohkojen satelliit- tivalvonta ETY 165/94.	2,5 (0,4)	30.01.22
Yhteensä.....	2 684,6 (463)	
Interventioiminta ...	1 500 (259)	Interven- tiorahasto
Yhteensä	4 184,6 (722)	

Tullilaitoksen arvioidaan saavan ETY 307/91 1 artiklan edellyttämän valvonnan menoihin EU:n rahoitusosuutta 125 000 ecua vastaavasti, mikä on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentilla 28.40.21.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

1996 tuloarvio	2 684 600 000
1995 tuloarvio	2 861 000 000
1995 I lisätuloarvio.....	—1 600 000 000
1995 II lisätuloarvio.....	—509 700 000

02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 650 800 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamiseksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta arvioidaan tuloutuvan 679 800 000 mk (117 milj. ecua). Kun maatilatalouden rakennepoliittisiin toimenpiteisiin arvioidaan tuloutuvan noin 29 000 000 mk maatilatalouden kehittämisrahastoon, momentille arvioidaan kertyvän 650 800 000 mk. Tuloja vastaavasti menoja on momentilla 30.01.61.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa ja vastaavan EU-osuuden mitoituksessa menoina on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Sen sijaan vastaava kansallinen tuki otetaan huomioon Ahvenanmaan maakunnan talousarviossa luonnonhaittakorvausta lukuunottamatta. Ahvenanmaan omaan ratkaisuvaltaan jää, miten sen osuus jakautuu eri kohteisiin.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston tulojen 679,8 milj. mk arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	milj. mk (milj. ecua)	milj. mk (milj. ecua)
<i>6-alue:</i>		
— 6-ohjelman maaseutu- paketti		39,9 (7)
— yhteisöaloitteet		12,1 (2)
— 5a-toimenpiteet		156,9 (27)
— luonnonhaittakor- vaukset	141,3 (24)	
— tuloutus Maatilata- louden kehittämis- rahastoon	9,4 (2)	
— maaseutuelinkeino- toiminnan korkotu- ki	0,2 (0,04)	
— elintarviketeollisuu- den rakennetuki...	6,0 (1)	
<i>Muu Suomi:</i>		
— Ahvenanmaa (5b, 5a ilman LFA:ta)		4,2 (0,7)
— 5b-ohjelma		69,4 (12)
— yhteisöaloitteet		16,3 (3)
— 5a-toimenpiteet		381,0 (66)
— luonnonhaittakor- vaukset	301,0 (52)	
— tuloutus Maatilata- louden kehittämis- rahastoon	19,6 (3)	
— maaseutuelinkeino- toiminnan korkotu- ki	0,5 (0,1)	
— elintarviketeollisuu- den rakennetuki...	60,0 (10)	

1996 tuloarvio	650 800 000
1995 tuloarvio	665 000 000
1995 II lisätuloarvio	—94 400 000

03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvä- lineeltä saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 35 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen rakennepolitiikan toteuttamiseksi Suomen tuloiksi kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineestä arvioidaan 35 000 000 mk. Tuloja vastaavat menot ovat momentilla 30.36.46.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

1996 tuloarvio	35 000 000
1995 tuloarvio	35 000 000
1995 II lisätuloarvio	—20 694 000

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 190 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti ja vastaavat menot ovat seuraavat:

	Tulot mk (ecua)	Menot mk	
Kirjanpitoliedot	770 000 (132 000)	770 000	30.72.21
ETY 571/88 14 art. rakennetilastot	870 000 (150 000)	870 000	30.02.21
ETY 631/89 kalastuksen valvonta	750 000 (130 000)	1 500 000	30.01.21 30.01.22
ETY 424/90 eläinlääkintä	800 000 (140 000)	1 600 000	30.01.25 30.84.21 30.84.28
Yhteensä	3 190 000	4 740 000	

ETY 4045/89 (muut. ETY 3235/94) 16a art. mukaisesti kertyvät tulot 2 100 000 mk (360 000 ecua) on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentilla 28.40.21.

1996 tuloarvio	3 190 000
1995 II lisätuloarvio	2 262 000

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpai- luissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 23 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/65) ja totopeliasetukseen (236/95). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja yhteensä 20 000 000 mk momentilla 30.34.44 hevostalouden edistämiseen sekä luvussa 30.70 Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen. Tulokertymää 3 000 000 mk vastaavasti ei myönnetä määrärahaa, koska se kattaa osittain vuoden 1994 kolmannessa lisätalousarviossa hevostaloudelle myönnettyä 17 000 000 markan lisätukea.

1996 tuloarvio	23 000 000
1995 tuloarvio	19 000 000
1994 tilinpäätös.....	17 718 513

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 630 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1030/86 ja 1305/88) mukaisina maksuina. Kertymästä 2 130 000 mk on Kasvinjalostuslaitokselle kertyviä maksuja. Kasvinjalostuslaitos on liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu valtion laitos, joten kertyviä tuloja ei oteta huomioon sen tuloina. Muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.34.47.

1996 tuloarvio.....	5 630 000
1995 tuloarvio.....	7 000 000
1994 tilinpäätös	6 840 886

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 21 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/93) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.36.41.

1996 tuloarvio	21 300 000
1995 tuloarvio	21 300 000
1994 tilinpäätös.....	16 298 955

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 44 840 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82, muut. 1355/93) 88 §:ään ja kalastuslain (503/51, muut. 909/77 ja 1068/88) 83 §:ään. Pohjoisten kuntien kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pysyttää edelleen 30 markan suuruisena ja muun Suomen kalastuksenhoitomaksu on 80 markan suuruisen. Tilillepanomaksun osalta kustannukset peritään maksun maksajalta maksutapahtuman yhteydessä. Kalastuksenhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan pohjoisten kuntien osalta 28 000 ja muun Suomen osalta 550 000. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.36.45.

1996 tuloarvio	44 840 000
1995 tuloarvio	48 900 000
1994 tilinpäätös.....	42 519 524

(38.) Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot on otettu huomioon nettobudjetoitulla momentilla 30.38.21.

1995 tuloarvio.....	7 600 000
1994 tilinpäätös	7 408 805

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 35 400 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 295 000. Riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/93) 1 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus säilyttää edelleen 120 markan suuruisena. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.36.40.

1996 tuloarvio	35 400 000
1995 tuloarvio	35 352 000
1994 tilinpäätös.....	32 386 252

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulot kertyvät vesilain (264/61, muut. 427/70, 467/87 ja 553/94) mukaisesti määrätyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 30.36.25.

1996 tuloarvio.....	6 000 000
1995 tuloarvio.....	4 000 000
1994 tilinpäätös	4 192 568

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (Sops 94/89) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 1995 tulokertymää vastaavat menot on merkitty momenteille 30.01.21 ja 30.36.44.

1996 tuloarvio.....	1 700 000
1995 tuloarvio.....	1 700 000
1994 tilinpäätös	1 567 255

65. Geodeettisen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 600 000 mk.

Selvitysosa: Vastaavia menoja on momentilla 30.65.21.

1996 tuloarvio.....	600 000
1995 tuloarvio.....	600 000
1994 tilinpäätös	420 383

70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 24 450 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 23 750 000 mk kertyy maksullisista suoritteista, 400 000 mk pääomaluonteisista lähinnä tutkimuskeskuksen hallintaan jäävien maa-alueiden ja irtaimen omaisuuden vuokratuloista, 250 000 mk sekalaisina muina tuloina sekä 50 000 mk puutarhakasvien jalostusmaksutuloista, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.70.21. Tulojen vähennyksenä on otettu huomioon asuntovuokratulot 2 500 000 mk, mistä 2 100 000 mk aiheutuu vuonna 1995 tapahtuneesta valtion kiinteistöhallinnon uudelleen järjestelyistä ja 300 000 mk toimintojen supistumisesta sekä 100 000 mk harjoittelijoiden asuntojen ja muiden vierastilojen vuokratulosta, mikä on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentin 30.70.21 nettomäärärahassa. Lisäksi EU:n tutkimushankkeisiin arvioitu EU:n rahoitusosuus 250 000 mk sekä kotimaisesta tutkimussopimustoiminnasta kertyvät tulot 5 000 000 mk on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentin 30.70.21 nettomäärärahassa. Maksullisten suoritteiden tuottamisesta aiheutuvat erillismenot on merkitty momenteille 30.34.41 ja 30.70.28.

1996 tuloarvio	24 450 000
1995 tuloarvio	24 900 000
1994 tilinpäätös	26 905 703

72. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät maksullisesta palvelutoiminnasta. Vastaavia menoja on momentilla 30.72.21.

1996 tuloarvio.....	40 000
1995 tuloarvio.....	540 000
1995 I lisätuloarvio	300 000
1994 tilinpäätös	16 718

76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 300 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 15 100 000 mk on metsätalouden tuloja ja 1 200 000 mk lähinnä tutkimusmetsiin liittyviä lupa- ym. tuloja. Asiakasrahoitteisesta toiminnasta kertyvät tulot 3 000 000 mk ja EU:n tutkimushankkeisiin arvioitu EU:n rahoitusosuus 1 500 000 mk on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentin 30.76.21 nettomäärärahassa.

1996 tuloarvio	16 300 000
1995 tuloarvio	16 700 000
1994 tilinpäätös.....	16 338 981

(80.) Poronlihan tarkastustoiminnan maksutulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on otettu huomioon momentin 12.26.05 tuloarviossa.

1995 tuloarvio.....	1 500 000
1994 tilinpäätös	1 161 094

83. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 36 042 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 30 542 000 mk on maksullisen toiminnan tuloja ja 5 500 000 mk torjunta-aineiden rekisteröintituloja. Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (628/93) sekä rehulain (234/93) 22 §:ään ja lannoitelain (232/93) 18 §:ään. Vastaavia menoja on momenteilla 30.01.23, 30.34.41, 30.70.22 ja 30.83.21.

1996 tuloarvio	36 042 000
1995 tuloarvio	26 800 000
1995 I lisätuloarvio.....	4 000 000
1994 tilinpäätös.....	23 141 095

84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 54 200 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 54 000 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja 200 000 mk muita tuloja. Tulot perustuvat valtion

maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (626/93, muut. 1331/93 ja 907/94) ja Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen päätökseen maksuista (102/29/94, muut. 264/29/94 ja 529/29/94). Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullinen palvelutoiminta	
Julkisoikeudelliset suoritteet:	
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastusmaksu	24 500 000
Liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltavat suoritteet:	
Tutkimuspalvelut	7 500 000
Ulkomaisten rokotteiden ja seerumeiden välitys	22 000 000
Yhteensä	54 000 000
Muut tulot	200 000
Yhteensä	54 200 000

Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.84.21, eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastuksesta aiheutuvat menot momentille 30.84.22 ja rokotteiden ja seerumeiden välityksestä aiheutuvat menot momentille 30.84.28.

1996 tuloarvio	54 200 000
1995 tuloarvio	47 450 000
1994 tilinpäätös	57 311 689

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 400 000 mk.

1996 tuloarvio	16 400 000
1995 tuloarvio	15 000 000
1995 II lisätuloarvio	700 000
1994 tilinpäätös	28 377 518

31. Liikenneministeriön hallinnonala

(22.) Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Kunnat on tielain muutoksella (1196/94) vapautettu paikallistiekorvausten suorittamisesta.

1995 tuloarvio	70 000 000
1994 tilinpäätös	68 651 528

(23.) Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Kunnat on tielain muutoksella (1196/94) vapautettu paikallistiekorvausten suorittamisesta.

1995 tuloarvio	50 000 000
1994 tilinpäätös	46 760 832

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja.

1996 tuloarvio	5 000 000
1995 tuloarvio	3 000 000
1994 tilinpäätös	5 984 939

25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 67 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuvista osuuksista ulkopuolisten osallistuessa tiehankkeiden kustannuksiin. Ulkopuolisten sitoumusosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1996 tuloarvio	67 000 000
1995 tuloarvio	72 000 000
1994 tilinpäätös	62 257 121

30. Merenkululaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 433 900 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja seuraavasti:

	mk
Väylämaksut	432 900 000
Muut tulot	1 000 000

Yhteensä 433 900 000

Väylämaksutulot perustuvat väylämaksusta annettuun lakiin (1028/80). Määrärahan mitoi-

tuksessa on otettu huomioon väylämaksun korotus 5 prosentilla.

1996 tuloarvio	433 900 000
1995 tuloarvio	402 384 000
1994 tilinpäätös	405 476 680

31. Merentutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat liikenneministeriön päätökseen Merentutkimuslaitoksen maksullisista suoritteista (1445/93). Vastaavat menot on merkitty momentille 31.31.28.

1996 tuloarvio.....	3 300 000
1995 tuloarvio.....	3 300 000
1994 tilinpäätös	3 904 272

52. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 4 815 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan 31 henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen Telehallintokeskuksen maksuista (1440/94). Telehallintokeskuksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 31.52.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot....	100 777 000
Bruttotulot	105 592 000
Maksullisen toiminnan tulot	105 392 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	64 967 000
— muut suoritteet.....	40 425 000
Muut tulot	200 000

Nettotulot

1996 tuloarvio.....	4 815 000
1995 tuloarvio.....	3 658 000
1994 tilinpäätös	5 308 043

58. Radanpidon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat radanpidon kiinteistöjen myyntituloja ja muita sekalaisia tuloja.

1996 tuloarvio.....	1 000 000
1995 tuloarvio.....	1 000 000

(90.) Ratamaksu

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1995 tuloarvio.....	1 000 000
1994 tilinpäätös	1 000 000

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 mk.

1996 tuloarvio.....	200 000
1995 tuloarvio.....	200 000
1994 tilinpäätös	1 225 877

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 10 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1346/93) kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisten kehittämispalvelujen hinnoittelusta. Piiritoimistojen yrittäjäkoulutustilaisuuksista, alueellisista elinkeinojen ke-

hittämishankkeista, tuotteistetusta neuvontapalveluista sekä muista momentilta 32.52.24 rahoitettavista kehittämispalveluista arvioidaan kertyvän tuloja yhteensä 9 200 000 mk. Pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista aiheutuvat menot on pääosin merkitty momentille 32.52.24.

1996 tuloarvio	10 700 000
1995 tuloarvio	12 500 000
1994 tilinpäätös.....	9 987 316

32. Patenti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 2 518 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja teknisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseen tarkoitettuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin.

Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan 32 henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon patentti-, tavaramerkki-, mallioikeus-, hyödyllisyysmallioikeus-, kaupparekisteri-, säätörekisteri-, yrityskiinnitys- ja tilinpäätösasiakirjatulot sekä liiketaloudellisesta toiminnasta aiheutuvat tulot. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 150 000 mk yhden henkilön siirtona momentilta 25.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan menot.....	147 313 000
Bruttotulot	149 831 000
Maksullisen toiminnan tulot	149 331 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	142 664 000
— muut suoritteet.....	6 667 000
Muut tulot	500 000
<hr/>	
Nettotulot	2 518 000
1996 tuloarvio.....	2 518 000
1995 tuloarvio.....	6 757 000

40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (845/93) geologian tutkimuskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista. Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 32.40.28.

1996 tuloarvio	25 000 000
1995 tuloarvio	25 000 000
1994 tilinpäätös.....	20 449 899

41. Turvatekniikan keskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain nojalla (150/92) annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen mukaisia lupaja tarkastusmaksuja.

1996 tuloarvio.....	8 900 000
---------------------	-----------

(50.) Tulot osakemyynneistä

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1995 tuloarvio	1 000 000 000
1994 tilinpäätös.....	521 531 370

80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 95 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu ydinenergiain (990/87) 52 §:ään ja se tapahtuu maaliskuun lopussa 1996.

1996 tuloarvio	95 000 000
1995 tuloarvio	96 800 000
1995 I lisätuloarvio.....	15 056 000
1994 tilinpäätös.....	90 807 629

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnon alan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 96 865 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	100 000
Kuluttajaviraston tulot.....	1 200 000
Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot	1 600 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot...	200 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot.	5 000 000
Kilpailuviraston tulot.....	30 000
Yhdistysrekisteritulot.....	2 235 000
Tulot Kemijoki Oy:n osakassähköstä..	45 000 000
Valtausmaksut.....	2 000 000
Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset.....	30 000 000
Muut tulot	9 500 000

Yhteensä 96 865 000

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/92) ja sen nojalla annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1233/93) elintarvikeviraston maksullisista suoritteista.

Kuluttajaviraston tulot perustuvat ministeriön kuluttajaviraston maksullisista suoritteista annettuun päätökseen (1347/93).

Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1348/93) kuluttajatutkimuskeskuksen maksullisista suoritteista.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1346/93) ministeriön maksullisista suoritteista sekä kauppa- ja teollisuusministeriön

päätökseen (1494/93) ydinenergiankäytön valvontaan kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista.

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät hotelli- ja vuokratuloista.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1345/93) viraston maksuista.

Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset perustuvat alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettuun lakiin (1173/90).

1996 tuloarvio	96 865 000
1995 tuloarvio	94 290 000
1994 tilinpäätös	165 048 227

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

06. Terveysturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 750 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/92) ja asetuksen (1121/92) mukaisia maksuja. Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti.

1996 tuloarvio	1 750 000
1995 tuloarvio	1 750 000
1994 tilinpäätös	2 174 748

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/81) 5 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja. Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen.

Tulot kertyvät maksullisesta palvelutoiminnasta. Maksullisen palvelutoiminnan tulojen väheneminen johtuu toiminnan supistumisesta. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.08.21 ja 26.

1996 tuloarvio	16 000 000
1995 tuloarvio	42 000 000
1994 tilinpäätös	37 941 762

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 12 263 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperus-

telain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisen kemikaalilain (744/89) ja alkoholilain (1143/94) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja.

1996 tuloarvio	12 263 000
1995 tuloarvio	9 263 000

10. Säteilyturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 34 183 000 mk.

Selvitysosa: Tulot määräytyvät valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätösten mukaisesti.

Tuloista 34 175 000 mk kertyy julkisoikeudellisista suoritteista ja 8 000 mk ovat perintätuloja.

1996 tuloarvio	34 183 000
1995 tuloarvio	36 715 000
1995 I lisätuloarvio	1 500 000
1994 tilinpäätös	41 914 837

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/65) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n mukaisia tuottoja.

1996 tuloarvio	1 500 000 000
1995 tuloarvio	1 251 000 000
1994 tilinpäätös	1 108 338 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 90 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveyden-

huollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92), sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen palautuksia.

1996 tuloarvio	90 000 000
1995 tuloarvio	70 000 000
1994 tilinpäätös	686 912 854

99. *Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 200 000 mk on geeniteknikkalain (377/95) mukaisia tuloja.

1996 tuloarvio	6 000 000
1995 tuloarvio	4 000 000
1994 tilinpäätös	8 660 187

34. Työministeriön hallinnonala

40. *Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot (EU)*

Momentille arvioidaan kertyvän 741 654 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät niistä tavoitteita 6, 2, 3, 4 ja 5b koskevia ohjelmia toteuttaviin hankkeisiin myönnetyn EU-tuen maksatuksista vuosien 1995 ja 1996 osuuksina, jotka on hyväksytty EU:n komission kanssa vuosille 1995—1999 Euroopan sosiaalirahaston työvoima- ja sosiaalipolitiikan toteuttamiseksi. Vuotta 1996 koskevat menot on budjetoitu momentille 34.01.61.

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuoteen 1995 kohdistuvat:	
— Tavoitteet 3 ja 4 (20%)	86 957 000
— Alueohjelmat 6, 2 ja 5b sekä yhteisöaloitteet (50%)	124 297 000
Vuoteen 1996 kohdistuvat:	
— Tavoitteet 3 ja 4 (80%)	324 050 000
— Alueohjelmat 6, 2 ja 5b sekä yhteisöaloitteet (80%)	206 350 000
Yhteensä	741 654 000

1996 tuloarvio	741 654 000
1995 tuloarvio	722 100 000
1995 II lisämääräraha	—252 200 000

70. *Palkkaturvamaksujen palautukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 246 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvain (649/73) 16 § ja merimiesten palkkaturvain (927/79) 16 §:n mukaisia palautuksia. Palkkaturvain ja merimiesten palkkaturvain mukaiset menot 249 000 000 mk on merkitty momentille 34.99.50.

1996 tuloarvio	246 000 000
1995 tuloarvio	333 119 000
1994 tilinpäätös	343 915 894

99. *Työministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 22 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Palkkaturvapalautusten korot	15 000 000
Muut tulot	7 000 000
Yhteensä	22 000 000

1996 tuloarvio	22 000 000
1995 tuloarvio	20 500 000
1994 tilinpäätös	91 551 491

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

(25.) *Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousar-

viosta ja sen määrärahat on tuloutettu momenteille 12.35.26 ja 12.35.27.

1995 tuloarvio.....	600 000
1994 tilinpäätös	6 551 782

26. *Alueellisten ympäristökeskusten tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 5 200 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän ympäristölupamaksuista 3 000 000 mk ja vesiensuojelumaksuina 2 200 000 mk. Vesiensuojelumaksut peritään vesilain (246/61) 10 luvun 27 §:n perusteella ja ne ovat aikaisemmin olleet nettobudjetoituina momentilla 35.26.21.

1996 tuloarvio	5 200 000
1995 tuloarvio	10 000 000

27. *Suomen ympäristökeskuksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lähinnä koskien-suojelukorvausten palautuksina ja muina valtiolle tuloutettavina tuloerinä.

1996 tuloarvio.....	1 500 000
1995 tuloarvio.....	1 700 000

40. *Asuntotoimen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.
Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat valtion asuntorahaston sekalaisia tuloja.

1996 tuloarvio.....	100 000
1995 tuloarvio.....	100 000
1994 tilinpäätös	228 650

60. *Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta aiheutuneisiin menoihin 5 500 000 mk. Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 2 500 000 mk. Perinnän tehostamiseksi öljysuojarahastolle on palkattu kokopäivätoiminen sihteeri.

1996 tuloarvio	8 000 000
1995 tuloarvio	7 000 000
1994 tilinpäätös.....	10 599 006

99. *Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät suoritteista, jotka perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksupäätökseen sekä sekalaisista tuloista.

1996 tuloarvio.....	1 400 000
1995 tuloarvio.....	1 200 000
1994 tilinpäätös	7 447 916

39. Muut sekalaiset tulot

01. *Sakkorahat*
Momentille arvioidaan kertyvän 330 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä pysäköintivirhemaksulain (248/70) perusteella kertyvät varat.

1996 tuloarvio	330 000 000
1995 tuloarvio	330 000 000
1994 tilinpäätös	241 791 991

02. *Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana*

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan viivästyskoroista ja jäämämaksuista annetun lain (145/76) perusteella perityistä viivästyskoroista valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä jäämämaksut sekä eri verolakien perusteella maksumannut veronlisäykset.

1996 tuloarvio	500 000 000
1995 tuloarvio	430 000 000
1994 tilinpäätös	525 579 671

03. *Oikaisurahat*

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1996 tuloarvio.....	100 000
1995 tuloarvio.....	100 000
1994 tilinpäätös	—

04. *Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1996 tuloarvio	200 000 000
1995 tuloarvio	200 000 000
1994 tilinpäätös	183 014 429

05. *Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/78) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/78) perustuvien kauppojen myyntihinnat.

1996 tuloarvio	40 000 000
1995 tuloarvio	40 000 000
1994 tilinpäätös	84 925 685

07. *Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 35 525 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan Kuntien

eläkevakuutuksen valtiolle maksamat kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvaukset.

1996 tuloarvio	35 525 000
1995 tuloarvio	35 525 000
1994 tilinpäätös	70 311 997

09. *Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (346/63) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajien sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 13 §:n tarkoittamat sosiaaliturvamaksut.

1996 tuloarvio	10 000 000
1995 tuloarvio	10 000 000
1994 tilinpäätös	13 056 746

10. *Muut sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

1996 tuloarvio	15 000 000
1995 tuloarvio	15 000 000
1994 tilinpäätös	9 431 835

Osaston 12 tulot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala.....	64 346	7 000	9 500	+ 2 500	+36
25. Oikeusministeriön hallinnonala.....	359 183	414 000	415 200	+ 1 200	+ 0
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala.....	349 712	863 068	1 011 163	+ 148 095	+17
27. Puolustusministeriön hallinnonala.....	102 503	74 700	69 600	— 5 100	— 7
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala.....	10 202 949	12 667 788	14 068 109	+1 400 321	+11
29. Opetusministeriön hallinnonala.....	3 170 670	2 923 521	2 267 795	— 655 726	—22
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.....	284 468	3 839 342	3 659 492	— 179 850	— 5
31. Liikenneministeriön hallinnonala.....	600 569	606 542	515 215	— 91 327	—15
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala.....	815 864	1 235 347	238 983	— 996 364	—81
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala.....	1 926 672	1 414 728	1 660 196	+ 245 468	+17
34. Työministeriön hallinnonala.....	435 467	1 075 719	1 009 654	— 66 065	— 6
35. Ympäristöministeriön hallinnonala.....	24 827	20 600	16 200	— 4 400	—21
39. Muut sekalaiset tulot.....	1 128 112	1 060 625	1 130 625	+ 70 000	+ 7
Yhteensä	19 465 344	26 202 980	26 071 732	— 131 248	— 1

Osasto 13

KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

01. Korkotulot

04. *Korot valtion lainoista liikelaitoksille*
Momentille arvioidaan kertyvän 12 682 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen koroista.

1996 tuloarvio	12 682 000
1995 tuloarvio	14 665 000
1994 tilinpäätös.....	23 281 819

05. *Korot muista lainoista*
Momentille arvioidaan kertyvän 138 749 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon Vammass Oy:lle ja Turun Asennuspaja Oy:lle myönnettyistä lainoista kertyvät korkotulot sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainoista kertyvät korkotulot. Tuloihin sisältyy arvio kehitysapuluottojen koroista. Arviossa on huomioitu se, että suuri osa kehitysapuluotoista on tosiasiaassa kehitysapua, josta ei kerry takaisinmaksuja.

1996 tuloarvio	138 749 000
1995 tuloarvio	195 233 000
1994 tilinpäätös	338 398 642

07. *Korot talletuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän 2 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät tulot.

1996 tuloarvio	2 100 000 000
1995 tuloarvio	1 700 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 741 356 238

08. *Korot obligaatioista*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tulot koostuvat joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskupäivän ja myyntipäivän välisenä aikana kertyneistä koroista.

1996 tuloarvio	1 000 000 000
1995 tuloarvio	400 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 075 426 813

03. Osinkotulot

01. *Osinkotulot valtionyhtiöistä*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 000 mk.

1996 tuloarvio	1 200 000 000
1995 tuloarvio	600 000 000
1994 tilinpäätös.....	323 653 429

02. *Muut osinkotulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

1996 tuloarvio	10 000 000
1995 tuloarvio	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	5 718 921

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	1996 tuloarvio	210 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 210 000 000 mk.	1995 tuloarvio	100 000 000
	1995 I lisätuloarvio	130 000 000
<i>Selvitysosa:</i> Tulot kertyvät valtion liikelaitok-	1994 tilinpäätös	653 000 000
sista annetun lain (627/87) mukaisten liikelai-		
osten voiton tuloutuksista vuodelta 1995.		

Osaston 13 tulot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Korkotulot	3 178 464	2 309 898	3 251 431	+ 941 533	+ 41
03. Osinkotulot	329 372	610 000	1 210 000	+ 600 000	+ 98
05. Valtion liikelaitosten voiton tu- loutukset	653 000	100 000	210 000	+ 110 000	+110
Yhteensä	4 160 836	3 019 898	4 671 431	+1 651 533	+ 55

Osasto 15

LAINAT

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 28 168 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista.

1996 tuloarvio	28 168 000
1995 tuloarvio	27 000 000
1994 tilinpäätös	395 771 474

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 624 200 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuottoarviossa on otettu huomioon Vammass Oy:lle ja Turun Asennuspaja Oy:lle myönnettyjen lainojen lyhennykset, kehitysapuluottojen sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen takaisinmaksut sekä maatila-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennykset.

1996 tuloarvio	624 200 000
1995 tuloarvio	580 487 000
1994 tilinpäätös	1 146 584 463

02. Valtion nettolainanotto

01. Nettolainanotto

Momentille merkitään 38 705 000 000 mk.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen tasapainotamiseksi nettolainanoton tarve vuonna 1996 on 38 705 000 000 mk. Nettolainanottotarpeesta pitkäaikaisella lainanotolla on tarkoitus kattaa 29 700 000 000 mk ja lyhytaikaisella lainanotolla 9 005 000 000 mk.

Valtion markkamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuolelutusten on arvioitu vuonna 1996 olevan 23 281 000 000 mk ja valuuttamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuolelutusten 8 983 000 000 mk eli yhteensä 32 264 000 000 mk, joten uusia yli 12 kuukauden pituisia valtionlainoja on tarkoitus ottaa 61 964 000 000 mk.

Laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisen velan määrän arvioidaan olevan vuoden 1995 päättyessä 47 000 000 000 mk, joten lyhytaikaisen velan määrä pitäisi voida vuonna 1996 olla vähintään 56 005 000 000 mk.

Vuonna 1996 on varauduttava ostamaan markkinoilta sellaisia vanhoja sarjaobligatioita, joiden laina-aika vuoden 1996 aikana jää lyhyemmäksi kuin 12 kuukautta. Tällaisia lainoja arvioidaan vuonna 1996 olevan 12 961 000 000 mk. Näiden lainojen uudelleenrahoittaminen ei juurikaan lisää nettolainanottoa, mutta edellyttää uusien valtionlainojen ottamista vastaavalla määrällä sen lisäksi, mitä edellä on esitetty. Tällöin uusien valtionlainojen ottamista varten tarvittaisiin lainanottovaltuutusta vähintään 75 050 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1996 lainanottovaltuuksista.

1996 tuloarvio	38 705 000 000
1995 tuloarvio	59 836 000 000
1995 II lisätuloarvio	525 000 000
1994 tilinpäätös	69 190 149 244

Osaston 15 tulot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	1 542 356	607 487	652 368	+ 44 881	+ 7
02. Valtion nettolainanotto	69 190 149	59 836 000	38 705 000	—21 131 000	—35
Yhteensä	70 732 505	60 443 487	39 357 368	—21 086 119	—35

MENOT

Pääluokka 21

TASAVALLAN PRESIDENTTI

Tasavallan Presidentin kanslian kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 82 henkilötyövuotta.

01. Tasavallan Presidentti

01. *Presidentin palkkio ja edustusrahat*
Momentille myönnetään 1 458 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (39/94) mukaisten menojen maksamiseen.

1996 määräraha.....	1 458 000
1995 määräraha.....	1 458 000
1994 tilinpäätös.....	1 386 574

21. *Presidentin käyttövarat*
Momentille myönnetään 125 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.

1996 määräraha.....	125 000
1995 määräraha.....	125 000
1994 tilinpäätös.....	125 000

02. Tasavallan Presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä, hoitaa hallintoasiat, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä henkilökohtaiset palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin henkilökohtaisesta ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta.

21. *Toimintamenot (arviomääräraha)*
Momentille myönnetään 24 030 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1.5.1995 tapahtu-

neesta valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelystä aiheutuvat alkuvuotta koskevat menot.

1996 määräraha.....	24 030 000
1995 määräraha.....	23 062 000
1994 tilinpäätös.....	19 434 862

27. *Eläkkeellä olevan presidentin menot (arviomääräraha)*
Momentille myönnetään 248 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan eläkkeellä olevan presidentin Mauno Koiviston käytettä-

väki osoitetusta henkilökunnasta, työhuoneesta sekä toimisto- ym. palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.	1996 määräraha.....	248 000
	1995 määräraha.....	248 000
	1994 tilinpäätös.....	122 272

Päätöksen 21 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Tasavallan Presidentti (010)....	1 512	1 583	1 583	—	—
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	19 557	23 310	24 278	+968	+4
Yhteensä	21 069	24 893	25 861	+968	+4

Pääluokka 22 EDUSKUNTA

Pääluokan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 402 henkilötyövuotta, josta eduskunnan kansliassa 288, valtiontilintarkastajien kansliassa 15, eduskunnan oikeus-

asiamiehen kansliassa 31, Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kansliassa 10 ja Eduskunnan kirjastossa 58 henkilötyövuotta.

01. Kansanedustajat

21. *Toimintamenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 79 880 000 mk.
Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu jakaa seuraavasti:

	mk
Kansanedustajien palkkiot	44 970 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	18 890 000
Kansanedustajien kotimaan matkat ...	16 020 000
Yhteensä	79 880 000
1996 määräraha	79 880 000
1995 määräraha	77 730 000
1994 tilinpäätös	77 621 505

02. Eduskunnan kanslia

21. *Toimintamenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 110 565 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1995 talousarvioon ehdollisena sisältynyt 100 000 markan määräraha.

1996 määräraha	110 565 000
1995 määräraha	110 565 000
1994 tilinpäätös	97 878 448

09. Valtiontilintarkastajat

21. *Toimintamenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 7 578 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä valtiontilintarkastajain kanslian muutosta aiheutuvat kustannukset.

1996 määräraha	7 578 000
1995 määräraha	6 068 000
1994 tilinpäätös	5 699 896

14. Eduskunnan oikeusasiamies

21. <i>Toimintamenot</i> (arviomääräraha)	1996 määräraha	10 445 000
Momentille myönnetään 10 445 000 mk.	1995 määräraha	9 748 000
	1994 tilinpäätös.....	9 633 737

25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta

21. <i>Toimintamenot</i> (arviomääräraha)	1996 määräraha	10 793 000
Momentille myönnetään 10 793 000 mk.	1995 määräraha	11 143 000
	1994 tilinpäätös.....	9 736 489

30. Eduskunnan kirjasto

21. <i>Toimintamenot</i> (arviomääräraha)	1996 määräraha	15 754 000
Momentille myönnetään 15 754 000 mk.	1995 määräraha	15 531 000
	1994 tilinpäätös.....	14 820 148

99. Eduskunnan muut menot

21. <i>Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten</i>	1996 määräraha	17 336 000
Momentille myönnetään 17 336 000 mk.	1995 määräraha	16 612 000
	1994 tilinpäätös.....	15 848 600

Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 6 350 mk kuukaudessa ja 1.9.1996 lukien 7 000 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1995 kansanedustajain vaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

Lisäyksellä on tarkoitus rahoittaa kansanedustajia avustavan henkilöstön lisäys ryhmäkanslioihin.

22. *Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi*

Momentille myönnetään 1 110 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen ryhmän toimistomenoista, Parlamenttienvälisen liiton jäsenmaksuista, kokouksista ja vierailuista sekä Suomen ryhmän puitteissa tapahtuvasta muusta kansanedustajien harjoittamasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1996 määräraha	1 110 000
1995 määräraha	1 000 000
1994 tilinpäätös	830 399

Pääluokan 22 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Kansanedustajat (010)	77 622	77 730	79 880	+2 150	+ 3
02. Eduskunnan kanslia (010).....	97 878	110 565	110 565	—	—
09. Valtiontilintarkastajat (010)	5 700	6 068	7 578	+1 510	+25
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010).....	9 634	9 748	10 445	+ 697	+ 7
25. Pohjoismaiden neuvoston Suo- men valtuuskunta (030).....	9 736	11 143	10 793	— 350	— 3
30. Eduskunnan kirjasto (280)	14 820	15 531	15 754	+ 223	+ 1
99. Eduskunnan muut menot (010).	16 679	17 612	18 446	+ 834	+ 5
Yhteensä	232 069	248 397	253 461	+5 064	+ 2

Päälukka 23

VALTIONEUVOSTO

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä saa olla vuonna 1996 enintään 218 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa lisäksi olla Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta yhtä henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslian toiminta-ajatuksena on varmistaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon sujuvuus sekä pääministerin toimintaedellytykset antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Päämääränä on kanslialle kuuluvilta osin hallituksen toimintapolitiikan toteuttaminen hallitusohjelman ja sitä täydentävien hallituksen linjamääräysten ja tavoitteiden mukaisesti.

Valtioneuvoston toiminnan johtamisen tietoperustaa kehitetään ja varaudutaan ottamaan käyttöön uusia toimintamalleja valtioneuvoston toiminnan yhteensovittamisessa.

Aloitetaan tulevaisuusselonteon valmistelu.

Pääministerin ja valtioneuvoston teknisiä ja hallinnollisia palveluja tehostetaan tiivistämällä valtioneuvoston linnassa työskentelevien sekä muiden yhteistoimintaviranomaisten yhteistoimintaa. Eri toimintojen osalta lisätään ostopalvelujen käyttöä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oikeuskanslerinviraston tavoitteena on osallistaa ylläpitää julkishallinnon laillisuutta yhteiskunnassa suorittamalla valtioneuvoston sekä muun viranomais- ja julkistoiminnan laillisuusvalvontaa, valvomalla asianajajalaitosta ja huolehtimalla ylimmän syyttäjän tehtävistä.

01. Valtioneuvosto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 528 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 45, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 27 erityisavustajaa.

1996 määräraha	18 528 000
1995 määräraha	15 558 000
1995 I lisämääräraha	1 800 000
1994 tilinpäätös	14 937 897

hänitä välittömästi avustavien henkilöiden matkustusmenojen korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää muiden ministerien ja heidän erityisavustajiensa muiden kuin EU:n toimintaan osallistumisesta aiheutuvien matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen vastaavalla tavalla.

20. Matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja

1996 määräraha	2 800 000
1995 määräraha	2 800 000
1994 tilinpäätös	2 924 924

02. Valtioneuvoston kanslia

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 78 570 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 144 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 28.01.21, 10 948 000 mk vuonna 1995 tapahtuneista valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyistä aiheutuvina valtioneuvoston kanslian turvallisuusyksikön kulutus- ja investointimenoina, 600 000 mk uusien toimittajien vuokrasta sekä väestönsuojan ylläpidosta johtuvina menoina. Lisäksi määrärahan mitoi-

tuksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 700 000 mk valtioneuvoston tietoverkon ja kanslian atk:n kehittämistä ja käyttömenojen kasvusta sekä Suomen tulevaisuutta koskevan selonteon valmistamisesta johtuvina menoina. Presidentti Kekkonen muistomerkkikilpailun menoina on lisäyksenä otettu huomioon 600 000 mk.

1996 määräraha	78 570 000
1995 määräraha	64 118 000
1994 tilinpäätös.....	52 431 755

03. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Valtioneuvoston toiminnan laillisuusvalvonta suoritetaan ensisijaisesti tarkastamalla yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakoita siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Vuonna 1994 tarkastettiin noin 6 100 lista-asiaa.

Vuonna 1994 oikeuskanslerinvirastossa ratkaistiin 1 217 yksityisiltä tullutta kanteluasiata. Keskimääräinen käsittelyaika oli noin 5 kuukautta. Ns. toimenpideratkaisujen osuus oli 17 % tutkituista kanteluasioista. Tavoitteena on antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ratkaisuja ja pitää ratkaisuaajat saavutetulla tasolla.

Omasta aloitteesta tutkittaviksi otettuja asioita vuonna 1994 oli 239.

Syyttäjälaitoksen johtamisen osalta painopistealueita ovat syyttäjistön organisaation kehittäminen ja rikosprosessiuudistukseen liittyvä syyttäjäkoulutus.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 13 141 000 mk.

1996 määräraha	13 141 000
1995 määräraha	13 115 000
1994 tilinpäätös.....	12 694 976

25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

26. *Kalastajatorpan vierastalo* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 221 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion ja Arctia Oy:n kesken 8.6.1995 tehdyn valtion vierastaloa koskevan hoitosopimuksen mukaan vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä turvallisuusjärjestelmien uusimiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 600 000 mk vierastalon turvallisuusjärjestelmien uusimisesta sekä 273 000 mk kaluston kunnostamisesta ja uusimisesta aiheutuvina menoina.

1996 määräraha.....	2 221 000
1995 määräraha.....	1 348 000
1994 tilinpäätös	1 263 466

74. *Valtioneuvoston väestönsuoja* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 175 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää väestönsuojan varusteluun sekä teknisen tunnelin rakentamiseen. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 146 500 000 mk.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 143 220 000 mk.

1996 määräraha.....	2 175 000
1994 tilinpäätös	5 220 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 64 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/69) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden kansainvälistä toimintaa varten 3 800 000 mk ja puolueiden muuhun toimintaan 60 098 000 mk, mistä kahdeksan prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin kahdeksan prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 302 000 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1996 määräraha	64 200 000
1995 määräraha	64 200 000
1994 tilinpäätös	64 200 000

52. Kansalaisaktiivisuuden lisääminen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa sekä Euroopan unioniin liittyvän kansalaiskeskustelun kannustaminen

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää 7 700 000 mk puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) jako- ja maksatusperiaatteita noudattaen avustuksen maksamiseen puolueille Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleja koskevan tiedotustoiminnan edistämiseen.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää 2 300 000 mk yhdistysrekisterissä rekisteröityjen kansansivistysjärjestöjen ja muiden yleishyödyllisten järjestöjen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleja koskevan tiedotustoiminnan edistämiseen sekä sellaisten julkaisu-, kurssi- ja seminaarihakkeiden tukemiseen, joilla pyritään Euroopan unionin vuonna 1996 pidettävän hallitusten välistä konferenssia koskevan kansalaiskeskustelun edistämiseen.

1996 määräraha	10 000 000
----------------------	------------

99. Valtioneuvoston muut menot

23. Presidentti Lauri Kristian Relanderin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta ja pystyttämistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1994 talousarviossa on myönnetty valtuus sopimuksen tekemiseen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja yhteensä 1 850 000 mk, josta 650 000 mk vuonna 1994, 600 000 mk vuonna 1995 ja 600 000 mk vuonna 1996. Sopimuksen maksueriä on muutettu siten, että siitä aiheutuu vuonna 1994 kuluja 592 000 mk, vuonna 1995 608 000 mk ja vuonna 1996 650 000 mk.

1996 määräraha	650 000
1995 määräraha	658 000
1994 tilinpäätös	592 000

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 183 000 mk kunniamerkkien määrän ja kustannusten nousun johdosta.

1996 määräraha	2 000 000
1995 määräraha	1 817 000
1994 tilinpäätös	2 072 268

25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää J. V. Snellmanin koottujen teosten julkaisuhankkeen jatkamisesta aiheutuvien menojen ja teosten toimituskun-

nan menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1996 määräraha.....	1 900 000
1995 määräraha.....	1 600 000
1994 tilinpäätös.....	1 836 000

26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 480 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen hallintohistorian kirjoittamisesta ja painattamisesta aiheutuvien menojen ja kirjoittamista valvovan komitean menojen maksamiseen sekä pienehköi-

hin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1996 määräraha.....	480 000
1995 määräraha.....	1 600 000
1994 tilinpäätös.....	1 864 000

28. Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlavuosi (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlallisuuksien järjestämiseen.

1996 määräraha.....	500 000
---------------------	---------

Pääluokan 23 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				±1000 mk	±%
01. Valtioneuvosto (010).....	17 863	18 358	21 328	+ 2 970	+ 16
02. Valtioneuvoston kanslia (050)...	52 432	64 118	78 570	+14 452	+ 23
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)....	12 695	13 115	13 141	+ 26	+ 0
25. Valtioneuvoston edustus- ja vir- kahuoneistot (050).....	6 483	1 348	4 396	+ 3 048	+226
27. Poliittisen toiminnan avustami- nen (010).....	76 200	64 200	74 200	+10 000	+ 16
99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	6 788	5 675	5 530	— 145	— 3
Yhteensä	172 461	166 814	197 165	+30 351	+ 18

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 1 502 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly asemamaasta palkattava henkilöstö, kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattava henkilöstö eikä EU-

komissioon palkattava henkilöstö. Hallinnonalalla saa lisäksi olla Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta 38 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Ulkoasiainhallinto valmistele ja toteuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä asioita, jotka koskevat muita Suomen suhteita ulkovaltoihin, avustaa eri ministeriöissä käsiteltävien asioiden yhteensovittamisessa, avustaa toimivaltaisia ministeriöitä Suomen kannanottojen yhteensovittamisessa EU:ssa päätettävissä asioissa, edistää Suomen kansallisia etuja ulkomailla, valvoo Suomen kansalaisten oikeuksia ja etuja ulkomailla sekä auttaa ulkomailla hädänalaiseen asemaan joutuneita, edistää kansainvälisen yhteistyön keinoin kansanvaltaa ja ihmisoikeuksien kunnioitusta sekä tukee ympäristön, luonnonvarojen ja taloudellisuuden kannalta kestävää kehitystä.

Kansainvälisessä toimintaympäristössä jatkuu edelleen muutosprosessi. Euroopassa se on ilmennyt Suomen lähialueilla Venäjän tilanteen selkiintymättömyytenä. Euroopassa on myös useita alueellisia ja paikallisia kriisejä. Entisessä Jugoslaviassa käytävää sotaa on pyritty ratkaisemaan ETYJ:n, EU:n ja YK:n toimin. Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen sekä ETYJ:n että YK:n puitteissa sekä EU:n jäsenmaana edellyttää Suomelta jatkossa lisääntyvää mukanaoloa. Tämä koskee ennen kaikkea osallistumista rauhanturvatoimintaan ja muuhun kansainväliseen yhteistoimintaan.

Euroopan unionin jäsenyys ei ole merkintynyt toimivaltasuhteiden muuttumista eri ministeri-

öiden välillä Suomessa. Ministeriöt vastaavat EU:ssa käsiteltävien asioiden seurannasta, valmistelusta ja Suomen kannanottojen määrittelystä omalla toimialallaan valtioneuvoston ohjesäännön mukaisesti.

Ulkoasiainministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat Euroopan unionin yhteistä ulko- ja turvallisuus-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöpolitiikkaa sekä Euroopan unionin muita asioita, mikäli ne eivät kuulu muun ministeriön toimialaan. Euroopan unionin jäsenyys vaatii ulkoasiainhallinnolta entistäkin suurempaa valmiutta Suomen etujen ajamiseksi aktiivisella panoksella kansainvälisessä politiikassa ja yhteistyössä.

Ulkoasiainhallinnon tehtävissä korostuvat vuonna 1996 Länsi-Euroopan integraatiokehitys, pohjoismaisen yhteistyön sopeuttaminen tähän kehitykseen, Itäisen Keski-Euroopan ja IVY-maiden poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä suhteet kyseisiin maihin, turvallisuuspoliittiset kysymykset mukaanlukien yhteistyö ETYJ:n puitteissa, YK-politiikka, ihmisoikeuskysymykset, kansainväliset ympäristökysymykset sekä EU-jäsenyyden myötä kehitysyhteistyön painottuminen kokonaisvaltaisten kehitysmaasuhteiden hoitoon.

Ulkoasiainhallinnon toiminnallisena tavoitteena on se, että ulkoasiainhallinto tuottaa sille annetut tehtävät vähäisemmin henkilöstövoima-

varoin ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin. Hallinnonalan toiminta tukee niiden hallituksen asettamien ulko- ja turvallisuuspoliittisten sekä Euroopan unionia koskevien tavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty hallitusohjelmassa ja talousarvioesityksen yleisperusteluissa.

Ulkoasiainhallinnon tietoverkkoa on laajennettu vastaamaan EU-jäsenyyden vaatimuksia ja saatu aikaan tehokkaat tietoliikenneyhdytetyt useimpiin EU-jäsenmaissa oleviin edustustoihin sekä kotimaan virastoihin. Tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa tietojenkäsittelyä ja tietojen siirtoa, helpottaa tietojen käyttöä sekä lisätä tietojärjestelmien luotettavuutta, varmuutta ja tietoturva.

Tavoitteena lisäksi on, että hallinnonalalle asetetut toimintamenoja koskevat säästölaitteet hoidetaan pääsääntöisesti tuottavuutta lisäämällä.

21. (24.01.21 ja 99.27) *Toimintameno* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 728 836 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 11 henkilötyövuoden ja 9 000 000 markan siirto momentilta 24.30.66, viiden henkilötyövuoden ja 1 000 000 markan siirto momentilta 24.50.66 ja kahden

henkilötyövuoden ja 535 000 markan siirto momentilta 28.60.(21) sekä vähennyksenä yhden henkilötyövuoden ja 200 000 markan siirto momentille 29.88.21 sekä 1 975 000 markan siirto momentille 29.88.50. Lisäksi määrärahasa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina myös kuriirilähetystulot sekä ulkoasiainministeriön maksupäätöksen (654/94) mukaiset tulot.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	767 576 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	37 700 000
Muut toimintameno.....	729 876 000
Bruttotulot	38 740 000
Maksullisen toiminnan tulot	37 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	33 150 000
— muut suoritteet.....	4 550 000
Muut tulot	1 040 000
Nettomenot.....	728 836 000

1996 määräraha	728 836 000
1995 määräraha	731 395 000
1995 II lisämääräraha.....	140 000
1994 tilinpäätös	753 978 270

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Uudisrakennushankkeet					
Berliini.....	2 200	37 800	17 182		7 800 000
Tukholma.....	2 900	33 000	11 379		20 000 000
2. Peruskorjaushankkeet					22 200 000
				Yhteensä	50 000 000

1996 määräraha	50 000 000
1995 määräraha	40 000 000
1994 tilinpäätös.....	41 153 000

neistojen ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

87. *Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 39 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huo-

Vuonna 1996 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 1997.

1996 määräraha	39 000 000
1995 määräraha	20 000 000
1994 tilinpäätös.....	14 000 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehitysyhteistyö ja kehitysmaasuhteet ovat olennainen osa Suomen ulkopolitiikkaa ja ulkomaanapua. Suomi, yhdessä muiden teollisuusmaiden kanssa, tekee voitavansa ulko- ja talouspolitiikan keinoin teollisuusmaiden ja kehitysmaiden välisten vaurauden ja hyvinvoinnin erojen kaventamiseksi ja poistamiseksi. Suomi tukee kansainvälistä yhteistyötä kehitysmaiden ongelmien ratkaisemiseksi ja sitä kautta yleismaailmallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Kehitysyhteistyö on tärkeimpiä kanavia vuorovaikutukseen kehitysmaiden kanssa. Se tarjoaa yhden mahdollisuuden kansainvälistymiseen ja kansalaisyhteiskuntien väliseen vuorovaikutukseen. Kehitysyhteistyö voi myös palvelulla askeleena kohti laajempaa kaupallista, sivistyksellistä ja muuta valtioiden ja kansojen välistä kanssakäymistä. Koordinoimalla kehitysyhteistyötä muiden politiikan tavoitteiden kanssa voidaan vaikuttaa maailmanlaajuisten kehitysongelmien sekä konfliktien ja hätätilanteiden perussyihin.

Suomen kehitysyhteistyön toiminta-ajatus voidaan muotoilla seuraavasti:

Kehitysyhteistyö on se ulkopolitiikan osa, jonka tavoitteena on kehitysmaissa vallitsevan laajamittaisen köyhyyden vähentäminen, yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen auttamalla kehitysmaita ratkaisemaan ympäristö-ongelmia sekä tasa-arvon, yhteiskunnallisen kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa.

Suomi edellyttää, että valtiot, kansainväliset järjestöt ja muut tahot, joiden kanssa Suomi harjoittaa kehitysyhteistyötä, hyväksyvät ja antavat tukensa näille päämäärille. Jos jokin kehitysyhteistyökumppani poikkeaa näistä päämääristä, Suomi pyrkii rakentavan vuoropuhelun kautta vaikuttamaan tilanteeseen ja ellei tämä ole mahdollista, ottamaan yhteistyösuhteen jatkumisen uudelleen harkintaan. Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana ja tuen edellytyksenä on, että kehitysmaa vastaa itse kehityksestään. Kestävän ja elinkelpoisen kehityk-

sen edellytyksenä on kehitysmaan, sen kansalaisten ja siellä toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja instituutioiden oma kehitystahto. Avunantajan osuus on aina vain kehitysmaan omia pyrkimyksiä tukevaa.

Vastaanottajamaan vastuun korostaminen sisältää sen, että kehitysyhteistyö auttaa taloudellisesti, ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja poliittis-hallinnollisesti kestävien rakenteiden tai toimintojen luomista. Kehitysyhteistyön on aina pyrittävä pitkällä tähtäimellä tekemään itsensä tarpeettomaksi eikä sen ansiosta syntyvien rakenteiden tai toimintojen olemassaolo saa olla ulkoisesta tuesta riippuvaa.

Suomi tukee sekä kahdenvälistä että monenkeskeisiä kanavia käyttäen kehitysmaiden pyrkimyksiä taloutensa rakenteiden uudistamiseksi ja sopeuttamiseksi kestävään kehitykseen. Kehitysyhteistyön toimintaympäristön muuttuessa niin kansainvälisesti kuin kansallisesti toiminnan perusteita, tavoitteita ja saavutuksia arvioidaan uudelleen. Suomen kehitysyhteistyön 1990-luvun strategiassa, joka annettiin eduskunnalle vuonna 1993, määritellään kehitysyhteistyön yleiset päämäärät ja keinot. Strategia ohjaa kehitysyhteistyön vuosittaista toimeenpanoa ja suunnittelua. Yleisstrategiaa täydennetään eri toimintamuotoja koskevin suunnitelmin.

Hallitus tekee selvityksen kehitysyhteistyön painopisteistä ja monenkeskisen ja kahdenvälisen kehitysyhteistyön sekä eri apukanavien tuloksellisuudesta. Selvityksen perusteella hallitus tekee periaatepäätöksen Suomen kehitysyhteistyön suuntaamisesta sekä suunnitelman aikataulusta, jolla kehitysyhteistyön bruttokansantuoteosuutta voidaan nostaa 0,7 prosenttiin. Kansalaiseskustelua kehitysyhteistyöstä ja kehityskysymyksistä pyritään rohkaisemaan.

EU-jäsenyyden myötä EU:n kehitysyhteistyöstä on tullut Suomelle uusi monenkeskisen avun kanava. Rahallisen panostuksen lisäksi EU-jäsenyys edellyttää aktiivista osallistumista EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan muotoiluun ja avun ohjelmointia ja toteutusta koskevaan päätöksentekoon EU:n toimielimissä.

Kehitysyhteistyön määrän arvioidaan olevan tässä talousarvioesityksessä noin 0,34 % BKT:sta. Talousarvion puitteissa valtioneuvos-

to tekee erillisen päätöksen kunakin vuonna seuraavien vuosien toimintaa ohjaavien sitoumusvaltuuksien kohdentamisesta.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1988—1995 ja maksatukset 1988—1994 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKT:sta

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Määrärahat yhteensä.....	2 560,7	3 112,4	3 659,2	3 103,0	3 011,9	2 123,4	1 860,3	2 004,9
Maksatukset.....	2 542,5	3 031,1	3 234,5	3 760,5	2 887,7	2 031,5	1 515,1	
%-osuus BKT:sta.....	0,60	0,64	0,65	0,80	0,64	0,45	0,31	

	milj. mk
Luvussa 24.30.....	1 420,0
Luvussa 24.40 ¹	16,0
Pääluokan 24 muissa luvuissa.....	134,0
Pääluokassa 28.....	206,7
Pääluokassa 29.....	20,0
Pääluokassa 30.....	5,8
Pääluokassa 32.....	8,9
Pääluokassa 33.....	121,3
Pääluokassa 34.....	29,8
Pääluokassa 35.....	18,0
Muissa pääluokissa.....	2,0
Yhteensä	1 982,5

kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatoista sekä toimistoautomaatiikan hankinnasta.

Kehitysluottoihin tarkoitettua määrärahaa saa käyttää kehitysmaille aiemmin myönnettyistä kehitysluotoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Korkotukiluottoja saa vuonna 1996 myöntää siten, että vuosina 1987—1996 myönnettävien luottojen määrä yhteensä on enintään 3 500 000 000 mk. Korkotukea saa suorittaa vuosina 1987—1996 myönnettyille luotoille siltä ajalta, jolta korko ulkoasiainministeriön hyväksymien luottoehtojen mukaan on maksettava.

Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saa käyttää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen.

¹) Luvun 24.40 loppusummasta on vähennetty 10,0 milj. mk FINNFUNDin Keski- ja Itä-Euroopan toimintaa varten tarkoitettuja määrärahoja, joita OECD ei tilastoi kehitysavuksi.

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 420 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin ja vuoden 1996 kuluessa solmittavien maksujärjestelyjen aiheuttamiin kuluihin, joista aiheutuu maksatuksia vuonna 1996 ja sen jälkeisinä vuosina.

Suomen EU-jäsenyyden tuoman veloitteen mukaisesti määrärahaa saa käyttää myös EU:n kehitysyhteistyötä Lomé'n sopimuksen puitteissa rahoittavan Euroopan kehitysrahaston EDF:n maksatuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat henkilökunnan koulutuksesta sekä

Käyttösuunnitelma: mk

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö..	444 000 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö.....	455 000 000
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö.....	30 000 000
4. Kehitysluotot.....	43 000 000
5. Korkotuki.....	150 000 000
6. Humanitaarinen apu.....	150 000 000
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus.....	20 000 000
8. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus.....	3 000 000
9. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle.....	125 000 000

Yhteensä 1 420 000 000

Vuoden 1996 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 1 505 000 000 markan arvosta.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

Valtuus	Milj. mk
1. Monenkeskinen kehitys yhteistyö	710
2. Maa- ja aluekohtainen kehitys yhteistyö	490
3. Maittain kohdentamaton kehitys yhteis-	
työ.....	30
4. Kehitysluotot.....	—
5. Korkotuki.....	100
6. Humanitaarinen apu	—
7. Kehitys yhteistyön suunnittelu ja tukitoi-	
minnot sekä kehitys yhteistyö osaston tie-	20
dotus	
8. Kehitys yhteistyön evaluointi ja sisäinen	
tarkastus.....	5

9. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitys yhteis-
työlle, kehitys joukoille ja kehitys yhteis-
työtiedotukselle

150

Yhteensä 1 505

Näistä valtuuksista yhdessä aiempien myöntöpäätösten, sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1997 enintään 1 345 000 000 mk, vuonna 1998 enintään 1 118 000 000 mk, vuonna 1999 enintään 823 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä enintään 1 815 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtuuskien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	1999 jälk. milj. mk
Ennen vuotta 1995 myönnetty valtuudet	835	541	212	302
Vuonna 1995 myönnetty valtuudet.....	288	337	246	835
Vuonna 1996 myönnetty valtuudet.....	222	240	365	678
Yhteensä	1 345	1 118	823	1 815

1. Monenkeskinen kehitys yhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 444 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä 710 000 000 mk.

Osallistumalla monenkeskiseen kehitys yhteistyöhön Suomi edistää ulkopoliittisia tavoitteitaan YK:ssa ja kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa. Näin Suomi tukee kansainvälisen yhteisön hyväksymiä kehitys pyrkimyksiä ja vaikuttaa monenkeskisen järjestelmän toiminnan sisältöön pitäen lähtökohtana kehitys yhteistyöstrategian tavoitteita ja painotuksia etenkin köyhimpien maiden kehitysponnistusten tukemiseksi. Suomi on toiminut aktiivisesti mm. YK:n talous- ja sosiaalisen sektorin reformien aikaansaamiseksi ja pyrkii edelleenkin edistämään koko monenkeskisen kehitys yhteistyön hallinnon tehostamista sekä rahoitusvastuun nykyistä tasaisempaa jakautumista.

Suomi tukee YK:n pääasiallisia kehitys järjestöjä, jotka ovat YK:n kehitys ohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahasto (UNFPA) ja Maailman elintarvike ohjelma (WFP). Jäsen maiden rahoitustuki näille on vapaaehtoista.

Suomen kehitys yhteistyön painotusten mukaista tukea kansainvälisille tutkimuslaitoksille ja ohjelmille saavat mm. Kansainvälisen maa-

taloustutkimuslaitoksen konsultatiiviryhmään (CGIAR) kuuluvat tutkimuslaitokset, Maailman terveysjärjestön WHO:n tutkimusohjelmat sekä YK:n sosiaalisen kehityksen tutkimuslaitos (UNRISD). Ohjelmien tuottamia tutkimustuloksia sovelletaan laajalti kansainvälisessä kehitys yhteistyössä.

Suomen hallituksen ja YK-yliopiston 4.2.1984 allekirjoittaman Wider-instituutin isäntämaasopimuksen mukaan Suomen pysyviin velvoitteisiin kuuluu antaa instituutin käyttöön toimitilat ja johtajan asunto. Näistä aiheutuviin menoihin varataan 2 000 000 mk.

Kansainvälisiä kehitysrahoituslaitoksia ovat Maailmanpankkiryhmä (mm. IDA), alueelliset kehitysrahoituslaitokset (Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kehitys pankit rahastoinen) sekä YK:n alainen Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, vaikka ei olekaan varsinainen kehitysrahoituslaitos, kanavoi kehitysrahoitusta osana köyhimpiin kehitys maihin suuntautuvaa toimintaansa. Lisäksi Suomen tukemiin rahoituslaitoksiin luetaan kuuluvaksi Pohjoismainen kehitysrahasto NDF ja NOR-SAD-rahasto, jolla tuetaan yksityisten investointien kehittämistä ns. SADC-maissa.

Kehitysrahoituslaitosten maksusitoumukset ovat säännönmukaisesti useampivuotisia, ja eri

maiden maksusuodet perustuvat maiden taloudelliseen vahvuuteen ja kehitysohjelmaan perustuvaan suhdeluukuun. Suomi on vuonna 1993 muuttanut maksujärjestelyjä kehitysrahoituslaitosten kanssa siten, että aikaisempien velkakirjasitoumusten rinnalla on mahdollista käyttää myös käteismaksuun perustuvaa järjestelmää. Jälkimmäisessä tapauksessa maksatukset voivat tapahtua 6—8 vuodessa.

Euroopan Kehitysrahaston seuraavan rahoitusvaiheen suuruudeksi on päätetty 12 840 milj. ECUa, josta Suomen osuus on 190 milj. ECUa (n. 1 160 milj. mk). Maksatukset tapahtunevat 1996—2004 välisenä aikana. Lopullisesta maksatusaikataulusta ei ole päätetty, mutta vuoden 1996 osuudeksi arvioidaan n. 40 milj. mk.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 455 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaluuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä 490 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa kehitysyhteistyössä Suomen tuki ohjataan valtioneuvoston nimeämiin ensisijaisiin yhteistyömaihin sekä muihin maihin, joissa voidaan toteuttaa kehitysyhteistyön yleistavoitteita. Tuen kohteina voivat olla myös näitä tavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja alueellisesti tuettavat projektit. Suomen ja kohdemaan tavoitteet ja yhteistyölle asettamat ehdot sovitetaan yhteen neuvotteluin. Näin pyritään edistämään kasvuun tähtäävän terveen talouspolitiikan sekä tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen yhteiskuntapolitiikan saavuttamista. Tavoitteiden toteutumista seurataan yhteistyössä vastaanottajamaan ja muiden avunantajien kanssa. Määrärahaa käytetään pääosin vuonna 1995 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksuihin.

Ensisijaisia yhteistyömaita ovat Afrikassa Egypti, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Sambia ja Tansania; Aasiassa Nepal ja Vietnam; Latinalaisessa Amerikassa Nicaragua. Projekti-kohtaista yhteistyötä harjoitetaan myös muiden maiden kanssa.

3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 30 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaluuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä 30 000 000 mk.

Määrärahaa käytetään pääosin vuonna 1995 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Tuen kohteina ovat koulutusohjelmat ja kurssit, asi-

antuntijat ja muu henkilöapu, konsulttirahastot, ympäristöhankkeet, erityisprojektit ja toimialaprojektit. Määräraha rahoitetaan myös se osa otsonirahaston jäsenmaksusta, joka suoritetaan kansallisina toimituksina.

4. Kehitysluotot

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 43 000 000 mk.

Varainhoitovuoden aikana maksetaan jo myönnettyjen luottojen nostoista aiheutuvat menot. Uusia luottoja ei myönnetä vuonna 1996. Määräraha perustuu nostamatta olevien luottojen käyttöarvioihin.

5. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 150 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaluuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä 100 000 000 mk.

Kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden mukaisesti korkotukiluotoilla tuetaan kehitysmaiden pyrkimyksiä taloudelliseen kasvuun. Edellytys korkotukiluottojen myöntämiselle hankkeisiin on niiden toteaminen kehitysvaikutuksiltaan myönteisiksi.

OECD:n piirissä hyväksyttiin vuoden 1992 alussa korkotukiluottojen käyttöä koskevat periaatteet, joiden taustalla on pyrkimys rajoittaa näillä luotoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen. Korkotukihankkeiden hallintoa on muutettu siten, että kehitysvaikutusten arviointia voidaan entistä enemmän painottaa. Tavoitteena on jatkossa suunnata korkotukiluotot sellaisiin investointeihin, joille on vaikea saada markkinaehtoista rahoitusta; käytännössä talouden perusrakenteisiin, ympäristöhankkeisiin tai sosiaaliseen sektoriin liittyviin investointeihin. Korkotukeen tarkoitettua määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin otettaviin luottoihin siten kuin laissa kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (1058/86) säädetään. Korkotukea myönnettäessä noudatetaan valtioneuvoston tämän lain täytäntöönpanosta antamia tarkempia määräyksiä. Määrärahaa käytetään myös jo myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien luottoehdotusten arviointiin.

6. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 150 000 000 mk.

Humanitaarisen avun tarkoituksena on avustaa ihmisiä, jotka konfliktien ja katastrofien

seurauksena ovat kansainvälisen avun tarpeessa. Määrärahalta pyritään edistämään konfliktien ja katastrofien ennalta ehkäisyä, niiden pysyviä ratkaisuja sekä siirtymistä hätätilanteesta jälleenrakennukseen ja kehitykseen. Ennaltaehkäisevään toimintaan sisältyvät myös katastrofi- ja vahvistavat toimet.

Humanitaarinen apu ohjataan kansainvälisten tai kotimaisten humanitaaristen avustajajärjestöjen kautta. YK-järjestöt ovat keskeisiä avun kanavia. Suomi pyrkii myös aktiivisesti vaikuttamaan YK:ssa humanitaaristen toimintojen edelleen tehostamiseen. EU:n piirissä Suomi osallistuu ECHO:n (EC Humanitarian Office) toiminnan kehittämiseen. Koska humanitaariset avustustarpeet ovat voimakkaasti kasvaneet, valtaosa avusta joudutaan ohjaamaan akuuttien hätätilanteiden seurausten lieventämiseen (katastrofi- ja pakolaisapu). Apua pyritään kuitenkin suuntaamaan mahdollisuuksien mukaan konfliktien ja kriisien pysyviä ratkaisuja edistäviin kohteisiin. Pakolaisten avustamisessa tavoitteena on vaikuttaa pakolaisongelman ratkaisuihin, joista toivottavin on pakolaisten vapaaehtoinen ja turvallinen kotiinpaluu. Suomen kansainvälinen apu pakolaisille ohjataan ensisijaisesti YK:n pakolaisjärjestöjen (UNHCR ja UNRWA) kautta.

Humanitaarisen avun määrärahalta tuetaan lisäksi rajoitetussa määrin demokratian ja ihmisoikeuksien edistämistä. Tukea myönnetään demokratia- ja rauhanprosesseja tukeviin toimiin. Ihmisoikeuksien tukeminen sisältää mm. tuen ihmisoikeuksista tiedottamiseen, koulutukseen, oikeusapuun, vähemmistöjen ja alkupe- räiskansojen aseman parantamiseen, rotusorron vastustamiseen ja muihin vastaaviin toimiin.

7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 20 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä 20 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 11 henkilötyövuoden ja 9 000 000 markan siirto momentille 24.01.21.

Määrärahalta teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön yleissuunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehitysmatkatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat kehitysyhteistyön valmennus ja henkilökuntakoulutus, kehitysyhteistyöosaston tietohallinto sekä toimialakohtainen kehittämistyö.

Määrärahaa käytetään myös kehitysyhteistyöosaston tiedotukseen. Tavoitteena on tuottaa ja välittää monipuolista tietoa Suomen kehitysyhteistyön tavoitteista ja tuloksista.

8. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 3 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä 5 000 000 mk.

Kehitysyhteistyön evaluoinnilla on oleellinen rooli avun laadun parantamisessa. Evaluointi kohdistuu yhtäältä kahdenvälisen toiminnan laadun kehittämiseen ja toisaalta monipuolisen toiminnan kehittämiseen kansainvälisten järjestöjen ja rahoituslaitosten oman evaluointitoiminnan kautta, jota aktiivisesti seuraamalla ja jäsenmaitten toteuttamiin yhteisiin evaluointeihin osallistumalla voidaan edelleen kehittää. Euroopan unionin toteuttaman kehitysyhteistyön kokonaisuvaluointiin osallistutaan yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa.

Evaluoinnin avulla arvioidaan kehitysyhteistyön toteutuksesta saatua tietoa ja kokemusta sekä sovelletaan opetukset käynnissä olevaan toimintaan ja tulevan toiminnan suunnitteluun. Sisäisen tarkastuksen avulla selvitetään kehitysyhteistyövaroin rahoitetun toiminnan hallintoa ja varojenkäytön oikeellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

9. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 125 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia yhteensä 150 000 000 mk.

Määrärahalta tuetaan pääasiassa suomalaisten kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joiden avulla pyritään edistämään yhteisöjen omaehtoisuuteen ja oma-aloitteisuuteen perustuvaa kansalaistoimintaa kestävien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi sekä luomaan ja vahvistamaan kansanvallan perusrakenteita. Samalla tarjotaan Suomessa mahdollisimman laajoille kansalaispiireille mahdollisuus omakohtaisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koskevan tiedon ja kokemuksen saamiseen. Tukea myönnetään vuosittain hakeusten perusteella.

Määrärahaa käytetään myös kansallisen kehitysjoukkotoiminnan rahoittamiseen, eräiden kansainvälisten kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen sekä kansalaisjärjestöjen omatoimisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koske-

van tiedotustoiminnan avustamiseen. Määrärahaa voidaan käyttää myös kehitysmaiden kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen esimerkiksi Suomen kehitysmaaedustustojen hallinnoimien ns. pienprojektimäärärahojen turvin. Lisäksi kehitetään uusia toimintamuotoja.

1996 määräraha	1 420 000 000
1995 määräraha	1 420 420 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	1 360 176 000

40. Teollinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Teollisen kehitysyhteistyön tavoitteena on parantaa kohdemaiden oman osaamisen tasoa ja raaka-ainepohjan hyödyntämistä sekä edistää taloudellisesti edullisten ja ekologisesti kestävien tuotantomenetelmien ja teknologioiden hallintaa sekä yrittäjyyttä, taloudellista tuottavuutta ja työpaikkojen luomista. Kestävien kehitysvaikutusten aikaansaaminen on keskeinen tavoite tämänkin yhteistyömuodon kohdalla. Sen tulee tapahtua monipuolisesti ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteistyömaiden kanssa. Teollista kehitysyhteistyötä sitovat luvun 24.30 selvitysosassa määritellyt kehitysyhteistyön yleiset tavoitteet.

vasta-arvoltaan enintään 1 000 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Teollisen yhteistyön rahasto Oy (FINNFUND) toteuttaa kehitysmaissa Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteiden mukaisia hankkeita, joilla on edellytykset taloudelliseen toimintaan ja jotka parantavat työllisyyttä, hyödyntävät paikallisia voimavaroja sekä siirtävät kohdemaihin niille soveltuvaa teknologiaa. Hankkeiden tulee pohjautua vastaanottajamaan omiin kehityssuunnitelmiin, eivätkä ne saa olla ekologisesti haitallisia. Valtioneuvosto on laissa myönnettyjen valtuuksien nojalla päättänyt 10.12.1987 antaa yhtiölle sitoumuksen tappioiden korvaamisesta. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n toiminta on mahdollista kehitysmaiksi luokiteltujen maiden lisäksi eräissä Keski- ja Itä-Euroopan maissa. Tältä osin toiminnassa noudatetaan hallituksen Keski- ja Itä-Eurooppa-toimintaohjelman periaatteita.

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on edelleen kehitysmaiden sekä Keski- ja Itä-Euroopan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Yritysten kehittäminen.....	500 000
Korkotuki	8 500 000
Yhteensä	9 000 000

1996 määräraha	9 000 000
1995 määräraha	13 000 000
1994 tilinpäätös.....	12 153 317

66. *Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle yritysten kehittämiseen sekä korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1991—1996 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 150 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja 2 prosentin koron erotusta.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/79, muut. 1109/82, 151/84, 116/87, 963/88, 1617/91 ja 1305/93) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonantaja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla

miseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantuntijapalveluiden hankkimista varten. Vuonna 1996 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 markan arvosta.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on valtion avustuksin edistää suomalaisten yritysten ja laitosten sekä muiden yhteisöjen kiinnostusta osallistua ja valmiuksia panostaa TTT-yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa. Toiminnan tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia pitempi-ajaiselle kaupalliselta rahoitus pohjalta tapahtuvalle toiminnalle. Vuoden 1996 myöntämismäärän käytön johdosta arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1997 4 000 000 mk, vuonna 1998 4 000 000 mk ja vuonna 1999 4 000 000 mk.

1996 määräraha	7 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	2 968 922

88. *Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n uusien osakkeiden merkitsemistä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Osakepääoman korottamiseen tarkoitetut määrärahat on tarkoitettu suunnata valtioneuvoston päätöksellä määriteltyihin Keski- ja Itä-Euroopan maihin liittyvään toimintaan, mitä ei lasketa kehitys yhteistyömenoksi.

1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	15 000 000

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Suomen kahdenvälisen taloudellisten tukitoimien pääpaino on Suomen lähi-alueilla Venäjän federaatiossa sekä Baltian maissa. Yhteistyön tavoitteena on luoda edellytyksiä taloudelliselle ja teolliselle yhteistyölle sekä erityisesti edistää siirtymistä demokratiaan ja markkinatalouteen. Lisäksi pyritään ennaltaehkäisemään tai vähentämään Suomeen haitallisesti kohdistuvia ilmiöitä. Kahdenvälisestä tuesta noin puolet kohdennetaan Suomen lähi-alueille Venäjän federaatiossa ja puolet Baltian maille siten, että Latvialle ja Liettualle suunnatun avun määrää suhteellisesti kasvatetaan.

Ulkoasianministeriö neuvottelee vastaanottajamaiden kanssa maa- ja sektorikohtaisista ohjelmista. Kahdenvälisen KIE-avun valmisteluun ja toteutukseen osallistuvat sektoriministeriöt, keskusvirastot sekä alueelliset ja paikalliset viranomaiset.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on läheisessä yhteistyössä kansainvälisten rahoitus-

laitosten kanssa ja pyrkii edistämään niiden rahoituksen suuntautumista Suomen KIE-strategian mukaisille maantieteellisille alueille ja sektoreille. Monenkeskistä yhteistyötä pyritään lisäämään ja tehostamaan. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen KIE-avun koordinaatioon kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa sekä EU:n puitteissa ja Pohjoismaiden kesken.

Suomi on vuoden 1994 loppuun mennessä sitoutunut toimintaohjelmansa puitteissa Keski- ja Itä-Euroopan taloudellisen ja poliittisen muutosprosessin edistämiseen yhteensä noin 4,0 miljardilla markalla, josta budjetin kautta kanavoidun lahja-avun osuus on noin 1,5 miljardia mk.

Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamiseen tarkoitetut budjetoidut lahja-avun määrärahat, annetut luottolupaukset ja valtion takuut ovat vuoden 1990 jälkeen kehittyneet seuraavasti (milj. mk):

	1990 milj. mk	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	Yhteensä milj. mk
Pääluokat yhteensä	118	229	272	290	331	264	1 503
FINNFUNDin osakepääoman korottaminen				10		10	20
Puolan velan anteeksianto					405		405
Lahja-apu yhteensä	118	229	272	300	736	274	1 928
Rakennesopeutusluotot.....	336	202	150				688

G—24 maksutasetuotot	143	114	36	27	17	337
FINNFUND-luotot		18	66	57		142
Luotot yhteensä	336	345	282	102	84	1 167
Takuut humanitaarisen avun toimitukseen		246				246
EBRD:n takuupääoma	569					569
Baltian investointiohjelman takuuosuus.			30			30
Takuut Baltian energiasektorille				100		100
Takuut yhteensä	569	246	30	100	0	944
Yhteensä	1 023	820	584	503	820	4 040

Päälukittain lahja-apu jakautuu seuraavasti:

	1990 milj. mk	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk
Päälukko 24	59,5	79,3	107,6	136,5	176,6	118,3
Päälukko 25			0,4	0,3	0,3	0,3
Päälukko 26				0,2	0,4	3,5
Päälukko 28	6,4	10,7	12,2	14,9	15,4	8,3
Päälukko 29	8,5	6,2	7,4	9,0	9,0	9,5
Päälukko 30		30,1	44,1	33,4	30,0	20,0
Päälukko 31			5,3	9,6	8,5	13,5
Päälukko 32	7,0	9,5	7,1	22,0	20,5	18,0
Päälukko 33			1,3	5,3	9,4	7,9
Päälukko 34		0,4	0,6	3,0	3,5	3,8
Päälukko 35	36,3	93,0	85,6	55,5	57,5	60,5
Yhteensä	117,7	229,2	271,6	289,7	331,1	263,6

KIE-yhteistyöhön varatut määrärahat ovat 11 eri ministeriön päälukissa, mikä on johtanut verrattain pieniin hankkeisiin ja rajoittanut mahdollisuuksia KIE-toiminnan kokonaisvaltaiseen suunnitteluun. KIE-avun suunnittelua ja ohjelmointia on tarkoitus tehostaa suurempien hankekokonaisuuksien aikaansaamiseksi. Hyvin suunnitelluilla ja riittävän suurilla hankkeilla voidaan myös paremmin ohjata kansainvälisten rahoituslaitosten ja Euroopan unionin rahoitusta Suomen lähialueilla.

66. Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kahdenvälisen hankkeiden suunnittelun ja toteutuksen rahoitukseen Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa. Venäjän federaatiossa yhteistyö keskittyy Suomen lähialueille (Murmanskin alue, Karjalan tasavalta, Leningradin alue ja Pietarin kaupunki). Määrärahaa saa käyttää kaupallisesti ja poliittisesti hyvin perusteltuihin kahdenvälisiin hankkeisiin myös muissa KIE-maissa. Määrä-

rahaa saa käyttää myös teknisen ja asiantuntija-avun rahoitukseen sekä Helsingissä toimivien Baltian maiden edustustojen avustamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen. Vuoden 1996 aikana saa tehdä Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamista koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia vuoden 1996 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 30 000 000 markan arvosta siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1997 enintään 10 000 000 mk ja vuodelle 1998 enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on vähenyksenä otettu huomioon viiden henkilötyövuoden ja 1 000 000 markan siirto momentille 24.01.21.

1996 määräraha	24 000 000
1995 määräraha	21 000 000
1994 tilinpäätös	25 073 000

67. *Suomen osuus Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta* (arviomääräraha)

Vuoden 1996 aikana Suomi saa sitoutua osallistumaan Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotukseen yhteensä enintään 38 miljoonalla ECU:lla (216 milj. mk), mistä aiheutuu valtiolle menoja vuosina 1997—2001 arviolta 43 200 000 mk vuosittain. Momentille ei tämän johdosta myönnetä määrärahaa.

Selvitysosa: Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta on tarkoitus sopia vuoden 1996 aikana. Tämänhetkisten pankin antamien arvioiden mukaan korotuksen määrä tulisi olemaan 10 miljardia ECUa, josta maksettavan pääoman osuus on 30 prosenttia lopun jäädessä jäsenten takausvastuuna pankin antolainauspohjan laajentamiseen. Suomen osuus pankin peruspääomasta on 1,25 %. Suomen osuus pääomankorotuksesta olisi alkuperäisen maksuosuuden suuruinen eli 125 milj. ECUa. Tästä määrästä maksettavan pääoman osuus on 38 milj. ECUa eli noin 216 milj. mk. Osakemerkinnän edellyttämät maksut suoritetaan seuraavien viiden vuoden aikana

siten, että ensimmäinen erä tulisi maksettavaksi vuonna 1997.

1996 määräraha	—
1995 määräraha	44 500 000
1994 tilinpäätös.....	47 475 000

69. *Monenkeskiset ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehitystä tukevien investointi-, teknisen avun ja muiden rahastojen tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisissä järjestöissä ja rahoituslaitoksissa toimivien suomalaisten asiantuntijoiden ja näiden järjestöjen toteuttamien hankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää ulko- ja kauppapoliittisesti Suomelle tärkeisiin monenkeskisiin ja kahdenvälisiin hankkeisiin myös niissä KIE- ja IVY-maissa, jotka eivät kuulu Suomen kahdenvälisen avun varsinaisiin painopistealueisiin.

1996 määräraha	35 000 000
1995 määräraha	35 000 000
1994 tilinpäätös.....	44 000 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

01. *Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset* (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan parlamenttiin valittujen Suomen edustajien palkkausmenojen maksamiseen.

1996 määräraha.....	5 000 000
1995 määräraha.....	5 000 000

02. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 585 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen määräaikaisten työsopimus- ja virkasuhteisten eri ministeriöiden toimialoille kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten sekä EU-komissioon lähetettyjen asiantuntijoiden palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 39 henkilö-

työvuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Lukumäärään ei sisälly EU-komissioon palkattava henkilöstö.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 6 540 000 mk siirtona momentille 24.99.25 YK:n ja ETYJ:n rauhanturvaoperaatioihin lähetettävän siviilihenkilöstön palkkauksina.

1996 määräraha	23 585 000
1995 määräraha	29 540 000
1995 I lisämääräraha	6 610 000
1995 II lisämääräraha	200 000
1994 tilinpäätös.....	22 321 835

21. *Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 909 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista ulkomaille sekä osallistumisesta kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suo-

messa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 3 140 000 mk siirtona momentille 24.99.25 YK:n ja ETYJ:n rauhanturvaoperaatioihin osallistumisesta aiheutuvien edustus-, matka- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä 121 000 mk UNCI-DRAL:n menojen siirtona momentille 25.01.21.

1996 määräraha	33 909 000
1995 määräraha	38 345 000
1994 tilinpäätös	28 142 453

22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 174 815 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja Yhteistyöjärjestön rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (520/93) tarkoitetun rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen ja valtion eläkemaksun sekä tilapäistyövoiman palkkausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu vuoden 1995 valvontajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti.

Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYJ:n rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitus käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa, kuin YK on korvausten yleisperusteluissa päättänyt. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.27.99.

1996 määräraha	174 815 000
1995 määräraha	156 500 000
1994 tilinpäätös	143 830 000

25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen maksamiseen sekä Suomen johdolla toimivien rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioiden menojen maksamiseen, joihin rahoitus saadaan kansainvälisiltä järjestöiltä tai yhteenliittymiltä.

Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö lähettää siviilihenkilöstöä uusiin operaatioihin ja Suomen hallitus päättää osallistua operaatioon, siitä aiheutuvat menot maksetaan tästä määrärahasta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 540 000 mk siirtona momentilta 24.99.02 ja 3 140 000 mk siirtona momentilta 24.99.21. Määrärahaa on tarkoitus käyttää lähinnä niiden EU:n, WEU:n, ETYJ:n ja YK:n toimintaan kuuluvien operaatioiden rahoittamiseen, joissa Suomi on jo mukana tai joihin Suomi jatkossa osallistuu. Tällaisia operaatioita ovat mm. entisen Jugoslavian rauhankonferenssin (ICFY) alaisuudessa toimiva siviilitarkkailijaryhmä, Euroopan unionin tarkkailijaryhmä (ECMM), ETYJ:n alaisuudessa toimivat tulliymp. valvontaryhmät, YK:n rauhanturvaoperaatiot mm. siviilipoliisien osalta, Minskin konferenssin puheenjohtajuryhmä sekä WEU:n siviilipoliisioperaatio Mostarissa. Oman ryhmänsä muodostavat vielä kansainväliset sotarikostuomioistuimet (esim. entisen Jugoslavian alueella tapahtuneita sotarikoksia käsittelevä tuomioistuin), vaalivalvojat sekä jälleenrakennustehtävät. Määrärahan osoittamisesta uusien operaatioiden rahoittamiseen päättäisi hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta. Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

1996 määräraha	24 000 000
1995 I lisämääräraha	2 500 000

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 455 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kemiallisen aseiden kielto- ja valvontalaitokselta ostettavien tutkimuspalvelujen maksamiseen, valvontataseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa, sekä osallistumisesta ydinsulkuvalvonnan tukiohjelmiin ja kansainväliseen yhteistyöhön joukkotuhousoikeuden alasajoon ja ylivarustautumisen purkamisen aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä otettu huomioon 500 000 mk siirtona momentilta 24.99.66.

1996 määräraha	14 455 000
1995 määräraha	11 110 000
1995 I lisämääräraha	1 000 000
1994 tilinpäätös	8 958 000

(27.) *Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 24.01.21 laskelmissa.

(29.) *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on siirretty momentille 25.01.21.

1995 määräraha	7 000 000
1995 I lisämääräraha	—7 000 000
1994 tilinpäätös	13 504 468

50. *Eräät valtionavut*

Momentille myönnetään 4 155 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kouluasuntolasäätiö rs.	1 000 000
Suomen YK-liitto ry.	1 000 000
Suomen Pakolaisapu ry.	750 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi.	600 000
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin toimintaa tukevat järjestöt.	150 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry.	250 000
YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry.	160 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa.	245 000
Yhteensä	4 155 000

1996 määräraha	4 155 000
1995 määräraha	4 305 000
1994 tilinpäätös	4 095 000

51. *Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheu-

tuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailta asuville Suomen kansalaisille.

1996 määräraha	300 000
1995 määräraha	300 000
1994 tilinpäätös	286 333

66. *Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 326 514 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Maksuusuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	89 800 000
Maksuusuus YK:n talousarvioon.	34 230 000
Maksuusuus YK:n ympäristörahasolle (UNEP)	17 000 000
Maksuusuus maailmanlaajuiselle ympäristörahasolle (GEF)	35 000 000
Maksuusuus otsonirahasolle.	4 000 000
Maksuusuus YK:n rauhanturvajoukoille.	80 500 000
Maksuusuus YK:n asuinyhdyskuntarahasolle (UNCHS)	2 700 000
Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen jäsenmaksu (OPCW)	4 000 000
Maksuusudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 453 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksu	13 000 000
Maksuusuus EN:n sosiaalisen kehityksen rahastolle	180 000
OECD:n jäsenmaksu	7 674 000
GATTin jäsenmaksu	2 966 000
Maksuusudet ETYJ:n talousarvioihin.	18 490 000
Maksuusudet EU:n rauhanturvaoperaatioille	6 500 000
Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön entisen Neuvostoliiton asevoimien ja ylivarustelun purkamiseksi.	5 500 000
Muut jäsenmaksut	2 521 000
Yhteensä	326 514 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 500 000 mk siirtona momentille 24.99.26.

1996 määräraha	326 514 000
1995 määräraha	376 408 000
1994 tilinpäätös	590 634 159

93. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssitappioiden kattamiseen. Momentin hyvikseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mi-

käli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan yli menevä osa tuloista momentin 12.24.99 hyvitykseksi.

1996 määräraha.....	100 000
1995 määräraha.....	100 000
1994 tilinpäätös.....	4 008 525

Päätöksen 24 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Ulkoasiainhallinto (030).....	809 131	791 395	817 836	+ 26 441	+ 3
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040).....	1 360 176	1 420 420	1 420 000	— 420	— 0
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040).	15 122	38 000	26 000	—12 000	—32
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroo- pan maiden kanssa (040).....	116 548	100 500	59 000	—41 500	—41
99. Ulkoasiainministeriön hallin- nonalan muut menot (030).....	815 781	628 608	606 833	—21 775	— 3
Yhteensä	3 116 758	2 978 923	2 929 669	—49 254	— 2

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 7 304 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa lisäksi olla tuomioistuinten ruuhkien purkua ja velkajärjestelyasi-

oiden käsittelyä varten 48 henkilötyövuotta sekä käännöstoihin ja muihin Euroopan unionin jäsenyydestä johtuviin tehtäviin enintään 10 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. Oikeusministeriö

Selvitysosa: Oikeusministeriö huolehtii hallinnonalan oikeusviranomaisten toimintaedellytyksistä ja toiminnan kehittämisestä, valtiollisen järjestelmän perusteita koskevasta lainsäädännöstä ja yleisten vaalien toimeenpanosta, valmistelee toimialaansa kuuluvan lainsäädännön ja kehittää valtioneuvoston lainvalmistelua sekä huolehtii rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmästä.

Oikeusministeriön keskeiset tulostavoitteet vuonna 1996 ovat:

— valtiosäännön uudistamisen valmistelu tavoitteena uusi yhtenäinen perustuslaki sekä perusoikeusuudistukseen liittyvän lainsäädännön valmistelu yksityisen ihmisen oikeusturvan parantamiseksi ja julkisen vallan velvoitteiden täsmentämiseksi

— oikeudenkäyntimenettelyn kehittämistä yleisissä tuomioistuimissa ja hallintotuomioistuimissa koskevan lainsäädännön valmistelu niin, että uudistukset voidaan toteuttaa vuosina 1996 ja 1997; tavoitteena on tehokkaiden oikeusturvan varmistavien menettelyjen ja organisaatioiden kehittäminen

— syyttäjä- ja ulosottolaitoksen paikallisorganisaatioiden uudistaminen vuonna 1996

— vapaudessa suoritettavien seuraamusten kehittäminen pyrkimyksenä vähentää laitostäytäntöönpanon osuutta, laitostokannan kehittäminen sekä laitostokannan ja henkilöstövoimavarojen käytön tehostaminen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 117 586 000 mk.

Hallitusneuvoksen, toimistopäällikkönä viran (A 29) nimike muutetaan hallitusneuvos, apulaisosastopäälliköksi (A 29).

Maksullisen käännöstoiminnan henkilöstö ei sisälly hallinnonalan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 121 000 mk siirtona momentilta 24.99.21, 7 000 000 mk 15 henkilötyövuoden siirtona momentilta 24.99.(29), 133 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 ja 546 000 mk kolmen viran palkkausmenojen siirtona momentilta 28.60.(21) sekä vähennyksenä 5 000 000 mk yhdistysrekisterin 25 viran palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 32.32.22, 150 000 mk säätiörekisterin yhden viran siirtona momentille 12.32.32 ja 8 540 000 mk oikeusrekisterikeskuksen 49 viran palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 25.60.21.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	121 736 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	3 620 000
Muut toimintamenot.....	118 116 000
Bruttotulot	4 150 000

Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	3 650 000
Muut tulot	500 000
Nettomenot	117 586 000

1996 määräraha	117 586 000
1995 määräraha	122 245 000
1995 I lisämääräraha	6 800 000
1995 II lisämääräraha	140 000
1994 tilinpäätös	118 328 061

10. (25.10, 20, 25, 30 ja 40) Tuomioistuinelaitos

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvät esitykset laintarkastuskunnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, hovioikeuden päätösvaltaisen kokoonpanon väliaikaisesta muuttamisesta ja lääninoikeuslain muuttamisesta. Vastaavansisältöiset säännökset ovat väliaikaisina voimassa vuoden 1995 loppuun.

21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 30 060 000 mk.

Korkeimpaan oikeuteen voidaan 1.3.1996 lukien perustaa oikeusneuvoksen virka.

Selvitysosa: Korkeimman oikeuden päätehtävä on antaa oikeusturvaa ja kehittää oikeusjärjestystä tuottamalla mahdollisimman vakuuttavasti ja täydellisesti perusteltuja, oikeudenmukaiseen lopputulokseen päätyviä ennakkoratkaisuja. Korkeimman oikeuden tavoitteena on julkaistujen ratkaisujen määrän säilyttäminen nykyisellä tasolla sekä valitusten laadukas käsitteleminen ja ratkaiseminen.

Korkeimpaan oikeuteen saapuvien ja siellä ratkaistujen asioiden määrä on 1990-luvulla jatkuvasti kasvanut. Vuonna 1994 saapui 4 833 ja ratkaistiin 4 618 asiaa, myönnettiin 297 valituslupaa ja julkaistiin 145 ratkaisua. Vuosina 1995 ja 1996 saapuvien määrän arvioidaan kasvavan 5 400 asiaan. Käsiteltäviä valituslupa-asioissa on 3 kk ja asiaratkaisuissa 8—9 kk.

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain (701/93) mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 1 160 000 mk momentille 12.25.01.

1996 määräraha	30 060 000
1995 määräraha	30 000 000
1994 tilinpäätös	29 983 000

22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 080 000 mk.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus käyttää riippumattomana tuomioistuimena ylintä tuomiovaltaa hallinto-asioissa. Korkein hallinto-oikeus valvoo myös alempien viranomaisten lainkäyttöä hallinto-oikeuden alalla sekä vastaa osaltaan hallintotuomioistuinten kehittämisestä ja järjestelmän toimivuudesta.

Vuonna 1994 korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui 6 523 ja siellä ratkaistiin 7 302 asiaa. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan vähenevän noin 6 000 asiaan vuonna 1995 ja 1996 mm. julkisyhteisöjen eläkeasioiden vakuutusosoikeuden siirron ja verovalituksia koskevan laajemman valituslupajärjestelmän johdosta.

Vuonna 1996 korkein hallinto-oikeus kiinnittää erityistä huomiota käsittelyaikaisten lyhentämiseen vanhimpien valitusten osalta. Tavoitteeksi asetetaan 7 kuukauden keskimääräinen käsittelyaika. Hallintolainkäyttölain voimaan tultua suullisen käsittelyn osuutta lisätään.

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista lain (701/93) mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 2 200 000 mk momentille 12.25.01.

1996 määräraha	37 080 000
1995 määräraha	37 400 000
1994 tilinpäätös	37 943 394

23. (25.20.21, 25.21, 30.21 ja 40.21) Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 848 800 000 mk.

Kouvolan hovioikeuteen voidaan 1.3.1996 lukien perustaa hovioikeudenlaamannin virka (A 30) ja hovioikeudenneuvoksen virka (A 27) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan kaksi ylimääräisen hovioikeudenneuvoksen virkaa (1 A 27 ja 1 A 26).

Uudenmaan läänioikeuteen voidaan 1.3.1996 lukien perustaa kaksi läänioikeuden tuomarin virkaa (A 26).

Tampereen ja Pirkanmaan käräjäoikeuksien

yhdistämisen johdosta voidaan 1.3.1996 lukien lakkauttaa laamannin virka (A 30).

Selvitysosa: Momentille on budjetoitu hovioikeuksien, läänioikeuksien, käräjäoikeuksien, maa- ja vesioikeuksien, vesioikeuksien, vakuutus- ja työtuomioistuimen, markkinatuomioistuimen ja vankilo-oikeuden; yhteensä 102 viraston toimintamenot. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 784 000 mk kuuden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 ja 6 537 000 mk 44 viran palkkausmenojen siirtona momentilta 28.60.(21). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 12 000 000 mk ruuhkien purkamista sekä velkajärjestelyasioita ja kiinteistötietojärjestelmän tallentamista varten tarvittavan lisähenkilöstön palkkaamiseen.

Hovioikeuksien työtilanne kehittyi myönteisesti vuonna 1994, kun saapuvien asioiden määrä laski ja erillisten ruuhkanpurkuresurssien ja kevennettyjen kokoonpanojen avulla pystyttiin ratkaisemaan aikaisempaa enemmän asioita. Saapuneiden asioiden määrä oli vuonna 1994 vajaat 18 000, ratkaistujen noin 20 000 ja ratkaisemattomana vuodelle 1995 siirtyi noin 14 700 asiaa. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan pysyvän vuoden 1994 tasolla. Ruuhkien purkamista jatketaan edelleen vuonna 1995, jonka jälkeen ruuhkaa on enää vain Turun ja Helsingin hovioikeudessa. Näiden hovioikeuksien ratkaisukapasiteetin lisäämiseksi talousarvioon sisältyy lisähenkilöstöä myös vuonna 1996.

Läänioikeuksiin saapui vuonna 1994 runsaat 25 000 asiaa, mikä on noin 20 % vähemmän kuin vuosina 1992 ja 1993. Kun vuonna 1994 ratkaistiin noin 30 000 asiaa, laski vireillä olevien määrä noin 21 000 asiaan. Vuosina 1995 ja 1996 asiamäärien arvioidaan edelleen laskevan. Tavoitteena on purkaa joissakin läänioikeuksissa oleva jutturuuhka talousarvioon sisällyttämällä lisähenkilöstöllä, jotta hallintolainkäyttölain voimaan tultua suullisten käsittelyjen määrää voitaisiin huomattavasti lisätä.

Käräjäoikeuksien toiminnassa oli vuonna 1994 keskeistä uuden riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn, uusien työmenetelmien ja -tapojen sekä uusien organisaatioiden vakiinnuttaminen. Vuonna 1994 käräjäoikeuksiin saapui noin 700 000 asiaa, mikä on noin 10 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Vähennystä tapahtui etenkin summaarisissa riita-asioissa (20 %), mutta myös rikosasiat vähenivät noin 5 000 asialla (10 %). Käräjäoikeuksien työtilannetta

vaikuttivat kuitenkin velkajärjestelyasiat, joita saapui yli 15 000, eli kaksinkertainen määrä hallituksen esityksessä arvioituun määrään verrattuna. Velkajärjestelyasiat ovat monissa käräjäoikeuksissa ruuhkautuneet.

Vuosina 1995 ja 1996 käräjäoikeuksiin saapuvien asioiden määrän arvioidaan hieman kasvavan. Suurinta lisäys on velkajärjestelyasioissa, joita arvioidaan saapuvan noin 20 000. Näiden käsittelyyn tarvittava työpanos on 160 henkilöä eli 7 % henkilöstöstä. Velkajärjestelyasioiden käsittelyn tehostaminen ja käsittelyaikojen lyhentäminen edellyttävät lisähenkilöstön palkkaamista käräjäoikeuksiin vuonna 1996.

Vuoden 1997 alusta voimaan tuleva uusi maakaari edellyttää, että atk-perusteinen kiinteistötietojärjestelmä on käytössä kaikissa käräjäoikeuksissa. Lainhuuto- ja kiinnitystietojen tallentaminen vaatii lisähenkilöstöä tallennus- ja tarkistustyötä varten vuonna 1996.

Maa- ja vesioikeuksiin saapui vuonna 1994 841 ja ratkaistiin 966 asiaa. Vuonna 1996 saapuvien ja ratkaistavien asioiden määräksi arvioidaan noin 900 asiaa.

Vesioikeuteen on saapunut ja siellä vuosittain ratkaistu noin 250 asiaa. Asiamäärien arvioidaan pysyvän aikaisempien vuosien tasolla myös vuonna 1996.

Vesioikeuksiin saapui 800 ja niissä ratkaistiin noin 900 asiaa vuonna 1994. Vesioikeuksissa käsiteltävien asioiden laajuutta kuvaa se, että vuonna 1994 ratkaistuissa asioissa oli yhteensä noin 35 000 asianosaista. Katselmustoimitus suoritettiin 5 % ratkaistuista asioista ja näiden asioiden keskimääräinen käsittelyaika, ympäristöhallinnon suorittama katselmustoimitus mukaan lukien oli lähes 7 vuotta, kun taas muiden asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 7 kk. Tavoitteena on saada katselmustoimituksessa olevien asioiden käsittelyaika lyhennetyksi viiteen vuoteen. Vuosina 1995 ja 1996 arvioidaan saapuvien ja ratkaistavien asioiden määräksi noin 900.

Vakuutus- ja työtuomioistuimissa saapuvien ja siellä ratkaistujen asioiden määrä on 1990-luvulla jatkuvasti kasvanut. Vuonna 1994 saapui noin 11 000 ja ratkaistiin noin 10 400 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1995 siirtyi noin 8 500 asiaa. Vuosina 1995 ja 1996 asiamäärien arvioidaan edelleen hieman kasvavan.

Työtuomioistuimissa asioiden määrä väheni vuosina 1993 ja 1994. Saapuvien määrän arvioidaan vuosina 1995 ja 1996 nousevan noin 170 asiaan.

Markkinatuomioistuimessa ratkaistaan vuosittain noin 40 asiaa.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeus-

ministeriö on alustavasti asettanut tuomioistuimille vuodeksi 1996 seuraavat tulostavoitteet:

Tunnusluvut

	1994 toteutunut	1995 arvio	1996 arvio
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk)			
Hovioikeudet	10	9	7
Lääninoikeudet	10	9	8
Käräjäoikeudet			
— rikosasiat	2	2	2
— laajat riita-asiat	6	5	4
— velkajärjestelyasiat	7	6	5
— summaariset (velkomus) asiat	4	4	3
Vesiylioikeus	6	7	6
Vesioikeudet			
— katselmustoimituksessa olleet asiat	82	76	60
— muut asiat	7	7	6
Maaioikeudet	8	8	8
Vakuutusosoikeus	9	10	10
Työtuomioistuimien	6	5	5
Markkinatuomioistuimien	8	6	6
TALOUDELLISUUS (mk/ratkaistu asia)			
Hovioikeudet	7 475	7 500	7 700
Lääninoikeudet	2 884	3 035	3 060
Käräjäoikeudet (mk/painotettu suorite)	3 985	3 772	3 750
Vesiylioikeus	49 803	51 346	50 000
Vesioikeudet	24 300	24 366	24 800
Maaioikeudet	9 032	10 194	10 200
Vakuutusosoikeus	1 506	1 534	1 550
Työtuomioistuimien	37 495	33 846	35 000
Markkinatuomioistuimien	54 047	36 842	37 000

Tuomioistuinten suoritteista lain (701/93) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän noin 197 milj. mk momentille 12.25.01.

1996 määräraha	848 800 000
1995 määräraha	858 000 000
1995 I lisämääräraha	2 600 000
1994 tilinpäätös	840 773 944

(20.) Hovioikeudet

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentin 21 määräraha on otettu

huomioon momentin 25.10.23 laskelmissa.

(25.) Lääninoikeudet

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentin 21 määräraha on otettu

huomioon momentin 25.10.23 laskelmissa.

(30.) Käräjäoikeudet

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta huomioon momentin 25.10.23 laskelmissa. ja sen momentin 21 määräraha on otettu

(40.) Erityistuomioistuimet

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta huomioon momentin 25.10.23 laskelmissa. ja sen momentin 21 määräraha on otettu

45. Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset

22. *Erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen, hallinnonalan taloushallinnon järjestelmistä aiheutuvien menojen, pakkohuutokauppakulujen ennakoiden, palautettavien sakkojen korkojen, rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakeusten käsittelystä aiheutuvien menojen ja valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon siirto 870 000 mk momentille 25.60.21 ja siirto 1 000 000 mk momentille 25.60.22.

1996 määräraha	28 600 000
1995 määräraha	29 400 000
1994 tilinpäätös.....	30 289 293

27. *Oikeuslaitoksen tietojenkäsittely* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 970 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oikeuslaitoksesta ja sen tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon siirto 4 030 000 mk momentille 25.60.21 ja 200 000 mk momentille 32.32.22.

1996 määräraha	53 970 000
1995 määräraha	61 000 000
1994 tilinpäätös.....	37 032 619

50. *Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 145 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/93) soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti.....	90 000 000
Yksityishenkilön velkajärjestely.....	55 000 000
Yhteensä	145 000 000

1996 määräraha	145 000 000
1995 määräraha	127 000 000
1994 tilinpäätös	133 788 977

51. *Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 735 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangituille tai tuomituille valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavista korvauksista annetun lain (422/74) nojalla maksettaviin korvauksiin, avustuksiin rikosuhrinäivystyksestä huolehtiville yhteisöille, avustuksiin saamelaiden kulttuuritsehallinnon ylläpitämiseen, avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaisuille yhteisöille, avustuksiin maakuntien liitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liit-

tyvissä kysymyksissä, sekä Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

Muut avustukset.....	1 235 000
Yhteensä	33 735 000

Käyttösuunnitelma:

mk

Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset.....	30 000 000
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen.....	2 500 000

1996 määräraha	33 735 000
1995 määräraha	25 180 000
1994 tilinpäätös.....	29 628 279

46. Syyttäjänvirastot

Selvitysosa: Kaupunginviskaalinvirastoihin saapui ja niissä käsiteltiin vuonna 1994 runsaat 28 000 asiaa ja avoimna oli vuoden lopussa noin 10 400 asiaa. Vuosina 1995 ja 1996 asiamäärien arvioidaan hieman kasvavan.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut kaupunginviskaalinvirastoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Tunnusluvut

	1994 toteutunut	1995 arvio	1996 arvio
KESKIMÄÄRÄINEN KOKONAISKÄSITTELY-AIKA (kk) (vireilletulosta syyttäjällä päättymiseen käräjäoikeudessa).....	5	4,7	4,5
KESKIMÄÄRÄINEN SYYTEHARKINTA-AIKA (kk)	1,5	1,4	1,4
TALOUDELLISUUS (mk/käsitelty asia).....	1 192	1 200	1 200

Talousrikosten osalta tavoitteena on, ettei syyteharkinta syyttäjistä riippuvasta syystä kes-
tää yli kuutta kuukautta.

1996 määräraha	35 330 000
1995 määräraha	35 000 000
1994 tilinpäätös.....	35 072 337

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 35 330 000 mk.

47. Ulosottovirastot

Selvitysosa: Ulosottoon saapui vuonna 1994 koko maassa 3,3 milj. asiaa ja perittävä markkamäärä oli 27 mrd mk eli 6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Asiamäärien arvioidaan edelleen vuosina 1995 ja 1996 vähenevän jonkin verran. Oikeusministeriön hallinnonalalla kuuluvien kaupunginvoudinvirastojen osuus ulos-

oton asiamääristä on noin 40 % ja markkamääristä noin 39 %.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut ulosottovirastoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Tunnusluvut

	1994 toteutunut	1995 arvio	1996 arvio
TÄYTÄNTÖÖNPANON ONNISTUMINEN			
— osuus käsitellyistä asioista	39 %	44 %	44 %
— osuus käsitellyistä mk-määristä	18 %	19 %	20 %
KESKIMÄÄRÄINEN KÄSITTELYAIKA (kk) ...	8	6	6
TALOUDELLISUUS (mk/käsitelty asia).....	134	127	134

Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän 125 000 000 mk.

viran siirtona momentilta 26.05.21 ja 140 000 mk yhden viran siirtona momentilta 28.60.(21).

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 148 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 133 000 mk yhden

1996 määräraha	148 000 000
1995 määräraha	141 000 000
1994 tilinpäätös	167 519 000

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vuosittainen keskivankiluku on kuluvan vuosikymmenen alkupuolella ollut jonkin verran alle 3 500 vankia. Talousarvion lähtökohdanna on, että vuoden 1996 keskivankiluku on noin 3 200 vankia.

Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena, että vankeusvangeista kolmasosa voidaan sijoittaa avolaitoksiin. Vuonna 1994 avolaitoksiin oli sijoitettu vangeista 26 %.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut vankeinhoitolaitokselle seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet vuodelle 1996:

Työtoiminnassa, koulutuksessa ja muissa vastaavissa aktiivitoiminnoissa olevien osuus vankeiden kokonaismäärästä on keskimäärin 69 %. (Vuonna 1995 70 % ja vuonna 1994 68,4 %.)

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot yhtä vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 204 500 mk. (Vuonna 1995 203 700 mk ja vuonna 1994 199 200 mk.)

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 654 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon kolmen viran palkkausmenojen siirtona 533 000 mk momentilta 28.60.(21).

1996 määräraha	654 600 000
1995 määräraha	613 000 000
1994 tilinpäätös	628 827 000

50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Yhdyskuntapalvelun toimeenpano	24 200 000
Ehdonalaisesti vapautuneiden valvonta.	12 800 000
Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta	12 200 000
Yhteensä	49 200 000

Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 240 henkilötyövuotta. Yhdyskuntapalvelutuomioita arvioidaan tulevan toimeenpantaviksi vuoden aikana 2 200. Vuoden aikana arvioidaan pantavan toimeen 187 000 yhdyskuntapalvelutuntia. Yhden tunnin hinnan arvioidaan olevan 129 mk.

Ehdonalaisesti vapautuneita arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 1 400. Valvontapäiviä on 503 000 ja yhden päivän hinta on 25 mk.

Ehdollisesti rangaistuja nuoria arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 2 200. Valvontapäiviä on 800 000 ja yhden päivän hinta on 15 mk.

1996 määräraha	49 200 000
1995 määräraha	47 500 000
1994 tilinpäätös.....	45 520 000

51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja muille yhteisöille ja säätiöille kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 338 000 mk valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainojen lyhennyksiin ja muihin luotoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan hen-

kilökunnan määrän arvioidaan olevan 18 henkilövuotta.

1996 määräraha.....	4 000 000
1995 määräraha.....	6 240 000
1994 tilinpäätös	7 693 000

52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

1996 määräraha.....	1 200 000
1995 määräraha.....	1 260 000
1994 tilinpäätös	1 526 000

74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahoilla palkatun henkilökunnan koulutukseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Talonrakennusten suunnittelu					2 500 000
2. Pienehköt uudisrakennus- ja peruskorjaus- työt.....					10 000 000
3. Helsingin keskusvankilan perusparannus..	1 878	10 800	5 751	5 400 000	3 700 000
4. Oulun lääninvankilan lisärakennus	1 180	9 500	8 051		3 000 000
5. Sulkavan kurssikeskuksen perusparannus.	4 409	17 850	4 050	14 848 000	2 000 000
				Yhteensä	21 200 000

1996 määräraha	21 200 000
1995 määräraha	33 200 000
1995 I lisämääräraha.....	10 350 000
1994 tilinpäätös.....	31 253 000

75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avo- laitustyönä (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 36 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Suomenlinnan entistämis- ja muut rakennustyöt.....	217 600 000	11 000 000
2. Parolan ja Hämeenlinnan varuskuntien rakennustyöt.....	115 400 000	5 000 000
3. Kastelholman linnan entistämis- ja muut rakennustyöt.....	53 600 000	3 600 000

4.	Haminan linnoituksen kunnostustyöt ja varuskunnan rakennusten korjaustyöt	55 600 000	4 500 000
5.	Tuusulan ja Riihimäen varuskuntien rakennustyöt	26 600 000	2 000 000
6.	Kirkkonummen varuskunnan rakennustyöt	9 500 000	3 500 000
7.	Sukevan keskusvankilan selliosaston perusparannus	6 200 000	3 000 000
8.	Muut avolaitustyöt		3 900 000
		Yhteensä	36 500 000

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 210 vankia.

1996 määräraha	36 500 000
1995 määräraha	44 400 000
1994 tilinpäätös	46 356 000

77. *Työsiirtoloille järjestettävät työt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työtilaisuuksien järjestämiseksi työsiirtoloissa liikenneministeriön hallinnonalan työkohteissa.

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 90 vankia.

1996 määräraha	18 000 000
1995 määräraha	20 300 000
1994 tilinpäätös	20 278 000

79. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	500 000
1995 määräraha	800 000
1994 tilinpäätös	783 000

60. Eräät virastot

Selvitysosa: Lukuun sisältyvät oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Helsingin kriminaalipoliittinen instituutti (HEUNI), tietosuojavaltuutetun toimisto ja tietosuojalautakunta, turvapaikkalautakunta, konkurssiasiamiehen toimisto sekä 1.3.1996 perustettavat onnettomuustutkintakeskus ja oikeusrekisterikeskus.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen onnettomuustutkintaa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi siten, että onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/85, muut. 282/95) nojalla annettavalla asetuksella oikeusministeriön yhteyteen nykyisen suuronnettomuustutkinnan suunnittelukunnan tilalle perustettavalle onnettomuustutkintakeskukselle siirretään suuronnettomuustutkintaa ja ilmailuonnettomuuksien tutkintaa koskevien asioiden lisäksi rautatieliikenneonnettomuuksien tutkintaa koskevat asiat. Samoin hallitus antaa esityksen laiksi oikeusrekisterikeskuksesta.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimustoimintaa ottaen huomioon oikeusministeriön lainval-

mistelutyyön vaatimukset sekä muut tutkimustiedon tarpeet.

HEUNI tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluita kriminaalipoliittikan alueella. Laitoksen toimintaa ohjaa keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen vuosittain liittyvät linjapäätökset.

Tietosuojavaltuutetun toimisto ohjaa ja valvoo henkilörekisterilainsäädännön täytäntöönpanoa.

Tietosuojalautakunta käyttää henkilörekisterilainsäädännön mukaisissa lupa- ja muissa asioissa päätösvaltaa ja käsittelee lainsäädännön soveltamiseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä.

Turvapaikkalautakunta toimii ulkomaalaislain 56 §:n mukaisena muutoksenhakuelimenä turvapaikkaa, oleskelulupaa suojelun tarpeen perusteella ja pakolaisuuden lakkaamista koskevissa asioissa.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on seurata konkurssipesien toimintaa sekä edistää ja valvoa hyvän pesänhoitotavan noudattamista. Konkurssiasiamiehen apuna toimii konkurssi-asiain neuvottelukunta.

Onnettomuustutkintakeskus huolehtii onnettomuuksien tutkinnan yleisestä järjestämisestä, suunnittelusta ja koulutuksesta.

Oikeusrekisterikeskuksen tehtävänä on oikeusrekistereiden pitäminen. Näitä ovat rikosrekisteri, velkajärjestelyrekisteri, avioehtoasiainrekisteri sekä eräät muut yksityisoikeudelliset rekisterit. Lisäksi virasto vastaa sakkorangaitusten täytäntöönpanosta sekä valtiolle tuomitujen korvausten ja ylikuormamaksujen perinnästä sekä valtion varoista maksettujen rikosvahinkokorvausten takaisinperinnästä. Vuonna 1994 käsiteltiin noin 600 000 täytäntöönpanoasiaa sekä noin 240 000 rekisteriasiaa ja rekistereistä luovutettavien tietojen määrä oli noin 255 000. Asiamäärien arvioidaan vuonna 1996 pysyvän vähintään samalla tasolla.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut virastoille seuraavat tulostavoitteet:

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonaiskuvan rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliittisen järjestelmän toiminnasta mm. rikollisuuden osoittimia kehittämällä ja kriminaalipoliittisia uudistuksia seuraamalla. Myös eräiden lähialueiden, mm. Pietarin rikollisuusoloja selvitetään. Tämän ohella kiinnitetään huomiota kansalaisten oikeusaseman kannalta keskeisten lainuudistusten seurantaan, erityisesti velkajärjestelylainsäädännön vaikutusten arviointiin.

Tietosuoja-valtuutetun käsittelemien asioiden enimmäisvireilläöloaika alennetaan 12 kuukautteen (v. 1994 18 kk), selviä tietosuojaloukkauksia koskevat asiat ratkaistaan välittömästi ja kansalaisten vireillesaattamat asiat alle 12 kuukaudessa.

Turvapaikkalautakunnassa käsiteltävien asioiden keskimääräinen käsittelyaika valitusasioissa on 3,5 kk (v. 1994 5,5 kk) ja lausunnot annetaan keskimäärin kahdessa päivässä.

Konkurssi-asiamies kiinnittää erityistä huomiota raukeaviin konkurssipesiin ja raukeamisten estämiseen sekä suuriin konkurssisiin ja yritysaneerauksiin. Erityistilintarkastuksia ja yhteistoimintaa konkurssi-asianajajien, rahalaitosten ja eri viranomaisten kanssa tehostetaan.

Onnettomuustutkintakeskus pyrkii luomaan edellytyksiä nopealle ja tehokkaalle onnettomuustutkinnalle sekä kehittämään eri viranomaisten välistä yhteistoimintaa.

Oikeusrekisterikeskuksen tavoitteena on, että perintä- ja rekisteröintitehtävät ja tietojen luo-

vutus hoidetaan nopeasti ja oikeusturvanäkökohdat huomioonottaen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 33 960 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös konkurssien raukeamisen estämiseksi tai muuten konkurssi-valvonnan toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuviin menoihin sekä apurahojen maksamiseen.

Onnettomuustutkintakeskukseen voidaan 1.3.1996 lukien perustaa johtajan virka (A 29).

Oikeusrekisterikeskukseen voidaan 1.3.1996 lukien perustaa johtajan virka (A 29).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 769 000 mk neljän viran siirtona momentilta 28.60.(21), ja oikeusrekisterikeskuksen perustamiseen liittyen 8 540 000 mk 49 viran palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 25.01.21, 870 000 mk momentilta 25.45.22 ja 4 030 000 mk momentilta 25.45.27 sekä onnettomuustutkintakeskuksen perustamiseen liittyen 800 000 mk kahden viran palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 31.58.21 (Ratahallintokeskus ja perusradanpito) ja 700 000 mk kahden henkilön palkkaus- ja muina kulutusmenoina, jotka on aikaisemmin suoritettu Ilmailulaitoksesta.

Menojen ja tulojen erittely

	mk
Bruttomenot.....	35 460 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 400 000
Muut toimintamenot.....	34 060 000
Bruttotulot	1 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	430 000
— muut suoritteet.....	970 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot.....	33 960 000

1996 määräraha	33 960 000
1995 määräraha	15 900 000
1995 I lisämääräraha.....	3 500 000
1994 tilinpäätös.....	14 652 000

22. Onnettomuustutkinnan erityismenot (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/85) mukaan onnettomuustutkintaa varten asetetuista tutkinta-

lautakunnista aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. 1996 määräraha..... 1 000 000

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 25.45.22.

70. Vaalit

21. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin vaalista (1076/91), kansanedustajain vaaleista (391/69), kunnallisvaaleista (361/72), Euroopan parlamentin edustajien vaaleista (272/95), menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä (571/87) ja saamelaiskäräjistä (974/95)

annettujen lakien mukaisesti, vaalien tulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1996 toimitettavat kunnallisvaalit ja europarlamenttivaalit.

1996 määräraha 60 000 000
1995 määräraha 45 750 000
1994 tilinpäätös 140 603 931

Pääluokan 25 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Oikeusministeriö (070)	118 328	122 245	117 586	— 4 659	— 4
10. Tuomioistuinlaitos (090)	908 700	925 400	915 940	— 9 460	— 1
45. Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset (090)	230 739	242 580	261 305	+18 725	+ 8
46. Syyttäjänvirastot (090)	35 072	35 000	35 330	+ 330	+ 1
47. Ulosottovirastot (090)	167 519	141 000	148 000	+ 7 000	+ 5
50. Vankeinhoitolaitos (100)	782 236	766 700	785 200	+18 500	+ 2
60. Eräät virastot (070)	14 652	15 900	34 960	+19 060	+120
70. Vaalit (010)	140 604	45 750	60 000	+14 250	+ 31
Yhteensä	2 397 851	2 294 575	2 358 321	+63 746	+ 3

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1996 olla enintään 17 732 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla 11 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan keskeiset tulosta-voitteet ovat:

— Alueiden omaa vastuuta, omatoimisuutta ja päätösvaltaa on vahvistettu siirtämällä edelleen toimivaltaa keskushallinnosta alue- ja paikallishallinnolle.

— Valtion aluehallinnon organisatorisesta kokoamisesta ja toimialueiden suurentamisesta on laadittu suunnitelma, jonka toimeenpano on aloitettu ainakin elinkeinohallinnon osalta. Alueet koostuvat yhdestä tai useammasta toiminnallistaloudellisesta maakunnasta.

— Lainsäädäntö- ja muut tarvittavat toimenpiteet kihlakuntaudistuksen toteuttamiseksi vuoden 1997 alusta lukien on suoritettu. Monitoimialaisten yhteispalveluyksikköjen kehittämisen lainsäädännöllisten ja hallinnollisten esteiden poistamisesta on laadittu ehdotukset, joista osasta on tehty päätökset.

— Valtionosuusjärjestelmä on uudistettu siten, että kuntien välisten taloudellisten erojen tasaamisessa kantokykyluokitus on poistettu ja korvattu uudella tasausjärjestelmällä. Ehdotus vuoden 1997 alusta toteutettavasta valtionosuusjärjestelmän uudistuksesta on tehty. Samalla on selvitetty kuntien ja valtion välisen suhteen, työn- ja kustannustenjaon, järjestämisen perusteet. Kuntien ja valtion välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta sekä valtionosuuksien kustannustason tarkistuksista on luovuttu.

— On varauduttu taloudellisiin vaikeuksiin joutuvien kuntien avustamiseen.

— Alueellisen kehittämisen toimenpiteitä on kohdennettu entistä selkeämmin ongelmajännitteisesti ja toimenpiteiden tulosten seuranta

tehostettu. Uuden innovoivan yritystoiminnan syntymistä on edistetty erityisesti tukemalla osaamiskeskusohjelmilla alueellista yhteistyötä.

— Kaupunkien kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä tehostetaan ja yhteensovitetaan. Maaseutupoliittikkaa uudistetaan ja monipuolistetaan ottaen huomioon maatalouden rakennemuutos.

— Maakunnan liitot ovat tarkistaneet aluekehitysohjelmansa ja toteuttaneet niitä ja EU:n rakennerahastojen ohjelmia ohjelmiasopimuksin yhdessä aluehallintoviranomaisten ja muiden yhteistyösapuolten kanssa. Kansallisen aluepolitiikan toimintatavat on tarkistettu EU:n ohjelmapolitiikkaan soveltuviksi.

— Poliisipiirijaotusta on kehitetty siten, että yhä useampi poliisipiiri kykenee itsenäiseen paikallisyhteisön tarpeet huomioon ottavaan toimintaan. Poliisin aluehallintoa on koottu yhteen ja kevennetty. Tuki- ja ylläpitotoimintojen yhteisellä tuottamisella on vapautettu resursseja varsinaiseen poliisitoimintaan.

— Poliisi ottaa vähitellen käyttöön uuden toimintamallin, jonka tarkoituksena on estää rikoksia ja häiriöitä vaikuttamalla niiden taustalla oleviin syihin. Tämä edellyttää poliisilta aloitteellista ja aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten, yhteisöjen ja ihmisten kanssa. Toimenpiteet kohdistetaan niin tekijöihin, uhriin, kohteisiin kuin rikostilanteisiinkin, erityisinä kohderyhminä ovat nuoret ja rikossenuusijat.

— Vakavien rikosten kuten esimerkiksi kansainvälisen ja järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden sekä huumausainerikollisuuden torjunnassa on lisätty kansainvälistä ja kansallista viranomaisyhteistyötä. Erityistä huomiota kiinnitetään vaativan rikostutkinnan toimintaedellytyksiin, rikosshyödyn jäljittämiseen sekä poliisin tiedustelutoiminnan tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen.

— Pelastustoimen uudistamista koskeva hallituksen esitys eduskunnalle on annettu.

— Palo- ja pelastustoimen, poliisin ja sosi-aali- ja terveystoimen hälytystoimintojen yhteistä hoitamista koskevaa kokeilua varten tarkoi-tetut valtion hätäkeskukset ovat aloittaneet toimintansa.

— Lähialueyhteistyötä pakolais- ja siirtolais-asioissa on kehitetty yhteistyössä muiden mi-nisteriöiden kanssa siten, että näillä alueilla siirrytään käyttämään kansainvälisesti hyväk-sytyjä toimintamenetelmiä. Pyrkimyksenä on vähentää lähialueilta Suomeen kohdistuvia pa-kolais- ja siirtolaispaineita.

— Aktiivisella osallistumisella EU:n hallitus-ten väliseen yhteistyöhön ja siihen liittyviin sopimusjärjestelyihin kehitetään menetelmiä no-

pean ja oikeusvarman päätöksenteon pohjaksi ulkomaalaiskysymyksissä.

— EU:n ulkorajoilla huolehditaan rajanylitysliikenteen joustavasta sujumisesta ja tehok-kaasta valvonnasta. Maahantulo- ja maastaläh-tötarkastukset suoritetaan kaikille matkustajil-le. EU:n sisärajalta ja Suomen ja Norjan välisellä rajalla tarkastukset toteutetaan pisto-kokein.

— Osana merenkulun kokonaisturvallisuutta on kehitetty kansainvälistä yhteistoimintaa ja meripelastuspalvelun kansallisia järjestelyjä.

— Rajavartiolaitoksen toimintaa ja siihen liittyvää lainsäädäntöä on uudistettu vastaa-maan toimintaympäristön ja tehtävien muutok-sia.

01. Sisäasiainministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
89 813 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	90 063 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	100 000
Muut toimintamenot	89 963 000
Bruttotulot	250 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	100 000
Muut tulot	150 000
<hr/> Nettomenot	<hr/> 89 813 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä kolmen viran ja 765 000 markan siirto momentilta 26.05.21, kahden viran ja 425 000 markan siirto momentilta 26.80.21 ja vuoden 1995 ensimmäiseen lisätalousarvioon viitaten lisäyksenä kaksi henkilö-

työvuotta ja 1 200 000 mk kuntien valtion-osuus uudistamisprojektia varten.

1996 määräraha	89 813 000
1995 määräraha	98 643 000
1995 I lisämääräraha	1 100 000
1994 tilinpäätös	106 817 000

51. (26.97.51) Eräät valtionavustukset

Momentille myönnetään 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen kuntaliitolle ruotsinkielisen kou-lutus- ja julkaisu-toiminnan tukemiseen, lippu-valistus- ja nimivalistusasioista aiheutuviin me-noihin Suomalaisuuden Liitolle, koulutus- ja valistustoimintaan Suomen Meripelastusseural-le ja meripelastusalan järjestöille sekä kansain-välisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) toiminnan tukemiseen.

1996 määräraha	700 000
1995 määräraha	680 000
1994 tilinpäätös	1 630 000

02. Ulkomaalaisvirasto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä ul-

komaalaisvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Päätöksenteko ulkomaalaisvirastossa on nopeaa ja oikeusvarmaa. Tiedot olosuhteista turvapaikanhakijoiden lähtöalueilla ovat luotettavia ja ajanmukaisia.

Ulkomaalaishallinnon tietojärjestelmä kehitetään toimivaksi.

Viranomaisten välistä teknistä tietojen vaihtoa kehitetään luomalla toimivat verkkoyhtey-

det ja poistamalla tietojen tallentamisessa olevia päällekkäisyyksiä. Tietosuojasta huolehditaan. Tietojärjestelmien kehittämisessä seurataan Euroopan unioniin liittyviä tarpeita.

Seuraavassa asetelmassa on eräitä ulkomaalaishallinnon palvelujen ja toimenpiteiden tarvetta ja määrää kuvaavia tunnuslukuja:

	1994	1995 arvio	1996 arvio
Suomessa pysyvästi asuvat ulkomaalaiset 1.1.....	55 500	62 000	70 000
Oleskelu- ja työluvut (kaikki viranomaiset).....	53 330	n. 55 000	n. 56 000
Turvapaikkahakemusten määrä	839	n. 1 000	n. 1 000
Turvapaikkapäätösten määrä	1 106	n. 1 000	n. 1 000
Perheenyhdistämisasiat.....	1 088	n. 1 000	n. 1 000
Myönnetyt muukalaispassit ja pakolaisten matkustusasiakirjat	2 696	n. 3 000	n. 3 500
Käännytyspäätökset (kaikki viranomaiset).....	2 616	n. 3 000	n. 3 000
Päätökset karkotusasioissa	258
Kansalaisuusasiat (päätökset)	1 842	n. 5 000	n. 5 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 176 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	24 926 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	3 774 000
Muut toimintamenot.....	21 152 000
Bruttotulot	1 750 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 700 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot.....	23 176 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhden viran ja 349 000 markan siirto momentilta 28.01.21, kahden viran ja 325 000 markan siirto momentilta 26.80.21 ja aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun viiden viran 763 000 markan palkkausmenot.

1996 määräraha	23 176 000
1995 määräraha	18 000 000

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ja keskushallinnon virastot ovat asettaneet valtion vuoden 1996 talousarviossa lääninhallituksille seuraavat yhteiset tulostavoitteet, joita lääninhallitukset toteuttavat toimivaltansa puitteissa:

Elinkeinot

Turvataan maaseudun joukkoliikenteen peruspalvelujen sekä taksi- ja sairausautopalvelujen riittävä määrä, laatu ja alueellinen kattavuus. Lääninhallitukset edistävät kunnissa tehtävää hallinnonalan rajat ylittävää henkilöliikenteen järjestämistä.

Kehitetään kaupunkiliikennettä siten, että joukkoliikenteen markkinaosuus pääosin kasvaisi; markkinaosuus ei saa pudota nykyisestä minkään kaupunkiseudun liikenteen osalta.

Turvataan linja-autoliikenteen palvelujen alueellinen kattavuus.

Läänin alueella liikenneonnettomuuksissa kuolleiden ja henkilövahinko-onnettomuuksien määrä vähenee valtioneuvoston periaatepäätöksessä tieliikenteen turvallisuuden parantamisesta asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden mukaan.

Läänikohtaista integroitua liikenneturvalli-

suussuunnittelua ja -työtä tehdään jatkuvana prosessina myös lähes kaikissa läänin kunnissa.

Lääninhallituksia kehitetään niin, että ne voivat toimia liikennejärjestelmien ja logistiikan alueellisina asiantuntijoina.

Markkinoilla olevien määräystenvastaisten tuotteiden määrä vähenee 20 % palvelut mukaan lukien.

Ainakin 1/3 keskeisten kulutustavaroiden markkinoista läänissä on systemaattisen markkinavalvonnan piirissä.

Kuluttajien hintatietoisuuden parantamiseksi tehdään yhdessä kuluttajaviraston kanssa valtakunnallisia hintavertailuja, minkä lisäksi hintoja vertaillaan läänikohtaisesti. Vertailuja kehitetään siten, että ne ovat paremmin läänin asukkaiden hyödynnettävissä.

Kuluttajien tyytyväisyys palveluelinkeinoista saataviin hintatietoihin paranee 5 % vuoteen 1995 verrattuna.

Horisontaalisia kartelleja ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevia kieltoja on valvottu alueellisesti ja paikallisesti merkittävisissä tapauksissa. Uusien yritysten alalle tuloa vaikeuttavia kilpailua vääristäviä julkisia ja yksityisiä järjestelyjä on selvitetty.

Opetus ja kulttuuri

Koulutusjärjestelyitä on uusittu ja koulutuksen voimavaroja on kohdennettu siten, että työelämän muuttuvat tarpeet, alueelliset erityistarpeet ja kansainvälistymisen - erityisesti Euroopan unioniin liittyvät - vaatimukset tulevat nykyistä paremmin otetuiksi huomioon.

Oppilaitosverkostoa ja muita koulutusjärjestelyitä uudistettaessa seurataan ja arvioidaan koulutuksen alueellista saavutettavuutta, tasa-arvoa ja tulokellisuutta.

Kirjastotoimessa tuetaan kirjastojen kehittämistä kulttuurisena kohtaamispaikkana ja edistetään kansalaisten pääsyä kansallisen ja kansainvälisen elektronisen tiedon käyttäjiksi sekä tallenteiden että tietoverkkojen välityksellä.

Taide-, nuoriso- ja liikuntatoiminta arvioidaan osana alueellisten sivistyspalvelujen verkostoa.

Sosiaali- ja terveystoimi

Keskeisten kansanterveysriskien vähentämiseksi tuetaan kuntia lisäämään sosiaali- ja terveystavoitteista yhteistyötä alue- ja paikallistasolla julkisten ja yksityisten tahojen osallistumiseen pohjautuen. Erityisesti pyritään edistämään kansalaisten omaa osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia sosiaali- ja terveyshuollossa.

Seurataan, että toimeentuloturva ja sosiaali-

ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus, laatu ja alueellisesti tasapainoinen kehitys on turvattu. Valvotaan palvelujen lainmukaisuutta ja jonotusaikojen kohtuullisuutta.

Tuetaan kuntien ja kuntayhtymien toimenpiteitä avopalvelujen ja asumispalvelujen vahvistamiseksi ja laitოსvaltaisuuden vähentämiseksi sekä edistetään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä pienaluekohtaista toimintatapaa.

Lisätään yhteistyötä eri viranomaisten ja järjestöjen kanssa pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sekä muiden maahanmuuttajien integraatiota edistävien vastaanottopalvelujen toteuttamiseksi.

Tuetaan kuntia ehkäisemään ja vähentämään ympäristöstä ja elintarvikkeista aiheutuvia terveyshaittoja.

EU-jäsenyyden edellyttämä elintarvikevalvontajärjestelmä on toteutettu.

Tarttuvien eläintautien valvonta ja eläinsuojelu sekä niistä johtuvat toimenpiteet on toteutettu EU-jäsenyyden edellyttämällä tavalla.

Turvallisuus ja oikeusturva

Lääninhallituksille ulosotonhaltijana kuuluvat asiat hoidetaan mahdollisimman joutuisasti ja laadukkaasti.

Lääninhallitusten ulosoton piiriviranomaisen tehtävät hoidetaan niin, että se edesauttaa ulosottopiirien toimintaa tulostavoitteiden saavuttamisessa.

Poliisi lisää aloitteellisuutta sidosryhmäyhteistyössä niin, että yhteistyö varmistaa yhteiskunnan jäsenille heidän tarvitsemansa palvelut laadukkaina ja yhteiskunnan kannalta mahdollisimman edullisella tavalla.

Rikosten ja häiriöiden estämiseen suuntautunut poliisitoiminta perustuu asiakkaiden palveluodotuksiin ja selvitettyihin palvelutarpeisiin.

Poliisi vaikuttaa siihen, että viranomaiset, yhteisöt ja yksittäiset kansalaiset lisäävät osallistumistaan rikollisuuden torjuntaan.

Tulipaloissa kuolleiden määrä vähenee kymmenessä vuodessa nykyisestä keskimääräisestä 100:sta hengestä vuodessa 75 henkeen vuodessa.

Tavanomaista vaarallisempien kohteiden patotarkastuksia tehostetaan parantamalla tarkastusten laatua. Lääninhallitukset puuttuvat keran vuodessa tehtävien tarkastusten laiminlyön-teihin.

Pelastusorganisaatioiden toimintavalmius säilytetään vuoden 1994 tasolla siten, että apu saapuu paikalle keskimäärin yhtä nopeasti kuin vuonna 1994.

Hallinto

Lääninhallitusten voimavarat sopeutetaan väheneviä ja osin lisääntyviä tehtäviä vastaavasti ja lääninhallitus huolehtii toimintansa kehittämisestä sille asetettujen painopisteiden mukaisesti. Henkilöstön supistaminen toteutetaan ensisijaisesti uudelleenkohdentamalla ja työnantaja tukee henkilöstön sopeuttamista.

Lääninhallitukset edistävät paikallishallinnon monitoimialaisten palvelutoimistojen toiminnan aloittamista alueellaan.

Lääninhallitukset tehostavat tukipalvelujaan ja tarjoavat niitä muille aluehallinnon viranomaisille.

Lääninhallitukset ylläpitävät ja kehittävät hallinnonalan tietoliikenneverkon palveluita sekä muita tietohallinnollisia tukipalveluja uusien tarpeiden mukaisesti.

Lääninhallitusten vertailukelpoiset toimintamenot supistuvat edelliseen vuoteen verrattuna 7 % ja työn tuottavuus kasvaa 2,5 %.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 316 616 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	320 174 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	2 750 000
Muut toimintamenot	317 424 000
Bruttotulot	3 558 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	2 558 000
— muut tulot	1 000 000
Nettomenot	316 616 000

Määrärahaan sisältyy vuoden 1995 talousarviossa ehdollisena myönnetty 21 470 000 mk poliisin lääninjohdon 99 viran palkkausmenoina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 300 000 mk poronlihan tarkastustoiminnan menojen siirtona momentilta 30.01.25, 250 000 mk yhden viran siirtona momentilta 26.80.21 ja vähennyksenä 133 000 mk yhden viran siirtona momentille 25.01.21, 784 000 mk kuuden viran siirtona momentille 25.10.23, 133 000 mk yhden viran siirtona momentille 25.47.21, 765 000 mk kolmen viran siirtona momentille 26.01.21, 778 000 mk viiden viran siirtona momentille 26.06.21, 588 000 mk neljän viran siirtona momentille 26.75.21, 4 316 000 mk 17 viran siirtona momentille 28.10.21, 939 000 mk kuuden viran siirtona momentille 29.10.21, 313 000 mk kahden viran siirtona momentille 29.83.21, 749 000 mk kolmen viran siirtona momentille 34.06.21, 514 000 mk kolmen viran siirtona momentille 35.26.21 ja 9 740 000 mk 268 henkilön kahden kuukauden palkkausmenoina momentille 35.26.21.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on muutosehdotuksena otettu huomioon 2 000 000 mk Oulun lääninhallituksen peruskorjattujen toimittajien kalustamiseen ja 1 680 000 mk lääninhallituksille toistaiseksi jääneiden oikeushallintotehtävien hoitamiseen sekä 200 000 mk lääninhallitusten rekisteritietojen hyväksikäytön edistämiseen.

1996 määräraha	316 616 000
1995 määräraha	337 224 000
1994 tilinpäätös	409 266 817

06. Rekisterihallinto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä väestörekisterikeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Rekisteritoimistoilla on tekniset edellytykset tallentaa väestötietojärjestelmään tietoliikenneyhteyksin kaikki niille toimitetut muutostiedot.

— Tietojen konekielistä ilmoittamista väestötietojärjestelmään lisätään. Tällä tavoin saadaan syntymätiedoista 5 % sairaaloista, raken-

nushanketiedoista 70 % kunnista (vuoden 1994 toteutuma 60 % ja vuoden 1995 tavoite 65 %) ja kiinteistötoimitustiedoista 50 % kiinteistöviranomaisilta.

— Asuinrakennusten koordinaattitiedot rekisteröidään edelleenkin kattavasti. Muiden rakennusten koordinaattitietojen kattavuus on 93 % (vuonna 1994 91 %).

— Väestötietojärjestelmästä luovutetaan yhteensä 85 miljoonaa tietoyksikköä. Hallinnossa ja tuomioistuimissa tarvittavat väestötiedot han-

kitaan väestötietojärjestelmästä pääsääntöisesti viran puolesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla viranomaiskäyttöön joustavasti soveltuvalla tavalla. Väestötietojärjestelmän kyselypalvelujen käyttö (puhelinpalvelut, sanomavälitteinen tietopalvelu, suorakäyttö ja sovelluskysely) lisääntyy yhteensä 10 % vuoteen 1995 verrattuna. Virkatodistusten määrä on enintään 0,9 miljoonaa (vuoden 1994 toteutuma 1,3 miljoonaa ja vuoden 1995 tavoite 1 miljoonaa).

— Tietopalveluhakemusten keskimääräinen käsittelyaika on lauantai- ja pyhäpäivät mukaan luettuina 5 päivää (vuoden 1994 toteutuma ja vuoden 1995 tavoite 5 päivää).

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarviotoimintayhteyden käsittelyn yhteydessä rekisteritoimistoille seuraavat väestötietojärjestelmää koskevat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Väestötietojärjestelmää päivitetään jokai-

sena arkipäivänä. Rekisteröitävien muutostietojen kokonaismäärä on noin 2 miljoonaa. Tiedot ovat asiakkaiden saatavilla keskimäärin 1—3 viikon kuluttua rekisteröitävän tapahtuman syntymisestä. Syntymäilmoituksen, lapsen rekisteröinti-ilmoituksen ja kuolinilmoituksen rekisteröinti-aika on keskimäärin enintään 7 päivää (vuoden 1995 tavoite 10 päivää).

— Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella laadittavat todistukset annetaan asiakkaalle odottaessa tai ne lähetetään postitse päivän kuluessa.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisterihallinnolle lisäksi seuraavat tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet vuodelle 1996:

— Työn tuottavuus nousee 2 % vuoden 1995 tasosta.

— Yksikkökustannukset pienenevät 3 % vuoden 1995 tasosta.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot mk	71 208 428	66 000 000	66 000 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk.....	54 000 000	51 000 000	50 000 000
Käyttäjämää	17 208 428	15 000 000	16 000 000
— % tuloista.....	24,1	22,7	24,2
Osuus yhteiskustannuksista mk	3 970 000	3 600 000	3 600 000
Ylijäämä mk	13 238 428	11 400 000	12 400 000
— % tuloista.....	18,6	17,3	18,8
Hintojen muutos %.....	3,0	0,0	—2,0
Volyymien muutos %.....	46,0	—9,3	2,0
Tuottavuuden muutos %.....	4,0	2,0	2,0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 112 924 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	179 924 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	50 000 000
Muut toimintamenot.....	129 924 000
Bruttotulot	67 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	66 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	37 000 000

— muut suoritteet.....	29 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot.....	112 924 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 778 000 mk viiden viran siirtona momentilta 26.05.21 ja 121 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden viran palkkausmenoina.

1996 määräraha	112 924 000
1995 määräraha	113 527 000
1994 tilinpäätös	114 076 000

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisitoimen tavoitteina ovat paikallispoliisin edelleen kehittäminen, vakavan rikollisuuden torjunta sekä sellaisen toimintamallin laajentaminen, jolla poliisi pyrkii ennalta estämään rikoksia ja häiriöitä vaikuttamalla niiden taustalla oleviin syihin.

Henkilöön kohdistuvien törkeiden rikosten ja niiden yritysten (murha, tappo, törkeä ryöstö, väkisinmakaaminen ja törkeä pahoinpitely) selvitystaso pidetään keskimäärin 80 %:ssa ja kaikkien rikoslakirikosten selvitystaso keskimäärin 43 %:ssa.

Tunnusluvut

YLEINEN JÄRJESTYS JA TURVALLISUUS

— turvallisuusindeksi (1993 = 100) 93

— toimintavalmiusaika kiireellisissä hälytystehtävissä 10

RIKOSTORJUNTA

— rikoslakirikosten selvitysaste, % 44

— törkeiden yksilöön kohdistuvien rikoslakirikosten selvitysaste, % 78

LIIKENNETURVALLISUUS

— liikenneturvallisuusindeksi (1993 = 100) 102

LUPAPALVELUT

— kustannukset mk/keskeisten lupien määrä 344

SYYTTÄJÄTOIMI

— keskimääräinen käsittelyaika, kk 3

ULOSOTTOTOIMI

— täytäntöönpanon onnistuminen

- osuus käsitellyistä asioista, % 45

- osuus käsitellyistä mk-määristä, % 21

— keskimääräinen käsittelyaika, kk 9

	1994 Toteutunut	1995 Arvio	1996 Tavoite
93	100	100	
10	10	10	
44	43	43	
78	80	80	
102	102	104	
344	293	293	
3	3	3	
45	49	47	
21	23	23	
9	7	7	

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 575 477 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	2 616 477 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	16 255 000
Muut toimintamenot	2 600 222 000
Bruttotulot	41 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut kuin lupapalvelujen suoritteet.	19 000 000
Muut tulot	22 000 000
Nettomenot	2 575 477 000

Momentin määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon valtion kiinteistöhallinnon menoina 3 017 000 mk, 7 058 000 mk

Liikenneturvallisuus pidetään sellaisella tasolla, että indeksin arvo on vähintään 104 (1993=100). Liikennevalvonnan vaikuttavuutta lisätään niin, että rattijuoppojen ja 10 km/h tai sitä suurempaa ylinopeutta ajavien osuus liikennevirrassa vähenee.

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä poliisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun 46 viran palkkausmenoina ja neljän viran siirtona 588 000 mk momentilta 26.05.21.

1996 määräraha	2 575 477 000
1995 määräraha	2 536 017 000
1995 I lisämääräraha	25 000 000
1994 tilinpäätös	2 588 778 789

23. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 115 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista, pelastustehtävistä, hirvieläinvahingoista, virantoimitusvahingoista, eräistä hautauskuluista, ulkomaalaisten sotilashautojen hoidosta, ulosoton kustannuksista, henkilökorttien, passien ja EU- ja ETA-maiden kansalaisten oleskelulupakorttien painatukses-

ta, tulkkauspalvelujen ostosta, saattokuljetuksista sekä lääninhallitusten maksettavaksi määrättyjen palautettavien sakkujen koroista, kuu- luttamismenoista ja valtion maksettavaksi määrättyistä ulosottokustannuksista ja vahingonkor- vauksista sekä ajokorttien valmistuksesta auto- rekisterikeskukselle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös poliisille kan- sainväliseen rauhanturvaamistoimintaan osallisu- tumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	115 000 000
1995 määräraha	115 000 000
1994 tilinpäätös	123 889 281

(74.) *Eräät rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousar- viosta ja sen määräraha on budjetoitu momen- tillle 28.64.74.

1995 määräraha	9 250 000
1994 tilinpäätös.....	11 092 000

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä pe- lastushallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuo- delle 1996:

Tulipalojen lukumäärä teollisuuslaitoksissa, majoitusliikkeissä, hoitolaitoksissa ja asuinra- kennuksissa vähenee vuoden 1994 tasosta tai pysyy ennallaan.

Tulipaloissa kuolleiden lukumäärä vähenee keskimäärin 2,5 henkilöä vuodessa.

Pelastusorganisaatioiden toimintavalmius säi- lytetään vuoden 1994 tasolla, siten, että apu saapuu paikalle vuonna 1996 keskimäärin yhtä nopeasti kuin vuonna 1994.

Vahinkojen määrä teollisuuslaitosten, majoit- usliikkeiden, hoitolaitosten ja asuinrakennus- ten tulipaloissa laskee vuoden 1994 tasosta tai pysyy ennallaan.

Metsäpalojen keskimääräinen paloala piene- nee tai pysyy 0,5 hehtaarissa.

Palokuntien kustannukset sammutustehtävää kohti laskevat vuoden 1994 tasosta tai pysyvät ennallaan.

Valtion väestönsuojeluorganisaatio on pää- osin uusittu.

Aluehallinnon yhteistoimintajärjestelmät suuronnettomuustilanteissa ja poikkeusoloissa on selvitetty ja mm. läänien johtokeskusten kokoonpanot tarkistettu.

Säteilyvalvontajärjestelmää ylläpidetään vuo- den 1994 tasoisena. Teknisesti järjestelmä mah- dollistaa kattavan tilannekuvan saannin 15

minuutissa johtokeskuksiin ja virrehälytysten määrä on enintään 1 % automaattisten mitta- usasemien määrästä.

Väestönsuojelun ilmahälytysjärjestelmän uu- siminen saatetaan loppuun. Teknisesti järjestel- mä mahdollistaa hälytyksen välittämisen 15 sekunnissa päänälytyskeskuksesta kunnan joh- tokeskukseen.

Sisäasiainministeriön määräysten mukaan ra- kennettujen väestönsuojien rakentamiskustan- nukset ovat keskimäärin enintään 2 % raken- nusten kokonaiskustannuksista.

Pelastusopistossa suoritetaan 156 ammatti- tutkintoa ja koulutettavapäiviä kertyy 67 773. Oppilaitoksen järjestelmillä kursseilla kustan- nukset ovat keskimäärin enintään 689 mk/kurs- sipäivä/henkilö.

21. *Pelastushallinnon toimintamenot* (siirto- määräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 71 387 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen kou- lutustoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 2 453 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	73 175 000
Maksullisen koulutustoiminnan erillis- menot	3 816 000
Muut toimintamenot.....	69 359 000
Muut Pelastusopiston toimintamenot..	40 638 000
Hätäkeskusten toimintamenot.....	15 700 000
Muut pelastushallinnon toimintamenot.	13 021 000
Koulutuksen bruttotulot	1 788 000

Maksullisen koulutustoiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	425 000
— muut suoritteet.....	1 363 000
Nettomot.....	71 387 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 425 000 mk kahden viran siirrosta momentille 26.01.21, 325 000 mk kahden viran siirrosta momentille 26.02.21 ja 250 000 mk yhden viran siirrosta momentille 26.05.21 sekä lisäyksenä 787 000 mk valtion kiinteistöhallinnon menoina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös kansainvälisen pelastustoiminnan koulutusohjelmiin osallistumisesta ja niiden järjestämisestä aiheutuvat menot 800 000 mk.

Valtion kokeiluhätäkeskukset aloittavat toimintansa 1.4.1996 neljällä alueella palo- ja pelastustoimen ja poliisin yhteisinä hätäkeskuksina. Pääosa henkilöstöstä siirretään niihin toimintansa lopettavista kunnallisista aluehälytyskeskuksista ja poliisin hätäkeskuksista. Poliisien palkkausmenot maksetaan vuonna 1996 momentilta 26.75.21.

1996 määräraha	71 387 000
1995 määräraha	78 053 000
1994 tilinpäätös.....	76 043 000

22. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä kulutusmenoihin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun ja siihen liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta ilmailulaitokselle, metsäpalojen tähyystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lentoturvallisuustason vaatimusten nostamisesta aiheutuva lentokustannusten nousu 600 000 mk ja helikopterien lisääntyvistä käytöstä palokuntien tukena ja kuljetusvälineenä alueellisissa pelastustehtävissä aiheutuvat menot 1 000 000 mk sekä vähennyksenä 800 000 mk momentille 28.99.23 budjetoituna arvonnalisäveromenoina. Määrärahaa käytetään myös Yhdistyneitten kansakuntien alaisuuteen kuuluvan UNDAC (United Nations Disaster Assessment and Coordination Stand-by team) ryhmän komennusten aikaisiin palkkaus- ja toimintakustannuksiin.

1996 määräraha.....	4 800 000
1995 määräraha.....	4 000 000
1994 tilinpäätös.....	7 398 600

31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, väestönsuojelulain (438/58) 27 §:n mukaisen korvausten maksamiseen väestönsuojelutehtäviä hoitaville vapaaehtoisille järjestöille sekä väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaisen korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
— valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin	5 000 000
— valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin.....	18 000 000
— väestönsuojelulain 27 §:n mukaiset korvaukset vapaaehtoisille järjestöille	1 800 000
— väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaiset korvaukset ja avustukset....	1 200 000

Yhteensä 26 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hälytysaluejaon uudistamiseen liittyvä aluehälytyskeskusten yhdistämisen rahoitustarve.

1996 määräraha	26 000 000
1995 määräraha	26 000 000
1994 tilinpäätös.....	21 798 799

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 28.64.75.

1995 määräraha	5 000 000
1995 I lisämääräraha.....	10 400 000
1994 tilinpäätös.....	10 712 000

(87.) Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 28.64.87.

1995 määräraha.....	1 250 000
---------------------	-----------

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Matkailuliikenteen arvioidaan vilkastuvan edelleen erityisesti eteläisellä merialueella ja itärajalta. Rajavartiolaitos huolehtii osaltaan rajanylityspalveluiden kehittämisestä ja siitä, että liikenne sujuu joustavasti ja se valvotaan tehokkaasti. Myös muu Euroopan unionin ulkorajavalvonta pidetään korkealla tasolla. Sisärajoilla ja Suomen ja Norjan välisellä rajalla valvonta säilytetään nykyisellä tasolla ja tarkastukset toteutetaan pistokokein. Vilkastuva matkailu ja muu valtakunnan rajat ylittävä toiminta lisää myös lieveilmiöitä ja kasvattaa merialueella meri- ja ympäristöonnettomuuksien todennäköisyyttä.

Sisäasiainministeriö on alustavasti hyväksynyt rajavartiolaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— *Rajojen vartiointi ja sitä tukeva valvonta:* Rajatilanteen muutokset havaitaan ja rajatapahtumiin kytetään vaikuttamaan tärkeimmillä alueilla välittömästi. Rajatapahtumat selvitetään nopeasti. Tuottavuus (valvonnan kattavuus/henkilötyövuosi) paranee 1 % vuodesta 1995.

— *Rajanylikulun valvonta:* Rajavartiolaitoksen valvomilla Euroopan unionin ulkorajojen rajanylityspaikoilla suoritetaan maahantulo- ja maastalähtötarkastukset kaikille matkustajille (v. 1994 4,3 milj., v. 1996 5,8 milj.). Sisärajoilla ylläpidetään jatkuva valvonta ja tarkastukset toteutetaan pistokokein. Matkustajien keskimääräiset odotusajat rajanylityspaikoilla ovat poikkeustilanteita lukuunottamatta maarajoilla enintään 15 minuuttia ja merirajoilla enintään 1 tunti. Tuottavuus (painotetut suoritteet/henkilötyövuosi) paranee 2 % vuodesta 1995. Taloudellisuus (painotetut suoritteet/toimintamenot) paranee 2 % vuodesta 1995.

— *Pelastus- ja avustustoiminta:* Merivartiostoissa ylläpidetään jatkuva meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysvalmiutta. Meripelastusvalmiutta Suomenlahdella tehostetaan yhteistyössä Venäjän ja Viron kanssa, muualla suoritusvalmius säilytetään vuoden 1994 tasolla.

— *Sotilaallinen maanpuolustus:* Asevelvolliset koulutetaan niin, että he kykenevät toimimaan tarvittaessa rajanvartiointitehtävissä ja sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävissä. Sotilaskou-

lutusta on suunniteltu antaa yhteensä 2 950 varusmiehelle ja reserviläiselle (v. 1994 2 266).

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 863 009 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan enintään 5 000 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen sekä rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk. Rajavartiolaitos oikeutetaan ajanmukaisesti keskiraskaiden helikoptereiden valvontajärjestelmät ja peruskorjaamaan vaihteistot vuosina 1996—1998. Valtuuden käytöstä on laskettu aiheutuvan menoja 6 000 000 mk vuonna 1996 ja yhteensä 15 000 000 mk vuosina 1997 ja 1998.

Selvitysosa: Momentin määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 949 000 mk valtion kiinteistöhallinnon menoina.

1996 määräraha	863 009 000
1995 määräraha	859 714 000
1994 tilinpäätös	856 862 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kevyen 2-moottorisen helikopterin loppurahoitukseen.

Selvitysosa: Kevyen kaksimoottorisen helikopterin hankintaan myönnettiin vuoden 1995 talousarviossa 32 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1995 myönnetyn 7 900 000 markan lisäksi 24 100 000 mk vuonna 1996 sekä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat hankintasopimuksen mukaiset maksut.

1996 määräraha	24 100 000
1995 määräraha	33 900 000
1994 tilinpäätös	64 520 000

74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sekä talonrakennusta että muista rakennushankkeista, joiden kustannusarvio on yli 1 000 000 mk, aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
			1000 mk	mk/m ²		
1.	Kajaanin kasarmin perusparannus.....	14 775	16 200	1 100	12 000 000	3 000 000
2.	Muut hankkeet				6 820 000	6 900 000
					Yhteensä	9 900 000

<i>Selvitysosa:</i> Momentilta aiemmin rahoitetun	1996 määräraha	9 900 000
Imatran tulli- ja raja-aseman loppurahoitus on	1995 määräraha	7 000 000
otettu huomioon momentilla 28.64.74.	1995 I lisämääräraha	10 100 000
	1994 tilinpäätös.....	27 872 000

97. (26.97, osa) Avustukset kunnille

Selvitysosa: Kunnallistalouden rahoitusasemaa ovat parantaneet toimintamenojen säästöt, alhainen investointitaso, veroäyriin hinnan nousu ja yhteisöveron tuoton kasvu. Kuntien velkaantumismuutos on hidastunut. Kuntien menojen arvioidaan kasvavan palkkamenojen kasvun takia. Kuntien rahoitusasema pysyy koh-

tuullisena verotulojen kasvun takia. Liikkumavara on kuitenkin varsin kireä suhteessa investointitarpeisiin ja nouseviin lainanhoitokustannuksiin. Kunnallistalouden liikkumavara vaihtelee suuresti kunnittain ja saattaa muodostua vaikeaksi valtionosuusleikkausten vuoksi huomattavan velkaantuneissa kunnissa.

Eräitä tunnuslukuja kuntien ja kuntayhtymien taloudesta 1993—95; kuntien tilinpito:

	1993	1994 ¹⁾	1995 ¹⁾
Verotulot, milj. mk.....	47 858	53 000	56 000
Valtionosuudet, milj. mk.....	40 738	37 900	37 200
Vuosikate, milj. mk.....	10 342	10 600	10 600
Veroäyriin keskihinta, p.....	17,2	17,5	17,5
Lainakanta, milj. mk.....	31 567	29 400	29 500

¹⁾ Ennakkotieto

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamisesta. Esityksen mukaan luovutaan kantokäyttöluokituksen käyttämisestä valtionosuuksien määräytymisperusteena yleistä valtionosuutta, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväkohtaisia valtionosuuksia määrättäessä. Samoin luovutaan opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuuksien myöntämisestä kantokäyttöluokituksen mukaan. Kuntien osuudesta kansaneläkkeiden lisäosaosuuksien rahoittamiseen (Kela-maksu) luovutaan vähentämällä vastaavasti kuntien valtionosuuksia. Kuntien valtionosuuslain mukaista valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon

tarkistusta ei toteuteta vuonna 1996 eikä vuoden 1996 valtionosuuksia tarkisteta kustannustason muutoksen perusteella.

Kantokäyttöluokitusta ja nykyistä verotulotäydennystä ei jatketa. Kuntien verotuloissa olevat erot otetaan huomioon kuntien verotuloihin perustuvalla tasauksella. Tasausraja on 90 % koko maan keskimääräisistä laskennallisista kuntien (poislukien Ahvenanmaan kunnat) verotuloista asukasta kohden. Verotuloihin luetaan kunnallisvero, kuntien osuus yhteisöveron tuotosta sekä kiinteistövero. Kunnille, joiden laskennallinen verotulo alittaa 90 %:n tasausrajan myöntää sisäasiainministeriö verotuloihin perustuvaa tasaustasua siten, että tasaustasua yhdessä kunnan oman laskennallisen verotulon kanssa on 90 % koko maan vastaavasta vero-

tulosta. Kuntien, joiden verotulot ylittävät 90 %:n tasausrajan, valtionosuuksiin tehdään vähennys, joka on 40 % kunnan oman verotulon ja tasausrajan erotuksesta.

Verotuloihin perustuvan tasauksen mukaisesti sisäasiainministeriön myöntämät valtionosuuksien tasauslisät ovat yhteensä 2 673 milj. mk, josta sisäasiainministeriön hallinnonalalle on budjetoitu 294 milj. mk, opetusministeriön hallinnonalalle 936 milj. mk ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle 1 443 milj. mk.

Verotulojen tasauksen mukaiset valtionosuuksien vähennykset tehdään sisäasiainministeriön, opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön myöntämiin valtionosuuksiin hallinnonalojen vuoden 1995 valtionosuuksien suhteessa. Vähennykset ovat yhteensä 3 040 milj. mk. Vähennyksistä 334 milj. mk tehdään sisäasiainministeriön yleisestä valtionosuudesta, 1 064 milj. mk opetusministeriön tehtäväkohtaisista valtionosuuksista ja 1 642 milj. mk sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksista. Kuntien verotuloihin perustuvan tasauksen nettovaikutus valtion talousarvioon on arviolta -367 milj. mk.

Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuudet myönnetään prosenttisuutena kustannuksista. Valtionosuusprosentti määräytyy kunnan laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen perusteella.

Opetus- ja kulttuuritoimen nykyisten kanto-kykyluokittain porrastettujen valtionosuusprosenttien poistuessa määritetään kaikille kunnille yhteiset valtionosuusprosentit siten, että valtionosuuksien kokonaismäärä ei tästä johtuen muutu vuoden 1995 tasosta. Vastaavasti sosiaali- ja terveydenhuollon asukaskohtaisiin valtionosuuksiin tehdään korotus siten, että kanto-kykyluokkakertoimen poistuessa valtionosuuksien kokonaismäärä pysyy ennallaan.

Kuntien Kela-maksun poistuminen on otettu vähentävänä tekijänä huomioon määriteltäessä sisäasiainministeriön yleisen valtionosuuden määrää. Yleiseen valtionosuuteen käytettäväksi jäävä markkamäärä on mitoitettu siten, että vuonna 1995 kunnille myönnetystä yleisen valtionosuuden ja verotulotäydennyksen yhteismäärästä on vähennetty vuoden 1995 Kela-maksua vastaavasti 4 220 milj. mk sekä annettavan lakiesityksen mukainen verotuloihin perustuva tasauslisä sekä lisätty siihen verotuloihin perustuva tasausvähennys. Tällöin uusien eduskunnalle annettavien lakiesitysten mukai-

nen valtionosuusjärjestelmä Kela-maksun poistumien huomioon ottaen pitää valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon vuoden 1995 tasossa mahdollisimman tarkoin ennallaan.

Annettavan lakiesityksen mukaan uuden valtionosuusjärjestelmän aiheuttamat vaikutukset kuntien talouteen rajataan +/- 200 markkaan asukasta kohden. Tämä edellyttää kuntakohtaisten vähennysten ja lisäysten tekemistä (siirtymätasaukset) uuden valtionosuusjärjestelmän mukaisiin valtionosuuksiin. Siirtymätasaukset jaetaan hallinnonaloittain samassa suhteessa kuin verotulojen perusteella tehtävät vähennykset ja lisäykset. Nettomääräinen valtionosuuksien lisäys on arviolta 66 milj. mk. Tästä lisäyksestä 7 milj. mk on yleisen valtionosuuden lisäystä, 23 milj. mk opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien lisäystä ja 36 milj. mk sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäystä.

Tasausmenettelyssä otetaan huomioon myös eduskunnassa olevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamista koskevan lakiesityksen mukaiset muutokset kuntien valtionosuuksiin. Tasausmenettelyssä ei oteta huomioon muutoksia perustamishankkeiden valtionosuuksien myöntämisessä.

Siirtymätasauksen perusteena olevien uusien valtionosuuksien määräytymisperusteiden ja Kela-maksun poistumisen vaikutukset kunnittain on laskettu vuoden 1995 tasossa. Laskelmissa vuoden 1995 valtionosuuksien vähennykset on sisällytetty vähennyksinä uuden valtionosuusjärjestelmän keskimääräisiin valtionosuuksiin sekä valtionosuuksien perusteena oleviin yksikköhintoihin ja keskimääräisiin markkamääriin. Näin ollen vuoden 1995 valtionosuusleikkauksia ei jatketa äyrimääriin ja asukasluokkiin perustuvina.

Tehtyjen laskelmien mukaan 3 kunnan osalta yleinen valtionosuus ei riitä verotuloihin perustuvaan tasausvähennykseen ja siirtymätasaukseen. Tämän vuoksi loppuosa vähennyksistä, yhteensä arviolta 27 milj. mk on tarkoitus tehdä 11 milj. markan vähennyksenä opetusministeriön ja 16 milj. markan vähennyksenä sosiaali- ja terveysministeriön valtionosuuksiin.

Annettavan lakiesityksen mukaan laista sekä lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä johtuvat valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutokset otetaan huomioon vuoden 1996 alusta lukien ainoastaan silloin, kun ne aiheutuvat asianomaisista tehtävää koskevien säännösten muutoksista.

Opetusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös sisäasiainministeriön myöntämään yleiseen valtionosuuteen siltä osin kuin vuonna 1993 voimaan tulleessa valtionosuusuudistuksessa siirrettiin valtionosuuksia sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Eduskunnalle annettavan lakiesitysten mukaan yleisen valtionosuuden vahvistamisessa ei enää otettaisi vuonna 1996 huomioon muiden hallinnonalojen kuntien valtionosuustehtävien muutoksia, vaan ne otettaisiin kokonaisuudessaan huomioon mainittujen hallinnonalojen tehtäväkohtaisissa valtionosuuksissa.

Eduskunnalle annettavan lakiesityksen mukaan vuoden 1996 valtionosuuksia vähennetään yhteensä 3,8 mrd mk. Vähennyksen mitoituksessa on otettu huomioon veroperustemuutosten aiheuttama 700 milj. markan lisäys kuntien verotuloihin vuonna 1996. Vähennykset kohdistetaan saman suuruisina kuntiin asukasta kohden laskettuna ja kohdennettuna hallinnonaloittain vuoden 1995 valtionosuuksien suhteessa. Vähennyksestä sisäasiainministeriön osuus on 418 milj. mk, opetusministeriön osuus 1 330 milj. mk ja sosiaali- ja terveysministeriön osuus 2 052 milj. mk.

31. (26.97.31 ja 33) *Kuntien yleinen valtionosuus ja verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasauslisä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 263 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain sekä kuntien valtionosuuksien määrätymisestä vuonna 1996 ja eräistä muutoksista valtionosuuslainsäädäntöön annettavan lain mukaisen yleisen valtionosuuden sekä verotuloihin perustuvien valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamisesta.

Kunnan yleinen valtionosuus määräytyy etukäteen vahvistettavan keskimääräisen markkamäärän ja kuntakohtaisten määrätymisperusteiden mukaisena ja keskimääräinen markkamäärä on 304 markkaa vuonna 1996.

Luvun perusteluihin viitaten kunnan yleinen valtionosuus on mitoitettu vuoden 1995 tasossa 1 680 000 000 markaksi. Vähennyksenä on otettu huomioon kuntien verotuloihin perustuvasta tasauksesta aiheutuva 334 000 000 mk ja lisäyksenä uudesta valtionosuusjärjestelmästä aiheutuvien kuntakohtaisten muutosten rajaami-

seen perustuvien tasauslisien ja -vähennyksien aiheuttama sisäasiainministeriön osuus 7 000 000 mk. Määrärahan lisäyksenä on otettu huomioon 27 000 000 mk, joka on mainituista tasauksista vähennyksenä sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön momenteille siirtyvä osa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon asukasluvun lisäyksestä aiheutuva 7 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu vähennyksenä huomioon kuntien valtionosuuksien määräytymisestä vuonna 1996 annettavan lain mukaisesti 418 000 000 mk.

Kuntien verotuloihin perustuva tasauslisä määräytyy kunnan asukasta kohden lasketun laskennallisen verotulon ja kaikkien kuntien vastaavan keskimääräisen verotulon perusteella. Tasausraja on 90 % kaikkien kuntien verotuloista. Kunnalle, jonka verotulo alittaa 90 %:n rajan, myönnetään tasauslisää, joka on tasausrajan ja kunnan oman verotulon erotus. Kunnan, jonka verotulo ylittää tasausrajan, valtionosuutta vähennetään markkamäärällä, joka on 40 % tasausrajan ylittävästä osasta.

Verotuloihin perustuvaa tasauslisää myönnetään 346 kunnalle ja 93 kunnan valtionosuuksia vähennetään laskennallisten verotulojen perusteella. Sisäasiainministeriö myöntää verotuloihin perustuviin valtionosuuksien tasauslisiin yhteensä 2 673 000 000 mk, josta tältä momentilta maksetaan sisäasiainministeriön osuutena 294 000 000 mk. Lisäksi sisäasiainministeriöllä on oikeus käyttää momenttien 29.43.31, 29.94.30, 29.98.50 ja 33.32.30 määrärahoja kuntien verotuloihin perustuvien tasauslisien maksamiseen.

Luvun perusteluihin viitaten kuntien verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen edellyttämät valtionosuuksien tasausvähennykset tehdään tämän momentin lisäksi talousarvion momenteilta 29.43.31, 29.94.30, 29.98.50 ja 33.32.30.

1996 määräraha	1 263 000 000
1995 määräraha	5 521 000 000
1995 I lisämääräraha.....	51 318 000
1994 tilinpäätös.....	5 713 423 874

(32.) *Kuntien yhdistymisavustukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta siksi, että ei ole tehty päätöksiä kuntaliitoksista, jotka tulisivat voimaan vuoden 1996 alusta.

1995 määräraha 27 000 000
 1994 tilinpäätös..... 35 297 249

1996 määräraha 70 000 000
 1995 määräraha 20 000 000
 1994 tilinpäätös..... 71 000 000

34. Kuntien harkinnanvarainen avustus

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 18 §:n mukaisen harkinnanvaraisen avustuksen maksamiseen kunnille ja kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/94) mukaisten kuntaselvittäjien palkkaamiseen projektiluonteisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen myöntämiseksi ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja. Avustusta on tarkoitus myöntää tällä perusteella 20 kunnalle. Määrärahasta on varattu 50 000 000 markkaa lähinnä alimpien kantokykyluokkien kunnille, joille vuoden 1996 valtionosuusjärjestelmän uudistus ja valtionosuusleikkaukset yhdessä aiheuttavat kohtuuttomia menetyksiä. Määrärahan myöntämisperusteina käytetään muun muassa kunnan harvaa asutusta, kaksikielisyyttä sekä saaristoisuutta.

(43.) Maakunnan kehittämistäraha (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 26.98.43.

(51.) Eräät muut valtionavustukset

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 26.01.51.

(61.) EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 26.98.61.

80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/94) mukaisten korkotukien ja lainojen maksamiseen. Korkotukeen oikeuttavien uusien lainojen määrä saa olla vuonna 1996 enintään 50 milj. mk. Vakautuslainoja ei vuonna 1996 myönnetä.

1996 määräraha 17 500 000
 1995 määräraha 15 000 000
 1994 tilinpäätös..... 10 128

98. (26.97, osa) Alueiden kehittäminen

Selvitysosa: Alueellisella kehittämisselviöllä huolehditaan, että maan kaikki alueet, kaupungit ja maaseutu kehittyvät tasapuolisesti. Sisäasiainministeriö luo edellytykset aluekehittämistyölle ja EU:n rakennerahastojen hyväksikäytölle sekä huolehtii, että tavoite 6, 2 ja 5b ohjelmien sekä yhteisöaloitteiden toteuttamiseen varataan riittävät kansalliset määrärahat valtion talousarvioon. Tavoitteena on edelleen parantaa yhteistyötä sekä kansallisessa että EU-ohjelmatyössä. Maakunnan liittojen asemaa omalla alueellaan aluekehitystyössä selkeytetään. EU:n aluekehitysrahaston varojen käytön painopiste on uusien yritysten luomisessa ja verkostoyhteistyön vahvistamisessa. Rahaston varat ohjataan eri hallinnonaloille ja maakun-

nan liitoille tehtyjen ohjelmien toteuttamista varten.

43. (26.97.43) Maakunnan kehittämistäraha (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 104 500 000 mk.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha, jota saadaan käyttää kyseisen pykälän mukaisten menojen ja Barentsin Euro-arktisesta alueellisesta yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastoista rahoitettavia ohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen val-

tion osalta sekä yhteisöaloitteita ja pilottihankkeita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta.

Määrärahasta on varattu 62 500 000 mk EU:n rakennerahastoista osarahoitettavien tavoiteohjelmien mukaisten hankkeiden kansallista osarahoitusosuutta varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 51,3 milj. mk ja sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 11,2 milj. mk. Lisäksi määrärahaa käytetään EU-rakennerahastoista osarahoitettavien yhteisöaloitteiden kansallista osarahoitusosuutta varten.

1996 määräraha	104 500 000
1995 määräraha	125 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös	75 000 000

61. (26.97.61) EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 599 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission kanssa vuosille 1995—1999 hyväksyttävien tavoitteiden 6, 2 ja 5b koskevia ohjelmia sekä yhteisöaloitteita toteuttavien valtion omien tai muiden hankkeiden sekä ohjelmien toteuttamiseen liittyvään tekniseen apuun EU:n aluekehitysrahastosta maksettavana vuoden 1996 rahoitusosuutena.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahasta 155 800 000 mk käytetään yhteisöaloitteiden rahoittamiseen. Loput 443 600 000 mk käytetään tavoiteohjelmien 6, 2 ja 5 b rahoittamiseen. Arvio tämän määrärahan jaosta hallinnonaloittain ja tavoitteittain on seuraava (milj. mk):

	Tavoite 6	Tavoite 2	Tavoite 5b	Yhteensä	Vastaava valtion kansallinen rahoitusosuus
Sisäasiainministeriö	30,0	58,0	19,1	107,1	51,3
Valtiovarainministeriö	—	0,4	—	0,4	1,0
Opetusministeriö	22,0	15,4	4,9	42,3	42,0
Maa- ja metsätalousministeriö	8,7	3,0	6,0	17,7	11,5
Liikenneministeriö	—	12,0	10,0	22,0	28,2
Kauppa- ja teollisuusministeriö	100,0	55,0	35,0	190,0	198,6
Sosiaali- ja terveysministeriö	3,1	—	0,3	3,4	2,9
Työministeriö	8,1	30,6	5,0	43,7	60,1
Ympäristöministeriö	5,0	1,9	10,1	17,0	17,5
Yhteensä	176,9	176,3	90,4	443,6	413,1

Määrärahan jakauma hallinnonaloittain on saatu kyseessä olevista ohjelmista. EU:n tueksi 6 -alueella oletettu 50 %, 2 -alueella 37 % ja 5b-alueella 50 % julkisesta kokonaisrahoituksesta. Määrärahaa vastaavat tulot on kirjattu momentille 12.26.97 sekä ohjelmien vaatimat kansalliset osuudet momenteille: 26.98.43, 28.40.21, 29.01.22, 29.10.21, 29.93.75, 29.96.51, 30.85.31, 30.85.77, 31.24.21, 31.30.77, 32.44.23,

32.44.40, 32.51.49, 32.55.40, 32.85.40, 33.01.21, 34.06.63, 34.06.77, 35.01.61, 35.11.62, 35.26.31, 35.26.77, 35.30.21, 35.30.22, 35.30.37, 35.30.62 ja 35.30.87.

1996 määräraha	599 400 000
1995 määräraha	446 100 000
1995 II lisämääräraha.....	—76 940 000

Pääluokan 26 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Sisäasiainministeriö (050).....	108 447	99 323	90 513	— 8 810	— 9
02. Ulkomaalaisvirasto (050).....	—	18 000	23 176	+ 5 176	+29
05. Läänihallitukset (050).....	409 267	337 224	316 616	— 20 608	— 6
06. Rekisterihallinto (050).....	114 076	113 527	112 924	— 603	— 1
75. Poliisitoimi (080).....	2 723 760	2 660 267	2 690 477	+ 30 210	+ 1
80. Pelastushallinto (110).....	115 952	114 303	102 187	— 12 116	—11
90. Rajavartiolaitos (120).....	949 254	900 614	897 009	— 3 605	— 0
97. Avustukset kunnille (960).....	5 819 731	5 583 000	1 350 500	—4 232 500	—76
98. Alueiden kehittäminen (960) ...	75 000	571 100	703 900	+ 132 800	+23
Yhteensä	10 315 488	10 397 358	6 287 302	—4 110 056	—40

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan henkilöstön kokonaismäärä saa olla vuonna 1996 enintään 20 001 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Puolustusvoimien tehtävät on määrätty puolustusvoimista annetussa laissa (402/74). Puolustusvoimien toiminnan päämäärä perustuu tässä laissa määrättyihin tehtävä- ja tavoitteisiin. Toiminnassa otetaan myös huomioon muutokset Euroopan turvallisuuspoliittisessa rakenteessa ja sotilaspoliittisessa kehityksessä, lisääntyvät velvoitteet osallistua kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan YK:n ja ETYJ:n puitteissa, kansainvälinen yhteistoiminta, puolustusvoimien kehittämistarpeet ja valtiontalouden rahoitusmahdollisuudet. Euroopan unioniin liittymisen yhteydessä Suomi on ilmoittanut ylläpitävänsä asianmukaista, turvallisuusympäristöön nähden uskottavaa itsenäistä kansallista puolustuskykyä.

Toiminnan sopeuttamiseksi myönnettyihin määrärahoihin puolustusvoimien organisaatiota ja toimintaa rationalisoidaan ja hankintojen maksatusta siirretään. Hallinnonalan rakennuskannan rappeutumisen estämiseksi ja lisärakennustarpeiden osittaiseksi tyydyttämiseksi rakentamiseen kohdennettuja määrärahoja lisätään.

Rationalisointiohjelman toteuttamisesta aiheutuva henkilöstön vähentäminen pyritään toteuttamaan luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen.

Toiminnan painopistealueet ovat seuraavat:

— Hallinnonalan tehtäväjaon, toimintojen ja organisaatioiden kehittämistä jatketaan laaditun rationalisointiohjelman ja tulosjohtamisen periaatteiden pohjalta.

— Maanpuolustuskorkeakoulun perustutkin-

to-osaston ja Maanpuolustusopiston kurssien aloitusvahvuudet pidetään upseerien osalta 110 henkilön ja opistoupseerien osalta 270 henkilön tasolla.

— Kertausharjoitusten määrällisenä tavoitteena pidetään noin 200 000 kertausharjoituspäivän tasoa, mikä on noin 55 % kertausharjoituskoulutuksen tavoitetasosta.

— Varusmieskoulutuksessa maasto- ja sota-harjoituksia pidetään 80 % koulutussuunnitelmien mukaisesta vähimmäistasosta.

— Laajennetaan keskeisten tietojärjestelmien käyttö valtakunnalliseksi (esikuntajärjestelmä, suunnittelun ja seurannan tietojärjestelmä).

— Materiaalialalla jatketaan torjuntahävittäjien uusintaa ja otetaan ensimmäiset koneet koulutuskäyttöön sekä uusitaan osia tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmästä.

— Pidetään koulutuksen edellyttämä materiaali käyttökunnossa, turvataan muun hankitun materiaalin varastokuntoon saattaminen sekä turvataan puolustuskyvyn kannalta välttämättömän lentokaluston ja alusten toimintakunto.

— Turvataan puolustushallinnon toiminnan kannalta välttämätön uudisrakentaminen samoin kuin kiinteistöjen kunnan ja arvon säilyminen tarvittavin korjaustoimenpitein.

Hallinnonalan menoihin myönnetään 8 834,7 milj. mk. Puolustusmateriaalihankintoihin myönnetään 3 461 milj. mk, mistä 2 933 milj. mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien aiheuttamia maksuja varten.

Vuonna 1996 myönnetään lisäksi 270 milj. mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankintoihin.

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1996 ovat:

— analysoidaan Euroopan unionin hallitusten välisen konferenssin tulokset ja aloitetaan tulosten edellyttämien toimenpiteiden valmistelu

— osallistutaan PfP/NACC-yhteistoimintaan nykyisellä tasolla valituilla painopistealueilla

— pidetään henkilöstömenot vuoden 1995 tasolla

— varmistetaan materiaalistien resurssien riittävyys ja määritetään materiaali politiikan suuntaviivat

— turvataan puolustuskyvyn kannalta tärkeän kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset ja kriisiajan tuotantovalmiuden ylläpito sekä toteutetaan kansainvälistä yhteistyötä ja varmistetaan hankintayhteydet

— huolehditaan siitä, että hallinnonalalla on toimiva ja ajantasalla oleva lainsäädäntö sekä kehitetään lainvalmistelua ja taloushallintoa siten, että ministeriö kykenee toimimaan yhtymäkeskuksena

— kehitetään ohjausjärjestelmää vakiinnutamalla käyttöön otettu puolustusministeriön ja pääesikunnan välinen tulostavoiteasetannassa tulostavoitteiden yksityiskohtaisuuden taso tarkoituksenmukaiseksi

— käynnistetään puolustusministeriön ja pääesikunnan yhdessä valmisteleva varuskuntien rakenteellinen kehittämissuunnitelma, jossa huomioidaan myös hallinnonalan ympäristöpoliittiset tavoitteet.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 200 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon kahden henkilön palkkausten siirto momentilta 27.10.21.

1996 määräraha	44 200 000
1995 määräraha	42 000 000
1994 tilinpäätös.....	50 410 000

10. Puolustusvoimat

Selvitysosa: Puolustusvoimat luo ja ylläpitää sellaisen sotilaallisen puolustuskyvyn, joka kyttään nopeasti sopeuttamaan muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriaisteiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet kehittämällä pitkäjänteisesti koulutuslistaa ja materiaalista puolustusvalmiutta sekä maanpuolustustahtoa.

Puolustusministeriö on asettanut vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— *operatiivisella alalla* ylläpidetään vuoden 1995 tasoinen aluevalvonta, tunnistus- ja torjuntavalmius, otetaan käyttöön johtamisen tietojärjestelmän runkoversio, otetaan ensimmäiset torjuntahävittäjät koulutus käyttöön, toteutetaan suunnitelman mukaisesti torjuntahävittäjäjärjestelmän uusinnan ja tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tilausvaltuuksien talousarviovuodelle kuuluva osuus sekä luodaan tutkimuksen ja kotimaisen tuotannon kehittämissuunnitelma kotimaisen tuotannon monipuolistamiseksi,

— *huolto- ja materiaali alalla* tehdään päätökset räjähtävän materiaalin varastoinnin kehittämisestä, turvataan koulutusmateriaalin kunto, saatetaan ainakin 80 prosenttia hankitusta materiaalista käyttö- tai varastointikuntoon, turvataan puolustuskyvyn kannalta välttämättömän lentokaluston ja alusten toimintakunto, luodaan tärkeimpien kalustotyyppien taloudellisen elinkaaren suunnittelumenetelmä, turvataan keskeisen kotimaisen puolustustarviketeollisuuden ja puolustusvoimien tuotantolaitosten kriisiajan tuotantovalmius sekä kotimaisen tuotekehityksen mahdollisuudet ja laaditaan suunnitelma teollisuuden ja tuotantolaitosten työnjaosta, luodaan varmuusvarastojen tarkoituksenmukainen kierrätysjärjestelmä sekä luodaan tilausvaltuus- ja hankintamäärärahojen käytön, sitomisen ja hankintojen seuranta järjestelmä,

— *henkilöstö alalla* pidetään upseerien peruskoulutuksen aloitusvahvuus 110 hengen ja opistoupseerien peruskoulutuksen aloitusvahvuus 270 hengen tasolla, aloitetaan uuden palkkaus-

järjestelmän käyttöönotto, aloitetaan työnantajaorganisaation koulutus ja toiminta, perustetaan työnantajaryhmä, koulutetaan reserviläisiä noin 200 000 harjoitusvuorokautta, koulutetaan varusmiesikäluokasta ainakin 82 prosenttia ja otetaan vapaaehtoisen asepalvelukseen noin 300 naista, saatetaan loppuun eläkejärjestelmien uudistamiseen liittyvät toimenpiteet kaikissa henkilöstöryhmissä sekä aloitetaan nuoremman reservin muodostamisjärjestelmän kehittäminen,

— *kiinteistöalalla* kehitetään kiinteistöalan omistajaorganisaatio ammattitaitoiseksi vastaamaan taloudellisesti ja tuottavasti puolustushallinnon kiinteistöomaisuuden hoidosta, jatketaan rationalisoinnin ja hankitun materiaalin edellyttämää rakentamista ainakin vuoden 1995 tasolla ja käytetään kiinteistöjen ylläpitoon noin 520 milj. markkaa,

— *yleishallinnossa* tehdään ajanmukaisesti hallinnolliset päätökset suunnitelman mukaan vuosina 1996—97 toteutettavista rationalisointitoimista, otetaan suunnittelun ja seurannan tietojärjestelmä valtakunnalliseen käyttöön ja esikuntajärjestelmä tuotantokäyttöön sekä turvataan keskeisten tietojärjestelmien tiedonkäsittelykyky puolustusministeriön ja puolustusvoimien välillä.

Viitaten luvun 33.05 perusteluihin sotilaslääkintäarkisto siirretään 1.10.1996 sota-arkiston yhteyteen. Sotilaslääkintäarkiston siirto sota-arkiston yhteyteen on budjetoitu toimintamomentille.

Puolustusvoimien maksullisen palvelutoiminnan kehitystä vuosina 1994—1996 kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	17 184	11 556	16 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	14 357	10 978	15 200
Käyttäjäämä tmk	2 827	578	800
— % tuloista	16	5	5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	556	373	480
Ylijäämä tmk	2 271	205	320
— % tuloista	13	2	2

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 461 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineistön ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siten, että määrärahasta saa käyttää 2 933 000 000 mk aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 243 000 000 mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimukseen liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin menoihin, 270 000 000 mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankintoihin mm. kotimaisen puolustustarvikeollisuuden tuotantoedellytysten parantamiseksi ja 15 000 000 mk ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa talousarvioissa hyväksytyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä

sopimuksia, saa vuoden 1996 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrärahaa vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista vuonna 1996 aiheutuviin menoihin sisältyvät hankinnat Venäjältä, jääkäriprikaatien aseistuksen, ilmapuolustuksen ja puolustusvoimien tutkimustoiminnan kehittämisen, torjuntahävittäjien uusinnan, torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmän, sekä tiedustelu-, valvonta ja johtamisjärjestelmien maksut.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäksi huomioon vuoden 1995 talousarviossa hyväksytyt maksujen siirto 101 000 000 mk vuodelta 1995 vuodelle 1996. Määrärahatarvetta vähennetään lykkäämällä aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien vuodelle 1996 ajoitettuja maksuja 70 000 000 markan määrällä vuodelle 1997.

Aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien

käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1997 3 352 000 000 mk, vuonna 1998 3 409 000 000 mk, vuonna 1999 2 391 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 873 000 000 mk.

1996 määräraha	3 461 000 000
1995 määräraha	2 518 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	3 613 600 000

21. *Puolustusvoimien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 073 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien tehtävien ja puolustuskyvyn ylläpitämisen edellyttämään toimintaan sekä myös ulkomaalaisille oppilaille annettavan sotilaskoulutuksen menojen maksamiseen sekä kevytrakenteisten suojien ja varastojen rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk. Vuonna 1996 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia määrärahan puitteissa siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1997 loppuun mennessä enintään 357 000 000 mk ja vuoden 1998 loppuun mennessä enintään 437 000 000 mk.

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentin määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 134 000 mk, johon sisältyy 20 henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto momentilta 33.05.21. Momentille on nettobudjetoitu tulot elokuva- ja kuva-arkistopalveluista,

sotilaselokuva-teatterinäytännöistä ja ateriakorvauksista yhteensä 17 000 000 mk momentilta 12.27.99.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon kahden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 27.01.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukainen 150 000 000 markan rationalisointisäästö ja puolustusministeriön osuus toimintameno säästöstä.

Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu maksuja vuonna 1996 437 000 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	5 191 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	15 200 000
Muut toimintamenot	5 175 800 000
— palkkaukset.....	3 016 688 000
— muut kulutusmenot	1 997 112 000
— investoinnit	162 000 000
Bruttotulot	118 000 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	16 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	16 000
— muut suoritteet	15 984 000
Muut tulot.....	102 000 000

Nettomenot

1996 määräraha	5 073 000 000
1995 määräraha	5 296 744 000
1994 tilinpäätös.....	5 225 379 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 187 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Hyötyala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Varastoalueen rakennustyöt Hartola....					4 400 000
1. Varastoalue	7 880	20 000	2 538		
2. Varuskunnan rakennustyöt Hattula ja Hämeenlinna				6 050 000	8 200 000
1. Korjaamo	5 700	33 000	5 789		
3. Varuskunnan rakennustyöt Helsinki....					5 000 000
1. Kadettikoulun ruokalarakennuksen perusparannus.....	2 400	17 000	7 083		
4. Lentotukikohdan rakennustyöt Jyväskylän mlk					5 000 000
1. Lentokonehallin laajennus ja perusparannus	4 100	17 800	4 341		
5. Lentotukikohdan rakennustyöt Kauhava					9 500 000
1. Kiitoradan korjaus	28 200	11 400	40		

6.	Varuskunnan rakennustyöt Kirkkonummi			14 300 000	2 900 000
	1. Sataman laajennus.....	17 200			
7.	Lentotukikohdan rakennustyöt Siilinjärvi				8 500 000
	1. Lentokonehalli	3 200	17 800	5 563	
8.	Pienehköt työt				46 000 000
9.	Alue- ja verkostorakenteet				30 000 000
10.	Perusparannukset				20 800 000
11.	Sotilasalueiden ja -laitteiden rakentaminen				46 700 000
				Yhteensä	187 000 000

Selvitysosa: Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään:

1.1. Puolustusvoimille hankitun materiaalin varastointia varten tarvitaan lisätilaa.

3.1. Kadettikoulun ruokalan perusparannus on kiireellinen, koska keittiö-, varasto- ja henkilökunnan sosiaalitalat eivät vastaa nykyisiä elintarvikehygienian ja työsuojelun määräyksiä.

4.1. Puolustushallinnon rauhan ajan organisaation rationalisointi- ja kehittämissuunnitelman mukaan Kuljetuslentolaivueen kiinteäsiipisten lentokoneiden toiminta keskittyy Jyväskylän

maalaiskunnan Luonetjärvelle, jonne tarvitaan säilytystilat kahdelle kuljetuskoneelle sekä niiden toiminnan vaatimat oheistilat.

5.1. Kiitotien lentoturvallisuuden parantaminen sekä uuden lentokonekaluston asettamat vaatimukset.

7.1. Uusi lentokonekalusto vaatii hallitilojen rakentamisen Siilinjärven kunnan Rissalan alueelle Karjalan Lennoston päivittäisessä lento-toiminnassa olevalle kalustolle.

Rakentamisvaltuuksien käytöstä aiheutuva määräraharahatarve vuoden 1996 jälkeen:

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk
Aikaisemmin myönnetty rakentamisvaltuudet yhteensä.	28,9	7,2	2,5
Vuonna 1996 myönnetty rakentamisvaltuudet	50,1	30,7	2,5
Yhteensä	79,0	37,9	5,0

1996 määräraha	187 000 000
1995 määräraha	134 100 000
1995 I lisämääräraha.....	45 000 000
1994 tilinpäätös	214 140 000

ta, kiinteistöjen ja rakennusten hankkimisesta sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

87. *Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus* (siirtämääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 12 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksis-

1996 määräraha	12 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	12 000 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 pykälän (muut. 520/93) mukaan rauhanturvaamistoiminnan määrärahat budjetoidaan ulkoasiainminis-

terion ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten valvontajoukkojen palkkaus- ja koulutusmenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 21 suomalaisten valvonta-

joukkojen hallinto- ja varustamismenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin.

Kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan käsittävän tulosalueen keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1996 ovat:

— vastata siitä, että Suomella on asettaa YK:n tai ETYJ:n rauhanturvaamistehtäviin asianmukaisesti koulutettuja ja varustettuja sotilastarkkailijoita sekä valvontajoukkojen henkilöitä

— kehittää valmiusjoukkojärjestelyjä yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa erityisesti materiaalitoimintojen osalta siten, että joukon lähtönopeutta voidaan nykyisestä kasvattaa

— vaikuttaa maailmalla annettavan rauhanturvaamiskoulutuksen sisältöön osallistumalla kansainvälisiin koulutusseminaareihin ja -kokouksiin sekä järjestämällä kansainvälisiä koulutustilaisuuksia suomalaisen rauhanturvaamisosaamisen markkinoimiseksi

— laskuttaa viivytyksettä Suomelle rauhanturvaamistoiminnasta aiheutuneet kustannukset sekä nopeuttaa YK:n kustannusten takaisinmaksuun liittyvää laskutusta atk-järjestelmiä kehittämällä

— jatkaa rauhanturvaamishenkilöstön aseman kehittämistä.

21. YK:n ja ETYJ:n rauhanturvaamistoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 49 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päiväraham maksamiseen, valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kuluksien ja pohjoismaisten YK-kurssien menojen maksamiseen sekä Libanonissa ja Makedoniassa olevan suomalaisen valvontajoukon ja Kyproksella olevan Suomen edustajan matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen. Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 22 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly YK:n ja ETYJ:n rauhanturvaamisoperaatioihin palkattava henkilöstö.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämistä YK:n tai ETYJ:n rauhanturvaamistehtäviin ja Suomi päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin saa käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmius-sitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n tai ETYJ:n rauhanturvaamistehtäviä varten kootava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön aseettomia sotilastarkkailijoita Lähi-Itään, Kashmiriin, Irakin ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle sekä entisen Jugoslavian alueelle yhteensä 42 sotilastarkkailijaa. Lisäksi viiden suomalaisen sotilastarkkailijan on suunniteltu osallistuvan ETYJ-operaatioon Vuoristo-Karabakhissa. Suomalainen valvontajoukko toimii Etelä-Libanonissa UNIFIL-operaatiossa ja Makedoniassa UNPROFOR-operaatiossa sekä kaksi henkilöä Kyproksessa UNFICYP-operaatiossa.

1996 määräraha	49 000 000
1995 määräraha	49 000 000
1994 tilinpäätös.....	54 620 000

24. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön liittyvistä kokouksista, neuvotteluista, seminaareista, koulutustilaisuuksista ja harjoituksista sekä ETY-järjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa käytetään ETY-järjestön toiminnan seurantaan liittyvien kokousten ja neuvotteluiden järjestely-, asiantuntija-, turvallisuus-, yhteysupseeri- ja muiden seurantaan liittyvien tehtävien suorittamiseen sekä ETYJ:ssä sovitujen luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien toteuttamiseen. Määrärahaa käytetään myös Open Skies-sopimuksen täytäntöönpanon valmisteluihin ja tarvittaessa osallistumiseen sopimuksen mukaisesti valvontalentoihin. Edelleen määrärahaa käytetään rauhankumppanuusohjelman mukaisten kokousten, koulutustilaisuuksien, opintomatkojen ja vierailuvaihdon toteuttamiseen sekä Suomessa että Suomesta muihin kumppanimaihin kuten myös osallistumiseen rauhankumppanuusohjelman mukaisesti harjoituksiin. Lisäksi määrärahaa käytetään YK:n aserajoitus- ja valvontaneuvottelujen seurantaan ja kokousosallistumiseen sekä WEU:n tarkkailija-aseman seuranta-, kokous- ja asiantuntijamatkoihin. Määrärahaa

käytetään edellä mainittuihin osa-alueisiin liittyvästä tutkimustoiminnasta aiheutuvien kulu-
jen maksamiseen.

1996 määräraha.....	4 000 000
1995 määräraha.....	3 640 000
1994 tilinpäätös.....	1 011 208

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnassa on n. 71 000 ha maata, josta kasarmi- ja harjoitusalueita n. 21 700 ha, ampuma-alueita n. 22 100 ha, kasarmialueita ja lentokenttiä n. 9 500 ha, varikko- ja varasto- yms. alueita n. 5 500 ha sekä muita erikoisalueita n. 12 200 ha.

Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous on maanpuolustusta tukevaa toimintaa, jonka päätehtävänä on luoda ja ylläpitää edellytykset metsien sotilaallisille käyttötarkoituksille. Toiminta on puolustusministeriön johdossa viranomaistoimintana, jotta metsien sotilaskäyttö ja toisaalta mesänhoidolliset ja liiketaloudelliset tavoitteet sekä ympäristösuojelliset ja viihtyisyyssnäkökohdat tulevat tasapainoisesti

otetuksi huomioon. Liiketaloudellisen toiminnan tulosta alentaa se, että metsätaloudessa on otettava huomioon metsämaiden käyttö varusmiesten koulutuksessa ja puolustusvoimien ampumatoiminnassa sekä eräät muut sotilaallisen toiminnan asettamat rajoitukset. Metsätaloustoimintaa voidaan harjoittaa n. 45 000 ha:lla ministeriön hallinnassa olevasta alueesta.

Metsätaloustoiminnan tulostavoitteeksi asetetaan 6 000 000 markan ylijäämä. Tulostavoite edellyttää n. 110 000 m³ markkinoitavaa puutavaraa. Puutavaran myynnistä on huolehtinut 1.7.1994 lukien Metsähallitus.

Puolustusministeriön metsätaloustoiminnan kehitys vuosina 1994—96 tunnuslukuina:

	1994 TP	1995 TA	1996 TAE
Tulot milj. mk.....	20,3	21,0	24,0
Erilliskustannukset milj. mk.....	15,5	16,5	18,0
Käyttööjäämä			
— milj. mk.....	4,8	4,5	6,0
— % tuloista.....	23,6	21,4	25,0
Myyntihintojen muutos %.....	—	0	5
Volyymin muutos %.....	—	0	0
Investoinnit milj. mk.....	0,3	0,2	0,3
Investoinnit % tuloista.....	1,5	1,0	1,3
Tuottavuuden muutos %.....	—	5	5
Koneellistamisaste %.....	34	36	40
Vaikuttavuus %.....	68	69	70
Henkilöstön määrä.....	76	74	72
— toimihenkilöt.....	23	23	22
— metsätyöntekijät.....	53	51	50

Tuottavuuden muutos = vuotuisen hakkuumäärän kasvu koko henkilötyövuosimäärää kohden.
Vaikuttavuus = hakkuumäärä m³/kasvu m³, prosenttia

Lukuun liittyvät metsätalouden menot on otettu huomioon momentilla 12.27.21.

92. Puolustushallinnon rakennuslaitos

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen tehtävänä on ensisijaisesti puolustusvoimien rauhan- ja kriisiajan tehtävien edellyttämien rakentamis- ja

kiinteistöjen ylläpitopalvelujen tuottaminen tai hankkiminen.

Puolustusvoimien tarvitsemia talonrakennus-

ja erikoisrakennekohteita valmistuu arviolta 240 000 rm^3 . Lisäksi rakennuslaitos huolehtii perusparannus- ja alueteknisten töiden toteuttamisesta.

Rakennuslaitoksen ylläpidettävänä on vuonna 1996 yhteensä 18,6 milj. rm^3 . Lisäksi ylläpidon kohteena on puolustusvoimien käytössä olevat erilaiset aluerakenteet, -laitteet ja -verkot. Lämmitettävien rakennusten tilavuus on noin 13,9 milj. m^3 .

Puolustusministeriö on vuoden 1996 talousarvion liittyen asettanut alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

1. Yleiset kehittämistavoitteet

— rakennuslaitoksen tehtävät, toimintamuodot ja organisaatio selkiytetään vuoden 1996 aikana puolustusministeriön asettamien kehittämistavoitteiden mukaisesti

— rakennuslaitoksen tulee huolehtia toimialansa ja tehtäviensä mukaisten palvelujen taroituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä kustannuksiltaan kilpailukykyisiksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet

— rakennuslaitos parantaa alueyksikköjensä kannattavuutta toimintoja tehostamalla ja rationalisoimalla

2. Rakentamisen tulostavoitteet

— rakennushankkeiden suunnittelua ja toteuttamista kehitetään siten, että voidaan joustavasti vastata asiakkaiden tarpeisiin ja että hankkeet voidaan toteuttaa suunnitellulla aikataululla

— rakentamishankkeet toteutetaan vuoden 1996 investointisopimusten mukaisessa laajuudessa ja aikataulussa

— aliorakoiden ja alihankintojen osuutta uudisrakentamisen ja peruskorjausten osalta

lisätään aina kun se on taloudellista ja tarkoituksenmukaista (73 % vuonna 1994)

3. Kunnossapidon tulostavoitteet

— puolustusvoimille annetaan riittävät tiedot rakennusten kunnosta ja kunnossapidon tarpeesta kunnossapitosopimusten laatimista varten

— kunnossapito-ohjelmat toteutetaan sopimusten mukaisessa laajuudessa ja aikataulussa

— kunnossapidon tehokkuutta ja taloudellisuutta lisätään mm. kasvattamalla alihankintojen ja aliorakoiden osuutta (13 % vuonna 1994)

4. Kiinteistönhoidon tulostavoitteet

— kiinteistönhoidon yksikkökustannukset mk/rm^3 säilytetään reaalisesti vuoden 1995 tasolla

— lämmön, sähkön ja veden kulutusta alennetaan kehittämällä lämpö- ja sähköverkostoja ja automatiikkaa sekä tiedottamalla kiinteistöjen käyttäjiä erilaisista säästöavoista

— kehittämisinvestoinnit tulee kattaa syntyneillä säästöillä

5. Ulkopuolisia palveluja koskevat tulostavoitteet

— ulkopuolisille tuotettujen palvelujen tulee olla liiketaloudellisesti kannattavia ja laitoksen toimintaa tukevia

6. Informaatiojärjestelmien tulostavoitteet

— rakennuslaitos antaa ministeriölle ja puolustusvoimille niiden tarvitsemat rakentamista ja kiinteistöjen ylläpitoa koskevat suunnittelun seurantatiedot

7. Laskennallinen tulostavoite

— laitoksen liikekirjanpidon mukainen tulos laskennallisten poistojen jälkeen on 100 000 mk.

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

40. *Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 330 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

1996 määräraha.....	330 000
1995 määräraha.....	300 000
1994 tilinpäätös.....	334 822

50. *Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu 2 000 000 mk puolustushallinnon ulkopuolista, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta varten.

1996 määräraha.....	4 000 000
1995 määräraha.....	4 000 000
1994 tilinpäätös.....	3 000 000

93. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiain toiminnan tilinpidossa syntyviin tappiollisiin kurssieroihin. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot.

Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.27.99 hyvitykseksi.

1996 määräraha	170 000
1995 määräraha	200 000
1994 tilinpäätös	62 122

Pääluokan 27 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Puolustusministeriö (150).....	50 410	42 000	44 200	+ 2 200	+ 5
10. Puolustusvoimat (160)	9 065 119	7 958 844	8 733 000	+774 156	+10
30. Kansainvälinen rauhanturvaa- mistoiminta (030).....	55 631	52 640	53 000	+ 360	+ 1
99. Puolustusministeriön hallin- nonalan muut menot (150).....	3 397	4 500	4 500	—	—
Yhteensä	9 174 557	8 057 984	8 834 700	+776 716	+10

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla 1.1.1996—30.9.1996 välisenä aikana enintään 10 615 henkilötyövuotta ja 1.10.1996 lukien enintään 10 749 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla 11 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön toiminta jakaantuu talouspolitiikan ja resurssihallinnon päätulosalueisiin.

Talouspolitiikan päätulosalueen strategiseksi tavoitteeksi ministeriö on asettanut vahvan, työllisyyttä parantavan talouskasvun edistämisen sekä julkisen velkaantumisen pysäyttämisen. Päätulosalueen toiminta tukee niiden talous-

finanssi- ja veropoliittisten tavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty talousarvion yleisperusteluissa.

Resurssihallinnon päätulosalueella ministeriö on asettanut strategiseksi tavoitteeksi julkisen sektorin laadun ja tuottavuuden parantamisen sekä aktiivisen vaikuttamisen EU-hallinnon kehittämiseen. Päätulosalueen toiminta tukee niiden hallinnon ja työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan kehittämistavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty talousarvion yleisperusteluissa.

Valtiokonttorin tehtävänä olevat työterveyspalvelut lakkautetaan 1.1.1996 lukien. Työpaikaterveydenhuoltoa varten on perustettu vuonna 1995 valtionyhtiö, joka aloittaa palvelujen tuottamisen 1.1.1996.

01. Valtiovarainministeriö

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 105 000 000 mk.

Budjettineuvoksen, apulaisosastopäällikkönä virkanimike muutetaan budjettineuvos, apulaisbudjettipäälliköksi sekä rahoitusyksikön päällikkönä toimivan rahoitusjohtajan virkanimike rahoitusneuvos, rahoitusjohtajaksi.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 266 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 28.03.21 sekä vähennyksenä 144 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen

siirtona momentille 23.02.21, 349 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.02.21, 296 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 28.03.21 ja 258 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 29.01.21. Lisäksi määrärahaa on lisätty Euroopan unionin jäsenyyden aiheuttamien lisätehtävien takia.

1996 määräraha	105 000 000
1995 määräraha	100 534 000
1995 II lisämääräraha.....	2 000 000
1994 tilinpäätös	102 940 000

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus tekee soveltavaa tutkimusta julkisesta

taloudesta ja kansantalouden rakennekysymyksistä sekä pitkän aikavälin kehityksestä. Tutki-

muskeskus osallistuu asiantuntijana talouspolitiikan valmisteluun ja toimii talousneuvoston sihteeristönä. Valtiovarainministeriö on asettanut vuoden 1996 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Vuoden 1996 toiminnan suuntaamisessa painottuu kasvun ja työllisyyden kestävään parantamiseen sekä valtiontalouden velkaantumisen supistamiseen liittyvä tutkimus.

Talouden kasvua ja sopeutumista koskevassa tutkimuslohkossa tarkastellaan julkisen sektorin roolia kasvuedellytysten turvaamisessa ja kansainvälisen toimintaympäristön muutoksiin sopeutumisessa. Tutkimuskohteina ovat kasvun työllistävyys, pääomaverotuksen ja elinkeinotukien kannustinvaikutukset, talouden perusrakenteen vaikutus taloudelliseen kasvuun sekä julkisen vallan työllisyyttä parantavat toimet aktiivisen työvoimapolitiikan avulla.

Hyvinvointitutkimuksessa analysoidaan julkisen sektorin velkaantumisen katkaisun vaikutuksia hyvinvointiin sekä tulonsiirto- ja verojärjestelmien yhteensopivuutta ja kannustavuutta työnteon kannalta.

Julkisen sektorin toiminnan laajuutta ja tehokkuutta selvittävässä tutkimuksessa keskeisenä tutkimuskohteena vuonna 1996 on julkisen sektorin eri toimintatasojen välinen työnjako tehtävienhoidon ja rahoituksen näkökulmasta sekä julkisen sektorin laajuuden ja toiminnan tehokkuuden väliset kytkennät. Julkisen sektorin toimintojen tuottavuuden ja vaikuttavuuden

arviointiin liittyvien menetelmien kehittämistä jatketaan sekä laajennetaan niitä uusiin julkisen sektorin toimintoihin.

Tutkimustoiminnan laadun parantamiseksi kansainvälistä tutkijayhteistyötä parannetaan ja kehitetään kansainvälistymisen edellyttämiä valmiuksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 600 000 mk.

Momentilta palkattavan maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 266 000 mk yhden henkilötyövuoden siirto momentille 28.01.21 ja lisäyksenä 296 000 mk yhden henkilötyövuoden siirto momentilta 28.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	20 100 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 300 000
Muut toimintamenot.....	18 800 000
Bruttotulot	1 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 500 000
— tutkimuspalvelut.....	1 400 000
— muut tulot	100 000
Nettomenot.....	18 600 000

1996 määräraha	18 600 000
1995 määräraha	18 611 000
1994 tilinpäätös.....	18 588 000

05. Valtiokonttori

Valtiokonttorin tehtävänä ovat työterveyspalvelut lakkautetaan 1.1.1996 lukien. Työpaikkaterveydenhuoltoa varten on perustettu vuonna 1995 valtionyhtiö.

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan yhtiölle 1.1.1996 valtiokonttorin hallussa oleva työpaikkaterveydenhuoltoon liittyvä irtain käyttö- ja vaihto-omaisuus arvoltaan enintään 9 800 000 mk apportina. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan yhtiölle työpaikkaterveydenhuoltopalveluiden myynnistä syntyneet, vuoden 1996 puolella erääntyvät myyntisaamiset, lukuunottamatta Kansaneläkelaitok-

selta tulevia vuosia 1994—1995 koskevia työterveyshuollon kustannusten korvauksia sekä vastuun työpaikkaterveydenhuoltoon liittyvistä vuoden 1996 puolella erääntyvistä lyhytaikaisista veloista. Yhtiö tulouttaa myyntisaamisten ja ostovelkojen erotuksen valtiolle. Muilta osin valtioneuvosto määrää luovutuksen ehdot sekä päättää muista omaisuuden luovuttamiseen ja yhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Luvun 33.05 perusteluihin viitaten pääosa tapaturmaviraston tehtävistä liitetään valtiokonttoriin 1.10.1996 lukien.

Selvitysosa: Edellä esitetyn johdosta hallitus

on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 53/1995 vp). Työpaikkaterveydenhuollon valmistelua varten on perustettu valtionyhtiö. Yhtiö aloittaa työterveyspalvelujen tuottamisen 1.1.1996. Yhtiön kaikki osakkeet on merkinnyt valtio. Yhtiöön sovelletaan, mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty.

Yhtiölle luovutettavan vaihto-omaisuuden arvoksi arvioidaan 670 000 mk, luovutettavien koneiden ja kaluston arvoksi 9 000 000 mk, sekä puhelinosakkeiden ja osuuksien arvoksi 40 000 mk. Yhtiön oman pääoman arvoksi tulisi 1.1.1996 11 810 000 mk, josta osakepääomaa olisi 4 600 000 mk ja muuta sidottua pääomaa 7 610 000 mk sekä 31.12.1995 päättyneen tilikauden arvioitu tappio 400 000 mk. Yhtiölle luovutetaan myyntisaamiset ja vastuu ostovelosta, joiden erotus tuloutetaan valtiolle. Valtionyhtiölle on tarkoitus myöntää valtion varoista lainaa 12 000 000 mk. Valtion pitkäaikainen laina yhtiölle toiminnan aloitusvaiheen tarpeellisiin järjestelyihin on budjetoitu momentille 28.99.83.

Tarkoituksena on, että nykyinen henkilöstö otetaan yhtiön palvelukseen. Valtiokonttori huolehtii yhtiöön palkattavan henkilöstön lomakorvausten maksamisesta ja vastaa lakisää-

teisestä tapaturma- ja eläketurvasta yhtiön toiminnan aloittamiseen saakka. Siitä alkaen tapaturma- ja eläketurvan järjestämisestä vastaa yhtiö. Valtio vastaa tapaturmakorvausten suorittamisesta niistä tapaturmista, jotka ovat aiheutuneet ennen 1.1.1996.

Useiden valtiokonttorin suoritteiden kysyntä on viime vuosina supistunut suurten valtion liikelaitosten yhtiöittämissä ja yleisen valtion henkilöstön vähentämisen takia. Eräillä valtiokonttorin tulosalueilla valtion henkilöstön vähentämisen vaikutukset näkyvät vasta pidemmän aikavälin kuluessa. Toisaalta talouden vaikea tilanne ylläpitää edelleen korkeaa kysyntää erityisesti valtion rahoituksen hankintaan ja lainanantoon liittyvillä toimialoilla. Tapaturmaviraston yhdistäminen valtiokonttoriin perustuu tapaturmaviraston hoidettavina olevien tehtävien hoidon jatkuvuuden turvaamiseen tilanteessa, jossa tehtävät vähenevät sotainvalidien ja rintamaveteraanien ikääntymisen ja etuushakemusten vähentämisen myötä. Valtiokonttorin vahingonkorvaukset-tulosyksikköön siirtyvät sotilastapaturma-asiat ja perustettavaan sotilassivun vamma-tulosyksikköön sotilassivun vamma-asiat.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä valtiokonttorille vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Palvelutavoitteet

		1994 toteutuma	1995 tavoite	1996 tavoite
Rahoituspalvelut				
— Mk-määräisen markkinaehtoisen lainanoton korkomarginaali pidetään saavutetulla tasolla.				
Antolainaus				
— Henkilölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika.....	vk	2,5	2,4	2,4
— Yhteisölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika.....	vk	1,8	2,0	2,0
— Lainojen ulosmaksujen käsittely.....	pv	1	1	1
Vahingonkorvaukset				
— Tapaturmakorvausten käsittelyaika.....	pv	22	22	21
— Rikosvahinkojen käsittelyaika.....	kk	6	6	6
— Muiden korvausten käsittelyaika pidetään v. 95 tasolla				
Eläkkeet				
— Eläkepäätöksen käsittelyaika.....	kk	2,07	2,2	2,6
— Eläkkeen maksu aloitetaan palvelussuhteen päättymistä seuraavan kuukauden aikana.				

Työn tuottavuus

	1993/1994	Muutos % 1994/1995 tulossop. tavoite	1995/1996 tavoite
Antolainaus.....	—1	+2	0
Vahingonkorvaukset.....	0	—6	+5
Eläkkeet.....	—1	+3	+1

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Tulot tmk	113 676	118 878	12 475
Toiminnan erilliskustannukset tmk	108 263	112 106	7 357
Käyttäjäämä tmk	5 413	6 772	5 118
— % tuloista	5	6	41
Osuus yhteiskustannuksista tmk	13 600	13 186	4 039
Ylijäämä/Alijäämä tmk	—8 187	—6 414	1 079
— % tuloista	—7	—5	9
Tulot % kustannuksista	93	95	109

Julkisoikeudelliset suoritteet

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Tulot tmk	4 857	4 442	4 978
Toiminnan erilliskustannukset tmk	2 156	2 024	2 248
Käyttäjäämä tmk	2 701	2 418	2 730
— % tuloista	56	54	55
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 600	2 417	2 726
Ylijäämä/Alijäämä tmk	101	0	4
— % tuloista	2	0	0
Tulot % kustannuksista	102	100	100

Muiden säädösten kuin valtion maksuperustelain nojalla maksulliset suoritteet

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Tulot tmk	11 345	10 013	8 981
Toiminnan erilliskustannukset tmk	5 525	5 372	4 702
Käyttäjäämä tmk	5 820	4 641	4 279
— % tuloista	51	46	48
Osuus yhteiskustannuksista tmk	6 316	4 641	4 279
Ylijäämä/Alijäämä tmk	—497	0	0
— % tuloista	—4	0	0
Tulot % kustannuksista	96	100	100

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 138 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 134 henkilötyövuoden sekä vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirto 9 429 000 mk 1.10.1996 lukien momentilta 33.05.21.

1996 määräraha	138 000 000
1995 määräraha	133 000 000
1994 tilinpäätös	142 456 000

(22.) Työpaikkaterveydenhuollon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Valtiokonttorin työterveydenhuollon yhtiöittämisen johdosta momentti ja sen nettomääräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	1 138 000
1994 tilinpäätös	9 962 000

95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheuttomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	300 000
1995 määräraha	300 000
1994 tilinpäätös	53 979

06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset

50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 186 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Tapaturmavakuutuslain (608/48), ammattitautilain (1343/88), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu lain (449/90), työmarkkinatuesta annettu lain (1542/93) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	129 700 000
Liikennevakuutuslain (279/59) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu lain (626/91) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset	13 500 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu lain (269/74) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annettu lain (794/80) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset ...	500 000

Valtion virkamieslain (750/94) ja eroraha-asetuksen (999/94, muut. 1350/94) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat	14 800 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun järjestämisestä aiheutuvat menot virkaja työehtosopimusten nojalla sekä kansanedustajana toimineen henkilön, eduskunnan virkamiesten ja rauhanturvaa-mishenkilöstön vastaavaa etua koskevan lainsäädännön nojalla sekä asevelvollisen kuoltua suoritettava taloudellinen tuki	25 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annettu valtioneuvoston päätöksen (1422/91) nojalla maksettavat korvaukset	3 000 000
Yhteensä	186 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 600 000 mk asevelvollisen kuoltua suoritettavia taloudellisia tukia siirtona momentilta 33.22.51.

1996 määräraha	186 500 000
1995 määräraha	195 000 000
1994 tilinpäätös	191 822 973

07. Eläkkeet

05. Vakinaiset eläkkeet ja perhe-eläkkeet (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 12 376 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet ja perhe-eläkkeet	9 084 100 000

Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä valtion-apulaitosten eläkkeet	2 986 400 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	40 000 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut eläkkeet	200 000
Liikelaitokset ja liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset	265 300 000
Yhteensä	12 376 000 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä VEL-perusteisen ja varhaiskun-

toutusohjeiden mukaisten toiminnan määrärahojen siirto momentille 28.80.24 sekä lisäyksenä arvioitu eläkekannan volyymikasvu sekä vuodelle 1996 tuleva indeksikorotus.

1996 määräraha	12 376 000 000
1995 määräraha	11 839 062 000
1994 tilinpäätös.....	11 314 921 490

06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 127 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijän eläkelain nojalla myönnettävä eläke.

Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/77) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaava 35 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus

eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä valtiokonttorin tai Kuntien eläkevuokituksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin valtiokonttorin tai Kuntien eläkevuokituksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ennen myönnetty ylimääräiset eläkkeet.	123 200 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (enintään)	3 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet.....	1 500 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämät muut ylimääräiset eläkkeet (enintään)	50 000
<hr/>	
Yhteensä	127 750 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuodelle 1996 tuleva indeksikorotus sekä se, että vuonna 1996 myönnetään uusia taiteilijaeläkkeitä 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10 kpl.

Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertasuorituksena valtioneuvoston päätöksen (195/89) nojalla.

1996 määräraha	127 750 000
1995 määräraha	132 500 000
1994 tilinpäätös	120 434 152

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 159 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien eläkevuokitukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä.

Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Nokia Telecommunication Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammass Oy:lle ja Lapua Oy:lle

siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan Patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertosuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus Kuntien eläkevakuutukselle ..	148 000 000
Korvaus Nokia Telecommunication Oy:lle.....	2 950 000
Korvaus Vapo Oy:lle	4 990 000
Korvaus Vammass Oy:lle	1 430 000
Korvaus Lapua Oy:lle	1 930 000
Muut korvaukset	600 000
Yhteensä	159 900 000

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasias-
sa vakuutusmatemaattisesti laskettuina kerta-

suorituksina. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuodelle 1996 tu-
leva indeksikorotus.

Määrärahaa ei käytetä eläkekorvausten mak-
samiseen vuoden 1992 jälkeen perustetuille
yhtiöille.

1996 määräraha	159 900 000
1995 määräraha	142 100 000
1994 tilinpäätös	134 227 355

61. *Korko valtion eläkerahastolle* (arviomää- räraha)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkerahas-
tosta annetussa laissa (1372/89, muut. 942/93)
säädetyn koron maksamiseen valtion keskus-
kirjanpidossa olevan yhdyntilillä varoille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon se, että korko on yhtä suuri
kuin työntekijäin eläkelain (395/61) mukaisessa
eläkejärjestelmässä vakuutusmaksulainasta pe-
rittävä korko (1.1.1994 lukien 6,5 %). Korko
tuloutetaan rahastolle jälkikäteen helmikuun
loppuun mennessä.

1996 määräraha	43 000 000
1995 määräraha	54 000 000
1994 tilinpäätös	152 549 759

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusvirasto
jakaantuu seuraaviin tulosalueina toimiviin toi-
mintayksiköihin: toiminnantarkastus, tilintar-
kastus ja sisäiset palvelut.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on asetta-
nut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä
vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoit-
teet:

Tilintarkastus tarkastaa kaikki tilivirastot
vuosittain. Tilintarkastuksen raportointia aien-
netaan edelleen ja tarkastuksen laatua kehite-
tään. Vuonna 1996 arvioidaan saatettavan lop-
puun yhteensä 103 vuositilintarkastusta ja aloi-
tettavan 108 uutta. Vuonna 1995 vastaavat
luvut ovat 101 ja 103. Lisäksi viraston henki-
löstö suorittaa muita tilintarkastuksia vuosittain
noin 70 kappaletta.

Toiminnantarkastus arvioi toimintaa, jonka
välitöntä tai välillistä seurausta valtion tulot ja
menot ovat. Toiminnantarkastus selvittää toi-

minnan tavoitteiden sekä valtiontalouden ko-
konaisedun toteutumiseen liittyviä ongelmia ja
tuottaa tietoa valtiontalouden ohjaukselle. Ta-
voitteena on, että toiminnantarkastuksia saate-
taan päätökseen noin 30 kappaletta ja käyn-
nistetään 30 esiselvitystä.

Tarkastusviraston kokonaiskustannukset
kohdennettuina päätulosalueille ovat seuraavat:

	1995 Mmk	1996 Mmk
Toiminnantarkastus	19,0	20,5
Tilintarkastus	14,8	14,3
Kustannukset yhteensä...	33,8	34,8

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 35 400 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
lisäyksenä otettu huomioon 4 316 000 mk 17
viran siirtona momentilta 26.05.21, 150 000 mk

yhden viran siirtona momentilta 28.18.21 sekä 532 000 mk kahden viran siirtona momentilta 28.60.(21).

1996 määräraha	35 400 000
1995 määräraha	31 000 000
1994 tilinpäätös.....	29 382 000

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto toimii valtiovarainministeriön hallinnonalan verotuksen keskeisenä organisaationa. Verohallinnon tulosaluejako pohjautuu asiakaslähtöiselle tarkastelutavalle. Sen asiakkaita ovat veronsaajat, veronmaksajat sekä tieto- ja asiantuntijapalvelujen käyttäjät.

Toiminnan päämääränä on palvella verohallinnon asiakkaita tuloksellisesti, jolloin verohallinto kerää ja välittää tehtäväpiiriinsä kuuluvat verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille oikeamääräisinä ja oikeaan aikaan sekä huolehtii erikseen veronsaajien edunvalvonnasta, antaa määrältään, laadultaan ja saatavuudeltaan riittävää palvelua veronmaksajille, jotta he suoriutuvat mahdollisimman vaivattomasti la-

kimääräisistä velvoitteistaan sekä huolehtii verotustietojen ja -asiantuntemuksen yhteiskunnallisen tarpeen tyydyttämisestä.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen yhteydessä asettanut alustavasti verohallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Talousarviovuonna panostetaan yritysasiakkaiden verotuksen vaikuttavuuden lisäämiseen ja veronmaksaja-asiakkaiden palvelun parantamiseen. Ilmoitusvelvollisuuden uudistamista jatketaan ja verojen maksuun liittyviä toimintoja kehitetään. Valvontaa kehitetään siten, että harmaata taloutta saadaan verotuksen piiriin.

Työn tuottavuutta parannetaan 3 %.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1994 TP	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	11 874	5 500	9 410
— julkisoikeudelliset suoritteet tmk	8 839	5 470	7 660
— muut suoritteet tmk	3 035	30	1 750
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	11 847	6 744	12 029
Käyttäjäämä tmk	27	-1 244	-2 619
— % tuloista.....	0	-23	-28
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 557	356	2 557
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-2 530	-1 600	-5 176
— % tuloista.....	-21	-29	-55
Tulot % kustannuksista.....	82	77	65
Investoinnit.....	0	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 489 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ajoneuvohallintokeskukselle maksettavien eräiden tieliikenteen verosasioiden hoitoon liittyvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto 380 000 mk momentilta 30.87.21 ja kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirto 250 000 mk mo-

mentilta 28.60.(21) sekä vähennyksenä 150 000 mk yhden viran siirtona momentille 28.10.21.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina verohallinnon maksuperustepäätöksen mukaiset tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 506 960 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	11 680 000
Muut toimintamenot	1 495 280 000
Bruttotulot.....	17 960 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	9 410 000

— julkisoikeudelliset suoritteet	7 660 000
— muut suoritteet	1 750 000
Muut tulot	8 550 000
Nettomenot	1 489 000 000
1996 määräraha	1 489 000 000
1995 määräraha	1 527 000 000
1994 tilinpäätös	1 530 466 000

(68.) Suomen osallistuminen OECD:n toimesta järjestettävään Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä Baltian maiden verovirkailijoiden koulutukseen (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	400 000
----------------------	---------

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) mukaan Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoituksesta maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Tasoitusta määrätään lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuunottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoituserusteella, joka on 0,45 prosenttia. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitettulla tavalla. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoituskaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 695 000 000 mk.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) mukaisen tasoituksen ja tasoitusta määrää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasointu lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltävien vuosien menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1996 määräraha	695 000 000
1995 määräraha	605 000 000
1995 I lisämääräraha	7 000 000
1994 tilinpäätös	671 666 228

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

1996 määräraha	3 000 000
1995 määräraha	4 130 000
1994 tilinpäätös	2 327 574

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Suomen EU-jäsenyys on merkinnyt tullilaitoksen toimintaympäristön ja toiminnan säännöspohjan sekä tehtävien luonteen, sisällön ja painotusten olennaista muutosta. Näiden muutosten suuruutta ja vaikutuksia ei

voida tässä vaiheessa riittävän luotettavasti arvioida, jotta laitokselle voitaisiin asettaa suoritamääräisiä tai tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteita vuodelle 1996.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityk-

sen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti tullilaitokselle seuraavat tulostavoitteet.

Tullilaitoksen keskeisenä tehtävänä on EU-jäsenyyden aiheuttamien muutosten toteuttaminen ja toiminnan sopeuttaminen uuteen säännöstöön siten, että laitos selviytyy sille kansallisesti ja kansainvälisesti asetetuista tehtävistä. Tämä koskee henkilöstön ja sidosryhmien kouluttamista, tietotekniikan ja muiden menetelmien kehittämistä, yhteistyötä asiakkaiden, kansallisten viranomaisten, komission sekä sen komiteoiden ja työryhmien kanssa.

Verotarkastus ja fyysinen tavarantarkastus perustetaan riskianalyysiin ja siinä otetaan huomioon yhteisötuista (EMOTR) johtuen aikaisempaa enemmän viennin tarkastaminen sekä uusina kohteina yhteisön alueella suoritettavat yritysten yhteistarkastukset.

Verotarkastukset mitoitetaan siten, että EMOTR-järjestelmää koskevat EU-säännösten

edellyttämät kattavuustavoitteet saavutetaan. Tarkastukset kohdennetaan aiemmat vuodet huomioonottaen siten, että vältetään verotusaukkojen syntyminen jälkiverotusaikana ja turvataan verotuksen yhdenmukaisuus maan eri osissa eri verolajien osalta. Tavarantarkastukset kohdistetaan piirikohtaisten suunnitelmien mukaisesti maahan tulevaan ja maasta lähtevään liikenteeseen.

EU:n ulkorajaliikenteessä tullivalvonnan on oltava niin tehokasta, ettei sisämarkkinoiden toimivuus vaarannu. Painopistealueena on Venäjältä ja Baltian maista saapuvan liikenteen valvonta, vienti- ja kauttakulkuliikenteen valvonta sekä ympäristövaarallisten, kuten radioaktiivisten, aineiden valvonta ja laittoman liikenteen, erityisesti ammattimaisen huumausainneiden salakuljetuksen ehkäiseminen ja paljastaminen.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot	57 046 717	37 270 000	36 000 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	45 352 140	29 456 340	28 461 000
Käyttäjäämä	11 694 577	7 813 660	7 539 000
— % tuloista	20,5	21,0	20,9
Osuus yhteiskustannuksista	11 694 577	7 595 660	7 339 000
Ylijäämä/Alijäämä	0	218 000	200 000
— % tulosta	0	0,6	0,6
Tulot % kustannuksista	100,0	100,6	100,6

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 433 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden ja muiden EU:n hyväksymien hankkeiden ja hankintojen kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk aluekehitysrahaston hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 000 000 mk 5 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 30.01.21. Nettoutettavina tuloina momentilla otetaan huomioon EU:lta saatavat ETY 307/91 (muut. ETY 3235/94) 1 artiklan edellyttämän valvonnan EU:n rahoitusosuutta enintään 750 000 mk (125 000 ecua), ETY 4045/89 (muut. ETY 3235/94) 16a artiklan

mukaisesti kertyvät tulot 2 100 000 mk (360 000 ecua) ja muut tullilaitoksen toimintaan kohdistuvat tuet. Tullilaitoksella on mahdollisuus saada EU:lta tukea erilaisiin kehittämishankkeisiin ja niihin liittyviin hankintoihin, kuten EMOTR, EUROSTAT, SCENT/CIS. Käyttämättä jäänyt määrä voidaan joutua palauttamaan EU:lle.

1996 määräraha	433 000 000
1995 määräraha	450 228 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	461 552 000

66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu sekä koulutusyhteistyö Venäjän ja Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 220 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Brysselissä sijaitsevan tulliyhteistyöneuvoston kehitysmaiden tulimiesten koulutukseen tarkoitettuun rahastoon

sekä koulutusyhteistyöhön ja siitä aiheutuviin menoihin Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

1996 määräraha	220 000
1995 määräraha	220 000
1994 tilinpäätös	220 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suurten lastiyskiköiden läpivalaisulaitteen hankintaan sekä siihen liittyvään talonrakentamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 110 000 000 mk ja rakennuksen hyötyala 640 m².

Selvitysosa: Turku-Pietari moottoritien kehittäminen kuuluu Nordic Triangle -hankkeeseen. Osana sitä on Vaalimaalle sijoitettava lastiys-

siköiden ja ajoneuvojen kiinteä läpivalaisulaite siihen liittyvine toimitiloineen. Hankkeella varmistetaan EU-alueelta lähtevien tavaroiden ja alueelle saapuvien tavaroiden tehokas tarkastus liikenteen sujuvuutta oleellisesti heikentämättä.

1996 määräraha	11 000 000
----------------------	------------

(74.) *Tullitalojen rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 28.64.74.

1995 määräraha	5 900 000
1994 tilinpäätös	7 695 000

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Tilastokeskukselle vuodelle 1996 seuraavat tulostavoitteet:

1. Vaikuttavuus

Tilastokeskus kehittää palvelujaan ottamalla erityisesti huomioon Euroopan Unionin jäsenyydestä johtuvat tietotarpeet ja velvoitteet. Tilastojen vertailukelpoisuutta lisätään kehittämällä tilastojärjestelmiä EU:n tilastolainsäädännön määräysten mukaisesti.

	1994	1995	1996
Vuosijulkaisut	47,3	43,0	41,0
1/4-vuosijulkaisut	12,6	9,4	9,2
Kk-julkaisut	6,5	6,5	6,2

2. Tuottavuus ja taloudellisuus

Tilastokeskuksen tuottavuus kasvaa vähintään 2,5 prosentilla.

Julkaisunimikkeiden määrä on n. 159 ja tietovarantojen tietomäärä 2 100 milj. tietoa. Tiedonantajilta suoraan kerättävien tietojen osuus tietovarantojen tietomäärästä on n. 6 prosenttia.

Keskeisiä uudistamisen kohteita ovat kansantalouden tilinpito, työvoimatilasto, yritystoiminnan rakenne- ja suhdannetilastot, tieliikenteen tavarankuljetustilastot sekä sähköisten tietoyhteisyyksien kehittäminen.

Säännöllisesti ilmestyvien tilastojulkaisujen keskimääräinen valmistumisnopeus viikkoina on seuraava:

Tilastotietojen yksikkökustannukset pidetään vuoden 1994 tasolla.

Kiinteiden kustannusten määrää alennetaan 2 prosentilla.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset (1 000 mk)

	1994	1995	1996	Muutos % 95—96
Tilastotoimen kehittäminen	4 487	4 618	4 589	—0,6
Tuotteet ja palvelut	90 416	93 046	92 464	—0,6
Tietovarannot	110 995	114 224	113 509	—0,6
Kokonaiskustannukset	205 898	211 888	210 562	—0,6

3. Maksullinen toiminta

Maksullinen toiminta on liiketaloudellisesti kannattavaa.

Käyttäjäämä on 10 prosenttia tuloista.
Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Tulot tmk	30 688	32 000	33 700
Toiminnan erilliskustannukset tmk	31 368	30 637	30 351
Käyttäjäämä tmk	—680	1 363	3 349
— % tuloista	—2,2	4,3	9,9
Osuus yhteiskustannuksista tmk	5 419	4 611	3 519
Ylijäämä/alijäämä tmk	—6 099	—3 248	—170
— % tuloista	—19,9	—10,2	—0,5
Investoinnit % tuloista	0,9	2,5	2,4

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 162 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 500 000 mk maatalouden tuottajahintaindeksin sekä kone- ja tarvikkehintaindeksin laadinnan ja tietojen keräystehtävien siirtyminen maa- ja metsätalousministeriön hal-

linnonalalta sekä työtaturmatilaston tehtävien siirtyminen työministeriön hallinnonalalta tilastokeskukseen.

1996 määräraha	162 500 000
1995 määräraha	152 980 000
1994 tilinpäätös	156 598 000

(60.) Rakennushallinto

Selvitysosa: Luku ja sen momentti 21 on poistettu talousarviosta rakennushallinnon lakauttamisen vuoksi. Luvun momentit 75, 76 ja 87 ja niiden määrarahat on otettu huomioon luvun 28.64 momenttien laskelmissa.

(21.) Toimintamenot

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	112 677 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	14 072 868

64. Valtion kiinteistölaitos

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion kiinteistölaitokselle vuodelle 1996 seuraavat tulostavoitteet:

— toiminnasta kertyy nettotuloa yhteensä 1 138 000 000 mk
— toimitilojen vuokrausaste on vähintään vuoden 1995 tasolla

— rakennushankkeet toteutetaan sovittujen aikataulujen ja kustannusarvioiden mukaisesti.

74. (28.60.76) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 133 490 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Kustannusarvio

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Virastotalo Annankatu 44 peruskorjaus, Helsinki	7 000	25 000	3 571	21 000 000	4 000 000
2. Valtiontalo Fredrikinkatu 21, Merimiehenkatu 11—13, Helsinki					
— virastotilat	6 500	60 000	9 231	28 700 000	8 000 000
— suojatilat		38 500		23 762 000	12 000 000
3. Vaasan oikeustalo	3 100	25 400	8 194	25 400 000	600 000
4. Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, VI vaihe, Helsinki	2 586	49 000	18 948	14 600 000	29 600 000
5. Turun oikeustalo		73 000		5 700 000	32 000 000
— uudisrakennus	6 600				
— autohalli	3 500				
— poliisitalon muutos	390				
6. Valtion virastotalo, Kirkkokatu 4, Helsinki ..	8 100	83 000	10 247	8 500 000	14 000 000
7. Vaalimaan tulli- ja raja-asema, Virolahti	1 120	13 400	11 964	9 380 000	150 000
8. Imatran tulli- ja raja-asema	1 700	14 000	8 235	700 000	7 140 000
9. VTT:n sähkötalo 2, Espoo					
— rakennus	3 700	78 000	21 080	48 000 000	25 000 000
— kiinteät laitteet		9 000			
10. Sisäasiainministeriön väestönsuojan suunnitelu					1 000 000
Yhteensä					133 490 000

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Valtion kiinteistöhallinnon uudistamiseen liittyen on tarkoituksenmukaista, että investointimäärärahat, joilla toteutettavat hankkeet valtion kiinteistölaitos vuokraa rakennuksen käyttäjälle, budjetoidaan mahdollisimman laajasti kiinteistölaitoksen ao. momentille. Tässä vaiheessa momentille esitetään budjetoitaviksi kyseiset hankkeet sisäasiainministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokista ja lisäksi tullilaitoksen hankkeet.

Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

1. Suunnitteluun on käytetty 505 000 mk aiemmin myönnetystä jakamattomasta suunnittelumäärärahasta, josta peruuntunut 9 870 000 mk.

2. Suunnitteluun on käytetty 3 000 000 mk aiemmin myönnetystä jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

3. Määrärahoista on peruuntunut 632 595 mk.

4. Suunnitteluun on käytetty 2 300 000 mk aiemmin myönnetystä jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

6. Sosiaali- ja terveysministeriö toimii seitsemässä eri toimipisteessä ja tiloista 43 % on

vuokrattuja. Virastotalohankkeella toiminta voidaan keskittää yhteen toimipaikkaan muiden ministeriöiden läheisyyteen.

7. Vaalimaan tulli- ja raja-aseman rakentaminen käynnistyi maaliskuussa. Arvioitu valmistumisajankohta on tammikuu 1996. Rajavartiolaitoksen osuus hankkeen rahoituksesta on 35 %. Tullin lastinkäsittelytilojen ja autotarkastustilojen yhteyteen on suunniteltu sijoitettavaksi maa- ja metsätalousministeriön alaisen eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen tarvitsemat elintarvikkeiden tarkastustilat sekä erilliseen rakennukseen elävien eläimien ja eläimistä saatavien tuotteiden tarkastustilat. Järjestely pienentää lisärakennustarvetta ja tehostaa myös tullin toimintaedellytyksiä. Hankkeelle on myönnetty EU-rahoitus.

8. Imatran (Pelkolan) rajanylityspaikan kautta on toistaiseksi sallittu rajoitettu ylikulkuliikenne. Ylitysten määrä oli vuonna 1994 yhteensä 105 000. Kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 46 %. Erityisesti tavaraliikenteen arvioidaan lisääntyvän huomattavasti, kun rajanylityspaikka muutetaan kansainväliseksi ja liikenteen annetaan kulkea Viipurin sekä Pietarin alueelle. Tämän odotetaan tasaavan myös Vaalimaan ja Nuijamaan rajanylityspaikkojen ruuhkia. Hankkeen mitoituksessa on huomioitu

EU:n edellyttämän EMOTR-valvonnan tarvitsemat tilat ja tekniset laitteistot sekä säteilyvalvontajärjestelmät. Hyötyalasta 700 m² on lämmittämätöntä tilaa.

9. VTT:n sähkötalo 2 korvaa nykyiset elektroniikan puhdistilat, joiden vuokrasopimus päättyy vuonna 1996. Uudet toimitilat mahdollistavat myös mikroelektronikan teknologioiden kehittämisohjelman toteuttamisen, jonka avulla voidaan nykyistä paremmin tukea alan uusien liiketoimintojen syntymistä ja elektroniikkateollisuuden kilpailukykyä.

Aiemmin myönnettujen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1997 enintään 115 milj. mk ja vuonna 1998 enintään 65 milj. mk.

1996 määräraha	133 490 000
1995 määräraha	89 900 000
1995 I lisämääräraha.....	—10 000 000
1994 tilinpäätös.....	147 970 000

75. (28.60.75) *Perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 154 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion kiinteistölaitoksen hallinnassa olevien kiinteistöjen, rakennusten ja huoneilojen investointiluonteisista korjauksista, pienistä uudisrakennuksista sekä valtiovarainministeriön erikseen määräämistä korjaustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maankäytösuunnitelmista, muusta suunnittelusta ja näihin liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1996 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 120 000 000 mk.

Selvitysosa: Kiinteistölaitoksen vastuulla oleva rakennuskanta on noin 20 milj. m³. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 41,1 milj. mk sen johdosta, että momentille on koottu aiemmin eri hallinnonalojen momenteille budjetoituja rakennushankkeita, jolloin 5,0 milj. mk on tarkoitettu sisäasiainministeriön hallinnonalan, 19,0 milj. mk opeusministeriön hallinnonalan, 2,0 milj. mk maaja metsätalousministeriön hallinnonalan, 6,0

milj. mk kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan ja 9,1 milj. mk sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeisiin.

Lisäksi määrärahasta on varattu 2 milj. mk Geologian tutkimuskeskuksen kairasydänvaraston laajennushankkeeseen.

1996 määräraha	154 000 000
1995 määräraha	100 000 000
1995 I lisämääräraha.....	20 000 000
1994 tilinpäätös	55 000 000

87. (28.60.87) *Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 120 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion omistukseen hankittavien kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintamenojen ja hankintoihin liittyvien lisä- ja muutostyö-, puhelinvaikehankinta- sekä rakennustöiden valvontamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta 38 000 000 mk käytetään Helsingin oikeus- ja poliisitalojen kauppahinnan maksamiseen lakiin (389/81) perustuvan sopimuksen mukaisesti, 5 000 000 mk Tampereen poliisitalon kauppahinnan korkojen maksamiseen Tampereen kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti, 20 000 000 mk Jyväskylän oikeus- ja poliisitalon kauppahinnan maksamiseen Jyväskylän kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti, 1 250 000 mk Pelastusopiston kauppahinnan korkomenojen maksamiseen Kuopion kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti sekä 1 700 000 mk Tampereen kaupungilta valtion teknillisen tutkimuskeskuksen käyttöön Hermian teknologiakeskuksesta ostettujen toimitilojen yhtiölainaosuuden lyhennysten ja korkojen maksamiseen. Edellisen hankkeen lainaosuuden on laskettu olevan vuoden 1995 lyhennysten jälkeen 6 993 998 mk. Momentilla varaudutaan edellä esitetyn lisäksi ennakoimattomien tarpeiden edellyttämiin kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintoihin.

1996 määräraha	120 000 000
1995 määräraha	85 000 000
1995 I lisämääräraha.....	20 000 000
1994 tilinpäätös	87 500 000

70. Hallinnon kehittämiskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Hallinnon kehittämiskeskus tuottaa julkisen hallinnon erityisasiantuntemukseen perustuvaa koulutusta, konsultointi- ja muita kehittämispalveluja. Kehittämiskeskus tukee toiminnallaan julkisen hallinnon keskeisten uudistus- ja kehittämistavoitteiden toteuttamista. Palvelutoiminnan painopistealueita ovat erityisesti johtamisessa talouden johtamisen ja henkilöstöjohtamisen kehittäminen, Suomen EU-jäsenyyteen ja muuhun kansainvälistymiseen sekä Venäjä-koulutukseen liittyvät kehittämispalvelut sekä palvelujen vientitoiminnan kehittäminen.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Hallinnon kehittämiskeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1996 enintään 2 000 000 mk. Lisäksi Hallinnon kehittämiskeskus saa tehdä vuonna 1996 investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina vuosina enintään 2 000 000 mk. Investoinnit ovat käyttöomaisuuden, erityisesti tietotekniikan ja opetusvälineistön sekä toimistolaitteiden, täydennyshankintoja.

3. Lainanotto

Hallinnon kehittämiskeskus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huo-

mioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut tavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Hallinnon kehittämiskeskukseen tulostavoitteeksi 0,5 milj. mk vuonna 1996.

Hallinnon kehittämiskeskuksen vuoden 1996 mahdollisesta voitosta ei ole tarkoitus tulouttaa voitonjakoa valtiolle.

Tunnuslukutaulukko	1995 TA	1996 TAE
Liikevaihto mmk.....	32,0	36
— muutos %	—	12,5
Käyttökate mmk.....	0,8	2,0
— liikevaihdosta %	2,5	5,5
Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja mmk ...	0,5	1,5
Voitto mmk	—	0,5
Sijoitetun pääoman tuotto %	6,1	14,5
Investoinnit liikevaihdosta %	4,7	5,5
Omavaraisuusaste %	84,1	81,3
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	70	75

(88.) *Hallinnon kehittämiskeskuksen peruspääoman korotus*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha..... 4 400 000

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät hallinnon tukitoimenpiteet

02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 893 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää välttämättömän liisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha.....	1 893 000
1995 määräraha.....	1 893 000
1994 tilinpäätös	406 250

20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hallinnon kehittämishankkeisiin lähialueille, OECD:n lähialueiden hallinnon kehittämishankkeisiin sekä EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	18 000 000
1994 tilinpäätös.....	10 850 000

21. *Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hallinnon rationalisoinnin yhteydessä tarvittavista henkilöstön uudelleensijoittumisen tukitoimista aiheutuviin menoihin.

1996 määräraha	5 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	40 000 000

22. *Integraatiovalmennus ja tietojärjestelmien kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön integraatiovalmennukseen mm. ulkomailta tapahtuvaan harjoitteluun ja koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää integraatiovalmennuksen kehittämiseen, palvelujen hankkimiseen, kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen sekä valmennuksen seurantaan. Määrärahaa saa käyttää European Institute of Public Administrationin kanssa tehdystä yhteistyösopimuksesta aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös eurovirkamiehiksi aikovien hallintoarjoittelijoiden palkkausmenojen maksamiseen, tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU-yhteistyöhön henkilöstön kehittämisessä. Määrärahaa saa käyttää noin kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1996 määräraha	24 000 000
1995 määräraha	5 000 000
1995 I lisämääräraha.....	4 000 000
1994 tilinpäätös.....	34 000 000

23. *Työsuojelun edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 826 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/79) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisen työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön

palkkaamiseen määräaikaisiin työsopimussuhteisiin tällä määrärahalla rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1996 määräraha	4 826 000
1995 määräraha	5 334 000
1994 tilinpäätös	6 096 000

24. *VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) mukaisten kuntoutuksista aiheutuvien etuuksien maksamiseen sekä valtiokonttorin varhaiskuntoutuksista antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan sekä kuntoutustoiminnan tutkimuksesta ja kehittämisestä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 28.07.05.

1996 määräraha	18 000 000
----------------------	------------

25. *Valtion henkilöstöjärjestelyt* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 41 230 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/31, muut. 904/48) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ennen vuotta 1992 päätettyjen virastojen ja laitosten tai niiden osien siirtojen tai alueellisten uudelleenjärjestelyiden johdosta väliaikaisesti tarvittavan henkilöstön palkkausmenoihin sekä työpaikkojen järjestämiseen sellaisille henkilöille, jotka eivät voi siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle siirtynyttä virkaa tai tehtävää vastaavin palkkaeduin.

Määrärahaa saa käyttää virastojen ja laitosten lakkauttamisen takia henkilöstölle ennen vuotta 1992 annettujen työpaikkatakuiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lakkautuspalkat.....	41 000 000
Henkilöstöjärjestelyt	230 000
<hr/>	
Yhteensä	41 230 000

1996 määräraha	41 230 000
1995 määräraha	57 230 000
1994 tilinpäätös.....	63 850 000

60. *Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen koulutus- ja erorahastolle.

Selvitysosa: Työttömyyskassalaissa (603/84) tarkoitettu työttömyyskassojen keskusassa suorittaa varoistaan koulutus- ja erorahastolle sen menoja varten vuosittain määrän, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä työnantajan asianomaisena vuotena maksamista työpalkoista. Valtio suorittaa työsopimussuhteessa olevan henkilöstönsä osalta maksun erikseen koulutus- ja erorahastolle. Sosiaali- ja terveysministeriön

vahvistama prosenttimäärä vuodeksi 1995 on 0,10 %.

Valtion palveluksessa yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa olevien palkkasumma vuonna 1996 arvioidaan 4 700 milj. markaksi. Käyttäen laskentaperusteena prosenttimäärää 0,10, koulutus- ja erorahastolle vuonna 1996 suoritettava maksu olisi 4 700 000 mk. Vuonna 1995 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 1996 suoritettavassa maksussa valtion työsopimussuhteisen henkilöstön palkkasumman tultua lopullisesti selvitettyksi.

1996 määräraha	4 700 000
1995 määräraha	13 500 000
1994 tilinpäätös	10 550 584

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

01. *Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen. Määrärahalla saa palkata enintään 25 henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin kansallisten asiantuntijoiden tehtäviin.

Selvitysosa: Euroopan unionissa palvelevien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkauksen ja sosiaaliturvan maksaa kotimainen työnantaja, mutta Euroopan unioni maksaa heille tiettyjä korvauksia. Kansallisten asiantuntijoiden palvelussuhteen ehdot unionin toimielimissä perustuvat komission 24.7.1988 antamaan päätökseen siihen vuonna 1991 tehtyine muutoksineen. Kansalliset asiantuntijat työskentelevät Euroopan unionin toimielimissä määräjän, vähintään kolme kuukautta ja enintään kolme vuotta. Henkilö voi toimia kansallisena asiantuntijana vain yhden kerran.

1996 määräraha	7 000 000
1995 II lisämääräraha	7 000 000

74. *Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion talonrakennushankkeiden edeltä arvaamattomista kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä peruuntuneiden määrärahojen korvaamiseen.

1996 määräraha	100 000
1995 määräraha	100 000
1994 tilinpäätös	1 615 612

95. *Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

1996 määräraha	100 000
1995 määräraha	100 000
1994 tilinpäätös	479 259

96. *Edeltä arvaamattomat tarpeet*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

1996 määräraha	1 000 000
1995 määräraha	1 000 000
1994 tilinpäätös	1 000 000

82. Postipankki Oy

43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Postipankki Oy:n investointirahastosta ilman turvaavaa vakuutta myönnettyjen lainojen luottotappioiden korvaamiseen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 13 §:n mukaisten valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista aiheutuneiden luottotappioiden korvaamiseen ja tällaisia luottotappioita koskevien ennakkokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki (973/87) on kumottu lailla Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta (448/90). Viimeksimainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Postipankki Oy:n

investointirahastosta annetun lain 6 §:n nojalla valtioneuvoston Postipankki Oy:lle antama sitoumus, jonka mukaan valtio korvaa pankille Postipankki Oy:n investointirahaston lainanannossa mahdollisesti syntyneitä luottotappioita, pysyy lain kumoamisesta huolimatta edelleen voimassa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, että laki Postipankki Oy:n investointirahastosta kumotaan, on edelleen noudatettava muun muassa, mitä sanotun lain 13 §:ssä on säädetty. Tämän säännöksen mukaan valtio korvaa Postipankki Oy:lle täysimääräisinä ne luottotappiot, jotka aiheutuvat valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista.

1996 määräraha	12 000 000
1995 määräraha	15 000 000
1994 tilinpäätös	22 459 990

83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt

68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman Suomen vuonna 1996 suoritettavan viidennen noin 6 000 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen rahoitusyhtiön (IFC) osakepääomaa on viimeksi vuonna 1991 korotettu 1 300 milj. Yhdysvaltain dollarista 2 300 milj. Yhdysvaltain dollariin. Suomi merkitsi 6 825 kpl 1 000 Yhdysvaltain dollarin nimellisarvoista

osaketta osakepääoman korotuksesta. Suomen osakeosuus nousi korotusta edeltäneestä 8 872 000 Yhdysvaltain dollarista 15 697 000 Yhdysvaltain dollariin. Suomen 6 825 000 Yhdysvaltain dollarin eli noin 37 milj. markan maksuosuus suoritetaan noin 1 370 000 Yhdysvaltain dollarin määräisinä vuotuiserinä vuosina 1992—1996. Vuonna 1996 suoritettavaa viidettä erää varten momentille ehdotetaan 6 000 000 mk.

1996 määräraha	6 000 000
1995 määräraha	6 700 000
1994 tilinpäätös	7 072 661

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt

68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman korotuk-

sen vuonna 1996 suoritettavan ensimmäisen osuuden maksamiseen. Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman korottamiseen saadaan sitoutua siten, että vuosina 1996—2001 yhtä suurina vuotuiserinä maksettava Suomen osuus korotuksesta on yhteensä enintään 6,7 milj. ecua.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääomaa on tarkoitus korottaa vuosien 1996—2001 aikana 40 milj. ecusta 80 milj. ecuksi. Suomen osuus korotuksesta on noin 6,7 milj. ecua. Vuonna 1996 suoritettavaa ensimmäistä maksuerää varten momentille ehdotetaan 6 500 000 mk.

1996 määräraha.....	6 500 000
1995 määräraha.....	8 000 000
1994 tilinpäätös.....	8 683 274

(69.) *Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	2 300 000
1994 tilinpäätös.....	2 186 581

(88.) *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	16 000 000
1994 tilinpäätös.....	17 054 476

85. Sitoumusten lunastaminen

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää vuoden 1986 jälkeen annettujen si-

toumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1987 alusta lukien annettavat sitoumukset ja niiden lunastukset kirjataan tasetilille. Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli vuoden 1994 lopussa lunastamatta 23,4 milj. mk.

1996 määräraha.....	5 000 000
1995 määräraha.....	16 000 000
1994 tilinpäätös.....	21 236 481

86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

60. *Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen*

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/90) 3 §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: SITRAn toiminta jakautuu yrittäjärahoitukseen, rahastosijoituksiin, teknologian siirtoon, tutkimuksiin ja selvityksiin sekä koulutukseen. Vuoden 1996 aikana uusia rahoituspäätöksiä tehdään noin 105 milj. markalla. Pääosa rahoituksesta suunnataan kasvuyri-

tyksiin kohdistuvaan riskisijoitustoimintaan.

Monet SITRAn hankkeet edellyttävät kiinteää kansainvälistä yhteistyötä ja rahoitusyhteistyötä. SITRA kehittää tulevaisuudessakin kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyöverkostoja.

1996 määräraha.....	20 000 000
1995 määräraha.....	20 000 000
1995 I lisämääräraha.....	80 000 000
1994 tilinpäätös.....	65 000 000

87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen

61. *Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 1 225 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 15 §:n 2 momentin mukaisesti valtion vakuusrahaston ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen sekä rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Selvitysosa: Valtion vakuusrahaston tukitoiminta perustuu lainanottoon koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista aiheutuvien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Valtion vakuusrahastolle on otettu vuonna 1992 ja 1993 lainaa yhteensä noin 20 000 milj. mk. Vakuusrahaston lainanotosta aiheutuvat korkomenot ja lainoista aiheutuvat muut menot, joita ei ole mahdollista maksaa rahaston varoista, ovat vuonna 1996 noin 1 225 000 000 mk.

1996 määräraha	1 225 000 000
1995 määräraha	300 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 540 000 000

89. *Pankkitoiminnan tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden tappioiden kattamiseen sekä muiden yhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen saa ryhtyä ja sitoutua siten, että niistä yhdessä aiempien sitoumusten kanssa saa aiheutua kuluvana ja myöhempinä vuosina valtiolle menoja enintään 30 000 000 000 mk.

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan talousarvioissa pankkitoiminnan tukemiseen osoitetun momentin määrärahalla jo hankittuja ja vielä hankittavia talletuspankin osakkeita.

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan vuonna 1996 vastavakuuksia vaatimatta:

1) valtion omavelkaisia takauksia liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston, säästöpankkien vakuusrahaston ja osuuspankkien

vakuusrahaston ottamien koti- ja ulkomaisten lainojen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi;

2) valtion omavelkaisia takauksia ja takuita talletuspankkien oman pääoman ehtoisen varainhankinnan ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi; sekä

3) valtion omavelkaisia takauksia ja takuita valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden koti- ja ulkomaisten lainojen, muiden sitoumusten ja sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Samalla valtioneuvosto oikeutetaan luopumaan vuonna 1996 takauksiin ja takuisiin liittyvistä takautumisoikeuksista. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan vuonna 1996 talletuspankkien liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia ja vastuudebentuurilainoja koskevia takaisinositoumuksia. Kunkin muun kuin Suomen rahan määräisen lainan ja pääomasijoituksen arvo lasketaan takausta annettaessa sovellettavan Suomen Pankin keskipurssin mukaan. Takauksia, takuita ja muita tässä ja edellisessä kappaleessa tarkoitettuja sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuosina 1993—95 annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 000 000 000 mk tai yhdessä vuosien 1993—95 momentilta 28.87.89 ja vuoden 1993 ensimmäisen lisätalousarvion momentilta 28.87.51 myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 60 000 000 000 mk.

Momentille vuonna 1994 varattua ja vielä vuonna 1996 käyttämätöntä määrärahaa saa käyttää myös vuosina 1995 ja 1996 myönnettyistä takauksista, takuista ja muista edellä tarkoitetuista sitoumuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Tukitoimiin asetetaan sekä tukea saavaa vakuusrahastoa että tuettavan pankin toimintaa ja hallintoa koskevia ehtoja. Tukitoimista päättää valtioneuvosto. Valtioneuvosto voi määräämissään rajoissa antaa yksittäisten tukipäätösten tekemisen ja päätösten tarkemmista ehdoista päättämisen valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Edellä tarkoitetuilla ehdoilla on niistä päättävän valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön pyrittävä siihen, että

1) pääomatuki on vastikkeellista valtioneuvoston määräämillä tavalla;

2) valtiontaloudelle aiheutuva rasitus muodostuu niin vähäiseksi kuin se tehtävän toteuttamisen kannalta on mahdollista;

3) tuki haittaa mahdollisimman vähän kilpailua yritysten välillä ja rahoitustoiminnassa eikä vääristä kiinteistö- ja pääomamarkkinoiden toimintaa;

4) osinkoa pankin osakepääomalle, voitto-osuutta kantarahasto-osuuksille tai korkoa lisäosuusmaksuille, muille osuusmaksuille ja sijoitusosuuksille saa jakaa vain, jos pankin voitonjakokelpoiset varat siihen riittävät valtion ja valtion vakuusrahaston pääomatodistuksille sekä muille valtion takaamille oman pääoman ehtoisille varoille suoritettavan täyden koronmaksun jälkeen; ja että

5) velkaantuneiden kotitalouksien ja yritysten asemaa helpotetaan niiden niin toivoessa noudattaen yrityksen saneerauksesta ja yksityisen henkilön velkajärjestelystä annettujen lakien (47/93 ja 57/93) periaatteita vakuuksien myyntikielloista ja velkapääoman rajoittamisesta sekä muista velallisen asemaa vahvistavista järjestelyistä.

Tuki voidaan antaa vain ehdolla, että tuen vastaanottaja ja asianomainen pankki sitoutuvat hyväksymään tuen saavaan pankkiin kohdistuvan tuen myöntäjän, rahoitustarkastuksen tai valtion vakuusrahaston vaatiman ja tarkemmin määrittelemän erityistarkastuksen, josta laadittava kertomus on toimitettava valtiovarainministeriölle, rahoitustarkastukselle ja valtion vakuusrahastolle.

Selvitysosa: Pankkitoiminnan tukemiseen tarvittavat määrärahat perustuvat vuoden 1994 talousarviossa pankkitoiminnan tukemiseen myönnettyistä määrärahoista siirtyviin eriin. Takausten ja takuiden myöntämiseen sekä muihin sitoumuksiin tarvittavat valtuudet ovat perustuneet eduskunnan kutakin varainhoitovuotta varten valtion talousarviossa myöntämään suostumukseen. Takausten ja takuiden myöntämistä sekä muiden sitoumusten antamista koskevat valtuudet ovat tarpeen valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden ja valtioneuvoston tekemien takauksia koskevien periaatepäätösten mukaisesti mahdollisesti tarvittavien takausten antamisen sekä muiden mahdollisten takaus-, takuu- tai sitoumustarpeiden johdosta.

Omaisuuksienhoitoyhtiö Arsenal Oy:n lainantolalle valtioneuvoston 24.11.1994 myöntämää takausta vastaava takausvaltuus voidaan valtioneuvoston päätöksellä käyttää uudelleen edellä tarkoitettujen takausten ja takuiden myöntämiseen ja muiden sitoumusten antamiseen siltä osin kuin sitä ei ole käytetty mainitun valtioneuvoston päätöksen nojalla. Edellytyksenä on, että momentilla mainittu sitoumusten enimmäismäärä ei ylitä.

1996 määräraha	—
1995 määräraha	—
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	10 000 000 000

89. Euroopan investointipankki (EU)

68. *Suomen maksuosuus Euroopan investointipankin pääomasta (EU) (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 501 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan investointipankin pääoman Suomen vuonna 1996 suoritettavan kolmannen ja neljännen osuuden maksamiseen sekä pääoman korotuksen Suomen vuonna 1996 suoritettavan kolmannen ja neljännen osuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vararahaston ja muiden liittymissopimuksen pöytäkirjan 7 artiklassa tarkoitettujen lisärahojen ja rahastoihin verrattavien varausten järjestelyjen Suomen vuonna 1996 suoritettavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Liittymissopimuksen Euroopan

investointipankkia koskevan pöytäkirjan 6 artiklan mukaan Suomi maksaa osuutena pääomasta 59 290 577 ecua. Osuudet maksetaan viitenä, kuuden kuukauden välein maksettavana yhtä suurena eränä. Vuonna 1996 suoritettavat maksut ovat yhteensä noin 137 560 000 mk. Lisäksi pöytäkirjan mukaan Suomi osallistuu 11.6.1990 päätetyn pääoman korotuksen liittymispäivänä jäljellä olevan osan maksamiseen rahamäärällä, joka on 6 048 611 ecua. Rahamäärä maksetaan kahdeksana samansuuruisena eränä kuuden kuukauden välein. Vuonna 1996 suoritettavat maksut ovat yhteensä noin 8 770 000 mk. Lisäksi pöytäkirjan 7 artiklan mukaan Suomi maksaa 1,51215278 % hyväksytyssä taseessa (31.12.1994) esiintyvistä kaik-

kien rahastojen ja vastaavien varausten loppusummasta. Maksun suuruus on 153 255 438 ecua, joka suoritetaan viidessä tasasuuruudessa erässä kuuden kuukauden välein. Vuonna 1996 maksut ovat noin 355 570 000 mk.

1996 määräraha	501 900 000
1995 määräraha	412 700 000
1995 I lisämääräraha.....	90 400 000

90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille (EU)

Selvitysosa: EU:n budjetin yhteisöjen jäsenen rahoitusosuudesta on säädetty 24.6.1988 tehdyllä päätöksellä (88/376/EEC, EURATOM).

EU:n omat varat käsittävät sekalaisten tulojen ja traditionaalisten omien varojen lisäksi arvonlisäveropohjaan perustuvan maksun (ALV-maksun). Lisäksi jäsenmaat maksavat bruttokansantuloon perustuvan maksun. Suomen EU:n puolesta keräämät traditionaaliset omat varat eivät sisälly Suomen talousarvioon.

Iso-Britannia saa arvonlisäveropohjaan perustuvaan maksuun alennusta, joka rahoitetaan muiden jäsenmaiden vastaavaa maksua korottamalla. Saksa saa osuutensa Iso-Britannian hyvityksestä yhden kolmasosan helpotuksen, joka rahoitetaan muiden jäsenmaiden osuutta korottamalla. Molemmat korotukset toteutetaan jäsenmaiden BKTL-osuuksien mukaisesti. Mikäli ALV-maksu lisättyä Iso-Britannian hyvityksen osuudella ylittää ALV-osuuden enimmäismäärän, erotus siirretään bruttokansantulomaksuosuuteen.

Direktiivin 88/376 nojalla annettu asetus 1553/89 sisältää säännökset ALV-pohjan laskutavasta. Veropohjaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki arvonlisäverolliset liiketoimet. Jäsenvaltiolla on oikeus jättää veropohjan suuruutta laskettaessa pois niiden verovelvollisten liiketoimet, joiden vuotuinen liikevaihto ei ylitä 10 000 ecua. Veropohjan suuruus lasketaan jakamalla arvonlisäveron korjattu nettotuotto keskimääräisellä arvonlisäveroprosentilla. Jos jäsenvaltiossa on käytössä useita eri arvonlisäverokantoja, käytetään painotettua arvonlisäveroprosenttia. Arvonlisäveropohjaa korjataan jäsenmaan arvonlisäverotuksessa sovelletuilla

kuudennen arvonlisäverodirektiivin sallimilla poikkeuksilla yhteisestä veropohjasta.

Bruttokansantulomaksuosuus on unionin kokonaismenojen ja em. tulojen erotus. Se lasketaan eri maille siten, että ensin lasketaan kunkin maan ja koko unionin osalta yhden prosentin osuus vastaavasta bruttokansantulosta. Sen jälkeen suhteutetaan koko unionin osalta unionin menojen ja tulojen erotus unionin yhden prosentin bruttokansantulo-osuuteen, jolloin saadaan kullekin jäsenmaalle yhteinen BKTL-maksuosuus. Lopuksi BKTL-maksuun lisätään mahdollinen ALV-osuuden enimmäismäärän ylitys.

66. Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 869 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavan arvonlisäveropohjaan perustuvan Suomen maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu EU:n vuoden 1996 talousarvioehdotukseen.

1996 määräraha	2 869 000 000
1995 määräraha	3 022 000 000
1995 II lisämääräraha.....	178 000 000

67. Bruttokansantuloon perustuvat maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 647 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavien bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu EU:n vuoden 1996 talousarvioehdotukseen.

1996 määräraha	2 647 000 000
1995 määräraha	1 973 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—323 000 000

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 1996 aikana pitämään alle kuutena kuukautena, jota on pidettävä tyydyttävänä tasona verrattuna muihin valitusasteisiin. Valitusten määrä näyttää pysyvän aikaisempien vuosien tasoon nähden toistaiseksi samana.

1996 määräraha.....	2 000 000
1995 määräraha.....	1 950 000
1994 tilinpäätös.....	1 526 000

22. Metallirahamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metallirahojen hankkimisesta ja palautettavien metallirahojen takaisin lunastamisesta sekä juhlarahoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös metallirahan kriisivarastoinnista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja varastoinnista sekä palautettavien metallirahojen takaisin lunastamisesta aiheutuvien menojen erotus. Momentille merkitään myös juhlarahoista saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan erillismenot.....	82 000 000
Toiminnan tulot.....	78 000 000
Varastointimenot.....	20 000 000
Nettomenot.....	24 000 000

Maastrichtin sopimuksen artiklat 104, 104a ja 104b kieltävät jäsenmaissa julkisen sektorin rahoituksen keskuspankkien toimesta. Ministerineuvoston asetuksen (EC) (nro 3603/93) kuudennen artiklan mukaan keskuspankin hallussa voi olla enintään 10 prosenttia liikkeessä olevasta metallirahasta. Tästä syystä metallirahojen kriisivarasto on hoidettava valtion varastona.

1996 määräraha.....	24 000 000
1995 I lisämääräraha.....	31 000 000
1994 tilinpäätös.....	76 912 487

23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 700 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten valtion virastojen ja laitosten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion kulutus- ja investointimenot on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

1996 määräraha.....	2 700 000 000
1995 määräraha.....	2 000 000 000
1995 I lisämääräraha.....	500 000 000
1994 tilinpäätös.....	2 193 861 258

24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöhön ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamiseen käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamista, arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

1996 määräraha.....	100 000 000
1995 I lisämääräraha.....	100 000 000

(42.) Teollisten investointien väliaikainen investointituki (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	150 000 000
---------------------	-------------

50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle

Momentille myönnetään 107 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Sotainvalidien Veljesliitolle lahjoitetun viljan edelleenmyynnissä

vuonna 1994 saadun alennetun hinnan ja yleisen luovutushinnan välisen erotuksen korvaamiseen.

Selvitysosa: Edellä mainitun viljan ostohinta ei ole ostajalle liikevaihtoverotuksessa vähennykelpoinen, mistä johtuva viljan hinnan alentaminen on korvattu Sotainvalidien Veljesliitolle.

1996 määräraha.....	107 000
1995 määräraha.....	180 000
1994 tilinpäätös.....	136 902

61. *Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1996 määräraha.....	22 000 000
1995 määräraha.....	22 000 000
1994 tilinpäätös.....	10 943 260

83. *Laina työpaikkaterveydenhuoltoa varten perustetulle valtionyhtiölle*

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työpaikkaterveyden-

huoltopalvelujen järjestämistä varten perustetulle valtionyhtiölle myönnettävää lainaa varten. Laina-aika on enintään 10 vuotta ja laina voidaan myöntää vakuudetta. Lainan korko on Suomen Pankin peruskorko lisättynä 1,5 prosentilla. Laina-ajan ensimmäinen vuosi voi olla korosta ja lyhennyksistä vapaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1996 määräraha.....	12 000 000
1995 määräraha.....	10 000 000

95. (28.99.29) *Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 4 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Hallinnon kehittämiskeskuksen käytössä olevien Munkkiniemen ja Keilaniemen kiinteistömenojen korvaamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike ja numerotunnus on muutettu. Hallinnon kehittämiskeskuksen toimitilojen vuokrakustannuksista ehdotetaan osa korvattavaksi, jotta liikelaitoksen kiinteistömenot ovat toimialalla vallitsevan tason mukaisia.

1996 määräraha.....	4 400 000
1995 määräraha.....	4 400 000

Pääluokan 28 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Valtiovarainministeriö (020)....	102 940	100 534	105 000	+ 4 466	+ 4
03. Valtion taloudellinen tutkimus- keskus (050).....	18 588	18 611	18 600	— 11	— 0
05. Valtiokonttori (020).....	152 472	134 438	138 300	+ 3 862	+ 3
06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (020).....	191 823	195 000	186 500	— 8 500	— 4
07. Eläkkeet (950).....	11 722 133	12 167 662	12 706 650	+ 538 988	+ 4
10. Valtiontalouden tarkastusviras- to (020).....	29 382	31 000	35 400	+ 4 400	+ 14
18. Verohallinto (020).....	1 530 466	1 527 400	1 489 000	— 38 400	— 3
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maa- kunnalle (960).....	673 994	609 130	698 000	+ 88 870	+ 15
40. Tullilaitos (020).....	469 467	456 348	444 220	— 12 128	— 3
52. Tilastokeskus (050).....	156 598	152 980	162 500	+ 9 520	+ 6
(60.) Rakennushallinto (050).....	14 073	112 677	—	— 112 677	—100
64. Valtion kiinteistölaitos (050)...	290 470	274 900	407 490	+ 132 590	+ 48
70. Hallinnon kehittämisskeskus (050).....	12 810	4 400	—	— 4 400	—100
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät hallinnon tukitoimenpiteet (990).	165 753	110 957	114 649	+ 3 692	+ 3
81. Eräät hallinnonaloittain jaka- mattomat menot (990).....	12 895	1 200	8 200	+ 7 000	+583
82. Postipankki Oy (840).....	22 460	15 000	12 000	— 3 000	—20
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040).....	7 073	6 700	6 000	— 700	— 10
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040).....	32 678	26 300	6 500	— 19 800	—75
85. Sitoumusten lunastaminen (040).	21 236	16 000	5 000	— 11 000	—69
86. Suomen itsenäisyyden juhlara- hasto (830).....	65 000	20 000	20 000	—	—
87. Rahoitusmarkkinoiden vakaut- taminen (840).....	11 540 000	300 000	1 225 000	+ 925 000	+308
89. Euroopan investointipankki (EU) (060).....	—	412 700	501 900	+ 89 200	+ 22
90. Suomen maksuosuudet Euroo- pan unionille (EU) (060).....	—	4 995 000	5 516 000	+ 521 000	+ 10
99. Valtiovarainministeriön hallin- nonalan muut menot (020).....	2 283 880	2 188 530	2 864 507	+ 675 977	+ 31
Yhteensä	29 516 191	23 877 467	26 671 416	+2 793 949	+ 12

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 28 440 henkilötyövuotta. Lukuun eivät sisälly sivutoiminen tuntiopetus, ylitunnit, nuorison työllisyyden parantamiseksi lisättyjen koulutuspaikkojen johdosta momenttien 29.10.21 ja 29.60.21 määrärahoilla palkattava henkilöstö, momenttien 29.88.50 ja 29.88.53 määrärahoilla palkattava henkilöstö eikä momenttien 29.07.21, 29.10.21, 29.60.21, 29.69.21 ja 29.82.21 maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla 15 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Luvun 26.97 perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslain muuttamisesta, esityksen eräistä kuntien valtionosuuksien järjestelyistä ja valtionosuuksien määräytymisestä vuonna 1996 sekä esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Esitysten mukaan luovutaan kantokykyluokituksen käyttämisestä valtionosuuksien määräytymisperusteena muun muassa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia määrättäessä. Samoin luovutaan opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtionosuuksien myöntämisestä kantokykyluokan mukaan. Opetus- ja kirjastotoimen käyttökustannusten valtionosuusprosentti tulee olemaan 57 % ja muun kulttuuritoimen 37 %. Kuntien valtionosuuslain mukaista valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei toteuteta vuonna 1996 eikä vuoden 1996 valtionosuuksia tarkisteta kustannustason muutoksen perusteella. Muutoin valtionosuudet määräytyvät voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Kunnalle lasketusta valtionosuudesta vähennetään 262 markkaa kutakin kunnan asukasta kohti. Tästä aiheutuva kuntien valtionosuuksien yhteensä

1 334 milj. markan vähennys budjetoidaan momenteille 29.43.31, 29.94.30 ja 29.98.50.

Edelleen luvun 26.97 perusteluihin viitaten momenttien 29.43.31, 29.94.30 ja 29.98.50 määrärahojen mitoituksessa on opetusministeriön osuutena otettu lisäyksenä huomioon 23 milj. mk kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamiseen liittyvänä siirtymätasauksena ja 936 milj. mk verotuloihin perustuvana tasauslisänä sekä vähennyksenä 1 064 milj. mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasausvähennyksenä ja 11 milj. mk sen johdosta, että kuntien yleinen valtionosuus ei eräissä tapauksissa riitä verotuloihin perustuvan vähennyksen ja tasausvähennyksen tekemiseen.

Opetusministeriötä kehitetään valtioneuvoston esikuntana sekä toimialan strategisena ohjauksikkonä. Ministeriön strategista otetta hallinnonalan ohjauksessa parannetaan mm. lisäämällä toiminnan, talouden, suunnittelun ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta.

Toimialan ohjausta uudistetaan selkeyttämällä strategista ohjausta, operatiivisia tehtäviä sekä tuloksellisuuden arviointia. Selkeyttämässä erityistä huomiota suunnataan opetusministeriön, opetushallituksen, kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen, taidehallinnon, lääninhalitusten sekä asiantuntijaelinten rooliin ja tehtäviin.

Opetusministeriön toimialan painopisteitä ovat:

— Suomi tietoyhteiskunnaksi -ohjelma, jonka tavoitteena on vuoteen 2000 mennessä vaikuttaa kansainväliseen kilpailukykyyn ja työllisyyteen tietotekniikan tehokkaalla hyödyntämisellä, koulutuksen ja tutkimuksen laadun parantamisella sekä kirjasto- ja tietopalveluiden kehittämällä.

— Euroopan unionin koulutus-, tutkimus- ja kulttuuriohjelmat sekä rakennerahasto-ohjelmien toimeenpano.

— Venäjää koskevan opetuksen ja tutkimuksen toimenpideohjelma.

— Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen kehittäminen.

— Elinikäisen oppimisen periaatteen muuttaminen käytännön toteutustavoiksi.

— Työllisyyden sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyön edistäminen.

— Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten elinolojen parantaminen.

— Kulttuurin perustoimintojen turvaaminen.

Peruskoulutuksen laadusta ja koulutuksen perusturvasta huolehditaan oppilaitosverkon ja oppimisympäristöjen kehittämällä sekä lisäämällä valinnaisuutta, yksilöllisyyttä ja toiminnan arviointia.

Ammatillisen koulutuksen joustavaa vastaimista työelämän ja opiskelijoiden kysynnän tarpeisiin parannetaan uudistamalla koulutuksen määrällinen sääntely. Ammattikorkeakoulujärjestelmän vakiinnuttamista jatketaan. Ennakointia ja arviointia tehostetaan uudistamalla koulutustoimikuntajärjestelmä.

Korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä ja arviointia tehostetaan. Korkeakoulujen rahoituksessa kiinnitetään huomiota huippuyksiköiden muodostumiseen ja vastavalmistuneiden työllistymiseen. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toiminnan arvioinnin tuki organisoidaan uudelleen.

Koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatketaan, jotta lainsäädäntö voidaan koota hallituskaudella. Avustusjärjestelmien ja muiden rahoitusjärjestelmien tulospurusteista kehittämistä jatketaan koko toimialalla.

Opintotukea kehitetään nuoria aktiiviseen toimintaan kannustavaksi. Aikuisten opintotu-

kijärjestelmää kehitetään. Keinoja opintolainan turvallisuuden ja takaisinmaksun ennakoitavuuden parantamiseksi selvitetään.

Kulttuurin perustoiminnot turvataan yhteiskunnan muuttuvissakin oloissa, jolloin henkisten arvojen merkitys korostuu. Kirjastojen ja museoiden toimintaedellytyksiä kehitetään myös osana tietoyhteiskuntastrategiaa. Taiteen edistämisen arviointia jatketaan. Erityisesti kiinnitetään huomiota opetusministeriön ja sen alaisen hallinnon työnjaon kehittämiseen. Luovan työn edellytyksiä parannetaan. Kulttuurilaitosten tulospurusteisia avustusjärjestelmiä kehitetään. Kansainvälistä vuorovaikutusta lisätään ja kulttuurin erityisprojektien toteuttamisohjelmaa jatketaan.

Liikunnan merkitys kansalaisten hyvinvoinnin kannalta kasvaa. Kansalaisten liikuntaedellytykset turvataan tukemalla liikunnan kansalaistoimintaa ja liikuntapaikkojen rakentamista ja peruskorjausta. Toiminnassa painotetaan lasten ja nuorten liikuntaa, liikunnan terveysohjelman toteuttamista sekä liikunnan tasa-arvoa. Liikunnan alan kansainvälistä vuorovaikutusta lisätään.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten elinolojen parantaminen edellyttää hallinnonalat ylittävää yhteistyötä, nuorisopoliittisten toimien yhteensovittamista ja kansalaistoiminnan aktiivista mukanaoloa. Nuorten työpaja-toimintaa laajennetaan sekä kehitetään muita toimenpiteitä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorisotyöttömyyden kielteisten seurausvaikutusten lieventämiseksi. Nuorten kansalaistoimintaa tuetaan tasa-arvon, monikulttuurisuuden, suvaitsevaisuuden ja kestävä kehityksen lähtökohdista. Nuorisotoimen uudet kansainväliset mahdollisuudet hyödynnetään.

Vuonna 1996 selvitetään mahdollisuudet liikelaitostaa tai yhtiöittää korkeakoulujen sekä Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen järjestämä täydennyskoulutustoiminta.

01. Opetusministeriö

10. *Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnassa olevien kiinteistöjen käytöstä, kunnossapidosta ja vuokrasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon 6 000 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha	17 200 000
1995 määräraha	11 200 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
86 050 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 258 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 28.01.21 ja 360 000 mk kahden henkilötyövuoden lisäyksenä sekä vähennyksenä 1 550 000 mk aiemmin momentille 12.29.01 budjetoitujen tulojen osuutena.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	87 660 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 550 000
Muut toimintamenot.....	86 110 000
Bruttotulot	1 610 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 550 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 500 000
— muut suoritteet	50 000
Muut tulot	60 000
Nettomenot.....	86 050 000

1996 määräraha	86 050 000
1995 määräraha	86 858 000
1995 II lisämääräraha.....	180 000
1994 tilinpäätös.....	88 696 000

22. *Kehittämistoiminta (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 79 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnonalan kehittämis-, kokeilu-, suunnittelu-, tutkimus- ja tiedotustoiminnasta, niihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien toimintamenojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien opetusministeriön hallinnonalan hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen sekä EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten. Määrärahasta on varattu 64 300 000 mk kansallisia rahoitusosuuksia varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 11 500 000 mk ja sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 52 800 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus aloittaa pääluokan perusteluissa tarkoitettun Suomi tietoyhteiskunnaksi -ohjelman toteuttaminen. Määrärahasta on 4 000 000 mk siirtoa momentilta 29.01.50, 6 730 000 mk momentilta 29.60.21, 5 700 000 mk momentilta 29.60.25,

32 570 000 mk momentilta 29.60.31, 2 368 000 mk momentilta 29.69.22, 3 828 000 mk momentilta 29.69.25 ja 7 500 000 mk momentilta 29.69.33.

1996 määräraha	79 300 000
1995 II lisämääräraha	62 348 000

26. *Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset*

Momentille myönnetään 19 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/61) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/61) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nauhoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

1996 määräraha	19 800 000
1995 määräraha	19 800 000
1994 tilinpäätös.....	15 838 000

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 3 340 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionavusta annetun lain (902/85) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 411 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toimintaja toimistomeneihin.....	1 825 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito	90 000
Paasikivi-Seura	175 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry	250 000
Naisjärjestöt Yhteistyössä -yhteenliittymälle projekteihin.....	100 000
Luovutetun alueen hautausmaiden kunnostaminen	600 000
Viime sodissa kaatuneiden etsintä ja muiston vaaliminen	300 000

Yhteensä 3 340 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 000 000 mk siirtona momentille 29.01.22.

1996 määräraha	3 340 000
1995 määräraha	7 300 000
1994 tilinpäätös.....	19 237 657

02. Evankelis-luterilainen kirkko

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan osittain maamme kahdeksan tuomiokapitulin toiminnasta aiheutuvat menot. Vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa on kirkon kustannettavaksi siirretty tuomiokapitulien muut kulutusmenot paitsi palkkaukset, kuurojenpappien eräät toimintamenot ja rakennusten käyttömenot.

Kirkkolain (1054/93) mukaan tuomiokapitulin tehtävänä on hoitaa hiippakunnan kirkollista hallintoa ja toimintaa sekä ratkaista niihin liittyviä lainkäyttöasioita. Valtion rahoitus kohdistuu hallinnolliseen päätöksentekoon ja lainkäyttöön kirkon vastatessa toiminnallisista tehtävistä.

Tuomiokapituleiden siirtoa valtiolta evankelis-luterilaiselle kirkolle 1.1.1997 valmistellaan yhteistyössä kirkon kanssa.

21. Tuomiokapitulien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 280 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kuurojenpappien

pien ulko- ja kotimaisesta koulutuksesta aiheutuvien menojen ja eräiden toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 846 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha	15 280 000
1995 määräraha	14 351 000
1994 tilinpäätös.....	13 458 479

50. Avustus Suomen Merimieskirkolle

Momentille myönnetään 1 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Merimieskirkon toimintaan. Määrärahasta saa käyttää enintään 700 000 mk Antwerpenin ja Hampurin merimieskirkkojen rakennusavustuksiin edellyttäen, että kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavat osuudet.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1996 määräraha.....	1 200 000
1995 määräraha.....	1 000 000
1994 tilinpäätös.....	750 000

05. Ortodoksinen kirkkokunta

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan ortodoksinen kirkkokunnan kirkollishallituksen ja kolmen hiippakunnan aluehallinnon palkoista, vuokrista ja matkoista aiheutuvat menot sekä eräitä pienempiä menoeriä.

21. Ortodoksinen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 070 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 658 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää verohyvityksen maksamiseen ortodoksisille seurakunnille, avustusten maksamiseen Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle ja Lapin ortodoksiselle seurakunnalle, Valamon konservointilaitoksen käyttökustannusten maksamiseen sekä Turun ortodoksinen kirkon korjaustöihin.

1996 määräraha.....	9 070 000
1995 määräraha.....	8 271 000
1994 tilinpäätös.....	6 369 993

1996 määräraha.....	500 000
1995 määräraha.....	500 000
1994 tilinpäätös.....	520 000

07. Opetushallitus

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti opetushallitukselle vuodelle 1996 seuraavat tulostavoitteet:

Pääluokan selvitysosassa todettujen tavoitteiden mukaisesti kehitetään matemaattis-luonnontieteellisen alan opetusta ja laajennetaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä opetuksessa.

Oppilaiden vieraiden kielten valintoja monipuolistetaan. Opetussuunnitelmiin lisätään kansainvälisyyttä ja vieraiden kulttuurien opetusta. Vieraskielisen opetuksen tarve ja opetuksen taso arvioidaan.

Ammatillisen koulutuksen opistoasteen opetussuunnitelmien perusteet vahvistetaan siten, että uudet opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön syksyllä 1996.

Arvioidaan ammatillisen nuorisoasteen koulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen ja työelämän yhteydet sekä niiden kehittämistarpeet.

Ammattitutkinto- ja kielitutkintojärjestelmä vakiinnutetaan ja laajennetaan.

Opetustoimen seuranta- ja tietojärjestelmän toteutusta jatketaan tavoitteena koulutuksen arvioinnin tietopohjan vahvistaminen.

Hoidetaan EU:n koulutus- ja yhteistoimintaohjelmiin ja tietojärjestelmiin liittyvät tehtävät.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1995	1996
Tulot tmk	14 000	14 000
Maksullinen palvelutoiminnan erilliskustannukset tmk.....	9 980	11 980
Käyttöjäämä tmk	4 020	2 020
% tuloista.....	28,7	14,4
Osuus yhteiskustannuksista tmk.....	4 000	2 000
Ylijäämä tmk.....	20	20
% tuloista.....	0,1	0,1

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 99 927 000 mk.

Määrärahasta käytetään 12 000 000 mk oppimateriaalin kehittämiseen ja vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamiseen, mistä 1 500 000 mk saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten. Momentilta palkattava maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	114 427 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	11 980 000
Muut toimintamenot.....	102 447 000
Bruttotulot	14 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	14 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	200 000
— muut suoritteet.....	13 800 000
Muut tulot	500 000
Nettomenot.....	99 927 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähenyksenä huomioon 4 945 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha	99 927 000
1995 määräraha	107 977 000
1995 I lisämääräraha.....	9 000 000
1994 tilinpäätös	103 505 000

08. Kansainvälinen yhteistyö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 780 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 60 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää

ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vieraillevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 47 henkilöä, palkkoja varten soveltuvien osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti sekä

EU:n Eurooppakoulujen opettajien palkkaus-
kustannuksiin 13 henkilötyövuotta vastaavasti.

1996 määräraha.....	6 780 000
1995 määräraha.....	6 780 000
1994 tilinpäätös.....	5 824 621

21. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 868 000 mk.

Määrärahasta käytetään 13 650 000 mk opiskelija-, harjoittelija-, tutkija- ja asiantuntijavaihtoon myönnettävien avustusten maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	30 078 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	2 695 000
Muut toimintamenot.....	13 733 000
Apurahat ja avustukset.....	13 650 000
Bruttotulot.....	2 210 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	2 210 000
Nettomenot.....	27 868 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle vuodelle 1996 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Keskus edistää koulutuksen ja muun yhteiskunnan kansainvälistä vuorovaikutusta ja sopeutumista integraatioon

1) toteuttamalla kansainvälisen henkilövaihdon ohjelmia ja koordinoitua,

2) tukemalla korkeakouluja, ammatillisia oppilaitoksia, yrityksiä, järjestöjä ja muita tahoja henkilövaihdon toteuttamisessa,

3) jakamalla apurahoja kansainvälisen harjoittelun sekä jatko-opiskelun ja asiantuntijavaihdon tukemiseksi,

4) järjestämällä ja kehittämällä toimialaan liittyviä neuvonta- ja tietopalveluja sekä tekemällä tunnetuksi ja markkinoimalla suomalaista koulutusta ulkomaalaisille ja

5) varmistamalla suomalaisten täysipainoisen osallistumisen EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmiin.

Keskuksen SOCRATES/ERASMUS-ohjelman henkilövaihdon tavoitteena on 3 500 suomalaista ja 2 500 ulkomaista henkilöä, LEONARDOssa vastaavasti 300 ja 300. Nuorten

Eurooppa-ohjelman ryhmätapaamisiin ym. toimintoihin osallistuu 4 200 nuorta, joista puolet on suomalaisia. Harjoittelijavaihtoon osallistuu 2 800 opiskelijaa. Kahdenvälisiin sekä stipendiohjelmiin liittyen myönnetään 650 ulkomaiselle jatko-opiskelijalle matka-avustuksia Suomeen ja 250 suomalaiselle ulkomailla tapahtuvaa opiskelua varten. Neuvonnan ja tietopalvelun asiakkaita on noin 17 000 ja lisäksi tuetaan alueellisia ja paikallisia neuvontapalveluja työvoimatoimistoissa ja oppilaitoksissa. Julkaisuja on 35 nimikettä ja niitä jaetaan arviolta 220 000 kappaletta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 485 000 mk EU:n jäsenyyden johdosta avautuneista uusista ohjelmista sekä vanhojen ohjelmien laajenemisesta aiheutuvin palkkaus- ja muina toimintamenoina, 800 000 mk Aasian maiden harjoittelu- ja opiskelijavaihdon apurahoja varten sekä 506 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 700 000 mk siirtona momentilta 29.08.25 Baltia-ohjelman apurahoihin.

1996 määräraha.....	27 868 000
1995 määräraha.....	23 667 000
1995 II lisämääräraha.....	600 000
1994 tilinpäätös.....	23 322 000

22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 637 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	3 687 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	50 000
Muut toimintamenot.....	3 637 000
Bruttotulot.....	50 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet.....	50 000
Nettomenot.....	3 637 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä alustavasti asettanut Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle 1996 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Instituutin tehtävänä on seurata Venäjän ja muiden IVY-maiden poliittisia, yhteiskunnallisia ja sivistysoloja ja harjoittaa niitä koskevaa tutkimus-, julkaisu-, kirjasto- ja tietopalvelutoi-

mintaa sekä osallistua Suomen ja Venäjän välisten kulttuuri-, opetus-, tutkimus- ja arki-toalan yhteistyösopimusten ja -ohjelmien käytännön toteuttamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 160 000 mk instituutin kirjaston aineisto- ja vuokratkustannusten kasvun johdosta.

1996 määräraha.....	3 637 000
1995 määräraha.....	3 480 000
1994 tilinpäätös.....	3 400 000

25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 180 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön sekä kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta. Määrärahasta saadaan myöntää ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettuja avustuksia ja apurahoja henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla. Määrärahaa saa lisäksi käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö.....	5 100 000
Kahdenkeskinen yhteistyö.....	19 000 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot.....	3 500 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailla.....	2 630 000
Ulkosuomalaisen sivistysolojen edistäminen.....	6 800 000
Pohjoismainen yhteistyö.....	4 950 000
Sukukansaohjelma.....	2 200 000
Yhteensä	44 180 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 700 000 mk siirtona momentille 29.08.21.

1996 määräraha.....	44 180 000
1995 määräraha.....	44 880 000
1994 tilinpäätös.....	44 587 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 28 528 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidystä käyttötarkoituksista aiheutuviin avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kulttuuri-instituutit.....	15 128 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukemiseen.....	1 900 000
Eräiden ulkomaanyhdistysten toimintaan.....	11 500 000
Yhteensä	28 528 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 mk Suomen kulttuuri-instituutin perustamisesta Pietariin aiheutuvien vuokra- ja toimintamenojen sekä 28 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha.....	28 528 000
1995 määräraha.....	27 500 000
1994 tilinpäätös.....	27 687 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 250 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Unescon jäsenmaksu.....	10 340 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön.....	192 000
Suomen maksuosuus WIPOLle/Bernin unionille.....	576 000
Suomen maksuosuus ICCROMille....	83 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno.....	87 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan.....	66 000
OECD/CERI jäsenmaksu.....	142 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon.....	1 500 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista.....	264 000
Yhteensä	13 250 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 70 000 mk valuuttakurssi-muutosten johdosta.

1996 määräraha	13 250 000
1995 määräraha	13 320 000
1994 tilinpäätös.....	56 071 392

Korkeakouluopetus ja -tutkimus

(Luvut 29.10, 11 ja 19)

Selvitysosa: Korkeakoulujen kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/86) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991—1996 (VNp 18.6.1993).

Korkea-asteen koulutustarjonta mitoitetaan siten, että yliopistolaitos ja ammattikorkeakoulu tarjoavat pitkällä aikavälillä koulutuspaikat 60—65 %:lle ikäluokasta. Yliopistolaitoksen rakenteellista kehittämistä jatketaan. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistoimet suunnataan vahvistamaan kansallista innovaatiojärjestelmäämme sekä kilpailukykyimme teollista ja kulttuurista pohjaa, erityisesti uusteollistamista edistäviin hankkeisiin tietoliikennetekniikan, elektroniikan ja biotekniikan aloilla. Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toimenpideohjelmia toteutetaan. Tutkijakoulujen verkkoa vahvistetaan. Korkeakouluja palkitaan tutkimuksen ja opetuksen huippuyksiköistä. EU:n tutkimus- ja koulutusohjelmat hyödynnetään. Erityishuomiota kiinnitetään Venäjän ja Aasian tuntemuksen lisäämiseen. Työelämän muutoksen huomioonottaminen, jatkuvan koulutuksen periaatteen edistäminen sekä uuden opetusteknologian käyttöönotto ovat opetuksen kehittämisen painopisteitä.

Rovaniemen taide- ja käsiteollisuusoppilaitos lakkautetaan 1.8.1996. Sen toiminta ja määrärahat yhdistetään Lapin yliopistoon.

Opetusministeriö on asettanut korkeakouluille vuodelle 1996 seuraavat tavoitteet:

Korkeakoulu pyrkivät tutkimuksessa, koulutuksessa ja taiteellisessa toiminnassa kansainvälisesti korkeaan tasoon, erikoistuvat vahvuusalueilleen sekä tukevat tutkimuksen, koulutuksen ja taiteellisen toiminnan huippuyksiköiden syntymistä.

Korkeakoulujen tutkintotavoite vuosina

1996—1999 on vuosittain keskimäärin 780 tohtorin tutkintoa ja 10 400 ylempää tutkintoa vuodessa.

Korkeakoulu tekevät sellaisia johtamista, toiminnan rakenteita, organisaatioita ja työskentelymenetelmiä koskevia muutoksia, joilla voidaan parantaa toiminnan tuloksellisuutta.

Korkeakoulu lisäävät toimintansa taloudellisuutta laajentamalla yhteistyötä ja kehittämällä työnjakoa muiden korkeakoulujen, muun tutkimusorganisaation ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Korkeakoulu kehittävät omaa toimintaansa niin, että vuoden 1993 tasosta vuoden 1996 loppuun mennessä voidaan opetuksen ja tutkimuksen voimavaroista vähintään 5 % kohdentaa korkeakoulun vahvuusalueille sekä tukitoiminnan voimavaroista 10 % yliopiston perustoimintoihin.

Korkeakoulu tehostavat toimintansa vaikuttavuutta lisäämällä tutkimus-, koulutus- sekä muita yhteyksiään ympäristöönsä ja kehittämällä koulutustaan ja opetussisältöjään työllistymistä ja yrittäjyyttä edistäväksi. Korkeakoulu tukevat muutoinkin opiskelijoiden työllistymistä.

Korkeakoulu järjestävät opiskelijavalintansa niin, että ensimmäistä koulutuspaikkaa hakevat sijoittuvat nykyistä nopeammin korkeakouluopintoihin, ja että eri opiskelijaryhmille tarjotaan riittävät opiskelumahdollisuudet sekä aikaisemmat opinnot hyödynnetään osaksi tutkintoa. Korkeakoulu siirtyvät sopimuskaudella opiskelijavalinnoissaan menettelyyn, jonka tavoitteena on, että opintonsa aloittavista on ensimmäistä koulutuspaikkaa hakevia $\frac{3}{4}$ ja muita $\frac{1}{4}$. Hakumenettelyn rationalisointivaihtoehtoja ja tarve opiskelijavalinnan keventämiseen selvitetään. Kehittämistoimet sovitetaan yhteen ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan valmistelun kanssa.

Joustavan sivuaineopinto-oikeuden kokeilu

aloitetaan vuonna 1996 ja otetaan käyttöön kaikissa korkeakouluissa ja kaikilla aloilla kaudella 1996—1999.

Aikuiskoulutuksen tarjontaa kehitetään niin, että tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi yhteiskunnan tarjoaman aikuiskoulutuksen vuotuinen kokonaistarjonta 1990-luvun lopulla on vähintään 35 000 opiskelijatyövuotta. Yliopistolaitoksen osuus tavoitteesta on 12 000 opiskelijatyövuotta vuonna 2000. Avoimesta yliopisto-opetuksesta tutkintoon johtavan koulutusväylän toimintaedellytykset, yhteydet perusopetukseen sekä taloudelliset vaikutukset selvitetään.

Korkeakoulut osallistuvat aktiivisesti EU-jäsenmaiden yhteistyöhön ja lisäävät muita kansainvälisiä yhteyksiään tutkimuksessa ja koulutuksessa sekä vieraskielistä opetustaan. Korkeakoulut laajentavat opiskelijavaihtoaan siten, että vuosikymmenen loppuun mennessä jokainen jatko-opiskelija ja vuosittain vähintään 4 000 perusopiskelijaa opiskelee ulkomailla.

Korkeakoulut järjestävät toiminnan ja tulos-

ten arvioinnin kiinteäksi osaksi korkeakoulun toimintaa ja käynnistävät säännöllisen opetuksen arvioinnin.

Korkeakoulut toteuttavat rakenteelliset muutokset ottaen huomioon niiden vaikutukset henkilöstön asemaan ja henkilöstöpolitiikka järjestetään siten, että tasa-arvo toteutuu sekä henkilöstöä että opiskelijoita koskeissa asioissa.

Korkeakoulut lisäävät voimavarojaan hankkimalla valtion talousarvion ulkopuolista rahoitusta.

Korkeakoulujen liiketaloudellinen maksullinen toiminta tulee saattaa taloudellisesti kannattavaksi.

Maksullisessa toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota toiminnan kustannuksiin ja hinnoitteluun. Toiminnan tavoitteena on tukea korkeakoulujen opetusta ja tutkimusta, edistää tiedonvaihtoa yritysten ja muun toimintaympäristön kanssa sekä tarjota yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarvitsemia täydennyskoulutuspalveluja.

Korkeakoulukohtaiset tutkintotavoitteet keskimäärin vuosiksi 1996—1999:

	Ylemmät korkeakoulututkinnot		Tohtorin tutkinnot	
	1994	1996—99	1994	1996—99
Helsingin yliopisto.....	1 899	2 100	228	263
Jyväskylän yliopisto	804	905	44	47
Oulun yliopisto.....	950	1 040	75	67
Joensuun yliopisto.....	552	540	22	26
Kuopion yliopisto	334	340	47	48
Turun yliopisto.....	981	950	83	70
Tampereen yliopisto	814	840	39	55
Åbo Akademi	346	450	27	37
Vaasan yliopisto.....	281	285	5	7
Lapin yliopisto.....	218	225	5	4
Teknillinen korkeakoulu	773	840	60	65
Tampereen teknillinen korkeakoulu.....	434	540	24	60
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.....	228	320	10	13
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	307	330	7	7
Svenska handelshögskolan	201	210	10	4
Turun kauppakorkeakoulu.....	195	195	2	4
Sibelius-Akatemia.....	119	120	5	4
Teatterikorkeakoulu	30	27		1
Taideteollinen korkeakoulu	109	135		2
Kuvataideakatemia		20		
Yhteensä	9 575	10 412	693	784

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin ja -parannuksiin ehdotetaan yhteensä 102 milj. mk. Rakennusmäärärahat osoitetaan pääosin keskenräisiin työkohteisiin. Aiemmin hankittujen

kiinteistöjen vuoden 1996 maksueriin on varattu 93 milj. mk.

Lappeenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran valtion kanssa sol-

miman sopimuksen perusteella Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoituksesta valtiolle vuonna 1996 tulotettava loppuosuus on 2 181 000 mk.

Valtion virkamiesasetuksen 6 §:n (971/94) mukaan virka voidaan perustaa määrääjäksi, jos virkaa varten tarvittavat varat on lahjoitettu valtiolle. Pykälässä on tarkemmat säännökset tällaisen viran perustamisesta. Lahjoitusvirka voidaan edelleen perustaa myös pysyvänä. Lahjoitusten vastaanottamisessa on tällöin tarkoitus noudattaa vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa noudatettua menettelyä.

Korkeakouluilla säilytetään oikeus luovuttaa

tiloja opiskelijuokaloille sekä opinala- ja harastejärjestöille vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrista katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

10. Korkeakoulut

21. (29.10.21 ja 19.23) *Korkeakoulujen toimintamenot (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 973 620 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n sosiaali- ja aluekehitysrahastoista rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 35 700 000 mk sosiaalirahaston ja 26 000 000 mk aluekehitysrahaston kansallista rahoitusosuutta varten.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätöksiin korkeakoulujen eräistä suoritteista perittävistä maksuista (81/93, muut. 638/93, 257/94 ja 495/94), kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/93) sekä avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävistä maksuista (83/93).

Määrärahasta saa käyttää 65 300 000 mk maksullisen toiminnan koulutus- ja työllisyyspoliittisin perustein järjestettävän koulutuksen ja tutkimuksen tukemiseen.

Vuoden 1996 aikana saa tehdä sellaisia korkeakoulujen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1996 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 7 000 m².

Momentilta rahoitettavan maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 10 700 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolanille	1 186 590 000
Jyväskylän yliopisto	336 274 000
Oulun yliopisto	536 254 000
Joensuun yliopisto	220 403 000
Kuopion yliopisto	194 920 000
Turun yliopisto	454 624 000
Tampereen yliopisto	313 980 000
Åbo Akademi	188 939 000
Vaasan yliopisto	72 280 000
Lapin yliopisto	90 105 000
Teknillinen korkeakoulu	402 899 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu.	186 996 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.	107 391 000
Helsingin kauppakorkeakoulu.	93 835 000
Svenska handelshögskolan	52 693 000
Turun kauppakorkeakoulu.	45 450 000
Sibeliuksen Akatemia.	101 640 000
Teatterikorkeakoulu	41 878 000
Taideteollinen korkeakoulu	77 892 000
Kuvataideakatemia	14 577 000
Opetusministeriön käytettäväksi....	254 000 000
Yhteensä	4 973 620 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 298 000 mk aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkatun 11 henkilötöyvuoden palkkausmenoina, 237 000 mk yhden henkilötöyvuoden palkkausten siirtona momentilta 29.60.21 ja 939 000 mk kuuden henkilötöyvuoden

den palkkausten siirtona momentilta 26.05.21, lastentarhanopettajakoulutuksen siirtoon liittyen 22 335 000 mk sekä 1.8.1996 lakkautettavan Rovaniemen taide- ja käsiteollisuusoppilaitoksen toiminnan siirrosta Lapin yliopistoon vuoden 1996 osuutena 6 000 000 mk momentilta 29.60.21 ja ruotsinkielisen ammatillisen opettajakoulutuksen keskittämisestä Åbo Akademille 500 000 mk siirtona momentilta 29.60.50, 228 727 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta, 12 854 000 mk vuonna 1996 valmistuvien tilojen vuokrina ja 2 585 000 mk siirtona momentilta 29.60.21. Lisäksi määrärahan mitoitukseen sisältyy 185 000 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 660 720 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	610 000 000
Yhteisrahoitteinen sopimustutkimus ...	65 000 000
Muut toimintamenot.....	4 985 720 000
Bruttotulot	687 100 000
Maksullisen toiminnan tulot	626 100 000
— liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet.....	610 000 000

— julkisoikeudelliset suoritteet.....	16 100 000
Yhteisrahoitteinen sopimustutkimus ...	60 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot.....	4 973 620 000

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	595 000	610 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk...	600 750	610 000
Käyttöjäämä tmk.....	—5 750	0
— % tuloista	1	
Osuus yhteiskustannuksista tmk.....	62 300	50 050
Alijäämä tmk.....	68 050	50 050
— % tuloista	11.4	8.2
Tulot % kustannuksista..	90	92
Volyymin muutos %.....		+2.5
1996 määräraha	4 973 620 000	
1995 määräraha	4 618 286 000	
1995 II lisämääräraha.....	—	
1994 tilinpäätös.....	4 025 481 892	

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 101 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Helsingin yliopisto, Snellmaninkatu 10, peruskorjaus	1 044	8 500	8 142	6 200 000	2 300 000
2. Helsingin yliopisto, Fabianinkatu 35, peruskorjaus.....	4 127	32 800	7 948	1 700 000	9 000 000
3. Jyväskylän yliopisto, luonnontieteen laitojen 3. rakennusvaiheen (biologia) suunnittelu					3 200 000
4. Oulun yliopisto, päärakennus.....				1 500 000	3 200 000
5. Turun yliopisto, fysiikan laboratorio ..		75 300		60 900 000	14 400 000
— laajennus	1 690	20 200	11 953		
— peruskorjaus	5 020	53 200	10 598		
— liikennejärjestelyt.....		1 900			
6. Turun yliopisto, kasvihuoneet		19 860		1 100 000	4 400 000
— uudisrakennus	2 230	19 350	8 677		
— muutostyöt	110	510	4 636		
7. Åbo Akademi, kemiallistekn. tiedekunta.		45 300		3 750 000	25 000 000
— lisärakennus	4 100	43 100	10 512		
— muutostyöt	1 434	2 200	1 534		
8. Teknillinen korkeakoulu, tietotekniikan laitos	8 300	77 000	9 277	4 000 000	11 600 000
9. Svenska handelshögskolan, peruskorjaus.	7 300	51 100	7 000	46 400 000	4 700 000
10. Helsingin lastentarhanopettajaopisto....				33 450 000	3 600 000

— peruskorjaus	2 862	17 400	6 080	
— lisärakennus	1 700	19 650	11 559	
11. Rakennushankkeiden suunnittelu, pienehköt hankkeet sekä liitännäistyöt				20 300 000
				Yhteensä 101 700 000

Käynnissä oleviin pienehköihin hankkeisiin liittyviä, lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1996 tehdä siten, että vuoden 1996 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: 10. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty määräraha momentilla 29.60.74.

Helsingin yliopiston perusparannusten rahoitus 6 000 000 mk ja Helsingin kauppakorkeakoulun peruskorjauksen rahoitus 6 000 000 mk on otettu huomioon momentilla 28.64.75.

Käyttösuunnitelman hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja tulevina vuosina seuraavasti:

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk
Hankkeet 1—10	87	87	24
Pienehköt hankkeet	13	7	
Yhteensä	100	94	24

1996 määräraha	101 700 000
1995 määräraha	114 800 000
1995 I lisämääräraha	42 700 000
1994 tilinpäätös	149 700 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 93 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Kokonais- kustannukset 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Viikin tiedepuisto, Biokeskus Ia-vaiheen valtion rahoitusosuus	101 000	57 000 000	38 000 000
2. Helsingin yliopisto, Kouvolan yksikkö	34 000	16 200 000	5 500 000
3. Helsingin yliopisto, Kotkan yksikkö	7 400		9 000 000
4. Helsingin yliopisto, terveystieteiden keskuskirjasto	13 200		6 600 000
5. Kuopion yliopisto, Bioteknia	38 000	2 500 000	2 500 000
6. Tampereen yliopisto, III rakennusvaihe	56 000	45 100 000	20 500 000
7. Tampereen yliopisto, Finn-Medi	37 500	2 400 000	2 400 000
8. Tampereen teknillinen korkeakoulu, IV rakennusvaihe	90 000		7 200 000
9. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, IV rakennusvaihe	25 300	5 050 000	1 600 000
Yhteensä			93 300 000

Helsingin yliopistollinen keskussairaala -kuntayhtymän kanssa saadaan tehdä sopimus, jonka mukaan kuntayhtymä rakentaa terveystieteiden keskuskirjaston uudisrakennuksen ja opetusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö maksavat kumpikin kolmasosan enintään

39 600 000 markan rakennuskustannuksista, joihin sisältyy arvonlisävero. Rakennus tulee kuntayhtymän omistukseen ja Helsingin yliopistolla on kirjaston tiloihin korvaukseton pysyvä käyttöoikeus. Opetusministeriö maksaa loppuosan osuudestaan vuonna 1997.

Selvitysosa: Kokonaiskustannukset eivät sisällä maksuajalta suoritettavaa korkoa. Hankkeen 8 kustannukset on tarkistettu urakkasopimusten perusteella.

1996 määräraha	93 300 000
1995 määräraha	55 500 000
1994 tilinpäätös.....	58 480 000

11. Valtion harjoittelukoulut

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut harjoittelukouluille osana yliopistolaitosta seuraavat tulostavoitteet:

Yliopiston opettajankoulutuslaitoksen yhteydessä harjoittelukoulu huolehtii opetustyön laadusta sekä kokeilee ja kehittää opetusta, opetus suunnitelmia, opetusharjoittelua ja opetusteknologiaa sekä tuottaa täydennyskoulutuspalveluja.

Harjoittelukoulujen kehittämistyössä otetaan huomioon luonnontieteiden, humanistisen ja kasvatustieteen koulutusalojen koulutuksen arviointiryhmien suositukset opetuksen kehittämistä peruskouluissa ja lukioissa.

Harjoittelukoulut sisällyttävät opetus suunnitelmiinsa kansainvälistymisen ja siihen kasvatamisen.

Harjoittelukouluissa on vuonna 1996 keskimäärin 8 000 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukiossa 2 000 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 227 830 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon lisäyksenä kehittämis- ja keulutoiminnan, tähän kuuluvana myös kansainväliseen ylioppilastutkintoon johtavan koulutuksen, menot.

1996 määräraha	227 830 000
1995 määräraha	223 414 000
1994 tilinpäätös	233 630 243

22. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oppilashuollon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Henkilökunnan ja opetusharjoittelijoiden ateriamaksuista kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.10.

1996 määräraha	14 800 000
1995 määräraha	14 652 000
1994 tilinpäätös.....	13 713 178

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty 1 000 mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Turun yliopisto, Rauman normaalikoulu		43 300		19 000	19 000 000
				(peruuntunut 10 314)	
— peruskorjaus	785	6 100	7 771		
— lisärakennus	3 974	35 500	8 933		
— aluetyöt.....		1 700			
2. Pienehköt hankkeet ja suunnittelu.....					500 000
Yhteensä					19 500 000

1996 määräraha	19 500 000
1995 määräraha	2 500 000
1995 I lisämääräraha.....	2 000 000
1994 tilinpäätös.....	450 000

19. Muut korkeakoulumenot

Selvitysosa: Korkeakoulujen päättävävällän lisääminen ja siirtyminen toimintamenobudjettiin vaativat myös opetusministeriön harjoittaman valtakunnallisen ohjaus-, seuranta- ja kehittämistyön uudistamista sekä toiminnan tuloksia ja kustannuksia koskevan tiedonsaannin tehostamista. Korkeakoululaitokseen, korkeakoulujen toimintaan ja opetukseen kohdistuva tutkimus- ja selvitystyö sekä kansainväliset vertailut ovat tärkeä arvioinnin työväline. Korkeakoulujen ja työelämän yhteyksiin, vaikuttavuuteen ja talouteen kohdistuvaa tutkimusta vahvistetaan.

Tavoitteena on keskeisten kehittämissohjelmien toiminnan ja laadun arviointi, mitoituksen tarkistaminen työttömyyden kasvun takia, kansainvälistäminen, rakenteellinen kehittäminen, tutkinto- ja koulutusohjelmarakenteen uusiminen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluohjelman vaikutusten selvittäminen, aikuiskoulutuksen ja tutkijankoulutuksen kehittäminen, opetusteknologian käyttöönoton edistäminen ja valtakunnallinen koordinointi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 538 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 565 henkilötyövuotta vastaavasti 2 258 opiskelijan palkkaamiseen keskimäärin kolmeksi kuukaudeksi harjoittelijoiksi.

1996 määräraha	42 538 000
1995 määräraha	42 538 000
1994 tilinpäätös.....	43 164 970

21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yliopistolaitoksen rakennetta ja uudelleenjärjestelyä, hallintoa ja ohjausta, toiminnan arviointia, kansainvälistä toimintaa, opiskelijavalintaa, opetusmenetelmiä, oppimateriaaleja, opetusteknologiaa sekä perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta ja avointa korkeakouluopetusta koskevaan tutkimus-, selvitys-, kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Määrärahasta saa maksaa palkka- ja palkkiomenoja, kulutusmenoja, ulkomaisista opettajista ja tutkijoista aiheutuvia menoja sekä kansainvälisiin avustustuonteisiin yhteistyöhankkeisiin liittyviä materiaaliavustuksia.

Määrärahasta voidaan suorittaa Helsingin

yliopistolle 9 000 000 mk korvauksena suomen- ja ruotsinkielisten almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen yksinoikeuden poistamisen johdosta.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää 79 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahasta 3 000 000 mk on tarkoitettu Baltian ja muiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa harjoitettavaan avustuluontoiseen yhteistyöhön.

1996 määräraha	35 000 000
1995 määräraha	26 000 000
1994 tilinpäätös.....	26 535 000

(23.) Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.10.21 laskelmissa.

24. Tiedotus- ja julkaisutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkeakouluopintoja ja -valintoja koskevan tiedotus- ja julkaisutoiminnan sekä korkeakoulujen käyttöön tarkoitetun oppimateriaalin kustannustoiminnan menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 300 000 mk maksullisen julkaisutoiminnan tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	3 800 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	600 000
Muut toimintamenot.....	3 200 000
Bruttotulot	300 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet.....	300 000
Nettomenot.....	3 500 000

1996 määräraha.....	3 500 000
1995 määräraha.....	3 500 000
1994 tilinpäätös.....	3 500 000

1996 määräraha.....	8 350 000
1995 määräraha.....	8 350 000
1994 tilinpäätös.....	17 418 025

26. Eräät opettajankoulutuksen menot

Momentille myönnetään 8 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opettajien poikkeuskoulutuksena aloitettujen kurssien loppuun saattamiseen, vapaan sivistystyön opettajien täydennyskoulutukseen, valtakunnallisesti ympäristökoulutuksen järjestämiseen, monimuoto-opetuksen kehittämiseen, telematiikkaprojektiin, suomensukuisten kansojen koulutukseen, suomalaisruotsalaisen opettajankoulutuksen yhteistyön kehittämiseen, ruotsinsuomalaisille opettajille ja opettajiksi koulutettaville tarkoitettujen kurssien järjestämiseen, opetusharjoittelun ohjaajien koulutukseen sekä terveydenhuollon opettajien koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä muiden atk-yhteistoiminnan menojen ja atk-toiminnan kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk NOR-DUnet-tietoverkon yhteyksien kehittämiseksi Euroopan kansallisiin tutkimus- ja korkeakouluverkkoihin.

1996 määräraha.....	16 450 000
1995 määräraha.....	13 450 000
1994 tilinpäätös.....	12 450 000

39. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/94) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 ja muiden opiskelijoiden ennen 1.7.1994 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/72) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilau-

takunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos korvaa korkeakouluille osan opintotukitehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetusministeriö hoitaa opintotuen ohjaamiseen, kehittämiseen, budjetointiin ja yleiseen hallintoon liittyvät tehtävät.

Opintotukea myönnettiin opintovuonna 1993—94 seuraavasti:

	Opintorahat				Opintolainat			
	saajien lukum.	% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk	saajien lukum.	% opisk. määrästä	takausten määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk
Lukiot.....	43 865	43	74	215	3 306	3	31	1 065
Ammatilliset oppilaitokset ja kansanopistot.....	147 256	81	509	430	103 765	50	1 399	1 575
Korkeakoulut.....	71 779	60	987	1 475	33 027	27	408	1 295
Ulkomaiset oppilaitokset.....	3 404		39	1 385	2 037		30	1 760
Yhteensä	266 304	66	1 609	730	142 135	32	1 868	1 525
(1992—93 yht.)	239 564	54	1 422	725	134 033	30	1 687	1 475)

Aikuisopintorahaa myönnettiin opintovuonna 1993—94 22 210 henkilölle 294 milj. mk. Koko vuodeksi aikuisopintorahaa saaneella keskimääräinen opintoraha oli 1 935 mk/kk. Edellisenä opintovuonna keskimääräinen aikuisopintoraha oli 1 940 mk/kk kevätlukukaudella ja 1 700 mk/kk syyslukukaudella. Aikuisopintorahaan käytettiin 425 milj. mk ja saajia oli 30 890.

Opintorahan huoltajakorotuksia maksettiin opintovuonna 1993—94 muille kuin korkeakouluopiskelijoille yhteensä 79 milj. mk kaikkiaan 15 190 henkilölle eli keskimäärin 700 mk/kk. Edellisenä opintovuonna saajamäärä oli 27 880 ja käyttö 100 milj. mk. Huoltajakorotuksia ei enää myönnetä.

Opintorahan asumislisä myönnettiin opintovuonna 1993—94 yhteensä 556 milj. mk 95 710 opiskelijalle. Keskimääräinen lisä oli 740 mk/kk. Vuotta aiemmin saajia oli 82 840, keskimääräinen lisä 600 mk/kk ja kokonaismenot 427 milj. mk.

Korkotukea sai vuonna 1994 noin 243 000 henkilöä yhteensä 418 milj. mk eli keskimäärin 1 720 mk/kk. Vuonna 1993 vastaavat luvut olivat 251 500, 554 milj. mk ja 2 200 mk.

Opintotukilain mukaisen opintorahan kuukausittaiset enimmäismäärät ovat 1.8.1995 lukien seuraavat:

	mk/kk
Korkeakouluopiskelijat	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat.....	230
— vanhempiensa luona asuvat, yli 20-vuotiaat.....	630
— muualla asuvat, alle 20-vuotiaat.....	750
— muualla asuvat, yli 20-vuotiaat.....	1 540
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat.....	130
— vanhempiensa luona asuvat, yli 20-vuotiaat.....	380
— muualla asuvat, alle 20-vuotiaat.....	500
— muualla asuvat, yli 20-vuotiaat.....	1 270

Opintotuen asumislisän määrä on 1.8.1995 lukien 67 prosenttia vuokrasta. Asumislisää ei makseta 1 275 markkaa ylittävästä vuokran osasta.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista. Tällöin opintotuen tulee olla kilpailukykyinen muihin toimeentuloturvajärjestelmiin verrattuna.

Hallitusohjelmassa edellytetyistä opintotu-

keen kohdistuvista menoleikkauksista toteutuu vuonna 1995 käynnistettyjen toimenpiteiden seurauksena 271 milj. mk. Säästötavoitteeksi asetetun 300 milj. markan saavuttamiseksi toteutetaan lisäksi seuraavat toimenpiteet:

1. Lukuvuoden tukikuukausien määrän mitoituksessa siirrytään kaikkien ammatillisten oppilaitosten osalta yhtenevään käytäntöön lukuvuoden 1995—96 alusta lukien. Muutoksen perusteella teknillisten oppilaitosten opiskelijoiden tukikuukausien määrä vähenee yhdellä. Opintotukiasetusta on muutettu 1.8.1995 lukien, koska muutos vaikuttaa lukuvuoden 1995—96 opintotukipäätöksiin. Säästö on 27 milj. mk.

2. Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys työttömien opintolainansaajien ja parhailaan opiskelevien äitiysrahan saajien opintolainan korkojen maksamisesta korkoavustuksena valtion varoista. Asevelvollisuutta suorittavien opintolainan korot ehdotetaan maksettavaksi sotilasavustuksena sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta. Ns. vanhan opintotukilain mukaista työttömien opintolainansaajien korkoavustusten myöntämisperusteita tarkistetaan ja järjestelmää kehitetään siten, että korko voidaan maksaa suoraan pankille. Korkoavustusjärjestelmien kehittäminen lisää valtion menoja 3 milj. markalla. Kun uudistuksen voidaan arvioida vähentävän takaajan maksettavaksi tulevaa lainamäärää vuonna 1996 10 milj. markalla, nettosäästöksi muodostuu 7 milj. mk.

Momenttien 29.39.55 ja 29.39.57 mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon, että ammatikorkeakoululaissa tarkoitettujen oppilaitosten opiskelijat katsotaan 1.8.1996 lukien korkeakouluopiskelijoiksi.

Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa.

Muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määräksi on arvioitu 1500. Valitusten määrän voidaan olettaa vuonna 1996 lisääntyvän jossain määrin opintotuen muutosten vuoksi. Valitusten keskimääräistä käsittelyaikaa pyritään lyhentämään. Vuoden 1996 osalta tavoitteena on, että keskimääräinen käsittelyaika asian saapumisesta muutoksenhakulautakunnalle olisi enintään 3,5 kuukautta.

22. *Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 335 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon lisäyksenä 265 000 mk valitusten määrän kasvusta aiheutuvien matka- ja kokouspalkkiomenojen, koulutusmenojen ja atk-laitehankintamenojen lisääntymisen johdosta.

1996 määräraha.....	1 335 000
1995 määräraha.....	1 070 000
1994 tilinpäätös.....	906 000

52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 294 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72) mukaiseen opintolainojen valtiontakaukseen ja korkotukeen sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92), opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) ja opintotukilain (65/94) mukaisista valtiontakauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opintolainojen korkotuki.....	143 000 000
Takausvastuusuoritukset.....	110 000 000
Korkeavastukset.....	41 000 000

Yhteensä 294 000 000

Korkotukimäärärahan vähennys aiheutuu korkotuen piirissä olevan opintolainakannan vähenemisestä ja opintolainojen koron alenemisestä.

Korkeavastusmenojen lisäyksestä 3 milj. mk aiheutuu siitä, että ns. vanhan opintotukilain mukaisen työttömien korkeavastuksen myöntämisperusteita muutetaan ja myös uusien opintolainojen korot esitetään maksettavaksi valtion varoista vastaavin perustein, jos lainansaaja on työtön tai saa äitiysrahaa eikä ole päättänyt opintojaan.

1996 määräraha.....	294 000 000
1995 määräraha.....	380 000 000
1995 I lisämääräraha.....	15 000 000
1994 tilinpäätös.....	576 404 472

55. Opintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 874 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/94) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat.....	1 092 000 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat.....	1 197 000 000
Asumislisä.....	585 000 000
Yhteensä	2 874 000 000

Opintotuen etuuksissa 1.8.1995 lukien toteutettavat toimenpiteet vähentävät määrärahatarvetta 251 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 27 000 000 mk vuonna 1996 toteutettavien säästötoimenpiteiden johdosta lukuperusteluihin viitaten ja lisäyksenä saajamäärän kasvu ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden siirtyminen korkeakouluopiskelijoiden opintotuen piiriin sekä lisäyksenä 12 000 000 mk alle 20-vuotiaiden työttömien nuorten koulutuspaikkojen lisäämiseksi työmarkkinatukilain muutoksen johdosta.

1996 määräraha.....	2 874 000 000
1995 määräraha.....	2 960 000 000
1995 I lisämääräraha.....	— 70 000 000
1994 tilinpäätös.....	2 623 554 167

56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 187 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/94) mukaisen aikuisopintorahan maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 184 000 000 mk, mistä 164 000 000 mk aiheutuu aikuisopintorahan saajamäärän vähenemisestä ja 20 000 000 mk aikuisopintorahan poistumisesta 25—29 -vuotialta 1.8.1995 lukien.

Vuoden 1995 talousarviossa aikuisopintorahan saajia arvioitiin olevan 17 000. Aikuisopintorahan saajia arvioidaan olevan vuonna 1996 noin 11 000.

1996 määräraha	187 000 000
1995 määräraha	371 000 000
1995 I lisämääräraha	—130 000 000
1994 tilinpäätös	249 262 741

57. *Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 48 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelija-ruokaloille opiskelija-aterioiden hinnan alentamiseksi. Avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa alennetaan 7 markalla ateriaa kohti perustutkintoa suorittaville korkeakouluopiskelijoille, ammattikorkeakouluopiskelijoille 1.8.1996 lukien ja opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskelijoille. Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä ateriakohtaista avustusta enintään 2 200 000 mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toimivien opiskelija-ruokaloiden energia-, siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä perustamiskorvauksina. Avustukset voidaan maksaa avustusjärjestelmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon 7 000 000 mk ateriatuen laajentumisesta koskemaan myös ammattikorkeakouluopiskelijoita 1.8.1996 lukien.

1996 määräraha	48 000 000
1995 määräraha	41 000 000
1994 tilinpäätös	27 045 994

58. *Avustus tilakustannusten korvaamiseen*

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta vastaavalle Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle tämän käyttöön luovutetuista korkeakoulujen tiloista sekä korkeakoulujen vuokraamista tiloista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 737 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha	6 000 000
1995 määräraha	5 173 000

(42.) Valtion yleissivistävät oppilaitokset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta

ja sen momentit 21 ja 74 siirretty momenteiksi 29.43.22 ja 74.

43. (29.42 ja 43) Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa: Yleissivistävän koulutuksen (peruskoulut, lukiot ja musiikkioppilaitokset) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Koulutuksen laadusta ja reagoitiherkkydestä yhteiskunnan muutoksiin huolehditaan mm. jatkuvalla arvioinnilla.

Yleissivistävää koulutusta kehitetään painopisteen ollessa edelleen koulutussisältöjen uudistamisessa sekä opetuksen yksilöllistämisessä ja valinnaisuuden lisäämisessä. Vuonna 1996 erityistä huomiota kiinnitetään matemaattis-

luonnontieteellisen osaamisen tason kohottamiseen sekä kieliohjelman monipuolistamiseen etenkin saksan, ranskan ja venäjän kielen opiskelua lisäämällä ja vieraskielistä opetusta kehittämällä. Opetus- ja opiskelijajärjestelyjen joustavuutta ja oppilaiden opinto-ohjelmien valinnaisuutta lisätään.

Matemaattis-luonnontieteellistä opetusta kehitetään siten, että näissä oppiaineissa oppilaiden koulusaavutukset ovat 2000-luvun vaihteessa vähintään kansainvälistä tasoa.

Peruskoulussa tietotekniikan opetuksen tavoitteena on, että vuonna 2000 peruskoulusta

pääsevä oppilas osaa käyttää itsenäisesti keskeisiä työvälineohjelmia, lähettää viestejä ja hakea tietoa tietojärjestelmistä sekä on oppinut hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa oman opiskelunsa välineenä ja yksityiselämässään. Lukiossa pyritään siihen, että koulutuksen päättyessä opiskelija on sisäistänyt tieto- ja viestintäteknikan oleelliseksi osaksi tiedon hankintaa, hallintaa ja käsittelyä sekä osaa käyttää sitä suunnittelun ja työskentelyn apuvälineenä työelämässä ja kansalaisena toimiessaan.

Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärä oli syksyllä 1994 esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuna noin 579 000. Lukuvuonna 1995—1996 arvioidaan oppilasmäärän olevan noin 581 000. Vuoden 1994 syksyllä peruskouluja oli yhteensä 4 502, joista ala-asteen kouluja 3 509, yläasteen kouluja 622, erityiskouluja 315 ja muita kouluja 56. Peruskoulussa annettavaan lisäopetukseen (peruskoulun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan syksyllä 1996 noin 3 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 5 000 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärä oli syksyllä 1994 päivälukioissa noin 102 500 ja aikuislukioissa aineopiskelijat mukaanluettuina noin 21 000. Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1995—1996 olevan päivälukioissa noin 107 500 ja aikuislukioissa vastaavasti noin 21 000. Vuonna 1994 oli toiminnassa 455 päivälukiota. Aikuislukioita ja lukioiden aikuislinjoja oli yhteensä 50. Syksyllä 1994 lukion ensimmäisen luokan oppilasmäärä oli 58,7 % 16-vuotiaiden ikäluokasta.

Kunta ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjä saavat valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain perusteella. Käyttökustannusten valtionosuus on 57 % peruskoulussa ja lukiossa.

Steiner-koulusta annetun lain mukaisessa kolmessa Steiner-koulussa oli vuoden 1994 syksyllä 1 880 oppilasta. Vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain nojalla toimivassa Englantilaisessa koulussa oli 400 oppilasta, Helsingin kansainvälisessä koulussa 200 ja Helsingin Saksalaisessa koulussa 540 oppilasta. Ulkomailla toimi peruskoulua vastaavia yksityiskouluja 10, joissa oppilaita oli noin 250.

Helsingin ranskalais-suomalaisen ja Suomalais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiopetus, peruskouluopetus ja lukio-opetus painottaen asianomaisen kielialueen kieltä ja kulttuuria. Vuoden 1996 aikana kyseiset koulut kehittä-

tävät asianomaisen kielialueen kielen opetusta, venäjän- ja ranskankieliseen opetukseen tarvittavaa oppimateriaalia ja opettajien koulutusta. Oppilaita Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on 775 ja Suomalais-venäläisessä koulussa 732. Lukuihin sisältyy sekä esiopetus että peruskoulu- ja lukio-opetus. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 1996 aikana yhteensä 132 peruskoulun päästötodistusta ja 96 ylioppilastutkintoa.

Valtion kuulo-, näkö- ja liikuntavammaisten koulujen tulosalueet ovat peruskouluopetuksen antaminen vaikeasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille sekä tukipalvelut. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitosten toimintaa tehostetaan edelleen erityisesti tukipalvelujen alueella. Vuoden 1996 aikana on tarkoitus antaa opetusta noin 590 oppilaalle.

Musiikkioppilaitosten tulosalueena on musiikin ja tanssin perusopetuksen antaminen lapsille, nuorille ja aikuisille sekä konservatorioasteen käsittävissä musiikkioppilaitoksissa lisäksi myös musiikin ja tanssin ammatillisen koulutuksen antaminen. Vuoden 1994 syksyllä valtionosuutta saavia musiikkioppilaitoksia oli 84, joista konservatorioita 11 sekä musiikkikouluja tai -opistoja 73. Harkinnanvaraista valtionavustusta sai 22 oppilaitosta. Valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 48 500 oppilasta, joista noin 1 360 sai musiikkioppilaitoksen konservatorioasteella ammatillista koulutusta. Valtionosuutta ja harkinnanvaraista valtionavustusta saavissa sekä ilman valtionavustusta toimivissa musiikkioppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 60 000 oppilasta.

Vaikeasti kehitysvammaisten opetus siirretään opetusministeriön hallinnonalalle vuonna 1997.

(21.) *Ylioppilastutkintolautakunnan menot* (arvionmääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentilla 12.29.43 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1995 määräraha	17 622 000
1994 tilinpäätös.....	17 584 956

1996 määräraha.....	8 800 000
1995 määräraha.....	8 790 000
1994 tilinpäätös	8 812 000

22. (29.42.21) *Valtion yleissivistävien oppilaitosten toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 160 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijan koulukuljetuksen järjestämiseen tai koulumatkasta opiskelijalle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	20 600 000
Suomalais-venäläinen koulu.....	18 300 000
Vammaisten lasten koulut.....	122 000 000
Yhteensä	160 900 000

Selvitysosa: Momentin nimike ja numerotunnus on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 6 267 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta sekä 700 000 mk Jyväskylän kuulovammaisten koulun kalustohankintoihin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	167 900 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	4 000 000
Muut toimintamenot.....	163 900 000
Bruttotulot	7 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 000 000
Muut tulot	3 000 000
Nettomenot.....	160 900 000

1996 määräraha	160 900 000
1995 määräraha	148 397 000
1994 tilinpäätös	143 227 000

25. *Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten. Määrärahaa saa käyttää viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

30. *Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 363 496 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 11 000 000 mk rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen sekä enintään 4 000 000 mk avustuksina oppilaitosten atk-laitehankintoihin.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	1 345 496 000
Valtionosuus vuokra-arvoihin ja oikeaisuerät	3 000 000
Valtionavustus (enintään).....	15 000 000
Yhteensä	1 363 496 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 21 245 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta. Valtionosuuden laskennallinen peruste on keskimäärin 18 960 mk.

1996 määräraha	1 363 496 000
1995 määräraha	1 343 660 000
1994 tilinpäätös.....	1 313 457 765

31. *Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 962 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisen peruskoulun ja taiteen perusopetuksen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää valtionosuusjärjestelmän muutokseen liittyvän kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille. Taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 7 mk asukasta kohti. Määrärahasta saa käyttää enintään 22 000 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle sekä Ruotsissa rajakuntien yhteistoi-

mintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, ulkomailla muuttaneiden peruskoulun ja lukion oppilaiden tukiovetuksen järjestämiseen sekä avustuksen maksamiseen saamenkielisten, romanikielisten ja vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailla palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa sekä enintään 22 000 000 mk avustuksena oppilaitosten atk-laitehankintoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	4 905 459 000
Taiteen perusopetus	13 141 000
Valtionavustus (enintään).....	44 000 000
Yhteensä	4 962 600 000

Peruskouluopetuksen laskennallinen valtionosuus on 6 257 495 000 mk. Valtioneuvoston päättämän valtionosuusleikkauksen sekä kuntien verotuloihin perustuvan tasauksen ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymätasauksen johdosta tehtävät opetustoimen valtionosuuksien muutokset budjetoidaan tälle momentille. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 55 684 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta ja 864 200 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasauslisänä sekä vähennyksenä 1 231 836 000 mk valtionosuuksien leikkausten johdosta sekä 971 258 000 mk verotuloihin perustuvan tasausvähennyksen ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymätasauksen johdosta. Valtionosuuden laskennallinen peruste on keskimäärin 18 998 mk.

Kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauslisän maksaa sisäasiainministeriö.

1996 määräraha	4 962 600 000
1995 määräraha	6 292 220 000
1994 tilinpäätös.....	6 454 449 273

34. *Valtionosuus yleissivistävien oppilaitosten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 275 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää peruskoulujen, lukioiden ja musiikkioppilaitosten opetus- ja kult-

tuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten vuonna 1986 ja sitä ennen lukioiden rakentamiseen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1996 saa myöntää valtionosuutta perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 1996 hintatasossa yhteensä enintään 135 000 000 mk. Valtionosuuksista yhteensä enintään 45 000 000 mk saa myöntää toteutusajaksena. Vuonna 1996 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 1997 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1996 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 400 000 000 mk.

Momentilta saa lisäksi vuonna 1996 myöntää valtionavustusta Helsingin Kansainvälisen koulun perustamishankkeeseen enintään 6 000 000 mk. Anna Tapion koulun perustamishankkeeseen saa myöntää enintään 4 800 000 mk, mistä 1 800 000 mk vuonna 1996, kuitenkin enintään 70 % hankkeen arvioiduista kohtuullisista kustannuksista.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	
— vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet.....	23 000 000
— vuosina 1993—95 myönnetty valtionosuudet	89 500 000
Helsingin Kansainvälinen koulu.....	6 000 000
Anna Tapion koulu.....	1 800 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet ja muut lakimääräiset menot.....	155 000 000
Yhteensä	275 300 000

Rakentamisluvuista ja myönnettyistä valtion-

osuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1997	1998	1999	2000-
Ennen vuotta 1996 hyväksytyt hankkeet	234	206	175	340
Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet.....	26	14	17	74
Yhteensä	260	220	192	414

1996 määräraha	275 300 000
1995 määräraha	248 500 000
1995 I lisämääräraha.....	37 000 000
1994 tilinpäätös	226 978 245

35. Yleissivistävän opetuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 108 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n mukaisten peruskoulujen, lukioiden ja musiikkioppilaitosten maksamatta olevien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

Lukiot	28 000 000
Peruskoulut	72 000 000
Musiikkioppilaitokset	8 000 000
Yhteensä	108 000 000

1996 määräraha	108 000 000
1994 tilinpäätös	27 289 554

51. Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Steiner-koulusta annetun lain (417/77, muut. 715/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain 5 §:n mukaisen, ulkomailla toimivasta peruskoulusta vastaavasta yksityiskoulusta annetun lain (379/81, muut. 1458/93) 5 §:n mukaisen valtionosuuden maksamiseen, vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain (373/63, muut. 1451/94) ja sen muuttamisesta annettavan lain 3 a §:n mukaisen valtionosuuden maksamiseen sekä Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 3 100 000 mk avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille,

Kerhokeskus-koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, avustuksen maksamiseen Kesälukioseura ry:lle, eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen ja avustuksen maksamiseen kristillisille kouluille.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus Steiner-kouluille	19 400 000
Valtionosuus vieraskielisille kouluille ..	11 750 000
Valtionosuus ulkomailla toimiville kouluille	6 000 000
Valtionosuuksien oikaisut	700 000
Eräät ulkomaanopetuksen menot.....	1 000 000
Avustukset (enintään).....	3 100 000
Yhteensä	41 950 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 250 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta sekä 700 000 mk kolmen uuden ulkomaankoulun perustamisen ja oppilasmäärän muutoksen johdosta.

1996 määräraha	41 950 000
1995 määräraha	39 480 000
1994 tilinpäätös.....	36 785 546

52. Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 218 647 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisten perus- ja ammattiopetusta antavien musiikkioppilaitosten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 9 000 000 mk rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen ja enintään 810 000 mk harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä

tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 402 000 ja musiikin ammattiopetuksessa enintään 200 000.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus musiikin ja tanssin perusopetukseen	173 413 000
Valtionosuus musiikin ja tanssin ammattiopetukseen	35 424 000
Valtionavustus (enintään)	9 000 000
Harkinnanvarainen valtionavustus (enintään)	810 000
Yhteensä	218 647 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 530 000 mk valtionosuus-

järjestelmän muutoksen johdosta sekä 2 400 000 mk kahden uuden musiikkioppilaitoksen ottamiseksi lakisääteisen rahoituksen piiriin. Tarvittava laskennallisen tuntimäärän lisäys arvioidaan noin 20 000 tunniksi. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 217 mk opetustuntia kohti perusopetuksessa ja 270 mk ammatillisessa koulutuksessa.

1996 määräraha	218 647 000
1995 määräraha	210 050 000
1994 tilinpäätös	214 686 971

74. (29.42.74) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 600 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
Jyväskylän kuulovammaisten koulu.....		22 500		4 900 000	17 600 000
— peruskorjaus	3 840	16 400	4 271		
— lisärakennus	1 000	6 100	6 100		
				Yhteensä	17 600 000

Selvitysosa: Mäntykankaan erityiskoulun laitoskeittiön muutostyön rahoitus 1 100 000 mk on otettu huomioon momentilla 28.64.75.

1996 määräraha	17 600 000
1995 määräraha	4 000 000
1994 tilinpäätös.....	20 993 000

60. (29.60, 65 ja 66) Ammattiopetus ja ammattikorkeakoulut

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion ammatillisille oppilaitoksille vuodelle 1996 keskeiseksi tulostavoitteeksi opetuksen laadun kohottamisen työelämä- ja alueellista yhteistyötä kehittämällä, lisäämällä opetustarjonnan monipuolisuutta ja valinnaisuutta sekä kehittämällä arviointi- ja palautemenettelyjä.

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on, että koulutuksen päättyessä opiskelija on sisäistänyt tieto- ja viestintätieteen oleelliseksi osaksi tiedon hankintaa, hallintaa ja käsittelyä sekä osaa käyttää sitä suunnittelun ja työskentelyn apuvälineenä työelämässä ja kansalaisena toimissaan.

Laki ammattikorkeakouluopinnoista (255/95)

on annettu 3.3.1995. Valtioneuvosto on 15.6.1995 myöntänyt toimiluvan yhdeksälle ammattikorkeakoululle 1.8.1996 lukien.

Valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistuminen on edistynyt suunnitelmien mukaisesti. Vuonna 1995 kunnallistettiin 76 ja yksityistettiin kaksi oppilaitosta. Vuoden 1997 alkuun mennessä on tarkoitus kunnallistaa tai yksityistää loput valtion ammatilliset oppilaitokset. Yksi valtion ammatillinen oppilaitos lakkautetaan. Valtion ylläpidettäväksi jäisi edelleen viisi valtion ammatillista erityisoppilaitosta.

Ammatillisen koulutuksen toimintaa on pystytty tehostamaan niukkenevista voimavaroista huolimatta. Oppilaitosten yhdistämistä monialaisiksi oppilaitosyksiköiksi on jatkettu. Opis-

kelijämäärät ovat lisääntyneet, opetusryhmäkoot ovat suurentuneet ja opintolinjojen täytöasteet ovat olleet erittäin korkeat. Oppilaitosten keskikoko kaikissa oppilaitosryhmissä on kasvanut. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijämääräksi vuonna 1996 arvioidaan 200 000, josta 168 000 nuorisoasteen ja 32 000 aikuisten ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillista koulutusta annetaan lisäksi musiikkioppilaitoksissa, liikunnan koulutuskeskuksissa, eräissä kansanopistoissa ja ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa.

Oppisopimuskoulutusta pyritään lisäämään ensisijaisesti laajentamalla nuorten ammatillista peruskoulutusta sekä käyttämällä sitä oppilaitoksista valmistuvien nuorten työelämään siirtymisen tukena. Vuonna 1996 on tavoitteena 18 500 vuotuista oppisopimuspaikkaa.

Opiskelijavalintajärjestelmien uudistamista

jatketaan tavoitteena kaksiportainen opiskelijavalinta, jossa toisen asteen koulutuksen jälkeen hakeudutaan erikseen opisto- ja ammatillisen korkea-asteen opintoihin.

Vuoden 1996 keskeinen tavoite on kunnallisen ja yksityisen oppilaitosverkoston ohjausjärjestelmän sekä arvioinnin kehittäminen ja tehostaminen. Tavoitteena on monipuolisen, joustavan sekä reagoitukykyisen oppilaitosverkoston luominen oppilaitoksia yhdistämällä ja lakkauttamalla. Samalla tuetaan oppilaitosten alueellista ja alakohtaista verkostoitumista sekä tietoverkkojen ja tietotekniikan hyödyntämistä opetuksessa.

Työelämän ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen yhteistyötä tiivistetään ottaen huomioon varsinkin pk-sektorin kehittämismahdollisuudet ja uusien innovaatioiden käyttöönoton tehostaminen.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1994—96 vakinaisessa koulutuksessa

Valtion ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1996	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijamäärän muutos 1995/96
		1994	1995	1996	
Nuorten ammatillinen koulutus	38	51 300	35 700	14 000	-21 700
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		14 000	5 000	1 000	-4 000
Yhteensä	38	65 300	40 700	15 000	-25 700

Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1996	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijamäärän muutos 1995/96
		1994	1995	1996	
Nuorten ammatillinen koulutus	324	91 900	111 700	139 400	+27 700
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		15 000	24 000	28 000	+4 000
Yhteensä	324	106 900	135 700	167 400	+31 700

Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1996	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijamäärän muutos 1995/96
		1994	1995	1996	
Nuorten ammatillinen koulutus	51	13 700	14 000	14 600	+600
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		3 000	3 000	3 000	0
Yhteensä	51	16 700	17 000	17 600	+600
Kaikki oppilaitokset yhteensä ¹⁾	413	188 900	193 400	200 000	+6 600

1) Opiskelijämäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosiopiskelijoina ja oppilaitosten lukumäärä vuoden 1996 alun mukaisena.

21. *Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 742 580 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen enintään 5 500 000 mk sekä enintään 500 000 mk nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijan koulukuljetuksen järjestämiseen ja koulumatkasta opiskelijalle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ja työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Momentilta rahoitettavan maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 110 000 000 mk oppilaitosten kunnallistamisten johdosta, 50 899 000 mk kunnallistamisiin liittyen vuokramenojen vähenemisen johdosta, 33 307 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta ja siirtoina 6 730 000 mk momentille 29.01.22, 64 500 000 mk momentille 29.60.24 opiskelijoiden harjoitteluun, 24 000 000 mk momentille 29.10.21 lastentarhanopettajakoulutuksen korkeakouluille siirtymisen johdos-

ta, 6 920 000 mk momentille 29.10.21 Rovaniemen taide- ja käsiteollisuusoppilaitoksen toiminnan Lapin yliopistoon yhdistämisen johdosta, 237 000 mk momentille 29.10.21 yhden henkilötyövuoden palkkauserärahana siirtona ja 8 000 000 mk momentille 29.60.25 uusteollistamisohjelmaan liittyvien hankkeiden kehittämiseen ja tukemiseen sekä lisäyksenä 379 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun kahden henkilötyövuoden palkkauserärahana.

Valtion ammatillisten oppilaitosten henkilöstö on vähentynyt pääasiassa kunnallistamisten johdosta 5 130 henkilötyövuotta vastaavalla määrällä vuoden 1995 aikana.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	808 580 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	54 000 000
Muut toimintamenot.....	754 580 000
Bruttotulot	66 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	56 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	1 000 000
— muut suoritteet	55 500 000
Muut tulot	9 500 000
Nettomenot.....	742 580 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1674/93) eräiden valtion oppilaitosten maksullisista suoritteista.

Maksullisen palvelutoiminnan toteutuneet tunnusluvut vuodelta 1994 ja ennakoitujen tunnusluvut vuosille 1995 ja 1996:

	1994 mk	1995 mk	1996 mk
TULOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet.....	4 922 219	2 300 000	1 000 000
Muut suoritteet.....	292 291 814	230 100 000	55 500 000
Maksullisen toiminnan tulot yhteensä.....	297 214 033	232 400 000	56 500 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	284 314 092	220 000 000	54 000 000
Käyttökäyttö	12 899 941	12 400 000	2 500 000
% tuloista	4,3	5,3	4,4
Osuus yhteiskustannuksista	14 774 034	12 400 000	2 500 000
Kustannukset yhteensä	299 088 126	232 400 000	56 500 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (—) ¹⁾	—1 874 093	+0	+0
% tuloista	0,6	0	0

1) ei sisällä maksullisen palvelutoiminnan tukirahaa

1996 määräraha	742 580 000
1995 määräraha	2 099 092 000
1995 I lisämääräraha.....	—24 770 000
1994 tilinpäätös.....	2 539 626 390

24. *Harjoittelutoiminta* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 64 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion, kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten sekä kansanopistojen järjestämässä ammatillisessa koulutuksessa olevien opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 29.60.21.

1996 määräraha	64 500 000
----------------------	------------

25. *Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakouluopetuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen kansainvälistämisestä, ammattikorkeakoulukokeiluista ja muista ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakouluopetuksen uusista kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahasta saa käyttää enintään 15 000 000 mk uusteollistamisohjelmaan liittyvistä kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 19 henkilövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 8 000 000 mk siirtona momentilta 29.60.21 ja vähennyksenä 5 700 000 mk siirtona momentille 29.01.22 EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

1996 määräraha	29 100 000
1995 määräraha	26 800 000
1995 I lisämääräraha.....	3 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—5 700 000
1994 tilinpäätös	14 185 000

30. (29.65.30) *Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 272 548 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 47 000 000 mk opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n ja ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/95) 23 §:n mukaisina avustuksina oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen kokeilu- ja kehittämistoimintaan, oppilaitosten kansainvälistämiseen, opettajankoulutukseen, Suomessa asuvien ulkomaalaisten tukiopetuksen järjestämiseen, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, musiikkipainotteisten ammatillisten oppilaitosten toimintaan ja Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomenkielisten opiskelijoiden kustannusten kattamiseen sekä enintään 6 000 000 mk avustuksina atk-hankintoihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 12 000 000 mk nuorisosaasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin sekä enintään 800 000 mk ammatillisen koulutuksen oppilaitosverkoston kehittämisen toimeenpanon siirtymäkauden avustuksiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 694 160 000 mk pääasiassa valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisista aiheutuvan opiskelijamäärän kasvun johdosta, 81 862 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta sekä 96 000 000 mk alle 20-vuotiaiden työttömien nuorten koulutuspaikkojen lisäämiseksi työmarkkinatukilain muutoksen johdosta. Valtionosuuden laskennallinen peruste sisältäen kuljetuksen ja majoituksen on noin 33 605 mk.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	3 206 748 000
Valtionavustukset (enintään)	65 000 000
Avustukset oppilaitosverkoston kehittämiseen (enintään)	800 000
Yhteensä	3 272 548 000

1996 määräraha	3 272 548 000
1995 määräraha	2 331 840 000
1995 I lisämääräraha.....	12 770 000
1994 tilinpäätös.....	2 079 412 926

31. (29.66.30) *Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 398 030 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oppisopimuskoulutuksesta annetun lain (1605/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Oppisopimusten kokonaisuus määrää ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuonna 1996 on 6 000.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksiin maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 55 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 32 570 000 mk siirtoma momentille 29.01.22. Oppisopimuskoulutusta järjestetään sekä nuorisosaasteen että aikuisten ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena. Oppisopimus on opiskelijan ja työnantajan välinen työsopimus siihen liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Oppisopimuskoulutuksen toteuttamisessa noudatetaan ammatillisen aikuis-koulutuksen säädöksiä. Oppisopimuskoulutuksen saatavuutta ja joustavuutta pyritään lisäämään. Vuonna 1996 on tavoitteena 18 500 vuotuisia oppisopimuspaikkaa.

Lailla (1424/94) on säädetty, että oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:ssä säädettyä oppisopimuskoulutuksen enimmäismäärän mitoitusta ei sovelleta nuorten, alle 25-vuotiaiden ammatillisessa peruskoulutuksessa vuosina 1995 ja 1996. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi oppisopimuskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta siten, että laissa säädettyä oppisopimusten enimmäismäärän mitoitusta ei sovelleta myöskään aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa.

1996 määräraha	398 030 000
1995 määräraha	390 600 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1995 II lisämääräraha.....	—42 952 000
1994 tilinpäätös.....	179 729 977

34. (29.65.34) *Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 191 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain mukaisten perustamishankkeiden, eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1996 saa myöntää valtionosuutta perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 1996 hintatasossa yhteensä enintään 120 000 000 mk. Valtionosuuksista enintään 65 000 000 mk saa myöntää toteutusaikaisena. Lisäksi saa vuonna 1996 myöntää valtionosuutta jälkirahoitteisena kunnallistettujen ammatillisten oppilaitosten aikana valtion oppilaitoksen vuokratiloiksi rakennettujen tai hankittujen tilojen ostoa koskeviin perustamishankkeisiin siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 65 000 000 mk. Edellisen lisäksi saa vuonna 1996 vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 1997 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1996 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

mk

Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	
— kunnalliset ylläpitäjät.....	42 400 000
— yksityiset ylläpitäjät	2 500 000
Vuosina 1993—95 myönnetty valtionosuudet	
— kunnalliset ylläpitäjät.....	54 700 000

— yksityiset ylläpitäjät	3 000 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen toteuttamishelmien edellyttämät valtionosuudet	
— kunnalliset ylläpitäjät	75 000 000
— yksityiset ylläpitäjät	14 000 000
Yhteensä	191 600 000

Ennen vuotta 1996 hyväksytyt hankkeet ja korkotuet.	
Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	
Yhteensä	

Vahvistetuista rakennushankkeiden toteuttamishelmista ja myönnettyistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1997	1998	1999	2000-
Ennen vuotta 1996 hyväksytyt hankkeet ja korkotuet.	165,2	132,4	109,2	204,2
Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	34,3	20,8	22,4	87,5
Yhteensä	199,5	153,2	131,6	291,7

1996 määräraha	191 600 000
1995 määräraha	187 500 000
1995 I lisämääräraha	25 000 000
1994 tilinpäätös	178 648 000

1996 määräraha	6 830 000
1995 määräraha	3 500 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	3 500 000

35. Ammattiopetuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 126 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n mukaisten kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten maksamatta olevien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset ..	118 000 000
Yksityiset ammatilliset oppilaitokset ..	8 000 000
Yhteensä	126 000 000

1996 määräraha	126 000 000
1994 tilinpäätös	26 279 100

37. (29.65.37) Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 830 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Salon kaupungille, Hyvinkään kaupungille ja Helsingin kaupungille aiemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla oppilaitosten kiinteistöistä aiheutuviin pääomakustannuksiin.

50. (29.65.50) Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 241 862 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 17 000 000 mk opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 37 ja 38 §:n ja ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/95) 23 §:n mukaisina avustuksina oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen kokeilu- ja kehittämistoimintaan, oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen kansainvälistämiseen, opettajankoulutukseen ja urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, enintään 1 000 000 mk avustuksina atk-hankintoihin sekä enintään 1 500 000 mk nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 14 280 000 mk pääasiassa opiskelijamäärän kasvun johdosta ja 11 828 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta sekä vähennyksenä 500 000 mk ruotsinkielisen opettajankoulutuksen siirtona momentille 29.10.21. Valtionosuuden laskennallinen peruste sisältäen kuljetuksen ja majoituksen on noin 30 077 mk.

Määräraha on tarkoitettu käyttä seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	222 362 000
Valtionavustukset (enintään)	19 500 000

Yhteensä 241 862 000

1996 määräraha	241 862 000
1995 määräraha	216 220 000
1994 tilinpäätös	231 109 126

51. (29.65.51) *Valtionosuus ammatillisten eriytysoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 146 612 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 674/89 ja 87/92) 10 b §:n ja 10 e §:n mukaisten valtionosuuksien ja -avus-

tusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 23 260 000 mk opiskelijamäärän kasvun johdosta ja 402 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta. Valtionosuuden laskennallinen peruste on noin 93 391 mk.

1996 määräraha	146 612 000
1995 määräraha	120 240 000
1994 tilinpäätös	132 886 621

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 99 990 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion aloittamien rakennushankkeiden loppuun saattamiseen kunnallistetuissa oppilaitoksissa.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ammattioppilaitokset					
1.1. Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Oulu — muutostyö	2 607	13 800	5 293	4 000 000	9 700 000
1.2. Lapin ammattioppilaitos, Rovaniemi		14 370		13 200 000	1 200 000
				(peruuntunut 29 343)	
— lisärakennus	1 673	10 530	6 294		
— muutostyö	731	3 740	5 116		
1.3. Keski-Suomen ammattioppilaitos, Jyväskylä — peruskorjaus	3 615	15 920	4 404	4 050 000	11 870 000
				Yhteensä	22 770 000
2. Koti- ja laitostalousoppilaitokset					
2.1. Keski-Suomen kotitalousohjaajaopisto, Jyväskylä		24 100		19 450 000	4 700 000
				(peruuntunut 90 361)	
— lisärakennus	1 970	14 400	7 310		
— peruskorjaus	1 811	9 700	5 356		
				Yhteensä	4 700 000
3. Maatalousoppilaitokset					
3.1. Kempeleen puutarhaoppilaitos — lisärakennus	2 533	18 000	7 106	16 300 000	1 700 000
3.2. Uudenmaan maaseutuopisto		26 270		13 383 000	10 000 000
				(peruuntunut 356 099)	
— lisärakennus	1 642	15 520	9 452		
— peruskorjaus	2 415	10 750	4 451		
				Yhteensä	11 700 000

4.	Metsä- ja puutalousoppilaitokset					
4.1.	Tuomarniemen metsäoppilaitos, Ähtäri					
	— peruskorjaus- ja lisärakennus.....	3 255	18 000	5 530	1 540 000	5 165 000
					Yhteensä	5 165 000
5.	Teknilliset oppilaitokset					
5.1.	Mikkelin teknillinen oppilaitos		51 800		35 265 000	16 535 000
	— lisärakennus	3 985	31 100	7 804		
	— muutostyö	6 305	20 700	3 283		
					Yhteensä	16 535 000
6.	Terveydenhuolto-oppilaitokset					
6.1.	Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitos, Tampere.....		52 200		8 560 000	17 000 000
	— lisärakennus	1 889	18 600	9 846		
	— peruskorjaus	5 059	33 600	6 642		
					Yhteensä	17 000 000
7.	Ammatilliset erityisoppilaitokset					
7.1.	Arlainstituutti, Espoo		11 520		7 520 000	4 000 000
	— lisärakennus	899				
	— muutos	274				
					Yhteensä	4 000 000
8.	Oppilaitosten suunnittelu ja pienehköt rakennushankkeet.....					18 120 000
					Yhteensä	18 120 000
					Yhteensä	99 990 000

Oppilaitosten ja opetusmaatilojen pienehköihin rakennushankkeisiin liittyviä, valtion talousarviosta annetun lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1996 tehdä siten, että vuoden 1996 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja 43 500 000 mk vuonna 1997, 11 500 000 mk vuonna 1998 ja 3 600 000 mk vuonna 1999.

1996 määräraha	99 990 000
1995 määräraha	125 330 000
1995 I lisämääräraha.....	23 080 000
1994 tilinpäätös	147 200 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 77 150 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ammattikasvatustahallinnon koulutuskeskus, Tampere	3 920	34 700	8 852	16 730 000	2 650 000
2. Vaasan teknillinen oppilaitos	7 800	75 300	9 654	—	12 000 000
3. Helsingfors svenska sjukvårdsinstitut ...	4 770	47 500	9 958	—	47 500 000
4. Vasa svenska hälsovårdsläroanstalt	4 328	30 700	7 093	1 000 000	15 000 000
				Yhteensä	77 150 000

1996 määräraha	77 150 000
1995 määräraha	3 650 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	9 350 000

(65.) Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta määrärahat on otettu huomioon luvun 29.60 ja sen momenttien 30, 34, 37, 50 ja 51 laskelmissa.

(66.) Oppisopimuskoulutus

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 30 on siirretty momentiksi 29.60.31.

69. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Aikuiskoulutusta annetaan kansalaisopistoissa, kansanopistoissa, opintokeskuksissa, kesäyliopistoissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa ja ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa. Tämän lisäksi aikuiskoulutusta annetaan aikuislukioissa (luku 29.43), korkeakouluissa (luku 29.10) sekä ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa. Ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi luvusta 29.60, johon sisältyy osa aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta ja jatkolinjoista sekä ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksesta.

Kansanopistoja oli vuoden 1995 alussa 91. Lisäksi yhdelle uudelle opistolle on myönnetty käynnistyslupa vuoden 1996 alusta lukien. Opiskelijamäärä perusoppijaksolla oli noin 8 000 ja kursseilla noin 82 000. Opiskelijaviikkojen kokonaismäärä vuonna 1994 oli noin 345 000. Valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) perusteella opistot saavat valtionosuutta 55 % laskennallisista käyttökustannuksista sekä ammatilliseen koulutukseen ja peruskoulu- ja lukiokoulutukseen noin 60 % käyttökustannuksista. Ammatillisen koulutuksen osuus koko toiminnasta on noin 25 %.

Vuonna 1994 kansalaisopistoja oli 276 ja niissä opiskeli noin 630 000 henkilöä. Kokonaistuntimäärä oli noin 2 079 000 tuntia. Opiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain nojalla. Käyttökustannusten valtionosuus on 57 %.

Vuonna 1995 opintokeskuksia oli toiminnassa 11. Opintokerhojen tuntimäärä oli vuonna

1994 noin 475 000 ja muun opintotoiminnan noin 165 000. Opintokeskus saa opintokeskuslain (1215/93) nojalla valtionosuutta opintokerhotoimintaan laskennallisin perustein ja muuhun opintotoimintaan 64 % laskennallisista käyttökustannuksista.

Vuonna 1994 kesäyliopistoja oli 21 ja niiden opiskelijamäärä oli noin 64 000. Opetustuntien määrä oli noin 90 000 tuntia.

Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä jatkolinjoilla arvioidaan olevan vuonna 1996 keskimäärin 45 000 opiskelijaa. Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään lisäksi kesäyliopistoissa, kansanopistoissa, kansalaisopistoissa, opintokeskuksissa sekä liikunnan koulutuskeskuksissa (luku 29.98), oppisopimuskoulutuksena (luku 29.60), aikuislukioissa (luku 29.43) sekä maksullisena täydennyskoulutuksena ja avoimena korkeakouluopetuksena (luku 29.10). Valtio osallistuu omaehtoisen täydennyskoulutuksen ohella pienyritysten henkilöstökoulutuksen kustannuksiin sekä sellaisen yhteiskunnallisesti tärkeän koulutuksen kustannuksiin, johon ei muuten olisi riittävästi maksukykyistä kysyntää. Muilta osin henkilöstökoulutus järjestetään maksullisena palvelutoimintana ja sen kustannuksista vastaa kokonaan työnantaja. Määrärahat maksullisen palvelutoiminnan kehittämiseen ja toiminnasta aiheutuvat kulutusmenot on budjetoitu momenteille 29.60.21, 29.60.30, 29.60.50 ja 29.69.21. Vuonna 1994 omaehtoisen, pienyritysten henkilöstökoulutuksen sekä yhteiskunnallisesti tärkeän täydennyskoulutuksen opiskelijapäivien määrä oli yhteensä noin 600 000.

Ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia on 44.

Ne järjestävät ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskukset rahoittavat toimintansa pääasiassa koulutuksesta ja muusta toiminnasta saamallaan tuloilla. Ne myyvät koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle ja opetushallinnolle sekä työnantajille, yrityksille ja yhteisöille. Vuonna 1993 ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten toiminnan määrä oli runsaat 4,6 milj. opiskelijatyöpäivää, josta noin 3,4 milj. oli työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta.

Vuonna 1994 ammatillisia erikoisoppilaitoksia oli 56. Vuoden 1995 alussa aloitti toimintansa yksi uusi erikoisoppilaitos. Kokonaistuntimäärä vuonna 1993 oli noin 370 000.

Tavoitteena on aikuiskoulutuksen kehittämisen vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Jatketaan ammattitutkintolain mukaisen tutkintorakenteen kehittämistä ja monipuolistetaan yleisiä kielitutkintoja. Erityisesti tuetaan oppilaitosten ja kansalaisjärjestöjen opintotarjontaa työttömille sekä kehitetään itsensä työllistämistä koskevien sisältöjen osuutta aikuiskoulutuksessa. Lisätään aikuiskoulutuksen kansainvälisiä yhteyksiä ja tuetaan oppilaitosten verkostoitumista. Tietoyhteiskunnan perustaitojen opetukseen aikuisväestölle panostetaan ja aikuisoppilaitokset saatetaan tietoverkkojen piiriin. Opetustoimen henkilöstökoulutuksella edistetään tärkeitä kehittämishankkeita.

	1994	1995	1996
Maksullisen toiminnan tulot mk	9 752 000	13 364 000	17 500 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk	18 865 000	22 242 000	21 500 000
Käyttäjämää mk	-9 113 000	-8 878 000	-4 000 000
— % tuloista	-93	-66	-23
Osuus yhteiskustannuksista mk	0	0	0
Alijäämä mk	-9 113 000	-8 878 000	-4 000 000
— % tuloista	-93	-66	-23

1996 määräraha	4 000 000
1995 määräraha	8 878 000
1994 tilinpäätös	9 113 000

22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 30 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetushallinnon henkilöstön lisäkoulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan vuonna 1997.

21. Opetushallinnon koulutuskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kursikeskuksen maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen. Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	21 500 000
Bruttotulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot	17 500 000
- muut suoritteet	17 500 000
Nettomenot	4 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 379 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

Koulutuskeskusten toiminnolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi keskusten toimintaa tuetaan 4 000 000 markalla vuonna 1996.

Maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994	1995	1996
Maksullisen toiminnan tulot mk	9 752 000	13 364 000	17 500 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk	18 865 000	22 242 000	21 500 000
Käyttäjämää mk	-9 113 000	-8 878 000	-4 000 000
— % tuloista	-93	-66	-23
Osuus yhteiskustannuksista mk	0	0	0
Alijäämä mk	-9 113 000	-8 878 000	-4 000 000
— % tuloista	-93	-66	-23

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Ammattitutkintoihin liittyvä koulutus	4 000 000
Vieraskielisen opetuksen kehittäminen	2 000 000
Nuorisosaasteen koulutuskokeilun ja ammattikorkeakoulujen opettajien koulutustason kohottaminen	4 800 000
Erityisiä koulutustarpeita omaavien oppilaiden opettajien koulutus	2 650 000
Opettajien koulutustason kohottaminen	8 300 000

Monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden tukeminen	3 000 000
Oppilaitosjohdon koulutus	1 800 000
Muiden koulutuspoliittisten uudistusten tukeminen	4 000 000
Yhteensä	30 550 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 368 000 mk siirtona momentille 29.01.22 EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisina rahoitusosuuksina.

1996 määräraha	30 550 000
1995 määräraha	32 868 000
1995 II lisämääräraha	—2 368 000
1994 tilinpäätös	30 536 000

25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 170 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja yleisivistävän aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja muista kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 000 000 mk tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin sekä vähennyksenä 3 828 000 mk siirtona momentille 29.01.22 EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisina rahoitusosuuksina.

1996 määräraha	17 170 000
1995 määräraha	18 438 000
1995 II lisämääräraha	—3 828 000
1994 tilinpäätös	14 629 000

30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 333 460 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisiin

avustuksiin enintään 4 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 2 000 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	329 460 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	333 460 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 578 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta.

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 289 mk opetustuntia kohti.

1996 määräraha	333 460 000
1995 määräraha	318 510 000
1994 tilinpäätös	345 743 330

32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 177 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) mukaisen toiminta-avustuksen maksamiseen, ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) mukaiseen toimitiloista aiheutuvien vuokrien ja vuokra-arvojen korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) mukaisten edellisiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 11 §:n mukaisten erityisavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionavustuksen ja -korvauksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Toiminta-avustukset	99 000 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen ja vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankinnan valtionavustus.	60 000 000
Vuokra-arvojen korvaaminen	12 000 000
Erityisavustukset (enintään)	4 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset ja oikaisut	2 000 000

Yhteensä 177 000 000

Toiminta-avustus on 10 % käyttökustannuksista.

1996 määräraha	177 000 000
1995 määräraha	189 400 000
1994 tilinpäätös	214 557 185

33. Ammatillinen aikuiskoulutus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 525 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisista oppilaitoksista annetun lain (487/87, muut. 1686/92) 31 d §:n väliaikaisen muutoksen mukaisesti vuonna 1993 ostetun koulutuksen maksamiseen, ammatillisilta oppilaitoksilta ja ammattikorkeakouluilta ostettavan täydennyskoulutuksen maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 15 ja 16 §:n mukaan ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta ostettavan ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen sekä täydennyskoulutuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammattitutkintojen ja kielitutkintojen toteuttamiseen. Määrärahasta saa käyttää 8 500 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutukseen, mistä 6 500 000 mk lähialueyhteistyöhön ja siihen liittyvään valmistelutyöhön ja 2 000 000 mk Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää yksityisopiskelijoiden tukiopeutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen.

Valtion rahoitus ammatilliseen täydennyskoulutukseen tulee kohdistaa siten, että ns. omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan oppilaan maksettavaksi jää vain kohtuulliseksi katsottava osuus koulutuskustannuksista, pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksuja voidaan alentaa ja sellaista yhteiskunnallisesti tärkeää koulutusta voidaan järjestää, johon ei muutoin olisi riittävästi maksuhaluista kysyntää. Valtionrahoitus ammatillisessa täydennyskoulutuksessa saa olla enintään 85 % kurssien kustannuksista, kuitenkin niin, että romanien aikuiskoulutuksen samoin kuin ammatillisten erityisoppilaitosten ja muussa vastaavassa erityisopetuksessa sekä varusmiesten vapaa-aikana tapahtuvassa opetuksessa valtion rahoitus voi olla 100 %.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu seuraavasti:

	mk
Lääninhallitukset	
ammattillinen perus- ja jatkokoulutus..	436 900 000
ammattillinen täydennyskoulutus.....	51 000 000
yksityisopiskelijoiden tukiopetus.....	5 000 000
ammattitutkintolain mukaiset tutkinnot.	14 000 000
väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset..	1 000 000
Lääninhallitukset yhteensä	507 900 000

Opetushallitus	
lähialueyhteistyö	6 500 000
ulkomaalaisten opetus	2 000 000
romanien aikuiskoulutus	1 000 000
ammattitutkintolain mukaiset tutkinnot.	6 000 000
kielitutkinnot	2 000 000
Opetushallitus yhteensä	17 500 000

Yhteensä 525 400 000

Ammatillista perus- ja jatkokoulutusta suunnataan koulutustarpeen mukaisesti ja painotetaan työllistävyyttä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 7 500 000 mk siirtoma momentille 29.01.22 EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisina rahoitusosuuksina.

1996 määräraha	525 400 000
1995 määräraha	451 100 000
1995 II lisämääräraha.....	—7 500 000
1994 tilinpäätös	569 241 000

35. Aikuiskoulutuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n, valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) 28 §:n ja opintokeskuslain (1215/93) 23 §:n mukaisten maksamatta olevien valtionosuuksien ja -avustusten loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Kansalaisopistot	21 000 000
Kansanopistot	8 000 000
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	17 000 000
Opintokeskukset	3 500 000

Yhteensä 49 500 000

1996 määräraha	49 500 000
1994 tilinpäätös	12 447 743

50. *Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 332 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansanopistolain (1218/93) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk kansanopistolain 14 §:n mukaisiin avustuksiin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijaviikkoja on 332 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	307 000 000
Valtionavustukset (enintään)	5 000 000
Valtionavut vuokra-arvoihin ja oikaisuerät	20 000 000
<hr/>	
Yhteensä 332 000 000	

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 700 000 mk yhden opiston siirtymisestä lakisääteisen valtionosuuden piiriin. Tarvittava laskennallisten opiskelijaviikkojen lisäys on 4 000 viikkoa. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta opiskelijaviikkoa kohden on noin 1 580 mk.

1996 määräraha	332 000 000
1995 määräraha	328 280 000
1994 tilinpäätös	347 178 311

51. *Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 114 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 365 000 ja laskennallisia opintoviikkoja 151 000.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 100 000 mk perustetun uuden erikoisoppilaitoksen käynnistämisen ja koulutuksen laajenemisen johdosta. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen valtionosuus on 286 mk opetustuntia kohti ja 123 mk opintoviikkoa kohti.

1996 määräraha	114 000 000
1995 määräraha	110 010 000
1994 tilinpäätös	118 863 355

52. *Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain mukaisten perustamishankkeiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 10 §:n mukaisten perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen, valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) 15 §:n mukaisiin perustamishankkeiden valtionavustuksiin ja 28 § 3 momentin mukaisten aikaisemmasta rakentamisesta aiheutuneiden velkojen hoitamiseen tarkoitettuihin rakennusavustuksiin, ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatilliseksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslaintojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Vuonna 1996 saa myöntää kansalaisopistojen perustamishankkeisiin valtionosuutta siten, että niistä aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 1996 hintatasossa enintään 8 000 000 mk sekä valtionavustusta ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten, ammatillisten erikoisoppilaitosten ja kansanopistojen perustamishankkeisiin yhteensä enintään 53 000 000 mk. Vuonna 1996 saadaan edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille kansalaisopistojen perustamishankkeille ja valtionavustuksien enimmäismääriä muiden oppilaitosten perustamishankkeisiin, joille valtionosuus tai -avustus tullaan myöntämään vuonna 1997 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista ja -avustuksista on vuoden 1996 tammikuun hintatasossa yhteensä enintään 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	
— ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset.....	14 000 000
— ammatilliset erikoisoppilaitokset ...	3 000 000
— kansalaisopistot	4 600 000
— kansanopistot	21 000 000
Rakentamisen korkotuki	
— aikuiskoulutuskeskukset	250 000
— opistot	150 000
Yhteensä	43 000 000

	1997	1998	1999	2000
Ennen vuotta 1994 hyväksytyt hankkeet ja korkotuet.	0,3	0,2	0,1	0,1
Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	18,0	0,5		
Yhteensä	18,3	0,7	0,1	0,1

1996 määräraha	43 000 000
1995 määräraha	5 700 000
1994 tilinpäätös.....	43 900 000

53. Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen ja Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sappelas Duodjarat r.y:lle, Karjalan Liitto ry:lle sekä järjestöille vapaaseen sivistystyöhön.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kotitalousneuvontajärjestöille	13 128 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöille.....	14 993 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön.....	7 449 000
Laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille ja muille järjestöille.....	4 180 000
Suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön.....	250 000
Yhteensä	40 000 000

1996 määräraha	40 000 000
1995 määräraha	40 000 000
1994 tilinpäätös.....	46 600 000

Hyväksytyistä hankkeista ja myönnettävistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1997	1998	1999	2000
Ennen vuotta 1994 hyväksytyt hankkeet ja korkotuet.	0,3	0,2	0,1	0,1
Vuonna 1996 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset	18,0	0,5		
Yhteensä	18,3	0,7	0,1	0,1

55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 58 610 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintokeskuslain (1215/93) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk opintokeskuslain 14 ja 23 §:n mukaisiin avustuksiin. Valtionosuuteen oikeutettavia laskennallisia opetustunteja on 135 500.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opintokerhotoimintaan ..	7 000 000
Valtionosuus muuhun opintotoimintaan.....	47 610 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	58 610 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta muuhun kuin opintokerhotoimintaan opetustuntia kohden on 549 mk. Opintokerhotunnin laskennallinen yksikköhinta on noin 20 mk.

1996 määräraha	58 610 000
1995 määräraha	58 400 000
1994 tilinpäätös.....	62 580 000

56. Kesäyliopistojen valtionavustukset

Momentille myönnetään 7 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kesäyliopistoille.

1996 määräraha	7 600 000
1995 määräraha	7 600 000
1994 tilinpäätös.....	14 697 497

80. Varastokirjasto

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Varastokirjastolle vuodelle 1996 seuraavat tulostavoitteet:

Varastokirjaston keskeisenä tavoitteena on tilan vapauttaminen muissa kirjastoissa. Kirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeen edellyttämän määrän aineistoa. Vastaanotettu aineisto käsitellään viivytyksettä. Kirjaston palvelutoiminta pidetään ajantasaisena. Erityistä huomiota kiinnitetään elektronisten palvelujen kehittämiseen. Palveluiden maksullisuudessa säilytetään nykyinen käytäntö.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 696 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon 500 000 mk vuosille 1995—1996 myönnetyn tilausvaltuuden perusteella lisätilojen hyllyjen hankkimiseen ja vähennyksenä 38 000 mk kiinteistömenojen johdosta.

1996 määräraha.....	6 696 000
1995 määräraha.....	7 224 000
1994 tilinpäätös.....	4 227 000

(87.) *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	11 900 000
1994 tilinpäätös.....	—

82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tutkimuskeskukselle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen keskeisimpiä tehtäviä ovat tutkimus, suuret sanakirjatytöt ja kielenhuolto. Tutkimuksen painopisteet ovat nykykieltä koskeva tutkimus, sanastoa ja nimistöä koskeva tutkimus ja fennougristinen tutkimus. Suomen kielen tieteellisen kieliopin laatimista jatketaan yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Vuoden 1996 aikana ilmestyy viisi sanakirjaa. Tutkimuskeskus palvelee kielenkäyttäjiä ja yhteiskuntaa kielitaitoa ja kielenhuoltoa koskevissa kysymyksissä. Vuoden 1996 maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuustavoite on 95 % ja julkisoikeudellisten suoritteiden 80 %.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.29.01.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	13 125 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 462 000
Muut toimintamenot.....	11 663 000
Bruttotulot	1 700 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	360 000
— muut suoritteet.....	1 340 000
Nettomenot.....	11 425 000

21. (29.82.21 ja 28) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 425 000 mk.

1996 määräraha	11 425 000
1995 määräraha	13 271 000
1994 tilinpäätös.....	13 560 000

83. Arkistolaitos

Selvitysosa: Arkistolaitoksen päätulosalueet ovat arkistoaineksen säilyttäminen ja käytettävyyden kehittäminen, tietopalvelu sekä arkistotoimen yleinen kehittäminen ja ohjaus. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä arkistolaitokselle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Arkistoaineiston hallintaa ja siihen liittyvää tietopalvelua palvelevan arkistotietokannan ke-

hittämistä jatketaan. Arkistotoimen ohjauksessa painopisteinä ovat viranomaisten atk-aineistojen ja toimintansa lopettavien viranomaisten arkistojen pysyvän säilyttämisen järjestäminen sekä arkistokoulutus. Arkistolaitoksen suoritteiden yksikkökustannukset alenevat.

Arkistolaitoksen arvioidaan tuottavan mm. seuraavat palvelut ja suoritteet:

	1994	1995	1996
Tutkijakäynnit.....	68 716	69 000	69 500
Annetut todistukset ja selvitykset.....	23 596	23 000	23 000
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä).....	2 165	1 580	1 580
Annettu koulutus (luentotunteja).....	815	820	820

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 429 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tukemiseen enintään 587 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 313 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 26.05.21, 132 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilötyövuoden palkkausmenoina, 6 125 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta ja 90 000 mk arkistolaitoksen kansainvälisen arvioinnin johdosta. Määrärahasta 3 000 000 mk on tarkoitettu arkistolaitoksen arkistotietokannan edellyttämiin laite-, ohjelmisto- ja tallennuspalvelujen hankintoihin sekä atk-järjestelmien ylläpitomenoihin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	56 029 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	3 691 000
Muut toimintamenot.....	52 338 000
Bruttotulot.....	2 600 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	2 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	930 000
— muut suoritteet.....	1 470 000
Muut tulot.....	200 000
Nettomenot.....	53 429 000

1996 määräraha.....	53 429 000
1995 määräraha.....	47 018 000
1994 tilinpäätös.....	35 073 885

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 8 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
Mikkelin maakunta-arkisto.....		20 600		4 000 000	8 300 000
— lisärakennus.....	1 461	14 300	9 788		
— muutostyöt.....	1 498	6 300	4 206		
				Yhteensä	8 300 000

1996 määräraha..... 8 300 000

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

(Luvut 29.88, 90 ja 98)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1996 kertyvän 1 655 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 35 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.98.50 liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen 497,5 milj. mk, momentilta 29.88.53 tieteiden tukemiseen 379,9 milj. mk ja momentilta 29.90.52 taiteiden tukemiseen 812,7 milj. mk.

Arpajaislain (644/82) mukaisesti veikkauksen

ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteiden, taiteiden ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/82) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon.

Mainitun asetuksen mukaisista jakosuhteista luovutaan väliaikaisesti myös vuonna 1996.

88. Suomen Akatemia ja tieteiden tukeminen

Suomen Akatemian momenteilta 29.88.50 ja 53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin saa vuonna 1996 hyväksytyä sitoumuksia 525 800 000 markan arvosta.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle ja Suomalaisen Tiedeakatemian Sodankylän observatoriolle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastiketta.

Selvitysosa: Suomen Akatemiasta annetun lain mukaan akatemian tehtävänä on edistää tieteellistä tutkimusta ja sen hyödyntämistä, kehittää kansainvälistä yhteistyötä, toimia asiantuntijaelimenä tiedepolitiikkaa koskevissa kysymyksissä sekä myöntää määrärahoja tieteelliseen tutkimukseen ja muuhun tieteiden edistämiseen.

Opetusministeriö on asettanut Suomen Akatemialle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Suomen Akatemia kohdentaa pääosan tutkimusmäärärahoistaan suurten korkeatasoisten tutkimushankkeiden ja tutkimuksen huippuyksiköiden rahoittamiseen ja niiden toimintamahdollisuuksien parantamiseen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Akatemia luo edellytyksiä myös uusien huippuyksikköjen syntymiselle.

Suomen Akatemia suuntaa tutkimusohjelmien kautta rahoitusta strategista panostusta kaipaaville aloille, kuten uusteollistamisen kannalta keskeisille tutkimusaloille sekä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten välistä tutkimusyhteistyötä edistäville hankkeille.

Suomen Akatemia tukee osaltaan tutkijakou-

lujen toimintaa ja edistää tohtorin tutkinnoille asetettujen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamista.

Suomen Akatemia osallistuu Euroopan unionin tutkimuksen neljännen puiteohjelman osioita koskevien hanke-esitysten valmistelukustannuksiin, tutkimushankkeiden kotimaisiin rahoitusosuuksiin ja hallintomenoihin sekä muutoinkin edistää tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua Euroopan unionin tutkimusohjelmiin. Akatemia rahoittaa myös muuta kansainvälistä tutkimusyhteistyötä.

Suomen Akatemia lisää tieteidenala-arviointien määrää sekä nopeuttaa arviointimenettelyä.

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuteen sisältyy aikaisempina vuosina aloitettujen tutkimushankkeiden ehdollisia rahoituspäätöksiä yhteensä 205,8 milj. mk ja uusia sitoumuksia yhteensä 320 milj. mk.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 291 milj. mk vuonna 1996, 161,2 milj. mk vuonna 1997, 41,6 milj. mk vuonna 1998 ja 32 milj. mk vuonna 1999.

21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 124 951 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 224 000 mk, mistä 200 000 mk yhden viran siirtona momentilta 24.01.21 Suomen ja Venäjän välisen tiede- ja teknologiayhteistyön tehtäviä varten, sekä 61 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta ja 10 300 000 mk siirtona momentilta 29.88.50.

1996 määräraha	124 951 000
1995 määräraha	114 366 000
1994 tilinpäätös	115 646 000

25. (29.89.25) *Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 470 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää historiateossarjojen ja elämäkertojen laadinta- ja hankintamenojen sekä laadintamenoihin myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan määrälläisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
J.K. Paasikiven elämäkerran laatiminen	240 000
Kansallinen biografia	280 000
Urho Kekkosen kootut teokset	350 000
Suomen siirtolaisuuden historiateossarjan laatiminen	600 000
Yhteensä	1 470 000

Henkilötyövuosien lukumäärässä on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden vähenemisen.

1996 määräraha	1 470 000
1995 määräraha	1 470 000
1994 tilinpäätös	1 570 000

50. *Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 311 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmien, tutkijankoulutusmenojen, varttuneen tieteenharjoittajan apurahojen, muiden tutkimushankkeiden ja tutkimuksen erityisrahoitusmenojen sekä kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen, tieteen tukemiseen liittyvän julkaisemisen ja selvitysten tukemiseen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläke-

maksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyviin laitehankintojen menoihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Lontoon yliopiston ja School of Slavonic and East European Studies -jatko-opiskelijatoiminnan menoihin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 19 601 000 mk huippuyksiköiden tutkimusedellytysten parantamiseksi sekä tutkijakoulutuksen tehostamiseksi ja 1 975 000 mk siirtona momentilta 24.01.21 Suomen ja Venäjän välisen tiede- ja teknologiayhteistyön tehtävistä aiheutuviin menoihin ja vähennyksenä 10 300 000 mk siirtona momentille 29.88.21.

1996 määräraha	50 311 000
1995 määräraha	39 065 000
1994 tilinpäätös	153 896 000

53. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 379 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Akatemian tutkimusohjelmien, tutkijankoulutusmenojen, varttuneen tieteenharjoittajan apurahojen, muiden tutkimushankkeiden ja tutkimuksen erityisrahoitusmenojen sekä kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen, Suomessa järjestettävien kansainvälisten tieteellisten konferenssien tukemiseen, tieteen tukemiseen liittyvän julkaisemisen ja selvitysten tukemiseen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämismenojen ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74) mukaisten menojen, kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläke-

maksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyviin laitehankintojen menoihin.

Määrärahaa saa käyttää 48 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen.....	316 425 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74, 953/81) mukaisiin menoihin.....	15 000 000
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaan.....	9 125 000
Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin.....	25 200 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin.....	11 050 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin.....	3 100 000
Yhteensä	379 900 000

1996 määräraha.....	379 900 000
1995 määräraha.....	367 475 000
1994 tilinpäätös.....	281 742 007

54. (29.89.50) Eräät avustukset

Momentille myönnetään 4 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tiedekeskus Heureka, Snellman-korkeakoulun, Karjala-tietokantatoimikunnan ja eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tiedekeskus Heurekaalle.....	4 000 000
Snellman-korkeakoululle.....	450 000
Karjala-tietokantatoimikunnalle Karjalan väestöä koskevaan tutkimushankkeeseen.....	210 000
Eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen.....	240 000
Yhteensä	4 900 000

1996 määräraha.....	4 900 000
1995 määräraha.....	1 300 000
1994 tilinpäätös.....	4 953 850

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC), Euroopan Yliopisto-Instituutille sekä NORDUnetille.

Selvitysosa: CERNin jäsenmaksuosuus määräytyy Suomen kansantuoteosuuden mukaisesti. Vuosien 1992—1994 kansantuotteen keskiarvon perusteella se olisi noin 1,1 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista eli arviolta 41 200 000 mk. Suomen maksuosuus Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja konferenssille (EMBC) on arviolta 5 800 000 mk, Euroopan Yliopisto-Instituutille 1 000 000 mk ja NORDUnetille EUROCAIRN-projektiin arviolta 3 000 000 mk.

1996 määräraha.....	51 000 000
1995 määräraha.....	43 100 000
1994 tilinpäätös.....	33 396 313

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tieteiden Taloksi korjattavan kiinteistön Kirkkokatu 6 (Helsinki) kalustehankintojen suunnitteluun. Hankintojen kustannusarvio on 2 820 000 mk. Vuoden 1996 aikana saa tehdä sellaisia tilauksia, joista aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1997 yhteensä enintään 2 620 000 mk.

1996 määräraha.....	200 000
---------------------	---------

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Kiinteistön Kirkkokatu 6 (Helsinki) peruskorjauksen loppurahoitus 5 900 000 mk on otettu huomioon momentilla 28.64.75.

1995 määräraha.....	1 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 740 000

(89.) Tieteen muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 25 ja 50 on siirretty momentteiksi 29.88.25 ja 54.

90. (29.90, 92 ja 95) Taiteen tukeminen

21. *Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen ja avustamiseen sekä taiteenalan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunnan, valtion ja läänin taidetoimikuntien tulosalueet ovat yleinen taide- ja kulttuuripolitiikka, taiteellisen työskentelyn edistäminen, kulttuuriin osallistumisen edistäminen, taide- ja kulttuuripolitiikan selvitys- ja informaatiotoiminta sekä kansainvälinen vuorovaikutus.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Välittömän taiteilijatuken sekä eri alojen taiteellisen tuotannon edellytysten kehittäminen.

Lastenkulttuurin edistämishojelman kehittäminen ja toteuttaminen.

Taiteenalakohtaisten selvitysten käynnistäminen.

Kulttuuritapahtumien tukijärjestelmän kehittäminen.

Kulttuurin erityisryhmien osallistumismahdollisuuksien selvittäminen.

Yhteistyön kehittäminen taidetoimikuntalaitoksen sekä eri taiteenalojen kansainvälistä kulttuurityötä tekevien keskusten ja instituuttien välillä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 278 000 mk muuttokustannusten johdosta.

1996 määräraha	5 100 000
1995 määräraha	4 892 000
1994 tilinpäätös	5 101 000

22. (29.92.21) *Valtion taidemuseon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 336 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 12 700 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike ja numerotunnus on muutettu. Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 85 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Valtion taidemuseon päätulosalueet ovat taidetekkoelmien ja tietovarantojen ylläpito sekä kartuttaminen, tiedon välittäminen ja elämysten tuottaminen, taidemuseolaitoksen sekä tutkimus- ja muun yhteistyön kehittäminen sekä hallinto- ja tukipalvelut. Opetusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä valtion taidemuseolle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Vuoden 1995 aikana toteutettavan laatujärjestelmänsä hankkeen kehittämistoimenpiteitä jatketaan tavoitteena erityisesti laadunohjaus- ja seurantamenetelmien juurruttaminen.

Valtion taidemuseo edistää tietovarantojen tutkimuksellista yhteiskäyttöä taidemuseolaitoksen piirissä kehittämällä niiden tietosisältöä ja teknisiä ratkaisuja.

Valtion taidemuseon arvioidaan tuottavan mm. seuraavat tuotteet ja palvelut:

	1994	1995	1996
Perus- ja erikoisnäyttelyt .	19	8	16
Julkaisut	15	12	11
Muut omat produktiot...	130	150	150

Näyttelyiden kävijämääräksi arvioidaan 180 000 henkilöä.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	26 736 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	15 000 000
Muut toimintamenot.....	11 736 000
Bruttotulot	2 400 000
Maksullisen toiminnan tulot	2 300 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 000
— muut suoritteet.....	2 299 000

Muut tulot	100 000
Nettomenot.....	24 336 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1704/93) valtion taidemuseon maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 240 000 mk oikaisuna vuoden 1994 kolmanteen lisätalousarvioon viitaten, 373 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta ja 878 850 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun viiden henkilötyövuoden palkkausmenoina.

1996 määräraha	24 336 000
1995 määräraha	20 845 000
1994 tilinpäätös.....	26 673 000

23. (29.95.21) Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 328 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Kulttuuripoliittisista syistä hintatuel-la katetaan noin 29 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Suomen elokuva-arkistolla on kolme tulosaluetta: elokuvaperinteen säilyttäminen, elokuvakulttuurin edistäminen ja arkistopalvelut.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomen elokuva-arkistolle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Nitraattifilmiä pelastekopioidaan noin 30 000 metriä ja kotimaista väriä 20 000 metriä.

Suomen kansallisten filmografian toimitustyö jatkuu.

Esityssarjassa esitetään 1 000 elokuvaesitystä. Elokuvakokoelmaa koskevien tutkimus- ja tuotantopalvelujen määrä on 700.

Arkisto hoitaa osaltaan elokuvan 100-vuotisen vieton aiheuttamat järjestelyt vuonna 1996.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	13 578 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 750 000
Muut toimintamenot.....	11 828 000
Bruttotulot	1 250 000

Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet.....	1 250 000
---	-----------

Nettomenot.....	12 328 000
------------------------	-------------------

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1706/93) Suomen elokuva-arkiston maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 205 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha	12 328 000
1995 määräraha	12 848 000
1994 tilinpäätös.....	11 829 000

31. Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 621 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä vuonna 1996 on teattereilla enintään 2 273 sekä orkestereilla enintään 1 007.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 179 050 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuksien perusteena käytetty yksikköhinta on teattereilla 162 018 mk ja orkestereilla 156 304 mk/henkilötyövuosi.

Momenttien 29.90.31 ja 29.90.52 mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhteensä 4 979 000 mk teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien lisäyksenä valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta.

1996 määräraha	31 621 000
1995 määräraha	12 240 000
1994 tilinpäätös.....	20 470 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taitelijaprofessorin viroista ja valtion taitelija-apurahoista annetun lain (734/69) mukaisten 112 yksivuotisen sekä vuosittain jaettavien 41 kolmivuotisen ja 32 viisivuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1996 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.

Määrärahaa saa käyttää myös eräistä kir-

jailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	550 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	450 000
Yhteensä	1 000 000

Taiteilija-apurahoihin sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin on lisäksi myönnetty 48 700 000 mk momentilla 29.90.52.

Taiteilija-apurahat maksetaan palkkaluokan A 9 mukaisen vuosipalkkion suuruisina. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen taiteilijaprofessorien viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) muuttamisesta siten, että sanotuista laeista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1996 käyttää taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

1996 määräraha	1 000 000
1995 määräraha	1 016 000
1994 tilinpäätös	1 016 000

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 812 655 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoimintaan, museoille, teattereille ja orkestereille sekä kirjastoille. Määrärahaa saa käyttää taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen, taiteenalan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen sekä taideostosten hankkimiseen valtion julkisiin rakennuksiin. Määrärahalla saadaan palkata neljä määräaikaista työ sopimussuhteista projektitut-

kijaa. Läänin taidetoimikunnat saavat palkata 41 määräaikaista työ sopimussuhteista ohjaavaa taiteilijaa.

Määrärahasta saa käyttää 37 300 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle.

Kuntien kulttuuritoimintaan myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 2 845 000 mk perustamishankkeiden avustuksiin ja 630 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Museoille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 8 900 000 mk erikoismuseoiden erityistehtäviin ja enintään 465 000 mk museoiden perustamishankkeiden valtionavustuksiin. Teattereille ja orkestereille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/94) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 1 150 000 mk kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin sekä 2 550 000 mk museo- ja perinnealan järjestöille myönnettävään avustukseen. Määrärahaa saa käyttää myös muuhun museo- ja perinnealan tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen	53 000 000
Kirjallisuuden edistämiseen	4 870 000
Kuvataiteen edistämiseen	7 900 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	6 800 000
Rakennustaiteen edistämiseen	1 295 000
Säveltaiteen edistämiseen	10 600 000
Taideteollisuuden edistämiseen	2 900 000
Tanssitaiteen edistämiseen	1 980 000
Valokuvataiteen edistämiseen	1 420 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	74 400 000
Kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin	1 150 000
Museo- ja perinnealan järjestöille	2 550 000
Entistämisen ja korjausavustuksiin	4 000 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	179 050 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien kulttuuritoimintaan	38 480 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin kirjastoille	156 900 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	37 300 000

Suomen Kansallisoopperan Säätiölle ..	119 700 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä tutkimus- ja tiedotustoimintaan	6 800 000
Lännen taidetoimikunnille käytettäväksi taiteen edistämiseen	20 240 000
Taiteilijoiden valtionpalkintoihin	2 000 000
Taiteilija-apurahat sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	48 700 000
Avustukset tilojen hankkimiseen, perustamiskustannuksiin ja peruskorjauksiin.	4 800 000
Muuhun taiteen edistämiseen	25 820 000

Yhteensä 812 655 000

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 31 621 000 mk momentilla 29.90.31, museoiden valtionosuuksiin 14 598 000 mk momentilla 29.93.30, kirjastojen valtionosuuksiin 342 721 000 mk momentilla 29.94.30 sekä kuntien kulttuuritoimen valtionosuuksiin 8 171 000 mk momentilla 29.96.30.

1996 määräraha	812 655 000
1995 määräraha	760 255 000
1994 tilinpäätös	693 303 002

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 5 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Nykytaiteen museon

kaluste- ja varustehankintojen sekä niiden suunnittelumenojen maksamiseen. Vuonna 1996 saa tehdä kaluste-, laite- ja palveluhankintoja koskevia sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1997 enintään 23 000 000 mk. Hankintojen kustannusarvio on 37 700 000 mk.

1996 määräraha..... 5 000 000

72. (29.92.72) *Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1996 määräraha	3 500 000
1995 määräraha	2 000 000
1994 tilinpäätös	5 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 17 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Taideteollisuusmuseo, Korkeavuorenkatu 23, peruskorjaus	2 600	27 900	10 731	7 480 000	16 700 000
2. Hvitträskin museon korjaustyöt	556	3 900	7 014	1 000 000	1 000 000
				Yhteensä	17 700 000

1996 määräraha	17 700 000
1995 määräraha	1 000 000
1994 tilinpäätös.....	3 850 000

(92.) Valtion taidemuseo

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 21 ja 72 on siirretty momentteiksi 29.90.22 ja 72.

93. Museovirasto ja kulttuuriperinne

21. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 834 000 mk.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunnan kaksi tulosaluetta ovat rakennukset ja monumentti.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomenlinnan hoitokunnalle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Rakennusten tulosalueen tavoitteena on kunnossapidon tason ylläpitäminen entisiin kustannuksin. Korjaustöiden aikataulujen koordinoimista kehitetään edelleen korjausaikeiden lyhentämiseksi ja tilojen tehokkaan käytön lisäämiseksi.

Monumentin tulosalueella jo kunnostettujen linnoituslaitteiden aktiivisella hoidolla varmistetaan niiden kunnan säilyminen sekä korjataan ilmaston ja turismin niille aiheuttamat vauriot. Ulkoalueiden kunnossapito ja siivous hoidetaan entisen tasoisesti.

Hoitokunnan kiinteistö- ja rakennusyksikön palveluja tarjotaan muille Suomenlinnassa kunnostustöitä tekeville.

Lyhytaikaisesti luovutettavien tilojen aktiivista markkinointia jatketaan.

Maksullinen palvelutoiminta hoidetaan nykyisen henkilötöyvuosikiintiön puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 173 550 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilötöyvuo- den palkkausmenoina.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	21 634 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	800 000
Muut toimintamenot.....	20 834 000
Bruttotulot	8 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	800 000
Muut tulot	8 000 000
Nettomenot.....	12 834 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1421/94) Suomenlinnan hoitokunnan suoritteiden maksullisuudesta.

1996 määräraha	12 834 000
1995 määräraha	12 968 000
1994 tilinpäätös.....	13 177 000

22. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 62 580 000 mk.

Selvitysosa: Museoviraston päätulosalueet ovat kulttuuriympäristö, museot ja näyttelyt sekä museotoimen kehittäminen. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä museovirastolle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kansallismuseon peruskorjauksen suunnittelu ja perusnäyttelyn uudistustyön jatkaminen.

Museoviraston keskeisten tiedonhallintajärjestelmien kehittäminen erityisesti sidosryhmät huomioonottaen.

Neuvotteluja maakuntamuseoiden kanssa alueellisen yhteistyön kehittämiseksi jatketaan.

Museotoimen valtakunnallista kehittämistyötä jatketaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun kolmen henkilötöyvuo- den palkkausmenoina ja 3 144 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen johdosta.

1996 määräraha	62 580 000
1995 määräraha	59 735 000
1994 tilinpäätös.....	51 779 614

28. Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 210 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötöyvuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.93.

1996 määräraha.....	1 210 000
1995 määräraha.....	1 210 000
1994 tilinpäätös	1 229 706

30. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 598 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksa-

miseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 020.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 74 400 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 176 687 mk/henkilötyövuosi.

Momenttien 29.90.52 ja 29.93.30 mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhteensä 7 749 000 mk museoiden valtionosuuksien vähennyksenä valtionosuuksijärjestelmän muutoksen johdosta.

1996 määräraha	14 598 000
1995 määräraha	4 560 000
1994 tilinpäätös.....	6 370 000

40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta.

1996 määräraha	900 000
1995 määräraha	900 000
1994 tilinpäätös	900 000

50. Entistämisen ja korjausavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 19 §:n nojalla sekä suojeltujen että muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämisen ja korjausavustuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen työväentalojen, nuorisoseurantaloiden sekä muiden vastaavalaisten yhdistysten ja järjestöjen seurantaloiden korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan.

Selvitysosa: Entistämisen ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 4 000 000 mk momentilla 29.90.52.

1996 määräraha	6 600 000
1995 määräraha	6 100 000
1995 I lisämääräraha.....	2 000 000
1994 tilinpäätös.....	16 748 000

52. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen liittyvien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Lenin-museolle.....	120 000
UKK-perinneyhdistykselle.....	60 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen	470 000
Mannerheim-museolle.....	100 000
Yhteensä	750 000

1996 määräraha	750 000
1995 määräraha	750 000
1994 tilinpäätös	937 000

75. Perusparannukset ja talonrakennukset (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:

	mk
1. Museoviraston perusparannukset ja pienet rakennushankkeet	3 800 000
2. Kansallismuseon peruskorjauksen suunnittelu.....	2 000 000
3. Suomenlinnan perusparannukset....	7 200 000
4. EU:n aluekehitysrahaston mukaisten hankkeiden kansallisiin rahoitusosuuksiin	3 000 000
Yhteensä	16 000 000

Käyttösuunnitelman kohtaan 4. sisältyvän Saamelaismuseon ja Ylä-Lapin opastuskeskuksen kustannusarvio on 21 200 000 mk ja hyötyala 2 141 m² eli 9 902 mk/m². Tilat saadaan luovuttaa korvauksetta Saamelaismuseon käyttöön.

Selvitysosa: Saamelaismuseon ja Ylä-Lapin opastuskeskuksen suunnitteluun on myönnetty vuoden 1989 talousarviossa 450 000 mk momentilla 29.94.74 ja 500 000 mk momentilla 35.15.74, vuoden 1991 talousarviossa 200 000 mk momentilla 29.84.75 ja vuoden 1992 talousarviossa 1 000 000 mk momentilla 35.15.74.

1996 määräraha	16 000 000
1995 määräraha	6 200 000
1995 I lisämääräraha.....	8 750 000
1994 tilinpäätös.....	8 274 000

95. *Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/63) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1996 määräraha.....	100 000
1995 määräraha.....	100 000
1994 tilinpäätös	100 000

94. Kirjastotoimi

21. *Näkövammaisten kirjaston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 680 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös näkövammaisten kirjastosta annetun lain (11/78) edellyttämän oppimateriaalituotannon ja piste- ja äänikirjahankintojen maksamiseen.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjastossa on kolme tulosaluetta: kirjastopalvelut, tuotantopalvelut sekä hallinto- ja atk-palvelut. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä näkövammaisten kirjastolle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kirjaston antamien lainausten määrä kasvaa 2 %.

Kirjaston kirjat tuotanto ja -hankinta kasvavat 2 %.

Kirjasto parantaa palvelujaan vieraskielisille asiakkaille.

Kirjasto kehittää tehtävänsä ääni- ja piste-kirjapalveluiden asiantuntijakeskuksena.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 150 000 mk lainauksen kasvusta johtuviin postimaksuihin ja 400 000 mk keskustietokoneen ja erikoiskasettinauhurien hankkimiseen.

1996 määräraha	19 680 000
1995 määräraha	19 100 000
1994 tilinpäätös.....	18 919 017

30. *Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 342 721 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92)

muuttamisesta annettavan lain mukaisten kirjastojen valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää valtionosuusjärjestelmän muutokseen liittyvän kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille. Määrärahasta saa käyttää 8 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen, 500 000 mk avustuksen maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastotoimintaan ja 700 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille sekä enintään 10 000 000 mk avustuksena kirjastojen tietoverkkojen kehittämiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 156 900 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 198 mk/asukas.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kirjastolain (235/86) muuttamisesta siten, että kirjastojen valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan vuonna 1996 käyttää myös taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Kirjastojen laskennallinen valtionosuus on 572 606 000 mk. Valtioneuvoston päättämän valtionosuusleikkauksen sekä kuntien verotuloihin perustuvan tasauksen ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymätasauksen johdosta tehtävät kulttuuritoimen valtionosuuksien muutokset budjetoidaan tälle momentille. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 15 069 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta ja 59 400 000 mk

verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasauslisänä sekä vähennyksenä 84 757 000 mk valtionosuuksien leikkausten johdosta sekä 66 828 000 mk verotuloihin perustuvan tasausvähennyksen ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymätasauksen johdosta.

Kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauslisän maksaa sisäasiainministeriö.

1996 määräraha	342 721 000
1995 määräraha	497 040 000
1994 tilinpäätös	578 503 652

31. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) ja sen muuttamisesta annettavan lain mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Vuonna 1996 saa myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisista valtionosuutta kirjastojen perustamishankkeille tammikuun 1996 hintatasossa yhteensä enintään 55 000 000 mk. Vuonna 1996 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan

myöntämään vuonna 1997 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 1996 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuoden 1996 rahoituspäätösten edellyttämät rakennusaikaiset valtionosuudet.	5 500 000
Vuosien 1993—1995 rahoituspäätösten edellyttämät valtionosuudet	14 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet	15 000 000
Yhteensä	35 000 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1997	1998	1999
Ennen vuotta 1996 myönnetyt luvat ja tehdyt rahoituspäätökset	26	19	17
Vuonna 1996 tehtävät rahoituspäätökset	4	2	2
Yhteensä	30	21	19

1996 määräraha	35 000 000
1995 määräraha	27 500 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	31 420 837

(95.) Suomen elokuva-arkisto

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 21 on siirretty momentiksi 29.90.23.

96. Kulttuurin muut menot

21. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 600 000 mk.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamolla on neljä tulosaluetta: elokuvien ja video-ohjelmien ennakkotarkastus, lausunnot, rekisteröiminen ja ilmoitusten käsittely sekä asiakaspalvelu.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesi-

tyksen valmistelun yhteydessä valtion elokuvatarkastamolle vuodelle 1996 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastetaan 400 pitkää elokuvaa sekä 400 lyhytelokuvaa.

Viranomaisille annettujen lausuntojen määrä pysyy vuoden 1994 tasolla.

Ilmoitettavia ohjelmia on noin 1 000, rekis-

teröitäviä elokuvia ja video-ohjelmia noin 2 500.
Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.96.

1996 määräraha	2 600 000
1995 määräraha	2 640 000
1994 tilinpäätös	2 806 000

30. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 171 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettavan lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/92) mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 23 mk asukasta kohden.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 38 480 000 mk momentilla 29.90.52. Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttamisesta siten, että sanotusta laista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1996 käyttää taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroja.

Momenttien 29.90.52 ja 29.96.30 mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhteensä 1 400 000 mk kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuksien lisäyksenä valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta.

1996 määräraha	8 171 000
1995 määräraha	3 035 000
1994 tilinpäätös	4 310 000

35. Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 49 §:n mukaisten kirjastojen ja kuntien kulttuuritoiminnan maksamatta olevien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kirjastot	12 100 000
Kuntien kulttuuritoiminta	500 000

Yhteensä 12 600 000

1996 määräraha	12 600 000
1994 tilinpäätös	3 179 199

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kulttuurin tukemiseen liittyvien avustusten, apurahojen ja palkintojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lehtimiespalkinnot	200 000
Rauhantyön edistämiseen	2 000 000
Saamelaisvaltuuskunnalle saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	1 000 000
Vähemmistökielien tukemiseen	1 000 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	395 000
Kuurojen liiton toimintaan	495 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan	110 000
Uskonnollisten lehtien ja mielipidelehtien tukemiseen	3 500 000
Sibeliuksen koottujen teosten julkaisemiseen	300 000

Yhteensä 9 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 8 000 000 mk siirtona momentille 29.96.51 käytettäväksi kulttuurin erityisprojekteihin.

1996 määräraha	9 000 000
1995 määräraha	15 326 000
1994 tilinpäätös	49 692 839

51. Kulttuurin erityisprojektit (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kulttuurin ja luovuuden erityisprojektien suunnittelu- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n kulttuuriohjelmien ja EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 1 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Määrärahasta 8 000 000 mk on siirtoa momentilta 29.96.50.

1996 määräraha	9 500 000
----------------------	-----------

98. Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen

Selvitysosa: Valtakunnallisten liikunta- ja nuorisojärjestöjen sekä pääosin muu valtion-aputoiminta perustuu tulosoajaukseen ja tuloperusteiseen tukemiseen. Taloudellinen tuki suunnataan tulostavoitteiden mukaisesti lapsi- ja nuorisoliikuntaan, liikunnan terveysohjelmaan, kansainvälistymiseen sekä nuorten elinolojen parantamiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Rakentamisessa tuetaan ensisijaisesti liikuntatilojen peruskorjauksia. Valmiita kohteita ei tueta jälkikäteen.

Liikunta- ja nuorisotalouden kansainvälisen yhteistyön edellytykset turvataan ja erityisesti hyödynnetään EU:n jäsenyyden luomia mahdollisuuksia. Liikuntatieteellisessä ja nuorisotutkimuksessa tuetaan ohjelmaperusteisesti pääosin soveltavaa tutkimusta. Kokeilu- ja kehittämistoimenpitein ja tietohuollon avulla tuetaan uusien työ- ja toimintamuotojen kehittämistä.

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 497 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) muuttamisesta annettuun lakiesitykseen, liikuntalakiin (984/79), nuorisotyölakiin (235/95) sekä valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettuun lakiin (801/92) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää valtionosuusjärjestelmän muutokseen liittyvän kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille. Kuntien liikuntatoiminnan ja nuorisotyön valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 85 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös liikuntapaikkarakentamisen tukemiseen, liikunta- ja vapaa-aikarakentamisen tutkimukseen, valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemiseen, urheilijoiden ja valmentajien apurahoihin, valtion liikuntaneuvoston ja nuorisosiain neuvottelukunnan sekä niiden jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionapuesityksen tekemisen toimikunnan, läänien liikunta- ja nuori-

solautakuntien, kansainvälisen liikunta- ja nuorisotalouden yhteistyön, kokeilu- ja kehittämistoiminnan, tietohuollon, nuorisotutkimuksen sekä liikuntatieteellisen suunnittelun ja tutkimustyön menoihin sekä nuorisotalouden kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Määrärahaa saa käyttää liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) 15 §:n mukaisiin valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraisiin lisäavustuksiin enintään 1 270 000 mk ja 16 §:n mukaisiin kokeilu- ja kehittämisavustuksiin enintään 360 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Kuntien valtionosuudet	140 400 000
Kuntien valtionosuuksien loppuerät ...	2 700 000
Opetusministeriön käytettäväksi	3 150 000

Liikunta

Kansalaistoiminnan tukeminen	135 000 000
Urheilijoiden apurahat ja valmentajien tuki	2 500 000
Liikuntapaikkojen rakentaminen	44 000 000
Kansainvälinen yhteistyö	3 200 000
Liikunnan koulutuskeskukset	77 600 000
Liikunnan koulutus, tutkimus, tiedonvälitys	23 000 000
Liikunnan terveysohjelma	3 000 000
Valtion liikuntaneuvosto	1 000 000
Läänien liikuntalautakunnat	1 450 000

Nuoriso

Kansalaistoiminnan tukeminen	40 000 000
Nuorisotilojen vuokra-arvojen pääomakorvaukset	450 000
Valtakunnalliset nuorisokeskukset	8 500 000
Kansainvälinen yhteistyö	3 200 000
Nuorisotyön tutkimus, koulutus, kokeilu, tietohuolto ja nuorisokulttuuri	5 400 000
Nuorisosiain neuvottelukunta ja avustustoimikunta	1 250 000
Läänien nuorisolautakunnat	1 700 000

Yhteensä 497 500 000

Määrärahaa urheilun ja liikuntakasvatustyön osuuden arvioidaan olevan 392 560 000 mk ja nuorisotyön osuuden 104 940 000 mk, missä ei ole otettu huomioon verotuloihin perustuvan

tasauksen eikä valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymätasauksen vaikutusta.

Kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön valtionosuuksien mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 450 000 mk valtionosuusjärjestelmän muutoksen johdosta ja 12 400 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasauslisänä sekä vähennyksenä 17 648 000 mk valtionosuuksien leikkausten johdosta sekä 13 915 000 mk verotuloihin perustuvan tasausvähennyksen ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen siirtymätasauksen johdosta.

Kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauslisän maksaa sisäasiainministeriö.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien määrä on enintään 290 000 ja alueellisten koulutuskeskusten opiskelijapäivien määrä 47 000.

1996 määräraha	497 500 000
1995 määräraha	507 270 000
1994 tilinpäätös	547 606 951

51. *Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahas-

tosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta sekä muuhun nuorten työpajatoiminnan tukemiseen. Määrärahasta on varattu 10 200 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1995 II lisämääräraha	150 000

52. *Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille*
Momentille myönnetään 7 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 77 600 000 mk momentilla 29.98.50.

1996 määräraha	7 600 000
1995 määräraha	11 630 000
1994 tilinpäätös.....	5 900 000

Pääluokan 29 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Opetusministeriö (210)	123 772	125 158	205 690	+ 80 532	+64
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310).....	14 208	15 351	16 480	+ 1 129	+ 7
05. Ortodoksinen kirkkokunta (310).	7 798	8 771	9 570	+ 799	+ 9
(06.) Valtion audiovisuaalinen keskus (210).....	1 203	—	—	—	—
07. Opetushallitus (210).....	108 755	107 977	99 927	— 8 050	— 7
08. Kansainvälinen yhteistyö (030) .	160 892	119 627	124 243	+ 4 616	+ 4
10. Korkeakoulut (240).....	4 233 662	4 788 586	5 168 620	+ 380 034	+ 8
11. Valtion harjoittelukoulut (220) .	247 793	240 566	262 130	+ 21 564	+ 9
19. Muut korkeakoulumenot (240) .	103 068	93 838	105 838	+ 12 000	+13
39. Opintotuki (260).....	3 482 782	3 758 243	3 410 335	— 347 908	— 9
43. Yleissivistävä koulutus (220) ...	8 464 264	8 312 719	7 157 293	—1 155 426	—14
60. Ammattiopetus ja ammattikor- keakoulut (230).....	5 541 957	5 504 772	5 396 802	— 107 970	— 2
69. Aikuis-koulutus (250).....	1 830 086	1 569 184	1 732 290	+ 163 106	+10
80. Varastokirjasto (280).....	4 227	19 124	6 696	— 12 428	—65
82. Kotimaisten kielten tutkimuskes- kus (270).....	13 560	13 271	11 425	— 1 846	—14
83. Arkistolaitos (280)	35 074	47 018	61 729	+ 14 711	+31
88. Suomen Akatemia ja tieteen tu- keminen (270)	592 944	567 776	612 732	+ 44 956	+ 8
90. Taiteen tukeminen (290)	794 542	815 096	913 240	+ 98 144	+12
93. Museovirasto ja kulttuuriperin- ne (280)	99 515	92 523	115 572	+ 23 049	+25
94. Kirjastotoimi (280).....	628 844	543 640	397 401	— 146 239	—27
96. Kulttuurin muut menot (290) ..	59 988	21 001	41 871	+ 20 870	+99
98. Liikunnan ja nuorisonkasvatus- työn tukeminen (300).....	558 007	528 900	520 100	— 8 800	— 2
Yhteensä	27 106 942	27 293 141	26 369 984	— 923 157	— 3

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 5 398 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa olla lisäksi 64 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kehittämisen tavoitteena on luoda edellytykset kotimaiselle elintarviketuotannolle uusiutuvien luonnonvarojen kestävän, taloudellisen ja monipuolisen käytön tarpeet huomioon ottaen. Tätä toteutetaan tukemalla mautilojen ja puutarhayritysten kannattavan ja kilpailukyisen toiminnan kehittymistä ja sopeutumista EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan sekä EU:n jäsenyyden aiheuttamiin muutoksiin. Tavoitteiden toteuttamiseksi käytetään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan järjestelmiä ja niitä täydentäviä kansallisia toimenpiteitä. Suomi pyrkii myös aktiivisena jäsenenä vaikuttamaan unionin maatalouspolitiikan kehitykseen oman maa- ja puutarhataloutemme kehittämistarpeita painottaen.

Unionin kokonaan rahoittamien toimenpiteiden osalta tavoitteena on viljelijöille maksettavien tukien ja interventiotoiminnan tehokas toimeenpano. Sen mahdollistamiseksi tavoitellaan sitä, että EU:n komissio hyväksyy Suomen esittämät hallinnolliset ratkaisut ja maksaa tuet niiden perusteella täysimääräisesti unionin varoista. Unionin osaksi rahoittamien toimenpiteiden osalta tavoitellaan niiden toteuttamista hyväksytyjen ohjelmien ja niissä sovittujen rahoitusosuuksien mukaan.

EU:n kokonaan ja osaksi rahoittamien toimenpiteiden lisäksi Suomi on saanut oikeuden käyttää kansallisia toimenpiteitä. Niiden tarkoituksena on edistää sopeutumista jäsenyyden alkaessa äkillisesti laskeneisiin tuottajahintoihin ja korvata EU:n jäsenyyden aiheuttamia tulonmenetyksiä. Keskeinen tukimuoto on asteittain alenevat siirtymäkauden tuet. Kansallisia toi-

menpiteitä tarvitaan myös pysyvistä tuotantolosuhteiden eroista aiheutuvien haittojen korvaamiseen. Ympäristötukijärjestelmän avulla pyritään ensi sijassa kestävän kehityksen edellytysten vahvistamiseen, mutta järjestelmä toimii myös siirtymäkauden ongelmia tasoittavasti. Komission tähän mennessä hyväksymien toimenpiteiden lisäksi Suomi tulee vuoden 1996 aikana tekemään esityksen ns. jäljelle jäävien vakavien vaikeuksien johdosta käyttöön otettavista kansallisista tuista.

Vaikuttamalla EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan Suomi pyrkii luomaan edellytykset sellaiselle kotimaiselle maa- ja puutarhataloudelle, joka on yrittäjille kannattavaa ja Euroopan markkinoilla kilpailukykyistä myös pitkällä aikavälillä. GATT-ratkaisun toimeenpanossa ja unionin maatalouspolitiikan jatkuvassa kehittämisessä Suomi pyrkii yksinkertaistamaan EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa. Samalla pyritään siihen, että erityisolosuhteemme otetaan aina riittävästi huomioon.

Tukitoiminnan tavoitteena on kilpailukykyisen yritystoiminnan edistäminen. Tästä syystä tulotuki ja maa- ja puutarhatalouden rakennepoliittiset toimenpiteet suunnataan kehityskykyisille yrityksille. Maa- ja puutarhatalouden rakenteen kehittämiseksi pyritään nopeuttamaan luontaista rakennekehitystä. Tavoitteena on erityisesti mautilojen yrityskoon optimointi ja kiinteiden kustannusten alentaminen yksikkötasolla. Rakennekehitystä vauhditetaan myös EU:n osarahoittamalla luopumistukijärjestelmällä. EU:lta saatavaa rakennetukea (5a-tukea) käytetään nuorten viljelijäin tukeen, investointeihin ja markkinointijärjestelmien kehittämiseen. Osa toiminnasta rahoitetaan yksinomaan kansallisin, mm. maatilatalouden kehittämISRahaston varoin.

Rahoitustoimenpiteillä pyritään myös terveellä pohjalla toimivien, mutta tilapäisiin talou-

dellisiin vaikeuksiin joutuneiden tilojen toiminnan turvaamiseen.

Kilpailukykyisen maatalouden ohella kiinnitetään erityistä huomiota maaseudun yritystoiminnan monipuolistamiseen. Tähän tähtäviä toimenpiteitä toteutetaan osana EU:n rakenne- ja aluepolitiikkaa. Toimenpiteiden maaseutupoliittisena tavoitteena on maaseudun ja syrjäseutujen kehittäminen sekä unionin maatalouspolitiikan toteuttamisesta aiheutuvien vaikeuksien poistamiseksi että maaseudun pitkän ajan elinkeinotoiminnan kehitysedellytysten vahvistamiseksi.

Tärkein toimintatapa yritysten investointituen ohella on maaseudun ohjelmaperusteinen kehittäminen, jolla pyritään aktivoimaan omaehtoiseen ja monipuoliseen maaseudun kehittämiseen. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala osallistuu EU:n tavoitteiden 5b (maaseutualueet) ja 6 (erittäin harvaan asutut alueet) mukaisten alueohjelmien toteutukseen. Toimenpiteet rahoitetaan osittain EU:sta ja kansallisesti. Toiminta tapahtuu sen kokonaiskehityksen ja vuoden 1996 rahoitusosuuden puitteissa, jonka EU:n komissio on hyväksynyt Suomen esittämien ohjelmien pohjalta. Ohjelmatoiminnan hallinnoinnin ja kehittämisen lisäksi maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on myös LEADER II yhteisöaloitteen (yhteistoiminta maaseudun talouden kehittämiseen tähtävien toimien välillä) hallinnointi ja eri ministeriöiden välisen koordinaation järjestäminen.

Maa- ja puutarhatalouden, niihin liittyvän elintarviketuotannon ja maaseudun muiden elinkeinojen kehitystä pyritään tukemaan aktiivisella innovaatio- ja kehitystoiminnalla. Keskeisiä toimenpiteitä ovat tällöin *tutkimus ja neuvonta*. Maataloudellista tutkimusta suunnataan aikaisempaa enemmän ongelmakeskeisillä ja tavoitteellisilla tutkimusohjelmilla ministeriön toiminnan ja maaseudun elinkeinojen kehityksen kannalta strategisesti tärkeille kehittämisalueille. Ministeriön alaisten tutkimuslaitosten perusrahoitusta ohjataan samojen tavoitteiden mukaisesti ja sitomattomien yhteistutkimusmäärärahojen kautta pyritään nopeuttamaan uusien tutkimussuuntien vakiintumista.

Tutkimuksella pyritään erityisesti tukemaan EU:n jäsenyyteen sopeutumista, maa- ja puutarhayritysten kilpailukykyyn paranemista, korkealaatuisen elintarviketuotannon edellytyksiä, uuden tuotannon ja tuotantomenetelmien ja teknologioiden kehittymistä. Myös elintarviketuotannosta vapautuvan peltoalan vaihtoehtoi-

sia käyttömuotoja, uusiutuvien luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä sekä tuotannon ympäristövaikutuksia koskevat teemat painottuvat tutkimuksessa. Tutkimusta tarvitaan myös maatalouden alaan kuuluvien EU:n säädösten valmistelussa esitettävien Suomen esitysten ja kantojen muotoilemiseen ja tukemiseen. Neuvontaa käytetään entistä tavoitteellisemmin yhdessä tutkimuksen kanssa edellä kuvattujen tavoitteiden ja elinkeinojen muutosten aikaansaamiseksi.

Maataloudellisen *tarkastustoimen* tehtävänä on osaltaan ja yhdessä eläinlääkintätoimen kanssa huolehtia hyvälaatuisten maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden tuottamisen edellytysten turvaamisesta ja erityisesti maassamme vallinneen suhteellisen hyvän kasvinterveystilan säilyttämisestä. Tavoitteeksi on asetettu riittävä osallistuminen ja vaikuttaminen EU:n asianomaisissa toimielimissä säännöksiä valmisteltaessa. Tarkastustoimen hoitaminen yhteisön toimintaympäristössä ja sen toimintapolitiikkaa noudattaen sekä luonnonmukaisen viljelyn lisääntyminen lisäävät jonkin verran valvontaresurssien tarvetta. Korkealaatuisten tuotteiden standardien luominen ja virallinen valvonta on nähtävä toimenpiteenä, jolla parannetaan suomalaisten tuotteiden kilpailukykyä EU:ssa.

Metsätalous. Metsätaloutta ohjaa kestävän kehityksen periaate siten, että metsää kokonaisuudessaan hoidetaan ja käytetään säilyttäen sen monimuotoisuutta, tuottavuutta, uusiutumiskykyä ja elinvoimaisuutta sekä sen mahdollisuus palvella nyt ja tulevaisuudessa merkityksellisiä ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia tavoitteita. Näiden periaatteiden toimeenpanosta huolehditaan käyttämällä metsäpolitiikan eri ohjauskeinoja; normiohjausta, taloudellisia ohjauskeinoja, toiminnan ohjausta, osallistuvaa suunnittelua ja neuvontaa sekä tutkimusta. Mainitut tavoitteet sisältyvät laadittaviin metsästrategioihin, kestävän metsätalouden kriteereihin ja indikaattoreihin sekä metsätalouden ympäristöohjelmaan ja toteutettavaan metsälainsäädännön kokonaisuudistukseen. Metsäntutkimusta suunnataan aikaisempaa enemmän ongelmakeskeisillä tutkimusohjelmilla ja sitomattomilla tutkimusmäärärahoilla ylläpidetään sektorirajat ylittävää yhteistutkimusta. Kansainvälisessä metsäyhteistyössä käytetään hyväksi Euroopan metsäministerikonferenssin kansainväliseen seurantaan liittyvää Suomen avainroolia YK:n kestävän kehityksen toimikunnan metsäasian-tuntijana sekä osallistutaan EU:n metsäsektoria

koskevien säädösten valmisteluun ja tutkimustoimintaan. EU:n säädösten mahdollistamalla tuella osarahoitetaan metsitystä, metsänparannustoimenpiteitä ja maaseudun metsäalan yhteistoimintaa.

Kala-, riista- ja porotalouden keskeisenä lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen kestäväen käytön sallimissa rajoissa. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että kalastus ja metsästyks on mitoitettava kala- ja riistakantojen mukaan ja porokanta talvilaidunten mukaan. Toiminnan kannalta avainasemassa ovat oikeat tiedot kala- ja riistakannoista sekä porolaitumista.

Suomen tultua EU:n jäseneksi kalataloutta on hoidettava EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti. Kalavarojen suojelun lisäksi on tällöin otettava huomioon kalankuluttajien ja kalatalouteen liittyvien elinkeinojen harjoittajien tarpeet. EU:n yhteinen kalastuspolitiikka koskee kalalajista ja vesialueesta riippuen kalataloutta eri tavoin. Elinkeinokalatalous kokonaisuudessaan kuuluu rakennepolitiikan piiriin, mutta resurssipolitiikka, markkinapolitiikka ja valvontajärjestelmä koskevat käytännössä vain merialueen kiintiöityjä kalalajeja. Vapaa-ajan kalastuksen ja kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä parannetaan.

Riistataloudessa erityisesti huomiota on kiinnitettävä peto- ja hyljekantojen lisääntymisen seurannaisvaikutuksiin. Tarve näiden kantojen säätelyyn kasvaa jatkuvasti.

Porotaloudessa on varauduttava hoitamaan EU-jäsenyyden aiheuttamat siirtymäkauden ongelmat.

Eläinlääkintä. EU:n tavoitteena eläinlääkinnässä on estää eläintautien leviäminen, vapautua vakavimmista eläintaudeista, varmistaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatu ja turvallisuus sekä parantaa eläinten kohtelua. Toisaalta tavoitteena on edistää eläinten ja eläimistä saatavien teknisten tuotteiden ja elintarvikkeiden vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Yhteisön lainsäädäntöä ja sen tulkintaa

kehitetään näiden tavoitteiden pohjalta. EU:n eläinlääkinnälliset tavoitteet vastaavat pitkälle Suomen kansallisia tavoitteita. Monelta osin Suomen tilanne eläintautien esiintymisessä, eläinten kohtelussa ja elintarvikkeiden elintarvikehygieniassa on muita EU-maita parempi. Tärkeänä tavoitteena tuleekin olemaan EU:n lainsäädäntöön ja säädösten tulkintaan vaikuttaminen kaikilla valmistelu- ja päätöksentekotasoilla.

Suomi sai EU-neuvotteluissa eläinlääkinnän osalta joitakin poikkeuksia ja siirtymäaikoja sisämarkkinasäännöksistä sekä raja-tarkastuksista. Osa siirtymäajoista umpeutuu ja siksi toiminnan painopistettä tulee suunnata tällaisten toimintojen sopeuttamiseen uuteen tilanteeseen. Myös osa poikkeussäännöksistä kuten salmonellavalvonta tulee arvioida uudelleen vuoden 1996 aikana ja kartoittaa sen vaikutukset.

Tavoitteena tulee myös olemaan eläinten lääkitsemisestä aiheutuvien riskien hallinta sekä eläinsuojeluvallannon kehittäminen vastamaan EU:n vaatimuksia.

Vesiasioissa tavoitteena on turvata terveydellisesti moitteettoman käyttöveden saanti ja asianmukainen viemärointi, huolehtia vesistöjen käytöstä ja hoidosta, maatalouden ja asutuksen tulvahaittojen ehkäisemisestä ja peruskuivatuksesta sekä vesistö rakenteiden ylläpidosta. EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa eräitä vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviä investointeja.

Maanmittaustehtävien hoidossa tavoitteena on ylläpitää toimivaa kiinteistöjärjestelmää, huolehtia yleisistä kartastotöistä, edistää paikatietojen yhteiskäyttöä sekä tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet.

Hallinnonalan tutkimusta ja neuvontaa ohjataan ja koordinoidaan siten, että ne palvelevat tehokkaasti päätöksentekoa, tavoitteiden saattamista ja hallinnon asiakkaita. EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa Suomen tutkimushankkeita.

01. Maa- ja metsätalousministeriö, maaseutuelinkeinopiirit ja EU:n rakennetuki

21. *Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 99 354 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suo-

men tekemien kalastusta koskevien sopimusten edellyttämästä valvonnasta ja tutkimuksista aiheutuvien menojen sekä kalastuslain 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Apulaisosastopäällikön virka (A29) lakkautetaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1995 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 300 000 mk, 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 700 000 mk, vähennyksenä 2 684 000 mk seitsemän henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 30.03.21 sekä lisäyksenä vuonna 1995 tapahtuneiden 5 henkilötyövuoden siirtojen johdosta 150 000 mk kahden kuukauden osuutena siirtona momentilta 35.27.21, 14 000 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten sekä 1 000 000 mk 5 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 28.40.21, 150 000 mk aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilötyövuoden palkkaus- ja muina kulutusmenoina, 383 000 mk kolmen henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 30.02.21 ja 295 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 30.84.21. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1996 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. EU:n osuutena tukijärjestelmien valvontamenoista on otettu huomioon 1 000 000 mk momentilla 12.30.01 ja kalastuksen valvontamenoista 500 000 mk momentilla 12.30.04.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hoitaa ministeriön eräitä taloushallinto-, tietohallinto- sekä muita hallinnon palvelutehtäviä, joista ministeriö ei suorita maksuja. Näistä palveluista aiheutuvia menoja arvioidaan olevan 11 000 000 mk ja ne on budjetoitu momentille 30.02.21.

1996 määräraha	99 354 000
1995 määräraha	83 755 000
1995 I lisämääräraha	8 000 000
1995 II lisämääräraha	650 000
1994 tilinpäätös	71 186 000

22. Tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä asiantuntijapalveluista, hallinnonalan laite- ja ohjelmistohankinnoista sekä tieto- ja tilastojärjestelmien muista erilliskustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös sellaisten laitteiden tai ohjelmistojen hankintaan, joiden arvo on yli 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on yli kolme vuotta.

Selvitysosa: Euroopan unionin jäsenyydestä johtuvien tieto- ja tilastojärjestelmien toteuttamiseen arvioidaan tarvittavan 10 000 000 mk. Tästä 5 500 000 mk on EU:n maataloustukien vaatimien perusjärjestelmien toteuttamisen loppuun saattamista varten, 4 000 000 mk maataloustukien satelliittivalvontaan ja 500 000 mk kalastuksen valvontaan. EU:n osuus järjestelmien kehittämisestä on 2 000 000 mk, maatalouden satelliittivalvonnan toteuttamisesta 2 000 000 mk ja 250 000 mk kalastusvalvonnan menoista. EU:n osuudet on otettu huomioon momenteilla 12.30.01 ja 12.30.04 tuloina.

1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	15 000 000
1995 II lisämääräraha	16 262 000

23. Maaseutuelinkeinopiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 85 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön nojalla valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 200 000 mk kahdeksan henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 30.83.21, 115 500 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 34.06.21 ja 247 900 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 35.26.21. Maaseutuelinkeinopiirien tehtävät lisääntyvät osittain EU-jäsenyyden takia. Toisaalta maan ostoon ja myyntiin liittyviä tehtäviä supistetaan olennaisesti. Maaseutuelinkeinopiirien voimavaroja supistetaan niin maatilatalouden kuin kalatalouden vastualueilla.

1996 määräraha	85 200 000
1995 määräraha	92 249 000
1994 tilinpäätös	92 755 000

25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, koulutuksesta ja toimituspalkkioista sekä tutkimus-

apurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 8 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk EU-jäsenyyden edellyttäminä menoina sekä vähennyksenä 1 300 000 mk poronlihan tarkastustoiminnan menojen siirtona momentille 26.05.21. Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

1996 määräraha.....	7 300 000
1995 määräraha.....	5 600 000
1994 tilinpäätös.....	8 577 388

	Määräraha		Vastaava valtion kansallinen rahoitusosuus
	MMM	KTM	
Ahvenanmaa	2,1		
Luonnonhaittakorvaus.....	442,3		1 175,5
Elintarviketeollisuuden rakennetuki		66,0	44,0
Metsätalouden kehittäminen	16,2		22,5
Muu maaseudun kehittäminen	83,3		142,0
Yhteisöaloitteet	28,6		28,6
Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki	0,5		0,5
Yhteensä	573,0	66,0	1 413,0

Ahvenanmaan osuus on laskennallinen. Määrärahasta arvioidaan käytettävän tavoite 6-alueella 197,4 milj. mk ja muualla Suomessa 441,6 milj. mk seuraavasti:

	milj. mk
Tavoite 6.....	197,4
6-alueen ulkopuolella	441,6
josta tavoite 5b-alue.....	294,2
josta Ahvenanmaa.....	2,1
Yhteensä	639,0

61. *EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 639 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston rahoitusosuutena luonnonhaittakorvauksiin, elintarviketeollisuuden rakennetukeen, maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukeen sekä maaseudun kehittämishojelmien ja yhteisöaloitteiden tukeen.

Selvitysosa: Momentille 12.30.02 on arvioitu tuloutuvan EU:lta 650 800 000 mk luonnonhaittakorvauksiin, elintarviketeollisuuden rakennetukeen, maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukilainojen korkotukeen ja tavoitteiden 6 ja 5b mukaisen maaseudun kehittämishojelmien ja yhteisöaloitteiden tukeen.

Arvio määrärahan ja kansallisen rahoituksen jakautumisesta, milj. mk:

	Määräraha		Vastaavat kansalliset osuudet ovat momentteilla 30.31.46, 30.33.43, 30.33.49, 30.86.42, 30.86.44 ja 32.50.42.
	MMM	KTM	
1996 määräraha	639 000 000		
1995 määräraha	665 000 000		
1995 II lisämääräraha.....	—38 700 000		

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus suorittaa laissa määritellyt lähinnä tilastojen ja rekistereiden kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvät tehtävät sekä tuottaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tieto-

hallinnon asiantuntijapalveluja. Tietopalvelukeskus hoitaa lisäksi maa- ja metsätalousministeriön yleiset tilivirastotehtävät sekä tuottaa hallinnon asiantuntijapalveluja ministeriölle ja maaseutuelinkeinopiireille, Kasvintuotannon

tarkastuskeskukselle, Geodeettiselle laitokselle ja Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat tavoitteet:

— EU-jäsenyyteen liittyvien tukipalvelujen vakiinnuttaminen.

— Maataloustilastojen sopeuttaminen EU-vaatimusten mukaisiksi.

— Luonnonvarojen käyttöön liittyvien tietovarantojen kehittäminen ja ylläpito.

— Maaseutuelinkeinorekisterin rekisterihallinnon vakiinnuttaminen ja rekisterien yhteiskäyttömahdollisuuksien kehittäminen muiden viranomaisten kanssa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 29 595 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain (1200/92) ja asetuksen (1280/92, muut. 76/93) perusteella maa- ja metsätalous-

ministeriön sekä asetuksessa mainittujen ministeriön alaisten virastojen ja laitosten puolesta hoidetuista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina 3 500 000 mk ja muina tuloina 50 000 mk sekä vähennyksenä 383 000 mk kolmen henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentille 30.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	33 145 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	3 482 000
Muut toimintamenot.....	29 663 000
Bruttotulot	3 550 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 500 000
— muut suoritteet.....	3 500 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot.....	29 595 000

1996 määräraha	29 595 000
1995 määräraha	35 600 000
1995 II lisämääräraha.....	1 000 000
1994 tilinpäätös.....	28 264 000

03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä toimivasta Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta on muodostettu itsenäinen hallintolainkäyttöelin 1.3.1995 lukien.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon alue- ja paikallistason päätöksistä tehtyjä valituksia. Vuonna 1993 saapui 1 095 valitusasiaa ja päätöksiä annettiin 976 valitusasiassa. Vuonna 1994 saapui 707 valitusasiaa ja päätöksiä annettiin 763 valitusasiassa. Organisaatiomuutoksen tapahtuessa avoimena olevia valitusasioita oli noin 350 kappaletta. Valitusten määrän arvioidaan vuonna 1995 olevan noin 1 000 kappaletta ja nousevan lähivuosina 1 500 kappaleeseen johtuen EU-jäsenyyden tuomasta uudesta lainsäädännöstä.

Ennen organisaatiomuutosta valitusasioiden käsittelyaikoja ei varsinaisesti kirjattu. Vuonna 1994 käsittelyajat olivat kuitenkin jonkin verran pidemmät kuin vuonna 1993. Lähivuosien tavoitteena on päästä valittajien oikeusturvan kannalta kohtuulliseen käsittelyaikaan, mikä olisi tässä vaiheessa keskimäärin 5 kuukautta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 684 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on seitsemän henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtoa momentilta 30.01.21.

1996 määräraha.....	2 684 000
---------------------	-----------

31. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)

Selvitysosa: EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittymisen seurauksena maataloustuot-

teiden tuottajahinnat alenivat keskimäärin noin 40 prosentilla ennen EU:hun liittymistä vallin-

neeseen tasoon verrattuna. Keväällä 1994 tehdyissä laskelmissa maatalous- ja puutarhatuotteiden tuoton arvioitiin alenevan noin 9 500 milj. mk. Luku sisältää myös maatiloilla käy-

tettävän rehuviljan hintamuutoksen. Seuraavassa asetelmassa ¹⁾ on esitetty eräiden keskeisten maataloustuotteiden tuottajahintojen muutokset (mk/kg):

	Hinta ennen liittymistä	Arvio vuodelle 1995	Toteutunut hinta tammikuussa 1995
Kotieläintuotteet (tilahinta)			
Maito	2,84	1,98	1,74
Naudanliha, kevytnauta	24,74	16,00	14,19
Naudanliha, raskas nauta	27,63	19,00	16,14
Sianliha	16,60	8,51	7,65
Kananmunat	8,79	5,17	2,42
Lammas (karitsa)	24,20	18,00	11,86
Kasvinviljelytuotteet			
Vehnä	2,19	0,75	0,87
Ruis	2,26	0,75	0,91
Ohra	1,63	0,75	0,77
Kaura	1,54	0,75	0,71
Mallasohra	1,87	0,83	0,85
Kevättrypsi	3,34	1,24	..
Sokerijuurikas	0,42	0,30	..
Tärkkelysperuna	0,46	0,26	..

¹⁾ Asetelman tietoihin liittyviä tarkennuksia

— Maidon hinta vuonna 1995 ilman jälkitilejä ja laatuksia.

— Lihat: vuoden 1995 toteutuneet hinnat ilman kuumapainovähennystä ja rahtia, jolloin hinta ennen liittymistä ja vuoden 1995 alkupuolen hinnat ovat vertailukelpoisia.

Naudanliha, kevytnauta = hieho R3

Naudanliha, raskas nauta = sonni R3

— Viljan hinnat ennen liittymistä ovat tilahintoja ja vuodelta 1995 EU-tilastoinnin mukaisia, eli niissä on mukana rahti ja kaupan palkkio. Hinnat ennen liittymistä ja vuoden 1995 alkupuolen hinnat ovat vertailukelpoisia.

Arviot vuoden 1995 hinnoiksi ovat samoja, joita käytettiin komissiolle tehdyissä laskelmissa. Näiden laskelmien perusteella komissio hyväksyi kansallisten tukien yksikkökohtaiset enimmäismäärät. Vehnän ja rukiin kauppantulo on ollut vähäistä. Viljan interventiohintaa aleni 1.7.1995, mikä alentaa edelleen tuottajahintoja satovuonna 1995/96. Erikoiskasvien osalta ensimmäiset jäsenyyden aikaiset hintanoteeraukset saadaan vasta satovuoden 1995/96 sadolle.

Maatalousyrittäjien tulotuet ennen EU:hun liittymistä:

Vuonna 1994 maataloustuottajille maksettiin tulotukea 3 884 milj. mk, josta tuotantomäärän perusteella maksettavia tuotantotukia oli noin 1 590 milj. mk ja kotieläinten ja peltoalan perusteella maksettavia tukia noin 2 060 milj. mk ja muita tukia noin 235 milj. mk. Tukea ei maksettu, jos sekä viljelijä että puoliso olivat täyttäneet 65 vuotta.

Kevään 1994 maataloustulosopimuksessa so-

vitun tuen määrä oli 4 564,7 milj. mk, josta 680 milj. mk käytettiin kattamaan maataloustuottajien osuutta maataloustuotteiden markkinointikustannuksista. Koska vientimäärät jäivät arvioitua pienemmäksi ja tuonnista kannetut maksut sekä maataloustuottajilta vientivastuun kattamiseksi perityt maksut olivat arvioitua suurempia, maataloustuottajilta kannettiin liikaa vientivastuuosuutta 482 milj. mk, mikä otettiin huomioon vuoden 1995 ensimmäisessä lisätalousarviossa.

Tukien saajien kuvaamiseksi seuraavassa on esitetty tietoja, jotka on saatu peltoalaperusteista tukea ja pinta-alalisää koskeneista hakemuksista. Näitä tukia maksettiin vuonna 1994 yhteensä noin 1 770 milj. mk.

Peltoalaperusteisen tuen saajien määrä kuvaa erilaisten tukien kohteena olleiden maatilojen kokonaismäärää, sillä tätä tukea ovat saaneet lähes kaikki ne, jotka ovat saaneet jotakin muuta tukea. Seuraavassa on tilastotietoja tästä tuesta vuodelta 1994:

Peltoalaperusteinen tuki

Maksettu milj. mk	1 161
— josta nuorten tuottajien osuus	484
Hakijoiden lukumäärä	95 504
— josta nuoria tuottajia	30 687
Keskimäärin mk/hakija	12 157
Peltoala, josta tukea maksettiin, ha ...	1 798 000

Vuonna 1994 peltoalaperusteisen tuen myöntämisperusteena olivat pelkästään peltoala ja viljelijän ikä. Tuki maksettiin korotettuna 38-vuotiaille ja sitä nuoremmille. Nuoria tuen hakijoita oli 30 687. Vuonna 1994 maksetun pinta-alalisän suuruuteen vaikuttivat muun muassa viljelijän ja puolison yhteenlasketut tulot vuoden 1992 kunnallisverotuksessa. Seuraavassa asetelmassa on esitetty tietoja pinta-alalisää ja peltoalaperusteista tukea vuonna 1994 saaneiden viljelijöiden tuloista:

Puolisoiden tulot yhteensä, mk ¹⁾	Tuen saajia kpl
Alle 90 000	33 997
90 000—110 000	9 382
110 000—130 000	7 659
130 000—150 000	6 323
Nuoret viljelijät, tulot alle 90 000	12 562
<hr/>	
Pinta-alalisää saaneet yhteensä	69 923
Vain peltoalatueta saaneet ²⁾	25 581
Yhteensä	95 504

¹⁾ Vuoden 1992 kunnallisverotuksen verotettavat tulot (veroäyrit)

²⁾ Tulot yli 150 000 mk, nuorilla yli 210 000 mk tai peltoa yli 50 ha

Yli 3 peltohehtaarin tilan viljelijöitä, jotka eivät saaneet kumpaakaan em. tuista, oli noin 11 000. Arvio perustuu vuoden 1993 maatalarekisterin tietoihin. Nämä viljelijät olivat yli 65-vuotiaita (sekä viljelijä että puoliso) tai eivät asuneet tilalla. Osalla vuoden 1993 maatalarekisteriin sisällyneistä viljelyksessä olleista yli 3 peltohehtaarin tiloista (106 800) ei enää harjoitettu maataloustuotantoa vuonna 1994.

Vuoden 1995 kansalliset tuet:

Kansallista tukea arvioidaan maksettavan vuonna 1995 tuotantomäärään perustuvina tuotantotukina noin 2 970 milj. mk, peltoalaperusteisina tukina noin 670 milj. mk, eläinmäärään perustuvina tukina noin 500 milj. mk, puutarhatalouden tukina noin 350 milj. mk ja muina tukina noin 90 milj. mk eli yhteensä 4 580 milj. mk. Lisäksi edellisen vuoden joulukuun tuotantotukia maksettiin 175 milj. mk. Varastojen ja kotieläinten arvonalennuskorvauksia maksettiin noin 2 300 milj. mk. Vuoden 1995 tuotantoon kohdistuvaa tukea arvioidaan maksettavan vuonna 1996 noin 900 milj. mk.

Tilastotietoja vuonna 1995 tukea saaneista tuottajista ja tuen perusteena olleista tuottajista ja eläinmääristä sekä peltoaloista on esitettävissä vasta vuonna 1996.

Vuonna 1996 EU:lta saadaan 945 milj. mk siirtymäkorvausta (163 milj. ecua, mom. 12.28.97), jolla katetaan Suomen valtiolle siirtymävaiheen toimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu luvun tukien kehitystä vuosina 1993—1996 (milj. mk):

Tuki ja momentti	1993 TP	1994 TP	1995 TA	1996 TAE	mistä EU:n osuutta
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.31.41).	3 644	3 885	6 850	4 400	945
EU-tulotuet (30.31.43)	—	—	1 900	1 750	1 750
Maatalouden ympäristötuki (30.31.45)	—	—	1 700	1 340	670
Luonnonhaittakorvaus (30.31.46 ja 30.01.61, osa) ..	—	—	1 500	1 618	442
YHTEENSÄ	3 644	3 885	11 950	9 108	3 807
Ns. erikoiskasvien tuki:					
— Sokerintuotannon tukeminen (30.31.45)	248	374	0	0	0
— Öljykasvituotannon tukeminen (30.31.46)	391	431	0	0	0
— Tärkkelystuotannon tukeminen (30.31.47)	71	95	0	0	0
Erikoiskasvien tuki yhteensä	710	900	0	0	0
Satovahinkokorvaus (30.31.44)	50	0	50	50	0
Maatalousyrittäjien luopumistuki ja pellonmetsitystuki (30.31.47)	—	—	150	274	109
Eräät muut hinnanerokorvaukset (30.31.48)	—	36	—	—	—
YHTEENSÄ	4 404	4 821	12 150	9 432	3 916

— Suomen valtion osuudeksi jää ¹⁾	4 404	4 821	6 110	5 516
Luvusta 30.32 valtion osuus markkinoinnin rahoituksesta (ilman alv-osuutta).....	1 842	1 890	30	110
- Suomen vastattavaksi jää yhteensä.....	6 246	6 711	6 140	5 626

¹⁾ EU maksaa siirtymäkorvausta vuonna 1995 476 milj. ecua (2 760 milj. mk). Siirtymäkorvaus tuloutetaan momentille 12.28.97. Vuonna 1996 siirtymäkorvauksen määrä on 163 milj. ecua (945 milj. mk), vuonna 1997 65 milj. ecua (377 milj. mk) ja vuonna 1998 33 milj. ecua (191 milj. mk).

41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 400 000 000 mk.

Vuonna 1996 ja sitä aikaisemmin tehdyistä tukipäätöksistä saa aiheutua vuoteen 1996 kohdistuvia menoja vuonna 1997 enintään 700 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1059/94) mukaiseen tukeen. Määrärahasta saa lisäksi maksaa maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetun lain (1518/93) mukaisia sekä siemenhuollon tukemisen edellyttämiä tukia. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksen (ETY n:o 805/68, muut. 2066/92) mukaisen kansallisen lisäpalkkion maksamiseen emolehmistä sekä uuhista, maataloustuotteiden tunnetuksi tekemisestä, viljelijöiden opintorahasta, hunajan tuotannon tukemisesta sekä tilakohtaisten maa- ja puutarhatalouden tukien hakemusjärjestelmistä valtiolle aiheutuviin erillismenoihin ja tilakohtaisten tukien valvonnasta aiheutuvien ulkopuolisten palvelujen hankkimisesta ja EU-jäsenyyden vaikutuksia maa- ja puutarhatalouteen koskevasta tutkimuksesta aiheutuviin menoihin maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta annetun lain mukaan maataloustuottajille takaisin maksettava, vuonna 1994 ja sitä aiempina vuosina liikaa peritty osuus maataloustuotteiden markkinointikustannuksista, 482 000 000 mk on otettu huomioon vuoden 1995 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Tästä arvioidaan käytettävän noin 192 000 000 mk vuonna 1995 ja noin 290 000 000 mk vuonna 1996. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vähennyksenä hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukainen 750 000 000 markan säästö. EU-liittymissopimukseen sisältyy maa- ja puutarhatalouden siirtymäkausi, joka käsittää vuodet

1995—1999. Määrärahararpeen arvioidaan muodostuvan seuraavasti, mk:

	1995	1996
Siirtymäkauden tuet (art. 138 ja 140).....	4 392 000 000	3 477 000 000
Pinta-alalisä (art. 139).....	96 000 000	—
Pohjoinen tuki (art. 142).....	835 000 000	835 000 000
Muut tuet (art. 144) ..	155 000 000	145 000 000
Arvonlennuskorvaukset.....	2 300 000 000	—
Maksatukset edelliseltä vuodelta	174 000 000	900 000 000
Yhteensä	7 952 000 000	5 357 000 000

Kun momentille osoitetaan 4 400 000 000 mk ja vuoden 1995 siirtomäärärahasta arvioidaan siirtyvän vuonna 1996 käytettäväksi noin 290 000 000 mk, vuodelle 1997 arvioidaan siirtyvän noin 700 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 800 000 mk siirtona momentille 30.34.40.

1996 määräraha	4 400 000 000
1995 määräraha	6 850 000 000
1995 I lisämääräraha.....	492 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	3 884 485 046

43. EU-tulotuki (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 750 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin rahoittamien maa- ja puutarhatalousyrittäjien tulotukien ja niihin verrattavien muiden unionin kokonaan rahoittamien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: EU-tulotukia ja niihin verrattavia unionin säännösten perusteella toimeenpantavia muita toimenpiteitä varten arvioidaan tarvittavan 1 750 000 000 mk. EU rahoittaa tuen. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vastaavasti 1 750 000 000 mk maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista EU:n maatalouspolitiikan uudistustukea (CAP-reformitukea) varten. Tukea myönnetään koko

maassa. Peltokasveille maksettava tuki on alueellisesti porrastettu siten, että se on korkein Etelä-Suomessa. Peltoalaperusteista tukea arvioidaan maksettavan yhteensä 1,59 milj. hehtaarille keskimäärin 1 000 mk/ha. Sonnipalkkiota voidaan maksaa enintään 250 000 eläimestä, emolehmäpalkkiota enintään 55 000 eläimestä ja uuhipalkkiota enintään 80 000 eläimestä. Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Öljykasvien tuki.....	113 000 000
Viljan tuki.....	1 188 000 000
Kesantotuki.....	190 000 000
Sonnipalkkiot.....	197 000 000
Uuhipalkkiot.....	11 000 000
Emolehmäpalkkiot.....	50 000 000
Muut tuet.....	1 000 000

Yhteensä 1 750 000 000

1996 määräraha.....	1 750 000 000
1995 määräraha.....	1 900 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—300 000 000

44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75, muut. 3/82 ja 1309/90) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

1996 määräraha.....	50 000 000
1995 määräraha.....	50 000 000
1994 tilinpäätös.....	—

45. Maatalouden ympäristötuki (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 390 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymän toimenpideohjelman mukaisen maatalouden ympäristötuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 1 000 000 mk ja ympäristötuen toimeenpanosta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Vuodelta 1995 arvioidaan siirtyvän määrärahaa 180 000 000 mk käytettäväksi vuonna 1996. Maatalouden ympäristötukeen arvioidaan tarvittavan ohjelman mukaisesti 1 570 000 000 mk, mistä EU

rahoittaa puolet. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vastaavasti 785 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista maatalouden ympäristötukea varten. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n osuus ja kansallinen osuus.

Ympäristötuesta noin 1 250 000 000 mk on arvioitu käytettäväksi ympäristötuen perustukseen, jota maksetaan pinta-alaperusteisena alueellisesti porrastettuna koko maassa viljelijöille, jotka sitoutuvat noudattamaan maataloustuotannossaan tietyjä ympäristöehtoja. Ympäristötuesta noin 320 000 000 mk myönnetään ympäristötuen erityistukena, joka kohdistuu alueellisesti rajattuihin toimenpiteisiin tai muuten pienehköön osaan maatiloista ja josta noin 1 000 000 mk käytetään useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun.

Euroopan unionin päättämän Suomen maatalouden ympäristöohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja vuosina 1996—1999 noin 1 600 000 000 mk vuodessa ja vuosina 2000—2015 yhteensä 2 000 000 000 mk. EU:n osuus menoista on puolet.

1996 määräraha.....	1 390 000 000
1995 määräraha.....	1 700 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1995 II lisämääräraha.....	—130 000 000

46. Luonnonhaittakorvaus (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 175 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymän toimenpideohjelman mukaisen luonnonhaittakorvauksen kansallisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvauksiin arvioidaan tarvittavan vuonna 1996 yhteensä 1 617 800 000 mk. Kansallinen osuus on 6-alueella 62 % ja muualla Suomessa 75 %. Luonnonhaittakorvauksen maksamiseen arvioidaan tarvittavan kansallista osuutta 1 175 500 000 mk. Momentille 12.30.02 on arvioitu kertyväksi 442 300 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston varoista EU:n osuutena luonnonhaittakorvauksista. Tätä vastaava meno on budjetoitu momentille 30.01.61.

Luonnonhaittakorvaus voidaan maksaa peltohehtaareiden ja kotieläinyksiköiden perusteella EU:n neuvoston hyväksymän aluejaon mukaisesti luonnonhaittakorvaukseen oikeutetulle alueelle.

1996 määräraha	1 175 500 000
1995 määräraha	1 045 000 000
1995 II lisämääräraha.....	107 000 000

47. Maatalousyrittäjien luopumistuki ja peltonmetsitystuki (EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 274 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/94) ja kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/94) perusteella myönnettävien lopettamistukien ja hoitokustannusten sekä peltonmetsitystuen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n osuus ja kansallinen osuus. Maatalousyrittäjien luopumistuesta annettu laki (1293/94) korvaa vuoden 1996 alusta luopumiskorvauslain ja sukupolvenvaihdoseläkelain mukaiset järjestelmät, joista aiheutuvat, momentilla 30.32.42 olevat menot alenevat asteittain. Vuonna 1996 arvioidaan tehtävän maatalousyrittäjien luopumistukea koskevia sitoumuksia noin 3 000 kappaletta. Näistä ja vuonna 1995 myönnettyistä luopumistuksista arvioidaan aiheutuvan menoja 156 000 000 mk vuonna 1996, 153 000 000 mk vuonna 1997, 150 000 000 mk vuonna 1998, 145 000 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen vuoteen 2010 mennessä noin 1 300 000 000 mk, joista EU:n osuutta on noin 43 %. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista 64 000 000 mk maatalousyrittäjien luopumistukea varten.

Maatalousmaan metsitykseen arvioidaan tarvittavan vuonna 1996 90 000 000 mk, mistä EU rahoittaa puolet. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vastaavasti 45 000 000 mk maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista maatalouden metsätoimenpiteitä varten. Vuonna 1996 arvioidaan maksettavan met-

sityskustannuksia 65 000 000 mk ja tulonmenetyskorvausta 25 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 5 000 000 mk ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvina menoina, mikä jää kokonaan kansallisesti vastattavaksi.

Suomen maatalouden metsätoimenpideohjelman tavoitteena on metsittää yhteensä 88 000 ha peltoa vuosina 1995—1999. Ohjelman mukaan Suomessa arvioidaan vuonna 1995 tehtävän pellon metsityssitoumuksia siten, että metsitettävä peltoala on 10 000 ha ja luopumiseläkejärjestelmän piiristä arvioidaan tulevan metsitettäväksi 2 500 ha. Vuonna 1996 arvioidaan metsitettävän peltoalan olevan 10 000 ha ja luopumiseläkejärjestelmän piiristä arvioidaan tulevan metsitettäväksi 4 000 ha. Metsityskustannukset maksetaan maanomistajille toteutuneiden kustannusten perusteella. Tulonmenetyskorvausta maksetaan kymmenen vuoden ajan sen jälkeen, kun metsitys on todettu hyväksyttävällä tavalla suoritetuksi. Lisäksi metsityksen hoitopalkkiota maksetaan 2. ja 4. vuotena siitä, kun metsitys on todettu suoritetuksi hyväksyttävällä tavalla.

Pellonmetsitystä koskevan ohjelman perusteella tehtävistä sopimuksista arvioidaan aiheutuvan menoja, joista EU:n osuus on puolet, seuraavasti: vuonna 1996 90 000 000 mk, vuonna 1997 134 000 000 mk, vuonna 1998 161 000 000 mk, vuonna 1999 218 000 000 mk ja sen jälkeen vuoteen 2009 mennessä yhteensä 1 262 000 000 mk.

Kansallisista varoista on tarkoitus lisäksi maksaa kasvihuonetuotannosta ja omenanviljelystä luopuville kertakorvauksina 23 000 000 mk.

1996 määräraha	274 000 000
1995 määräraha	150 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1995 II lisämääräraha.....	—70 000 000

32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU)

Selvitysosa: Maataloustuotteiden vientituesta, interventiovarastoinnista, yksityisestä varastoinnista ja eräistä muista maataloustuotteiden markkinointiin vaikuttavista toimenpiteistä ai-

heutuvat varsinaiset menot rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista. Unionista saatavan rahoituksen maksatusviiveen takia

tarvittava väliaikainen kansallinen rahoitus on järjestetty maatalouden interventiorahaston kautta. Rahastolla ei ole toimintansa rahoittamiseksi peruspääomaa, vaan 1 500 milj. markan lainanottovaltuus. Rahaston korkomenoihin esitetään talousarvioesityksessä 50 milj. markan määrärahaa. Siirtymäkauden järjestelyihin liittyy myöskin tavanomaista suurempien tasausvarastojen rahoittaminen kansallisilla varoilla. Tällaisia varastoja arvioidaan olevan ohrassa 150 milj. kg, mitä varten talousarvioesityksessä ehdotetaan 60 milj. markan siirtoa rahastoon.

Interventiotuotannosta rahastolle aiheutuvaksi bruttomääräiseksi maksatusvastuiksi arvioidaan 1 500 milj. mk vuodessa. Rahoituksen kannalta merkittävimpiä toimintoja ovat kotieläin- ja viljatuotteiden vientituki, viljan interventiovarastointi, maidon tukiohjelmat sekä tärkkelystuki.

Ennen vuotta 1996 tehdyt sopimukset

— mom. 30.32.41	201	30	5	4
— mom. 30.31.41	5	1	—	—
Yhteensä	206	31	5	4

1996 määräraha	206 000 000
1995 määräraha	257 000 000
1994 tilinpäätös	248 000 000

42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 470 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/74, muut. 1087/85, 1316/87, 998/88, 1304/90 ja 1337/92) ja luopumiskorvauslain (1330/92) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiskorvauslain voimassaolo päättyy vuoden 1995 lopussa. Luopumiskorvauslaista ja sitä edeltäneestä luopumiseläkelaista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 444 000 000 mk vuonna 1997, 421 000 000 mk vuonna 1998, 400 000 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen vuotuiset menot alenevat asteittain ja loppuvat vuonna 2010.

1996 määräraha	470 000 000
1995 määräraha	514 400 000
1995 I lisämääräraha.....	—24 400 000
1994 tilinpäätös.....	491 022 948

41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 206 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89, muut. 975/90 ja 22/92) mukaisista sopimuksista, pellon metsityspalkkioista ja muista toimenpiteistä, maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukaisista sopimuksista, maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisista sopimuksista ja metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin.

Selvitysosa: Aiemmistä tasapainottamistoimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1996	1997	1998	1999
Ennen vuotta 1996 tehdyt sopimukset	201	30	5	4
— mom. 30.32.41	5	1	—	—
Yhteensä	206	31	5	4

60. Siirto interventiorahastoon (EU)

Momentille myönnetään 110 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää interventiorahaston ottamien lainojen korkojen sekä niiden muiden maatalouden interventiorahastosta annetussa laissa (1206/94) ja asetuksessa (1587/94) tarkoitettujen menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta.

Selvitysosa: Liittymissopimuksen 145 artiklan mukaan uusi jäsenmaa joutuu omalla kustannuksellaan poistamaan markkinoilta jäsenyytilanteessa olleet ns. epänormaali varastot. Jos Suomen osalta ko. varastoksi todetaan 150 milj. kiloa, jättää EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosasto maksamatta interventiorahastolle noin 60 000 000 mk menoja vastaavan tulon. Tämä tulee kattaa siirtämällä valtion varoista interventiorahastoon vastaava tulo. Muu osa siirrosta, 50 000 000 mk, vastaa interventiorahaston niitä korko- ja muita menoja, joita vastaavia tuloja EU:n säädösten mukaan ei interventiorahastolle tulouteta.

1996 määräraha	110 000 000
1995 määräraha	30 000 000

33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU)

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista saa käyttää enintään 3 000 000 mk rahaston maksuliikenteen, kirjanpidon ja perimistehtävien hoitamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Maatilatalouden rakennetta ja rahoitusta ohjataan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön nojalla. EU:n lainsäädännöstä keskeinen on maatalouden rakenteiden tehokkuuden parantamisesta annettu neuvoston asetus (2328/91) ja kansallisesta laki maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä (1303/94) sekä maaseutuelinkeinolaki (1295/90). EU:n osarahoittaman toiminnan osalta on kyse tavoitteen 5a mukaisista toimenpiteistä.

Valtion myöntämässä rahoitustuksessa otetaan huomioon maatilojen toimintaympäristössä Suomen EU:n liittymisen takia aiheutunut muutos. Tuotantorakennetta on parannettava huomattavasti, jotta maatalouselinkeinoa voidaan jatkaa myös EU-Suomessa. Maatilatalouden rakenteen kehittämisen keskeisenä tavoitteena on luoda edellytykset kilpailukykyisen ja kannattavan toiminnan harjoittamiseen yritys-kokoa olennaisesti kasvattamalla, yritystoimintaa monipuolistamalla sekä maatilojen pääomarakennetta parantamalla. Tavoitteena on myös kustannusten alentaminen. Samalla edistetään maatilataloudellista yhteistoimintaa ja tuotannon tekijöiden järkipäristä käyttöä sekä tuetaan maatalouden ympäristönsuojeluinvestointeja. Rahoitustukea suunnataan ainoastaan kehityskelpoisille tiloille.

Viljelijöiden velanhoitokyvyn palauttamiseksi ja maatilatalouden kehittämisrahaston pääoman turvaamiseksi jatketaan vuonna 1996 maaseutuelinkeinolain mukaisia vapaaehtoisia velkajärjestelyjä osana kansallisia sopeuttamistoimia.

Maatalouden harjoittamisedellytysten puolesta heikkojen ja kannattamattomien maatilojen kehittymistä ei edistetä valtion tuen turvin perusmaatalouden osalta. Yritystoiminnan monipuolistamiseen tähtäviä investointeja näillä tiloilla voidaan sen sijaan tukea.

Kansallisen rahoituksen pääasiallisena rahoituslähteenä on tarkoitus käyttää maatilatalouden kehittämisrahastoa myös Suomen ollessa EU:n jäsen. Sen pääoman arvioidaan laskevan vuonna 1996 alle 8 000 milj. markan tason ja laskevan edelleen vuosikymmenen loppupuolella.

Rahaston käytettävissä arvioidaan vuonna

1996 olevan varoja EU:lta tulevat tulot huomioon ottaen noin 729 milj. mk. Vuodelta 1995 vuodelle 1996 käytettäväksi siirtynee lisäksi varoja, joiden määrään vaikuttavat vuonna 1995 tuotannonrajoitustoimenpiteisiin tarvittavat varat ja rahoitustoiminnan käynnistyminen. Velkajärjestelytoiminta supistaa vuonna 1996 rahaston tulokertymää noin 70 milj. markalla. Kehittämisrahaston varoja ei vuonna 1996 käytetä tuotannon ohjaukseen.

Maatilatalouden kehittämisrahaston sijoitusmenot koostuvat nuorten viljelijöiden käynnistytyn lainamuotoisesta osasta, maatilatalouden investointeihin myönnettyistä lainoista sekä valtion maanostotoiminnasta. Kulutusmenoja ovat käynnistytyn avustusmuotoinen osa, avustukset ympäristönsuojeluinvestointeihin ja maatalouden muihin investointeihin. Kulutusmenoja ovat myös aiemmin myönnettyjen aloittamis-, investointi- ja pienyritystoiminnan avustusten maksatukset. Maataloudelliseen tutkimustoimintaan käytetään myös varoja.

Pääosa vuoden 1996 korkotukilainojen myöntövaltuudesta tulee käytettäväksi kansallisiin tukitoimiin, lisämaanostolainoitukseen ja maatilojen asuntojen rakentamisen rahoittamiseen. Lisäksi korkotukivaroin tuetaan niitä investointeja, joihin liittymissopimuksessa erityisesti on saatu poikkeuslupa eli kana-, sika- ja puutarhatalouden laajennusinvestointeja.

Maaseudun kehittämisen keskeinen lainsäädäntö sisältyy EU:n rakennerahastoja ja ohjelmatyötä koskeviin asetuksiin (2081/93 ja 2082/93) ja kansallisen lainsäädännön osalta lakiin maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä (1303/94) sekä lakiin alueiden kehittämisestä (1135/93). Ohjelmallisuus tarkoittaa monivuotisten toisiaan tukevien tavoiteohjelmien laatimista yksittäisten hankkeiden sijasta.

Maaseudun kehittämisen kannalta keskeinen tehtävä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on valtakunnallisten ja maakunnallisten alueohjelmien, eli EU:n tavoite 5b- (maaseutualueet) ja 6- (erittäin harvaan asutut alueet) ohjelmien ja niiden toimenpidekokonaisuuksiin liittyvien kehittämishankkeiden toteuttaminen. Maa- ja metsätalousministeriö hallinnoi EU:n maatalousrahaston kautta rahoitettavia hankkeita. Maatalousrahaston rahoittamien kehittämishankkeiden osuudeksi tavoitteiden 5b ja 6 koko rahastokauden 1995—1999 kehiksestä

määriteltiin vuonna 1995 hyväksytyissä ohjelmissa 623 milj. mk (107 milj. ecua). Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu keskeisesti myös LEADER II yhteisöaloitteen toteuttamiseen.

Valtakunnallisen maaseutuohjelman tavoitteena on pk-yritystoiminnan lisääminen, vahvistaminen ja monipuolistaminen, maatalousväestön toimeentuloperustan laajentaminen sekä maaseudun palvelujen ja vetovoimatekijöiden kehittäminen.

Maaseudun työllisyys- ja toimeentulopohjaa laajennetaan ja työttömyyttä alennetaan parantamalla yritysten ja maatilojen toimintaedelly-

tyksiä ja kilpailukykyä, laajentamalla luontopohjaisten voimavarojen käyttöä ja vahvistamalla osaamista.

Pääosa maatalousrahaston tavoitteen 6 ja 5a varoista ohjautuu luonnonhaittakorvauksiin, joiden kansallinen rahoitus on momentilla 30.31.46. Varsinaiseen maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämiseen jää vuonna 1996 maatalousrahaston EU-rahoitusta noin 226 milj. mk.

EU:n maatalousrahaston (EMOTR) osuus tavoitteiden 5a–6 ja yhteisöaloitteiden koko rahastokehuksesta kaudella 1995–1999 ja vuonna 1996 on seuraava:

Tavoite	Kehys 1995–1999		Vuonna 1996	
	MECUA	mmk	MECUA	mmk
Tavoite 6 yhteensä	459,9	2 667		
— josta EMOTR.....	177,6	1 030	33,2	192,9
Tavoite 5b yhteensä	194,0	1 125		
— josta EMOTR.....	68,5	397	11,2	64,8
Tavoite 5a yhteensä	354,0	2 053		
— josta EMOTR.....	331,0	1 920	65,6	381,7
Tavoitteet 5a-6 yhteensä	1 007,9 ¹⁾	5 846		
— josta EMOTR.....	577,1	3 347	110,0	639,4
Yhteisöaloitteet yhteensä	153,4	889		
— josta EMOTR.....	16,7	97	4,9	28,6
KAIKKI YHTEENSÄ	1 161,3	6 736		
— josta EMOTR.....	593,8	3 444	114,9	668,0

¹⁾ Liittymissopimuksessa Suomen kokonaiskehys rakennerahastoista on 1 704 mecu. Taulukossa eritellyn lisäksi varoja saadaan tavoitteiden 2, 3 ja 4 rahoitukseen.

EU:n maatalousrahaston ohjausosasto osallistuu maatilatalouden varsinaisten rakennetoimenpiteiden rahoitukseen 30 milj. markan suuruisella osarahoituksella. Kansallisena osarahoituksena näille toimenpiteille on maatilatalouden kehittämisrahastosta varattava 36 milj. mk. Ahvenanmaan osuus EU:n maatalousrahaston

ohjausosaston varsinaisten rakennetoimien rahoituksesta on vuonna 1996 noin 0,8 milj. mk, mikä on otettu huomioon momentin 30.01.61 määrärahasissa.

EU:n maatalousrahaston rahastokehys jakautuu vuosina 1995–1999 ja vuonna 1996 eri toimenpiteille seuraavasti:

Toimenpide	Kehys 1995–1999		Vuonna 1996	
	MECUA	mmk	MECUA	mmk
LFA-tuki (5a)	376	2 180	76,0	442,3
Rakennekehitys (5a)	94	544	16,6	96,3
— josta maatalous	46	269	5,2	30,2
— josta elintarviketeollisuus	47	275	11,4	66,0
Kehittämishankkeet (6-alue, 5b ja yhteisöaloitteet) ..	124	720	22,3	129,5
— josta metsätalous	14	80	2,8	16,2
— josta muu maaseudun kehittäminen.....	93	543	14,6	84,7
— josta yhteisöaloitteet.....	17	97	4,9	28,6
Yhteensä	594	3 444	114,9	668,0

Kansallisen ja EU:n rahoitustuen kehittyminen tärkeimmässä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tuki-

muodoissa on vuosina 1993—1996 seuraava, milj. mk:

	1993 TP	1994 TP	1995 Arvio	1996 Arvio	mistä EU:n osuutta (arvio)
LAINAT:					
Kehittämisrahastosta.....	474	384	317	388	—
— josta 2328/91 art. 5—9 (investoinnit).....	—	—	17	28	—
— josta 2328/91 art. 10—11 (nuoret vilj.).....	—	—	115	125	—
— josta muut.....	—	—	185	235	—
Korkotukilainat (30.33.49).....	660	577	650	850	—
Lainat yhteensä	1 134	961	967	1 238	—
KORKOTUKI JA -ETUUDET:					
Vakauttamislainoille (30.33.47).....	25,0	44,3	33,3	5,0	—
Puutarhayrityslainoille (30.33.48).....	—	—	40,0	5,0	—
Korkotukilainojen korkotuki (30.33.49).....	220,8	177,2	229,5	229,5	—
EU-osarahoitteinen investointituki.....	—	—	—	3,5	1,0
EU-osarahoitteinen nuorten viljelijöiden käynnistys- tuki.....	—	—	—	4,0	2,0
Korkoavustukset yhteensä.....	245,8	221,5	302,8	247,0	3,0
AVUSTUKSET (myöntövaltuudet):					
Rakenneasetuksen 2328/91 art. 5—9					
— maatilojen investointiavustus ¹⁾	56	83,6 ²⁾	7,7	6,3	2,7
— maaseudun pienyritystoiminnan avustukset ¹⁾ ..	90	88,5 ²⁾	—	—	—
Kansalliset ympäristönsuojeluavustukset ³⁾	—	—	20,0	50,0	—
Rakenneasetuksen 2328/91 art. 10—11 (nuorten vil- jelijöiden käynnistystuki) ⁴⁾	65	61,6 ²⁾	39,7	42,0	21,0
— tuottajajärjestöjen perustamistuki.....	—	—	2,7	4,8	3,4
— muut avustukset (mm. porotalouteen, luontais- elinkeinoihin ja kolttalain mukaisiin investoin- teihin).....	25	9,5	10,0	5,0	—
Maaseudun kehittäminen (30.33.43, v. 1994 MAKE- RA).....	40	51,6	194,0	282,5	111,9
Avustusvaltuudet yhteensä.....	276	294,8	274,1	390,6	139,0
Maatalouden tutkimushankkeet.....	7	8,3	16	16	—
KEHITTÄMISRAHASTO: käytettävissä olevat varat yhteensä.....					
— omat tulot.....	1 237	1 383,2	1 086	729	—
— EU:lta.....	1 046	1 076,7	800	700	—
— siirto valtion talousarviosta rahastoon.....	—	—	23	29	29
— käyttö tuotannon ohjaamiseen.....	350	252,0	5	—	—

¹⁾ 31.12.1994 saakka myönnettiin maaseutuelinkeinolain nojalla.

²⁾ Myönnetään vuodesta 1994 alkaen maatilatalouden kehittämisrahastosta, josta maksetaan myös aiemmin myönnettyjen avustusten menoja.

³⁾ Vuosina 1993—1994 myönnetty ympäristöavustukset ovat osa maatilojen investointiavustuksia.

⁴⁾ 31.12.1994 saakka myönnettiin maaseutuelinkeinolain nojalla maatilojen aloittamisavustuksena.

41. Maataloustuotteiden varastotilojen raken- tamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 280 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maataloustuotevara-
rastojen korkotukilainoista annetun lain (19/77,

muut. 807/78 ja 997/79) mukaisista korkotuki-
lainoista sekä aikaisemman lainsäädännön mu-
kaisista vastaavista lainoista luottolaitoksille
suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.
Uusia lainoja ei enää myönnetä.

Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainansaajalta perittävässä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään viiden prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Maataloustuotevarastojen korkotukilainojen lainapääoma oli vuoden 1994 lopussa 24 642 694 mk. Korkohyvityksen määrä vastaa luottolaitoksen perimän koron ja lainanmyöntövuoden menoarviossa lainan saajalta perittäväksi päätetyn koron erotusta. Korkohyvitystä maksetaan keskimäärin 2,5 % lainasaldesta. Myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 80 000 mk vuonna 1997.

1996 määräraha	280 000
1995 määräraha	630 000
1994 tilinpäätös	532 808

43. (30.33.43 ja 34.46) *Maaseudun kehittäminen (EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 170 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta osarahoitettavien ohjelmien ja EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annettun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentille 30.01.61 on varattu EU:n osuutta varten 83 300 000 mk 6- ja 5b-tavoitteiden mukaisiin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin sekä 28 600 000 mk yhteisöaloitteisiin. Lisäksi momentilla on otettu huomioon kansallisena kompensaatina 45 000 000 mk niiden tavoite 6-alueen maakuntien ohjelmavarojen lisäämiseksi, joilla käytössä olevat varat sitoutuvat pääosin luonnonhaittakorvauksen maksamiseen. Määrärahasta on lisäksi varattu 300 000 mk maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän menoihin. Hyväksyttävistä ohjelmista arvioidaan aiheutuvan kansallisia menoja 188 600 000 mk vuonna 1997, 225 500 000 mk vuonna 1998 ja 245 300 000 mk vuonna 1999. EU:n osuudeksi julkisesta rahoituksesta arvioi-

daan noin 37 % tavoite 5b-alueella ja 50 % tavoite 6-alueella.

1996 määräraha	170 600 000
1995 määräraha	85 600 000
1995 II lisämääräraha	30 340 000
1994 tilinpäätös	1 000 000

47. *Maatalouden kohdennettujen vakauttamislainojen korkoavustus* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vuosina 1992—1993 myönnettyjen vakauttamislainojen korkoavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1992—1993 huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa oleville maataloille myönnetystä 950 milj. markan korkotukilainakannasta oli vuoden 1994 lopussa myönnetty 2 047 lainaa, joiden lainakanta oli 804 344 971 mk. Korkoavustusta oli maksettu 102 438 707 mk. Vuonna 1996 ja sitä ennen myönnettyjen varojen arvioidaan riittävän korkoavustuksen maksamiseen 31.12.1996 saakka. Kansallisen tukipaketin yhteydessä on sovittu, että korkoavustusta maksetaan 31.10.1998 saakka.

1996 määräraha	5 000 000
1995 määräraha	33 300 000

48. *Puutarhayritysten korkoavustus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puutarhayrityksille myönnettävien korkoavustusten maksamiseen olemassa oleville lainoille sekä uusille suhdanelainoille luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain nojalla. Lisäksi määrärahaa saa käyttää korkoavustuksiin Kera Oy:n ja Arsenal Oy:n vastaaviin tarkoituksiin myöntämille lainoille. Lainoja saa hyväksyä korkotukilainoiksi niiden hakemusten perusteella, jotka on jätetty vuoden 1995 aikana, kuitenkin enintään 750 000 000 mk. Korkohyvityksen määrä on viiden ensimmäisen lainavuoden aikana 4 %-yksikköä.

Selvitysosa: Vuoden 1995 1 000 000 000 markan myöntövaltuutta ei EU:n hyväksymismenetelyn vuoksi ehditä käyttää kokonaisuudessaan vuoden 1995 aikana ja määräraha siirtynee lähes kokonaan käytettäväksi vuonna 1996.

Korkoavustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosittain seuraavasti:

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000- milj. mk
Vuoden 1995 korkotukilainoista	8	7	6	—
Vuoden 1996 korkotukilainoista	27	24	21	18
Yhteensä	35	31	27	18

1996 määräraha	5 000 000
1995 määräraha	40 000 000
1995 I lisämääräraha	—

49. *Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (osa EU) (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 229 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/94), maaseutuelinkeinolain (1295/90, muut. 805/93, 1092/93, 1093/93, 25/94 ja 1304/94) ja maatilalain (188/77) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/81 ja 511/85) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1996 korkotukilainoista saa hyväksyä enintään 850 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrakaa.

Selvitysoasa: Momentille 30.01.61 on varattu EU:n osuutta varten 500 000 mk korkotukea.

Maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain mukaisista korkotukilainoista maksetaan luottolaitoksille viisi prosenttiyksikköä kokonaiskorkoa alhaisempaa korkoa, kuitenkin vähintään kahden prosentin korkoa. Myöntämismuutosta on tarkoitus käyttää enintään 250 000 000 mk sellaisiin korkotukilainoihin, joiden korkotukea Euroopan maatalouden tuki- ja ohjausrahaston ohjausosasto osarahoittaa. EU maksaa korkotuesta puolet. Myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta, jonka arvioidaan olevan keskimäärin 9 %. Maatilalain mukaisille lainoille maksetaan korkohyvitystä lainansaajilta perittävän koron muutosten johdosta myöntövuodesta ja lainalajista riippuen keskimäärin 2,25—4 % lainojen maksamatta olevasta pääomasta. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämistä annetun lain mukaisten lainojen korkohyvitys on 2,25 %. Koko lainakanta huomioon ottaen korkohyvitystä maksetaan keskimäärin 4,2 % lainapääomasta. Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1994 lopussa yhteensä 5 075 124 050 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosittain seuraavasti:

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000- milj. mk
Vuoden 1996 korkotukilainoista	38	35	31	132
— josta EU:n osuus	0,5	0,5	0,5	12
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	203	188	174	955
Yhteensä	241	223	205	1 087

1996 määräraha	229 500 000
1995 määräraha	229 500 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	177 209 145

34. Muut maatalouden menot (osa EU)

40. *Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (osa EU)* (siirtomääräraha 3v)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavusta annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 1472/92) mukaisesti lähinnä neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen käyttösuunnitelmassa eriteltyihin toimintoihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittäminen	54 300 000
Kotieläinjalostuksen ja -neuvonnan kehittäminen	6 000 000
Maaseutuelinkeinojen rationalisoinnin kehittäminen	800 000
Puutarhatalouden kehittäminen	3 500 000
Luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen	2 400 000
Yhteensä	67 000 000

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Valtionapua myönnetään maaseudun neuvontajärjestöille maatilatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan kehittämiseen ja elinvoimaisen maaseudun säilyttämiseen yhteiskunnan kannalta tarpeellisenä pidettävällä tavalla. Maa- ja metsätalousministeriön toimesta laaditaan selvitys siitä, miten neuvonnan vaikutusmahdollisuudet ja alueelliset kehittämistarpeet huomioon ottaen valtionapu kohdennetaan asetettavien tavoitteiden mukaisesti. Maaseutuneuvonnan avaintulosalueet ovat:

1. maaseutuyritysten kilpailukyky ja sopeutuminen,
2. maaseutuelinkeinojen kilpailukykyyn vahvistaminen tuotteiden, palvelujen sekä tuotantotoiminnan laatua parantamalla,
3. maaseutuympäristön hoidon edistäminen,
4. maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen ja verkostotalouden kehittäminen sekä
5. neuvonnan ja tutkimuksen yhteistyön kehittäminen.

Avaintulosalueille määritellään alueellisiin tarpeisiin perustuvat, mitattavat tavoitteet vai-

kuttavuudelle yhdessä maaseutuelinkeinopiirin, metsäneuvonnan, tuottajaliiton, maakuntaliiton ja alueen tutkimuslaitosten kanssa. Tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi kehitetään seurantaa ja mittareita. Järjestöt ovat lisäksi asettaneet tulostavoitteita omalle tuottavuudelle ja taloudellisuudelle.

EU:n sosiaalirahaston varoin on tarkoitus tukea 5b- ja 6-ohjelmien toimintalinjaa 2; osaamisen tason nostaminen. Yritystoimintaa edistetään osaamista lisäämällä ja yhtenä toteuttajana ovat neuvontajärjestöt.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon käyttösuunnitelman kohdassa Kotieläinjalostuksen ja -neuvonnan kehittäminen 1 800 000 mk käytettäväksi Pohjois-Suomen kotieläinjalostustoimintaan siirtona momentilta 30.31.41.

Käyttösuunnitelman kohdasta Luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen käytetään 1 900 000 mk maaseutukeskusten ja niiden keskusjärjestöjen sekä vastaavien ruotsinkielisten järjestöjen antamaan luonnonmukaisen tuotannon neuvontaan.

1996 määräraha	67 000 000
1995 määräraha	75 000 000
1995 I lisämääräraha	—180 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	87 465 306

41. *Eräät korvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 13 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kasvinuojelulain (1203/94) 9 §:ssä, maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) 27 §:ssä, luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnan järjestämisestä annetun asetuksen (557/94), taimiaineistolain (1205/94) 15 §:ssä, rehulain (234/93) 22 §:ssä, lannoitelain (232/93) 18 §:ssä, siemenkauppalain (233/93) 20 §:ssä, kotieläinjalostuslain (794/93) 16 §:ssä, hevostalouselain (796/93) 16 §:ssä sekä maa- ja metsätalousministeriön kasvien laatuokituksen valvonnan järjestämisestä antamassa päätöksessä (4/95) tarkoitettujen palkkioiden ja korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kasvinuojeluaineiden ja rehun lisäaineiden ennakohyväksymiseen ja rekisteröimiseen liittyvistä EU:n edellyttämistä tarkastuksista aiheutuvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen ja Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatetta-

vista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain (356/95) 2 ja 3 §:stä johtuvien perunanviljelyn lisäkustannusten korvaamiseen sekä maidon ja maitotuotteiden viitemäärien vahvistamisesta annetun lain (355/94) 3 §:ssä tarkoitetun rekisterin pitämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä teurasruhojen luokitusta koskevista valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 mk siirtona momentille 30.83.21 muutettaessa eräitä ostopalveluita Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen virkatehtäviksi sekä lisäyksenä 700 000 mk kasvinsuojeluaineiden ja rehun lisäaineiden ennakkohyväksymiseen ja rekisteröimiseen liittyvien tarkastusten asiantuntijapalkkioiden siirtona momentilta 30.70.22.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Luonnonmukaisen tuotannon valvonta.	4 880 000
Rehu- ja lannoitelain mukaiset palkkiot ja korvaukset	800 000
Siemenkauppalain mukaiset palkkiot ja korvaukset	2 620 000
Kotieläinjalostus- ja hevostalouslain mukaiset palkkiot ja korvaukset	200 000
Teurasruhojen luokituksen valvonta...	1 400 000
Muut korvaukset	3 200 000
Yhteensä	13 100 000

1996 määräraha	13 100 000
1995 määräraha	4 200 000
1995 I lisämääräraha	4 300 000
1995 II lisämääräraha	700 000
1994 tilinpäätös	3 860 634

42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/76, muut. 1660/91 ja 1170/93) ja asetuksen (541/76) mukaisiin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien hukkakauran torjuntakorvausten maksamiseen.

1996 määräraha	200 000
1995 määräraha	200 000
1994 tilinpäätös	199 357

44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää totopeliasetuksen (236/95) 6 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, valtionavusta hevostalouden edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/92) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan sekä hevostalouslain (796/93) mukaisten menojen maksamiseen. Vuonna 1996 ei hyväksytä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtionosuutena kertyvän 23 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.70 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen 1 000 000 mk ja kun valtion osuudesta lisäksi vähennetään vuoden 1994 kolmannen lisätalousarvion momentin 30.34.44 selvitysosan perusteluihin viitaten 3 000 000 mk, valtion osuudesta jää tälle momentille 19 000 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen	2 000 000
Korkotuki	700 000
Avustus raviratojen rakentamiseen ja varustamiseen	2 400 000
Avustus hevostalouden tukemiseen	10 493 000
Palkintotuki ja muut avustukset	3 400 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot ..	7 000
Yhteensä	19 000 000

Aikaisemmin myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 500 000 mk vuonna 1997, 400 000 mk vuonna 1998, 300 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen yhteensä 200 000 mk.

1996 määräraha	19 000 000
1995 määräraha	18 000 000
1994 tilinpäätös.....	32 255 631

45. Valtionapu 4H-toimintaan

Momentille myönnetään 25 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus tukea myös lannoitesäkkien keräystoimintaa.

1996 määräraha	25 500 000
1995 määräraha	25 500 000
1994 tilinpäätös.....	27 200 000

(46.) Metsämarjojen ja sienien käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousar-

viosta ja sen määräraha otettu huomioon momentin 30.33.43 määrärahan laskelmissa.

47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen, kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen sekä siihen ja kasvigeeniresurssien säilyttämiseen ja käyttöön liittyvään tutkimukseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 3 500 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32.

1996 määräraha.....	4 500 000
1995 määräraha.....	4 300 000
1994 tilinpäätös.....	4 355 260

36. Kala-, riista- ja porotalous

25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.40.

1996 määräraha	6 000 000
1995 määräraha	4 000 000
1994 tilinpäätös	4 411 697

40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 35 407 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) muuttamiseksi siten, että riistanhoitomaksuina kertyvien varojen perusteella myönnettävää määrärahaa saadaan nykyistä laajemmin käyttää riistatalouden edistämistä tarkoitaviin menoihin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 295 060 vuosina 1992—1994 ja riistanhoitomaksun säilyttäminen edelleen 120 markan suuruisena. Vuonna 1996 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39. Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttö-tarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Metsästäjäin keskusjärjestön palkkaus- ja muut kulutusmenot	13 100 000
Riistanhoitopiirin palkkaus- ja muut kulutusmenot	12 700 000
Riistanhoitoyhdistyksen palkkaus- ja muut kulutusmenot	7 100 000
Metsästäjäin keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistyksen toiminnasta aiheutuvat sijoitusmenot.....	400 000
Riistanhoitotoimenpiteet, niihin liittyvä kokeilutoiminta sekä muu riistatalouden edistäminen	690 000
Metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuvat menot	1 417 000
Yhteensä	35 407 000

1996 määräraha	35 407 000
1995 määräraha	35 346 000
1994 tilinpäätös.....	32 268 315

41. *Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 6 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin.

1996 määräraha	21 300 000
1995 määräraha	21 300 000
1994 tilinpäätös.....	13 238 347

42. *Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen*

Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Korvauksen myöntämisperusteita on tarkoitettu tarkistaa.

1996 määräraha.....	8 000 000
1995 määräraha.....	4 000 000
1995 I lisämääräraha	2 700 000
1994 tilinpäätös	4 080 049

43. *Porotalouden edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää porotalouden koetoimintaan, jalostushirvaiden palkitsemiseen, porotaloudesta saatavien tuotteiden tuotekehittelyyn ja markkinointiin, Paliskuntain yhdistyksen palkkaus- ja muihin kulutusmenoihin sekä valtionapujen maksamiseen poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon valtakunnan rajalla.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Porotalouden koetoiminta.....	300 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen...	4 000 000
Poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito.....	3 200 000
Yhteensä	7 500 000

1996 määräraha	7 500 000
1995 määräraha	9 540 000
1994 tilinpäätös.....	10 030 000

44. *Tenojoen kalastuslupamaksut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1995 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavana osuutena noin 1 400 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 1996 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41.

1996 määräraha.....	1 400 000
1995 määräraha.....	2 375 000
1994 tilinpäätös	7 385 547

45. *Kalatalouden edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 890 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää kalastuslain (286/82, muut. 1355/93) 91 §:n perusteella enintään 45 042 000 mk vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin, kalastusaluetoiminnasta, kalastusalan järjestöjen toiminnasta, kalatalouden edistämisestä sekä valtiolle maksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja enintään 848 000 mk kalastuslain (503/51, muut. 759/72) 101 §:n perusteella kalavesien hoitoon, kalakantojen parantamiseen, kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen, kalavesien hoitoon liittyvään tutkimus- ja koetoimintaan sekä kalastuksenhoitomaksun perimisestä aiheutuvien kustannusten suorittamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1992—1994 oli pohjoisten kuntien osalta 28 263 kpl ja muun Suomen osalta 563 015 kpl ja että kalastuslain (503/51, muut. 909/77 ja 1068/88) 83 §:n mukainen pohjoisten kuntien kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus säilyttää 30 markan suuruisena ja

kalastuslain (286/82, muut. 1355/93) 88 §:n mukainen muun Suomen kalastuksenhoitomaksu on 80 markan suuruinen. Lisäksi on tarkoitus tehostaa kalastuksenhoitomaksun markkinointia. Lakien mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 45 890 000 mk. Vuonna 1996 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1996 määräraha	45 890 000
1995 määräraha	47 826 000
1994 tilinpäätös.....	48 307 126

46. *Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 66 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä aiheutuviin menoihin, EU:n sektorisuunnitelmien ja yhteisöaloitteiden sekä maatalouden ohjauksen ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien toimenpiteiden EU:n osuuden ja kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 20 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Euroopan unionin yhteisen ka-

lastuspolitiikan mukaisiin menoihin, joissa on otettu huomioon myös yhteisöaloitteista aiheutuvat menot, arvioidaan tarvittavan 56 000 000 mk vuonna 1996. Tästä EU:n osuutta arvioidaan olevan 36 000 000 mk ja kansallista rahoitusosuutta 20 000 000 mk. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän 35 000 000 mk kalatalouden tukemiseen ja momentille 12.30.01 1 000 000 mk kalatalouden interventioitoimitaan. EU:n tukiosuutta vastaavat menot 36 000 000 mk ja kansallinen tuki 20 000 000 mk on otettu huomioon määrärahan mitoituksessa. Määrärahaa käytetään myös kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/76, muut. 565/89) ja kalastusvakuutuslain (331/58, muut. 240/92) mukaisten sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein avustuksina kalan kuljetuksesta, kalatalouden tiedottamisesta, kalan käytön edistämisestä, kahdenvälisen kalastussopimusten nojalla myönnettyistä saaliskiintiöistä sekä muusta elinkeinokalatalouden edellytysten parantamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1996 näihin tarkoituksiin varataan 10 000 000 mk, joka jää kokonaan kansallisista varoista maksettavaksi.

Määrärahan arvioitu käyttö, milj. mk:

	Kansallinen osuus	EU:n osuus	Yhteensä
Sektorisuunnitelma	15,0	26,7	41,7
6-ohjelma.....	2,0	4,0	6,0
Yhteisöaloitteet.....	3,0	4,3	7,3
EMOTR:n toimenpiteet.....	—	1,0	1,0
Yhteensä	20,0	36,0	56,0
Kansalliset toimenpiteet.....	10,0	—	10,0
Yhteensä	30,0	36,0	66,0

Vuoden 1994 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 30 771 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 14 230 000

mk. Vesiviljelylainoja ei ollut. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000- milj. mk
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	0,55	0,43	0,32	0,22	0,40
Yhteensä	0,55	0,43	0,32	0,22	0,40

1996 määräraha	66 000 000
1995 määräraha	66 000 000
1995 II lisämääräraha.....	8 612 000
1994 tilinpäätös.....	41 133 856

77. *Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolam-

mikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

1996 määräraha	4 500 000
1995 määräraha	4 500 000
1994 tilinpäätös	2 500 000

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tutkimus ja tarkastus

(Luvut 30.38, 65, 70, 72, 76, 83 ja 84)

Selvitysosa: Hallinnonalan tutkimusta ohjataan ja rationalisoidaan siten, että se palvelee tehokkaasti päätöksentekoa, hallinnonalan tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita. EY:n tutkimus- ja kehittämissuunnitelmiin liittyvä kotimaan toiminta on organisoitu siten, että maa- ja metsätalousministeriö koordinoi ohjelmaa, joka sisältää maa-, metsä-, kotieläin-,

puutarha-, elintarvike- ja kalatalouden alktuotantoon, tuotantopanoksiin, jatkojalostukseen ja tuotteiden loppukäyttöön liittyvän tutkimuksen. Tarkastustoiminta ja sitä koskeva lainsäädäntö on harmonisoitu EU-lainsäädännön mukaisesti. Yksityiskohtaiset toiminnan tavoitteet on esitetty seuraavissa tutkimus- ja tarkastuslaitoksia koskevissa lukuperusteluissa.

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet.

Kalakantojen ja kalavesien tutkimuksen painoalueita ovat tärkeiden kalavarojen tilan tutkimus sekä ympäristömuutosten kalataloudelliset vaikutukset. Tärkeimmistä kalastuksen kohteena olevista lajeista tehdään kanta-arviot saalisennusteineen.

Elinkeinokalatalouden tutkimuksessa painotetaan uusien vesiviljelylajien ja -tuotteiden sekä vesiviljelyn haitallisten ympäristövaikutusten tutkimusta, jonka erityisenä tavoitteena on luoda tiedolliset edellytykset viljelyelinkeinojen rakenteelliselle monipuolistumiselle, kannattavuuden paranemiselle ja elinkeinojen toimintaedellytysten säilymiselle myös tiukentuvien ympäristövaatimusten vallitessa.

Riistan tutkimuksessa tuotetaan arviot riistakantojen runsaudesta mm. metsästyksen suunnittelun pohjaksi. Elinympäristötutkimuksissa

selvitetään erityisesti metsän ja viljelysympäristön rakenteen ja käytön vaikutuksia riistan hyvinvointiin. Lisäksi tutkitaan eräiden riistalajien aiheuttamien vahinkojen kehittymistä ja estämistä.

Porotutkimus painottuu jäkälälaidunten laidunnuskestävyyden ja poromäärien suhteen tutkimiseen. Tähän sisältyy myös eräiden erillisten pronhoitotoimien ekologisen kestävyyden selvittäminen ja tiedon tuottaminen sen parantamiseksi.

Vesiviljely. Uhanalaisten kantojen elvyttämisen tärkeimpinä kohteina ovat Perämereen laskevien vapaiden jokien lohi-, meritaimen- ja vaellussiikakannat. Rodunjälöstyksellä tuotetaan laadukasta kasvatusta aineistoa ruokakalanviljelyä varten. Luonnonravintoviljelykapasiteettia supistetaan edelleen. Tuloja lisätään välttämättä kuitenkin kilpailua yksityisen sektorin kanssa.

Vesiviljelyn tuotantomäärät ja yksikkökustannukset vuosina 1994—1996.

	Tuotantomäärä (litraa, kpl)			Yksikkökustannukset (mk/mätilitra tai mk/poikasyksikkö)		
	1994	1995	1996	1994	1995	1996
Mäti (litraa).....	5 306	6 300	6 000	5 367	3 016	2 926
Laitospoikaset, py 50 g, kpl.....	1 473 237	1 690 000	1 860 000	16,54	11,48	11,14
Luonnonravintopoikaset, py 5 g, kpl..	3 419 000	3 730 000	3 318 000	1,30	1,41	1,37

Taloudellisuustavoitteena on yksikkökustannusten alentaminen reaalisesti kolmella prosentilla vuonna 1996.

Tilastointi saatetaan yhdenmukaiseksi EU-järjestelmän kanssa.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kustannusten, tulojen ja henkilötövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	1994		1995		1996		1996 htv
	milj. mk kust.	tulot	milj. mk kust.	tulot	milj. mk kust.	tulot	
Kalakantojen ja kalavesien tutkimus.....	42,7	0,9	39,3	1,0	39,3	1,1	93
Elinkeinokalatalouden tutkimus.....	16,5	0,4	14,1	1,0	14,4	0,9	43
Riistantutkimus.....	8,5		9,1		9,3	0,1	21
Porotutkimus.....	3,0		2,6		2,9		4
Vesiviljely.....	63,1	6,1	49,7	5,4	49,3	6,0	96
— Uhanalaisten kalakantojen ja luonnon monimuotoisuuden ylläpito.....	9,9		7,5		9,9		
— Inarin alueen hoito.....	9,9		5,5		5,4		
— Tornionjoen hoito.....	7,6		7,0		6,9		
— Tuotanto tutk. ja jalostusta varten.....	4,2		7,5		7,9		
— Muu tuotanto.....	25,6	6,1	16,4	5,4	12,7	6,0	
— Sopimusviljely.....	5,9		5,9		6,5		
Tilastotoimi.....	5,7		4,8		4,9	0,1	12
Yhteensä	139,5	7,4	119,6	7,3	120,1	8,3	269

Vuonna 1995 siirrytty kiinteistöjen osalta pääomakustannuksista vuokriin.
Vuonna 1994 vesiviljelyn tulot sisältävät vuokratuloja.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 73 219 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta saa käyttää uhanalaisten kalojen mädin ja poikasten myynnin hintojen alentamiseen enintään 500 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu nettomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina 2 300 000 mk, EU-tutkimushankkeiden rahoitusosuutena 300 000 mk ja vesiviljelytuotteiden myyntituloina 6 000 000 mk sekä 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 12 181 000 mk ja vähennyksenä 2 065 000 mk Inarijärven säännöstelystä aiheutuvien kalataloudellisten hoito- ja tarkkailuvelvoitemenojen siirtona momentille 30.85.22. Lohjan kaupun-

gilta vuokratassa kiinteistössä sijainneen Porlan kalanviljelylaitoksen toiminta on lakkautettu.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	81 819 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	7 560 000
Muut toimintamenot.....	74 259 000
Bruttotulot.....	8 600 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	8 300 000
— muut suoritteet.....	8 300 000
Muut tulot.....	300 000
Nettomenot.....	73 219 000
1996 määräraha.....	73 219 000
1995 määräraha.....	79 079 000
1994 tilinpäätös.....	70 075 000

24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunnastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalkantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1996 määräraha	7 000 000
1995 määräraha	6 000 000
1994 tilinpäätös	7 328 000

74. *Kalanviljelylaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Inarin kalanviljelylaitos, Inari				7 835 000	6 000 000
— talonrakennustyöt.....	4 812	17 400	3 616		
— maa- ja vesirakennustyöt.....		4 900			
2. Kalanviljelylaitosten suunnittelu ja peruskorjaus					1 000 000
				Yhteensä	7 000 000

Selvitysosa: 1. Inarin kalanviljelylaitoksen peruskorjauksen kokonaiskustannusarvio on 22 300 000 mk. Tämän momentin määrärahaa hankkeeseen käytetään yhteensä 14 000 000 mk. Hankkeen loppurahoitus on tarkoitus toteuttaa työllisyysvaroin. Hankkeen toteutukseen on myönnetty varoja yhteensä 7 835 000 mk, josta työllisyysvaroja 1 490 000 mk.

1996 määräraha	7 000 000
1995 määräraha	7 300 000
1994 tilinpäätös.....	24 500 000

(75.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 28.64.75.

1995 määräraha	2 000 000
1994 tilinpäätös	5 159 000

65. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut Geodeettiselle laitokselle alustavasti seuraavat toiminnalliset päätavoitteet:

Tutkimustoiminnan ensisijaisena tavoitteena on tehostaa laitoksen tutkimustoimintaa siten, että laitos tekee ajankohtaista kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta geodesian, fotogrammetrian ja kaukokartoituksen, kartografian ja geoinformatiikan sekä painovoimamittauksen tutkimusaloilla. Laitoksen tulee myös harjoittaa yhteistyötä ulkomaisten ja kotimaisten tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Lisäksi laitos pyrkii aktiivisesti osallistumaan Euroopan unionin rahoittamiin tutkimushankkeisiin.

Mittaus- ja havaintotoiminnassa päähuomio kiinnitetään:

— Metsähovin tutkimusaseman toimintaan kansainvälisenä satelliittien havainto- ja seuranta-asemana sekä maankuoren liikkeiden rekisteröintiasemana;

— kansallisen GPS-seuranta- ja tukiverkon ylläpitoon;

— kolmannen tarkkavaaituksen kenttätöihin ja painovoimamittauksiin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 873 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu netto-määrärahaksi. Määrärahan mitoituksessa tuloina on otettu huomioon tutkimushankkeisiin EU:lta saatavat tulot. Tulot on merkitty momentille 12.30.65. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 1 512 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	15 173 000
Bruttotulot, muut tulot	300 000
Nettomenot.....	14 873 000

1996 määräraha	14 873 000
1995 määräraha	14 512 000
1994 tilinpäätös.....	13 672 000

(74.) *Talorakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	400 000
1994 tilinpäätös.....	11 397 000

70. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

Maatalouden tutkimuskeskuksen tutkimustoiminnan tulee tulosalueillaan *elintarvike-, eläin-, peltokasvi-, puutarha-, teknologia- ja ympäristöntutkimus* toteuttaa ministeriön maataloudelliselle tutkimukselle asetettuja yleistavoitteita ja tehdä tutkimusta, joka edistää maa- ja puutarhatalouden ja elintarviketalouden tuotavuuden sekä kilpailukyvyyn parantamista Suomen luontaisia edellytyksiä ja luonnonvaroja hyödyntäen ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittaen. Samalla tutkimuksissa kiinnitetään huomiota elintarvikkeiden terveellisyyteen ja laatuun.

Tutkimuksen avulla kehitetään myös uusia tuotantovaihtoehtoja sekä bioenergian ja muun non food-raaka-aineen tuotantoa ja käyttöä elintarviketuotannon kannalta ylimääräisen peltoalan hyödyntämiseksi.

Tutkimusohjelmien ja -projektien tavoitteet sovitetään maataloudellisen tutkimuksen neuvottelukunnan muistioihin ja ohjeisiin, ympäristö-energia-luonnonvarat-sektoritutkimuksen muistioihin sekä EU:n IV puiteohjelman FAIR painotuksiin. Kotimaisen tutkimusyhteistyön kehittämiseksi muiden tutkimuslaitosten ja yritystoiminnan kanssa huolehditaan.

Tutkimustoiminnan tuloksellisuutta arvioidessaan maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota tutkimuksen tieteellisen tason lisäksi tuloksiin innovaatioiden, neuvonnan ja yritystoiminnan kannalta.

Maatalouden tutkimuskeskuksen organisaatiorakennetta kehitetään mm. alueyksiköitä vähentämällä opetusministeriön tutkimusasemaryhmän muistioon sekä maa- ja metsätalousministeriön kanssa solmittuun tulossopimukseen perustuen. MTT:n kansainvälisen arvioinnin perusteella valmistellaan muita välttämättömäksi arvioituja rationalisointitoimenpiteitä.

Maatalouden tutkimuskeskuksen tulojen, menojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille vuonna 1996 seuraavasti:

	Tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilötyö- vuodet
Peltokasvitutkimus....	4	50	235
Puutarhatutkimus.....	2	26	115
Eläintutkimus.....	5	43	181
Elintarviketutkimus ...	4	13	63
Ympäristöntutkimus ..	—	11	47
Teknologiatutkimus...	2	12	55
Tukipalvelut	7	14	62
Yhteensä	24	169	758

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 25 milj. mk, jolla arvioidaan voitavan palkata noin 154 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 140 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu nettomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimussopimustoiminnasta kertyvinä tuloina 5 000 000 mk, harjoittelijoiden asuntojen ja vierastilojen vuokratuloina 100 000 mk, 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 22 158 000 mk ja vähennyksenä EU:n tutkimushankkeiden EU:n rahoitusosuutena 250 000 mk sekä lisäyksenä 5 000 000 mk tutkimussopimustoiminnan menojen siirtona momentilta 30.70.28 ja 450 000 mk aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkatun kahden henkilötövuoden palkkausmenoina. Puutarhakasvien jalostusmaksuina kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	146 050 000
Bruttotulot, muut tulot	6 050 000
<hr/>	
Nettomenot	140 000 000
1996 määräraha	140 000 000
1995 määräraha	139 119 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	132 392 000

22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (792/95) 18 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 11 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 700 000 mk kasvinsuojeluaineiden ja rehun lisäaineiden enakkohyväksymiseen ja rekisteröimiseen liittyvien menojen siirtona momentille 30.34.41. Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perus-

teella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1996 määräraha	2 000 000
1995 määräraha	2 700 000
1994 tilinpäätös	2 810 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 210 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 80 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen hevossairaalan osalta 60 000 mk, maatalouden sääpalvelun osalta 740 000 mk ja valiotaimituotannon osalta 115 000 mk, yhteensä enintään 915 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70. Määrärahassa on vähennyksenä otettu huomioon tutkimussopimustoiminnasta aiheutuvien menojen siirto 5 000 000 mk momentille 30.70.21. Hevossairaala täydentää yksityistä palveluvalikoimaa tarjoamalla erityisosaamiseen ja tutkimukseen perustuvia sairaalapalveluita. Valiotaimituotannolla tehostetaan taimituotantoa, estetään vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä ja turvataan ilmasto-olosuhteisiimme sopeutetun emotaimiston saatavuus viherrakentamisen tarpeisiin. Maatalouden sääpalvelu tuottaa ajantasaisista säätietao ja toimenpidesuosituksia tuottajille. Toiminnan avulla voidaan ennustaa kasvitautien ja tuhoeläinten leviämistä sekä parantaa näin satotasoa ja laatua. Ajantasaisen tiedon ansiosta lannoituksen aiheuttama ympäristön kuormitus alenee. Ilmatieteen laitoksen nettobudjetoidulle momentille 31.50.21 kertyvistä sääpalvelumaksujen tuotosta tuloutetaan maatalouden palvelujen osuus momentille 12.30.70.

1996 määräraha	20 210 000
1995 määräraha	16 800 000
1994 tilinpäätös	14 144 670

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 850 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
Jokioisten kartano, Jokioinen					
— hoitotekniikan tutkimusnavetta: Minkion maatalousoppilaitoksen navetan peruskorjaus, laajennus ja aluetyöt..	3 986	14 000	3 512	150 000	6 850 000
				Yhteensä	6 850 000

Selvitysosa: Tutkimuskeskuksen nykyiseen navettakantaan kuuluu lehmien hoitotilana oleva 105 vuotta vanha navetta, joka sijaitsee Jokioisten keskustassa. Toiminnallisesti ja ympäristön kannalta sijainti on vaikea mm. hajuhaittojen ja kohtuullisen vilkkaan läpikulkuliikenteen takia. Vanhat rakenteet eivät ole muunneltavissa nykyaikaisen eläintenhoidon edellyttämän tutkimuksen tarpeisiin. Ehdotettu hoitotekniikan navetta toteutuisi Minkiossa maatalousoppilaitoksen lakkauttamisen vuoksi tyhjilleen jääneen navetan peruskorjauksella ja laajennuksella.

1996 määräraha.....	6 850 000
1995 määräraha.....	1 500 000
1995 I lisämääräraha	7 600 000
1994 tilinpäätös	1 740 000

77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha.....	100 000
1995 määräraha.....	100 000
1994 tilinpäätös	100 000

72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle seuraavat tavoitteet:

Maatalouspolitiikan alueella laitos tutkii maaseudun kehittämissstrategioita ja politiikkavaihtoehtoja sekä tekee ministeriön päätöksentekoa välittömästi palvelevaa selvitystyötä. EU-tilanteeseen liittyvää tutkimusta jatketaan erityisesti maatalouden rakennekehityksen ja markkinahintojen muutosten vaikutusten selvittämiseksi.

Maatilyritysten tutkimusalueella laitos selvittää monialaisten maatilyritysten sekä puutarhayritysten taloudellisia tuloksia ja kustannustekijöitä sekä selkiinntää tutkimuksen avulla tulokäsitemistöä.

Maatilyritysten laskentatoimen alueella laitos valmistee EU:n edellyttämän FADN-kirjanpitojärjestelmän mukaiseen tyyppiluokitusjärjestelmään siirtymisen. Laitos valmistautuu myös kirjanpitolaitoksen ja perusaineiston laajen-

tamiseen maa- ja puutarhatalouden, metsätalouden ja muun maatilalla tapahtuvan pienyrityksen osalta.

Ympäristötalouden tutkimusalueella keskeiset tutkimuskokonaisuudet ovat maatalouden tuotantovaihtoehtojen ympäristötaloudellisten vaikutusten selvittäminen ja ravinnetaseen kehittäminen. Laitos selvittää käyttöön otettavan ympäristötuen vaikutusta ja kehittämistarpeita.

Edellä mainittujen tavoitteiden toteutumista tukee ratkaisevalla tavalla laitoksen osallistuminen maa- ja puutarhatalouden EU-sopeutumisen taloudellisia vaikutuksia selvittävään MATEUS-tutkimusohjelmaan. Ohjelma toteutetaan vuosina 1995—1999 maa- ja metsätalousministeriön koordinoimana useiden eri tutkimuslaitosten yhteistyönä.

Tutkimuslaitos toimii eri tutkimusalueillaan läheisessä yhteistyössä muiden maaseutuyritysten taloudellisia kysymyksiä selvittävien tutkimuslaitosten, maatilyritysten neuvontajärjestö-

jen, ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen kanssa.

Tutkimustoiminnan tuloksellisuutta arvioi-
dessaan ministeriö kiinnittää huomiota tutki-
muksen tieteellisen tason lisäksi tuloksiin mi-
nisteriön maatalouspolitiikan, maatilayritysten
taloutta koskevien tilastointi- ja neuvontajär-
jestelmien kehittämisen sekä maatilayritysten
taloudellisen neuvonnan kannalta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 870 000 mk.

Laitokseen voidaan perustaa ylijohtajan virka
(A30).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon 1.5.1995 tapahtuneen organi-
saatiomuutoksen johdosta kiinteistölaitokselle

maksettavien vuokrien määränä 934 000 mk.
Määrärahasta on tarkoitus käyttää kirjanpito-
aineiston hankintaan noin 3 000 000 mk ja
kirjanpitolietojen toimittamiseen Euroopan
unionille noin 770 000 mk, jotka EU korvaa
kokonaan. Tulot on merkitty momentille
12.30.04. Maksulliseen palvelutoimintaan on
tarkoitus käyttää noin 30 000 mk. Vastaavia
tuloja on momentilla 12.30.72. Perustettavan
ylijohtajan viran johdosta lakkautetaan osas-
tonjohtajan virka (A 29).

1996 määräraha	11 870 000
1995 määräraha	11 200 000
1995 I lisämääräraha	800 000
1994 tilinpäätös	11 124 000

76. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on
vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen
asettanut alustavasti Metsäntutkimuslaitokselle
seuraavat tulos- ja toimintatavoitteet.

Tutkimus: Vuonna 1996 tutkimuksen paino-
aloja ovat

- metsien terveydentila
- metsäluonnon monimuotoisuus
- metsän eri käyttömuotojen yhteensovitta-
minen ja
- puuvarojen käyttömahdollisuudet.

Painoalojen tutkimushankkeet on koottu tut-
kimusohjelmiksi. Metsäluonnon monimuotoi-
suuden tutkimusohjelma liitetään osaksi sekto-
rirajat ylittävään, monitieteelliseen luonnon mo-
nimuotoisuus -tutkimusohjelmaan. Metsätalou-
den toimenpiteiden ympäristövaikutuksia tutki-
va useiden tutkimusorganisaatioiden yhteinen
tutkimusohjelma käynnistetään vuoden alusta.
Tutkimushankkeissa kiinnitetään lisäksi erityis-
tä huomiota maaseudun elinvoimaisuutta ja
työllisyyttä tukevien näkökohtien selvittämise-
seen.

Kansainvälisiin sopimuksiin ja Suomen EU-
jäsenyyteen perustuva metsäympäristön seuran-
tajärjestelmä kehitetään sopimusten edellyttä-
mälle tasolle.

Tutkimusmetsät: Tutkimusmetsien toiminta
jaetaan tutkimuksen avustamiseen, tutkimus-
reservin hoitoon ja perusrakenteen ylläpitoon.
Tutkimusta avustavan toiminnan osuutta mo-

nipuolistetaan ja lisätään, jolloin sen osuus
tulosalueen kokonaiskustannuksista on noin
25 %. Tutkimusreservin hoidon eli varsinaisen
metsätalouden taloudellisuus nousee, jolloin sen
osuus tulosalueen kokonaiskustannuksista on
noin 50 %. Perusrakenteen ylläpito pysyy edel-
lisen vuoden tasolla.

Asiakasrahoitteinen toiminta: Asiakasrahoite-
teisen eli maksullisen palvelutoiminnan liike-
vaihdon tulostavoitetta nostetaan 20 %. Toi-
minnan kannattavuus pysyy ennallaan. Toimin-
taa suunnataan enemmän tutkimusta täydentä-
vien tilaustutkimusten suorittamiseen.

Tukipalvelut: Tulosalueen tehtävänä on tuot-
taa laitoksen ja varsinaisten tulosalueiden tar-
vitsemat yleis-, talous-, henkilöstö- ja tietohal-
lintopalvelut. Palvelujen tuottavuus nousee 2 %.

Alueellisilla tutkimusasemilla sekä tutkimus-
ja luonnonsuojelualueilla toteutettavan toimin-
nan kustannusten arvioidaan olevan 53 % ko-
konaiskustannuksista, tulojen 96 % kokonais-
tuloista sekä henkilötövuosien 53 % työpanok-
sen kokonaismäärästä.

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan
käytössä lisäksi 43 milj. mk, jolla arvioidaan
voitavan palkata 185 henkilötövuotta vastaava
henkilöstö.

Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenojen,
tulojen ja henkilötövuosien arvioidaan jakau-
tuvan tulosalueille vuonna 1996 seuraavasti,
milj. mk:

Tulosalue	Netto- menot	Tulot	Htv
Tutkimus	97,5	—	478
Tutkimusmetsät	18,5	16,3	92
Asiakasrahoitteinen toiminta	1,8	3,0	3
Tukipalvelut	46,5	—	127
Yhteensä	164,3	19,3	700

Asiakasrahoitteisen toiminnan henkilöstön määrä vastaa 7 henkilötyövuotta, josta 3 henkilötyövuotta katetaan laitoksen toimintamenoilla.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 164 331 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n tutkimushankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavan asiakasrahoitteisen toiminnan tuloina 3 000 000 mk, EU-tutkimushankkeiden rahoitusosuutena 1 500 000 mk ja 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 15 154 000 mk. Muut kuin asiakasrahoitteisesta toiminnasta saatavat tulot on merkitty momentille 12.30.76.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	168 831 000
Asiakasrahoitteisen toiminnan erillismenot	1 800 000
Muut toimintamenot	167 031 000
Bruttotulot	4 500 000
Asiakasrahoitteisen toiminnan tulot ...	3 000 000
Muut tulot	1 500 000
Nettomenot	164 331 000

1996 määräraha	164 331 000
1995 määräraha	156 210 000
1994 tilinpäätös	155 598 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Vantaan Jokiniemen keskusyksikön toimitilat, II vaihe		27 000		3 336 000	10 000 000
— keskuslaboratorion laajennus, lisärakennus ja muutostyöt	1 248	18 300	14 663		
— rak. 8 peruskorjaus	1 277	8 700	6 813		
2. Pienet korjaustyöt					1 500 000
Yhteensä					11 500 000

Selvitysosa: 1. Hankkeen suunnittelu on käynnissä. Hankkeelle myönnettävästä määrärahasta 500 000 mk on tarkoitettu rakennus 8:n peruskorjaukseen. Keskuslaboratorion muutostöiden osuus on 118 hym². Peruskorjattavan rakennus 8:n hyötyala 1 277 hym² on korjattava hyötyala. Hankkeen kokonaiskustannus arvonlisäveroineen on 32 900 000 mk, josta rakennus 8 peruskorjauksen osuus on 10 600 000 mk.

2. Hanke sisältää Metsäntutkimuslaitoksen korjaushuollossa olevien rakennusten pienet korjaustyöt.

1996 määräraha	11 500 000
1995 määräraha	11 500 000
1994 tilinpäätös	7 960 000

77. *Metsien perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuk-

sesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha.....	1 000 000
1995 määräraha.....	800 000
1994 tilinpäätös.....	900 000

83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävänä on tarkastuskeskuksesta annetun lain (1201/92) mukaan tarkastaa ja valvoa maatalouden tuotantopanosten ja kasvialkuperäisten maataloustuotteiden tuotantoa sekä niiden laatua ja käyttökelpoisuutta sekä torjua kasvintuhoojia. Kasvinsuojelun ja mainitun valvonnan tulee olla EU:n säännösten mukaan järjestetty.

Tarkastuskeskuksen tehtävänä on myös huolehtia EU:n luonnonmukaisesta tuotannosta annetun asetuksen (2092/91/ETY) edellyttämästä tarkastuksesta ja valvonnasta. Vuoden 1995 alusta maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt tarkastuskeskuksen huolehtimaan EU:n puutarhatuotteiden markkinaorganisaatiota koskevassa asetuksessa (1035/72/ETY) edellytetyistä kasvisten laatuluokituksen valvonnasta. Vuoden 1995 alusta tarkastuskeskuksen tehtäväksi siirrettiin Valtion viljavaraston viljalaboratorion tehtävät.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen ja maassa leviämisen estäminen; maatalous- ja puutarhatuotannossa käytettävän kasvilisäysaineistojen ja muun tarkastuskeskuksen toimialaan kuuluvan tarkastuksen ja valvonnan mittaaminen ja suorittaminen niin, että valvonnan piiriin kuuluvien tuotteiden laatu ja kasvinterveys säilyy ennen Euroopan unioniin liittymistä vallinneella hyvällä tasolla.

Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulee osallistua ja vaikuttaa ministeriön kanssa sovitavan toimintapolitiikan mukaisesti sen toimialaan kuuluvien säännösten valmisteluun EU:n asianomaisissa toimitelmissä.

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuustavoite ja tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

Tunnuslukutaulukkojen yhdistelmä

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot.....	23 141	29 515	36 042
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	15 634	15 158	19 340
Käyttäjäämä.....	7 507	14 357	16 702
% tuloista.....	32	49	46
Osuus yhteiskustannuksista.....	5 033	3 509	3 565
Ylijäämä.....	2 474	10 848	13 137
% tuloista.....	11	37	36
Mse-piirien menot ja MTT:n osuus torj.aineverosta.	4 453	4 200	3 700
Ostopalvelukset mom. 30.34.41.....	2 008	6 024	7 972
Ylijäämä.....	-3 987	624	1 465
% tuloista.....	-17	2	4
Laskennalliset kustannuserät.....	4 238	1 873	1 397
Ylijäämä.....	-8 225	-1 249	68
% tuloista.....	-36	-4	0
Maksullisen toiminnan kustannukset yhteensä.....	31 366	30 764	35 974
Kustannusvastaavuus % (tulot % kustannuksista) ..	74	96	100
Investoinnit.....	930	1 395	1 300
% tuloista.....	4	5	4

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 3 156 000 mk sekä lisäyksenä 1 200 000 mk kahdeksan henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 30.01.23 ja 500 000 mk siemenperunakeskuksen tuotantoalueella tarpeellisen valvonnan uudelleenjärjestelyn johdos-

ta tarvittavien kahden henkilön toimintamenojen siirtona momentilta 30.34.41. Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen toiminnan (ml. torjunta-ainetarkastukset) menoihin 22 905 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1996 määräraha	35 000 000
1995 määräraha	32 248 000
1994 tilinpäätös.....	27 575 000

84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan johtotehtävät siirtyivät EU-jäsenyyden myötä laitoksen tehtäväksi. Laitokselle kuuluvan elintarvikevalvonnan keskeisenä tavoitteena tulee olemaan toimintaa säätelevien hygienialakien mukaisen viranomaisvalvonnan toimivuuden varmistaminen sekä hygienialakien tarkoitamien laboratoriodien hyväksymisen ja menetelmäohjeistuksen loppuunsaattaminen.

Sisämarkkinakaupan mukanaan tuomien riskien hallitsemiseksi ja maamme hyvän eläintautitilanteen säilyttämiseksi eläintautien vastustamisessa keskeisenä tavoitteena on riittävän

laajan ja tehokkaan seurantajärjestelmän luominen.

Eläintautien tutkimuksessa tavoitteena on lisäksi täyttää EU:n edellyttämän kansallisen referenssilaboratorion toimintavaatimukset sekä varmistaa toimialaan liittyvien diagnostisten palvelujen riittävä saatavuus.

Toiminnan tuottavuutta ja taloudellisuutta sekä maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuutta parannetaan.

Maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelussa on otettu huomioon sen vaikutus eläintautitilanteen seurantaan ja tutkimukseen sekä elintarvikevalvontaan ja sitä kautta ihmisten ja eläinten terveyteen.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot	23 211	24 500	24 500
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	20 617	22 550	23 400
Käyttäjäämä	2 594	1 950	1 100
— % tuloista	11	8	4
Osuus yhteiskustannuksista	973	1 001	985
Ylijäämä	1 622	949	115
— % tuloista	7	4	0,5
Investoinnit.....	200	150	250
— % tuloista	1	1	1
Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot	34 103	30 000	29 500
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	33 583	29 520	28 090
Käyttäjäämä	520	480	1 410
— % tuloista	2	2	5
Osuus yhteiskustannuksista	1 937	1 925	1 840
Alijäämä	1 417	1 445	430
— % tuloista	—4	—5	—1
Investoinnit.....	960	1 300	1 700
— % tuloista	3	4	6

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 63 404 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 5 653 000 mk ja vähennyksenä 295 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentille 30.01.21 sekä lisäyksenä 1 000 000 mk EU-ohjelmatukien edellyttämien tarkastusten toteuttamiseksi. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84. Liiketaloudellisin perustein määräytyvien hintojen alentaminen on tarpeen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen perustoiminnan tukemiseksi erityisesti hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien osalta, jotta laitokselle voidaan turvata yleisen edun vaatiman eläintautiseurannan kannalta riittävä näyttemateriaalin saanti sekä mahdollisimman laaja terveystarkkailuohjelmiin liittyminen. Kyseiset tutkimukset ja terveystarkkailuohjelmat ovat erittäin tärkeitä koko maan eläintautitilanteen seurannan ja eläintautien vastustamisen kannalta.

1996 määräraha	63 404 000
1995 määräraha	61 869 000
1994 tilinpäätös	52 205 000

22. *Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 927 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Toiminnasta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.84 kertyvillä eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastusmaksuilla.

1996 määräraha	21 927 000
1995 määräraha	21 927 000
1995 I lisämääräraha	-
1994 tilinpäätös	23 927 000

28. *Rokotteet ja seerumit* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaisten rokotteiden ja seerumeiden hankinnasta ja testauksesta sekä rokotteiden ja seerumeiden valmistuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

1996 määräraha	14 100 000
1995 määräraha	14 100 000
1994 tilinpäätös	20 264 573

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää laitoksen toimintojen yhdistämisen edellyttämän lisärakennuksen suunnittelun jatkamiseen ja rakentamisen aloittamiseen. Hankkeen hyötypinta-ala on 1 762 m² ja kustannusarvio 20 600 000 mk eli 11 691 mk/m².

Selvitysosa: Uudisrakennuksen suunnittelun aloittamiseen on aiemmin myönnetty 2 523 000 mk.

1996 määräraha	2 000 000
1995 määräraha	6 120 000
1994 tilinpäätös	8 700 000

85. Vesivarojen käyttö ja hoito (osa EU)

Selvitysosa: Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon menot mukaan lukien vedenhankinnan ja viemäröinnin tukemiseen käytettävät määrarahat. Lisäksi tähän lukuun on budjetoitu peruskuivatuksen tukemiseen käytettävät määrarahat. Vesivarojen käyttö- ja hoitotehtäviin käytetään tämän luvun toimintamäärärahoista 19 henkilötyövuotta vastaava työpanos. Pysyväisluonteisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleiset toimintamenot

on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvuissa 35.26 ja 35.27. Näiden lukujen toimintamäärärahoja arvioidaan käytettävän maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueella alueellisissa ympäristökeskuksissa 210 henkilötyövuotta vastaavasti ja Suomen ympäristökeskuksessa 40 henkilötyövuotta vastaavasti. Nämä henkilövoimavarat on otettu huomioon ympäristöministeriön hallinnonalan henkilötyövuosien enimmäismäärässä. Maa- ja metsätalo-

usministeriön tehtäväalueen menojen osuudeksi ympäristöministeriön pääluokan toimintamenoista arvioidaan alueellisissa ympäristökeskuksissa 46 000 000 mk ja Suomen ympäristökeskuksessa 13 000 000 mk. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa ympäristöhallinnolle oman tehtäväalueensa tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Tehtävien edellyttämät ympäristöministeriön pääluokassa budjetoidut voimavarat yhteensovitaan yksityiskohtaisemmin ympäristöministeriön kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut *alueellisille ympäristökeskuksille* seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Suunnataan yhdyskuntien vesihuollon rahoitustukea siten, että vuoden 1996 aikana saadaan sekä keskitetyn vedenhankinnan että viemäröinnin piiriin 30 000 henkilöä.

— Saatetaan haja-asutusalueilla 3 000 talouden vesihuolto tyydyttävään kuntoon.

— Lisätään pohjaveden osuutta koko maan talousveden käytössä noin yhdellä prosenttiyksiköllä.

— Huolehditaan patoturvallisuudesta, säännöstelyjen vesistöjen juoksutuksista sekä tulvien torjunnasta suunnitelmallisesti ja taloudellisesti pyrkien ennakoita välttämään häiriötilanteet. Tarkistetaan tulville altteimpien vesistöjen tulvantorjuntasuunnitelmat.

— Huolehditaan siitä, että vesistö- ja peruskuivatustöiden toteutuksessa saavutetaan mahdollisimman hyvä kokonaistulos. Kehitetään säännöstelyjen ja muiden vesistöhankeiden käyttöä sekä tarkistetaan tarvittaessa niiden lupia.

— Arvioidaan valtiolle määrättyjen hoito- ja tarkkailuvelvoitteiden tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus ja laaditaan velvoitetöiden kehittämissuunnitelmat tärkeimmille vesistöille.

— Saatetaan Kyrönjoen jäljellä olevat vesistötyöt valmiiksi mahdollisimman nopeasti vesioikeudellisten lupien tultua lainvoimaisiksi.

— Huolehditaan Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen tulvasuojelutyön vesioikeuskäsittelyssä mahdollisesti tarvittavista lisäselvityksistä.

— Edistetään vesistö- ja vesihuoltohankkeiden rahoitusmahdollisuuksia ja toteutusta EU:n tuella toteutettavien ohjelmien puitteissa.

— Kehitetään rakentamistoiminnan laatua ja parannetaan taloudellisuutta vähintään 1,5 % vuodessa.

— Kehitetään tulosohjauksen ja siihen kuuluvan seurannan toimivuutta ja selkeyttä.

Maa- ja metsätalousministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut *Suomen ympäristökeskukselle* seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Kehitetään vesihuollon valtakunnallisia rekistereitä, menetelmiä sekä suunnitteluperusteita.

— Kehitetään vesistöjen käytön ja hoidon tietojärjestelmiä sekä vaikutusten arviointia ja päätöksentekoa tukevia menetelmiä.

— Kehitetään valtiolle määrättyjen hoito- ja tarkkailuvelvoitteiden tuloksellisuutta ja sen arviointia.

— Käynnistetään laatujärjestelmän kehittäminen vesistö- ja peruskuivatustöiden suunnittelun parantamiseksi.

— Tuetaan alueellisia ympäristökeskuksia rakentamisen ja kunnossapidon laatujärjestelmän käyttöönotossa sekä kehitetään rakentamistoiminnan taloudellisuutta kuvaavia tunnuslukuja.

— Tuotetaan alueellisille ympäristökeskuksille vesivarojen käytön ja hoidon suunnittelu- ja asiantuntijapalveluja.

— Avustetaan ministeriötä valtakunnallisissa vesivaratöissä, EU-tehtävissä ja kansainvälisessä toiminnassa.

— Kootaan vesivarojen käytön ja hoidon tulosohjauksessa tarvittavat seurantatiedot ja -raportit yhteistoiminnassa alueellisten ympäristökeskusten kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut *maaseutuelinkeinoille* alustavaksi tulostavoitteeksi tukea peruskuivatuksen parantamista salaojituksen vaatimuksia vastaavaksi 2 200 peltohehtaarin alalla, jotta kasvukausi voidaan täysitehoisesti hyödyntää, viljelykustannuksia alentaa ja kiintoaineiden huuhtoutumista vähentää.

Momenttien 30.85.48, 77 ja 83 määrärahoilla tuettavien tai toteutettavien investointien välittömäksi työllisyysvaikutukseksi arvioidaan noin 270 henkilötyövuotta. Momenttien 30.85.30 ja 31 määrärahoilla tuettavien yhdyskuntien vesihuoltoinvestointien välittömäksi työllisyysvaikutukseksi arvioidaan noin 700 henkilötyövuotta.

22. *Vesivarojen käytön ja hoidon menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviin erillismenoihin sekä enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötoiminta	2 200 000
Vesistöjen käytön ja hoidon kehittäminen	500 000
Vesihuollon kehittäminen	2 700 000
Valtion säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	800 000
Valtion kompensatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet	4 500 000
Inarijärven säännöstelystä aiheutuvat hoitotoimenpiteet	4 300 000
Yhteensä	15 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 2 065 000 mk siirtona momentilta 30.38.21 Inarijärven säännöstelystä aiheutuvien kalataloudellisten hoito- ja tarkkailuvelvoitteiden menoina sekä 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta 547 000 mk kiinteistölaitokselle maksettavien Sarmijärven kalanviljelylaitoksen vuokrien määränä.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	12 000 000
1994 tilinpäätös	13 962 000

	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000- milj. mk
Vuoden 1996 korkotukilainoista	2,3	3,8	3,6	11,8
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	18,5	15,5	13,5	24,4
Yhteensä	20,8	19,3	17,1	36,2

1996 määräraha	19 000 000
1995 määräraha	22 000 000
1994 tilinpäätös	19 718 531

31. *Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89 ja 96/95) mukaisten

30. *Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisista lainoista luottolaitoksille sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/68) mukaisista lainoista Postipankille suoritettavien, vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Uusia korkotukilainoja saa vuonna 1996 hyväksyä enintään 120 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana kuusi prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kolme prosenttiyksikköä sekä kiinnitys- luottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1994 lopussa korkotukilainakanta oli 454 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 6 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määräraha on alueiden kehittämistä anne-

tun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen, pääomaköyhissä kunnissa toteutettaviin vesihuoltohankkeisiin sekä kriisiajan vedenhankinnan turvaamiseen.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	15 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	45 000 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määräyty korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtiosopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio joutuu vesioikeudellisten lupien sekä valtiosopimusten perusteella toteutetuissa hankkeissa maksamaan eräitä korvauksia hankkeiden varsinaisesta lupakäsittelystä erillään annettavien päätösten perusteella. Myös mahdolliset poikkeusjuoksutukset saattavat aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

1996 määräraha	4 000 000
1995 määräraha	4 000 000
1994 tilinpäätös	38 400

48. Avustukset peruskuivatukseen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää peruskuivatustöiden

tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi peruskuivatustoiminnan tukemisesta.

1996 määräraha	2 000 000
1995 määräraha	2 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	5 000 000

77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 72 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista sekä valtion vesihuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vesistön käyttöä haittaavien oppopuiden ja muiden uittojätteiden poistamiseen sellaisissa vesistöissä, joissa uitto on lakannut eikä toimivaa uittoyhdistystä ole. Poistamisesta aiheutuvat kustannukset jäävät valtion lopullisiksi menoiksi.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 5 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Työkohde	Aloitusvuosi	Työn kokonaiskustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään 1000 mk
1. Keskeneräiset työt		605 100	434 250	284 950	41 700
2. Perusparannukset ja veloitteet					
— Perusparannukset					6 000
— Veloitteet					5 000
	Yhteensä				11 000
3. Muut menot					
— Hankekohtainen suunnittelu					4 000
— Pienehköt vesistötyöt					6 300
— Pienehköt vesihuoltotyöt					4 500
	Yhteensä				14 800
4. EU-hankkeiden kansallinen rahoitusosuus valtion osalta					5 000
Yhteensä		605 100	434 250	284 950	72 500

Keskeneräisten töiden määrärahoista vesistö- töiden arvioitu osuus on 27,6 milj. mk ja vesihuoltotöiden 14,1 milj. mk.

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 10 % momentilta 28.99.23 arvonlisäveron osalta ja noin 5 % alueellisten ympäristökeskusten toimintamäärärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina.

Määrärahalla jatkettavista keskeneräisistä töistä on Pyhäjoen tulvasuojeluun liittyvien pengerrysten kuntoonpanotöiden kustannusarviota nostettu 4 500 000 mk Pyhäjoen keskustajamaa suojaavien penkereiden peruskorjaukseksi. Kustannusarvion nostaminen mahdollistaa niiden töiden toteutuksen, joille on annettu vesioikeuden lupa 7.11.1994.

1996 määräraha	72 500 000
1995 määräraha	42 550 000
1995 I lisämääräraha	2 600 000
1994 tilinpäätös.....	82 300 000

83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää peruskuivatustöiden tukemiseen tarkoitettujen lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talararvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi peruskuivatustoiminnan tukemisesta.

1996 määräraha.....	2 000 000
1995 määräraha.....	2 000 000
1994 tilinpäätös	5 000 000

86. (30.86 ja 96) Metsätalous (osa EU)

Selvitysosa: Keskeisenä tavoitteena on puun- tuotannon ylläpitäminen ja metsävarojen tehokas käyttö ottaen samalla huomioon metsien elinvoimaisuuden edistäminen ja niiden biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen. Metsäorganisaatioiden tehtävät kohdennetaan näiden tavoitteiden saavuttamiseen sekä metsänomistajien metsätaloudellisen aktiivisuuden ylläpitoon. Keskeinen metsälainsäädäntö uudistetaan niin, että yksityismetsälain ja metsänparannuslain sekä metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annetun lain korvaavissa laeissa korostuvat puuntuotantotavoitteiden ohella ympäristötavoitteet. Tarkoitus on, että yksityismetsälain korvaava laki koskisi kaikkien omistajaryhmien metsiä. Uusi metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatio olisi nykyistä keveämpi. Uudet säännökset valmistellaan niin, että edistämisen ja valvontaorganisaatioita koskeva laki tulee voimaan vuoden 1996 alkupuolella ja muut edellä mainitut lait vuoden 1997 alusta lukien.

Vuonna 1996 on tarkoitus maksaa yksityismetsien metsänparannustöihin kansallista valtiontukea 167,5 milj. mk ja lisäksi metsänparannuslainaa 20 milj. mk. Metsänparannushankkeisiin on varattu kansallisen rahoituksen lisäksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston varoista 16,2 milj. mk ja tukiosaston varoista 32,5 milj. mk. Näistä rahaston varoista yhteensä 10 milj. mk on tarkoitus käyttää edistämisen ja valvontaorganisaation toteuttamiin EU-ohjelmiin sisältyvien metsätaloustöiden suunnitteluun ja työnjohtoon. Metsänparannustöiden painopiste on metsänhoidollisissa töissä ja kunnostusojituksessa. Metsänparannustöiden työvoima on keskimäärin 2 020 henkilötyövuotta. Seuraavassa esitetään metsänparannusvarojen käyttö vuosina 1994 ja 1995 työlajiryhmittäin sekä arvio määrärahojen ja työvoiman käytöstä vuonna 1996. Vuotta 1996 koskeva tarkempi määrärahajako työlajien kesken tehdään metsänparannustöiden työohjelmassa.

Työlajiryhmät	Metsänparannusvarat milj. mk				Työ- voima htv 1996
	1994 TP	1995 Arvio	1996 TAE	mistä EU:n osuus	
Taimikonhoito ja nuoren metsän kunnostus.....	62	52,7	61,2	7	1 075
Muut metsänhoidolliset työlajit	76	64	60	11,7	400
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus.....	74	75	57	15	310
Suunnittelu, työnjohto, kehittäminen ym.	53	47,5	48	5	235
Yhteensä	265	239,2	226,2	38,7	2 020

24. (30.96.24) *Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää virkistyskäyttöön liittyvien maksuttomien palveluiden tuottamisesta ja viranomais tehtävien sekä yleisiin uittoväylätöihin ja yleisiin vesialueisiin liittyvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien investointien ja yhteiskunnallisia palveluja koskevien selvitysten rahoitukseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämistä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä varten.

1996 määräraha	35 000 000
1995 määräraha	35 000 000
1994 tilinpäätös.....	41 854 000

25. *Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto*

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden jalostuksesta, siemenviljelysten perustamisesta ja nuoruvaiheen hoidosta sekä metsäpuiden siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös palkkausmenoihin sekä valtionapujen maksamiseen edellä mainittuihin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti: Metsähallitus 6 700 000 mk, Metsänjalostussäätiö 10 000 000 mk, Metsäntutkimuslaitos 2 800 000 mk ja Metsäkeskus Tapio 500 000 mk. Metsäntutkimuslaitoksen määrärahaa arvioidaan käytettävän 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	20 000 000
1995 määräraha	21 000 000
1994 tilinpäätös.....	22 522 394

26. *Metsäluonnon hoidon edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsien ympäristöhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tukevien hankkeiden ja toimenpiteiden rahoittamiseen sekä eräisiin ympäristönhoidos-

ta aiheutuviin kustannuksiin maa- ja metsätalousministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Metsätalouden ympäristöohjelmassa tarkoitettulla tavalla määrärahaa on tarkoitus käyttää tilakohtaisiin toimenpiteisiin, laaja-alaisiin ympäristöhankkeisiin, luonnon- ja maisemanhoidon suunnitteluun sekä avainbiotooppiselvityksiin.

1996 määräraha 10 000 000

42. *Valtionapu metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioille (osa EU)*

Momentille myönnetään 205 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin ja toimitilanhankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta rahoitettavien toimenpideohjelmien kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta.

Määrärahasta on enintään 200 000 000 mk valtionapua edellä mainituille organisaatioille, josta saa käyttää enintään 100 000 mk puutarvanmittauslain (364/91) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen ja enintään 12 100 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisen osuuden maksamiseen.

Määrärahasta on enintään 5 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston tuloja vastaavaa EU:n rahoitusosuutta edellä mainituille organisaatioille metsätie- ja kunnostusohjelmien suunnitteluun ja työnjohtoon.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi metsätalouden edistämistä ja valvontaorganisaatioista. Samalla kumotaan metsäkeskuksista ja metsälautakunnista annettu laki (265/91). EU:n rahoitusosuus on 10 000 000 mk, josta 5 000 000 mk on lisäyksenä määrärahassa ja 5 000 000 mk on momentilla 30.01.61.

Organisaatiota uudistetaan siten, että metsäkeskukset yhdistetään kehittämiskeskukseksi, metsälautakuntien lukumäärää vähennetään sekä edistämistehtävät ja julkisen vallan käyttöön liittyvät tehtävät eriytetään toisistaan.

Toiminta jakautuu pääasiassa seuraaviin tulosalueisiin: metsänparannus, metsäsuunnittelu,

metsänomistajien neuvonta ja kehittämistoiminta sekä valvonta- ja tarkastustoiminta.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1996 toiminnalle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Metsänparannustoiminnan tavoitteena on vuodelle 1996 vahvistettavan metsänparannustyöohjelman suoritettavien tavoitteiden saavuttaminen.

Metsäsuunnittelulla tarjotaan välineitä yksityismetsänomistajien päätöksenteon tueksi ja edistetään metsien puuntuotannollisesti ja ympäristöhoidollisesti kestävää käyttöä. Metsäsuunnittelun pinta-alatavoite on 1 milj. hehtaaria (vuonna 1995 1,1 milj. ha) ja myytävien tilakohtaisten suunnitelmien tavoitemäärä on 12 500 kpl (vuonna 1995 13 500 kpl). Metsäsuunnitelmien lisäksi laaditaan luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmia maanomistajien aloitteiden perusteella.

Metsänomistajien neuvonnan ja kehittämistoiminnan tavoitteena on vahvistaa yksityismetsien puun tarjontaa sekä varmistaa metsien hyvä metsänhoidollinen tila.

Valvonta- ja tarkastustoiminnan tavoitteena on varmistua metsälainsäädännön noudattamisesta sekä tuottaa tietoa metsien käsittelyn ja metsänhoitotöiden laadullisesta tasosta mahdollisia korjaavia toimenpiteitä varten. Maastotarkastuksia tehdään yhteensä 9 000 kohteella (vuonna 1995 9 000).

1996 määräraha	205 000 000
1995 määräraha	231 500 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös	272 400 000

43. (30.96.43) *Eräät korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien sekä Iijoen ja Hossanjoen vesistön uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaisiin korvauksiin arvioidaan tarvittavan 500 000 mk. Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä

on Iijoen vesistön ja Hossanjoen vanhoista uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen arvioiminen ja korvaaminen. Määrärahasta arvioidaan myönnettävän Metsähallitukselle näihin tarkoituksiin 1 200 000 mk. Iijoen ja Hossanjoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 35 753 000 mk.

1996 määräraha.....	1 700 000
1995 määräraha.....	1 800 000
1994 tilinpäätös	2 900 000

44. *Metsänparannustuki (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 195 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) ja Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) mukaisten avustusten ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä vahingonkorvauslain (412/74) mukaisen työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen.

Määrärahasta on enintään 167 500 000 mk valtiontukea metsänparannustöihin. Valtiontuesta saa käyttää enintään 27 000 000 mk Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisiin menoihin myönnettävän valtion tuen maksamiseen ja enintään 42 900 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston rahoittamiin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Vuonna 1996 saa hyväksyä lakien mukaisten tukien piiriin hankkeet, joiden valtiontuki on enintään 167 500 000 mk.

Määrärahasta on enintään 27 500 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston tuloja vastaavaa EU:n rahoitusosuutta metsänparannustöihin.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kolmi-voitiseksi siirtomäärärahaksi. EU:n rahoitusosuus on 38 700 000 mk, josta 27 500 000 mk on lisäyksenä määrärahaa ja 11 200 000 mk on momentilla 30.01.61.

Vuosien 1994—1996 myöntämisvaltuuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000- milj. mk
Vuoden 1996 valtuuksista.....	87,5	60	10	5	5
Aiemmistä valtuuksista	80	40	11	5	—
Yhteensä	167,5	100	21	10	5

1996 määräraha	195 000 000
1995 määräraha	235 000 000
1995 I lisämääräraha	—35 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—2 500 000
1994 tilinpäätös.....	221 881 246

50. Eräät metsätalouden valtionavut

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja säätiöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Föreningen för Skogskultur rf	310 000
Työtehosseura ry	3 000 000
Rovalan Kannatusyhdistys ry	1 700 000
Metsämuseosäätiö	2 000 000
Pohjois-Karjalan Metsätyömiestien Kannatusyhdistys ry	740 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	150 000
Kainuun metsätyömiestien yhdistys ry	100 000
Suomen Metsäyhdistys ry	1 000 000
Euroopan Metsäinstituutti ry	6 000 000
Yhteensä	15 000 000

Selvitysosa: Pohjois-Karjalan Metsätyömiestien Kannatusyhdistykselle myönnettävästä avustuksesta 200 000 mk on tarkoitettu Ruunaan metsätyömiestien peruskorjauksen loppuunsaattamiseen. Suomen Metsäyhdistykselle myönnettävästä avustuksesta osa on tarkoitettu metsätalouden kansainväliseen tiedottamiseen.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	14 850 000
1994 tilinpäätös.....	21 889 996

83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslainat (140/87) mukaisten lainojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrakennuslainaa.

1996 määräraha	20 000 000
1995 määräraha	35 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—15 000 000
1994 tilinpäätös.....	35 500 000

87. Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1996 talousarvioon liittyen asettanut alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

1. Kysynnän muutokset

Kiinteistötoimitusten kysynnän arvioidaan pysyvän vuoden 1995 tasolla. Numeeristen tietojen kysynnän arvioidaan kasvavan, kun aineistojen kattavuus kasvaa ja asiakaskunta siirtyy enenevässä määrin omissa tietojärjestelmissään automaation käyttöön.

2. Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteina ovat laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuus, ajantasaisuus ja laatu:

— Numeerinen maastotietoa-aineisto kattaa Maanmittauslaitoksen vastuulla olevan alueen vuonna 2002 ja vuoden 1996 loppuun mennessä aineistoa on 54 % tästä pinta-alasta.

— Kiinteistörekisteriin kuuluva numeerinen kiinteistörekisterikartta kattaa koko maan vuonna 2001 ja vuoden 1996 loppuun mennessä käytössä on 85 % maan pinta-alasta.

Kiinteistörekisterin laatua parannetaan. Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa kiinteistötietojen päällekkäisen rekisteröintityön poistamiseksi jatketaan.

Uusjakomenettelyä kehitetään käyttömahdollisuuksien monipuolistamiseksi siten, että sillä kyetään entistä tehokkaammin tukemaan maa-

seudun kehittämistä ja suojelualueiden ja maankäytön suunnitelmien toteuttamista sekä maa- ja metsätalouden tuotantokustannusten alentamista. Lisäksi selvitetään, miten uusjaon asiaosaisten kannatus otetaan nykyistä enemmän huomioon uusjakotoimituksen suorittamisen edellytyksistä päätettäessä.

3. Palvelutavoitteet

Kiinteistötoimitusten alueellisia palvelutasoeroja tasoitetaan ja toimitusten kestoajaa lyhennetään. Lohkomisten keskimääräinen kestoajatavoite on yhdeksän kuukautta, kun se

vuonna 1994 oli 12 kuukautta. Karttatuotteiden saatavuutta ja hyväksikäyttöä parannetaan tehostamalla jakelua.

Paikkatietojen yhteiskäyttöä edistetään lisäämällä tietoaineistoja automatisoidun sanomavälitteisen tietopalvelun piiriin.

4. Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen kustannukset ovat vuonna 1996 452 milj. mk. Kustannukset jakautuvat tulosalueittain ja erillisenä projektina käsiteltävään paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen:

	1994 toteutuma milj. mk	1995 tavoite milj. mk	1996 tavoite milj. mk
Kiinteistötehtävät.....	340,9	338,6	336,8
Kartastotehtävät.....	125,7	118,1	111,5
Paikkatietojen yhteiskäyttö.....	3,8	4,2	4,0
Yhteensä	470,4	460,9	452,3
Yksikkökustannusten muutos, %			
Toimitukset.....	6	-5	-7
Maastotietotuotanto.....		-2	-2

5. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulotavoite on 226 060 000 mk, josta julkisoikeudellisten suoritteiden tulot ovat 192 480 000 mk ja muiden suoritteiden tulot 33 580 000 mk. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuloista 189 700 000 mk kertyy maanmittausmaksulain ja -asetuksen nojalla kiinteistötoimituksista ja tehtävistä perittävistä maksuista, joiden tavoit-

teena on kattaa toimituksista aiheutuvat kustannukset. Maksuperustelain nojalla peritään julkisoikeudellisista suoritteista 2 780 000 mk ja niiden alijäämä on 180 000 mk. Muiden maksullisten suoritteiden ylijäämätavoite on 1 720 000 mk, mikä on 5 % tuloista.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnusluvut:

	1994 toteutuma		1995 tavoite		1996 tavoite	
	Julkis- oikeud.	Muut	Julkis- oikeud.	Muut	Julkis- oikeud.	Muut
Tulot tmk.....	171 108	38 382	193 760	33 770	192 480	33 580
Erilliskust. tmk.....	139 498	23 190	135 580	14 330	134 070	20 760
Käyttäjäämä tmk.....	31 610	15 192	58 180	19 440	58 410	12 820
Käyttäjäämä, % tuloista.....	18	40	30	58	30	38
Osuus yhteisk. tmk.....	60 753	15 082	58 420	18 090	58 590	11 100
Yli-/alijäämä tmk.....	-29 143	110	-240	1 350	-180	1 720
Yli-/alijäämä, % tuloista.....	-17	0	0	4	0	5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 212 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n tutkimushankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksulli-

sen toiminnan kaikki tulot sekä muina tuloina aineisto- ja tietomaksut, 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 1 900 000 mk sekä vähennyksenä 380 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 28.18.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	445 530 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	168 100 000
Muut toimintamenot.....	277 430 000
Bruttotulot	233 530 000
Maksullisen toiminnan tulot	226 060 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	192 480 000
— muut suoritteet.....	33 580 000
Muut tulot	7 470 000
Nettomenot.....	212 000 000

1996 määräraha	212 000 000
1995 määräraha	225 606 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös	242 514 952

80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/81, muut. 450/90 ja 1239/94) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/62) mukaisten menojen sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilujärjestelyistä annetun lain (31/80) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä jakolain (604/51) 275 §:n 2 momentissa (muut. 977/92) tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilujärjestelyjen osalta.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	15 000 000
1994 tilinpäätös.....	18 600 607

95. Metsähallitus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet ovat seuraavat:

Luonnonsuojelu- ja ympäristönäkökohdat huomioonottavat metsänkäsittelymenetelmät on omaksuttu olennaiseksi osaksi käytännön toimintaa.

Metsähallituksen keskeisten toimintojen tuoksellisuus parantuu vuoden 1995 tasosta.

Vuonna 1996 maaomaisuuden luovuttamisesta saatavista myyntituloista noin puolet käytetään luonnonsuojelualueiden hankintaan ja Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta käytetään vaihtomaina suojelualueiden hankintaan noin 60 milj. markan arvosta.

Metsähallitus säilyttää hallinnassaan olevien valtion maa- ja vesialueiden virkistyskäyttöön liittyvät maksuttomat yhteiskunnalliset palvelut vuonna 1996 vuoden 1995 tasolla. Metsähallitus huolehtii eri säädöksissä mainituista viranomais-tehtävistä.

Metsähallituksen tulee tukea Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä nostamalla puun korjuun koneellistamisaste vuonna 1996 korkeintaan 50 prosenttiin, jolloin koneellistamisaste nousee vuoden 1995 tasosta 5 %-yksikköä ja on edelleen noin 30 prosenttiyksikköä alemmalla tasolla

kuin se puhtaasti liiketaloudellisista syistä olisi tarkoituksenmukaista.

Metsähallitukselle voidaan antaa valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 23 §:ssä tarkoitettu lupa osallistua perustettavan Suomen Metsärahastosäätiön peruspääoman muodostamiseen enintään 50 000 markalla sekä avustaa säätiötä vuonna 1996 enintään 1 200 000 markalla.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet ilmenevät luvusta 35.30.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1996 enintään 130 milj. mk. Tämän lisäksi Metsähallitus saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö, ympäristöministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 1996 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 200 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvät maa- ja vesialueiden hankinnat, maa- ja vesirakenteet, koneet ja kalusto sekä rakennukset.

3. Lainanotto

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Metsähallituksen hallinnassa olevien maa- ja vesialueiden kestävä käytön taso pyritään määrittelemään vuonna 1996 käytössä olevilla kansallisen tason kriteereillä. Metsähallituksen keskeisten toimintojen tuloksellisuuden paranemista kuvaavat tunnusluvut määritellään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä Metsähallituksen vuoden 1996 palvelu- ja muista toimintatavoitteista sekä tulostavoitteista.

Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Metsähallituksen tulostavoitteeksi 258 milj. markan voiton vuonna 1996. Metsähallituksen työllistämismäärä on tulostavoitteessa otettu huomioon sitä noin 45 milj. mk alentavana tekijänä.

Tavoitteena on, että Metsähallitus tulouttaa voitosta vuonna 1997 vuoden 1996 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 210 milj. mk, mikä vastaa 4,4 prosentin tuottoa peruspääomalle. Loput voitosta Metsähallitus käyttää investointien rahoittamiseen ja toiminnan kehittämiseen vuonna 1997. Metsähallitus suorittaa valtiolle vuonna 1996 lainan korkoina 10,2 milj. mk ja lyhennyksinä 22,1 milj. mk. Metsähallituksen asettama liikevaihtotavoite vuodelle 1996 on 1 205 milj. mk.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamista vastaaviin menoihin on varattu talousarviossa yhteensä 103,9 milj. mk, mistä 61 milj. mk on ympäristöministeriön pääluokassa (mom. 35.30.22 ja 35.30.74) ja 42,9 milj. mk on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa (mom. 30.86.24, 30.86.25 ja 30.86.43). Lisäksi työministeriön pääluokasta rahoitetaan Metsähallituksen yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin liittyviä investointimenoja ja työllisyystöitä, mikäli työministeriöllä on tähän käyttöön myönnettäviä varoja. Vuonna 1994 työministeriö rahoitti Metsähallituksen investointeja yhteensä 43,4 milj. markalla.

Metsähallituksen investointeihin on alustavasti tarkoitettu käyttämään enintään 130 milj. mk. Tästä on maa- ja vesirakennusinvestointeja noin 26 milj. mk, kaluston hankintaa noin 12 milj. mk ja talonrakentamisinvestointeja noin 8 milj. mk sekä muita investointeja 4 milj. mk. Lisäksi on varauduttu kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden oston liittyviin maa- ja vesialueiden hankintaan 80 milj. markalla.

Kiinteistöjen myynnistä saatavista tuloista, jotka arvioidaan 20 milj. markaksi, Metsähallitus käyttää puolet liiketoimintaan kuuluvien alueiden kiinteistörakenteen parantamiseen sekä puolet luonnonsuojelualueiden hankintaan.

Investointeja ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten Metsähallitus tarvitsee oman tulosrahoituksen lisäksi enintään 200 milj. markan valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen.

Liikekirjanpidon mukainen tuloslaskelma, milj. mk:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Liikevaihto	1 147	1 182	1 205
Liiketoiminnan muut tuotot	15	13	13
Kulut	865	858	877
— Aineet ja tarvikkeet			
Ostot tilikauden aikana	19	23	23
Varastojen vähennys (+)	35	10	0
— Henkilöstökulut	395	395	409
— Vuokrat	10	10	9
— Ulkopuoliset palvelut ja muut kulut	406	420	436
Käyttökate	299	337	341
Poistot	69	46	46
Liikevoitto	229	291	295
Rahoitustuotot (netto)	3	1	1
Voitto ennen satunnaisia eriä	233	292	296
Satunnaiset tuotot	2	0	0
Satunnaiset kulut	0	0	0
Metsäverot	22	49	38
Voitto	213	243	258

Metsähallituksen kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Liikevaihto, milj. mk	1 147	1 182	1 205
— muutos, %		3,1	1,9
Käyttökate, %	25,9	28,5	28,3
Voitto, milj. mk	213	243	258
— liikevaihdosta, %	18,6	20,6	21,4
— peruspääoma, milj. mk	4 750	4 750	4 750
— peruspääomasta, %	4,5	5,1	5,4
Sijoitetun pääoman tuotto, %	2,8	1,6	2,1
Nettoinvestoinnit liikevaihdosta, %	5,1	8,5	9,1
Omavaraisuusaste, %	95,5	95,8	96,1
Henkilöstö keskimäärin, htv	2 709	2 596	2 502

(96.) Eräät metsätalouden menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 24 ja 43 on siirretty momentteiksi 30.86.24 ja 43.

97. Kasvinjalostuslaitos

Selvitysosa: Kasvinjalostuslaitos on liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu valtion laitos, jonka toiminimi on Boreal Suomen Kasvinjalostus.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1996 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Kasvinjalostuslaitoksen tulostavoitteeksi tärkeimpien maatalouskasvien lajikkeiden markkinaosuuden säilyttämisen ja peruna- ja kevätevehnälajikkeiden osuuden lisäämisen. Tulos saa olla enintään 10 642 000 mk alijäämäinen.

Kasvinjalostuslaitoksen liikevaihtotavoitteeksi asetetaan ottaen huomioon siementavaran hintatason aleneminen EU-jäsenyyden johdosta 8 961 000 mk. Kun korkotuottoja arvioidaan kertyvän 10 000 mk ja satunnaisia tuottoja 107 000 mk, arvioidaan käyttötuloja kertyvän yhteensä 9 078 000 mk. Kun käyttömeneiksi arvioidaan 17 778 000 mk ja investointeihin

varataan 300 000 mk, nettomenona momentille 30.97.21 osoitetaan 9 000 000 mk.

Laitoksen budjettirahoitusta vähennetään edelleen ja toimintaa järjestetään siten, että se jalostamiensa lajikkeiden markkinoinnilla pystyy pääosin kattamaan toiminnan kustannukset vuodesta 1998 lähtien. Sellaisten kasvilajikkeiden jalostamiseen, joiden markkinat ovat pienet, mutta joiden jalostamista yhteiskunnallisista syistä pidetään tarpeellisena, voidaan myöntää budjettirahoitusta. Vuotuinen nettomääräraha saa vuoden 1996 jälkeen olla enintään 7 000 000 mk.

Käyttömeneihin sisältyy 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavina vuokrina 2 400 000 mk. Kasvilajikkeista, joiden oikeudet Kasvinjalostuslaitos omistaa, arvioidaan lisäksi kertyvän kasvinjalostusmaksuja 2 130 000 mk, jotka tuloutetaan momentille 12.30.32.

Kasvinjalostuslaitoksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1996:

	mk	mk
Liikevaihto		8 961 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikauden aikana ..	3 200 000	
Varastojen vähennys	500 000	
Henkilöstökulut	8 753 000	
Vuokrat	2 400 000	
Muut kulut	3 725 000	18 578 000
Käyttökate		-9 617 000

Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista		1 142 000
Liikealijäämä		10 759 000
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	10 000	10 000
Liikealijäämä ennen satunnaiseriä, varauksia ja veroja		10 749 000
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Satunnaiset tuotot		107 000
Tilikauden liikealijäämä		10 642 000

Kasvinjalostuslaitoksen kehitys vuosina 1994—1996:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Liikevaihto milj. mk	9,7	10,3	9,0
Käyttökate liikevaihdosta %	-63,0	-120,9	-107,3
Ylijäämä, milj. mk	-7,9	-13,1	-10,6
— liikevaihdosta %	-81,3	-127,5	-118,8
Investoinnit liikevaihdosta %	0,46	1,85	3,4
Volyymin muutos %	14,0	10,0	13,0
Henkilöstön määrä	60	60	60

21. Kasvinjalostuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 2 400 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	18 078 000
Bruttotulot	9 078 000
— myyntitulot	8 961 000
— muut tulot	117 000
Nettomenot	9 000 000
1996 määräraha	9 000 000
1995 määräraha	11 927 000
1994 tilinpäätös	10 892 000

98. Siemenperunakeskus

Siemenperunakeskuksesta muodostetaan valtion liiketoimintaa harjoittava valtion laitos, jonka talousarvio laaditaan nettobudjetointiin perustuen.

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä toimivan Siemenperunakeskuksen tehtävänä on huolehtia Suomessa tarvittavan terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotannosta. Vuonna 1975 tehdyn sopimuksen mukaan sopimuksen allekirjoittaneet perunateollisuuden yritykset ja siemenkauppaliikkeet vas-

taavat laitoksen tuotannon markkinoinnista ja vuotuisten kulutusmenojen kattamisesta. Sopimus on nyttemmin irtisanottu päättymään vuoden 1995 lopussa. Tämän johdosta Siemenperunakeskuksen toiminta on organisoitava uudelleen.

Hallituksen esitys eduskunnalle Siemenperunakeskusta koskevaksi laiksi on tarkoitus antaa siten, että uusi laitos voisi aloittaa toimintansa 1.1.1996.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut

vuoden 1996 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Siemenperunakeskuksen vuoden 1996 tuotantotavoitteeksi 5 500 tonnia toimitettavaa siementä. Erityistä painoa pannaan edelleen siemenen laatuun ja hintakilpailukykyyn. Laitoksen tuotantoa laajennettaessa kannattavuuden parantamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Siemenperunan viennin käynnistämiseen tähtääviä toimia jatketaan.

Tulostavoitteeksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa liikeylijäämän kolmen vuoden siirtymäkauden kuluessa. Liikevaihdon arvioidaan kasvavan vuoden 1995 tasosta noin 13,6 %.

Siemenperunakeskuksen käyttötuloina arvioidaan kertyvän yhteensä 15 687 000 mk. Kun käyttömeneiksi arvioidaan 16 687 000 mk, mistä 1.5.1995 tapahtuneen organisaatiomuutoksen johdosta kiinteistölaitokselle maksettavaa toimitilojen vuokraa on 1 535 000 mk, nettomenona momentille 30.98.23 osoitetaan 1 000 000 mk. Tuotannon laajenemisen seurauksena siemenvarastojen arvon kasvu on noin 750 000 mk.

Siemenperunakeskuksen kehitys vuosina 1994—1996:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu	1996 TAE
Liikevaihto milj. mk.....	15,29	13,74	15,61
Muutos ed. vuoteen %	-5,9	-10,1	13,6
Käyttökate liikevaihdosta %	0,19	-7,45	0,5
Ylijäämä			
— milj. mk	-1,22	-1,51	-0,3
— liikevaihdosta %	7,98	10,97	-1,9
Investoinnit liikevaihdosta %	2,56	1,60	2,56
Volyymin muutos %	—	-9,1	10,0
Henkilöstön määrä (vakituinen henkilöstö).....	18	18	18

23. Siemenperunakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 mk.

Laitokseen voidaan perustaa johtajan virka (A 28).

Siemenperunakeskuksen henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1.5.1995 organisaatiomuutoksen johdosta valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokrien määränä 1 535 000 mk.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidonmukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1996:

	mk	mk
Liikevaihto		15 607 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet....	8 359 000	
Palkat	4 346 000	
Vuokrat	1 576 000	
Muut kulut	2 006 000	
Varastojen muutos....	-750 000	15 537 000
Käyttökate.....		70 000
Poistot		
Koneista ja kalustosta .	444 000	
Salaojituksesta	10 000	454 000
Liikealijäämä		384 000
Muut tuotot ja kulut		+80 000
Tilikauden alijäämä		304 000

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	16 687 000
Bruttotulot	15 687 000
— irtaimen omaisuuden myyntitulot ..	15 607 000
— muut tulot	80 000
Nettomenot.....	1 000 000

1996 määräraha	1 000 000
1995 määräraha	1 023 000

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. (30.99.25, osa) *Kansainvälinen yhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten organisaatioiden jäsenyydestä, solmituista muista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista aiheutuvien muiden kuin jäsenmaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös YK:n kestävän kehityksen toimikunnan metsäpaneelista ja siihen liittyvästä kriteeri- ja indikaattorikokouksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. YK:n kestävän kehityksen toimikunnan metsiä koskevan kokouksen valmisteluun liittyen Suomi järjestää vuonna 1996 kestävän metsätalouden kriteereitä ja indikaattoreita koskevan kansainvälisen kokouksen. Maa- ja metsätalousministeriölle aiheutuu kokouksen valmistelusta kustannuksia noin 2 000 000 mk.

1996 määräraha	14 000 000
1995 määräraha	12 000 000
1994 tilinpäätös.....	11 411 664

27. *Yhteistutkimukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavan hallinnonalan tehtäväalueen strategista valmistelua ja maatalouselinkeinoon kehittämistä tukevasta tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoina luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää myös eurooppalaisten tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 120 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö.....	1 000 000
Kiinteistö- ja kaukokartoitus.....	1 500 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus....	900 000
Maatalous.....	7 200 000
Metsätalous.....	7 200 000
Kala- ja riistatalous.....	2 100 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö.....	5 000 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen.....	100 000

Yhteensä 25 000 000

1996 määräraha	25 000 000
1995 määräraha	21 000 000
1994 tilinpäätös.....	27 945 000

40. *Säännöstelyhaittojen vähentäminen*

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Paatsjoen vesistön, erityisesti Inarijärven ja sen sivuvesistöjen kalatalouden ja vesistön muun käytön kehittämiseen maa- ja metsätalousministeriön kanssa erikseen sovittavalla tavalla.

Selvitysosa: Norja on maksanut Suomelle 16 500 000 Norjan kruunun eli 12 000 000 markan suuruisen kertakaikkisen korvauksen Inarijärven säännöstelystä aiheutuneista haitoista. Korvaus perustuu Suomen ja Norjan väliseen sopimukseen, joka on saatettu voimaan asetuksella (642/94). Määräraha siirretään Inarin kunnan kalatalouden kehittämisrahastoon. Vastavasti muussa Inarin kalatalouteen kohdistuvassa valtion rahoituksessa otetaan huomioon rahastosta saatava rahoitus.

1996 määräraha	12 000 000
----------------------	------------

44. *Eräät yhteistyöhankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjällä, Valkovenäjällä, Ukrainassa ja Baltian maissa toteutettavista yhteistyöhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	20 000 000
1995 määräraha	20 000 000
1994 tilinpäätös.....	32 500 000

48. *Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten

tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/83, muut. 1310/90) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä korvausten suorittamiseen metsälautakunnille niiden kyseisen lain 4 §:n nojalla antamasta asiantuntija-avusta. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	5 000 000
1995 määräraha	5 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—2 300 000
1994 tilinpäätös	5 000 000

66. (30.99.25, osa) *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 13 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen jäsenmaksujen maksamiseen kansainvälisille organisaatioille.

1996 määräraha	13 600 000
1995 määräraha	13 600 000
1995 I lisämääräraha.....	2 000 000
1994 tilinpäätös.....	13 193 127

Pääluokan 30 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Maa- ja metsätalousministeriö, maaseutuelinkeinopiirit ja EU:n rakennetuki (670)	172 518	861 604	840 854	— 20 750	— 2
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (650).....	28 264	35 600	29 595	— 6 005	—17
03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta (650)	—	—	2 684	+ 2 684	—
(30.) Hinta- ja tulotuki (670).....	936 796	—	—	—	—
31. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU) (670).....	3 884 485	11 695 000	9 039 500	—2 655 500	—23
32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU) (670).....	4 105 051	801 400	786 000	— 15 400	— 2
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU) (670)	178 742	389 030	410 380	+ 21 350	+ 5
34. Muut maatalouden menot (osa EU) (670)	155 380	127 200	129 300	+ 2 100	+ 2
36. Kala-, riista- ja porotalous (690).	163 355	194 887	195 997	+ 1 110	+ 1
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (660)	107 062	94 379	87 219	— 7 160	— 8
65. Geodeettinen laitos (550).....	25 069	14 912	14 873	— 39	— 0
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660).....	151 187	160 219	169 160	+ 8 941	+ 6
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660).....	11 124	11 200	11 870	+ 670	+ 6
76. Metsäntutkimuslaitos (660).....	164 458	168 510	176 831	+ 8 321	+ 5
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670)	27 575	32 248	35 000	+ 2 752	+ 9
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (670).....	105 097	104 016	101 431	— 2 585	— 2
85. Vesivarojen käyttö ja hoito (osa EU) (560)	171 019	99 550	129 500	+ 29 950	+30
86. Metsätalous (osa EU) (680)....	620 948	574 150	501 700	— 72 450	—13
87. Maanmittauslaitos (550)	261 116	240 606	227 000	— 13 606	— 6
97. Kasvinjalostuslaitos (660).....	16 392	11 927	9 000	— 2 927	—25
98. Siemenperunakeskus (660).....	—	1 023	1 000	— 23	— 2
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).	90 100	71 600	89 600	+ 18 000	+25
Yhteensä	11 375 735	15 689 061	12 988 494	—2 700 567	—17

Pääluokka 31

LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 11 616 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla kahdeksan henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Liikenteen määrä tulee kasvamaan vuonna 1996 noin 2,5—3 %. Erityisen voimakkaasti tulee kasvamaan kansainvälinen tavaraliikenne vuosina 1996—99. Kansainvälisen rautatieliikenteen arvioidaan kasvavan vuosittain noin 9 %, tieliikenteen 12 % ja meriliikenteen 4 %.

Suomalaisten liikenne- ja kuljetusyritysten kansainvälistä kilpailukykyä pyritään parantamaan niin, että kuljetustase osoittaa ylijäämää vuonna 1996. Tavaraliikenteen kuljetus- ja muita logistisia kustannuksia vähennetään yritysten omilla ja valtion toimenpiteillä 12—16 mrd mk viiden vuoden aikana. Kotimaisen lastialustonniston osuutta kuljetuksista kasvatetaan.

Työllisyyden tulisi edelleen parantua liikennealalla. Kotimaisen kuljetuselinkeinon kilpailukyvyyn ja työllisyyden parantamiseksi edistetään mm. transitoliikennettä.

Tie- ja rataverkon kunto säilytetään pääosin vuoden 1995 tasolla. Keskenäiset tie- ja ratahankeet toteutetaan suunnitellun aikataulun mukaisesti. Liikenneväyliä, erityisesti yleiseurooppalaisten liikenneverkkojen (TEN) osia pyritään kehittämään. TEN-verkoston kehittämisessä ovat etusijalla hankkeet Turku-Helsinki-Venäjän raja osana Pohjolan Kolmiota, joka on yksi 14:sta EU:n nimeämistä tärkeimmistä liikenneväylien kehittämishankkeista.

Televerkkoja ja niihin liittyviä palveluita kehitetään edelleenkin kansainvälisesti korkeatasoisiksi tietoyhteiskunnan vaatimuksen mukaisesti.

Televiestinnän hintojen tulee säilyttää kansainvälisessä vertailussa hyvä asemansa. Mak-

sujen kehityksen tulee olla alueellisesti ja käyttäjäryhmien kesken kohtuullisen tasapainoista.

Julkisen liikenteen markkinaosuus pyritään säilyttämään nykyisellä noin 20 prosentin tasolla. Joukkoliikenteessä turvataan peruspalvelutaso koulu-, asiointi- ja työmatkaliikenteessä. Julkisen liikenteen hinnat saavat nousta enintään yhtä paljon kuin kuluttajahinnat.

Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan siten, että viime vuosien myönteinen kehitys jatkuu ja että liikenteessä kuolleiden määrä ei nouse liikenteen kasvusta huolimatta. Lopullisena tavoitteena on liikennekuolemien määrän puolittaminen vuoden 1989 tasosta (734 liikennekuolemaa) 1990-luvun loppuun mennessä. Merenkulun turvallisuutta lisätään ja ympäristövahinkojen torjuntaa edistetään toteuttamalla merenkulun turvallisuusohjelmassa ehdotettuja toimenpiteitä.

Liikenteen aiheuttamia typenoksidipäästöjä vähennetään vuoden 1992 tasosta. Hiilidioksidipäästöjen kasvun tulee olla liikenteen kasvua hitaampi. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi liikenteen kasvun tulisi olla pitkällä aikavälillä selvästi alle kansantuotteen kasvun.

Hallinnon kehittämisessä kiinnitetään edelleen erityistä huomiota kilpailun lisäämiseen ja EU:n tuomiin muutoksiin.

Katsastustoimen kilpailuneutraaliteetin ja Autorekisterikeskuksen kilpailukyvyyn turvaamiseksi toteutetaan Autorekisterikeskuksen yhtiöittäminen 1.1.1996. Tielaitoksen tuotannon järjestämistä tiehallinnosta erillisenä liiketoimintaorganisaationa selvitetään. Myös merenkulkulaitoksen uudelleen organisointia selvitetään.

Liikenneministeriön hallinnonalan liiketoiminnalle tuottovaateeksi mitoitetaan pitkällä aikavälillä infrastruktuurin osalta 4 % ja kuljetus- ja muiden palveluiden osalta noin 9 %

peruspääomalle tai osakepääomalle vastaten valtion ottaman pitkäaikaisen lainan efektiivistä korkoa. Tavoitteeseen pyritään asteittain ottaen huomioon liikennepoliittiset tekijät, toimialan voitonjakopolitiikka sekä yrityksen investointien rahoituksen turvaaminen.

Hallinnonalan tutkimustoiminnalla tuetaan tulostavoitteiden saavuttamista. Tavoitteena on myös osallistua EU:n tutkimustoiminnan puiteohjelmiin laajasti, mikä edellyttää varautumista kansallisen rahoitusosuuden lisäämiseen.

01. Liikenneministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 600 000 mk kolmen viran siirtona momentilta 31.24.21. Lisäksi määrärahaa on lisätty Euroopan unionin jäsenyyden aiheuttamien lisätehtävien, puhelinliikenteen suuntanumeroiden muutoksen tiedottamisen, yleiseurooppalaisen vuonna 1997 jär-

jestettävän liikennekonferenssin järjestelykulojen ja ministeriön muiden toimintamenojen lisääntymisen takia.

1996 määräraha	53 600 000
1995 määräraha	46 374 000
1995 II lisämääräraha.....	2 000 000
1994 tilinpäätös.....	42 875 000

24. Tielaitos

Selvitysosa: Tielaitos vastaa yleisistä teistä ja luo tienkäyttäjille edellytyksiä turvalliseen ja sujuvaan liikkumiseen. Tämä tapahtuu huolehtimalla hoito- ja ylläpitotoimenpitein tiestön kunnan ja liikennöitävyyden säilymisestä (Yleisten teiden perustienpito) sekä kehittämällä tieverkkoa muuttuvan liikenteen vaatimuksia vastaavaksi (Tieverkon kehittäminen).

Yleisiä teitä on 77 600 km. Tieliikenteen osuus koko henkilöliikenteestä on 94 % ja tavaraliikenteestä 66 %. Tieliikenne supistui taloudellisen laman myötä vuonna 1994 noin 0,5 %. Liikenteen arvioidaan kasvavan 2 % vuonna 1995 ja 3 % vuonna 1996.

Tielaitoksen toiminnan painopistealueina ovat liikenteen sujuvuuden säilyttäminen, liikenneturvallisuuden parantaminen, liikenneympäristön laadusta huolehtiminen ja oman toiminnan taloudellisuuden parantaminen.

Liikenneministeriö on asettanut alustavasti tielaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Liikenteen sujuvuus taataan säilyttämällä pääteiden kunto ja hoitotaso nykyisellään.

— Tielaitoksen toimin vähennetään ainakin

60 henkilövahinko-onnettomuutta, minkä arvioidaan vastaavan noin 6 liikennekuolemaa.

— Erityisen tärkeitä pohjavesialueita suojataan ja meluntorjuntaa toteutetaan nykyisessä laajuudessa. Uusi ympäristöpolitiikka toimitaohjelmiseen julkistetaan.

— Tielaitoksen kiinteät kulut vähenevät 1,5 %.

— Tietuotannon sidotun pääoman tuotto on 1,0 %.

Laitoksen organisaation kehittämistä jatketaan tavoitteena tietuotannon muodostaminen tiehallinnosta erilliseksi liiketoimintaorganisaatioksi. Liikenneministeriön projektina valmistellaan tätä koskeva ehdotus.

Tielaitoksen henkilöstö oli vuonna 1994 keskimäärin 8 900. Vuonna 1995 henkilöstön arvioidaan vähentyvän 8 500:een ja edelleen vuonna 1996 noin 8 300:een.

Tielaitoksen tulosohejausta kehitetään tilaaja-tuottaja -mallin mukaisesti. Laatujärjestelmän käyttöönotolle luodaan edellytykset.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma mk	1995 ennakoitu mk	1996 TAE mk
Maksullisen toiminnan tulot	86 876 000	89 000 000	91 500 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	71 775 000	74 500 000	75 500 000
Käyttäjäämä	15 101 000	14 500 000	16 000 000
— % tuloista	17,4	16,3	17,5
Osuus yhteiskustannuksista	12 083 000	10 500 000	12 000 000
Ylijäämä	3 018 000	4 000 000	4 000 000
— % tuloista	3,4	4,5	4,4
Volyymin muutos %	29,1	2,4	2,8

21. Yleisten teiden perustienpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 082 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta sekä maa-ainesaluiden hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin ja alan museotoiminnan tukemiseen. Momentin määrärahaalla saa myös rahoittaa ns. lähialueyhteistyöhankkeita.

Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemminä vuosina menoja vuoden 1995 kustannustasossa 1 000 milj. mk. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 24 765 000 mk EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien tihankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 600 000 mk siirtona momentille 31.01.21.

Lähialueyhteistyöhankkeisiin käytetään enintään 5 milj. mk.

Perustienpidon menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	3 207 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	75 500 000
Muut toimintamenot	3 131 500 000
Bruttotulot	125 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	91 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	4 000 000
— muut suoritteet	87 500 000
Muut tulot	33 500 000
Nettomenot	3 082 000 000

Määrärahojen käytön alustava toimenpiteittäinen suunnitelma on seuraava:

	milj. mk
Talvihoito	550
Muu hoito	275
Päällystettyjen teiden ylläpito	750
Sorateiden ylläpito	265
Siltojen ja laitureiden ylläpito	145
Lossi- ja lauttaliikenteen hoito	150
Liikennepäristön parantaminen	750
Yhteiset toiminnot	197
Nettomenot yhteensä	3 082

1996 määräraha	3 082 000 000
1995 määräraha	3 235 629 000
1995 I lisämääräraha	120 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	3 543 234 000

77. (31.24.74 ja 77) Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 942 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kustannusarvioltaan merkittävien tieverkon kehittämishankkeiden toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien tie- ja siltahankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin sekä tielaitoksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakennus- ja perusparrannusmenoihin.

Tieverkon kehittämisen hankkeista sekä tie- ja siltasuunnitelmista saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemminä vuosina menoja vuoden 1995 kustannustasossa enintään 1 000 milj. mk.

Selvitysosa: Valtio on sopinut Euroopan Investointipankin (EIB) kanssa yhteensä 758 milj. markan lainasta, joka käytetään vuosina 1994–1997 Eurooppa 18 -tiehen kuuluvien seuraavien tihankkeiden rahoittamiseen: Vt 1

Turku-Paimio ja Kt 50 Bemböle-Vanhakartano.
Laina sisältyy momentin 15.02.01 tuloihin.
Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteen-

veto talousarvioesitykseen sisältyvien tieverkon
kehittämisen hankkeiden ja suunnittelun rahoit-
ustarpeesta vuosina 1996—99.

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk
Keskeneräiset hankkeet	809	465	124	0
Alkavat hankkeet	83	101	81	0
Tieverkon kehittämisen suunnittelu	100	100	100	100
Ulkopuolisille tehtävät työt	-50	-30	-15	0
Momentin määräraha	942	636	290	100

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle ¹⁾	Kust. arvio ²⁾ Mmk	Jo budjetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
1. KESKENERÄISET TIEHANKKEET				
— Vt 1 Turku-Paimio (E 18)	1997	981	710	150 000 000
— Vt 3 Hämeenlinna-Iittala	1997	323	178	105 000 000
— Vt 3 Tampere-Hämeenkyrö	1996	159	117	37 000 000
— Vt 3 Helsingby-Pitkämäki	1994	187	182	5 000 000
— Vt 4 Äänekoski-Oulun läänin raja	1996	83	73	10 000 000
— Vt 4 Oulu-Ii	1997	454	331	65 000 000
— Vt 5 Vierumäki-Lusi	1996	605	521	53 000 000
— Vt 5 Iisalmen ohikulkutie	1997	161	87	53 000 000
— Vt 5 Hiltulanlahti-Jynkkä	1994	171	164	7 000 000
— Vt 6 Imatra-Kaukopää	1997	272	90	71 000 000
— Vt 7 Otsola-Summa (E 18)	1994	249	238	11 000 000
— Vt 12 Nastola-Uusikylä	1995	99	92	7 000 000
— Vt 21 Miukin liittymä, Tornio	1995	58	45	13 000 000
— Kt 50 Bemböle-Vanhakartano (E 18)	1996	252	177	62 000 000
— Kt 51 Matinkylä-Helsinki	1996	297	279	8 000 000
— Kt 62 Puumalansalmen silta	1995	71	68	3 000 000
— Mt 610 Kärkistensalmen silta	1997	112	32	45 000 000
— Mt 724 Raippaluodon silta	1997	142	38	60 000 000
— Rantaradan tiejärjestelyt	1995	130	116	12 000 000
— Helsinki-Tampere-radan tiejärjest.	1997	120	43	31 000 000
— Talonrakennukset	—	—	—	1 000 000
Keskeneräiset hankkeet yhteensä		4 926	3 581	809 000 000
2. ALKAVAT HANKKEET				
— Vt 7 Koskenkylä-Loviisa (E 18)	1998	120	5	43 000 000
— Kt 45 Pakinkylän eritasoliittymä	1998	150		40 000 000
Alkavat hankkeet yhteensä		270	5	83 000 000

¹⁾ Vuosina 1994—95 liikenteelle valmistuneet hankkeet sisältävät vuonna 1996 tehtävät viimeistelytyöt.

²⁾ Kustannusarvioihin ei ole sisällytetty arvonlisäveroa.

Aikaisempina vuosina aloitettujen hankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksina esitetään seuraavaa:

Hankkeen mt 610, Kärkistensalmen silta, kustannusarviota on tarkistettu 97 milj. mar-

kasta 112 milj. markkaan ja hankkeen mt 724, Raippaluodon silta, kustannusarviota 105 milj. markasta 142 milj. markkaan saatujen urakkarjojen pohjalta. Helsinki-Tampere-radan tiejärjestelyjen kustannusarviota on tarkistettu

66 milj. markasta 120 milj. markkaan kahden uuden eritasoliittymän rakentamistarpeesta johdun.

Hankkeen vt 6 Imatra-Kaukopää kustannusarviota on tarkistettu Imatra-Pelkolan rajaseaman vaatimien tiejärjestelyjen takia. Kokonaiskustannukset on tarkistettu 240 milj. markasta 272 milj. markkaan.

Vuonna 1996 käynnistyvät seuraavat hankkeet, joiden perusteluina esitetään seuraavaa:

Vt 7 Koskenkylä-Loviisa

Hanke vt 7, Koskenkylä-Loviisa käsittää nykyisen E18:n osana toimivan moottoriliikennetien jatkamisen (13 km). Tieosuus on osa yleiseurooppalaisten liikenneverkkojen (TEN) Pohjolan Kolmiota, joka on yksi 14:sta EU:n nimeämisistä liikenneväylien tärkeimmistä kehittämissankkeista. Osuus on vt 7:n kapein ja mutkaisin jakso ja sitä käyttää myös paikallinen ja kevyt liikenne. Tien vaarallisuutta lisää runsas kansainvälinen liikenne. Tien liikennemäärä on nykyisin 6 000—7 000 autoa/vrk. Henkilövahinkoihin johtavia onnettomuuksia tapahtuu noin 5 kpl/v. Hankkeen liikennetaloudellinen hyötykustannussuhde on 2,0 tai suurempi kansainvälisen liikenteen kasvusta riippuen.

Kt 45 (ent. mt 137) Pakinkylän eritasoliittymä, Helsinki

Nykyinen Helsingin Kehä I:n ja Tuusulantien eritasoliittymä sisältää valo-ohjattuja ramppi-liittymiä, joiden kapasiteetti ei arkiliikenteessä riitä. Teillä syntyy pitkiä jonoja, mikä heikentää liikenneturvallisuutta ja lisää pakokaasupäästöjä. Hanke käsittää liittymän rakenteellisen uusimisen siten, että liikennevalot voidaan poistaa ja liikenteen sujuvuutta parantaa. Kohteen sijainti rakennetussa ympäristössä edellyttää melusuojaustoimia. Nykyluonnetta molemmilla teillä on noin 50 000—60 000 autoa/vrk. Melusuojauksen ja liikenteen sujuvuuden parantu-

misesta johtuvien pakokaasupäästöjen vähene-
misen vuoksi myös ympäristöhaitat vähenevät.
Hyötykustannussuhde on 2,8.

1996 määräraha	942 000 000
1995 määräraha	830 000 000
1995 I lisämääräraha	15 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	1 251 950 000

78. Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sitoumusosuuksiin perustuviin töihin.

Selvitysosa: Ulkopuolisille tehtävistä tiedoista perittävät korvaukset on merkitty tuloina momentille 12.31.25.

1996 määräraha	67 000 000
1995 määräraha	72 000 000
1994 tilinpäätös	60 838 503

87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/54) ja asetuksen (487/57) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisen maanmittausmaksujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/54) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luotolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

1996 määräraha	150 000 000
1995 määräraha	180 000 000
1994 tilinpäätös	201 851 762

(25.) Tienpidon valtionavut

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi yksityisistä teistä annetun lain (358/62) muuttamisesta siten, että yksityisten teiden valtionavun maksamista koskevat säännökset kumotaan. Yksitysteiden lossien ja purettavien siltojen avustukset on budjetoitu momentille 31.99.50.

(34.) Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	13 000 000
1994 tilinpäätös	20 000 000

(50.) *Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	103 500 000
1994 tilinpäätös	92 375 679

(51.) *Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	13 500 000
1994 tilinpäätös.....	13 500 000

30. Merenkululaitos

Selvitysosa: Merenkululaitoksen päätulosalueet ovat talvimerenkulku, luotsaustoiminta sekä väylänpito.

Meriliikenne kasvoi vuonna 1994 toisena peräkkäisenä vuotena erittäin nopeasti, ulkomaan tavaraliikenteen kasvu oli noin 16 %. Vuonna 1996 ulkomaanliikenteen arvioidaan kasvavan noin 2,7 %, 77,0 milj. tonniin (vuonna 1995 arvio 1 %). Kotimaan liikenteessä kuljetetaan vuosittain yli 9 milj. tonnia tavaroita Suomen satamien välillä. Kauppamerenkulun väylästää kehitetään siten, että liikenne voidaan ympärivuotisesti hoitaa kuljetustaloudellisesti edullisimpia reittejä ja väyläsvyökyksiä käyttäen.

Talvikauden liikenteen määrän arvioidaan kasvavan 31,0 milj. tonniin (1995 arvio 30,0

milj. tonnia). Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan kahdeksan jäänmurtajan voimin 23 talvisatamaan talven ankaruus huomioon ottaen ilman kohtuuttomia viivytyksiä.

Selvitetään laitoksen toiminnan organisointia sekä organisaation muuttamista nykyistä enemmän kysyntäohjatuksi. Toimenpiteet toteutetaan vuoden 1997 talousarvioesityksen yhteydessä. Samalla selvitetään tielaitoksen lauttalusten ja liikenteen hoidon siirtämistä merenkululaitokseen. Lisäksi ratkaistaan yhteysalus- ja saaristoliikenteen organisointi ja rahoittaminen.

Liikenneministeriö on lisäksi asettanut merenkululaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

	1994	1995 Arvio	1996
Pääomakustannusten korkoprosentti	6,7	7,0	7,0
SUORITTEET			
Luotsattu matka mpk	889 599	811 198	809 200
Ylläpidettävien väylien pituus km			
— kauppamerenkulku	5 613	5 613	5 615
— muut väylät	9 800	9 813	9 843
PALVELUJEN LAATU			
— aukkipidettävät talvisatamat, kpl	23	23	23
— jäänmurtajien viiveet, tuntia	5 max	4 max	4
— luotsien odotusajat, tuntia	2	0	0
TUOTTAVUUDEN KEHITYS	117	113	113
KAUPPAMERENKULUN TALOUDELLISUUS			
— mk/kuljetettu tonni, rannikko	8,4	8,1	7,8
— mk/kuljetettu tonni, Saimaa	27,4	23,8	23,9
MUUN VESILIIKENTEEN TALOUDELLISUUS			
— Kustannukset, mk/väylä km	12 922	14 720	13 970
KAUPPAMERENKULUN KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
— Luotsausmaksu	55,1	48,5	52,8
— Väylämaksu	69,1	73,6	79,9

	1995 mk	1996 mk
VÄYLÄMAKSUT		
Tulot.....	418 479 000	444 394 000
Väylänpidon erilliskustannukset.....	556 972 000	544 413 000
Käyttäjäämä	-138 493 000	-100 019 000
Käyttäjäämä % tuloista.....	-33	-23
Osuus yhteiskustannuksista	12 082 000	12 122 000
Kustannukset yhteensä	569 054 000	556 535 000
Alijäämä (—).....	-150 575 000	-112 141 000
Alijäämä % tuloista	-36	-25
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET (pää- osin luotsauksesta)		
Tulot.....	106 067 000	116 174 000
Toiminnan erilliskustannukset.....	249 204 000	247 851 000
Käyttäjäämä	-143 137 000	-131 677 000
Käyttäjäämä % tuloista.....	-135	-113
Osuus yhteiskustannuksista	14 468 000	14 834 000
Kustannukset yhteensä	263 672 000	262 685 000
Alijäämä (—).....	-157 605 000	-146 511 000
Alijäämä % tuloista	-149	-126
MUUT SUORITTEET		
Tulot.....	35 265 000	34 271 000
Toiminnan erilliskustannukset.....	42 735 000	39 650 000
Käyttäjäämä	-7 470 000	-5 379 000
Käyttäjäämä % tuloista.....	-21	-16
Osuus yhteiskustannuksista	1 656 000	1 713 000
Kustannukset yhteensä	44 391 000	41 363 000
Alijäämä (—).....	-9 126 000	-7 092 000
Alijäämä % tuloista	-26	-21

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
488 387 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyypin ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina yhteysalusliikenteen tulot, luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtaajien tulot, karttatuotannon tulot, merenkulun tarkastustoiminnan tulot, vuokratulot sekä Saimaan kanavan lupamaksut sekä luotsausmaksujen korotus 10 prosentilla.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	654 191 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	236 992 000
Muut toimintamenot.....	417 199 000

Bruttotulot	165 804 000
Maksullisen toiminnan tulot	150 445 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	116 174 000
— muut suoritteet.....	34 271 000
Muut tulot	15 359 000
Nettomenot.....	488 387 000

1996 määräraha	488 387 000
1995 määräraha	484 922 000
1994 tilinpäätös	485 753 000

22. *Saimaan kanavan hoitokunta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 048 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan kanavan hoitokunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden, viiden viran palkkauksen, matkakorvausten, toimistokaluston hankinta- ja korjausmenojen sekä muiden kulutus- ja edustusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset.....	823 000
Muut menot.....	225 000
Yhteensä	1 048 000

1998 131 milj. mk, vuonna 1999 123 milj. mk sekä vuosina 2000—2003 yhteensä 292 milj. mk.

1996 määräraha	150 000 000
1995 määräraha	184 950 000
1994 tilinpäätös	150 950 000

1996 määräraha.....	1 048 000
1995 määräraha.....	1 027 000
1994 tilinpäätös.....	969 165

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyypin ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Jäänmurtajien hankinta ja rahoitusmenot ovat 1 195 000 000 mk ja niihin on aikaisemmin myönnetty 357 216 000 mk.

Kassamenoja vuosien 1993 ja 1994 jäänmurtajahankinnoista aiheutuu vuonna 1996 150 milj. mk, vuonna 1997 141 milj. mk, vuonna

77. (31.30.74 ja 77) Väylätyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 83 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, kanavien ja muiden maa- ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta, rakentamisesta ja peruskorjauksista ja turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä merenkululaitoksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakennus- ja perusrakennusmenoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 3 425 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kustannusarvio1) 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk
1. Rauman väylä	1998	74 400	68 800	5 600 000
2. Kokkolan väylä	1997	150 000	4 000	65 000 000
3. Suomenlahden matalaväylästä		400		400 000
4. Saaristomeren matalaväylästä		1 600		1 600 000
5. Pohjanlahden matalaväylästä		300		300 000
6. Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.	1996	11 300	10 300	1 000 000
7. Saimaan kanavan ja syväväyläsulkujen kaukokäyttölaitteiden tekeminen	1998	10 400	5 400	1 500 000
8. Heinäveden ja Iisalmen reittien sulkukanavien itsepalvelukäyttö ja sähkölaitteiden uusiminen	1999	9 000	400	1 700 000
9. Iisalmen väylän parantaminen	1998	5 000	1 400	1 400 000
10. Neiturin kanavan parantaminen	1996	6 100	1 500	1 500 000
11. Talonrakennukset	—	—	—	3 000 000
Yhteensä				83 000 000

1) Kustannusarvioihin ei ole sisällytetty arvonlisäveroa.

1996 määräraha	83 000 000
1995 määräraha	27 600 000
1995 I lisämääräraha	15 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös.....	75 510 000

(79.) Saimaan kanavan vuokra-alueen tie (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	4 300 000
1994 tilinpäätös	1 700 000

87. *Maa- ja vesialueiden hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden han-

kintamenojen sekä vesilain (264/61) mukaisten korvausten maksamiseen.

1996 määräraha..... 400 000
1995 määräraha..... 400 000
1994 tilinpäätös..... 400 000

31. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitoksen tehtävänä on tuottaa yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja käytännön tarpeita varten perustietoa meriympäristön tilasta ja siinä tapahtuvista muutoksista. Tutkimuksen ja siihen liittyvän palvelutoiminnan tavoitteena on merenkulun turvallisuuden parantaminen, ympäristöselvityksissä avustaminen, erilaisten toimenpiteiden ympäristövaikutusten selvittäminen tarvittaessa sekä meriympäristössä tapahtuvien tiettyjen ympäristömuutosten hälytys- ja valvontajärjestel-

mien ylläpito. Tehtävän ja tavoitteen toteuttamiseksi Merentutkimuslaitos ylläpitää tutkimus- ja palvelutoimintaa, joka jakaantuu viiteen tulosalueeseen: meren liikkeiden ja jääpeitteen sekä lämpötalouden tutkimus, globaalisen muutoksen tutkimus, ainetasetutkimus, Itämeren ekologian tutkimus ja palvelututkimus.

Merentutkimuslaitoksen toimintamenot ja maksullisen palvelutoiminnan menot yhteensä jakaantuvat tulosalueittain seuraavasti:

	1994 1000 mk	1995 TA 1000 mk	1996 Arvio 1000 mk
Meren liikkeiden, jääpeitteen ja lämpötalouden tutkimus.....	9 962	8 894	8 300
Gloobaalisen muutoksen tutkimus.....	2 247	1 475	2 600
Ainetasetutkimus.....	3 351	3 892	4 100
Itämeren ekologian tutkimus.....	5 444	5 559	5 600
Palvelututkimus.....	12 501	13 280	11 800
Yhteensä.....	33 505	33 100	32 400

Liikenneministeriö on alustavasti hyväksynyt Merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— palvelutoimintaa kehitetään merenkulun taloudellisuuden ja turvallisuuden lisäämiseksi ja meriympäristön tilan seurannassa tehostamalla mallien, automaation ja kaukokartoituksen hyväksikäyttöä ja laadun valvontaa

— tutkimus- ja kehitystoimintaa pidetään kansainvälisesti arvostetulla tasolla ja ylläpidetään tarvittavia tietokantoja ja rekisterejä sekä kehitetään kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa

— palvelutoimintaa lisätään mm. Itämeren ja polaarimerien tutkimuspalvelujen myynnillä ja tekemällä merialueita koskevia selvityksiä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 29 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 600 000 mk merialueiden turvallisuuden kehittämiseksi tarpeellisen poijun hankintaan.

1996 määräraha..... 29 400 000
1995 määräraha..... 30 100 000
1994 tilinpäätös..... 30 020 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.31.

1996 määräraha	3 000 000
1995 määräraha	3 000 000
1994 tilinpäätös	2 972 001

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

30. Piensatamien rakentamisen valtionapu (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää liikenneministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustuksen loppuerän maksamiseen kunnille ja kalanjalostusalan yrityksille sellaisiin kalasatamien parantamis- ja rakentamishankkeisiin, joita on avustettu ennen vuotta 1996.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tarkoituksena on, että keskeneräisiä hankkeita avustetaan vuonna 1996 ja tämän jälkeen avustaminen lopetetaan.

1996 määräraha	1 000 000
1995 määräraha	2 800 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	6 300 000

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 596 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnettävistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Aikaisemmin hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

1996 määräraha	1 596 000
1995 määräraha	3 916 000
1994 tilinpäätös	3 711 000

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Määrärahasta saa käyttää enintään 25 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien

yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 prosenttia hyväksyttävän koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määräajaksi.

Määrärahaa saa käyttää myös vastaavanlaisiin korkotukimenoihin Ahvenanmaan maakuntalain (39/78) nojalla hyväksytyistä lainoista ahvenanmaalaisten pientonnistoalusten hankintaan.

b) Määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 6 kohdan (muut. 1557/92) perusteella suomalaisille varustamotoimintaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tilattujen lastialusten ja pääasiassa lastin kuljetukseen tarkoitettujen muun vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuvien uudishankintojen lainoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vastaavanlaisiin korkotukimenoihin Ahvenanmaan maakuntalain (39/78) nojalla hyväksytyistä lainoista ahvenanmaalaisten alusten hankintaan.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi alustoimitusten rahoit-

tukseen myönnettävästä korkotuesta annettua lakia (1173/90).

Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Aikaisemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä saa olla enintään kunakin vuonna tehdyn päätöksen mukainen.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustan-

nukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Aikaisempina vuosina myönnettyistä korkotukilainoista sekä vuosina 1988—1989 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1996	1997	1998	1999
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	28,0	36,5	33,0	26,5
Pientonnistoavustuksista	25,0	19,0	15,0	11,0
Yhteensä	53,0	55,5	48,0	37,5

1996 määräraha	53 000 000
1995 määräraha	55 000 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	56 374 721

1996 määräraha	800 000
1995 määräraha	800 000
1994 tilinpäätös	789 835

41. *Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/91) mukaisen tuen maksamiseen alusluetteloon merkityille lastialuksille.

Selvitysosa: Suomen alusrekisteriin merkittyjen alusten bruttovetoisuus on kasvanut lain voimaantulon ajankohdasta eli vuoden 1992 alusta lukien vuoden 1995 huhtikuun loppuun mennessä noin 1,0 miljoonasta 1,6 miljoonaan eli noin 60 %. Alusluetteloon oli merkitty vuoden 1995 huhtikuun lopussa 76 alusta eli yli puolet koko Suomen tonnistosta ja näiden alusten lukumäärän ennakoidaan lisääntyvän.

1996 määräraha	106 000 000
1995 määräraha	92 000 000
1994 tilinpäätös	85 424 055

44. *Saaristoliikenteen avustaminen*

Momentille myönnetään 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/86) mukaisin perustein.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

45. *Saaristoliikenteen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Aikaisemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttia.

1996 määräraha	25 000
1995 määräraha	25 000
1994 tilinpäätös	7 522

46. *Saimaan jäänmurron avustaminen*

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Selvitysosa: Saimaan jäänmurtoaluksen käyttökustannuksiin maksetaan avustusta vuosina 1992—1996.

1996 määräraha	300 000
1995 määräraha	300 000

50. *Lästimaksuista suoritettavat avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/36) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja me-

ripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkulkuhallituksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1996 määräraha.....	3 200 000
1995 määräraha.....	3 200 000
1994 tilinpäätös.....	3 807 000

(40.) Autorekisterikeskus

Selvitysosa: Viitaten hallituksen esitykseen laiksi Autorekisterikeskuksen yhtiöittämisestä 1.1.1996 alkaen luku on poistettu talousarvios-

ta. Lakiesityksen mukaisesti ajoneuvojen rekisteröintitoimintaa koskevat tehtävät siirretään ajoneuvohallintokeskukselle.

41. Ajoneuvohallintokeskus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Eduskunnalle annetun lakiesityksen mukaisesti ajoneuvohallintokeskus aloittaa toimintansa 1.1.1996. Sen toiminta muodostuu ajoneuvohallinnon (ANH) ja Autorekisterikeskuksen rekisteröintitoimialan (ARKR) entisistä tehtävistä, joiden kysynnässä voitaneen odottaa lievää, 2—10 %:n nousua ajoneuvokannan nopeutuneen uusiutumisen myötä. Ajoneuvohallintokeskuksen vuoden 1996 talousarvio perustuu tulosbudjettiin sekä maksullisen toiminnan nettobudjettiin.

Nettobudjetoitua maksullista toimintaa ovat ajoneuvojen ja ajokorttien rekisteröinti, katsastuksen valvonta sekä eräät verotustehtävät.

Liikenneministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä ajoneuvohallintokeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— uusien kuljettajien (alle vuoden kuljettaneet) riskikerroin ei ylitä 5,0

— teknisten vikojen osuus välittömänä aiheuttajana kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa ei ylitä 3,5 %

— eri katsastustoimipaikkojen hylkäysprosenttien erot saavat olla enintään +/-5 prosenttiyksikköä koko maan keskiarvosta

— ote ajokorttirekisteristä toimitetaan postin kuljettavaksi hakemuksen saapumispäivänä

— keskitetysti hoidettujen rekisteri-ilmoitusten ja ajokorttihakemusten käsittelyaika ei ylitä kolmea päivää

— katsastustehtävien toimilupahakemusten

ja autokoululupien lausunnot, korjaamo- ja asennuslupahakemukset, VAK/ADR-koulutuslupahakemukset, tyyppikatsastustodistukset, suorarekisteröinnin lupahakemukset sekä rakennemuutos- ja moottorinvaihdoslupahakemukset käsitellään 9 työpäivässä

— erityiskilpi- ja jälkiverotuspäätökset sekä ajokorttien ikä- ja terveysvaatimusten poikkeuslupahakemukset sekä autokiinnityshakemukset käsitellään 14 työpäivässä

— veronpalautukset (diesel) hoidetaan 25 työpäivässä palautusperusteen syntymisestä

— tieliikenteen tietojärjestelmän käyttölupahakemukset ja autoveron maksuunpanoasiat käsitellään 35 työpäivässä ja

— ulosottohakemukset lähetetään 5 kuukauden kuluessa verojen eräpäivästä.

Maksullisen toiminnan ylijäämä on 705 000 mk, mikä on 0,6 % nettobudjetoitavista maksullisen toiminnan tuloista.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnusluvut:

	mk
Tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	110 866 000
— muut suoritteet.....	5 000
Tulot yhteensä.....	110 871 000
Kustannukset	
Erilliskustannukset.....	109 431 000
Käyttäjäämä.....	1 440 000
Osuus yhteiskustannuksista.....	735 000
Kustannukset yhteensä.....	110 166 000
Ylijäämä(+)/alijäämä(—).....	705 000
— % tuloista.....	0,6

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
2 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain mukaisiin menoihin.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan Autoteksterikeskuksesta siirtyvien tehtävien vaikutukset. Tuloihin sisältyy verohallituksen verotustehtävien hoidosta maksama korvaus 11 500 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot.....	113 731 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	110 131 000
Muut toimintamenot.....	3 600 000
Bruttotulot.....	111 031 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	110 871 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	110 866 000
— muut suoritteet.....	5 000
Muut tulot.....	160 000

Nettomenot..... 2 700 000

1996 määräraha..... 2 700 000

1995 määräraha..... 6 926 000

1994 tilinpäätös..... 8 200 000

50. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitoksen vuoden 1996 talousarvio perustuu tulosbudjettiin sekä maksullisen palvelutoiminnan ja muiden tulojen nettobudjettiin.

Ilmatieteen laitos on monitoimialainen palvelu- ja tutkimuslaitos, joka tuottaa tietoa

ilmakehän tilasta kaikissa aikaskaaloissa yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä elinkeinoelämän ja yleisön tarpeita varten.

Ilmatieteen laitoksen toimintamenot tulosalueittain tekninen ja hallinnollinen toiminta mukaanlukien ovat seuraavat:

	1994 1000 mk	1995 1000 mk	1996 1000 mk
Sää- ja ilmastotoiminta.....	47 500	44 300	43 900
Ilmanlaatu toiminta.....	18 400	17 100	17 100
Geofysiikan toiminta.....	11 400	10 700	10 700
Tekninen toiminta.....	59 250	61 200	61 600
Hallinnollinen toiminta.....	40 800	41 300	43 300
Yhteensä	177 350	174 600	176 600

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 15 milj. mk pääasiassa projektituonteisia tutkimustehtäviä ja kehitysyhteistyötehtäviä varten.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut ilmatieteen laitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— toimintaorganisaatio uudistetaan toiminnallista kehitystä vastaavasti

— maksullinen toiminta supistuu kahdella prosentilla, mutta toiminnan kannattavuutta parannetaan kolmella prosentilla

— havaintoautomaatiota lisätään ja järjestelmien toimivuutta parannetaan siten, että niiden käyttöaste nousee kahdella prosentilla

— sääpalvelutuotantoa automatisoidaan säi-

lyttäen sääennusteiden laatutaso kansainvälisesti mitattuna hyvällä tasolla, johon perustuen yleisille lyhyen aikavälin sääennusteille asetetaan seuraavat laatutavoitteet:

— tilanteissa, missä lämpötila vuorokauden aikana muuttuu vähintään viisi astetta, lämpötilaennusteiden on oltava oikein 69 %:ssa tapauksista

— kovan tuulen varoitusten tulee olla oikein 83 %:ssa tapauksista eikä väärin varoitusten osuus saa ylittää 20 %

— sateen ennusteiden on oltava oikeita 80 %:ssa tapauksista

— ilmanlaatu palveluja kohdennetaan ympäristön kannalta keskeisiin seurantatutkimuksiin

sekä kehitetään uutta mittaustekniikkaa ja analysointimenetelmiä epäpuhtauksien seurantaan

— kansainvälisten hankkeiden osuutta avaruustutkimuksessa lisätään ja kehitetään teollisuutta palvelevaa asiantuntijatoimintaa

— tutkimus- ja kehittämistoiminta pidetään kansainvälisesti arvostetulla tasolla mm. hankkimalla lisää kansainvälistä rahoitusta ja osal-

listumalla tutkijoiden jatkokoulutusohjelmiin, jotka tuottavat useita yliopistollisia jatkotutkin-
toja.

Maksullisen toiminnan ylijäämä on 470 000 mk, mikä on 1 % nettobudjetoitavista maksullisen toiminnan tuloista.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat

	1994 mk	1995 mk	1996 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	47 000	1 000 000	1 600 000
— muut suoritteet.....	46 643 000	47 000 000	45 400 000
Tulot yhteensä	46 690 000	48 000 000	47 000 000
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset.....	22 833 000	22 600 000	22 000 000
Käyttäjäämä	23 857 000	25 400 000	25 000 000
Osuus yhteiskustannuksista	23 639 000	24 950 000	24 530 000
Kustannukset yhteensä	46 472 000	47 550 000	46 530 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	+218 000	+450 000	+470 000
— % tuloista.....	0,5	0,9	1,0

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 129 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös säätökaverkon täydentämistä koskevien hankintasopimusten tekemiseen siten, että niistä aiheutuu ilmatieteen laitokselle menoa vuosina 1996—1998 yhteensä enintään 6 milj. mk.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan ja muiden tulojen nettobudjetointi, luvun selvitysosassa esitetyt yleistavoitteet, aikaisemmin myönnettyyn tilausvaltuuteen perustuvasta supertietokoneen hankintasopimuksesta aiheutuvina menoina 3 000 000 mk sekä kansainvälisten

järjestöjen jäsenmaksujen muutoksena 2 000 000 mk. Lisäksi on otettu huomioon merisääpalvelun kehittämisen edellyttämät hankintamenot. Sääpalvelumaksujen tuotosta tuloutetaan maatalouden palvelujen osuus momentille 12.30.70.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Bruttomenot.....	176 600 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	22 000 000
Muut toimintamenot.....	154 600 000
Bruttotulot	47 600 000
Maksullisen toiminnan tulot	47 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	1 600 000
— muut suoritteet.....	45 400 000
Muut tulot	600 000

Nettomenot..... 129 000 000

1996 määräraha	129 000 000
1995 määräraha	126 119 000
1994 tilinpäätös	124 234 000

52. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Telehallintokeskuksen toiminta jakautuu neljään ulkoiseen tulosalueeseen: ra-

diohallinto, telehallinto ja standardointi, televisiolupalpalvelut sekä postihallinto.

Televiestinnän yhteiskunnallinen merkitys lisääntyy ja sen osuus bruttokansantuotteesta kasvaa.

Radiolaitteiden määrä ja sen mukana radioaajuuksien kysyntä kasvavat voimakkaasti. Vuonna 1996 tulee käyttöön 200 000 uutta radiolähetintä. Uudet telepalvelut ja kilpailu lisäävät puhelinverkon uusien numeroalueiden kysyntää ja numerointipäätöksiä niiden toteuttamisesta.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut Telehallintokeskukselle seuraavat keskeiset tulostavoitteet:

— radiohallinto varautuu siihen, että vuosittain käyttöön tulevat uudet radiolähettimet kyetään sijoittamaan radiotaajuuspektriin

— radiotajuuspäätökset annetaan 20 ja radioluvat 10 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— merenkulun pätevyystodistukset annetaan 15 (ruuhka-aikana 20) työpäivän kuluessa tutkinnosta ja radioamatöörien pätevyystodistukset 25 (ruuhka-aikana 30) työpäivässä tutkinnosta

— radiolaitteiden ja telepäätelaitteiden tyyppihyväksyntähakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— radiolaitteiden ja telepäätelaitteiden markkinoitirikkomusten määrä ei kasva. Epäillyt rikkomukset tutkitaan viikon, kiireelliset tapaukset kahden päivän kuluessa tiedon saamisesta

— telehallinto varautuu siihen, että televerkkojen ja telepalvelujen uudet numerointitarpeet

kyetään sijoittamaan kansalliseen numerointisuunnitelmaan

— televerkon numerointia koskevista hakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä. Laajakantoisia, periaatteellisia päätöksiä edellyttävät hakemukset ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— teletoimintaa koskevista valituksista 80 % ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä

— kansainvälisten standardien lausunto- ja äänestyskierrokset hoidetaan annetussa määräajassa

— televisiolupatoiminnan kustannukset ovat korkeintaan 2,7 % lupamaksutuloista ja lähetyttyä lupalaskua kohti korkeintaan 9,5 mk. Televisiolupakampanjoilla- ja -tarkastuksella hankitaan 50 000 uutta lupaa

— postihallinto pyrkii valvonnallaan ja postitoimintaa koskevalla ohjeistuksellaan, periaateratkaisujensa tiedottamisella ja erimielisyyksien aktiivisella sovittelulla siihen, että postitoiminnasta tehtäisiin mahdollisimman vähän kirjallisia valituksia. Valitukset käsitellään välittömästi. Kirjallisiin valituksiin annetaan päätökset 80 %:iin kolmen kuukauden kuluessa ja 100 %:iin viiden kuukauden kuluessa.

Telehallintokeskuksen menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 12.31.52.

Maksullisesta toiminnasta kertyvien tulojen määräksi arvioidaan 105 392 000 mk.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat:

Radiohallinto:	1994 toteutunut	1995 ennakoitu	1996 TAE
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	47 215 000	44 040 000	45 580 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	34 567 000	38 470 000	40 760 000
Käyttäjämää — % tuloista.....	12 648 000 27	5 570 000 13	4 820 000 11
Osuus tukitoimintojen kustannuksista.....	3 985 000	4 673 000	4 820 000
Kustannukset yhteensä	38 552 000	43 143 000	45 580 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)..... — % tuloista.....	+8 663 000 18	+897 000 2	0 0

	1994 toteutunut	1995 ennakoitu	1996 TAE
Telehallinto ja standardointi:			
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	1 603 000	14 400 000	14 984 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	10 336 000	11 858 000	12 833 000
Käyttäjäämä	-8 733 000	2 542 000	2 151 000
— % tuloista.....		18	14
Osuus tukitoimintojen kustannuksista	1 386 000	2 044 000	2 151 000
Kustannukset yhteensä	11 722 000	13 902 000	14 984 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-).....	-10 119 000	+498 000	0
— % tuloista.....		3	0
Televisiolupapalvelut:			
MUUT SUORITTEET			
Tulot.....	36 220 000	39 011 000	40 375 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	34 096 000	36 606 000	37 894 000
Käyttäjäämä	2 124 000	2 405 000	2 481 000
— % tuloista.....	6	6	6
Osuus tukitoimintojen kustannuksista	2 124 000	2 405 000	2 481 000
Kustannukset yhteensä	36 220 000	39 011 000	40 375 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-).....	0	0	0
— % tuloista.....	0	0	0
Postihallinto:			
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	3 661 000	4 065 000	4 453 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	3 325 000	3 874 000	4 141 000
Käyttäjäämä	336 000	191 000	312 000
— % tuloista.....	9	5	7
Osuus tukitoimintojen kustannuksista	221 000	297 000	312 000
Kustannukset yhteensä	3 546 000	4 171 000	4 453 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-).....	+115 000	-106 000	0
— % tuloista.....	3	-3	0

55. Viestinnän korvaukset ja avustukset

41. Sanomalehdistön tuki

Momentille myönnetään 80 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston erikseen määrittämin ehdoin avustusten maksami-

seen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi. Tukea voidaan käyttää myös sanomalehdistön kehittämishankkeisiin.

Määrärahasta saa käyttää 35 000 000 mk puolueille niiden lehdistön tukemiseen ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

1996 määräraha	80 000 000
1995 määräraha	80 000 000
1994 tilinpäätös	89 875 000

(42.) *Lehtien maaseutujakelun korvaus*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	98 000 000
1995 I lisämääräraha	—49 000 000
1994 tilinpäätös	98 000 000

(44.) *Sanomalehtien yhteisjakelun tuki* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	17 000 000
1994 tilinpäätös	17 000 000

57. Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittäminen

34. *Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 29 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille itämetron suunnitteluun ja rataosuuden rakentamiseen siten, että valtion osuus on enintään 150 milj. mk kuitenkin enintään 30 % kustannuksista.

Selvitysosa: Helsingin kaupunki jatkaa itämetroa Itäkeskuksesta Ala-Vuosaareen. Itämetron rataosuuden kustannusarvio on 706 milj. mk. Metrorata on suunniteltu rakennettavaksi vuosina 1994—98. Valtionosuuden kokonaismäärässä otetaan huomioon itämetron suunnitteluun ja rakentamiseen vuodesta 1989 alkaen osoitetut määrärahat.

1996 määräraha	29 000 000
1995 määräraha	23 000 000
1994 tilinpäätös	—

(53.) *Valtionapu Yleisradio Oy:lle Kruunupyyn lähetysaseman rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	3 000 000
1994 tilinpäätös	1 500 000

61. (31.55.58) *Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion ylimmän hallinnon varaverkon, varayhteysjärjestelmien ja erityisyhteyksien suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon sekä korvausten maksamiseen telelaitoksille verkkojen ja keskusten suojaamisesta.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Varautumiskustannuksiin sisältyvät liikenneministeriön määrittelemät, poikkeusolojen valtakunnallisiin viestintäjärjestelyihin sisältyvät hankinnat.

1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	15 000 000
1994 tilinpäätös	15 000 000

61. *Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 488 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kannattamattomien junaliikennepalvelujen ja muiden joukkoliikennepalvelujen ostoon. Määrärahaa saa käyttää myös julkisen liikenteen kehittämiseen, kuten suunnitteluun, tutkimukseen, informaatio- ja maksuvälinetekniikan edistämiseen, linja-autoasemien palvelukyvyn parantamiseen ja joukkoliikennevälineiden vammaisvarustukseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahojen käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Junaliikenteen palvelujen osto	251 000 000
Bussi-, taksi- ja lentoliikenteen joukkoliikennepalvelujen osto	217 000 000
Kehittämishankkeet	20 000 000
	Yhteensä 488 000 000

Liikenneministeriö ostaa junien henkilöliikennepalveluja, joita ei ole mahdollista ylläpitää vain asiakastuloin. Ostoilla turvataan junaliikenteen peruspalvelujen alueellinen kattavuus rataverkolla ja järjestetään YTV-alueen ulkopuolisessa Helsingin lähiliikenteessä korkeampi palvelutaso kuin mihin asiakastulot antavat mahdollisuuden.

Määrärahaa käytetään linja-auto- ja taksiliikenteen palveluostoihin sekä kevytreittiliikenteenä hoidettavien joukkoliikennepalvelujen ostoihin.

Liikenneministeriö ostaa kaukoliikennepalvelut, joita ei voida ylläpitää vain asiakastuloin. Lääninhallitukset ostavat maaseudun peruspalveluluonteisen runkoliikenteen, jota kunnat

omilla palveluostoillaan täydentävät. Kaupungeille ja kunnille, joissa on kaupunkimaista paikallisliikennettä, myönnetään kaupunkiliikenteen valtionapua enintään 50 % palveluostoista aiheutuvista kustannuksista. Kilpailuttaminen otetaan käyttöön sitä mukaa, kun tähän on hallinnollisia mahdollisuuksia.

Kehittämishankkeissa painotetaan uudenlaisen telematiikalla ohjattujen pikkubussijärjestelmien luomista, mitä kautta voidaan saada säästöjä henkilöliikenteen määrärahoissa.

1996 määräraha	488 000 000
1995 määräraha	488 000 000
1994 tilinpäätös	488 000 000

58. Radanpito

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Radanpidon tavoitteena on, että maamme rataverkkoa ylläpidetään ja kehitetään liikenteen vaatimassa laajuudessa ja tasossa ottaen huomioon yleiset taloudellisuus-, turvallisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet. Kehittämisen painopiste on kapasiteetin lisäämisessä, sähköistyksen laajentamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä, jotka samalla mahdollistavat junano-

peuksien nostamisen. Junaturvallisuutta parannetaan lisäämällä kulunvalvontalaitteita.

Rataverkon laajuudessa ei tapahdu muutoksia. Pääratojen palveluluokasta 2 siirtyy 40 km vilkkaasti liikennöityä rataa alempaan luokkaan 3.

Seuraavassa on esitetty rataverkon palvelutaso vuosina 1995 ja 1996:

Palveluluokka	Henkilöliikenne		Tavaraliikenne		Ratakilometrit	
	Nopeustaso km/h	Nopeustaso km/h	Akselipaino t		v. 1995	v. 1996
1	yli 140	100—120	25		—	— ¹⁾
2	120—140	60—100	22.5—25.0		1 575	1 535
3	60—120	60—100	22.5		3 300	3 340
4	—	40—80	16—20		785	785
				Yhteensä	5 660	5 660

¹⁾ Ensimmäisen luokan rata Helsinki-Tampere valmistuu noin vuonna 2005.

21. (31.58.21 ja 62, osa) *Ratahallintokeskus ja perusradanpito* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 410 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain (21/95) mukaisesti Ratahallintokeskuksen menoihin sekä sen tilaamiin perusradanpidon kunnostus- ja muutostöihin sekä joukkoliikenteen tarkastustoiminnan kuluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön.

Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Ratahallintokeskus tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 600 000 000 mk.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön ensimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina Ratahallintokeskukselle suoritettava ratamaksu, kiinteistötoiminnan tuotot sekä mahdollisen muun toiminnan tuotot. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 800 000 mk kahden viran siirtona momentille 25.60.21.

Ratahallintokeskus ostaa radanpidon työt, liikenteenohjauspalvelut ja kiinteistötoimen työt. Tehtäviin kuuluvat myös rautatieliikenteen turvallisuuteen liittyvät viranomaistehtävät.

Ratahallintokeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 701 000 000
— Liikenteenohjaus ja Ratahallintokeskus	243 000 000
— Perusradanpito	1 392 000 000
— Kiinteistötoimi	66 000 000
Bruttotulot	291 000 000
— Ratamaksu	200 000 000
— Kiinteistötoimen tuotot	75 000 000
— Muut tuotot	16 000 000
Yhteensä	1 410 000 000

1996 määräraha	1 410 000 000
1995 määräraha	1 299 000 000
1995 I lisämääräraha	40 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	1 316 000 000

(31.) *Valtionapu taseoristeysten poistamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	6 000 000
1994 tilinpäätös	8 000 000

(62.) *Valtionrautateiden radanpito* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha otettu huomioon momenttien 31.58.21 ja 31.58.77 laskelmissa.

77. (31.58.77 ja 62, osa) *Rataverkon kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 251 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaisesti Ratahallintokeskuksen tilaamiin radanpidon kehittämishankkeisiin sekä Ratahallintokeskuksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakennus- ja perusparannusmenoihin.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Tarkoituksena on, että valtio lainaa Euroopan Investointipankilta (EIB) yhteensä 1 450 milj. mk, joka käytetään vuosina 1995—1999 Pohjolan kolmio -liikennehankkeisiin kuuluviin Turku-Helsinki ja Riihimäki-Lahti sekä Helsinki-Tikkurila radan kehittämiseen. Laina sisältyy momentin 15.02.01 tuloihin. Ratahallintokeskus ostaa rataverkon kehittämisessä tarvittavat työt.

Kehittämishankkeiden erittely:

	Kustannusarvio 1000 mk ¹⁾	Myönnetty 1000 mk ¹⁾	Myönnetään mk
Helsinki-Tikkurila, 4. raide	446 000	431 000	15 000 000
Helsinki-Tampere, tason nosto	950 000	221 000	28 000 000
Helsinki-Turku, tason nosto	650 000	589 000	29 000 000
Tampere-Seinäjoki, kapasiteetin lisäys	492 000	462 000	30 000 000
Tampere-Pori/Rauma, sähköistys	278 000	53 000	87 000 000
Toijala-Turku, sähköistys	174 000	15 000	—
Kulunvalvonnan ratalaitteet	357 000	64 000	35 000 000
Taseoristeukset pääradoilla	—	—	12 000 000
Muu kehittäminen ja suunnittelu	—	—	8 000 000
Talonrakennukset	—	—	7 000 000
YHTEENSÄ			251 000 000

¹⁾ Kustannusarvot ja myönnettyt varat on muutettu nettosummiksi ja ne eivät sisällä arvonlisäveroa.

1996 määräraha	251 000 000
1995 määräraha	339 000 000
1994 tilinpäätös	791 000 000

pidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden ja korvausten sekä maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen.

87. *Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää rataverkosta, radan-

1996 määräraha.....	6 000 000
1995 määräraha.....	3 000 000

(90.) Valtionrautatiet

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta. Valtionrautatiet on yhtiöitetty 1.7.1995 lukien.

92. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet siten, että ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut lentoasemilla ja että lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1996 enintään 450 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1996 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 600 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat lennonvarmistusjärjestelmän uusiminen sekä Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittämiseen liittyvät hankkeet.

Lisäksi valtioneuvosto saa oikeuttaa Ilmailulaitoksen antamaan vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluja tuottamaan perustettavien

tytäryhtiöidensä tai sen toimintaansa varten tarvitsemia toimitiloja omistavien kiinteistöyhtiöiden ottamien yhteensä enintään 30 milj. markan lainojen vakuudeksi.

3. Lainanotto

Ilmailulaitos oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 300 milj. mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 27 milj. mk vuonna 1996.

Ilmailulaitoksesta siirretään kahta henkilötyövuotta vastaavat menot perustettavaan Onnettomuustutkimuskeskukseen momentille 25.60.21.

Ilmailulaitoksen vuoden 1996 mahdollisesta voitosta ei ole tarkoitus tulouttaa voitonjakoa valtiolle.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 265 milj. mk, joka rahoitetaan tulorahoituksella 231 milj. mk (87 %), 25 milj. mk (10 %) valtion myöntämän peruspääoman korotuksella ja loput 9 milj. mk (3 %) rahoitetaan nettolainoituksen lisäyksillä.

Lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan ja sen

liitännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 350 milj. mk. Sen toteutus on alkanut jo vuonna 1992 ja se saatetaan loppuun vuoden 1997 aikana.

Helsinki-Vantaan lentoaseman ulkomaan ja kotimaan terminaalien välisen keskusosan I vaiheen toteutus aloitettiin vuonna 1994. Keskusosan I vaihe valmistuu vuonna 1996. Keskusosan II vaiheen suunnittelu on käynnistetty.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1996 on seuraava:

Tunnuslukutaulukko

Liikevaihto, milj. mk	673,2	725,0	750,0
— muutos %	6,8	7,9	3,7
Käyttökate, milj. mk	190,4	220,0	231,0
— käyttökate % liikevaihdosta	28,3	30,4	30,7
Voitto milj. mk	22,9	29	27
— voitto % liikevaihdosta	3,4	4,0	3,6
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,7	1,7	1,5
Omavaraisuusaste %	87,0	87,0	85,0
Investoinnit % liikevaihdosta	28,6	33,0	34,6
Henkilöstömäärä	1 580	1 620	1 605

milj. mk

Kaluston hankinta ja muu käyttöomaisuus	107
Lentokenttien talonrakennustyöt	100
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	58
Yhteensä	265

Ilmailulaitos ottaa lainaa vuoden 1996 aikana investointikohteisiin. Ilmailulaitokselle on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen näihin tarpeisiin enintään 300 milj. mk.

71. Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusimiseen aikaisempina vuosina myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lennonvarmistusjärjestelmän uusimiseen ei tarvita rahoitusta vuoden 1996 jälkeen.

1996 määräraha 7 000 000

88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Ilmailulaitos saa käyttää peruspääoman korotusta kehittämishankkeidensa rahoitukseen.

Selvitysosa: Peruspääoman korotuksella on erityisesti tarkoitus rahoittaa hankkeita, jotka hyödyntävät Suomen edullista sijaintia mannervälisten lentoreittien varrella.

1996 määräraha 25 000 000
1995 määräraha 30 000 000

93. Ilmaliikenteen valtionavut

41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin Ilmailulaitoksen ylläpitämien, lähinnä reitti- ja kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- tai kevytreittiliikenteen harjoittami-

nen. Momentilta maksetaan lisäksi avustuksia pienempien lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelu- ja valvontakustannusten avustamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

1996 määräraha 11 000 000
1995 määräraha 11 000 000
1994 tilinpäätös 11 000 000

96. Raskone

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Raskoneen pääliiketoiminta on raskaan ajoneuvo- ja työkonelajiston sekä niiden lisälaitteiden kunnossapito. Palveluja tarjotaan kaikille yhteisöille ja urakoitsijoille, jotka tarvitsevat omien päätoimintojensa tueksi ajoneuvo- ja työkonelajiston kunnossapidon palveluja. Asiantuntijuutta pääliiketoiminnassa kehitetään määrätietoisesti päämääränä mahdollisimman suuren lisäarvon tuottaminen asiakkaalle liikeloudellisesti kannattavasti.

Toimintojen kannattavuutta parannetaan toimintoja ratalisoimalla, keskittymällä pääliiketoimintaan ja resurssien käyttöastetta parantamalla.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Raskoneen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1996 enintään 10 milj. mk. Lisäksi Raskone saa tehdä vuonna 1996 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 10 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat toimintakyvyn ylläpitoon ja toimintojen kehittämiseen liittyvät investoinnit.

3. Lainanotto

Raskone oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 mo-

mentissa tarkoitettua lainaa enintään 15 milj. mk.

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Raskoneen tulostavoitteeksi on asetettu 0 mk vuonna 1996. Investointeihin on tarkoitus käyttää noin 4 milj. mk, mikä rahoitetaan tulorahoituksella ja eduskunnan lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla.

Raskoneelle on tarpeen antaa valtuus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 15 milj. mk vuoden aikana investointeja ja ennalta arvaamattomia menoja varten.

Vuoden 1996 aikana valmistellaan liikelaitoksen muuttaminen osakeyhtiöksi vuonna 1997.

Tunnuslukutaulukko

	1994 toteutuma (6 kk)	1995 ennakoitu	1996 TAE
Liikevaihto, milj. mk.....	41,6	85,0	85,0
Käyttökate, milj. mk.....	2,2	4,2	4,5
— käyttökate % liikevaihdosta	5,3	4,9	5,3
Voitto, milj. mk	—0,1	0	0
— liikevaihdosta, %	—0,2	0	0
— peruspääomasta, % ...	0,6	0	0
Sijoitetun pääoman tuotto %.....	2,0	2,0	2,0
Investoinnit % liikevaihdosta	3,7	2,4	4,7
Omavaraisuusaste %	68,0	68,0	65,0
Henkilöstömäärä.....	309	300	250

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

22. Tutkimus ja kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämisenominaisen sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu hallinnon kehittämiseen, liikennejärjestelmiin, kuljetuslogistiikkaan, infrastruktuuriin, liikennepalvelujen järjestämiseen, liikenneturvallisuuteen, liikenteen ympäristövaikutuk-

siin, viestintään sekä tietoverkkojen kehittämiseen.

1996 määräraha	30 000 000
1995 määräraha	13 000 000
1995 I lisämääräraha.....	13 000 000
1994 tilinpäätös.....	13 000 000

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakenushankkeisiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukeminen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	300 000
Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki.	1 150 000
Muiden liikenneyhteisöjen ja toiminnan tuki	200 000
Yhteensä	4 650 000
1996 määräraha	4 650 000
1995 määräraha	4 550 000
1994 tilinpäätös	4 519 000

42. Korvaus koulutuksesta

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen rautatie- ja ilmaliikenteen ammattikoulutuksesta.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus maksaa korvausta Ilmailulaitokselle 6 000 000 mk ja VR-Yhtymä Oy:lle 20 000 000 mk. Tarkoituksena on selvittää rautatie- ja ilmaliikenteen ammattikoulutuksen rahoituksen siirtämistä osaksi muun ammattikoulutuksen rahoitusta.

1996 määräraha	26 000 000
1995 määräraha	28 000 000
1994 tilinpäätös	26 187 610

45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää IVY-maiden ja Itä- ja Keski-Euroopan maiden liikennealan avustamiseen tarkoitettuihin liikenne- ja tietoliikenne-tutkimuksiin, liikenne- ja tietoliikennehankkeiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen, näiden maiden sääpalvelun kehittämiseen sekä virkamiesten ja yritysjohton kouluttamiseen sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	8 500 000
1994 tilinpäätös	8 500 000

50. Valtionapu yksityisillä teillä olevien lossien ja siltojen kunnossapitoo

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa tielaitoksen päätöksellä käyttää yksityisillä teillä olevien lossien ja talvikaudeksi purettavien siltojen kunnossapitoo.

1996 määräraha	4 000 000
----------------------	-----------

Pääluokan 31 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Liikenneministeriö (710).....	42 875	46 374	53 600	+ 7 226	+ 16
24. Tielaitos (720)	5 058 274	4 317 629	4 241 000	— 76 629	— 2
(25.) Tienpidon valtionavut (720)....	125 876	130 000	—	—130 000	—100
30. Merenkululaitos (730)	715 282	703 199	722 835	+ 19 636	+ 3
31. Merentutkimuslaitos (830).....	32 992	33 100	32 400	— 700	— 2
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	156 414	158 041	165 921	+ 7 880	+ 5
41. Ajoneuvohallintokeskus (720) ..	8 200	6 926	2 700	— 4 226	— 61
50. Ilmatieteen laitos (830)	124 234	126 119	129 000	+ 2 881	+ 2
52. Telehallintokeskus (710).....	10 869	—	—	—	—
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	226 375	213 000	95 000	—118 000	— 55
57. Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittämisen (750)	488 936	511 000	517 000	+ 6 000	+ 1
58. Radanpito (750)	2 115 000	1 647 000	1 667 000	+ 20 000	+ 1
92. Ilmailulaitos (740)	—	30 000	32 000	+ 2 000	+ 7
93. Ilmaliikenteen valtionavut (740).	11 441	11 000	11 000	—	—
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	52 207	54 050	74 650	+ 20 600	+ 38
Yhteensä	9 168 975	7 987 438	7 744 106	—243 332	— 3

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 2 960 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa lisäksi olla enintään 250 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä ammattiin vastavalmistuneiden työttömien osaikaisiksi tutkimusapulaisiksi palkkaamiseen liittyen sekä Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta 23 henkilötyövuotta.

Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 %. Uusia turvavarastointilainoja saa hyväksyä vuonna 1996 enintään 100 000 000 mk.

Turvavarastolain (970/82) 7 §:n mukaisia varastointiavustuksia saa vuonna 1996 myöntää enintään 500 000 mk.

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriön tulosalueita ovat:

— julkisen elinkeinopolitiikan valmistelu ja toteuttaminen, teknologisen tutkimuksen ja tuotekehityksen tukeminen, pk-yritystoiminnan kasvuedellytysten aikaansaaminen, erityisesti riskirahoituksen saatavuuden turvaaminen, kilpailukykyisen energiajärjestelmän ja -teknologian edistäminen, teknisen ja kaupallisen osaamisen lisääminen; valmistelussa otetaan huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat.

— yritysten kansainvälistymisen edistäminen sekä nopea sopeutuminen yhdentymisen yritystoiminnalle ja elinkeinojen hallinnolle asettamiin uusiin vaatimuksiin, mihin sisältyy muun ohella kilpailun ja kuluttajapolitiikan edistämisen sekä

— ministeriön kehittäminen nopeasti reagoivaksi asiantuntijaorganisaatioksi, joka on hallinnollisesti kevyt ja jossa tulosalueita ylittävät yhteistyömekanismit lisäävät tavoitteellisuutta; henkilöstövoimavaroja ja henkilöstöjoh-

tamista kehitetään mm. valmistelemalla uutta, tulosjohtamisen mukaista kannustavaa palkkausjärjestelmää.

Tulostavoitteena on myötävaikuttaa suotuisaan taloudelliseen ja työllisyyskehitykseen lisäämällä teollisuuden toimeliaisuutta, tukemalla tutkimusta ja tuotekehitystä sekä pk-yrityksiä välittömin ja välillisin rahoitus-, neuvonta- ja koulutustoimenpitein, edistämällä energian säästöä ja uusiutuvan energian käyttöä sekä energiajärjestelmän kilpailu-, ympäristö- ja turvallisuusnäkökohtia sekä helpottamalla pk-yritysten kansainvälistymistä. Tulostavoitteeseen pyritään myös vaikuttamalla elinkeinopolitiikan asiantuntijana muihin talouspolitiikan valmistelijatahoihin. Elinkeinotukien järjeistämistä jatketaan laaditun selvitystyön pohjalta. Elinkeinotukien yhteensovittaminen ulotetaan kaikille hallinnonaloille.

Elinkeinopolitiikan toteuttamisessa kauppa- ja teollisuusministeriön tehtävä on parantaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä ja suunnata elinkeinotukia tämän mukaisesti. Elinkeinotukien kokoaminen kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle on käynnistetty laaditun selvitystyön pohjalta. Elinkeinotukien koordinoinnilla on tarkoitus turvata ministeriön tärkeänä pitämien painopistealueiden rahoitus- ja tukiresurssit.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan painopisteet vuonna 1996 ovat seuraavat:

1. tutkimus- ja tuotekehitys
2. pienen ja keskisuuren yritystoiminnan lisääminen
3. pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kansainvälisen (EU) osaamisen olennainen parantaminen
4. riskirahoitustoiminta.

Lähtökohtana on, että teknologian kehittämiskeskuksella on keskeinen tehtävä kansallisen

innovaatiojärjestelmän kehittämisessä. Tutkimus- ja tuotekehityspanostuksen lisäksi pienten ja keskisuurten yritysten kilpailukyky perustuu liikkeenjohtotaitoon ja kansainvälistymiseen. Neuvonta, koulutus ja konsultointi ovat keskeisiä pk-yritysten kilpailukykyyn kehittämisessä. Valtion riskirahoituksella pyritään täydentämään markkinoilta saatavaa rahoitusta. Huomiota kiinnitetään valtion erityisrahoituslaitosten toimintaedellytysten parantamiseen ja tukijärjestelmien yhdistämiseen. Markkinaehtoisen rahoituksen saatavuutta edistetään.

Hallinnonalan tulosohejausta syvennetään jatkamalla arviointihankkeita ja toteuttamalla laadittujen arviointiraporttien suosituksia.

Yritystukien yhteensovittamista ja selkeyttämistä jatketaan hallitusohjelman edellyttämällä

tavalla soveltaen samalla yritystukien selvitystyön mukaisia periaatteita kaikkien hallinnonalojen vastaaviin tukitoimiin. Yritysten erityisrahoituksen tukien vastikkeellisuutta asteittain lisätään. Tavoitteena on hallitusohjelman toteuttaminen ottaen huomioon kauppa- ja teollisuusministeriön tukien työllisyysvaikutuksia erittelevä selvitys, tutkimus- ja tuotekehityksen painotus, pk-yritysten toiminnan vauhdittaminen sekä teollisuuspolitiikan strategia-työn tulokset. Tukien ja erillisrahoituksen läpinäkyvyyttä lisätään.

Lisäksi valmistellaan kuluttaja-asioiden ja markkinavalvonta-asioiden tarkoituksenmukaista organisoimista ja rahoitusta koskeva selvitys vuoden 1997 talousarvioesityksen laadintaan liittyen.

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 109 111 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion Kemi-joki Oy:ltä ostaman osakassähkön välittämistä aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamispalkinnon jakamiseen.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 700 000 mk vuokramenojen kasvuna, 410 000 mk siirtana momentilta 32.01.(26), 272 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilön palkkausmenoina, 296 000 mk aiemmin momentilta 32.39.(21) palkatun yhden henkilön palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtana momentilta 32.50.42 sekä vähennyksenä 225 000 mk yhden henkilön siirtana momentille 32.02.21 ja 15 000 000 mk siirtana momentille 32.41.21 sähkölaitteiden markkinavalvontamenoina.

1996 määräraha	109 111 000
1995 määräraha	122 586 000
1995 I lisämääräraha	—3 000 000
1995 II lisämääräraha	500 000
1994 tilinpäätös	119 088 000

22. *Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus- ja selvitystoiminta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkopuolisilta tilatavien ministeriön strategista valmistelua tukevien tutkimusten ja selvitysten tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Kohteena voivat olla valtioiden väliseen taloudelliseen yhdentymiseen ja sen vaikutuksiin, ulko- ja kotimaankauppaan, yritysten ja niiden tuotteiden kilpailukykyyn, kansainvälistymisen esteisiin ja seurauksiin, markkinointiin ja liikkeenjohdon ongelmiin liittyvät tutkimukset ja kehittämistoimenpiteet. Määrärahaa saa käyttää myös tulos-, seuranta- ja vaikuttavuusarviointien tekemiseen, matkailua sekä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämistä koskeviin tutkimuksiin ja kilpailu- sekä kuluttajatutkimustoimintaan, julkaisumenojen maksamiseen ja tutkimusten ohjaamisesta sekä johtamisesta aiheutuvien matka- ym. menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös teollisuuspoliittisista tutkimuksista, kehittämishankkeista ja selvityksistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomeneihin, koti- ja ulkomaan matkoihin, julkaisu- ja tiedotusmenoihin sekä muihin vastaaviin toimintameneihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 24 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

1996 määräraha	17 000 000
1995 määräraha	20 000 000
1994 tilinpäätös	10 528 000

1996 määräraha	23 000 000
1995 määräraha	23 000 000
1995 I lisämääräraha	—22 233 000
1994 tilinpäätös	461 940

23. (32.01.27) *Sähkömarkkinakeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 50 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista sähkömarkkinakeskukselle määrätystä tehtävistä aiheutuviin menoihin, joita ei voida kattaa valvonta- ja lupamaksuilla. Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Momentin nimike ja numerotunnus on muutettu.

Menojen- ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	5 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	4 950 000
Muut toimintamenot	50 000
Bruttotulot	4 950 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet	4 950 000
<hr/>	
Nettomenot	50 000
1996 määräraha	50 000
1995 määräraha	2 200 000

(26.) *Kansainvälinen yhteistyö (osa EU)* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on siirretty 410 000 mk momentille 32.01.21 ja 72 070 000 mk momentille 32.01.66.

1995 määräraha	74 715 000
1994 tilinpäätös	32 530 785

60. *Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergiain (990/87) 52 §:n mukaiseen varojen siirtämiseen takaisin valtion ydinjätehuoltorahastoon.

Selvitysosa: Ydinenergiain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määrääjain valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Tarvittaessa on näin siirrettyjä varoja siirrettävä takaisin rahastoon ylimäärän palauttamiseksi jätehuoltovelvollisille.

(61.) *Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi huoltovarmuuslain 11 §:n 2 momentin muuttamisesta siten, että viljan varmuusvarastoinnista aiheutuvat kustannukset voidaan korvata valtion varoista.

1995 määräraha	106 600 000
1994 tilinpäätös	141 183 000

66. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 87 970 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutus- ja palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 72 070 000 mk siirtona momentilta 32.01.(26), 2 000 000 mk momentilta 32.85.40 ja 1 000 000 mk momentilta 32.50.41.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Pohjoismaiden ydinturvallisuusalan tutkimusyhteistyö	1 800 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	3 300 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	7 500 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut	3 860 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	1 900 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	120 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsen- ja liittymismaksu	29 000 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	2 490 000
Euroopan hiili- ja teräsyhteisöille (EH-TY) maksettava vuosimaksu	35 000 000
Kansainvälisten rahoituslaitosten, järjestöjen ja yhteistyöorganisaatioiden teknisen avun rahastot	3 000 000
<hr/>	
Yhteensä	87 970 000

1996 määräraha	87 970 000
1995 määräraha	1 800 000
1995 I lisämääräraha	3 100 000
1994 tilinpäätös	1 875 161

92. *Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määräajoin valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Valtiovarastoon näin siirretyistä varoista on vuosittain suoritet-

tava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa.

Korko on toistaiseksi Suomen Pankin peruskorko lisättynä 2 prosenttiyksiköllä. Korvausta maksetaan 1.1.—31.12.1995 väliseltä ajalta.

1996 määräraha	70 000 000
1995 määräraha	60 900 000
1994 tilinpäätös	66 041 867

(97.) *Valtion saatavan tileistä poistaminen ja irtisanomisajan palkkojen kattaminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	81 000 000
----------------------	------------

02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot

Selvitysosa: Aloittavilla sekä toimivilla pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on keskeinen merkitys kansantaloudessamme. Elinkeinorakenteen parantamiseksi sekä talouden tasapainottamiseksi tarvitaan pk-yritystoiminnan voimakasta lisäämistä ja laajentamista.

KTM yrityspalvelun tulosalueet ovat:

- alueellinen elinkeinopolitiikka
- pk-yritysten kehittämispalvelut
- yritysrahoitus.

Kehittämispalvelujen tulosalueella asiakasmäärän arvioidaan olevan vuoden 1995 tasolla. Sellaisten palvelujen osuutta lisätään, jotka tähtäävät pk-yritysten kansainvälistymisen edistämiseen, uusperustannan lisäämiseen sekä liikkeenjohtotaidon ja tuottavuuden edistämiseen.

Yritysrahoituksessa tavoitteena on edelleen parantaa yritysten pitkän aikavälin kannattavuutta sekä vaikean työllisyyden paikkakuntien työllisyyttä ja erityisaluekuntien elinkeinorakennetta. Asiakasmäärän arvioidaan olevan vuoden 1995 tasolla.

KTM yrityspalvelun piiritoimistot toteuttavat ja rahoittavat EU:n rakennerahastoista rahoitettavia ohjelmia. Piiritoimistojen toimintamenomäärärahaa on tarkoitettu käyttäen myös EU:n rakennerahastoista rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Kansainvälistymistukia siirretään edelleen ministeriöstä aluetasolle ratkaistavaksi sekä kuljetustukia siirretään osittain ministeri-

östä aluetasolle ratkaistavaksi. Tämän johdosta KTM yrityspalvelun tehtävät lisääntyvät. Henkilöstötarpeet hoidetaan em. tehtävien osalta hallinnonalan sisäisin siirtein.

Aloittavien sekä toimivien pk-yritysten palvelutoimintaa kehitetään. Aloittaville sekä toimiville pk-yrityksille tarkoitettujen aluetason palvelutoiminnan kehittämiseksi muodostetaan kunkin KTM yrityspalvelun piiritoimiston yhteyteen eri edistämisisorganisaatioiden yhteistyönä alueellinen palvelupiste, joka neuvoo yrityksiä alueellisen ja valtakunnallisen rahoitus- ja yrityspalveluverkoston hyväksikäytössä. Alueellisten palvelupisteiden kehittäminen ei johda uusien organisaatioyksiköiden perustamiseen. Palvelupisteiden edellyttämät resurssit kohdennetaan eri edistämisisorganisaatioiden olemassa olevista toimintaresurssista synergiaetujen hyödyntämiseksi. Pk-yrityksille tarkoitettujen kehittämispalvelujen yhteensovittamiseksi ja palvelujen parantamiseksi yrityspalvelukeskuksissa toimivien johtoryhmien keskeisenä tavoitteena on organisoida asiakaspalvelu siten, että asiakkaan asia tulee hoidetuksi riippumatta siitä, mille organisaatiolle asiakas on hakemuksensa jättänyt.

Maksullisen palvelutoiminnan volyymia tullaan vuonna 1996 nostamaan, minkä johdosta KTM yrityspalvelun toimintamenojen osalta siirrytään nettobudjettiin. Maksullisen pal-

velutoiminnan hinnoittelu perustuu omakustannushintaan ja on täyskateellista.

Työn tuottavuus tulee nousemaan 2 % vuoteen 1995 verrattuna.

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 261 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös piiritoimistojen järjestämästä alueellisten yrityspalveluyksiköiden pk-yrityksille tarkoitetusta yhteispalvelutoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 3 075 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	52 761 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	4 500 000
Muut toimintamenot.....	48 261 000
Bruttotulot	4 500 000

Maksullisen toiminnan tulot	
— täyskateelliset suoritteet.....	4 500 000
Nettomenot.....	48 261 000

Aloittaville sekä toimiville pk-yrityksille tarkoitettuna aluetason palvelutoiminnan kehittämiseksi muodostetaan kunkin KTM yrityspalvelun piiritoimiston yhteyteen eri edistämisorganisaatioiden yhteistyönä alueellinen palvelupiste, joka neuvoo yrityksiä alueellisen ja valtakunnallisen rahoitus- ja yrityspalveluverkoston hyväksikäytössä. Pienille ja keskisuurille yrityksille aluetasolla rahoitus- ja kehittämisspalveluja tarjoavat KTM yrityspalvelun piiritoimistot, Kera Oy:n aluekonttorit, Teknologian kehittämiskeskuksen ja Ulkomaankauppaliiton alueyksiköt sekä Valtiontakuukeskus. Em. organisaatiot sijaitsevat samoissa toimitiloissa, 14 yrityspalvelukeskuksessa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 225 000 mk yhden henkilön siirtona momentilta 32.01.21 ja 472 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun kahden henkilön palkkausmenoina.

1996 määräraha	48 261 000
1995 määräraha	46 303 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös.....	46 393 000

27. Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Kysynnän muutokset vuonna 1996:

— Jäsenyys EU:ssa edellyttää tehokasta markkinavalvontaa.

— Kuluttajat tarvitsevat tietoa monimutkaistuvien markkinoiden tarjonnasta sekä tuotteiden ja palveluiden hinnoista, laadusta, turvallisuudesta ja ympäristövaikutuksista.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Markkinoilla olevien tuotteiden turvallisuus varmistetaan toteuttamalla kulutustavaroitten markkinavalvontaa vuoden 1995 tasolla. Lisätään kuluttajapalveluiden valvontaa. Vaa-

rallisista tuotteista ja palveluista tulleiden ilmoitusten käsittelyaikoja lyhennetään.

— Tuoteturvallisuuden tunnettisuus elinkeinoelämän piirissä paranee ja ensivalvonta tehostuu.

— Nykyistä laatu-, hinta- ja ympäristötietoisempi kuluttaja.

— Tuotetaan informaatiota kuluttajia koskevasta lainsäädännöstä ja kuluttajan oikeuksista sisämarkkinoilla.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoite

— Viraston kokonaistuottavuus paranee 2 %.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 938 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1996 määräraha	24 938 000
1995 määräraha	25 351 000
1994 tilinpäätös	25 188 000

50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Myönnettävät avustukset perustuvat tulospimuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry.....	2 845 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry.....	150 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto....	1 005 000
Yhteensä	4 000 000

1996 määräraha.....	4 000 000
1995 määräraha.....	4 000 000
1994 tilinpäätös	4 390 000

28. Kuluttajavalituslautakunta

Selvitysosa: Kuluttajavalituslautakuntaan saapuu vuosittain 2 500—3 000 kirjallista valitusta. Vuosina 1993—1994 suoritteita oli 5 233 kappaletta ja keskimääräinen käsittelyaika vuoden 1994 lopussa noin 11 kuukautta. Vuonna 1996 tulevien valitusten määrän arvioidaan ennustetun kulutuksen kasvun ja vuonna 1995 voimaan tulleiden lautakunnan toimivaltaa laajentaneiden lakimuutosten myötä lisääntyvän hieman vuosiin 1994 ja 1995 verrattuna.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajavalituslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

- Käsittelyajat pidetään 1995 tasolla.
- Tuottavuus parantuu vähintään 2 prosenttia.
- Keskimääräinen käsittelyaika ei ylitä 10

kuukautta kuin tilapäisesti eikä täysistunnon käsiteltäväksi tulevissa asioissa 12 kuukautta.

— Yksinkertaisen käsittelyn osuus ratkaisuisista nostetaan 15 prosenttiin.

— Lautakunnan suosituspäätösten laatuun kiinnitetään erityistä huomiota, jotta niiden noudattamisaste säilyisi 70/80 prosentissa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 185 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 133 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilön palkkausmenoina.

1996 määräraha.....	5 185 000
1995 määräraha.....	5 313 000
1994 tilinpäätös	5 265 000

29. Kilpailuvirasto

Selvitysosa: Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on talouden tehokkuuden lisääminen kilpailua edistämällä.

Kysynnän muutokset

Kilpailupolitiikan tehtävänä on - osana talouspolitiikkaa - varmistaa, etteivät kilpailunrajoitukset ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttö hidasta tai estä kansantalouden elpymistä ja tehostumista. Tämä merkitsee viraston tehtävien määrän ja vaatimustason kohoamista edelleen. Samanaikaisesti Suomen EU-jäsenyys lisää tehtäviä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut kilpailuvirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet tulosalueittain

— horisontaalisten kilpailunrajoitusten tulosalueella varmistetaan kuluttajia ja alkutuottajia hyödyttävän kilpailun syntyminen puuttumalla horisontaaliseen yhteistyöhön elintarviketeollisuudessa ja kaupan jakeluketjuissa sekä maataloudelle tuotantopanoksia tarjoavassa teolli-

suudessa. Tuloskauden aikana saatetaan loppuun metsäteollisuudessa mahdollisesti aikaansaajien horisontaalisten kilpailunrajoitusten selvitys sekä toimenpiteet terveydenhuoltoalalla havaittujen horisontaalisten kilpailunrajoitusten poistamiseksi. Yhteisyritysten kilpailua rajoitaviin vaikutuksiin puututaan erityisesti sähkö- ja telealalla,

— määräävän markkina-aseman väärinkäytön tulosalueella poistetaan julkisen sääntelyn turvin määräävään markkina-asemaan päässeiden yritysten menettelytapoja, joilla käytetään kauppakumppaneita kohtuuttomasti hyödyksi tai keinotekoisesti poissuljetaan markkinoilta kilpailijoita sekä puututaan immateriaalioikeuksien käyttöön liittyviin ja jälkimarkkinoilla ilmeneviin määräävän markkina-aseman väärinkäyttönä pidettäviin menettelytapoihin,

— vertikaalisten kilpailunrajoitusten tulosalueella selvitetään rahoitus- ja vakuutusmarkkinoilla esiintyviä sidontajärjestelyjä sekä selvitetään ja poistetaan erikoistavarakaupan ja tuotantotarvikekaupan vertikaalisiin sopimuksiin liittyviä vahingollisia rajoituksia. Lisäksi tavoitteena on puuttua yritysten suuriin laiteinvestointeihin liittyviin varaosakauppaan ja huolto-osakkeisiin yksinoikeussopimuksiin,

— julkisten kilpailunrajoitusten tulosalueella poistetaan julkisten yhteisöjen, erityisesti kuntien, toiminnasta markkinoilla, elinkeinotuesta

ja ympäristösäädöksistä ml. kaavoituksesta aiheutuvia kilpailunvääristymiä sekä käsitellään säännösmuutoksiin liittyviä kilpailukysymyksiä. Palvelutavoitteet

Tulosalueiden yhteisenä tavoitteena on soveltamisohjeita kehittämällä ja käsittelyrutiineja tehostamalla huolehtia tutkimuspyyntöjen ja poikkeuslupahakemusten nopeasta ja johdonmukaisesta käsittelystä ja edistää siten talouden tehokkuutta sekä taata elinkeinonharjoittajien oikeusturva.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet

Tietojärjestelmien hyväksikäytön, resurssien oikean kohdentamisen ja koulutuksen avulla suoriudutaan kasvavista ja aiempaa vaativammista tehtävistä entistä tehokkaammin siten, etteivät käsittelyajat piteneisi. Lisäksi toiminnassa keskitytään vaikuttavuuden kannalta olennaisimpiin kysymyksiin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 108 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kahden henkilön palkkaaminen Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten. Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1996 määräraha	16 108 000
1995 määräraha	16 486 000
1994 tilinpäätös.....	15 998 000

30. Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut elintarvikevirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— markkinavalvonta järjestetty toimivaksi ja tehokkaaksi

— omavalvonta toteutunut elintarvikelaitoksissa

— elintarvikevirasto vireä vaikuttaja ja arvostettu asiantuntija.

Tarkoituksena on selvittää koko elintarvike-

valvonnan rationalisointimahdollisuudet ja toimenpiteet vuoden 1996 puoliväliin mennessä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	10 250 000
1994 tilinpäätös.....	10 213 000

31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto

Selvitysosa: Kuluttaja-asiamiehen toiminta-ajatuksena on turvata ja parantaa kuluttajien

asemaa vaikuttamalla asiantuntijana kuluttajien oikeusasemaan, varmistamalla markkinointia

koskevien pelisääntöjen noudattaminen ja neuvottelemalla kuluttajien kannalta kohtuullisia sopimusehtoja.

Kuluttaja-asiamies vaikuttaa siihen, että markkinat toimivat tasapuolisesti ja kilpailu on tehokasta. Epäasiallisia menettelytapoja karsitaan ja markkinoiden läpinäkyvyyttä parannetaan.

Asiantuntijaominaisuudessaan kuluttaja-asiamies toimii eri hallinnonaloilla kuluttajien asemaan vaikuttavia hankkeita valmisteltaessa.

Painottamalla toimintaa ennalta ehkäisevään painopistetyöskentelyyn, informoimalla kunnallisia kuluttajaneuvojia ajankohtaisista asioista sekä tiedotustoiminnalla pysytetään kuluttaja-asiamiehen toimistoon saapuvien markkinointia ja sopimusehtoja koskevien ilmoitusten määrä vuoden 1995 tasolla eli uusien ilmoitusten määräksi arvioidaan 1 200 juttua.

Talousarvion valmistelun yhteydessä on kuluttaja-asiamies, kuultuaan sidosryhmiään, neuvotellut kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa toimintansa tulostavoitteista. Kuluttaja-asiamie-

hen toimistolle on kauppa- ja teollisuusministeriö alustavasti asettanut seuraavat tulostavoitteet:

Ennalta ehkäisevä painopistetoiminta

Painopistealueita vuonna 1996 ovat välttämättömyyspalvelut, asuminen ja uudet myyntimenetelmät. Toimiston voimavaroista kuluu puolet ennalta ehkäisevän toiminnan tulosalu- eelle ts. painopistetyöskentelyyn.

Yksittäisten ilmoitusten ratkaiseminen

Tälle tulosalu- eelle varataan vuonna 1996 puolet voimavaroista. Kuluttaja-asiamiehelle saapuvista markkinointia ja sopimusehtoja koskevista ilmoituksista käsitellään yksittäisinä 700 asiaa (vuonna 1995 tavoitteena on 680 asiaa; vuonna 1994 ratkaistiin 701). Käsiteltynopeuden tavoitteena on, että vuodenvaihteessa vi- reillä on enintään 800 juttua, eivätkä ne ole kahta vuotta vanhempia.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 7 221 000 mk.

1996 määräraha.....	7 221 000
1995 määräraha.....	7 221 000
1994 tilinpäätös.....	7 249 000

32. Patenti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Patenti- ja rekisterihallituksen (PRH) vuoden 1996 talousarvioesitys perustuu nettobudjetointiin. Yhdistysrekisterin osalta ehdotus perustuu toimintamenobudjetointiin (momentti 32.32.22).

PRH:lle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan noin 5,2 %, patenttihakemusten määrän alenevan Euroopan Patentiorganisaatioon liittymisen johdosta 32 %, tavaramerkkihakemusten määrän kasvavan noin 10 % ja kaupparekisteri- ilmoitusten määrän kasvavan noin 9 %. Tavaramerkkihakemuksista vuonna 1996 on 4 500 kotimaisia ja 3 000 kansainvälisiä hakemuksia, jotka tulevat käsiteltäviksi Suomen liittyttyä Madridin sopimuksen lisäpöytäkirjaan. Lisäksi virasto käsittelee noin 10 000 tutkimuspyyntöä, jotka tulevat EU-tavaramerkkitoimistolta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut patentti- ja rekisterihallitukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Nostaa työn tuottavuutta keskimäärin 0,5 %.

- Parantaa asiakaspalvelua niin, että
 - kotimaisten patenttihakemusten käsit- telyaika on keskimäärin alle 2 vuotta ja ulkomaisten alle 6 vuotta,
 - hyödyllisyysmallihakemusten käsitte- ly aika keskimäärin alle 4 kk,
 - kansallisten tavaramerkkihakemusten käsit- telyaika keskimäärin alle 11 kk,
 - mallioikeushakemusten käsit- telyaika keskimäärin alle 10 kk,
 - virheettömien kaupparekisteri- ilmoi- tusten käsit- telyaika alle 2 kk ja kaik- kien hakemusten keskimäärin enin- tään 4 kk ja
 - yritys kiinnityshakemusten käsit- telyai- ka keskimäärin alle 2 vk.

— Yksikkökustannukset voivat nousta enin- tään 5,8 %.

PRH:n tulot perustuvat lakiin patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä mak- suista (1032/92) ja kauppa- ja teollisuusminis- teriön päätökseen patenti- ja rekisterihallituk- sen maksullisista suoritteista (729/93) muutok- sineen (722/94, 1442/94, 234/95).

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan nettotulotavoite on 2 518 000 mk.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

Maksullisen toiminnan tulot, mk.....	149 331 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset, mk	113 323 000
Käyttäjäämä, mk	36 008 000
— % tuloista	24,1
Osuus yhteiskustannuksista, mk.....	34 541 000
Ylijäämä/alijäämä, mk	1 467 000
— % tuloista	1,0
Tulot % kustannuksista.....	101,0
Hintojen muutos %.....	5,9
Volyymin muutos %.....	—3,7
Tuottavuuden muutos %.....	0,5

22. *Yhdistysrekisterin toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 149 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdistysrekisterin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotusmenoihin, atk-menoihin, laitehankintoihin sekä muihin yhdistysrekisterin toiminnoista aiheutuviin vastaaviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 5 000 000 mk siirtona momentilta 25.01.21 ja 200 000 mk siirtona momentilta 25.45.27.

1996 määräraha..... 7 149 000

33. Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskus on itsenäinen asiantuntijaorganisaatio, jonka tavoitteena on tuottaa tutkimustietoa kulutuksen merkityksestä ja kuluttajien ongelmista yhteiskunnassa, taloudellisten suhdanteiden sekä markkinamuutosten vaikutuksista kuluttajien asemaan, kuluttajien toimintavalmiuksista sekä tuotannon ja kulutuksen kytkennöistä ja ympäristövaikutuksista.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Kuluttajatutkimuskeskus edistää valtakunnallisesti tutkimustulosten hyväksikäyttöä vä-

littämällä tietoa kaikista Suomessa valmistuneista sekä meneillään olevista ja suunnitteilla olevista kuluttajatutkimuksista.

— Kuluttajatutkimuskeskus parantaa kulutustutkimuksen vaikuttavuutta kehittämällä kansallista ja kansainvälistä tutkimus- ja muuta yhteistyötä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 223 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1996 määräraha.....	9 223 000
1995 määräraha.....	9 727 000
1994 tilinpäätös.....	9 746 000

38. Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää sekä tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibroitamistoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— vakiinnutetaan kansallinen mittanorma-

lijärjestelmä pysyvästi kansainvälisesti vertailukelpoiselle tasolle,

— valmistellaan kansallisen mittanormaalijärjestelmän kansainväliseen arviointiin pohjautuva korjaavien toimenpiteiden toteuttamisohjelma,

— EU:n standardien, mittausten ja testausohjelman toteutuksessa huolehditaan Suomen elinkeinoelämän tarpeista,

— saatetaan ympäristötodentajien akkredi-

toimitoiminnan taso kansainvälisesti yhtenäistetyille tasolle, sekä

— vakiinnutetaan akkreditointitoiminnat kansallisten tarpeiden mukaiselle tasolle.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 838 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	12 058 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	3 473 000
Muut toimintamenot.....	8 585 000
Bruttotulot.....	3 220 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	3 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	2 400 000
— muut suoritteet.....	800 000
Muut tulot.....	20 000
<hr/>	
Nettomenot.....	8 838 000
1996 määräraha.....	8 838 000
1995 määräraha.....	9 276 000
1994 tilinpäätös.....	6 054 000

23. *Kansallisen mittanormaalijärjestelmän kehittäminen ja EU:n standardit, mittaukset ja testausohjelma* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/93) mukaisesti kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleisestä toteuttamisesta, kansallisten mittanormaallilaboratorioiden toiminnan ohjauksesta, kehittämisestä ja hallinnoinnista, mittatekniikan edistämisestä sekä EU:n mittauksiin ja testausohjelmaan liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja kehittämishankkeista aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotusmenoihin, asiantuntijapalveluihin, laitehankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen. Henkilötyövuosia saa käyttää myös akkreditointipalvelujen tuottamiseen, akkreditoinnin, teknisen infrastruktuurin ja niihin liittyvän toiminnan tiedotus-, opastus-, koulutus- ja kehittämistoimintaan.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1996 määräraha.....	10 000 000
1995 määräraha.....	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	6 602 000

39. Teknillinen tarkastuskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Teknillisen tarkastuskeskuksen tehtävänä on tuottaa henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen estämiseksi sekä kuluttajien etujen varmentamiseksi tarkastus-, testaus-, sertifiointi-, arviointi- ja kalibrintipalveluja.

Teknillisen tarkastuskeskuksen tulee huolehtia tehtäviinsä kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja niiden turvallisuutta ja luotettavuutta edistävistä kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaiden ja koko yhteiskunnan tarpeet.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Teknillisen tarkastuskeskuksen investoinnista saa aiheutua menoja vuonna 1996 enintään 3 milj. mk. Lisäksi Teknillinen tarkastuskeskus saa tehdä vuonna 1996 investointeja koskevia

sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 5 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat toiminnan edellyttämä atk-laitteisto sekä tarkastus- ja testaustoimintaan liittyvä kalusto.

3. Lainanotto

Teknillinen tarkastuskeskus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 5 milj. mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet talousarvion antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Teknillisen tarkastuskeskuksen tulostavoitteeksi 0,1 milj. markan ylijäämän vuonna 1996. Voittoja ei ole tarkoitus tulouttaa valtiolle ennen täyden kilpailun alkamista. Vuoden 1996 aikana laaditaan teknillisten tarkastustehtävien asteittai-

selle vapauttamiselle kilpailulle aikataulu ottaen huomioon EU-kehitys.

Teknillisen tarkastuskeskuksen asettama liikevaihtotavoite vuonna 1996 on noin 51,0 milj. mk, mikä merkitsee noin 3 prosentin kasvua vuodesta 1995. Liikevaihtoon sisältyy 2,0 milj. mk talousarviosta (32.50.41 Avustukset teollisuuden edistämiseen ja alan yhteisöille) rahoitettavia liiketaloudellisesti kannattamattomia yhteiskunnallisia palveluja.

Investointeihin on alustavasti tarkoitettu käytä 1,5 milj. mk.

Toiminnan käynnistämiseen, investointien rahoitukseen ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten Teknillinen tarkastuskeskus tarvitsee oman tulorahoituksen lisäksi enintään 5 milj. markan valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen rahamarkkinoilta.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1996:

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		51,0
Kulut		
— Henkilöstökulut	34,6	
— Vuokrat	5,0	
— Muut kulut	10,0	49,6
Käyttökate		1,4
Poistot		1,3
Liikevoitto		0,1
Rahoituskulut (netto)		0,0
Tilikauden ylijäämä		0,1

Ennakoitu rahoituslaskelma vuodeksi 1996:

	Mmk
Rahan lähteet	
Käyttökate	1,4
Nettokäyttöpääoman vähennys	0,0
Rahavarojen vähennys	1,2
<hr/>	
Yhteensä	2,6
Rahan käyttö	
Investoinnit	1,5
Korkokulut (netto)	0,0
Tilitys valtiolle	1,1
<hr/>	
Yhteensä	2,6

Tilitys valtiolle on ennakoitu maksettavaksi 31.10.1996 mennessä.

Tunnuslukutaulukko

	1995 (2kk) LTAE	1996 TAE
Liikevaihto milj. mk	12,0	51,0
— muutos %/vuosi	5	3
Käyttökate milj. mk	-0,8	1,4
— liikevaihdosta %	-7	3
Voitto/tappio milj. mk	-1,0	0,1
— liikevaihdosta %	-8	—
— peruspääomasta %	-11	1
Sijoitetun pääoman tuotto %	—	3
Investoinnit liikevaihdosta %	4	3
Omavaraisuusaste %	56	62
Henkilöstömäärä 31.12.	175	175

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Viitaten vuoden 1995 ensimmäiseen lisätalousarvioon momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	20 572 000
1995 I lisämääräraha	-5 381 000
1994 tilinpäätös	15 396 000

82. Valtion laina Teknilliselle tarkastuskeskukselle

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Teknilliselle tarkastuskeskukselle myönnettävän lainan maksamiseen teknillisen tarkastuskeskuksen liikelaitoksen henkilöstön 31.10.1995 mennessä aiheutuneiden, 1.1.1996 jälkeen maksuun tulevien loma oikeuskustannusten suorittamiseen. Laina-aika on 12 vuotta, joista kolme vuotta korosta ja lyhennyksistä vapaita. Lainan korko on 6 %.

Selvitysosa: Lainajärjestelyjen avulla pyritään siihen, että ennen liikelaitoskautta syntyneiden loma oikeuskustannusten aiheuttama rasitus jaksetaan tarkastuskeskuksen palvelujen hintoihin tarvittaessa koko 12 vuoden laina-ajalle.

1996 määräraha	3 100 000
----------------------	-----------

40. Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää soveltavaa

geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestäväää käyttöä. Toimintaa suun-

nataan palvelujen kysynnän perusteella. Tavoitteena on tuottaa taloudellisesti hyödynnettäviä tutkimustuloksia.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— tutkimuskeskuksen toimintaa kehitetään osana valtakunnallista tutkimus- ja teknologiapolitiikkaa tutkimuspoliittisen ohjelman mukaisesti,

— tutkimuskeskuksen toimintojen ja palvelutuotannon kehittämistyössä painottuvat yhteistyöverkostoihin liittyminen ja yhteishankkeet; toiminnan laatutavoitteena on kansainvälisesti arvostettu taso,

— tutkimuspoliittisen ohjelman tarkistusten pohjalta jatketaan pitkäaikaisia tutkimus- ja inventointiohjelmaa,

— tietopalvelua tehostetaan ja monipuolistetaan; tavoitteena on aktivoida tietovarastojen hyväksikäyttöä ja laajentaa geotietoa käyttävien asiakkaiden ja sidosryhmien määrää,

— maksullisessa palvelutoiminnassa kehite-

tään uusia toimintamalleja ja erikoistutaan tutkimuskeskuksen keskeisille osaamisalueille,

— malminetsintää ja maankamaran muiden raaka-ainevarojen tutkimusta ja inventointia tehostetaan suuntaamalla voimavaroja hyödynnettävyystavoitteiden mukaisesti; painoalana on metallisten malmien etsintä. Vuonna 1996 strategisesti tärkeitä etsintäkohteita ovat nikkeli, kupari, sinkki, kromi ja jalometallit ja keskeisin tutkimuskohde on Lapin kerrosintruusiot. Teollisuusmineraalien painoala ovat pigmenttimineraalit.

— ympäristöhuollon tulosalueella muokataan ja jalostetaan geologista tietoa ympäristötutkimusten tarpeisiin. Toimintaa suunnataan yhdyskunta- ja maankäytön suunnittelun edellyttämiin selvityksiin ja ympäristön tilan muutosten seurantaan tutkimuksiin, sekä

— perustiedon tuottamisessa rajoitutaan raaka-ainehuollon ja ympäristöhuollon tietotarpeita palveleviin tutkimuksiin.

Maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma	1995 ennakoitu ^{*)}	1996 TAE ^{*)}
Maksullisen toiminnan tulot tmk	20 450 (+23)	25 000 (+22)	25 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	16 731 (+30)	21 232 (+27)	19 820 (—7)
Käyttäjämää tmk	3 719 (—1)	3 768 (+1)	5 180 (+37)
— % tuloista	18	15	21
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 346 (+41)	1 497 (+11)	1 542 (+3)
Ylijäämä tmk	2 373 (—15)	2 271 (—4)	3 638 (+60)
— % tuloista	12	9	15
Tulot % kustannuksista	113	110	117

^{*)} Suluissa muutos-% edelliseen vuoteen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 205 212 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 10 000 000 mk Pohjois-Suomen malminetsinnän tehostusprojektia varten.

1996 määräraha	205 212 000
1995 määräraha	207 212 000
1994 tilinpäätös	194 172 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja muiden kalustoesineiden hankinnasta aiheutuvien, asiakkailta täysimääräisinä veloittavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.40.

1996 määräraha	18 000 000
1995 määräraha	19 450 000
1994 tilinpäätös	13 220 165

41. Turvatekniikan keskus

Selvitysosa: 1.11.1995 perustettavan turvatekniikan keskuksen tehtävänä on valvoa ja edistää sähkölaitteisiin ja -laitteistoihin, paineastioihin, terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien teolliseen käsittelyyn ja varastointiin, räjähteisiin, kaivoksiin, ampuma-aseisiin ja vaarallisten aineiden kuljettamiseen liittyvää turvallisuutta sekä mittaamisvälineisiin ja jalometallituotteisiin liittyvää luotettavuutta kansallisten ja kansainvälisten tarpeiden mukaisesti. Tässä tarkoituksessa keskus hoitaa em. tuotteiden ja niiden käyttö- ja olosuhteisiin liittyvät valvonta- ja lupatehtävät, kemikaaleihin liittyvät tarkastustehtävät sekä muut julkisen vallan käyttöön liittyvät viranomaistehtävät. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti turvatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— turvatekniikan keskuksen toiminnan aloitustamistoimenpiteet saatetaan loppuun

— tuotteiden markkinavalvonnalla varmistetaan, että vaatimustenvastaiset tuotteet poistetaan markkinoilta ja että ensivalvonnassa esille tulevat puutteet ja väärinkäytökset selvitetään, sekä

— laaditaan suunnitelmat tuotteiden, toimintojen ja toiminnanharjoittajien käytönaikaisen valvonnan toteuttamisesta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 61 792 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 15 000 000 mk sähkölaitteiden markkinavalvonnan menoina siirtona momentilta 32.01.21. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.41.

1996 määräraha	61 792 000
1995 I lisämääräraha	12 100 000

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) tuottaa tutkimuspalveluja yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi, teollisuuden rakenteen monipuolistamiseksi sekä yhteiskunnan perusrakenteen kehittämiseksi.

VTT toimii kauppa- ja teollisuusministeriön laatiman kansallisen teollisuusstrategian ja tiede- ja teknologianeuvoston kehittämisstrategian mukaisesti. Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

VTT:n tutkimustyön keskeiset vaikuttamistavoitteet ovat:

— yritysten uusien ja nykyistä kilpailukykyisempien tuotteiden kehittäminen,

— tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien aikaansaaminen teollisuuden käyttöön,

— informaatiotekniikan käytön tehostaminen,

— energiahuollon toimivuuden sekä energiantuotannon ja käytön tehostaminen ja päästöjen vähentäminen, sekä

— teollisen rakentamisen uudistuminen ja rakennetun ympäristön laadun parantaminen.

Vuonna 1996 VTT kattaa tutkimustoimintansa menoista runsaat 60 % maksullisesta toiminnasta ja yhteisrahoitteisesta sopimustutkimuksesta saatavilla tuloilla.

Tulojen ennakoidaan kasvavan yksityisen sektorin toimeksiantojen ja ulkomaisten hankkeiden lisääntymisen vuoksi. Erityisesti on tarkoitus lisätä osallistumista Suomelle hyödyllisiin EU-hankkeisiin.

Palvelutason parantamiseksi hankitaan asiaspalausta. Yhteistyötä innovatiivisten, teknologisesti korkeatasoisten ja vientiorientoituneiden yritysten kanssa lisätään. Allianssityypisiä yhteistyösopimuksia pyritään lisäämään. Pienille ja keskisuurille yrityksille kehitetään uusia tutkimuspalveluja ja lisätään asiantuntijapalveluja.

Kansainvälisen hyväksynnän hankkimista tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnille jatketaan, jotta voidaan tarjota palveluja tuotteiden hyväksymiseksi erityisesti Euroopan markkinoilla.

Budjettirahoitus suunnataan ensisijaisesti monivuotisiin perusteknologia- ja teollisuusalakoh-taisiin tutkimusohjelmiin, pk-tutkimusohjelmiin sekä muihin strategisesti tärkeisiin hankkeisiin.

Lisäksi budjettirahoituksella parannetaan tuotekehitysvalmiuksia, teknisen tarkastuksen perusrakennetta ja laatujärjestelmiä.

Henkilöstön kehittämistä painotetaan strategisesti tärkeiden alueiden tutkimusosaamiseen, asiakaslähtöisen toimintatavan omaksumiseen sekä johtamisvalmiuksiin.

Toimintaprosesseja kehitetään asiakaslähtöisyyden, yhteistyön ja tehokkuuden lisäämiseksi.

Maksullisen toiminnan kannattavuustavoite on, että tulot kattavat kustannukset. Tuloista tulotutetaan valtiolle 7 % toimintamäärärahan vähennyksenä.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1994 toteutuma *)	1995 ennakoitu *)	1996 TAE *)
Maksullisen toiminnan tulot tmk	337 009 (9,2)	318 000 (—5,6)	331 000 (4,1)
Ylijäämä tmk.....	0	0	0
Investoinnit tmk.....	19 442	21 000	20 000
— % tuloista.....	5,8	6,6	6
Yhteisrahoitteisen sopimustutkimuksen tulot tmk ..	227 955 (9,9)	278 000 (22)	289 000 (4)
Tulot yhteensä	564 964 (9,5)	596 000 (5,5)	620 000 (4)

*) suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 315 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan ja ulkopuolisella rahoituksella palkatun sopimustutkimuksen henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	936 000 000
Maksullinen toiminta	316 000 000
Yhteisrahoitteinen sopimustutkimus ...	280 000 000
Budjettirahoitteinen toiminta.....	340 000 000
Bruttotulot	621 000 000
Maksullinen toiminta	331 000 000
Yhteisrahoitteinen sopimustutkimus ...	289 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot.....	315 000 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon EU:n tutkimusohjelmien hankkeisiin osallistuminen sekä 277 000 mk aiemmin

momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilön palkkausmenoina.

1996 määräraha	315 000 000
1995 määräraha	306 440 000
1995 II lisämääräraha.....	20 000 000
1994 tilinpäätös	295 976 000

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta Sähkötalo 2:n jatkorahoitus on budjetoitu momentille 28.64.74 ja perusparannus- ja muutostöihin varattu 6 milj. mk momentille 28.64.75.

1995 määräraha	39 000 000
1994 tilinpäätös.....	16 000 000

(88.) Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 28.64.87.

1995 määräraha	1 700 000
1994 tilinpäätös	1 700 000

44. Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Teknologian kehittämiskeskuksen tavoitteena on edistää teollisuuden teknologista uudistumiskykyä ja tasoa kansainväli-

sesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien aikaansaamiseksi.

Kauppa- ja teollisuusministeriön kehittämis-

keskukselle asettamana vaikuttavuustavoitteena on uusien kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien ja näiden kehittämisen edellytyksenä olevan teknologisen osaamisen syntyminen. Toiminnan vaikuttavuutta arvioivat kansalliset ja kansainväliset ulkopuoliset riippumattomat asiantuntijat.

Vaikuttavuustavoitteittensa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön alustavasti vuodelle 1996 asettamien tulostavoitteiden saavuttamiseksi suunnataan asiantuntija- ja rahoitusresursseja valikoivasti kilpailukykyisten tuotteiden ja prosessien kehitystyöhön sekä niiden kaupallistamiseen, teollisesti hyödynnettävään soveltavaan tekniseen tutkimukseen, pk-yritystoiminnan ja uuden teknologia liiketoiminnan edistämiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uusiin yrityksiin ja yritysten verkottumisen tarjoamiin mahdollisuuksiin tutkimus- ja kehitystyössä. Kotimaisen teollisuuden tarpeiden mukaisesti panostetaan Euroopan unionin tutkimusohjelmiin ja muuhun kansainväliseen teknologiayhteistyöhön.

Energiateknologisen tutkimuksen päätavoitteena on vaikuttaa kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja prosessien kehittämiseen. Energiateknologisen tutkimuksen kohdealueita ovat energiansäästö, bioenergian ja muun uusiutuvan energian tekniikoiden sekä ympäristö- rasitteita vähentävien sekä uusien kilpailukykyisten teknologioiden kehittäminen.

Hankkeiden menestyksen lisäämiseksi kehittämiskeskus kehittää ja monipuolistaa pk-yrityksiin suuntautuvia tukimuotoja. Erityistä huomiota kiinnitetään suurten ja pienten yritysten verkottumisen tarjoamiin mahdollisuuksiin. Yritysten yhteishankkeita suositaan yhä enemmän.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 110 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahassa on otettu huomioon EU:lta saatava rahoitus sekä ulkomaanrahaliikenteestä johtuvat laskennalliset kursierot. Maksullisesta toiminnasta kertyvät tulot ja muut tulot on merkitty momentille 12.32.99 ja korkotulot momentille 13.01.07.

1996 määräraha	110 800 000
1995 määräraha	112 000 000
1994 tilinpäätös	105 537 000

23. Soveltava tekninen tutkimus (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 459 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista soveltavan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kansallisten teknologiaohjelmien rahoituksesta, alueellisten teknologiaohjelmien ja yritysryhmähankkeiden käynnistämiseen liittyvästä selvitystoiminnasta, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä teollisuuden tavoitetutkimustoiminnasta, kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä, kansainvälisistä tutkimushankkeista, hankkeiden edellyttämien tutkimuslaitteiden hankkimisesta, tutkimusten julkaisemisesta, teollisuuden turvallisuutta ja käyttövarmuutta koskevista riskianalyseistä, asiantuntijaseminaarien järjestämisestä, uuden tekniikan teolliseen soveltamiseen liittyvästä selvitys-, julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä tutkimushankkeiden edellyttämistä asiantuntijapalveluista ja ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa myös käyttää korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kansallisista ja kansainvälisistä avaruusalan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen edellyttäen, että hankkeet kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja että niillä vaikutetaan kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien tai palvelujen kehittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeiden edellyttämistä laitehankinnoista ja ulkomaanmatkoista, teollisuudelta tilattavasta kehitystyöstä ja avaruusalan uutuustuotteiden hankinnoista, asiantuntijaseminaarien ja -vierailujen järjestämisestä, uuden tekniikan soveltamiseen liittyvästä selvitystyöstä ja hankkeiden evaluointitoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten avaruusyhteistyöohjelmien ja -hankkeiden osallistumismaksuista sekä yhteistyöhön liittyvistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti sekä vastavalmistuneiden työllistämiseksi tutkimushankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää energiateknologisia tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien

menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta, asiantuntijaseminaareista ja -vierailuista, tutkimusten julkaisemisesta ja tietohuollosta sekä informaatiotoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1993 käynnistyneiden energiatutkimusohjelmien toteutusta jatketaan.

Vuonna 1996 em. kohteisiin saa hyväksyä sitoumuksia 410 000 000 markan arvosta. Valtuudesta on tarkoitus käyttää 30 000 000 mk korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille myönnettävään rahoitukseen edellyttäen, että määrärahalta palkataan ammattiin valmistuneita työntömiä 250 henkilötyövuotta vastaavan määrän verran.

Määrärahaa saa käyttää myös viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu-, valmistelu- ja seurantatehtäviä varten.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten sekä EU:n aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 20 000 000 mk rakennerahastoista osarahoitettavien hankkeiden kansallista rahoit-

tusosuutta varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 7 000 000 mk ja sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahassa on otettu huomioon EU:lta saatava rahoitus. Vuonna 1996 myöntämisvaltuutta käytetään toimintasuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— ohjelmiin sitomattomaan sovelta- vaan tutkimukseen	80 000 000
— teknologiaohjelmiin	135 000 000
— avarusalan kansainväliseen yhteis- työhön	100 000 000
— kansainvälisiin teknologiahankei- siin	50 000 000
— uutuustuotteiden hankintaan	5 000 000
— yritysten tutkimushankkeisiin	1 000 000
— tutkimusten julkaisemiseen, tiedot- tamiseen ja asiantuntijapalveluihin .	9 000 000
— vastavalmistuneiden työllistämiseen tutkimushankkeisiin	30 000 000
Yhteensä	410 000 000

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Myöntämisvaltuus

Vuosi	Milj. mk	Menot, milj. mk					
		1993	1994	1995	1996	1997	1998
Vuonna 1993 tehtyjen sitoumusten kat- taminen	409	197	118	94			
Vuonna 1994 tehtyjen sitoumusten kat- taminen	460		195	204	61		
Talousarvion 1995 mukaisten sitoumus- ten kattaminen	513			117	236	160	
TAE 1996	410				162	164	84
Yhteensä		197	313	415	459	324	84

1996 määräraha	459 000 000
1995 määräraha	421 300 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	349 172 348

40. Tuotekehitysavustukset (osa EU) (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 677 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti avustusten maksamiseen yri-

tyksille ja muille yhteisöille uusia kansainvälistä kilpailukykyisiä tuotteita ja tuotantomenetelmiä koskeviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon erityisesti vaativat hankkeet, uuden teknologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheissa sekä pienen että keskisuuren teollisuuden tarpeet. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille ulkomaisten tuotevalmistus- ja tuotantomenetelmien käyttöoikeuksien

hankkimiseen silloin, kun vastaavaa teknologiaa ei ole kotimaassa saatavissa. Avustuksilla edistetään teollisuuden tuotantorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tuetaan yritysten uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvää tuote- ja menetelmäkehitystä sekä koetoimintaa. Avustuksia saa myöntää myös tuotteiden ja tuotantomenetelmien kaupallistamiseen sekä alueellisen teknologiaoiminnan edistämiseen yrityksille ja oikeustoimikelpoisille yhteisöille yritysten yhdessä toteuttamiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin, joilla edistetään teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Määrärahaa saa käyttää myös pk-yritysten tuote- ja tuotantomenetelmien kehittämishankkeisiin sekä niiden toteuttamisen kannalta välttämättömiin teknologiahankintoihin silloin, kun hankkeen ja hankinnan muodostama kokonaisuus nostaa oleellisesti yrityksen teknologista tasoa. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti myös avustusten maksamiseen energiateknologisista tutkimuksista ja kansainvälisistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta sekä EU:n aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta on varattu 33 000 000 mk rakennerahastoista osarahoitettavien hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 21 000 000 mk ja

sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 12 000 000 mk.

Vuonna 1996 avustuksia saa myöntää enintään 520 000 000 mk. Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysraha.

Selvitysosa: Tuotekehitysavustuksilla tuetaan pitkäjänteisiä panostuksia vaativia teollisia kehityshankkeita. Rahoitus suunnataan erityisesti teollisuuden kilpailukyyn lisäämistä ja tuotantorakenteen kehittämistä edistäviin hankkeisiin. Tuotekehitysrahoituksella kannustetaan yrityksiä yhteisiin toimiala- ja yritysryhmäkohtaisiin teknologiaohjelmiin, joiden avulla pyritään kehityksen nopeuttamiseen ja resurssien tehokkaaseen käyttöön.

Avustuksilla edistetään teknologia liiketoiminnan ja teknologia pohjaisen yritystoiminnan aikaansaamista ja nopeutetaan teknologian soveltamista ja käyttöönottoa erityisesti pk-yrityksissä. Avustuksilla tuetaan myös yritysryhmien alueellisia teknologiahankkeita ja -ohjelmia, joiden avulla sekä suuret että pk-yritykset myös aluetasolla pyritään saamaan mukaan teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Energiateknologian avustukset kohdistetaan pääasiassa osarahoituksena sellaisiin yritysten energiataloudellisiin tutkimus- ja koehankkeisiin, jotka edistävät energiatutkimusohjelmien tulosten soveltamista käytäntöön.

Vuonna 1996 myöntämisvaltuutta käytetään toimintasuunnitelman mukaan seuraavasti:

	mk
— yritysten tuotekehityshankkeisiin ...	280 000 000
— teknologiaohjelmiin	180 000 000
— kansainvälisiin teknologiahankkeisiin	60 000 000
Yhteensä	520 000 000

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Myöntämisvaltuus

Menot, milj. mk

Vuosi	Milj. mk	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Vuonna 1993 tehtyjen sitoumusten kattaminen	637	172	178	194	93			
Vuonna 1994 tehtyjen sitoumusten kattaminen	640		63	231	219	97	30	
Talousarvion 1995 mukaisten sitoumusten kattaminen	761			148	228	224	161	
TAE 1996	520				137	285	98	0
Yhteensä		172	241	573	677	606	289	0

1996 määräraha	677 000 000
1995 määräraha	603 000 000
1995 I lisämääräraha	—30 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	251 182 559

83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 198 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille myönnettävien lainojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tuotteiden ja tuotantomenetelmien kaupallistamiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeissa, jotka edistävät teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Määrärahaa saa käyttää myös pk-yritysten tuote- ja tuotantomenetelmien kehittämishankkeisiin sekä niiden toteuttamisen kannalta välttämättömiin teknologiahankintoihin silloin, kun hankkeen ja hankinnan muodostama kokonaisuus nostaa oleellisesti yrityksen teknologista tasoa. Lainoja myönnetään kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, teknologian kehittämisskeskuksen johtokunnalla on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää laina kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Myöntämisvaltuus

Vuosi	Milj. mk	Menot, milj. mk						
		1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Vuonna 1993 tehtyjen sitoumusten kattaminen	204	79	50	60	15			
Vuonna 1994 tehtyjen sitoumusten kattaminen	248		63	57	67	28	33	
Talousarvion 1995 mukaisten sitoumusten kattaminen	225			73	65	63	24	
TAE 1996	200				51	60	51	38
Yhteensä		79	113	190	198	151	108	38

1996 määräraha	198 000 000
1995 määräraha	205 000 000
1995 I lisämääräraha	—15 000 000
1994 tilinpäätös	112 755 900

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Vuonna 1996 uusia lainoja saa myöntää enintään 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuotekehityslainoilla tuetaan korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtääviä teollisia tuotekehityshankkeita, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaiseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvään tuote- ja menetelmäkehitykseen sekä koetoimintaan. Lainoja kohdennetaan myös korkean teknologian tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa.

Vuonna 1996 myöntämisvaltuutta käytetään seuraavasti:

	mk
— yritysten tuotekehityshankkeisiin ...	156 500 000
— teknologiaohjelmiin	30 000 000
— kansainvälisiin teknologiahankkeisiin	13 500 000
Yhteensä	200 000 000

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menojen seuraavasti:

49. Kera Oy

Selvitysosa: Kera Oy:n tehtävänä on toimia valtakunnallisena pk-yritystoiminnan kehittäjänä myöntämällä investointeihin liittyviä luottoja ilman turvaavia vakuuksia pienille ja keskisuurille yrityksille. Yhtiön toiminnassa otetaan huomioon maan eri osien aluepoliittiset kehittämistavoitteet yhtiön eri rahoitustoimenpiteitä sovellettaessa sekä erityisesti pienet ja keskisuurret yritykset.

Kera Oy toimii osaltaan rahoituksen kansallisena välittäjänä suomalaisille pk-yrityksille EU:n yrityksille tarkoitetuissa rahoitusjärjestelyissä. Kera Oy on myös jäsenenä Euroopan investointirahastossa, mikä muun muassa mahdollistaa rahaston takauksen saamisen osalle yhtiön otto- ja antolainausta.

Tarkoituksena on, että Kera Oy ryhtyy myöntämään yritysten ympäristöinvestointeihin lainaa vastaavalla korkotuella kuin se myöntää kehittämislainoja ja perustamislainoja.

Kera Oy harjoittaa myös riskisijoitustoimintaa erityisesti tytäryhtiönsä Start Fund of Kera Oy:n kautta, joka tekee hyvät kasvuominaisuudet omaaviin pieniin ja keskiuuriin teknologiapainotteisiin yrityksiin oman pääoman ehtoisia sijoituksia. Lisäksi Kera Oy:n tytäryhtiö Matkailunkehitys Nordia Oy sijoittaa oman pääoman ehtoista rahoitusta matkailualan hankkeiden ja järjestelyiden toteuttamiseksi. Kera Oy:n ja SITRA:n yhdessä asianomaisten alueellisten osaamiskeskusten kanssa perustama ns. alueellisten riskisijoitusrahastojen verkosto on kokonaisuudessaan toiminnassa.

Yhtiön rahoituksesta valtaosa eli noin 80 % kohdistui vuonna 1994 yritysten tuotannon ja tuottavuuden lisäämiseen, viennin aloittamiseen tai lisäämiseen ja kasvun vaatimaan käyttöpääoman rahoittamiseen loppuosan rahoituksesta kohdistuessa yritystoiminnan uudelleenjärjestelyyn ja rahoituksen vakauttamiseen.

42. Korkotuki Kera Oy:lle (arviomääräraha) Momentille myönnetään 235 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oy:stä annetun lain nojalla annettujen sitoumusten mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää Kera Oy:n vuosina 1972—1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen yhtiölle Kera Oy:stä annetun lain

(65/71, muut. 566/72, 492/73, 577/75, 842/81, 232/92, 1278/93 ja 1234/94) mukaisesti.

Kera Oy:stä annetun lain puitteissa Kera Oy voi suunnata määrärahaa Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta sekä Euroopan maatalouden ohjaus- ja takuurahaston ohjausosastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden ja toimenpiteiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Uusia korkotukilainoja Kera Oy saa myöntää vuonna 1996 pienten ja keskiuurten yritysten investointien ja käyttöpääoman rahoittamiseen yhteensä enintään 1 300 000 000 mk. Suurille yrityksille myönnettäviin lainoihin korkotukea ei myönnetä. Lisäksi Kera Oy saa myöntää yhteensä enintään 300 000 000 mk uusia kehittämis-, perustamis- ja ympäristölainoja.

Selvitysosa: Korkotukea maksetaan peruskorkotukena ja lisäkorkotukena. Peruskorkotuen perusteena on toisaalta yhtiön 31.12.1992 voimassa ollut luottokanta (ns. vanha luottokanta) sekä toisaalta yhtiön 1.1.1993 ja sen jälkeen myöntämistä luotoista syntyvä luottokanta (ns. uusi luottokanta). Vanhan luottokannan perusteella maksettavan peruskorkotuen laskennassa otetaan vähennyksenä huomioon ne yhtiön rahoituserät, joihin jo muutenkin sisältyy valtion korkotukea tai sitä vastaavaa muuta helpotusta. Korkotukea vanhan luottokannan osalta myönnetään vuosittain niin kauan kuin tätä luottokantaa on olemassa. Peruskorkotukea uuden luottokannan perusteella maksetaan vuosittain kunkin myöntämisyvuoden lopussa olevan luottokannan perusteella. Peruskorkotuen maksamisvuosi on luottokannan määrittelyä seuraava kalenterivuosi.

Lisäkorkotuen maksaminen on tarkoitus rajoittaa vuoden 1996 alusta kahdeksi ensimmäiseksi lainavuodeksi.

Peruskorkotuen suuruus määräytyy valtioneuvoston antamassa korkotukisitoumuksessa. Peruskorkotuen määrää muilta kuin kehittämis-, perustamis- ja ympäristölainoilta on tarkoitus alentaa 1/2 %-yksiköllä vuoden 1996 alusta myönnettävien lainojen osalta.

Uusia korkotukilainoja myönnetään pk-yritysten investointeihin ja käyttöpääoman rahoitustarpeeseen.

Kera Oy:lle osoitettu erillinen myöntämisvaltuus 300 000 000 mk on tähän asti koskenut kehittämis- ja perustamislainojen myöntämistä. Näille lainoille on valtioneuvoston päätöksen mukaisesti maksettu korkeampaa korkotukea.

Tästä myöntämisvaltuudesta yhtiö voi nyt myöntää lainaa myös yritysten ympäristöinvestointeihin. Laina on tarkoitettu pk-yrityksille.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	Menot, milj. mk				
	1995	1996	1997	1998	1999
Ennen vuotta 1995 tehtyjen sitoumusten kattaminen.	209	190	140	100	70
Talousarvion 1995 mukaisten sitoumusten kattaminen.....		45	45	36	27
TAE 1996.....			40	40	26
Yhteensä	209	235	225	176	123

Korkotuen tarve yhtiön vuosina 1972—1981 myöntämistä korkotukilainoista on noin 40 000 mk.

1996 määräraha	235 000 000
1995 määräraha	249 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—39 000 000
1994 tilinpäätös.....	185 605 601

43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 164 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden ja

ulkomaisten luottojen kurssitappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Yhtiölle korvattavien luotto- ja takaustappioiden arvioidaan olevan 164 000 000 mk. Kurssitappioita ei enää vuonna 1996 arvioida syntyvän. Valtioneuvosto on yhtiöstä annetun lain 11 §:n nojalla antanut sitoumuksen siitä, että valtio korvaa yhtiön luottotappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

Yhtiön ilman turvaavaa vakuutta myöntämistä lainoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	Menot, milj. mk				
	1995	1996	1997	1998	1999
Ennen vuotta 1995 tehtyjen sitoumusten kattaminen.	230	150	115	80	55
Talousarvion 1995 mukaisten sitoumusten kattaminen.....		14	32	37	28
TAE 1996.....			14	32	37
Yhteensä	230	164	161	149	120

1996 määräraha	164 000 000
1995 määräraha	241 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—11 000 000
1994 tilinpäätös.....	296 000 000

1995 määräraha.....	1 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 096 386

(46.) Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

(45.) Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	40 000 000
1994 tilinpäätös.....	50 000 000

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

Selvitysosa: Teollisuuspolitiikan tavoitteena on sellaisen pysyvästi kilpailukykyisen elinkeinorakenteen kehittäminen, joka samalla työllistää korkeasti koulutettua ja hyvää ansiotasoa edellyttävää työvoimaa. Tämä tarkoittaa sellaisten toimintaedellytysten luomista, joille menestyvät klusterit perustuvat. Taloudellinen tilanne vaatii kasvun tukemista ja siten toimenpiteiden kohdistamista talouden tehokkuuden edistämiseen ja markkinoiden toimintaa häiritsevien tekijöiden korjaamiseen. Näiden tavoitteiden mukaisesti painopisteitä teollisuuspolitiikassa ovat teknologian edistäminen, uusien markkinoiden avaaminen ja teollisuuden rakenteen parantaminen erityisesti valtionyhtiöiden omistusrakenteiden kautta ja rahoitusvälineitä kehittämällä.

Teollisuuspolitiikkaa harjoitetaan pitkäjänteisen strategiaan perustuen. Teollisuuspolitiikka vaatii kuitenkin säännöllistä uudistamista ja syventämistä. Siksi strateginen selvitys on jatkuvasti tärkeää.

Teknologian edistämässä toimenpiteiden tehokkuus ja laatu korostuvat entisestään tiukassa määrärahatilanteessa. Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan ja teknisen testauksen ja tarkastuksen laitoksia kehitetään niistä tehtyjen arviointien perusteella. Tuki teknologian kehittämiseen suunnataan entistä valikoidummin tulevaisuuden kannalta tärkeille tekniikan alueille ja kansainväliseen teknologiayhteistyöhön. Innovaatioiden kaupalliseen menestysmahdollisuuksiin kiinnitetään kasvavaa huomiota. Pk-yritysten mahdollisuuksia käyttää ja kehittää uutta teknologiaa parannetaan.

Viime ja tulevien vuosien rakenteelliset muutokset maailmanmarkkinoilla ovat lisänneet ja lisäävät Valtiontakuukeskuksen toiminnan merkitystä viennin kehittämisessä ja pk-yritystoiminnan edellytysten parantamisessa. Kun takuiden myöntämisvaltuusrajat ovat tulevina vuosina ahtaat erityisesti aiemman itäkaupan toteutuneiden takaustappioiden takia, takaus-toiminnassa edellytetään entistä tarkempaa arviointia hankkeiden riskeistä ja uusien markkinoiden mahdollisuuksista.

Valtionyhtiöistä laadittujen yksityistämisuunnitelmien toteuttamista jatketaan. Tavoitteena on parantaa valtionyhtiöiden rahoitusasemaa ja samalla vahvistaa koko teollisuuden rakennetta.

EU-jäsenyyden toteuduttua elintarviketeolli-

suuden rakennemuutosta edistetään siirtymäkauden tuella, johon osa rahoituksesta tulee EU:n rakennerahastosta.

Yritysten julkinen rahoitus kokonaisuudessaan kuitenkin vähenee, kun elinkeinotukia karsitaan merkittävästi hallitusohjelman mukaisesti. Kokonaistuen supistuessa teknologista ja inhimillistä pääomaa kehittävien tukien osuudesta kasvaa. Samalla tukien mahdolliset kilpailua vääristävät vaikutukset vähenevät. Rahoitustoimet suunnataan rahoitusmarkkinoiden toiminnan, erityisesti riskirahoituksen edellytysten parantamiseen.

24. Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön ja polaaritoimintaan, standardisoinnin, tarkastus-, testaus- ja turvallisuustekniikan kehittämiseen, malminetsintään ja esiintymien hyödyntämiseen, sekä muuhun teollisuuden edistämiseen ja teollisuuspolitiikkaan liittyvistä tutkimuksista, kehittämishankkeista ja selvityksistä aiheutuviin palkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotustoimintamenoihin, laitehankintamenoihin, kansainvälisten järjestöjen osallistumismaksuihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin vastaaviin toimintamenoihin. Momentin määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen ja rahoituslaitosten, kansainvälisten ohjelmien ja muiden yhteistyöorganisaatioiden kanssa kahden- ja monenkeskisesti valmisteltaviin ja toteutettaviin hankkeisiin kauppa- ja teollisuusministeriön tavoitteiden mukaisesti edellä mainitunlaisiin toimintamenoihin ja kululajeihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 17 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk siirtona momentilta 32.50.41 ja 5 000 000 mk siirtona momentilta 32.85.40.

1996 määräraha	30 000 000
1995 määräraha	22 000 000
1995 II lisämääräraha	4 500 000
1994 tilinpäätös.....	22 704 000

40. *Valvilla Oy:n tukeminen* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valvilla Oy:n rahoitusasemaa tukevista valtion toimenpiteistä annetun lain (520/85) mukaisesti vuonna 1996 suoritettavien lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

1996 määräraha	4 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	10 717 069

41. *Avustukset teollisuuden edistämiseen ja alan yhteisöille* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 33 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kansainvälisten teknistaloudellisten yhteistyöhankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, kansainvälisen teknisen ja kaupallisen koulutuksen järjestämiseksi suomalaiselle ja ulkomaiselle liikkeenjohdolle sekä kansainvälisiin kokouksiin ja asiantuntijavierailuihin. Määrärahaa saa myös käyttää avustusten maksamiseen taitotiedon ja testaustoiminnan edistämishankkeisiin, eräiden teknillisen tarkastuksen peruspalvelujen tuottamisen sekä keksintö- ja standardisointitoiminnan tukemiseen ja niiden edistämisen hallintomenoihin, avustusten maksamiseen malminetsintään ja kaivostoiminnan tekniseen tutkimukseen. Määrärahasta saa käyttää NDT-testauspalvelujen ja asetarkastuksen maksullisen toiminnan alentamiseen enintään 800 000 mk.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 3 000 000 mk siirtona momentille 32.50.24 ja 1 000 000 mk siirtona momentille 32.01.66.

1996 määräraha	33 000 000
1995 määräraha	38 000 000
1995 I lisämääräraha.....	8 500 000
1995 II lisämääräraha.....	-4 500 000
1994 tilinpäätös	48 350 000

42. *Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 129 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden ohjaus- ja takuurahaston ohjausosastosta ra-

hoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta.

Määrärahaa on lisäksi tarkoitus käyttää pelkästään kansallisista varoista tuettaviin elintarviketeollisuuden rakennesopeutusinvestointeihin sekä tuotannon sopeuttamisesta aiheutuviin yleiskustannusten korvaamiseen valtioneuvoston tarkemmin päättämien ehtojen mukaisesti.

Selvitysosa: Momentille 30.01.61 on varattu EU:n osuutta vastaavasti 66 000 000 mk maataloustuotteiden markkinointi- ja jalostusolosuhteiden kehittämiseen tähtäävien investointien tukemiseen. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 200 000 mk kolmen henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 32.01.21.

1996 määräraha	129 800 000
1995 määräraha	150 000 000
1995 II lisämääräraha.....	-250 000
1994 tilinpäätös	70 000 000

(43.) *Teollisuuden ja kaupan varastotappioiden korvaaminen (EU)* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	1 400 000 000
1995 I lisämääräraha	-400 000 000

(45.) *Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	10 000
1994 tilinpäätös.....	34 915

60. *Siirrot valtioneuvostoon ja vientitakuukorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtiontakuuksuksesta annetun lain (111/89) ja vientitakuulain (479/62) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös valtioneuvostoimintaa koskevien lakien (375/63, 609/73 ja 573/72) nojalla valtioneuvostoiminnassa annettujen takaustoimusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/85), riskipääomatakuulain (594/92) sekä valtion vakauttamistakauk-

sista annetun lain (529/93) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

1996 määräraha	500 000 000
1995 määräraha	600 000 000
1994 tilinpäätös	600 000 000

(88.) *Osakehankinnat* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	200 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös	300 000 000

95. *Maanomistajien osuus puolustusmaksuista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/65) perusteella maan omistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1996 määräraha.....	80 000
1995 määräraha.....	80 000
1994 tilinpäätös.....	79 500

51. Yritystoiminnan investointi- ja kehittämistuet

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. EU:n rakennerahastojen myötä alueellinen elinkeinon kehittäminen vahvistuu. Kannattavilla pk-yrityksillä ja niiden työllistävällä vaikutuksella on suuri merkitys. Euroopan unionin pk-ohjelmia hyödynnetään yrityksen kilpailukyvyyn, työllisyyden ja kasvun parantamiseksi. Tavoite 6-, 2- ja 5b-ohjelmilla kehitetään alueita parantamalla väestön tulotasoa, edistämällä tuotantorakenteen kehittämistä ja vähentämällä työttömyyttä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö painottaa alueiden elinkeinorakenteen monipuolistamista ja tuotannon kehittämistä. Valtion erityisrahoitusta suunnataan tuotannollista toimintaa harjoittavien sekä niitä välittömästi palvelevien pk-yritysten investointien, kehittämishankkeiden sekä yrityksen yleisiä toimintaedellytyksiä parantavien hankkeiden rahoittamiseen. Matkailun palvelujen laatua parannetaan. Yhdenytyminen lisää yritysten välistä kilpailua. Tämä edellyttää erityisesti pk-yritysten investointien suuntaamista yhä voimakkaammin kilpailukyvyyn parantamiseen ja yritysten eri osa-alueiden kehittämiseen. Edellä mainittujen toimenpiteiden saavuttamista edistetään investointituilla, kehittämistuella sekä yritysten toimintaympäristöä kehittämällä. Lisäksi alueellista elinkeinotoimintaa edistetään kuljetustuella, riskilainoilla, korkotuilla ja riskisijoitustoiminnalla.

Yritystuesta annetun lain tavoitteena on yritysten kilpailukyvyyn parantaminen pitkällä aikavälillä sekä alueellisen elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Yritystukea voidaan myön-

tää kehitysalueen investointitukena, pienyritystukena sekä pienten ja keski suurten yritysten kehittämistukena. Tavoitteena on, että vuoden 1996 kansallisella rahoituksella edistetään koko maassa runsaan 4 000 yrityksen investointi- ja kehittämishankkeiden toteuttamista, joista EU:n rakennerahastojen osarahoituksella edistetään noin 2 000 yrityksen investointi- ja kehittämishankkeen toteuttamista. Tuilla vaikutetaan arviolta 5 000 uuden työpaikan syntymiseen, josta EU:n rakennerahastojen osarahoituksella vaikutetaan arviolta 2 000 uuden työpaikan syntymiseen. Yritystuesta annettavan lain muutoksen myötä on mahdollista myöntää myös yritysten toimintaympäristön kehittämistukea. Yritysten toimintaympäristön kehittämistuella on tarkoitus myötävaikuttaa yrityskannan laajentumiseen ja kehittymiseen. Vuoden 1996 aikana koordinoidaan eri hallinnonaloilla olevat yritysten toimintaympäristön parantamista tukevat resurssit yhdeksi kokonaisuudeksi.

48. *Alueellinen kuljetustuki* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 48 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/81, muut. 901/84, 1111/89, 634/93, 1137/94, 1211/94 ja 895/95) sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (311/82, muut. 621/83, 1233/89, 1688/93 ja 955/95) mukaisen kuljetustuen maksamiseen yrityksille. Määrärahasta saa käyttää enintään 600 000 mk saariston kuljetustuen myöntämiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä anne-

tun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan aleneminen johtuu suurten yritysten kuljetustuen leikkaamisesta vuoden 1995 alusta ja 1.7.1995 lukien toteutusta suurten yritysten kuljetustuen lopettamisesta. Vuonna 1996 myönnettävällä kuljetustuella arvioidaan vaikutettavan noin 800 yrityksen kuljetuskustannusten alentamiseen. Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta on voimassa vuoden 1996 loppuun saakka.

1996 määräraha	48 000 000
1995 määräraha	160 000 000
1995 I lisämääräraha	—5 000 000
1994 tilinpäätös	159 737 220

49. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 456 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yritystuista annetun lain (1136/93) ja sitä edeltäneen yritystoiminnan aluetuesta annetun lain (1297/88) ja vastaavien aikaisempien lakien mukaisten investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustuksien sekä valtioneuvoston pienyritystuista antaman päätöksen (177/88) ja yrityspalveluyrityksien siirtymistuista antaman päätöksen (126/89) mukaisten tukien sekä kauppa- ja teollisuusministeriön pienyritysten perustamisen edistämiseksi myönnettävästä tuesta antaman päätöksen (145/89) mukaisten tukien maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 144 100 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1996

	mk	Arvio yrityksistä	Työpaikat, uudet
Kehitysalueen investointituki	100 000 000	200	700
Pienyritystuki	75 000 000	1 100	1 700
Pk-yritysten kehittämistuki	125 000 000	1 100	
Yritysten toimintaympäristön kehittämistuki	50 000 000		
Yhteensä	350 000 000	2 400	2 400

Aluekehitysrahaa on kehitysalueen investointituki sekä osa pienyritys- ja kehittämistuista, joka kohdistuu kehitysalueille, maaseutualueille ja rakennemuutosalueille.

enintään 350 000 000 mk, mistä enintään 250 000 000 mk EU:n aluekehitysrahaston rahoittamiin yritystukihankkeisiin. Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon osuuksista.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Lakiin yritystuista sisältyy säännökset kehitysalueen investointituesta, pienyritystuista ja pk-yritysten kehittämistuista. Vuonna 1995 toteutettavan lain muutoksen myötä se sisältää myös yritysten toimintaympäristön kehittämistuen. Yritystukea käytetään myös EU:n rakennerahastosta osarahoitettaviin hankkeisiin. Kehitysalueen investointitukea suunnataan hankkeisiin, joilla parannetaan yritysten kilpailukykyä ja jotka parantavat alueen työn tuottavuutta ja vahvistavat elinkeinorakennetta sekä parantavat vaikeilla työttömyysalueilla työllisyyttä. Pienyritystukea suunnataan erityisesti maaseutu- ja rakennemuutosalueiden kehittämiseen. Pk-yritysten kehittämistuella parannetaan yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä ja kansainvälistymistä. Yritysten toimintaympäristön kehittämistuella on tarkoitus parantaa erityisesti yritysten tarvitsemia palveluja, yritysten välistä yhteistyötä, tiedon siirtoa sekä alueiden välisiä ja kansalliset rajat ylittäviä elinkeinopoliittisia hankkeita sekä edellä mainittuihin hankkeisiin liittyviä pienehköjä investointeja. Suurten yritysten tuotantoinvestointeja ei tueta.

Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon myöntämisvaltuuden suuruudesta.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan vuonna 1996 eri käyttökohteisiin seuraavasti:

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Menot, milj. mk

	1996	1997	1998	1999-
Ennen vuotta 1996 tehtyjen sitoumusten kattaminen.	365	240	140	114
TAE 1996.....	91	135	67	57
Yhteensä	456	375	207	171

1996 määräraha	456 000 000
1995 määräraha	567 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—45 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	477 986 670

Määrärahaa saa käyttää pienten ja keskisuuren yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/92, muut. 1220/92 ja 1103/93) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen.

50. *Korkotuki pk-yritysten investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Menot, milj. mk

	1996	1997	1998	1999-
v. 1992—1995 tehtyjen sitoumusten kattaminen	25	50	45	68

Pk-yritysten investointien korkotuella edesautetaan noin 1 700 yrityksen markkamäärältään lähes 2,5 miljardin markan investointien liikkeellelähtöä. Uusia työpaikkoja korkotuella rahoitetuissa hankkeissa arvioidaan syntyvän noin 2 400.

1996 määräraha	25 000 000
1995 määräraha	48 000 000
1994 tilinpäätös.....	25 316 014

(52.) *Riskisijoitustoiminnan management-tuki* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	2 000 000
1994 tilinpäätös	5 000 000

52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämisessä edistetään yritysten uusperustantaa sekä parannetaan yritysten kilpailukykyä kehittämällä yritysten liikkeenjohto- ja markkinointitaitoja, kansainvälistymistä, uuden tekniikan käyttöönottoa, tuottavuutta ja tuotekehitystä sekä yritysten välistä yhteistyötä. Vuoden 1996 tulostavoitteiden mukaan painotetaan yritysten uusperustantaa sekä markkinointitaitojen kehittämistä ja kansainvälistymisvalmiuksia.

Tavoitteena on, että KTM yrityspalvelun piiritoimistojen järjestämään yrittäjäkoulutukseen osallistuu vuonna 1996 henkilöitä noin

6 600 yrityksestä. Osallistujista noin 300 arvioidaan osallistuvan Kunto-kehittämishelmiin, 300 tuottavuusohjelmaan ja noin 600 yritysideo- ja kehittämisohjelmiin. Alueellisten elinkeinojen kehittämishankkeiden ja ostettujen asiantuntijapalveluiden kohteena arvioidaan olevan noin 6 000 yritystä. Valtionavustuksella tuettavien pientä ja keskisuurta yritystoimintaa edistävien alan yhteisöjen palvelujen piirissä on lisäksi merkittävä määrä pk-yrityksiä.

24. *Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 52 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teolli-

suusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen järjestämistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista aiheutuvien palkkojen, palkkioiden sekä oppimateriaali-, matka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös alueelliseen elinkeinojen kehittämiseen ja yrittäjyyden edistämiseen liittyvistä hankkeista, yritys yhteistyöhankkeista, toimialakohtaisen neuvonnan ja tiedonvälityspalvelun järjestämisestä sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös piiritoimistojen järjestämän yrittäjäkoulutuksen sekä yrityksille tarkoitettujen yleisten ja toimialakohtaisten neuvonta-, koulutus- ja konsultointipalvelujen kehittämiseen aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yritysten henkilöstölle tarkoitettujen koulutuspalvelujen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta 32 000 000 mk on varattu hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työ sopimussuhteeseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Yrittäjäkoulutuksen painopistealueita ovat yrittäjyyden ja yritysten uusperustannan edistäminen, yritysten liikkeenjohtotaidon sekä markkinointi- ja kansainvälistymistaitojen kehittäminen sekä uuden tekniikan käyttöönoton, tuotekehityksen ja tuottavuuden edistäminen. Momentin määrärahaa on tarkoitus käyttää osarahoituksena toteutettaessa lähinnä EU:n sosiaalirahaston rahoittamia tavoite 4-ohjelmia. Yrittäjäkoulutukseen arvioidaan osallistuvan henkilöitä noin 6 600 yrityksestä vuonna 1996. Lisäksi toteutetaan noin 70 laajempaa kehittämishanketta.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Tuotteistetut neuvontapalvelut	15 000 000
Toimialakohtainen neuvonta ja informaatiopalvelu	1 000 000
Yrittäjyysvuosikymmen 1995—2005 .	450 000
Yhteensä	52 000 000

Koulutukseen osallistuvilta perittävänä maksuina arvioidaan momentille 12.32.02 kertyvän 9 200 000 mk.

1996 määräraha	52 000 000
1995 määräraha	52 000 000
1994 tilinpäätös.....	42 050 000

40. *Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Yhteisöille myönnettävien avustusten edellytyksenä on, että tulokset ovat käytettyyn rahamäärään nähden merkittävät. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/86) mukaisesti valtionavustuksen maksamiseen pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisen kehittämiskoulutuksen hankintaan pk-yrityksille, johon osallistuu teknisen tai taloudellisen koulutuksen saaneita työttömiä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 11 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan pk-yrityksille tarkoitettujen asiantuntijapalvelujen käyttöä ja kehittämistä. Lisäksi rahoitetaan pk-yritysten koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeita ja näiden palvelujen tarjontaa sekä teollisen muotoilun hyväksikäyttöä pk-yrityksissä. Määrärahalla rahoitettavaan kehittämiskoulutukseen arvioidaan osallistuvan

Yrittäjäkoulutus ja alueelliset elinkeinojen kehittämishankkeet	35 550 000
---	------------

noin 600 yritystä ja vastaava määrä teknisen tai taloudellisen koulutuksen saaneita työttömiä. Yhteisöille myönnettävät avustukset perustuvat tulossopimuksiin.

1996 määräraha	19 000 000
1995 määräraha	19 000 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös.....	13 000 000

55. Energiatalous

Selvitysosa: Energiapolitiikan tavoitteina ovat energian saannin varmuus ja turvallisuus, energijärjestelmän taloudellisuus, hyväksyttävyyden ympäristön kannalta sekä energia-alan osaamisen, tietotaidon ja teknologian korkea taso. Voimavaroja kohdistetaan erityisesti energiansäätöön ja bioenergian lisäämiseen sekä uuden energiateknologian edistämiseen.

Valtioneuvoston hyväksymää uutta energiansäätöohjelmaa toteuttamalla tehostetaan säästötoimenpiteitä eri kulutussektoreilla. Valtioneuvoston vuonna 1994 hyväksymän bioenergian edistämishojelman toimeenpanoa myös jatketaan.

Uuden energiateknologian kaupallistamista tuetaan rahoittamalla demonstraatiolaitoksia. Pääpaino on energiansäätön, bioenergian ja muun uusiutuvan energian sekä ympäristörishteitä vähentävien tekniikoiden kehittämisessä. Kaupallistamisvaihetta edeltävistä kansallisista energiatutkimusohjelmista vastaa Teknologian kehittämiskeskus.

Energianhuollon turvallisuuden ylläpitämiseksi on painoalueena ydinenergian käytön ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistaminen, myös Suomen lähialueilla.

Energiamarkkinoita avataan kilpailulle ja monopoleina säilyvien toimintojen, kuten sähköverkkojen, valvontaa tehostetaan.

21. *Eräät energiatalouden tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 24 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiapolitiikan valmisteluun liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, ydinenergiaa koskevan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatyön menojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä niihin liittyvien laitteistojen hankintamenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimusten osarahoitukseen.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on parantaa energiapolitiisessa päätöksenteossa tarvittavaa tietopohjaa ja hankkia viranomaisille seurantatietoa avautuvista ja kansainvälistyvästä energiamarkkinoista. Ydinenergia-alan tutkimuksen tavoitteena on tuottaa viranomaisten tarvitsemää tietoa ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon alalta.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Energiatalouden suunnitteluun liittyvät tutkimukset ja selvitykset	8 600 000
Ydinenergia-alan tutkimus, suunnittelu ja valvonta	15 100 000
Energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan muut menot	300 000
Yhteensä	24 000 000
1996 määräraha	24 000 000
1995 määräraha	24 400 000
1995 I lisämääräraha	-
1994 tilinpäätös.....	26 400 000

22. *Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Itä-Euroopan maille annettavasta ydinturvallisuuden parantamiseen ja energiatalouden tehostamiseen liittyvästä teknisestä ja asiantuntija-avusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää suomalaisten asiantuntijoiden tekemistä tai kansainvälisenä yhteistyönä tehtävistä selvitys-, tarkastus- ja suunnittelutöistä, laite- ja kalustotoimituksista, asiantuntijoiden ja valtuuskuntien vierailuista sekä ulkomaisten asiantuntijoiden kouluttamisesta ja Suomessa oleskelusta aiheutuviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän

palikkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin asiantuntija- ja hallintotehtäviin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Tarkoituksena on jatkaa 1990-luvun alussa aloitettua ydinturvallisuusalan teknisen avun antamista Itä-Euroopan maille. Avustustoiminta kohdistuu pääasiassa Kuolan ja Sosnovyi Borin ydinvoimalaitoksiin. Energiansäästöön liittyvä yhteistyö keskitetään pääosin Venäjän luoteisosiin ja Baltiaan.

1996 määräraha.....	6 000 000
1995 määräraha.....	6 000 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	5 000 000

27. *Energiansäästö ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energiatiedotus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön, uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvästä informaatiotoiminnasta, uuden säästötöknologian markkinoiden edistämisestä sekä muusta energia-alan tiedottamisesta ja tietohuollosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymiin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Säästötoimintaa aktivoidaan kaikilla energiankulutussektoreilla hallituksen uuden energiansäästöohjelman mukaisesti. Keskeinen toimija on energiansäästö palvelukeskus Motiva. Bioenergian edistämishojelman mukaisesti toteutetaan bioenergian hyödyntämistä koskevaa tiedotus- ja neuvontatoimintaa. Myös tuulivoiman ja muiden uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä edistetään tiedotustoiminnalla.

1996 määräraha	7 500 000
1995 määräraha	9 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	10 000 000

40. *Energiatuki (osa EU) (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 198 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston hyväksymien perusteiden mukaisesti energiansäästöä ja energian käytön tehostamista sekä uusiutuvan energian käyttöä edistävien, energiatuotannon ja käytön ympäristöhaittoja vähen-

tävien ja energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta muutoin edistävien investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Energiatukea annetaan yrityksille ja yhteisöille.

Määrärahaa saa käyttää myös energia-avustuksia koskevan lain (1607/91, muut. 1051/92 ja 1083/93) ja kotimaisten energialähteiden käytön, energiansäästö ja uuden energiantuotantoteknologian käyttöönoton edistämistä annetun lain (1137/88) nojalla myönnettyjen avustusten maksamiseen sekä eräille kotimaista polttoainetta käyttäville kaukolämpökeskuksille myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 7 500 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen lähi-alueilla toteutettavien hankkeiden tukemiseen. Vuonna 1996 annettavien avustussitoumusten enimmäismäärä on yhteensä 60 000 000 mk, mistä 12 000 000 mk EU:n aluekehitysrahaston rahoittamiin hankkeisiin.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi energia-avustuksista annetun lain kumoamiseksi. Tarkoitus on muuttaa energiatukikäytäntö vastaamaan EU:n valtioneuvoston kumoaamia sekä kytkeä sen tavoitteet muihin elinkeino- ja rakennepoliittikan tavoitteisiin. Tämä tarkoittaa nykyisen energia-avustustajajärjestelmän kohdealueiden priorisoinnin, toimintatapojen sekä tuen enimmäismäärien muuttamista.

Valtioneuvosto määrää tuen yleiset ehdot. Tuki kohdistetaan energiatalouden ympäristömyönteisyyttä, uuden energiateknologian käyttöönoton nopeuttamista sekä energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta lisääviin investointi- ja kehittämishankkeisiin. Tarkoituksena on erityisesti tukea uuden teknologian hankkeita.

Tuen myöntämisessä korostetaan määrärahaa ja tavoitteisiin sidottuja energiapoliittisia ohjelmia, kuten esimerkiksi energiansäästöohjelmaa, bioenergian edistämishojelmaa tai tuuliohjelmaa. Energiatukea on tarkoitus myöntää enintään EU:n sallimien enimmäisprosenttien rajoissa.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	Menot, milj. mk			
	1996	1997	1998	1999
Ennen vuotta —96 tehtyjen sitoumusten kattaminen.	190	97	25	10
TAE 1996.....	8	25	18	9
Yhteensä	198	122	43	19

1996 määräraha	198 000 000
1995 määräraha	205 800 000
1995 I lisämääräraha.....	—10 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—1 000 000
1994 tilinpäätös.....	98 743 369

1996 määräraha	5 800 000
1995 määräraha	10 500 000
1995 I lisämääräraha.....	—2 000 000
1994 tilinpäätös	9 988 889

45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1996 ei uusia korkotukilainoja hyväksytä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisistä syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan korkotukea ennen vuotta 1993 hyväksytyille korkotukilainoille. Energiainvestoinneille ei vuoden 1992 jälkeen ole myönnetty korkotukea.

50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan erityisesti sellaista järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää tuulivoiman ja muiden kotimaisten uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä, bioenergian ja muiden kotimaisten polttoaineiden hyödyntämistä sekä energian säästöä. Näin pyritään tehostamaan toimintaa, joka tukee hallituksen bioenergiaohjelman ja energiasäästöohjelman sekä kauppa- ja teollisuusministeriön tuulivoimaohjelman tavoitteiden toteuttamista.

1996 määräraha.....	200 000
1995 määräraha.....	200 000
1994 tilinpäätös	200 000

61. Kotimaankaupan edistäminen

40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisesti hyväksytyistä korkotukilai-

noista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja ei enää hyväksytä.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyjen korkotukiluottovaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vielä vuonna 1997 100 000 mk.

1996 määräraha.....	400 000
1995 määräraha.....	700 000
1994 tilinpäätös.....	1 226 635

80. Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Yhteistyö matkailuelinkeinon kanssa on yhdessä Matkailun edistämiskeskusten (MEK) toiminnan tehostamisen kanssa saanut aikaan matkailijamäärien lisäyksen. Hyvän kehityksen jatkuminen edellyttää tehomarkkinoinnin jatkamista päämarkkinoilla sekä valikoivaa markkinointia muilla kasvualueilla.

Matkailuelinkeinon panostusosuuden MEKin kampanjoissa vuonna 1996 arvioidaan olevan noin 26 milj. mk, jolloin ulkopuolisen rahoituksen kokonaisarvo on noin 40 milj. mk.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut Matkailun edistämiskeskukseksi alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

— Kotimaanmatkailun kasvutavoitteeksi asetetaan kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten lisääntyminen 325 000:lla (3,2 %).

— Suomeen suuntautuvan valuuttatulon kasvutavoite on 350 milj. mk (5 %) ja rekisteröityjen yöpymisten kasvutavoite 440 000 (11 %).

Valuuttatulotavoitetta arvioitaessa on oletet-

tu, ettei markkan kurssi olennaisesti vahvistu vuoden 1995 tasosta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 78 280 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	92 280 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	13 300 000
Muut toimintamenot.....	78 980 000
Bruttotulot.....	14 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	13 870 000
Muut tulot.....	130 000
<hr/> Nettomenot.....	<hr/> 78 280 000

1996 määräraha.....	78 280 000
1995 määräraha.....	78 280 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	89 362 000

85. Ulkomaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Viennin edistämisen toimenpitein halutaan turvata viennin kasvu sekä määrällisesti että suhteessa kansantuotteeseen, mikä on tarpeen kansantalouden ulkomaisen velan hoitamiseksi. Yritysten kansainvälistymistä on perusteltua tukea tilanteessa, jossa teollinen kilpailukyky on kunnossa, kansainväliset markkinat ovat kasvussa ja Suomen EU-jäsenyys avaa mahdollisuuksia eurooppalaisten liittoutumien ja yhteistyöverkkojen rakentamiseen. Vientiä harjoittavien pk-yritysten merkitys uusien työpaikkojen luojana puoltaa erityisesti panostuksia.

Viennin edistämisen painopisteenä tulevat olemaan viennin rakenteen monipuolistaminen ja uusien vientiyritysten syntyminen teollisten alojen ohella myös palvelualoille. Yritysten vientimenestys perustuu kasvavassa määrin

osaamiseen ja erikoistumiseen. Viennin edistämisen keinoin tuetaan niitä pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla on sellaista osaamista, jonka varaan kansainvälinen menestys voi rakentua. Tavoitteena on pk-sektorin suoran vientiosuuden kaksinkertaistaminen pitkällä aikavälillä, uusien työpaikkojen luominen ja huipputeknologian viennin nostaminen 25 prosentin tasolle kokonaisviennistä.

Yritysten teknologinen kilpailukyky on pitkäjänteisellä ja mittavalla sekä julkisen että yksityisen sektorin panostuksella saatu korkealle kansainväliselle tasolle. Teknologinen osaaminen tulee yhdistää kansainvälistymiseen, jotta syntyy viennin edellytyksiä parantavia kilpailutekijöitä. Tässä tarkoituksessa suunnataan lisäpanostuksia vienti- ja kansainvälistymisvalmiuksien kehittämiseen ja yritysten reaalisen kilpai-

lukuvoimien vahvistamiseen. Uuden vahvuustekijän teollisuudellemme tarjoavat Suomeen suuntautuvat kansainvälisten yritysten suorat sijoitukset, joita pyritään aktiivisesti edistämään.

Suomen soveltaman vienninedistämistuen mitoitus, keinovalikoima ja kohdentuminen ovat EU-yhteensopivia. Kansallisella rahoituspanoksella varmistetaan EU:n uusien hankkeiden, rahoituslaitosten ja rahoitusinstrumenttien myötä suomalaisille yrityksille avautuvien toimintamahdollisuuksien hyödyntäminen niin Itä-Euroopassa kuin kehitysmaissa. Erityisenä panostuskohteena on Suomen kaupallisen aseman hyödyntäminen idän ja lännen välissä.

Viennin kehittämisen painopistealueita ovat ympäristöteknologia-, energia- sekä hyvinvointiklusterit. Tavoitteina ovat myös korkean teknologian erityisosaamisen vienninedistäminen, EU-sopeutukseen liittyvä yritysten kansainvälistyminen, pk-yritysten yhteistyö ja verkostoituminen viennissä sekä EU:n rakenne- ja koheesiorahastojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen.

Matkailua edistetään työvoimavaltaisena ja valuuttatuloja tuovana elinkeinona vuonna 1995 hyväksyttävän kansallisen matkailustrategian pohjalta ja tavoitteena on matkailun olemassaolevan infrastruktuurin tehokas hyödyntäminen.

40. Yritysten kansainvälistyminen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 267 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pk-yritysten vientivalmiuksien ja kansainvälistymisen edistämiseen, yritysten yhteistoiminnan kehittämiseen ja toimiala-, kohderyhmä- ja aluekohtaisiin ohjelmakokonaisuuksiin. Määrärahaa voidaan lisäksi käyttää kustannuksiin, jotka aiheutuvat Suomen teollisen kuvan kirkastamiseksi toteutettavista viestintäohjelmista ja vientijulkaisujen jatkamisesta toimialoittain toteutettavassa viennin edistämisessä. Määrärahaa saa käyttää EU:n pk-yhteistyön kehittämiseen ja Lissabonin 1998 maailmannäyttelyn valmisteluun liittyviin kuluihin.

Määrärahaa voidaan käyttää hankeviennin tarjoustoiminnan kuluihin myönnettävien avustusten maksamiseen ja hankevientiin liittyvien esitutkimusten kustannuksiin. Määrärahaa voidaan myös käyttää matkailun ulkomaanmarkkinoinnin kuluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältä-

mien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määräraha on varattu 19 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahaa voidaan käyttää siirtymäkauden tukena elintarviketeollisuuden sopeuttamiseksi EU-jäsenyyteen sekä alan viennin käynnistämiseksi uusille markkina-alueille.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1996 180 000 000 mk, josta 36 000 000 mk EU:n aluekehitysrahaston hankkeisiin ja 50 000 000 mk elintarviketeollisuuden sopeuttamiseksi EU-jäsenyyteen.

Myöntämisvaltuutta ja määrärahaa saa käyttää myös EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 200 000 mk matkailun ulkomaanmarkkinointiin (osa) sisältyneen Helsinki-Finland Congress Bureau ry:n kulujen siirtona momentille 32.85.41, 2 000 000 mk siirtona momentille 32.01.66 ja 5 000 000 mk siirtona momentille 32.50.24.

Valtionavustuksen osuus vienninedistämistimenpiteiden osalta on pääsääntöisesti enintään 50 %. Se voi maittain toteutettaviin tiedotuskampanjoihin ja toimialoittain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin kuitenkin olla suurempi.

Tuen painopiste on hyvän kasvupotentiaalin omaavilla toimialoilla ja varsinkin uusilla ja vaikeilla markkinoilla. Erityisesti edistetään pk-yritysten verkostoitumista ja yhteistyötä sekä uusien työpaikkojen syntymistä vientiyrityksiin. Etusijalla ovat hankkeet, jotka liittyvät pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksien parantamiseen ja reaalisen kilpailukuvoimien vahvistamiseen.

Vienninedistämisen muita painopisteitä ovat ympäristö-, energia- ja hyvinvointialat sekä korkean teknologian erityisosaaminen. Tehostettuja toimenpiteitä jatketaan elintarviketeollisuuden sopeuttamiseksi EU-jäsenyyteen sekä rakentamisen ja rakennustuotteiden viennin kasvattamiseksi.

Toiminnalle asetetaan seuraavat keskipitkän ja lyhyen tähtäyksen tavoitteet: pk-yritysten suora vientiosuus kaksinkertaistuu ja huipputeknologian vienti nousee 25 %:iin kokonaisviennistä, kansainvälistymistuki kohdistuu 75 %:sti EU:n pk-yritysmääräitelmät täyttävälle yrityksille, uusien vientiyritysten määrä kaikista

yrityskohtaisen tuen saajista on 30 % ja pk-yritysten osallistumiskerrat kampanjatapahtumiin lisääntyvät 20 %.

Toiminnan tuloksellisuutta seurataan sisäisen tehokkuuden, asiakastyytyvyyden ja palveluiden vaikuttavuuden mittareilla. Vaikuttavuus

selvitetään arvioimalla kansainvälistymistukien hyötyvaikutukset yritysten liiketoiminnan menestymiseen.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menojen seuraavasti:

Menot, milj. mk

	1996	1997	1998
Ennen vuotta 1996 tehtyjen sitoumusten kattaminen.	202	59	15
TAE 1996	65	96	19
Yhteensä	267	155	34

Vuonna 1996 myöntämisvaltuutta käytetään seuraavasti:

	mk
Kansainvälistymistuki	94 000 000
EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastojen hankkeet	36 000 000
Elintarviketeollisuuden sopeutustuki	50 000 000
Yhteensä	180 000 000
1996 määräraha	267 000 000
1995 määräraha	247 000 000
1995 I lisämääräraha	—6 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	233 703 081

41. *Avustus ulkomaankauppaa edistävälle järjestöille*

Momentille myönnetään 20 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen tuloksellista toimintaa harjoittaville ulkomaankauppaa edistävälle järjestöille. Määrärahaa voidaan lisäksi käyttää Suomeen suuntautuvien investointien edistämiseksi perustetun Ulkomaisten Investointien Edistämistoimiston kuluihin sekä Helsinki-Finland Congress Bureau ry:n toimintaan kansainvälisten kongressien ja kokousten hankkimiseksi Suomeen. Kauppaja teollisuusministeriö ja ulkomaankauppaa edistävät järjestöt sopivat yhteisesti toiminnalle asetettavista tulostavoitteista ja niiden toteutumisen seurannasta.

Selvitysosa: Kansainvälisen kaupan koulutuskeskuksen FINTRA:n tarkoituksena on kehittää vientiteollisuutemme henkilöstöä toimimaan tuloksellisesti kansainvälisen kaupan kaikilla alueilla. FINTRA tukee toiminnallaan muuta Suomen vienninedistämistyötä tarjoamalla mahdollisuudet tarvittavan osaamisen hankkimiseen

ja jatkuvaan kehittämiseen. Valtionavun turvin FINTRA kykenee tarjoamaan hyvätasoista koulutusta kohtuuhintaan sekä aloittamaan tarpeelliseksi katsottuja uusia ohjelmia, joita ei heti saada taloudellisesti kannattaviksi.

Suomalais-ruotsalaisen kauppakamarin tehtävänä on helpottaa suomalaisten tavaroita ja palveluja tuottavien pk-yritysten pääsyä Ruotsin markkinoille. Tässä tarkoituksessa kauppakamari tuottaa perusinformaatiota, järjestää vienninedistämistapahtumia, suorittaa markkinakartoituksia ja hoitaa yhteyksiä sidosryhmiin.

Suomalais-venäläinen kauppakamari on käynnistänyt uudistamisprosessin, joka parantaa erityisesti pk-yrityksille suunnattujen palvelujen sisältöä ja laatua. Palvelutarjonnan kulmakivenä tulee olemaan tietopalvelu, jonka osalta tarjotaan palvelukokonaisuuksia. Kauppakamarin toiminnan tehokkuuden ja laadun mittaamiseksi kaikissa kauppakamarin toimipisteissä siirryttiin tulosvastuuseen vuoden 1995 aikana.

Suomen Tiedonsiirtoyhdistykselle myönnettävällä valtionavulla myötävaikutetaan Suomen hyvän aseman säilymiseen EDI-asioissa EU:ssa, missä Tiedonsiirtoyhdistys toimii EDI-ratkaisujen kehittäjänä ja asiantuntijana. Tämän aseman säilyttäminen edellyttää tiivistä mukanaoloa eurooppalaisissa kehityshankkeissa.

VIEXPO:n tehtävänä on auttaa potentiaalisia viejiä etsimään vientimahdollisuuksia ja laatimaan vientisuunnitelmia. Yhteistyötä jatketaan ja tiivistetään Suomen Ulkomaankauppaliiton, kuntien elinkeinoasiamiesten ja maakuntaliittojen kanssa.

Ulkomaisten Investointien Edistämistoimiston tehtävänä on edistää kansainvälisten yritysten Suomeen suuntautuvia suoria sijoituksia.

Tätä työtä tehdään yhdessä Suomessa eri talousalueilla ja maakunnissa toimivien investointien edistämisorganisaatioiden kanssa. Uusia toimintaohjelmia on tarkoitus käynnistää Saksassa ja USA:ssa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 200 000 mk Helsinki-Finland Congress Bureau ry:n valtionavun siirtona momentilta 32.85.40. Helsinki-Finland Congress Bureau ry on valtakunnallinen markkinointiorganisaatio, jonka tehtävänä on lisätä kansainvälisten kongressien ja kongressiosanottajien määrää Suomessa. Toimisto tiedottaa Suomesta ja suomalaisista kongressipalveluista ulkomaille, jota varten se tuottaa tiedotusaineistoa, osallistuu alan messuille, järjestää tiedotustilaisuuksia ja tutustumismatkoja sekä osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus (FINTRA).....	7 500 000
Suomalais-ruotsalainen kauppakamari ..	2 400 000
Suomalais-venäläinen kauppakamari ..	1 200 000
Suomen Tiedonsiirtoyhdistys STY ry..	1 000 000
Osuuskunta Viexpo	1 300 000
Ulkomaisten investointien edistämistomisto	6 000 000
Helsinki-Finland Congress Bureau ry .	1 200 000
Yhteensä	20 600 000

1996 määräraha	20 600 000
1995 määräraha	20 300 000
1994 tilinpäätös.....	22 116 000

45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle

Momentille myönnetään 152 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Ulkomaankauppaliiton valtionavun perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (Vnp 1288/94) mukaisista markkinointiviestintä- ja markkinatietopalveluista, neuvonta- ja kansainvälistymistoimiennoista sekä johto- ja tukitoimiennoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriön ja Suomen Ulkomaankauppaliiton toiminnallinen suhde on järjestetty tilaaja-tuottaja -mallin pohjalle. Käytännössä se toteutetaan pitkäaikaisella puitesopimuksella ja vuosittaisella vuosisopimuksella. Valtionavun käyttö sidotaan tulostavoitteisiin, joiden toteutumista ministeriö seuraa. Liiton toiminta tulee vuoden 1996 aikana painottumaan seuraaviin osa-alueisiin:

pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksien kasvattaminen, pk-yritysten yhteistyö ja verkottuminen, panostaminen lähialueitoimintaan sekä Suomen gateway-markkinointi, EU:n hankkeiden hyödyntäminen vienninedistämisessä, Suomen tunnettisuuden lisääminen, kaukaisten markkinoiden hyödyntäminen sekä tietopalveluiden tehostaminen muuttuvissa ympäristösuhteissa.

Ulkomaankauppaliiton palvelujen tuloksellisuutta mitataan sisäisellä tehokkuudella, asiakastytyväisyydellä ja palvelujen vaikuttavuudella. Kustannustehokkuutta ja kapasiteetin käyttöastetta seurataan sisäisen laskentatoimen mittarein, asiakastytyväisyyttä ja ulkopuolisen seurannan ja toiminnan vaikuttavuutta asiakaspalautteen avulla. Ulkomaankauppaliiton toiminnan tulosten arvioimiseksi vuoden 1996 aikana on tarkoitus toteuttaa ulkopuolisten asiantuntijoiden suorittama evaluaatio.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Neuvonta- ja kansainvälistymispalvelut.	131 000 000
Muu toiminta.....	21 000 000
Yhteensä	152 000 000
1996 määräraha	152 000 000
1995 määräraha	160 000 000
1994 tilinpäätös	155 784 000

47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 164 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1982—1983 ulkomaisen luotonoton korkotuesta annetun lain (936/82, muut. 672/83), Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain (1053/85, muut. 858/88) mukaisen korkotuen ja valuuttakurssitappioiden, alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/85, muut. 1258/87, 1069/88 ja 1363/89) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/90, muut. 1102/93) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Alustoimitusten rahoitukseen

myönnettävästä korkotuesta annetussa laissa (1173/90, muut. 1102/93) tarkoitettuja uusia korkotukiluottoja arvioidaan vuonna 1996 hyväksyttävän 2 000 000 000 mk.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Alushankintojen korkotuki.....	60 000 000
Antolainauksen muu korkotuki.....	10 000 000
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen.	94 000 000

Yhteensä 164 000 000

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000 mmk	2001- mmk
Alushankintojen korkotuki					
Vuoden 1996 korkotukilainoista	10	15	20	30	45
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	70	50	50	40	40
Antolainauksen muu korkotuki					
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	10	15	15	15	15
Yhteensä	90	80	85	85	100

1996 määräraha	164 000 000
1995 määräraha	205 000 000
1994 tilinpäätös	195 777 683

Uusia kansainvälistymislainoja ei ole myönnetty vuoden 1993 jälkeen.

(84.) *Lainat yritysten kansainvälistymiseen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	10 000 000
1995 I lisämääräraha.....	—9 000 000
1994 tilinpäätös	10 128 000

Pääluokan 32 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810).....	372 209	492 801	307 131	— 185 670	—38
02. KTM yrityspalvelun piiritoimitot (810).....	46 393	46 303	48 261	+ 1 958	+ 4
27. Kuluttajavirasto (820).....	29 578	29 351	28 938	— 413	— 1
28. Kuluttajavalituslautakunta (820).....	5 265	5 313	5 185	— 128	— 2
29. Kilpailuvirasto (820).....	15 998	16 486	16 108	— 378	— 2
30. Elintarvikevirasto (820).....	10 213	10 250	10 000	— 250	— 2
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820).....	7 249	7 221	7 221	—	—
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820).....	—13 572	—	7 149	+ 7 149	—
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820).....	9 746	9 727	9 223	— 504	— 5
38. Mittatekniikan keskus (820).....	12 656	19 276	18 838	— 438	— 2
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820).....	15 396	20 572	3 100	— 17 472	—85
40. Geologian tutkimuskeskus (830).....	207 392	226 662	223 212	— 3 450	— 2
41. Turvatekniikan keskus (820)...	—	—	61 792	+ 61 792	—
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830).....	313 676	347 140	315 000	— 32 140	— 9
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	818 648	1 341 300	1 444 800	+ 103 500	+ 8
49. Kera Oy (840).....	607 702	531 000	399 000	— 132 000	—25
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850).....	1 371 885	2 420 090	696 880	—1 723 210	—71
51. Yritystoiminnan investointi- ja kehittämistuet (850).....	668 040	777 000	529 000	— 248 000	—32
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850).....	55 050	71 000	71 000	—	—
55. Energiatalous (860).....	151 332	255 900	241 500	— 14 400	— 6
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	1 317	700	400	— 300	—43
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	89 411	78 280	78 280	—	—
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	617 509	642 300	603 600	— 38 700	— 6
Yhteensä	5 413 093	7 348 672	5 125 618	—2 223 054	—30

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Mikäli momenttien 33.28.30 ja 29.61 määrärahoja jää käyttämättä, säästynyt osa kyseisten momenttien määrärahoista saadaan käyttää momenttien 34.07.30 ja 07.61 vastaaviin menoihin 1.3.1996 lukien.

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1996 olla enintään 2 454, 1.3.1996 lukien 2 306, 1.5.1996 lukien 2 378 ja 1.10.1996 lukien 2 137 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla kuusi henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Sosiaaliturvan ja samalla sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan merkitys on korostunut kuluneina vuosina. Ennätöksellisen syvän taloudellisen laman seuraukset, valtion velan kasvu ja taso sekä massatyöttömyys ovat hallinnonalan harjoittaman sosiaali- ja terveyspolitiikan vakavimmat haasteet.

Lähivuosien ydinkysymyksiä ovat kansantalouden kasvuvauhti, julkisen velkaantumisen taittaminen, työttömyyden painaminen alas, säästöjen kohdentaminen oikeudenmukaisesti, varautuminen niihin menopaineisiin, joita väestön ikääntyminen tuo sekä yhteiskunnan polarisoitumisen välttäminen.

Hallitusohjelman sosiaali- ja terveyspolitiikkaa koskevat linjaukset painottavat sellaisia rakenteellisia uudistuksia tai jo aloitetun uudistus- ja kehittämistyön jatkamista, joilla korostetaan työn tekemisen ensisijaisuutta, järjestelmien selkeyttämistä sekä peruspalveluiden turvaamista maan eri osissa. Sosiaali- ja terveyspalvelut, ansiosidonnainen sosiaaliturva sekä vähimmäisturva muodostavat yhteiskunnan ytimen. Niiden turvaaminen edellyttää vaalikauden aikana merkittäviä rakenteellisia muutoksia ja menojen karsintaa.

Hallitusohjelma sisältää vuotta 1996 koskevia säästöpäätöksiä noin 10 miljardia markkaa. Niiden vaikutus sosiaali- ja terveysministeriön

hallinnonalalle on noin neljä miljardia markkaa. Tämän lisäksi aikaisempia yksivuotisia säästölakeja jatketaan. Vuotta 1996 koskevat säästöt sekä myöhemmin tehtävät päätökset merkitsevät etupainotteisia leikkauksia myös sosiaalimenoihin. Valtiontalouden rahoitusaseman vakiintuminen ja työllisyystilanteen paraneminen helpottavat osaltaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menopaineita.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa toimintapoliittiset linjauksensa viidellä päästrategialla. Päästrategiat ovat ehkäisevän politiikan strategia, etuuksien ja palvelujen turvaamisstrategia, sosiaaliturvan rahoitusstrategia, tuottamisstrategia sekä tulevaisuutta jäsentävä strategia. Strategiset linjaukset ja hallitusohjelman sosiaali- ja terveyspoliittisen osan sisältämät toimenpiteet vaikuttavat siten, että sosiaaliturva voi sopeutua paremmin taloudellisen toimintaympäristön muutoksiin.

Sosiaali- ja terveyspolitiikan lähivuosien painotuksia ovat ehkäisevän politiikan tehostaminen, työttömyysturvan aktivointi, eläkekustannusten kasvun hillintä sekä palvelujärjestelmän toimivuuden tehostaminen. Sosiaaliturvan rahoitusratkaisuilla tuetaan yhteiskunnan aktivoitumista.

Sosiaaliturvaa koskevien säästöpäätösten sekä strategisten linjausten sisältämien toimenpiteiden avulla sosiaalimenot voidaan sopeuttaa kansantalouden rahoitusmahdollisuuksiin. Toimeentulon ja palvelujen kohtuullinen taso voidaan turvata. Sosiaalimenoista aiheutuva paine veroasteeseen on mahdollista vakiinnuttaa nykyistä selvästi alemmalle tasolle. Yhdistettynä kansantalouden lähivuosien elpymiseen sosiaalimenojen nykyinen korkea kansantuoteosuus voidaan pudottaa noin 30 prosenttiin vuoteen 2000 mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvat pakolaisasiat ja sen pakolaisoimistolle kuuluvat

IVY- ja Baltian-maiden alueen paluumuuttoasiat siirretään työministeriöön 1.3.1996 lukien. Tavoitteena on asiantuntijuuden säilyttäminen ja kohottaminen muuttoliikettä koskevissa kysymyksissä ottaen huomioon työvoimapolitiittisten tavoitteiden lisäksi myös pakolaispolitiikan erityistehtävät siten, että kyetään vastaamaan myös EU:n ja muiden hallitusten välisten järjestöjen edellyttämiin kansainvälisiin haastei-

siin. Uudelleenjärjestely edellyttää vastaavia tehtäviä aikaisemmin hoitaneen henkilöstön 148 henkilötyövuoden ja toimintaan varattujen määrärahojen siirtämistä momenteilta 33.01.21, 33.28.30, 33.28.66 ja 33.29.61 pääluokkaan 34. Täytettynä olevat virat ja työsopimussuhteiset tehtävät siirretään nimikkeitä ja palvelussuhteen ehtoja muuttamatta.

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön keskeisimmät tavoitteet ja kehittämishankkeet vuodelle 1996 ovat:

— Sosiaaliturvan ja kansantalouden välisiin kytkentöihin keskittyvän strategisen suunnitelu- ja arviointityön tehostaminen.

— Osallistuminen Euroopan unionin sosiaalista ulottuvuutta koskevien linjausten valmisteluun sekä Euroopan talous- ja rahaunionin toteutumiseen liittyvien kriteerien ja sosiaaliturvan välinen yhteensovitusyö.

— Hallinnonalan konserniohjauksen tehostaminen.

— Hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan kehittäminen siten, että se tukee aikaisempaa kiinteämmin ministeriön strategisia linjauksia.

— Poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen sekä hallinnonalan organisatorinen kiinteittäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta nettobudjetointiin. Toimintamenomomentille tulotettavat tulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44) mukaisia vakuutustarkastusmaksuja, valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun vakuutusvälitystoiminnan valvontamaksuja koskevan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia maksuja, vakuutustarkastuksen maksullisia suoritteita koskevan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia maksuja ja lääkekorvauslautakunnan maksullisista suoritteista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia maksuja sekä raha-automaattiasetuksen (676/67) 34 a §:n mukaisia korvauksia.

Maksullisen toiminnan (vakuutustarkastus ja lääkekorvauslautakunta) kustannusvastaavuuslaskelma:

	1994 TP mk	1995 ennakoitu mk	1996 TAE mk
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	11 483 049	12 723 045	14 083 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset			
-palkkaukset.....	6 208 849	8 197 445	9 480 000
-muut erilliskustannukset.....	2 288 958	4 359 100	4 381 500
Erilliskustannukset yhteensä.....	8 497 807	12 556 545	13 861 500
Käyttäjäämä.....	2 985 242	166 500	221 500
Osuus yhteiskustannuksista.....	562 000	166 500	221 500
Kustannukset yhteensä.....	9 059 807	12 723 045	14 083 000
Alijäämä/Ylijäämä.....	2 423 242	0	0

21. *Toimintamenot (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 131 488 000 mk.

Kahden hallitusneuvos toimistopäällikkönä (A 29) virat muutetaan 1.1.1996 lukien apulaisosastopäällikkön (A 29) viroiksi.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen

veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä veteraanipäivän historiikin ja ansiolevykkeiden rahoittamiseen sekä lääkinällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n rakennerahastoista rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 10 400 000 mk sosiaalirahastosta ja 2 900 000 mk aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 200 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstö ei maksullisen toiminnan osalta sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 200 000 mk vuokrien ja muiden kiinteiden menojen nousun johdosta sekä 488 000 mk kahden henkilötövuoden Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien palkkaukseen, 714 000 mk viiden

henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.05.21, 189 000 mk yhden henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.03.21, 226 000 mk yhden henkilötövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.29.61 ja 449 788 mk aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkatun kahden henkilötövuoden palkkausmenoina sekä vähennyksenä 300 000 mk siirtona momentille 33.57.50.

Pääluokan 33 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 9 000 000 mk 19 henkilön palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 34.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	146 048 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	14 138 000
Muut toimintamenot.....	131 910 000
Bruttotulot	14 560 000
Maksullisen toiminnan tulot	14 359 500
-julkisoikeudelliset suoritteet	14 359 500
-muut suoritteet.....	—
Muut tulot	200 500
Nettomenot.....	131 488 000

1996 määräraha	131 488 000
1995 määräraha	129 735 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös	116 581 000

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus seuraa ja arvioi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja kehitystä, tuottaa ja hankkii alan kotimaista ja kansainvälistä tietoa ja osaamista ja välittää sitä käyttäjille, ylläpitää alan virallisia ja muita tilastoja, tiedostoja ja rekistereitä, harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa, edistää ja toteuttaa alan koulutusta sekä tekee aloitteita ja esityksiä. Vuonna 1996 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toimintaan vaikuttaa laajenevasti Suomen liittyminen Euroopan unioniin ja muu kansainvälinen kehitys, joka voimistaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan sekä tiedonvälityksen kansainvälisiä piirteitä sekä kansantalouden pitkä ja syvä kriisi, johon liittyy sosiaali- ja terveystalouden uudelleenmuotoutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti

asettanut Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuslle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistettuihin tilastotietojärjestelmiin perustuvaa tietotuotantoa ja -palvelua kehitetään. Tiedonkeruussa hyödynnetään kuntien tietojärjestelmiä ja sähköistä tiedonvälitystä.

Tutkimuksen ja kehittämistyön painoalueet ovat:

- 1) hyvinvointipolitiikan muutosten seuranta, arviointi ja tutkimus,
- 2) sosiaali- ja terveydenhuollon taloudellinen tutkimus,
- 3) palvelurakenteen muutoksen tutkimus ja edistäminen,
- 4) hallinnonalarajat ylittävien toimintatapojen tutkimus ja kehittäminen,

5) sosiaali- ja terveydenhuollon laadun ja teknologian arviointi, tutkimus ja kehittäminen sekä

6) mielenterveystyön kehittäminen ja elämäntalouden ongelmien tutkimus.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta hallinnonalan keskeisten työryhmämietintöjen pohjalta muotoiltuja tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä valtakunnallisen itsemurhien ehkäisyohjelman.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus yhteydessä toimiva ulkomaanavun kehittämisyksikkö antaa sosiaali-, terveys- ja väestöalan kehitysyhteistyöhön ja muuhun ulkomaanapuun liittyviä asiantuntijapalveluja sekä toteuttaa alan hankkeita. Yksikön menot katetaan palveluista saatavilla tuloilla.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus avustaa sosiaali- ja terveysministeriötä muun muassa suun terveydenhuoltoon, apuvälineisiin ja kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä asioissa. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toimii sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana sosiaali- ja terveysalaa koskeissa tietoyhteiskuntahankkeissa, sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien harmonisoinnissa ja koordinoinnissa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun kehittämisessä. Terveydenhuollon menetelmien arvi-

ointiyksikön toimintaa laajennetaan ja vastavaa arviointityötä laajennetaan sosiaali- ja yhteiskuntatieteiden aloille.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus työntuottavuus lisääntyy henkilöstörakennetta ja toimintatapoja kehittämällä, henkilöstön osaamista vahvistamalla sekä toimintaa ja sen ohjausta tukevaa tietotekniikkaa ja tietojärjestelmiä hyödyntämällä. Palvelukykyä ja palvelukuvaa kehitetään ja kustannustietoisuutta lisätään.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus arvioidaan tuottavan maksullisena palvelutoimintana seuraavat palvelut asiakkaille:

	1994	1995	1996
Koulutuspäivät.....	250	250	200
Konsulttipäivät.....	200	250	350
Julkaisujen määrä.....	70	75	70
Julkaisujen levikki.....	30 000	30 000	30 000

Tutkimus- ja kehittämistyöhön pohjautuvaa koulutusta ja konsultointia kehitetään maksullisena palveluna. Palvelujen tuotekehittelyä ja markkinointia tehostetaan.

Maksullisen palvelutoiminnan toimintaperiaatteet ja tavoitteet selkiytetään siten, että hinnoittelussa siirrytään kustannusvastaavuuteen silloin kun toimitaan avoimilla, kilpailuilla markkinoilla.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994 TP	1995 ennakoitu	1996 TAE
TULOT			
Maksullinen toiminta tmk.....	5 828	11 715	5 850
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset tmk.....	7 222	14 297	8 065
Käyttäjämää tmk.....	-1 394	-2 582	-2 215
Osuus yhteiskustannuksista tmk.....	1 527	2 681	2 853
Kustannukset yhteensä tmk.....	8 749	16 978	10 918
Alijäämä/Ylijäämä tmk.....	-2 921	-5 263	-5 068

Maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat 73 % maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannuksista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 104 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollon tilastotietokannan käytöstä

aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 2 000 000 mk.

Ulkopuolisella rahoituksella määräaikaan projekteihin palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

vähennyksenä otettu huomioon 3 500 000 mk terveydenhuollon tarvikkeita ja laitteita koskevien asioiden hoitamisesta aiheutuvien menojen siirtona momentille 33.11.21.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 13 050 000 mk alkoholiyhtiön käyttäytymis-yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen, sen oheispalvelujen sekä alkoholihaittataloustoiminnan siirto momentilta 33.53.43 sosiaali- ja terveysministeriöltä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen hallinnoitavaksi 1.5.1996 lukien. Määrärahasta on varattu 2 150 000 mk Alkoholitutkimussäätiölle 1.5.1996 alkaen suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen, johon sisältyy tutkimusjohtajan palkkaus. Samalla henkilötövuosikiintiötä lisätään tämän toiminnan toteuttamiseen vuonna 1995 alkoholiyhtiössä käytetyllä 35 henkilötövuodella.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 8 100 000 mk alkoholiyhtiön alkoholitiedotuksen ja -valistuksen sekä alkoholiolojen kehityksestä annettavien kertomustietojen keruun toteuttamisen siirron johdosta momentilta 33.53.43 sosiaali- ja terveysministeriöltä sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen hallinnoitavaksi. Samalla henkilötövuosikiintiötä laajennetaan edelleen

alkoholiyhtiön suorittaman toiminnan toteuttamiseen vuonna 1995 alkoholiyhtiössä käytetyllä 10 henkilötövuodella.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 100 000 mk pohjoismaisesta tautiluokitusyksiköstä aiheutuvina menoina, 223 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilötövuoden palkkausmenoina ja 200 000 mk Eurokeskuksen toiminnasta aiheutuvien menojen siirtona momentilta 33.99.67, 3 500 000 mk terveydenhuollon menetelmien arviointitoiminnan laajentamisesta aiheutuvina menoina ja 1 206 000 mk vuokrien ja muiden kiinteiden menojen nousun johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:		mk
Bruttomenot.....	110 800 000	
Maksullisen toiminnan erillismenot....	7 850 000	
Muut toimintamenot.....	102 950 000	
Bruttotulot	6 050 000	
Maksullisen toiminnan tulot, muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet	5 850 000	
Muut tulot	200 000	
Nettomenot.....	104 750 000	
1996 määräraha	104 750 000	
1995 määräraha	86 520 000	
1994 tilinpäätös	91 577 000	

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyysturvaa ja työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevilla asioilla sekä eräissä palkkaturva-asioissa. Lisäksi se on ainoa muutoksenhakuaste koulutus- ja erorahallain mukaisissa asioissa. Vuonna 1994 vireille tuli 11 616 asiaa. Korkeana pysyvän työttömyyden johdosta sisään tulevien asioiden määrän arvioidaan lähi-vuosina olevan noin 10 000 asiaa vuodessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Ratkaistavien asioiden huomattavasta lisääntymisestä johtuen tulee asioiden käsittelyaika olemaan seitsemän kuukautta. Päätöstä kohden laskettu kustannus vuonna 1994 oli 739 mk, kun se vuonna 1992 oli vielä 1 110 mk, joten muun muassa viime vuosina tehdyt sisäiset työjärjestelyt ovat selvästi alentaneet päätöskustannuk-

sia. Tuottavuus (ratkaistut asiat/hvt) oli vuonna 1994 374 kpl. Tämä oli poikkeuksellisen korkea, koska lautakunnan henkilökunta tuotti tulos-palkkion muodossa noin 1 500 ylimääräistä asiaa. Vuonna 1996 tuottavuuden arvioidaan olevan 333 kpl.

Tavoitteena on säilyttää ratkaisujen laatu vähintään entisellä tasolla siten, että työttömyysturvalautakunnan tekemien valitusratkaisujen muutosaste vakuutus-oikeudessa ei nouse nykyisestä noin 10 prosentista. Muutosprosentin pienuutta on pidettävä hyvänä, kun otetaan huomioon vakuutus-oikeudessa asian ratkaisuun vaikuttavat uudet lisäselvitykset.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 8 341 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 498 000 mk kolmen henkilötövuoden palkkausmenojen vuonna

1995 toteutettuna siirtona momentilta 33.05.21 ja vähennyksenä 189 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1995 toteutettuna siirtona momentille 33.01.21.

1996 määräraha.....	8 341 000
1995 määräraha.....	8 000 000
1994 tilinpäätös.....	8 074 000

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaali- vakuutuksen erikoistuosioistuimeen rinnastettava muutoksenhakuelin, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea koskeissa asioissa sekä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausvakuutusasioissa ja lapsilisää, lasten kotioidon tukea, äitiysavustusta ja sotilasavustusta koskeissa asioissa.

Vuonna 1994 tarkastuslautakuntaan saapui 13 650 valitusta. Vuonna 1995 arvioidaan valitusmäärän pysyvän samalla tasolla ja samoin edelleen vuonna 1996.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tarkastuslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 1994 ollut noin 6,5 kuukautta ja tavoitteena on, että valitus aika saataisiin pysymään noin 5—6 kuukautena valitusruuhkasta huolimatta. Erityistä huomiota kiinnitetään keskiarvoa pitempien käsittelyaikojen lyhentämiseen.

Tavoitteena on myös säilyttää ratkaisujen tekninen laatu entisellä tasolla siten, että lau-

takunnan ratkaisujen muutosaste vakuutusoi- keudessa säilyy ennallaan eli noin 22 prosen- tissa, kun otetaan huomioon vakuutusoi- keudessa asiaan vaikuttaneet lisäselvitykset.

Päätöstä kohti laskettu kustannus vuonna 1994 oli 611 mk ja sen on laskettu olevan vuonna 1995 641 mk ja 1996 586 mk. Esimerkiksi vuonna 1993 oli päätöstä kohti laskettu kustannus 642 mk, joten tehostuneen toiminnan ansiosta päätöskustannukset ovat alentuneet. Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv) oli vuonna 1994 433 (25 htv) ja sen arvioidaan olevan vuonna 1995 ja 451 vuonna 1996 (27 htv).

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 310 000 mk kahden henkilötyövuoden vuonna 1995 toteutettuna siirtona momentilta 33.05.21.

1996 määräraha.....	8 000 000
1995 määräraha.....	7 700 000
1994 tilinpäätös.....	6 543 000

05. Tapaturmavirasto

Sotilasvammanasioiden käsittelyn tehostami- seksi, hallinnon keventämiseksi ja kustannusten vähentämiseksi tapaturmaviraston tehtävät liitetään valtiokonttoriin 1.10.1996 lukien. Samassa yhteydessä tapaturmaviraston sotilaslääkin- täarkisto liitetään puolustusministeriön hallin- nonalalle. Pääosa tapaturmaviraston henkilö- kunnasta siirretään valtiokonttoriin ja puolus- tusministeriön hallinnonalalle. Vastaavasti toi-

mintamenot budjetoidaan 1.10.1996 lukien valtiokonttorin lukuun 28.05 ja puolustusvoi- mien lukuun 27.10.

Mikäli momentin 33.05.21 määrärahaa jää käyttämättä, säästynyt osa saadaan käyttää valtiokonttorin (28.05) ja puolustusvoimien (27.10) toiminnasta 1.10.1996 lukien aiheutuviin vastaaviin menoihin.

Selvitysosa: Edellä olevan johdosta hallitus

antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tapaturmavirastosta annetun lain kumoamiseksi.

Virastolle jätettyjen hakemusten ja tiedustelujen kokonaismäärän arvioidaan vähenevän kahdeksan prosenttia. Invaliditurvan hakemusten arvioidaan vähenevän kahdeksan prosenttia lähinnä elinkoronsaajien vähentymisen vuoksi. Sotilastapaturmahakemusten arvioidaan kasvavan jonkin verran. Muiden hakemusten arvioidaan pysyvän suunnilleen ennallaan.

Toiminnan painopiste on ikääntyvien sotainvalidien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä. Sotainvalideja pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan kotona riittävien koti- ja muiden avopalvelujen turvin. Sotainvalidien osalta, joita ei voida hoitaa kotona, turvataan laitoksissa tapahtuva hoito.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tapaturmavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Invalidien turvaa koskevien asioiden käsitteilyaikaa nopeutetaan. Käsitteilyaikavoitteiksi asetetaan elinkoron oikaisujen osalta neljä kuukautta (vuonna 1995 5 kk), sairausapulisien osalta viisi kuukautta (vuonna 1995 6 kk) sekä kuntoutushakemusten osalta kaksi kuukautta (vuonna 1995 2 kk). Ensikertaiset hakemukset käsitellään kolmessa kuukaudessa (vuonna 1995 4,5 kk). Käsitteilyajat pidetään täydennyskorkehakemusten osalta enintään yhtenä kuukautena ja kuntapalvelujen osalta enintään kahtena kuukautena. Omaisten turvaa koskevissa asioissa käsitteilyajat pidetään vuoden 1995 tasolla eli arviolta yhdestä kolmeen kuukautta. Lisäksi

virasto huolehtii siitä, ettei siirtymisestä valtiokonttoriin aiheudu siirtymäkauden aikana hakemusten käsittelyajoissa viivästymisiä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään korvaus- ja toimeentulojärjestelmää, monipuolistetaan avopalveluja ja kehitetään sairaskotien ja muiden hoito- ja kuntoutuslaitosten toimintaa. Tuloksellisuutta parannetaan päätöksenteossa ja tukipalvelujen tuottamisessa ottamalla käyttöön tietotekniikkaa, toimintoja uudelleen organisoimalla ja koulutusta lisäämällä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 26 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös korvausten toimitusmaksuihin ja lausunto- ja jäsenmaksuihin. Luvun perusteluihin viitaten lakkautetaan ylijohtajan virka (A 30) 1.10.1996 lukien.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 9 429 000 mk 134 henkilötyövuoden ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 28.05.21 ja 1 134 000 mk 20 henkilötyövuoden ja muiden menojen siirtona momentille 27.10.21. Vähennyksenä on myös otettu huomioon 714 000 mk viiden henkilötyövuoden siirtona momentille 33.01.21, 498 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentille 33.03.21, 310 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 33.04.21 ja 842 000 mk neljän henkilötyövuoden siirtona momentille 33.06.21.

1996 määräraha	26 500 000
1995 määräraha	45 500 000
1994 tilinpäätös	48 111 000

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Selvitysosa: Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen käsiteltäväksi saapui vuonna 1994 yhteensä 16 356 asiaa, mikä on noin 11 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Lisäys johtuu lähes yksinomaan uuden terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lain (559/94) voimaantulosta 1.7.1994. Asioista 15 % (17 % vuonna 1993) koski oikeuslääkintään kuuluvia lupa- ja selvitysasioita, 83 % (78 % vuonna 1993) terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeuksiin liittyviä lupa-, laillistamis- ja rekisteröintihakemuksia ja kaksi prosenttia (5 % vuonna 1993) ammatinharjoittamisen valvontaan liittyviä kan- telu- ja muita tapauksia. Eläkelainsäädännön

muutoksenhakujärjestelmän sekä mielenterveyslain muutokset 1.1.1995 lukien aiheuttavat oikeuslääkintään kuuluvien lupa- ja hakemusasioiden määrässä merkittävän muutoksen. Tältä osin terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle tulevien asioiden määrän arvioidaan vähenevän viisi prosenttiyksikköä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle laissa säädetyt velvoitteet hoidetaan toimintaympäristössä, jota koskevat muutokset ovat pääosaltaan vaikeasti ennustettavissa. Lisäksi sen ratkaistavaksi ja käsiteltäväksi tulee asioita, joiden määrään ja saapumisajankohtaan virasto ei itse voi vaikuttaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveydenhuollon oikeusturvakeskusselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen saapuvien lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyaika pidetään nykytasolla päätösten laatua heikentämättä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus jatkaa uuden terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevan lainsäädännön toimeenpanoa koskevaa koulutusta yhdessä lääninhallitusten kanssa.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus järjestää yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa potilaan oikeuksista annetun lain tavoitteiden toteutumisen seurannan.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus jatkaa vuonna 1993 sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta aloitettua ns. virallisen ja vaihtoehdoisen terveydenhoidon vuorovaikutuksen kehittämistä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus antaa uudet ohjeet ihmisen elimien ja kudosten irrottamisesta pidettävästä pöytäkirjasta sekä selvit-

tää ihmisen elimien ja kudosten irrottamisesta lääketieteelliseen käyttöön annetun lain uudistamistarpeet.

Tavoitteiden saavuttamiseksi virasto pyrkii toimintastrategiansa kehittämisen ohella lisäämään asiantuntemustaan henkilöstöä kouluttamalla. Uusiin tehtäviin ja haasteisiin pyritään omien henkilöstövoimavarojen puuttuessa vastaamaan ostamalla palveluja pysyville asiantuntijoilta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 918 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 842 000 mk neljän henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1995 toteutettuna siirtona momentilta 33.05.21. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulot on budjetoitu momentille 12.33.06.

1996 määräraha	9 918 000
1995 määräraha	9 230 000
1994 tilinpäätös	9 069 000

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työntekijöihin kohdistuu yhä suurempia muutospaineita, joista selviäminen edellyttää monipuolista hyvää toiminta- ja työkykyä. Väestön ikääntymisen myötä työkyvyttömyysongelmat kasvavat. Työkyvyttömyyseläkkeellä ja yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevien henkilöiden määrä (310 000 henkilöä vuonna 1993) kasvaa Suomessa edelleen. Varsinkin nuorten työttömien työkyvyn säilyminen on tärkeää. Organisaatioilta edellytetään monipuolista valmiutta toiminnan kansainvälistyessä. Työterveyslaitos tukee työntekijöitä ja organisaatioita välittämällä tietoa ja palveluita työikäisen väestön työkyvyn ylläpitämisestä ja tarjoamalla menetelmiä työyhteisöjen terveyden ja toimivuuden kehittämiseen. Työterveyslaitos tukee suomalaista työelämää osallistumalla eurooppalaiseen tutkimus-, asiantuntija- ja standardisoimis yhteistyöhön sekä kehittämällä mitaus- ja palvelutuotantoon EU-säädösten edellyttämällä tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Työterveyden edistäminen ja työkykyä ylläpi-

tävä toiminta: Tulosalueen tavoite on ehkäistä ammattitauteja ja todeta ne mahdollisimman varhain, selvittää kroonisten työkykyä vaurioitavien sairauksien työperäiset syyt, edistää ikääntyvän työntekijän työ- ja toimintakykyä ja ehkäistä työkyvyttömyyttä, kehittää ja ylläpitää yleisiä työkykyä ylläpitäviä toimintoja, auttaa työttömiä säilyttämään työkykynsä sekä kehittää työterveyshuollon sisältöä ja palvelujärjestelmää. Ennaltaehkäisevät ja terveyttä edistävät toimenpiteet kohdistetaan sekä yksilöön että työntekijäryhmiin.

Työympäristön parantaminen: Tulosalueella parannetaan fyysisen ja rakennetun työympäristön turvallisuus- ja laatuosaa kehittämällä työympäristön rakenteita, työjärjestelyjä, työmenetelmiä ja työvälineitä edistämään työntekijöiden ja työpaikkojen hyvinvointia ja tuloksisuutta. Työtaturman vaaroja sekä kemiallisia, fyysikaalisia ja biologisia työympäristöriskejä tunnistetaan, arvioidaan ja torjutaan. Fyysisesti raskaita sekä toisto- ja staattisesti kuormittavia töitä vähennetään. Rakennusten ja työympäristön suunnittelijoille kehitetään turvallisten ja terveellisten työolojen mallirat-

kaisut. Tulosalueella kehitetään erityisesti EU:n työympäristödirektiivien toimeenpanon edellyttämiä tutkimus- ja palvelutehtäviä ja tuetaan viranomaisten ja työpaikkojen toimintaa käytännön toimeenpanossa.

Työyhteisöjen kehittäminen: Työyhteisöjen kehittäminen kohdistuu psyykkisiin, sosiaalisiin ja organisatorisiin tekijöihin sekä ihmisen ja teknologian vuorovaikutukseen. Tulevaisuudessa arvoilla ja organisaatiokulttuuritekijöillä on yhä keskeisempi merkitys toiminnan ohjaajana, kun rakenteiden merkitys vähenee. Tulosalueella tuotetaan ja sovelletaan käytäntöön tutkimustietoa, jolla voidaan arvioida työyhteisöjen kulloinenkin tila, parantaa niiden työilmapiiriä ja työpaikan toimivuutta sekä jatkuvaa kehityskykyä, luoda psyykkistä hyvinvointia tukevaa työympäristöä sekä parantaa työmotivaatiota ja tuottavuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään yksilön ja työyhteisön muutoksen- ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseen sekä koulutukseen.

Tulevaisuuden kehityspotentiaalın varmistaminen: Tulosalueen tavoite on varmistaa työterveys- ja työympäristöalan kehityksen pitäminen muun työelämän tahdissa ja sitä ennakkoiden. Tähän pyritään kehittämällä niitä tiedollisia, aineellisia ja toiminnallisia valmiuksia, joiden avulla tulevia tarpeita ennakoitaan ja tarpeisiin vastataan. Valmiuksia kehitetään esimerkiksi harjoittamalla suunnattua perustutkimusta rajatuilla strategisilla alueilla pienellä volyymin, tehostamalla tulevaisuuden tutkimusta yhteistyössä muiden tahojen kanssa ja kehittämällä tutkijavaroja.

Työterveyslaitoksen käynnissä olevista ongelmakohteisista toimintaohjelmista jatkuvat vuonna 1996 seuraavat: Allergia ja työ, Työterveyshuolto-ohjelma, Terve ja tuottava työyhteisö, Työpaikka 2000, Meluhaittojen ehkäisy, Sisäilmasto ja Pientyöpaikkojen työterveyden ja työolojen kehittäminen.

Työterveyslaitoksen tavoitteita voidaan arvioida seuraavilla indikaattoreilla:

Tulosalue	Tieteelliset julk.	Yleistaj. julk.	Koulutettavapäivät	Asiantuntija-konsultaatiot	*Mitatut ja analysoidut työympäristönäytteen	Ammattitautipotilaiden tutkimus- ja hoitokäynnit
Työterveys.....	280	120	5 000	10 000	30 000	7 000
Työympäristö.....	140	120	3 000	15 000	12 000	0
Työyhteisöt.....	75	70	2 000	2 000	0	0
Tulevaisuuden kehityspotentiaali .	5	5	4 700	0	0	0
Yhteensä	500	315	14 700**	27 000	42 000	7 000

*Laskentaperusteet on muutettu, edellisinä vuosina käytetty Työympäristön mittaukset ja analyysit josta oman henkilöstökoulutuksen osuus 4 700

Laitoksen kokonaisuusmenoihin, joiden arvioidaan olevan 229 100 000 mk, myönnetään valtionapua 162 000 000 mk. Valtionavun kasvu johtuu pääosin uusista vuokratelvoitteista ja

hankinnoista. Laitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 1996 seuraavaksi:

Tulosalue	Menot Mmk	Tulot Mmk	Valtionapu Mmk	Henkilöstö 1996
Työterveys.....	116	33	83	320
Työympäristö.....	88	30	58	250
Työyhteisöt.....	15	4	11	50
Tulevaisuus.....	10	0	10	40
Yhteensä	229	67	162	660

50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 162 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen

toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin 80 % kustannuksista, kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavien vuokramenojen osuus 4 250 000 mk suoritetaan päätösosassa mainitun 3 §:n 2 momentin nojalla täysimääräisesti lisättyinä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 105 138 000 mk ja muihin menoihin 56 862 000 mk.

1996 määräraha	162 000 000
1995 määräraha	150 660 000
1994 tilinpäätös	137 500 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitoksen palvelusten kokonaiskysynnän arvioidaan säilyvän vuoden 1995 tasolla. Kysyntä suuntautuu kuitenkin yhä voimakkaammin merkittävimpien kansantautien ennaltaehkäisyyn tarvittavan tutkimustiedon tuottamiseen ja asiantuntijapalveluihin, kun taas maksullisena palvelutoimintana tehtävien laboratoriomääritysten kysyntä vähenee. Maksullisten lähinnä teollisuudelle tehtävien tilaustutkimusten kysynnän arvioidaan jonkin verran lisääntyvän.

Kansanterveyslaitos suorittaa tehtäväänsä

- 1) tekemällä budjettirahoituksella tutkimustyötä ja toteuttamalla asiantuntijatehtäviä
- 2) tekemällä kohdassa 1) tarkoitettua työtä yhteisrahoitteisina sopimustutkimuksina
- 3) huolehtimalla budjettirahoituksella roko-
tehuoltotehtävistä
- 4) tekemällä maksulliset asiakkaiden tilaamat laboratoriomääritykset
- 5) toteuttamalla asiakkaiden erilliseen sopimukseen perustuvat tilaustutkimukset.

Kansanterveyslaitoksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjettiin, jossa on nettoutettu edellä kohdissa 2) ja 5) tarkoitettua erilliseen sopimukseen perustuvat tutkimukset.

Kansanterveyslaitoksen tärkeimpänä tavoitteena on tuottaa tautien ennaltaehkäisyssä tarvittavaa tietoa ja edesauttaa sen soveltamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Kansanterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Infektiotaudit: Rokotehuollolla ja tartuntatautien seurannalla ja tutkimuksella vaikutetaan väestön terveyteen siten, että vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten tartuntatauti-epidemioiden synty. Tartuntatautien seurantajärjestelmän tehostaminen, rokotusohjelman ja uusien rokotteiden kehittä-

minen, mikrobien merkityksen selvittäminen kroonisten sairauksien syytekijänä sekä sairaalainfektioiden ja mikrobien lääkeresistenssin lisääntymisen ehkäisy ovat laitoksen keskeisiä tutkimuspoliittisia tavoitteita infektioautien alueella.

Terveys ja kansantaudit: Kansanterveyslaitos tutkii ja seuraa kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia. Tiedon hankkiminen suurten kansantautien syntytekijöistä, väestöryhmi-
en välisten terveyserojen syiden selvittäminen, työ- ja toimintakyvyn ylläpitomahdollisuuksien tutkiminen sekä elämäntapojen ja ravitsemuksen muutosten ja niiden terveydellisten vaikutusten seuranta ovat laitoksen keskeisiä tavoitteita tällä tulosalueella.

Ympäristöterveys: Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ehkäistään niiden aiheuttamia terveyshaittoja. Sisäilman terveysvaikutusten selvittäminen sekä dioksiinien terveysriskien arviointi ovat keskeisiä ympäristöterveydellisiä tutkimuskohteita.

Keskeinen Kansanterveyslaitoksen tuottama palvelu on tutkimustieto. Tieto ilmestyy useimmiten ensin julkaisuna tieteellisessä sarjassa ja myöhemmin sovelletummassa muodossa ammattilehdissä tai suureen yleisöön kohdistuvana tiedotuksena. Jokainen edellä tarkoitettu palvelu on ainutkertainen, joten niiden keskinäinen vertailu esimerkiksi tunnuslukujen avulla on vaikeaa ja helposti harhaanjohtavaa. Palvelutuotantoa arvioidaan kokonaisuutena lähinnä laadullisin perustein. Laitos siirtää budjettivuon-

na jonkin verran toiminnan painopistettä tiedon tuottamisesta sen hyväksikäytön edistämiseen.

Kansanterveyslaitoksen tuottavuutta parannetaan henkilöstöä ja tutkimusmenetelmiä kehittämällä sekä tutkimustyön johtamista ja suunnittelua tehostamalla. Koska merkittävimmät laitoksen suoritukset ovat ainutkertaisia, ei niiden mittaaminen tunnusluvulla ole mielekästä. Laitoksen kustannuksista kohdistuu 62 800 000 mk infektio- ja tautien tulosalueelle,

53 200 000 mk terveyden ja kansantautien tulosalueelle ja 20 500 000 mk ympäristöterveyden tulosalueelle.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset. Ulkopuolisen rahoituksen osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1994 TP	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	18 119	18 000	16 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	15 034	13 300	12 223
Käyttäjämäärä tmk	3 085	4 700	3 777
— % tuloista	17,0	26,1	23,6
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 600	4 200	3 700
Alijäämä/Ylijäämä tmk	-515	500	77
— % tuloista	-2,8	2,8	0,5
Tulot % kustannuksista	97,2	102,9	100,5

Tuottavuutta parannetaan henkilöstöä ja tutkimusmenetelmiä kehittämällä sekä tutkimustyön suunnittelua tehostamalla.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot, johon kuuluu lähinnä seulonta- ja oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia sekä rokotteiden välitystoimintaa supistuu arviolta 11 % vuoden 1995 budjettiin verrattuna.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 147 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Kansanterveyslaitoksen henkilöstö ei maksullisten tilaustutkimusten ja ulkopuolisen rahoituksen osalta sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina tilaustutkimusten tulot ja ulkopuolisen tutkimuksen rahoituksen tulot.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 10 850 000 mk alkoholiyhtiön biolääketieteellisen tutkimuksen ja sen oheispalvelujen siirron johdosta momentilta 33.53.43 sosiaali- ja terveysministeriöltä Kansanterveyslaitoksen hallinnoitavaksi 1.5.1996 lukien. Samalla Kansanterveyslaitoksen henkilötyövuosikiintiötä lisätään 1.5.1996 lukien tämän

toiminnan toteuttamiseen vuonna 1995 alkoholiyhtiössä käytetyllä 25 henkilötyövuodella.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa lisäyksenä on otettu huomioon vuokramenojen lisäys 5 811 000 mk valtion kiinteistöhallinnon vuonna 1995 tapahtuneen uudistuksen johdosta, uudisrakennuksen kalusteiden ja varusteiden hankinta 5 700 000 mk ja rakennusten toiminnalliset korjaukset 1 500 000 mk ja 367 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun kahden henkilötyövuoden palkkausmenoina. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon kolmen henkilötyövuoden 390 000 markan palkkausmenot ja momentille 33.08.26 siirretty Suomen lääkevahinkokorvausosustuksen jäsenmaksu 54 000 mk. Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	169 980 000
Nettobudjetoitavan ulkopuolisen tutkimusrahoituksen ja tilaustutkimusten erillismenot	21 708 000
Muut toimintamenot	148 272 000
Bruttotulot	22 630 000
Nettobudjetoitavan ulkopuolisen tutkimustoiminnan ja tilaustutkimusten tulot	21 930 000
Muut tulot	700 000
Nettomenot	147 350 000

1996 määräraha	147 350 000
1995 määräraha	146 397 000
1994 tilinpäätös	140 885 000

1996 määräraha	27 600 000
1995 määräraha	25 800 000
1994 tilinpäätös	17 768 325

26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/86) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksun suorittamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden välitystoimintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 54 000 mk siirtoma momentilta 33.08.21. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koe-eläinyksikön ja turvalaboratorion suunnitteluun ja rakentamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 42 800 000 mk ja hyötyala 1 804 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 23 725 mk/m².

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 25 200 000 mk, josta on peruuntunut 300 000 mk.

1996 määräraha	17 900 000
1995 määräraha	21 000 000
1994 tilinpäätös	1 000 000

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle seuraavat tulosta-voitteet vuodelle 1996:

Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisy: Tuotevalvontakeskuksen tavoitteena on varmistaa, että alkoholi- ja tupakkaelinkeinoja harjoitetaan yhteiskunnan asettamien velvoitteiden sekä alkoholi- ja tupakkapoliittisten tavoitteiden mukaisesti.

Tuotevalvonnalla estetään säännösten vastaisten tuotteiden pääsy markkinoille. Teollisuusalkoholin ja alkoholivalmisteiden käyttö nautintatarkoituksiin estetään.

Tehokkaalla tiedotustoiminnalla ja valvonnalla estetään alkoholijuomien ja tupakan luvaton mainonta ja myynninedistäminen.

Alkoholilupajärjestelmällä varmistetaan siitä, että elinkeinonharjoittajilla on riittävät edellytykset vastata toiminnastaan ja sille asetetuista vaatimuksista ja ehdoista. Valvonnassa pyritään ensisijaisesti yhteistyössä alkoholi- ja tupakkaelinkeinojen harjoittajien kanssa turvaamaan säännöstenmukainen toiminta. Rikkomukset pyritään korjaamaan ohjeilla ja kehotuksilla. Toistuviin tai merkittäviin rikkomuksiin reagoidaan johdonmukaisella sanktiojärjestelmällä.

Kemikaalien aiheuttamien haittojen ehkäisy: Tuotevalvonnalla ehkäistään kemiallisten aineiden ja valmisteiden suoraan tai välillisesti aiheuttamat terveyshaitat.

Hallintopalveluiden ja tukitoimintojen kehittäminen: Tulosalueen keskeisinä tavoitteina on varmistaa valvontaa ja alkoholipoliittista päätöksentekoa tukevan tilastointijärjestelmän luotettavuus sekä tehostaa viraston toimintaa ja sisäisiä hallintopalveluja.

Alkoholiyhitiön ylläpitämä alkoholitietojärjestelmä siirretään vuoden 1996 aikana tuotevalvontakeskuksen hoidettavaksi. Järjestelmään liitetään viraston päätöksenteko- ja toimistojärjestelmä.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1995 ennakoitu	1996 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	9 263	12 263
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk ...	9 800	10 700
Käyttäjäämä tmk	—537	1 563
-% tuloista	—6	13
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 200	2 400
Ylijäämä/alijäämä tmk ...	—2 737	—837
-% tuloista	—29	—7

Tulot % kustannuksista ..	—77	94
Hintojen muutos %		0
Volyymin muutos %		+10

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 22 022 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa lisäyksenä on otettu huomioon alkoholin käyttö-, tuotanto- ja myyntitietojen tilastointiin sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle myönnetty 1 500 000 mk siirtona momentilta 33.53.43. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 350 000 mk alkoholiyhtiön toimintaan kuuluneen alkoholiseu-

rantatilastoinnin siirron johdosta momentilta 33.53.43 sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen hallinnoitavaksi 1.5.1996 lukien. Samalla sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen henkilöstökehystä lisätään 1.5.1996 lukien kahdella mainittuun toimintaan käytetyllä henkilöllä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot on budjetoitu momentille 12.33.09.

1996 määräraha	22 022 000
1995 määräraha	19 683 000
1994 tilinpäätös	750 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen tehokkaasti ja määrätietoisesti, yhteiskunnan toimintoja tarpeettomasti vaikeuttamatta. Kotimaisen kysynnän ennakoidaan pysyvän vuoden 1995 tasolla. EU-integraation edellyttämät asiantuntijatehtävät lisääntyvät. Yhteiskunnan lisääntyvät turvallisuusvaatimukset ja teknologian kehittyminen edellyttävät keskuksen toiminnan jatkuvaa kehittämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Suomen ydinvoimalaitoksilla ei satu onnet-

tomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapah-
tumuksia. Säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia säteilyonnettomuuksia ja henkilökohtaiset säteilyaltistukset pysyvät alhaisina. Valmiustoiminta käynnistyy kaikkina vuorokauden aikoina 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tutkimuskohteet valitaan tukemaan turvallisuusvalvontaa ja valmiustoimintaa.

Säteilyturvakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus-
tavoitteena on, että tulot kattavat toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta ei synny ylijäämää.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukot:

Julkisoikeudelliset suoritteet:	TP toteutuma	Kuluva vuosi ennakoitu	TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	35 307	35 182	34 860
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	23 756	25 040	24 759
Käyttäjäämä tmk	11 551	10 142	10 101
-% tuloista	32,7	28,8	29,0
Osuus yhteiskustannuksista tmk	9 622	10 142	10 101
Ylijäämä/alijäämä tmk	1 930	0	0
-% tuloista	5,5	0	0
Tulot % kustannuksista	105,8	100	100
Investoinnit tmk	242	680	680
-% tuloista	0,7	1,9	2,0
Hintojen muutos %	0	0	0
Volyymin muutos %	—16,3	0	0
Muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet:	TP toteutuma	Kuluva vuosi ennakoitu	TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	12 698	14 102	13 847
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	10 915	9 999	9 809

Käyttäjäämä tmk.....	1 783	4 103	4 038
-% tuloista	14,0	29,1	29,2
Osuus yhteiskustannuksista tmk	4 581	4 103	4 038
Ylijäämä/alijäämä tmk.....	-2 798	0	0
-% tuloista	-22,0	0	0
Tulot % kustannuksista.....	81,9	100	100
Investoinnit tmk.....	847	1 270	550
-% tuloista	6,7	9,0	4,0
Hintojen muutos %.....	0	11,0	0
Volyymin muutos %.....	6,8	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 80 360 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymistä tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuviin menoihin.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Säteilyturvakeskus voi tehdä ydinenergia-alan yhteistyösopimuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja enintään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina liiketaloudellisin perustein tuotettujen mittaus- ja kalibrintipalveluiden tulot sekä osittain ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden tulot.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän muun maksullisen toiminnan menoina 25 555 000 mk. Vastaavat tulot 34 860 000 mk on merkitty momentille 12.33.10.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 121 000 mk Viitasaaren suojatilojen vuokrista aiheutuvina menoina sekä 132 000 mk vuokrien sekä siivousmaksujen korotuksista aiheutuvina menoina.

Määrärahasta on varattu 1 800 000 mk Satahaminaan varastoitujen radioaktiivisten pientähteiden loppusijoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	96 533 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	10 159 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan erillismenot	3 875 000
Muut toimintamenot.....	82 499 000
Bruttotulot	16 173 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet	13 847 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	2 296 000
Muut tulot	30 000
<hr/>	
Nettomenot.....	80 360 000

Mainitun valtuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 500 000 mk vuonna 1997 ja 500 000 mk vuonna 1998. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 500 000 mk vuonna 1995 ja 500 000 mk vuonna 1996. Tutkimusten kustannukset laskutetaan voimayhtiöiltä.

1996 määräraha	80 360 000
1995 määräraha	79 774 000
1995 I lisämääräraha	2 000 000
1994 tilinpäätös.....	86 631 000

(87.) Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	31 500 000
1994 tilinpäätös.....	31 500 000

11. Lääkelaitos

Selvitysosa: Lääkelaitos vastaa lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden sekä veripalvelutoiminnan valvonnasta.

Lääkelaitoksen suoritteiden kokonaiskysyntä

riippuu olennaisesti EU:n lääkevalvontajärjestelmän kehittymisestä. Lääkelaitos tehostaa tiedottamista lääkkeistä, terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista ja EU:n puitteissa harjoitettavasta standardointityöstä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut lääkelaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Lääkevalvonta: Lääkevalvontajärjestelmä varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehokkuuden, turvallisuuden ja laadun. Lääkelaitoksen myyntilupajärjestelmä toimii osana EU:n lääkevalvontajärjestelmää. Lupahakemukset käsitellään sen edellyttämässä määräjaoissa. Lääketurvallisuutta ylläpidetään ja edistetään suunnitelmallisella tarkastustoiminnalla ja laadunvalvonnalla. Aktiivisella lääkeinformaatiolla edistetään osuvan ja turvallisen lääkehoidon toteutumista. Informaation perusteeksi tuetaan haittavaikutuksiin ja lääkkeiden käyttöön liittyvää tutkimustietoa. Lääkelaitos osallistuu myös Euroopan farmakopeaa koskevan yleis-sopimuksen (SopS 34/82) ja muun kansainvälisen yhteistyön edellyttämällä tavalla lääkkeiden ja niiden käyttöön liittyvien välineiden ja tarvikkeiden laatuvaatimusten ja tarkastusmenetelmien yhdenmukaistamiseen.

Terveystuotteen laitteet ja tarvikkeet: Markkinavalvonnassa keskitytään erityisesti CE-mer-

kinnän oikeaan käyttöön. Vuosittain tarkastetaan 30 % Suomessa valmistettujen, CE-merkinnällä varustettujen I tuoteluokan laitteiden ja tarvikkeiden teknisistä asiakirjoista. Implanttien ja biomateriaalia sisältävien tuotteiden seuranta ja arviointia kehitetään. Tietopalvelua suunnataan alan teollisuuden ja käyttäjien tarpeiden mukaisesti. Osallistutaan standardointityöhön sopimusten edellyttämällä tavalla.

Hallinto ja sisäiset palvelut: Sisäisiä hallintopalveluja kehitetään laitoksen toimintaa tehokkaasti palveleviksi. Erityisesti parannetaan lääkelaitoksen tietojärjestelmiä.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Lääkelaitoksen menot katetaan pääosin valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla. Lääkelaitoksen suoritteista perittävät maksut määräytyvät lääkelaitoksesta annetun lain (35/93) 4 §:ssä tarkoitettua maksua lukuunottamatta valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti. Terveystuotteen laitteiden ja tarvikkeiden valvonnan siirtyminen lääkelaitokselle lisää ei-maksullisen toiminnan osuutta koko toiminnasta.

	1995 mk	1996 mk
TULOT		
-julkisoikeudelliset suoritteet	27 550 000	29 259 000
-muut suoritteet	70 000	90 000
-muut tulot		50 000
Tulot yhteensä	27 620 000	29 399 000
KUSTANNUKSET		
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset		
-palkkaukset	13 809 000	15 871 000
-muut henkilöstökustannukset	1 209 000	1 333 000
-aineet ja tarvikkeet	1 098 000	1 386 900
-ostetut palvelut	1 295 000	3 660 200
-pääomakustannukset	1 358 000	1 845 000
-muut erilliskustannukset	2 921 000	490 300
Erilliskustannukset yhteensä	21 690 000	24 586 400
Käyttäjämää	5 930 000	4 812 600
Osuus yhteiskustannuksista		
-tukitoimintojen kustannukset	4 227 000	4 064 000
-muut yhteiskustannukset	0	0
Yhteiskustannukset yhteensä	4 227 000	4 064 000
Kustannukset yhteensä	25 917 000	28 650 400
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+1 703 000	+748 600

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
5 050 000 mk.

Lääkelaitoksen henkilöstö ei maksullisen toi-

minnan osalta sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon terveystuotteen

laitteista ja tarvikkeista annetun lain mukaisten tehtävien siirron momentilta 33.02.21 aiheuttamat menot 4 500 000 mk, jossa on lisäystä 1 000 000 mk lääkinnällisiä laitteita koskevien EU-säädösten edellyttämän markkinavalvonnan aloittamista koskevinä menoina sekä valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen ja lisätilan hankinnasta aiheutuvat menot 1 100 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	34 479 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	25 440 000
Muut toimintamenot.....	9 039 000
Bruttotulot	29 429 000
Maksullisen toiminnan tulot	29 399 000
-julkisoikeudelliset suoritteet	29 259 000
-muut suoritteet.....	90 000
-muut tulot.....	50 000
Muut tulot	30 000
Nettomenot.....	5 050 000

1996 määräraha	5 050 000
1995 määräraha	2 193 000
1994 tilinpäätös	—2 280 268

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lääkelaitoksen lisätoimitilojen rakentamisen aloittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on laajentaa lääkelaitoksen Ruskeasuon toimitiloja siten, että koko lääkelaitoksen toiminnot saadaan samoihin toimitiloihin. Hankkeen alustava kustannusarvio on 15 000 000 mk ja hyötyala 1 500 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 10 000 mk/m².

1996 määräraha	10 000 000
----------------------	------------

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Koulukodin tehtävänä on opettaa ja hoitaa käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria yhteistyössä heidän perheidensä kanssa. Toiminnan tavoitteena on peruskoulunsa suorittanut nuori, jolla on ammatillinen koulutus tai valmius keskiasteen opintoihin ja jolla on pysyviä ihmissuhteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut valtion koulukodeille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Koulukodit monipuolistavat palvelujaan siten, että avo- ja laitoshuollon ja laitoshuollon sauma-kohtaan asettuvia palveluja kehitetään. Yhteistyötä lasten ja nuorten psykiatrian kanssa lisätään ja kehitetään sisällöllisesti.

Valtion koulukotien talousarvio perustuu netto budjetointiin.

Koulukotien (7 laitosta vuonna 1996) arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1994	1995	1996
Hoitovuorokausi.....	29 397	30 235	33 367
Asumis- ja hoitopalvelut (vrk).....	7 345	6 060	3 340
Koulupaikat (pv).....	1 202	1 151	740
Kriisihoito (vrk).....	61	131	370
Jälkihoito (pv).....	102	100	100

Maksullisen toiminnan ennakoitu tunnuslukupöytä:

	1994 mk	1995 mk	1996 mk
TULOT			
-varsinaiset myyntitulot.....	29 952 737	29 597 000	31 846 000
-muut tulot.....	2 023 369	1 216 000	696 000
Tulot yhteensä	31 976 106	30 813 000	32 542 000

KUSTANNUKSET

-maksullisen toiminnan erilliskustannukset	39 461 508	39 572 000	43 027 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	—7 485 402	—8 759 000	—10 485 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 667 000 mk.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 3 228 000 mk vuonna 1995 toteutetun valtion kiinteistöhallinnon uudelleen järjestelyn johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut toiminnan tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, maksullisen toiminnan erillismenot	42 209 000
Bruttotulot	32 542 000

Maksullisen toiminnan tulot	31 846 000
Muut tulot	696 000
Nettomenot.....	9 667 000

1996 määräraha	9 667 000
1995 määräraha	10 081 000
1994 tilinpäätös.....	46 754 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden pienehköjen hankkeiden rakentamiseen.

1996 määräraha.....	4 000 000
1995 määräraha.....	570 000

(87.) *Kiinteistöjen hankinta*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	1 430 000
---------------------	-----------

(13.) *Järvenpään sosiaalisairaala*

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha.....	2 625 000
1994 tilinpäätös.....	2 175 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

14. *Valtion mielisairaalat*

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa oikeuspsykiatrian hoito- ja tutkimuspalveluja koko maata varten. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielisairaita ja muita mielenterveyshäiriöitä potuvia henkilöitä, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai vaikeaa sekä hoidetaan muitakin mielisairaita ja muita mielenterveydenhäiriöitä potuvia henkilöitä, mikäli se hoidon järjestämisen kannalta on tar-

koituksenmukaista. Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana ja huolehtii oikeuspsykiatrian koulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut valtion mielisairaaloille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Toiminnan vaikuttavuutta tehostetaan oikeuspsykiatrisen tietotaidon lisäämisen sekä hen-

kilöston jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Toimintaa kehitetään kokonaisvaltaisen hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suuntaan. Yhteistyötä muun terveydenhuollon, sosiaali- huollon sekä koti- ja ulkomaisten yliopistojen ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa jatketaan. Toiminnan laadun arviointimenetelmiä kehitetään nykyistä luotettavammaksi.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin sopivan hoitotyön kehittämisen ja työnohjausjärjestelmän kehittämisen avulla. Lisäksi kehitetään toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten, että erityistason sairaanhoidon kustannukset säilyvät kilpailukykyisellä tasolla.

Tavoitteiden saavuttamiseksi sairaaloissa on meneillään kehittämishankkeita, joista keskeisiä ovat tietojenkäsittelyn ja tietohallinnon

kehittämishankkeet. Lisäksi laskentatoiminta kehitetään nettobudjetoinnin vaatimuksia vastaavaksi. Sairaaloiden toimintaan keskeisesti vaikuttavien potilasvirtojen ohjaukseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

Valtion mielisairaaloiden hallinnollisen aseman muuttamista koskevaa valmistelua jatketaan.

Valtion mielisairaaloiden talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Eräitä valtion mielisairaaloiden toiminnan laajuutta kuvaavia suoritteita:

	1995 (arvio)	1996 (arvio)
Hoitopäiviä	111 510	122 640
Mielentilatutkimuksia	115	120
Mielentilatutkimuspäiviä .	4 380	5 034

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma:

	1994 1 000 mk	1995 1 000 mk	1996 1 000 mk
TULOT			
- muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet.....	97 407	94 800	103 509
- muut tulot.....	3 498	2 770	2 502
Tulot yhteensä	100 905	97 570	106 011
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset.....	63 818	67 622	72 874
Käyttäjämää	+37 087	+29 948	+33 137
Osuus yhteiskustannuksista	30 960	29 862	33 137
Kustannukset yhteensä	94 778	97 484	106 011
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	+6 127	+86	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 866 000 mk.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Mielentilatutkimuksen ja Niuvanniemen sairaalan oikeuspsykiatrian yliopisto-opetuksen ja alan tieteellisen tutkimustoiminnan menot katetaan budjettirahoituksella, joiden osuus kokonaiskustannuksista on yhteensä 8 566 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali-

ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut maksullisen toiminnan tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	114 877 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	106 011 000
Muut toimintamenot.....	8 866 000
Bruttotulot	106 011 000
Maksullisen toiminnan tulot	103 509 000
Muut tulot	2 502 000
Nettomenot.....	8 866 000

1996 määräraha	8 866 000
1995 määräraha	19 439 000
1994 tilinpäätös.....	6 514 504

(74.) <i>Talonrakennukset</i> (siirtomääräraha 3 v)	1995 määräraha	5 080 000
<i>Selvitysosa</i> : Momentti on poistettu talousarvioista ja sen määräraha on budjetoitu momentille 28.64.75.	1995 I lisämääräraha	—
	1994 tilinpäätös	6 200 000

15. Perhekustannusten taseus

51. *Äitiysavustus* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 59 100 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/93) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiyspakkauksista menevä arvonnäkövero ja yleiskulut.
Selvitysosa: Äitiysavustuksen määrä on 760 mk vuonna 1996. Avustuksen saajia arvioidaan vuonna 1996 olevan 63 000. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 20 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden ottaessa avustuksen äitiyspakkauksena.

1996 määräraha	59 100 000
1995 määräraha	59 000 000
1994 tilinpäätös	68 689 818

52. *Lapsilisät* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 8 315 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää lapsilislain (796/92) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 1996 keskimäärin 1 091 800 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 135 000. Lapsilisiä saavia perheitä arvioidaan vuonna 1996 olevan noin 615 000. Lapsilisien määrät vuonna 1996 ovat seuraavat:

	lapsilisiä mk/kk	korotettu lapsilisiä yksinhuoltajille mk/kk
1. lapsi	535	735
2. lapsi	657	857
3. lapsi	779	979
4. lapsi	901	1 101
5. lapsi	1 023	1 223

1996 määräraha	8 315 000 000
1995 määräraha	9 022 000 000
1995 I lisämääräraha	—375 000 000
1994 tilinpäätös	9 058 916 012

16. Yleinen perhe-eläke

50. *Yleinen perhe-eläke* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 250 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/69) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.
Selvitysosa: Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1996 siten, että kansaneläkeindek-

sisidonnaisia etuuksia tarkistettaessa vuonna 1994 toteutettua indeksileikkausta ei palauteta.
Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1996 lopussa olevan 41 000, joista leskeneläkkeitä on 13 000 ja lapsineläkkeitä 28 000.

1996 määräraha	250 000 000
1995 määräraha	264 000 000
1994 tilinpäätös	253 610 215

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömyysasteen arvioidaan olevan 14,5 % vuonna 1996. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1996 keskimäärin 124 mk päivältä yhteensä

19,3 miljoonalta päivältä ja ansioturvan mukaista päivärahaa keskimäärin 212 mk päivältä yhteensä 53,3 miljoonalta päivältä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon

liittyvän esityksen laiksi työttömyyskassalain (603/84) muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta siten, että ansioon suhteutetun päivärahan rahoitusosuus muutetaan. Esityksen mukaan työnantajien rahoitusosuus on 29,5 %, vakuutettujen 5,5 % ja valtion osuus 65,0 %. Tähän liittyen palkansaajilta peritään työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun lopulla katetaan työttömyysohjelman rahoitusta. Lisäksi esityksen mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksu porrastetaan edelleen maksettavan palkkasumman mukaan. Työttömyysvakuutusmaksu olisi 2 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta. Muilta osin maksu olisi 6,1 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1996 lukien siten, että eläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun vaikutus otetaan huomioon työttömyyspäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että vakuutettujen ja työnantajien omavastuita lomautusjärjestelyissä jatketaan.

Eduskunta on hyväksynyt talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta siten, ettei palkkatason noususta johtuvaa peruspäivärahan tarkistusta tehdä vuosina 1995 ja 1996.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle ja täten sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaisen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Tavoitteena on kehittää edelleen eri etuuksien keskinäistä yhteensopivuutta siten, että etuuksien tasot ja rahoitus eivät tarkoituksen vastaisesti ohjaa ihmisiä järjestelmästä toiseen. Eriytyisesti on tavoitteena edistää nuorten ja pitkään

työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen.

Tavoitteena on uudistaa etuuksien tason, keston ja muiden ehtojen määrittelyä siten, että kokonaiskustannuksissa syntyy säästöä, heikentämättä kuitenkaan olennaisesti työttömyysturvaa sekä uudistaa rahoitusjärjestelmää siten, että rahoitus voidaan turvata paremmin muuttuvissa taloudellisissa olosuhteissa.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen siirtämällä muun muassa eräitä työttömyyskassojen yhteisiä tehtäviä sosiaali- ja terveysministeriöstä esimerkiksi Työttömyyskassojen Yhteisjärjestölle sekä selkeyttämällä sääntöjä kassan jäsenten tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.

50. *Valtionosuus työttömyyskassoille* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 5 350 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/84) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Luvun selvitysosana perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että valtion osuus etuusmenoista on 65,0 %, työnantajien 29,5 % ja vakuutettujen 5,5 %.

Tähän liittyen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 1996 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta. Vakuutusmaksu on 1,87 % palkasta. Maksun tuotolla rahoitetaan osittain työttömyysohjelmää ja osittain valtionosuutta ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan menoista. Lisäksi maksun tuotosta käytetään 80 000 000 mk työttömyyskassojen jäsenmaksujen tasaukseen. Rahoitusjärjestelyyn liittyen on määrärahan mitoituksessa otettu vähennyksenä huomioon 2 050 000 000 mk.

Luvun selvitysosana perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 410 000 000 mk lainmuutosten johdosta.

1996 määräraha	5 350 000 000
1995 määräraha	7 350 000 000
1994 tilinpäätös.....	8 880 000 000

51. *Työttömyysturvalain mukainen perusturva* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 2 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/84) mukaisen perusturvan maksamiseen.

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 000 mk peruspäivärahan tarkistamatta jättämisen johdosta. Momentin määrärahan tarpeeseen vaikuttaa

vähentävästi työmarkkinatuki momentilla 34.06.52.

1996 määräraha	2 400 000 000
1995 määräraha	3 610 000 000
1994 tilinpäätös.....	5 200 000 000

18. Sairausvakuutus

60. *Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/63), Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) ja kuntoutusrahalain (611/91) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää kansaneläkerahaston varoista enintään 378 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtio suorittaa 13 % päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Lisäksi valtio suorittaa ETA- ja EU-sopimusten nojalla ulkomaille maksettavat sairaanhoitokustannukset. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on 1/10 sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuodesta 1992 alkaen sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentti on ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että sairausvakuutusrahaston edellä määriteltyjen varojen on kalenterivuoden päätyttyä oltava vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain ja kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että vähimmäismäärän ylittävältä osalta sallitaan tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahaston ja kansaneläkerahaston varojen siirtäminen rahastosta toiseen väliaikaisesti vuonna 1996 ja että sairausvakuutusrahaston varat ovat kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen kustannuksista. Esityksessä määritellään myös vuodelta 1996 suoritettavat sairausvakuutusmaksut. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,60 %, valtion ja sen

laitosten, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten 2,85 %, ja muiden julkisen sektorin työnantajien 7,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on vuonna 1996 1,90 penniä äyriältä kuitenkin siten, että se on 3,35 penniä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Tämän lisäksi eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3,00 penniä äyriältä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että valtion osuudesta vuoden 1996 osalta sairaus- ja vanhempainpäivärahaan luovutaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 800 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläkkeiden ja muiden etuuksien indeksitarkistuksesta vuonna 1996 siten, että työntekijäin eläkemaksu alentaa TEL-indeksin pistelukua, vuonna 1994 toteutettua indeksileikkausta ei palauteta ja että indeksiturva määritellään erikseen aktiivijälle ja eläkeiän täyttäneille.

Työntekijäin eläkemaksu ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu otetaan huomioon päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1996 lukien siten, että maksujen vaikutus otetaan huomioon sairaus- ja vanhempainpäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä. Samalla sairaus- ja vanhempainrahan ns. kuuden kuukauden määräytymissäntöä tarkistetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 230 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että sairaus- ja vanhempainpäivärahan sekä sairaanhoitokorvausten perusteita

muuttamalla saavutetaan 210 000 000 markan vähennys sairausvakuutusmenoissa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi siitä, että aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaamisen laajentamisesta luovutaan 1.1.1996 lukien. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 370 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntoutuslainsäädännön muuttamisesta siten, että saavutetaan 80 000 000 markan vähennys kuntoutusmenoissa.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1996 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat	2 700
Vanhempainrahat yhteensä	3 345
Sairaanhoitokorvaukset	4 120
Kuntoutusmenot	1 000
Muut etuusmenot	675
Yhteensä	11 840
Valtion osuus	
Päivä- ja vanhempainrahat sekä ulkomaille maksettavat etuudet	7
Valtion osuus kokonaismenoista	0
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto.	3
Yhteensä	10
1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös	738 762 971

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Työeläkkeitä ja kansaneläkkeitä kehitetään ja vähimmäisturvan etuusjärjestelmä selkeytetään.

Työeläkejärjestelmää koskevaa lainsäädäntöä muutetaan siten, että saadaan aikaan pysyvä tasapaino maksujen ja etujen välillä. Tällöin tarkistetaan eläkepalkkaa, tulevan ajan määritelmää ja indeksiä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta siten, että työntekijäin eläkemaksu alentaa TEL-indeksin pistelukua, vuonna 1994 toteutettua indeksileikauksia ei palauteta ja että indeksiturva määritellään erikseen aktiivijalle ja eläkeiän täyttäneille.

50. *Valtion osuus merimieseläkekassan menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 134 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/56) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1996 lopussa olevan noin 8 480.

1996 määräraha	134 000 000
1995 määräraha	128 000 000
1994 tilinpäätös	123 234 401

51. *Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 948 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1996 olevan 72 %.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta 1.1.1996 lukien siten, että maatalousyrittäjän eläkemaksun alennusta pienennetään. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 150 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1996 lopussa olevan noin 239 400 ja vakuutettuja noin 133 350.

1996 määräraha	1 948 000 000
1995 määräraha	2 035 000 000
1994 tilinpäätös	1 990 735 208

52. *Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/69) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1996 lopussa olevan noin 113 900.

1996 määräraha	400 000 000
1995 määräraha	435 000 000
1994 tilinpäätös	431 200 265

60. *Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 5 370 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/56) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen ja lapsen hoitotuesta annetun lain (444/69), vammaistuesta annetun lain (124/88) sekä eläkkeensaajien asumistuesta annetun lain (591/78) mukaisten etuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1995 Kansaneläkelaitoksen osuus lisäosamenoista on 55 %. Kuntien osuuden arvioidaan olevan 44 % ja valtion osuuden 1,0 %. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuurituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vuosimaksuilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on kuitenkin muutettu väliaikaisesti vuodesta 1995 alkaen siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltujen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 8 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain ja kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että vähimmäismäärän ylittävältä osalta sallitaan tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahaston ja kansaneläkerahaston varojen siirtäminen rahastosta toiseen väliaikaisesti vuonna 1996 ja että kansaneläkerahaston varat ovat kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % kansaneläkevakuutuksen kustannuksista. Edelleen esityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen osuus on 55 % lisäosamenoista valtion vasta-

nessa lisäosamenoista muilta osin. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkevakuutusmaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu ja eläketuloa saavan ylimääräinen kansaneläkevakuutusmaksu poistetaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1996, jonka mukaan Kansaneläkelaitos saa vuonna 1996 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk, joka on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1996 siten, että kansaneläkeindeksisidonnaisia etuuksia tarkistettaessa vuonna 1994 toteutettua indeksileikkausta ei palauteta. Lisäksi muiden kuin peruseläkkeiden indeksisidonnaisuudesta luovutaan vuonna 1996.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 1996 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 310 000 000 mk, mikä on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta siten, että kansaneläkkeen pohjaosa saatetaan eläkevähenteiseksi 1.1.1996 lukien. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 400 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1.1.1996 lukien siten, että muun muassa hautausavustuksen, puolisolisan ja lapsikorotuksen saantiehtoja tarkistetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 35 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1996 ovat seuraavat:

	Milj. mk	Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §)	0
Etuusmenot			
Kansaneläkemeno.....	17 215		
Muut etuusmenot.....	555		
Yhteensä	17 770	Yhteensä	5 370
Valtion osuudet			
Valtion osuus lisäosista	4 190		
Valtion osuus lapsen hoitotuista, vammaistuuista ja eläkkeensaajien asumistuuista	1 180		
		1996 määräraha	5 370 000 000
		1995 määräraha	1 370 000 000
		1994 tilinpäätös.....	24 288 911

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 1996 lopussa olevan 1 087 000, joista 757 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 292 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 38 000 työttömyyseläkkeensaajia.

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 103 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/91) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 33,8 %. Sairausvakuutuslain mukaisen omavas-

tuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Ns. täyskorvausperiaatteesta johtuva kokonaiskustannus on maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksessa arviolta 27 000 000 mk, josta aiheutuva valtion osuus on otettu määrärahan mitoituksessa huomioon.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1996 arvioidaan noin 12 100.

1996 määräraha	103 000 000
1995 määräraha	100 000 000
1994 tilinpäätös	107 274 853

21. Rintamaveteraaneläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan rintamasotilaseläkkeitä ja rintamalisiä sekä rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä. Luvun 33.22 momenteilta maksetaan muun muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. *Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 965 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläke-

lain (119/77) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1996 siten, että kansaneläkeindeksidonnaisia etuuksia tarkistettaessa vuonna 1994 toteutettua indeksileikkausta ei palauteta.

Rintamalisän saajia arvioidaan olevan vuoden 1996 lopussa 199 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 114 000.

1996 määräraha	965 000 000
1995 määräraha	1 015 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 060 216 999

53. *Rintamaveteraanien varhaiseläke* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien

varhaiseläkelain (13/82) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneneminen.

1996 määräraha.....	500 000
1995 määräraha.....	250 000
1994 tilinpäätös	1 511 298

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

50. *Sotilasvammakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 880 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotilasvammakorvausten maksatukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista, täydennyskoroista, sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista ja sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuonna 1996 olevan 52 900, joista elinkoron saajia on 32 800.

1996 määräraha	1 880 000 000
1995 määräraha	1 885 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 770 773 941

51. *Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastapaturmalain (1211/90) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotilastapaturmien ja palvelussairauksien maksatuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahassa on vähennyksenä otettu huomioon 1 600 000 mk siirtona momentille 28.06.50.

Korvaustapausten lukumääräksi vuonna 1996 arvioidaan 6 600.

1996 määräraha	13 000 000
1995 määräraha	12 600 000
1994 tilinpäätös.....	8 623 638

55. *Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 1996 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuunottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan yhteensä 1 555 ja hoitopäiviä yhteensä 506 000. Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 130 000 000 mk, mikä otetaan huomioon myönnettäessä Raha-automaattiyhdistyksen avustuksia.

1996 määräraha	170 000 000
1995 määräraha	292 500 000
1994 tilinpäätös	279 214 527

56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien kuntoutustoiminta	10 700 000
Sotaleskien kuntoutustoiminta.....	1 400 000
Yhteensä	12 100 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1996 olevan 1 510, josta sotaleskien osuus on noin 180. Kuntoutusjakson pituus on 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

1996 määräraha	12 100 000
1995 määräraha	12 150 000
1994 tilinpäätös.....	12 150 000

57. Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rintamarahasta annetun lain (1027/92) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein rintama-avustuksen maksamiseen erälle vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Määrärahaa saa käyttää myös mainittujen etuuksien maksamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Rintamarahakorvaus.....	400 000
Kuntoutustoiminta.....	200 000
Rintama-avustus	1 600 000
Yhteensä	2 200 000

Momentin käyttötarkoitukset sisältävät rintama-avustuksen, jota varten vuoden 1995 talousarvioon otettiin 2 000 000 markan ehdollinen määräraha.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1996 olevan 30 ja rintamarahakorvauksen saajia arvioidaan olevan 110. Rintama-avustusten saajia arvioidaan olevan 700.

1996 määräraha.....	2 200 000
1995 määräraha.....	2 900 000
1994 tilinpäätös	5 000 000

59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että 165 000 000 mk kuntoutuskustannuksista rahoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroista momentilta 33.92.59. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) 5 §:n muuttamisesta siten, että kuntoutukseen voidaan väliaikaisesti käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä kysymyksistä.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1996 olevan 26 000.

1996 määräraha	5 000 000
1995 määräraha	12 000 000
1994 tilinpäätös.....	68 600 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. *Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/40) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1996 olevan 175.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 15 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 14 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1996 määräraha	29 000 000
1995 määräraha	32 000 000
1994 tilinpäätös.....	25 003 150

28. Muu toimeentuloturva

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen (1054/90) tarkoittamien henkilöiden määrä oli vuonna 1994 1 300 ja vuonna 1995 maahamme saapuvien määräksi arvioidaan 2 000.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 25 000 000 mk vuonna 1994 tai sitä ennen ja 23 500 000 mk vuonna 1995 maahamme saapuneiden henkilöiden toimeentulotuen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamisesta vuonna 1995 aiheutuvina menoina. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

Pääloukan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 47 500 000 mk siirtana momentille 34.07.30.

1996 määräraha	1 000 000
1995 määräraha	37 200 000
1995 I lisämääräraha.....	8 500 000
1994 tilinpäätös.....	39 373 796

50. *Sotilasavustus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 48 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/93) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 1996 olevan noin 11 000 henkilöä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sotilasavustuslain muuttamisesta siten, että 1.7.1992 jälkeen myönnettyjen uusimuotoisten opintolainojen korot korvataan asevelvollisille 1.1.1996 lukien sotilasavustuksena. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 2 300 000 mk lainmuutoksen johdosta.

1996 määräraha	48 800 000
1995 määräraha	46 000 000
1994 tilinpäätös.....	45 500 000

(66.) *Eräät avustukset vanhusten huoltoon* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Pääloukan perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentille 34.07.66.

1995 määräraha.....	5 900 000
1994 tilinpäätös.....	6 800 000

29. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto

Selvitysosa: Vastaanottotoiminnan ensisijaisena tehtävänä on huolehtia pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, pakolaisten integroitumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan, pakolaisten maahantulon koordinoinnista sekä pakolaisten vastaanottoon liittyvästä tiedotus- ja julkaisutoiminnasta.

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestää ja rahoittaa valtio. Pakolaisten vastaanoton järjestävät kunnat. Kunnalle maksetaan korvausta valtion varoista toimeentulotuesta, palvelujen järjestämisestä ja vastaanoton yleishallinnosta aiheutuvista menoista.

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanottotoiminnan tulee muodostaa joustava, tehokas ja valmiusluonteinen järjestelmä.

Sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvat pakolaisasiat siirretään työministeriöön 1.3.1996 lukien. Uudelleenjärjestely edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen turvapaikanhakijoiden vastaanottoasemista ja -keskuksista annetun lain (1465/91) muuttamisesta siten, että vastaanottoyksiköt voivat toimia työministeriön alaisina.

61. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta aiheutuvien menojen maksamiseen valtioneuvoston määräämin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista sekä koulutuksesta aiheutuvien menojen

maksamiseen, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnassa työskentelevien henkilöiden palkkaus- ja muiden toimintamenojen maksamiseen sekä vastaanottotoimintaa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten oman kulttuurin tukemisesta sekä vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 129 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1996 pakolaiskiintiö on 1 000 henkilöä.

Selvitysosa: Vuonna 1996 varaudutaan noin 1 000 uuden kiintiöpakolaisen ja 500 perheen-yhdistämishojelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 1 500, joista yhden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikanhakijoiden arvioidaan olevan keskimäärin kahdeksan kuukautta vastaanottojärjestelmän piirissä.

Pääluokan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 256 000 000 mk sekä 129 henkilön siirtona momentille 34.07.61 ja 226 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.01.21.

1996 määräraha	23 000 000
1995 määräraha	313 000 000
1994 tilinpäätös	374 498 901

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Vuoden 1996 alusta lukien kuntien valtionosuusjärjestelmää uudistetaan siten, että nykyinen kantokykyluokitus korvataan verotuloihin perustuvalla tasausjärjestelmällä. Uudistus on kuvattu yksityiskohtaisemmin luvun 26.97 perusteluissa. Lisäksi kuntien valtion-

osuuslain mukaista valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei toteuteta vuonna 1996 eikä vuoden 1996 valtionosuuksia tarkisteta kustannustason muutoksen perusteella. Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistuksen vaikutukset on otettu huomioon luvun

momenteilla 30 ja 31, jotka kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92, STVOL) piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta: Ehkäisevällä toiminnalla voidaan parantaa väestön työ- ja toimintakykyä sekä elämänlaatua. Tavoitteena on terveellisten elämäntapojen edistäminen, sosiaalisesti ja terveydellisesti turvallisten työ- ja elinolojen ja yhteisvastuuta kantavien yhteisöjen aikaansaaaminen. Edistetään viranomaisten edellytyksiä arvioida eri toimenpiteiden sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia.

Toteutetaan uudistetun Terveyttä kaikille vuoteen 2000 -yhteistyöohjelman toimeenpano ja seuranta. Erytisesti nuorten ja työikäisten terveyskasvatusta sekä tupakoinnin vähentämis- ja ehkäisevää päihdetyötä tehostetaan.

Tuetaan sosiaalipolitiikan mahdollisuuksia ehkäistä syrjäytymistä ja turvattomuutta. Eri-tyistä huomiota kiinnitetään heikoimmassa asemassa oleviin ryhmiin.

Sosiaali- ja terveyspalvelut: Tavoitteena on palvelujen kattavuuden sekä perustoimeentulon ja peruspalvelujen turvaaminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan muuttamalla palvelurakennetta avohuoltopainotteiseksi, yhteensovittamalla toimintoja, tehostamalla voimavarojen käyttöä sekä lisäämällä tarkoituksenmukaista hoidon porrastusta.

Lähipalveluja kehittämällä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen alueellinen väestövastuu peruspalveluista ja samalla lisätään asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Kehitetään toimeentulotukimenettelyä.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	Arvio 1995	Arvio 1996
Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki		
Toimeentulotuki, kotitalouksien määrä	350 000	365 000
Toimeentulotuki, saajien määrä	630 000	660 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, saajien määrä	18 000	18 000
Elatustuki, saajien määrä	105 000	105 000

Lasten kotihoidon tuki, perheiden määrä	157 000	157 000
Osittainen kotihoidon tuki, saajien määrä	1 300	1 300
Sosiaalipalvelut		
Kodinhoitoapu, kotitalouksien määrä	150 000	150 000
Lasten päivähoito, paikkojen määrä	180 000	192 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä	23 000	23 500
Omaishoidontuki, saajien määrä	14 000	15 000
Vanhusten palveluasuminen, asuntojen määrä	13 000	14 000
Kansanterveysystyö		
Sairaansijojen määrä ...	23 600	23 600
Lääkärin vastaanotto- toiminta, käyntien määrä (milj.)	9,8	9,8
Terveystieteiden hoito, käyntien määrä (milj.)	8,0	7,5
Hammashuolto, käyntien määrä (milj.)	5,5	5,5
Valvottu kotisairaanhoidon, käyntien määrä (milj.)	3,5	3,5
Erikoissairaanhoidon		
Sairaansijojen määrä ...	24 000	22 000
Hoitopäivien määrä (milj.)	7,4	6,8
Hoitojaksojen määrä (milj.)	0,9	0,9
Keskimääräinen hoitojakso (päiviä)	8,2	7,5
Avohoitokäyntien määrä (milj.)	5,9	5,9

30. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 938 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetussa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisten tasausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 11 000 000 mk laitoshoidon koskevan lainsäädännön 1.4.1995 tapahtuneen muuttumisen johdosta.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamisesta siten, että laista sekä lakiin

tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä johtuvat valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutokset otetaan huomioon 1.1.1996 lukien ainoastaan silloin, kun ne aiheutuvat asianomaista tehtävää koskevien säännösten muutoksista. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 58 000 000 mk ennen lainmuutosta toteutettujen toimenpiteiden toimeentulotukimenoja lisäävän vaikutuksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) muuttamisesta siten, että 1.1.1996 voimaantulevaksi säädetty kotihoidon tuen laajentaminen yhdellä uudella ikäluokalla koskemaan 3-vuotiaiden ikäryhmää siirretään toteutettavaksi 1.1.1998.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta siten, että kotihoidon tuen määrätymisperusteita muutetaan 1.1.1996 lukien. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 290 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 220 000 000 mk johtuen 1.1.1996 tapahtuvasta lasten päivähoito-oikeuden laajenemisesta koskemaan kaikkia lapsia peruskoulun aloittamiseen asti.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän lakiesityksen, jonka mukaan ehdotetaan valtionosuuksien keskimääräiset markkamäärät pidettäväksi edelleen saman kustannustason mukaisina kuin ne olivat vahvistettaessa niitä varainhoitovuodelle 1994.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamisesta siten, että kantokikyloukutus ja siihen perustuvat kantokikyloukkakeruimet poistetaan 1.1.1996 lukien korottamalla vastaavasti asukaskohtaisia valtionosuuksia. Samalla vuodelle 1995 päätetyt yhteensä 3 362 000 000 markan valtionosuuksien väliaikaiset vähennykset on otettu huomioon alentamalla asukaskohtaisia valtionosuuksia. Lisäksi valtionosuuksia alennetaan vuonna 1996 1 982 000 000 markalla siten, että asukaskohtaisten valtionosuuksien perusteella lasketusta kunnan valtionosuudesta vähennetään 391 markkaa kutakin kunnan asukasta kohden.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 5 344 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Edelleen luvun 26.97 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on sosiaali- ja terveysministeriön osuutena otettu lisäyksenä huomioon 36 000 000 mk kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamiseen liittyvänä siirtymätasauksena ja 1 443 000 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasauslisänä sekä vähennyksenä 1 642 000 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasausvähennyksenä ja 16 000 000 mk sen johdosta, että kuntien yleinen valtionosuus ei eräissä tapauksissa riitä verotuloihin perustuvan vähennyksen ja tasausvähennyksen tekemiseen. Kuntien valtionosuuslain muuttamisesta annettavan lain mukaisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauslisän maksaa sisäasiainministeriö.

Valtionosuuden määrittämisen perusteena oleva sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön määrä on 236 997 henkilöä. Henkilöstön määrässä on lisäyksenä otettu huomioon 2 250 henkilöä lasten päivähoito-oikeuden laajenemisen johdosta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Valtionosuus lasketaan erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon osalta, jonka jälkeen kunnan valtionosuuden yhteismäärästä vähennetään kunnan asukasta kohden määrättyvä markkamäärä. Lisäksi kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan huomioon sosiaali- ja terveysministeriön osuus kuntien valtionosuuksien järjestelyistä ja valtionosuuksien määrätymisestä vuonna 1996 annettavan lain mukaisista tasauksista.

Sosiaalihuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja työttömyysasteen mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1996 seuraavat:

0—6-vuotiaat	8 603 mk
7—64-vuotiaat	434 mk
65—74-vuotiaat	3 833 mk
75 vuotta täyttäneet	3 533 mk

Terveydenhuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, pinta-alan, asukastiheyden ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa

ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1996 seuraavat:

0—6-vuotiaat	1 163 mk
7—64-vuotiaat	1 097 mk
65—74-vuotiaat	2 724 mk
75 vuotta täyttäneet	4 374 mk

Sairastavuuden mukaan määräytyvä valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasta kohti on 455 mk vuonna 1996.

Määrärahasta maksettavien vuoden 1995 valtionosuuksien tarkistusten arvioidaan olevan 33 000 000 mk.

1996 määräraha	15 938 000 000
1995 määräraha	17 954 000 000
1994 tilinpäätös	18 409 440 819

31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1996 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 410 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntayhtymille suoritetaan vuosina 1993—1995 vahvistettujen perustamishankkeiden kustannuksiin valtionosuutta 25—70 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 50 % kustannuksista.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamisesta siten, että 1.1.1996 lukien vahvistettavien sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden kustannuksiin suoritetaan valtionosuutta 25—50 %. Keskimääräinen valtionosuus on 42 % kustannuksista. Valtionosuusprosentti määräytyy kunnan asukasta kohden määritellyn laskennallisen verotulon ja siihen perustuvan tasauksen yhteismäärän perusteella. Tasausrajalle sijoittuvien kuntien val-

tionosuus on 50 % ja tasausrajan ylittyessä yhdellä prosentilla valtionosuus pienenee vastaavasti yhdellä prosenttiyksiköllä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 14 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Vuonna 1996 vahvistettavien perustamishankkeiden valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista on kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000—25 000 000 markan hankkeiden osuus 332 300 000 mk ja yli 25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 77 700 000 mk.

Vuonna 1996 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 85 000 000 mk vuonna 1996, 69 000 000 mk vuonna 1997 ja 15 000 000 mk vuonna 1998. Vuosina 1993—1995 vahvistetuista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 315 000 000 mk vuonna 1996, 54 000 000 mk vuonna 1997 ja 15 000 000 mk vuonna 1998.

1996 määräraha	400 000 000
1995 määräraha	400 000 000
1995 I lisämääräraha	100 000 000
1994 tilinpäätös	471 553 200

32. Valtion korvaus yliopistollisten sairaaloiden opetus- ja tutkimustoiminnan kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 665 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoidon lain (1062/89) 47 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sairaanhoidopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta johtuvista ylimääräisistä kustannuksista. Opetustoiminnan osalta korvaus perustuu lääkäritutkintojen painotettuun lukumäärään ja tutkimustoiminnan osalta tieteellisten julkaisujen painotettuun lukumäärään.

1996 määräraha	665 000 000
1995 määräraha	710 000 000
1994 tilinpäätös	690 321 511

33. Valtion korvaus kunnille lääkäreiden perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansanterveyslain (66/72) 40 §:n ja erikoissairaanhoidon lain (1062/89) 50 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Terveyskeskusta ylläpitävälle

kunnalle/kuntayhtymälle tai sairaanhoitopiirille, joka antaa työmahdollisuuden perusterveydenhuollon lisäkoulutusta hankkivalla lääkärille, suoritetaan valtion varoista sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukainen laskennallinen korvaus.

1996 määräraha	50 000 000
1995 määräraha	32 000 000

34. *Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/90) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

1996 määräraha	15 800 000
1995 määräraha	15 400 000
1994 tilinpäätös.....	11 376 141

36. *Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/85) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen sekä eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (533/86) nojalla Tampereen yliopistollisen sairaalan laajennushankkeen kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä ja eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta

annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitetuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 1997—2001 yhteensä 38 400 000 mk.

1996 määräraha	30 700 000
1995 määräraha	35 600 000
1994 tilinpäätös.....	34 530 993

37. *Valtionavustus terveystieteiden keskuskirjaston rakentamiseen*

Momentille myönnetään 6 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen Helsingin yliopiston terveystieteiden keskuskirjaston toimitilojen rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Hankkeen kustannukset ovat yhteensä 39 600 000 mk, jotka jakautuvat tasan sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön ja Helsingin yliopistollinen keskussairaala-kuntayhtymän jäsenkuntien kesken. Sosiaali- ja terveysministeriön osuus 13 200 000 mk maksetaan vuosina 1996 ja 1997.

1996 määräraha.....	6 600 000
---------------------	-----------

38. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aiheutuneisiin toimeentuloturvan kustannuksiin, lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja

valtiolle 1 200 000 mk vuonna 1996,
1 200 000 mk vuonna 1997 ja 500 000 mk vuon-
na 1998.

1996 määräraha	75 000 000
1995 määräraha	80 000 000
1994 tilinpäätös.....	76 966 367

39. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristön- suojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aloitetuista sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristön-

suojelun hallinnon perustamiskustannushankkeista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1996 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enintään 68 000 000 mk.

Selvitysosa: Perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 24 000 000 mk vuonna 1996. Vastaavien valtuuksien nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 25 000 000 mk vuonna 1996 ja 5 000 000 mk vuonna 1997.

1996 määräraha	49 000 000
1995 määräraha	76 000 000
1994 tilinpäätös	193 363 005

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

21. *Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) 27 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta sekä raittiustyölain (828/82) 10 §:n 1 kohdan ja 11 §:n 2 momentin nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen. Määrärahalla saa tarvittaessa tehdä ulkomaanmatkoja.

Selvitysosa: Terveyskasvatuksen tehtävänä on edistää väestön terveyttä tukevia elämäntapoja ja elinoloja rahoittamalla ja toteuttamalla toimintoja, jotka lisäävät väestön tietoja terveydestä, tukevat terveydelle suotuisia asenteita sekä osoittavat yksilöille keinoja oman elämän hallintaan ja muiden tukemiseen. Tätä tarkoitusta varten tuotetaan terveyskasvatuksen vaikuttavuutta ja väestön terveystottumuksia koskevaa tutkimustietoa. Tutkimustiedon pohjalta toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa terveyskasvatusohjelmia, tuotetaan aineistoa ja järjestetään koulutusta väestön terveystietojen

parantamiseksi ja terveellisten elämäntapojen edistämiseksi ja terveyskasvatuksen piirissä toimivien tukemiseksi.

Euroopan unionin jäsenyys vaikuttaa terveyskasvatuksen toimintasuunnitelmiin. Muutokset muun muassa alkoholipolitiikassa voivat lisätä alkoholituotteiden kulutusta. Samoin kansainvälistymiseen liittyvä elintarvikesääädösten, tukimuotojen ja hinnoittelun muuttuminen voivat vaikuttaa väestön kulutus- ja ravintotottumuksiin ja ravitsemuspolitiikan ja painoalueiden uudelleen arviointiin.

Taloudellisen laman lievittymisestä huolimatta erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys pysyvät korkeina lähivuosina, mikä lisää terveyskasvatuksen merkitystä. Terveyskasvatuksen palvelujärjestelmät eivät merkittävästi laajene, joten ennaltaehkäisevän ja terveyttä edistävän toiminnan merkitys terveydenhuollossa korostuu. Työttömyyden vaikutuksesta myös kulutustottumukset ovat osittain muuttuneet ja saattavat edelleen muuttua terveyttä huonontavaan suuntaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveyskasvatukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Tupakoinnin vähentäminen ja huumehaittojen ehkäisy: Tavoitteena on erityisesti nuorten tu-

pakoinnin aloittamisen ehkäisy ja nuorten tupakoinnin vähentäminen sekä tupakoinnin vähentäminen yleisesti siten, että kokonaiskulutus on vuonna 1996 asukasta kohti 2 % pienempi kuin vuosien 1993—1995 keskiarvo, pakkotupakoinnin väheneminen, nuorten alkoholin huumalakäytön vähentyminen ja huumeiden käytön lisääntymisen pysähtyminen.

Ravitsemuskasvatus: Tavoitteena on väestön ravitsemuksen kohentuminen siten, että liikapainoisten osuus väestössä vähenee, suolan käyttö edelleen vähenee ja rasvan laatu kehittyi terveyttä edistävään suuntaan, lasten ja nuorten ravitsemuksen laadun parantaminen päiväkotija kouluruokailua kehittämällä.

Tapaturmien ehkäisy: Tavoitteena on vakavien koti- ja vapaa-ajan tapaturmien vähentyminen.

Mielenterveysongelmien ehkäisy: Tavoitteena on depressioiden varhainen tunnistaminen ja hoito sekä itsemurhien vähentyminen.

Sisäinen palvelu: Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää atk-, hallinto-, tieto- ja koulutuspalveluja terveyskasvatuksen tavoitteita tukeviksi toiminnoiksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin valtion tulo- ja menoarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 % tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta. Määräraha vastaa 0,75 % tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Päihteiden käytön vähentämisen osalta määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

1996 määräraha	27 500 000
1995 määräraha	27 400 000
1994 tilinpäätös	17 350 000

23. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveysuojelulain (763/94), elintarvikelain (361/95) ja geeniteknikkalain (377/95) edellyttämästä terveysturvonnas-

ta ja näiden aiheuttamasta henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon erityisesti terveysuojelulain edellyttämät, EU-liittymisestä aiheutuvat kulut sekä geeniteknikkalain valvonnan aiheuttamat lisäkulut. Osa menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

1996 määräraha	3 500 000
1995 määräraha	2 950 000
1994 tilinpäätös	2 743 991

24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ehkäisyyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	5 000 000
1995 määräraha	3 400 000
1994 tilinpäätös	3 339 080

43. Valtion korvaus eräisiin alkoholiyhtiön menoihin

Momentille myönnetään 16 150 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää alkoholilain 36 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkimus-, tiedotus- ja valistustoiminnasta sekä terveyskasvatuksesta aiheutuvien menojen korvaamiseen Alko-Yhtiöt OY:lle.

Määrärahasta on varattu 1 050 000 mk Alkoholitutkimussäätiölle ajalta 1.1.—30.4.1996 suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 21 150 000 mk siirtona momentille 33.02.21, 10 850 000 mk siirtona momentille 33.08.21 ja 1 850 000 mk siirtona momentille 33.09.21.

1996 määräraja	16 150 000
1995 määräraha	50 000 000

57. Lomatoiminta

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha) Momentille myönnetään 738 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalveluista annetun lain (2/85) 23 §:n nojalla kunnille maatalousyrittäjien vuosiloma-

sijaisapu- ja viikkovapaatoiminnan käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on 1.4.1991 lukien 22 päivää.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta siten, että lakia ei sovelleta 1.1.1996 lukien maatalousyrittäjiin, joilla ei ole maatalousyrittäjien eläkelain mukaista pakollista vakuutusta tai jotka ovat vakinaisesti tilan ulkopuolisessa ansiotyössä tai ovat hakeutuneet työttömiksi työnhakijoiksi työvoimatoimistoon. Samalla muutetaan myös vuosiloman keston määrittelyä ja lomitusten järjestämiseen liittyviä säännöksiä. Lomituspalvelujen järjestämistapoja monipuolistetaan ja lomituspalveluihin oikeutettujen maatalousyrittäjien oikeuksia ja vastuuta lomituspalvelujen järjestämisessä lisätään.

Sijaisavusta perittäviä käyttäjämaksuja korotetaan 1.1.1996 lukien niin, että sijaisapumaksuilla katetaan noin 20 % toiminnan kustannuksista. Maksujen korottaminen edellyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun asetuksen (46/85) muuttamista.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 250 000 000 mk säädösmuutosten johdosta sekä 27 000 000 mk maatalousyrittäjien määrän vähenemisen aiheuttamana kustannussäästönä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 501 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 207 000 000 mk ja viikkovapaatoimintaan 30 000 000 mk. Etuuksista aiheutuneet kustannukset luetaan maatalouden saamaksi tuloksi lomituspalvelulain 29 §:n mukaisesti.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 698 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 40 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja

	Arvio 1996
Vuosilomaan oikeutettuja	63 800
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 403 000
Sijaisavun saajia	15 400
Sijaisapupäivien lukumäärä	540 800
Viikkovapaan saajia	14 600
Viikkovapaapäivien lukumäärä	84 000

1996 määräraha	738 000 000
1995 määräraha	1 015 000 000
1994 tilinpäätös	1 152 752 470

42. *Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoamiseksi 1.1.1996 lukien. Määrärahaa käytetään vuosilomatoiminnasta ennen 1.4.1994 aiheutuneiden kustannusten loppuerien maksamiseen.

1996 määräraha	100 000
1995 määräraha	200 000
1994 tilinpäätös	5 915 098

50. *Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta siten, että 1.1.1996 lukien siirretään lääninhallituksille kuuluvat lomituspalvelujen hallintotehtävät sekä osa sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvista lomituspalvelujen hallintotehtävistä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle. Edelleen esityksen mukaan Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle siirretään 1.1.1997 lukien lomituspalvelujen järjestämistä vastuu, jolloin lomituspalvelujen toimeenpano tulee kunnille vapaaehtoiseksi.

Esitys merkitsee yhden henkilötyövuoden vähennyistä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa. Samalla se merkitsee noin 6,5 henkilön vuosittaisen työpanoksen vähenemistä lääninhallitustasolla.

Esityksen johdosta on vähennyksenä otettu huomioon 300 000 mk momentilla 33.01.21.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallinnon
ja henkilöstön laajuustietoja

Arvio
1996

Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä
Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa ... 8

Kuntia lomituspalvelujen toteutuksessa. 438
Kokopäiväisiä virkoja kunnissa 160
Osapäiväisiä virkoja kunnissa 278
Vakinaisia lomittajia kunnissa 7 000

1996 määräraha 2 200 000

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan Raha-automaattiyhdistyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettavaa määrää. Raha-automaattiyhdistyksen tehtyä sille toimitettujen hakemusten pohjalta jakoehdotuksen valtionneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä jakaa määrärahan avustuksina asetuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta jaettiin vuonna 1995 avustuksia noin 1 168 000 000 mk 767 yhteisölle ja säätiölle, jotka toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon, nuorisokasvatuksen tai pelastuspalvelun alueella. Kun lisäksi osoitettiin 158 000 000 mk tapaturmaviraston käytettäväksi rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin, oli Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö yhteensä noin 1 326 000 000 mk. Vuoden 1994 tuottoa jäi myöhemmin käytettäväksi 152 600 000 mk.

Vuonna 1995 myönnettyistä avustuksista oli yleisavustuksia 436 000 000 mk, investointiavustuksia 494 000 000 mk ja kokeilu- ja projektiavustuksia 238 000 000 mk. Avustuksista kohdistui järjestötoimintaan 350 000 000 mk, tuki- ja palveluasumiseen 325 000 000 mk, sosiaali- ja terveyspalveluihin 385 000 000 mk ja loma-, kurssi- ja leiritoimintaan 107 000 000 mk.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta arvioidaan vuonna 1996 jaettavaksi avustuksina 1 335 000 000 mk. Tapaturmaviraston käyttöön osoitetaan lisäksi 165 000 000 mk käytettäväksi rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin. Yhteensä tuoton käyttö olisi vuonna 1996 1 500 000 000 mk. Vuoden 1995 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 100 000 000 mk.

Julkisen talouden tasapainon parantamista

koskevien päätösten osana on valtion menoja siirretty Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta katettaviksi niin, että säästövaikutus valtiontalouteen on vuonna 1996 noin 370 000 000 mk (vuonna 1995 233 000 000 mk). Tästä määrästä on 165 000 000 mk tapaturmavirastolle momentilta 33.92.59 rintamaveteraanien kuntoutusta varten osoitettavaa määrärahaa ja 205 000 000 mk momentilta 33.92.50 myönnettäviä avustuksia, joita vastaavat menot on aiemmin rahoitettu valtionavustuksin ja -korvauksin.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) muuttamisesta siten, että kuntoutukseen voidaan vuonna 1996 käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa.

50. *Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 1 335 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut raha-automaattiasetustoiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1996:

Järjestötyö: Toiminta-avustuksilla turvataan järjestöjen keskeisten tiedotus-, neuvonta-, koulutus- ja kehittämistoimintojen jatkumisen edellytykset. Toiminnassa korostetaan vapaaehtoisuutta ja omatoimisuutta.

Ehkäisevällä toiminnalla pyritään vähentämään sosiaalista hyvinvointia uhkaavia tekijöitä ja huono-osaisuutta sekä elämäntapoihin tai ravintotottumuksiin liittyvää sairastavuutta ja vammautumista. Toiminnassa panostetaan muun muassa sydän- ja verisuonisairauksien, tuki- ja liikuntaelinsairauksien, tapaturmien ja syövän ehkäisyyn.

Palvelutuotanto: Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttamista avohuoltopainotteiseksi tuetaan.

Avustettavaksi otetaan 1 300 palveluasuntoa ja 350 tukiasuntoa rahoittamalla rakentamista, peruskorjaamista tai ostamista.

Kotipalvelu-, tukihenkilö- ja kriisipalvelutoimintojen sekä päivätoiminnan avustuksia lisätään. Asumisen tukiratkaisuja ja omaistoimintaa sekä perhekuntoutusta ja -neuvontaa tuetaan.

Kokeilu- ja kehittämisavustuksia kohdistetaan erityisesti mielenterveys- ja päihdeongelmaisten, vaikeavammaisten, nuorten työttömien ja vaikeuksissa olevien perheiden projekteihin.

Avustusten jaon valmistelun ja avustuksen saajien toiminnan kehittäminen: Hankkeita koskevia päätöksiä valmisteltaessa hankitaan kunta- ja aluekohtaisia tietoja palvelujen tarpeesta, hankkeen vaikutuksista ja liittymisestä kunnan tai alueen muuhun palvelutoimintaan. Käyttötalouden rahoituksesta hankitaan riittävä varmuus.

Avustuksen hakijoita ohjataan päämäärätie-

toiseen ja tulokselliseen toimintaan. Järjestöjen yhteistoimintaa aktivoidaan ja erilaisia palveluja tukiverkkoratkaisuja kehitetään.

1996 määräraha	1 335 000 000
1995 määräraha	1 093 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 006 938 000

59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot

Momentille myönnetään 165 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilla 33.22.59. Rintamaveteraanien kuntoutuksen siirtämistä tapaturmavirastolta uudelle järjestöpohjaiselle veteraanikeskukselle selvitetään.

1996 määräraha	165 000 000
1995 määräraha	158 000 000
1994 tilinpäätös	101 400 000

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin

Momentille myönnetään 720 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen Oulun yliopistossa toimivan WHO:n Collaborating Center-yksikön eri hankkeista aiheutuviin menoihin.

1996 määräraha	720 000
1995 määräraha	720 000
1994 tilinpäätös	720 000

67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 mk siirtona momentille 33.02.21.

1996 määräraha	20 700 000
1995 määräraha	24 260 000
1994 tilinpäätös.....	24 933 403

Pääluokan 33 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400).....	116 581	129 735	131 488	+ 1 753	+ 1
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (400).....	91 577	86 520	104 750	+ 18 230	+ 21
03. Työttömyysturvalautakunta (400).....	8 074	8 000	8 341	+ 341	+ 4
04. Tarkastuslautakunta (090).....	6 543	7 700	8 000	+ 300	+ 4
05. Tapaturmavirasto (400).....	48 111	45 500	26 500	— 19 000	— 42
06. Terveystieteiden tutkimuskeskus (400).....	9 069	9 230	9 918	+ 688	+ 7
07. Työterveyslaitos (450).....	137 500	150 660	162 000	+ 11 340	+ 8
08. Kansanterveyslaitos (450).....	159 653	193 197	192 850	— 347	— 0
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (450).....	750	19 683	22 022	+ 2 339	+ 12
10. Säteilyturvakeskus (450).....	118 131	111 274	80 360	— 30 914	— 28
11. Lääkelaitos (450).....	— 2 280	2 193	15 050	+ 12 857	+ 586
12. Valtion koulukodit (420).....	46 754	12 081	13 667	+ 1 586	+ 13
(13.) Järvenpään sosiaalisairaala (420).....	10 066	2 625	—	— 2 625	— 100
14. Valtion mielisairaalat (480).....	12 715	24 519	8 866	— 15 653	— 64
15. Perhekustannusten tasaus (410).....	9 127 606	9 081 000	8 374 100	— 706 900	— 8
16. Yleinen perhe-eläke (410).....	253 610	264 000	250 000	— 14 000	— 5
17. Työttömyysturva (410).....	14 080 000	10 960 000	7 750 000	— 3 210 000	— 29
18. Sairausvakuutus (410).....	738 763	10 000	10 000	—	—
19. Eläkevakuutus (410).....	2 569 459	3 968 000	7 852 000	+ 3 884 000	+ 98
20. Tapaturmavakuutus (410).....	107 275	100 000	103 000	+ 3 000	+ 3
21. Rintamaveteraaniseläkkeet (410).....	1 061 728	1 015 250	965 500	— 49 750	— 5
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410).....	2 144 362	2 217 150	2 082 300	— 134 850	— 6
23. Muu sodista kärsineiden turva (410).....	25 003	32 000	29 000	— 3 000	— 9
28. Muu toimeentuloturva (410) ...	91 674	89 100	49 800	— 39 300	— 44
29. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (410).....	374 499	313 000	23 000	— 290 000	— 93
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420).....	19 888 052	19 303 000	17 230 100	— 2 072 900	— 11
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470).....	23 433	83 750	52 150	— 31 600	— 38
57. Lomatoiminta (420).....	1 158 668	1 015 200	740 300	— 274 900	— 27
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	1 108 338	1 251 000	1 500 000	+ 249 000	+ 20
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).....	25 653	24 980	21 420	— 3 560	— 14
Yhteensä	53 541 367	50 530 347	47 816 482	— 2 713 865	— 5

Pääluokka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1996 enintään 3 820 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa olla lisäksi 3 henkilötyövuotta. Lisäksi hallinnonalalla saa olla pitkäaikaistyöttömien tehostettuun palveluun sekä työhallinnon ja opetushallinnon yhteistyönä järjestettävien ura- ja rekrytointipalvelujen tuottamiseksi korkeakouluista valmistuville momentilla 34.06.21 enintään 80 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa olla myös Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseksi palkattavien koordinaattorien ja projektinvetäjien johdosta 80 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Yleisen pakolais- ja siirtolaisuuspolitiikan sekä maahanmuuttajien integroimispolitiikan ja näistä aiheutuvien toimenpiteiden hoitamisessa toiminnallisesti ja hallinnollisesti tarkoituksenmukaisimman ratkaisun saavuttamiseksi työministeriöön perustetaan 1.3.1996 lukien pakolais- ja siirtolaisuusasiain toimisto, jolle siirretään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle kuuluvat pakolaisasiat sekä sen pakolaistoimistolle kuuluvat IVY- ja Baltian maiden alueen paluunmuuttoasiat ja työministeriön siirtolaisuusasiat. Tavoitteena on asiantuntijuuden säilyttäminen ja kohottaminen muuttoliikettä koskevissa kysymyksissä ottaen huomioon työvoimapolitiittisten tavoitteiden lisäksi myös pakolaispolitiikan erityistehtävät siten, että kyetään vastaamaan myös EU:n ja muiden hallitusten välisten järjestöjen edellyttämiin kansainvälisiin haasteisiin. Uudelleenjärjestelyn johdosta siirretään vastaavia tehtäviä aikaisemmin hoitanut 148 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö ja määrärahat momenteilta 33.01.21, 33.29.61 sekä määrärahat momenteilta 33.28.30 ja 33.28.66 pääluokkaan 34 perustettavaan uuteen lukuun 07 (Pakolais- ja siirtolaisuusasiat). Hallitus antaa eduskunnalle esityksen tur-

vapaikanhakijoiden vastaanottoasemista ja -keskuksista annetun lain (1465/91) muuttamisesta siten, että vastaanottokeskukset ja -asemat voivat toimia työministeriön alaisena.

Työmarkkinoiden toimivuuden keskeisenä ongelmana on taloudellisesta kasvusta huolimatta työvoiman kysynnän ja tarjonnan välillä oleva epätasapaino sekä korkeasta, joskin alenevasta, työttömyydestä aiheutuva laajamittainen syrjäytymisuhka työmarkkinoilta. Työhallinnon päämääränä on työttömyyden asteittainen alentaminen. Erilaisin toimenpitein lisätään edellytyksiä sopeutua rakennemuutoksiin ja ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja muutumista pysyväksi olotilaksi. Työvoiman kysynnän elvyttyä työnvälityksen toimivuutta pyritään edelleen kehittämään.

Työhallinto tukee talouskasvua parantamalla työmarkkinoiden toimivuutta ja työllisyyttä. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden suuntaamisella edistetään työelämän joustavoitumista, tuetaan yritysten tuottavuuskehitystä, kohotetaan työelämän laatua sekä hyödynnetään mahdollisimman hyvin yleisille työmarkkinoille avautuvat työllistymismahdollisuudet.

Pitkäaikaistyöttömyyttä pyritään vähentämään tehostamalla työvoimapolitiikkaa ja työmarkkinoiden toimivuutta.

Euroopan sosiaalirahastolta saatava tuki täydentää kansallista työvoimapolitiikkaa. Sosiaalirahaston tavoite 3:een liittyvät ohjelmat painottuvat toimenpiteisiin, joilla ehkäistään pitkäaikaistyöttömyyttä ja nuorisotyöttömyyttä sekä helpotetaan työelämästä syrjäytymässä olevien siirtymistä takaisin työelämään ja edistetään tasa-arvoa työmarkkinoilla.

Tavoitteen 4 mukaisilla ohjelmilla pyritään työttömyyden ennaltaehkäisyyn sopeuttamalla työntekijöitä elinkeinoelämän rakennemuutokseen ja tuotantojärjestelmien kehitykseen. Oh-

jelmilla edistetään työpaikkojen säilymistä ja uusien työpaikkojen syntymistä.

Lisäksi sosiaalirahasto rahoittaa alueellisten tavoitteiden 6, 2 ja 5b työvoimavarojen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä.

Työministeriö osallistuu kansallisena osarahoitajana sisäasiainministeriön koordinoimaan Euroopan aluekehitysrahaston tukemiin hankkeisiin kohdentamalla investointimäärärahoja työllisyyden turvaamiseen, valtionapuja kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen sekä yksityisten työllisyysperusteisiin investointeihin sekä myöntämällä työllisyyspoliittista rakennetukea.

Työoloja parannetaan niin, että työkyvyn säilyminen ja työstä selviytyminen turvataan nykyistä pidempään ja että ikääntyvän työvoim-

man tarpeet otetaan työelämässä ja työympäristön kehittämisessä huomioon. Työyhteisöjen toimivuutta ja henkistä hyvinvointia parannetaan.

Kansallisen työelämän kehittämisohjelman laadinta käynnistetään yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa ja kansallista tuottavuusohjelmaa jatketaan. Työlainsäädäntöä uudistetaan kolmikantayhteistyössä ottaen huomioon työelämässä tapahtunut kehitys. Eri työaika- muodoissa ja epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien asema selvitetään ja turvataan.

Työhallinnon toiminnassa tavoitteena on säilyttää keskimääräinen kustannustaso vuoden 1994 tasolla. Tukitoimenpiteiden osuutta kokonaiskustannuksista pyritään alentamaan edelleen rationalisoimalla hallintotoimintoja.

01. Työministeriö

Työministeriöön perustetaan 1.3.1996 lukien toimisto, johon siirretään sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvat pakolaisasiat ja sen pakolaistoimistolle kuuluvat IVY- ja Baltian maiden alueiden paluumuuttoasiat näihin tehtäviin liittyvine määrärahoineen ja henkilötyövuosiin.

Selvitysosa: Työhallinnon strategisten hankkeiden toteuttamista tuetaan uudistamalla työministeriön organisaatiota ja ohjausjärjestelmää. Lisäksi hallinnonalalle laaditaan henkilöstöstrategia.

Kansallisen työelämän kehittämisohjelman ja kansallisen tuottavuusohjelman tavoitteena on edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, työllisyyttä ja toimeentuloa sekä työelämän laatua.

Työelämän säännöksiä uudistettaessa otetaan huomioon erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten erityispiirteet sekä mahdollisuudet työllistämiskynnyksen madaltamiseen. Työaika-, vuosiloma- ja yhteistoimintalainsäädännön uudistaminen käynnistetään siten, että samanaikaisesti toteutuu sekä työntekijöiden suojeleminen että joustavuuden lisääntyminen. Työsopimuslain uudistamistarve selvitetään.

Erilaisia tapoja työn ja työajan jakamiseksi vapaaehtoisuuden pohjalta edistetään. Lisäksi käynnistetään työn vuorottelujärjestelmän toteutus.

Osallistutaan Euroopan unionin työsuojelulainsäädännön valmisteluun ja uudistetaan kansallista lainsäädäntöä sen mukaisesti. Työsuojelun kehittämistä jatketaan yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa.

Työpaikkavalvonnan ohjausta ja tavoiteasettelua parannetaan työsuojelutarkastusten vaikuttavuuden lisäämiseksi. Työpaikkojen tarpeita vastaavia uusia toimintamuotoja kehitetään. Koneiden, laitteiden ja muiden työssä käytettävien tuotteiden valvontaa toteutetaan EU-sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Tapaturmien väheneminen on pysähtynyt talouden nousun myötä. Toimintaa suunnataan suhdannetilanteen aiheuttamiin työsuojeluongelmiin.

Työsuojeluvalvonnan toiminnan vaikuttavuuden arviointia kehitetään ja työsuojelun taloudellisia vaikutuksia selvitetään. Tutkimustoiminnalla tuotetaan tietoa ja toimintamalleja työolojen parantamiseksi.

Hallinnon integraatiovalmiuksia kehitetään edelleen mm. käyttämällä kansainvälisen henkilökierroon mahdollisuuksia.

Piirihallintoon siirretään vielä tarpeellisenä pidettävää lupamenettelyä. Piirihallinnon erikoistumista ja keskinäistä yhteistyötä kehitetään.

Työhallinnon sisäisen tarkastuksen tehostamista jatketaan mm. ostopalveluin ja kiinnittä-

mällä aikaisempaa enemmän huomiota piiri- ja paikallishallinnossa tapahtuvaan sisäiseen tarkkailuun. Sisäisen tarkastuksen painopistealueita ovat EU:n kanssa yhdessä toteutettavat projektit ja niihin liittyvät hallinnolliset järjestelmät, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus ja palkkaturvajärjestelmä. Toiminnan seurannassa ja ohjauksessa painotetaan erityisesti työvoimapolitiittisten toimivuuden ja vaikuttavuuden arviointia sekä työvoimapolitiittisten ja tukityön yhteensovitusta.

Tieto-taito -vientiä jatketaan vuonna 1996. Vienti on vastikkeellista ja perustuu työhallinnon asiantuntemuksen myyntiin. Toiminnassa hyödynnetään työhallinnon kaikkia toiminta- ja osaamisalueita.

Työministeriö jatkaa sopeutusohjelman toimeenpanoa. Organisaatiouudistus toteutetaan irtisanomisia välttämällä, minkä vuoksi koulutus- ja muiden tukitoimenpiteiden avulla paitsi annetaan henkilökunnalle paremmat mahdollisuudet selviytyä uudistuneessa organisaatiossa myös kannustetaan arvioimaan vaihtoehtoa siirtyä työskentelemään muualle. Vuoden 1997 kuluessa sopeutuksen odotetaan edenneen niin pitkälle, että erityistoimenpiteistä voidaan luopua.

20. Kansallisen työelämän kehittämissuunnitelma ja tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallisen työelämän kehittämissuunnitelman laadinnasta ja kansallisen tuottavuusohjelman ja näiden ohjelmien eri kokeilu-, kehittämissuunnitelma- ja tutkimushankkeiden käynnistämiseksi ja toteuttamiseksi aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää molempien kehittämissuunnitelmiensa julkaisuista, erillisselvityksistä, asiantuntijapalkkioista ja seminaarien järjestämisestä, koti- ja ulkomaisesta yhteistyöverkostojen luomisesta sekä ohjelmien hallinnointiin osallistuvan väliaikaisen henkilöstön palkkauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentti on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaiksi. Molemmat ohjelmat sisältävät sekä hallitusohjelmaan että työministeriön toimenpideohjelmaan tietoyhteiskunnan kehittämiseksi. Ohjelmien yhteisenä tavoitteena on edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, työllisyyttä ja toimeentuloa sekä työelämän laatua. Talousneuvoston aloitteesta vuonna 1993 käynnistetyn kansallisen tuottavuusohjelman tarkoi-

tuksena on parantaa suomalaisten yritysten ja julkisen hallinnon organisaatioiden tuottavuutta ja toiminnan laatua kehittämällä, kokeilemalla ja arvioimalla tätä palvelevia kehittämissuunnitelma- ja analyysimenetelmiä sekä tilastoja. Vuoden 1996 määrärahaa voidaan käynnistää kansallisen työelämän kehittämissuunnitelma, jonka tarkoituksena on edistää paikalliseen aloitteellisuuteen perustuen osaamisen ja innovatiivisuuden hyväksikäyttöä ja kehittämistä suomalaisilla työpaikoilla.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työelämän kehittämissuunnitelma	11 900 000
Tuottavuuden kehittäminen	3 100 000
Yhteensä	15 000 000
1996 määräraha	15 000 000
1995 määräraha	3 100 000
1994 tilinpäätös	2 400 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 147 783 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuonna 1995 toteutettuina siirtoina 99 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 34.06.21 ja lisäyksenä 326 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilötyövuoden palkkausmenoina ja 358 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 34.99.22.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1.3.1996 lukien 19 henkilötyövuoden ja 9 000 000 markan siirto momentilta 33.01.21 sosiaali- ja terveysministeriöstä pakolaisasioiden tehtävien työministeriölle siirrosta johtuen.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	153 408 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	5 076 300
Muut toimintamenot	148 331 700
Bruttotulot	5 625 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 295 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	2 980 000
— muut suoritteet	2 315 000
Muut tulot	330 000
Nettomenot	147 783 000

1996 määräraha	147 783 000
1995 määräraha	141 925 000
1994 tilinpäätös	135 014 000

61. *EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 668 680 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission kanssa vuosille 1995—1999 hyväksytyjen tavoitteiden 6, 2, 3, 4 ja 5b koskevia ohjelmia sekä yhteisöaloitteita toteuttavien valtion omien ja

muiden hankkeiden rahoitukseen Euroopan sosiaalirahastosta maksettavana vuoden 1996 rahoitusosuutena. Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan, enintään 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matkustus-, yms. menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvio EU:sta saatavan määrärahan jaosta tavoitteittain ja hallinnonaloittain (milj. mk):

	Tav. 3	Tav. 4	Tav. 6	Tav. 2	Tav. 5b	Yhteisö- aloitteet	Ahvenan- maa	Yhteensä	Vastaava valtion kansall. rahoitus- osuus
Työministeriö	285,2	44,1	74,9	20,1	7,1	36,8		468,2	704,9
Sisäasiainministeriö		1,9	3,9	2,0	1,3			9,1	11,2
Opetusministeriö	35,0	17,0	24,9	11,9	3,8	28,3		120,9	153,7
Maa- ja metsätalousministeriö			0,8		1,6			2,4	3,5
Kauppa- ja teollisuusministeriö	2,8	13,0	15,9	10,1	14,4	1,6		57,8	71,1
Sosiaali- ja terveysministeriö	1,1	2,1	2,2	0,5	0,0	2,9		8,8	10,4
Ahvenanmaa	(1,0)	(0,2)			(0,3)		1,5	1,5	
Yhteensä	324,1	78,1	122,6	44,6	28,2	69,6	1,5	668,7	954,8

Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.34.40 sekä toimenpideohjelmien vaatimat kansalliset rahoitusosuudet valtion osalta momenteille 34.06.61, 26.98.43, 29.01.22, 29.10.21, 29.60.31, 29.98.51, 30.34.40, 32.02.21, 32.44.23, 32.44.40, 32.52.24, 32.52.40 ja 33.01.21.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän tavoite 3 ohjelmaan 6-alueiden ulkopuolella 324 100 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 860 100 000 mk. Tavoitteen 3 mukaisesti toimenpiteisiin 6-alueilla arvioidaan käytettävän 42 400 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 89 200 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän tavoite 4 ohjelmaan 6-alueen ulkopuolella 78 100 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 231 900 000 mk. 6-alueilla toteutettaviin tavoitteen 4 mukaisesti toimenpiteisiin arvioidaan käytettävän 16 700 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 28 000 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän muihin kuin tavoitteen 3 tai 4 mukaisiin ohjelmiin 6-alueilla 63 500 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 179 900 000 mk sekä 2-alueilla 44 600 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 79 700 000 mk ja 5b-alueilla 28 200 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 85 800 000 mk. Yhteisöaloitteisiin arvioidaan käytettävän 69 600 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 79 700 000 mk.

Ahvenanmaan maakunnassa tavoite 3 ohjelmaan arvioidaan käytettävän 1 021 000 mk, tavoite 4 ohjelmaan 207 000 mk ja tavoitteeseen 5b 300 000 mk. Kansallinen rahoitusosuus maksetaan Ahvenanmaan maakunnan varoista.

Ohjelmien arvioidut vaikutukset on esitetty luvussa 34.06.

1996 määräraha	668 680 000
1995 määräraha	722 100 000
1995 II lisämääräraha	—44 402 000

03. Työsuojelun piirihallinto

Selvitysosa: Työsuojelupiireille on annettu uusia valvontatehtäviä. Työsuojeluvalvonnan vaikuttavuutta ja kohdentuvuutta parannetaan. Työsuojeluvalvonnassa pyritään siihen, että työpaikat yhä enenevässä määrin itse arvioivat olosuhteitaan ja ryhtyvät tarvittaviin toimenpiteisiin työolosuhteiden parantamiseksi. Tätä toimintaa tuetaan vahvistamalla työpaikkojen ja viranomaisten välistä vuorovaikutteista toimintatapaa sekä valvomalla ja opastamalla työpaikkoja työsuojelun toimintaohjelmien laadinnassa. Työpaikkoihin suuntautuvassa toiminnassa tuodaan esille työsuojelun merkitys myös tuottavuuden kohottajana sekä kustannuksia alentavana toimintana.

Työkäisen väestönosan työkykyä ylläpitävää toimintaa jatketaan. Tapaturma- ja ammattitautitapaajuuksien alentamiseen pyritään erityisesti toimialoilla, joilla tapaturma- ja ammattitautitapaajudet ja niiden määrät ovat suurimmat. Valvonnalla tuetaan työpaikkojen omaehtoista toimintaa tuki- ja liikuntaelinsairauksien torjunnassa sekä henkisen hyvinvoinnin edistämässä. Työterveyshuollon hyödynnettävyyttä työolojen kehittämisessä parannetaan.

Kemiallisten aineiden lisääntyvästä käytöstä johtuvia haittoja ja vaaroja torjutaan. Tavoitteena on työpaikkojen omaehtoisen toiminnan lisääminen kemiallisten vaarojen ja riskien arvioinnissa siten, että vuoden 1998 loppuun mennessä merkittäville työpaikoilla on käytössä luotettavat kemiallisten haittojen ja vaarojen arviointimenetelmät.

Kehitetään pienyrityksille sopivia valvonta- ja tiedottamismenetelmiä sekä edistetään pienten työpaikkojen työsuojelutietouden kehittymistä.

Työolosuhte- ja työsuhteasääntösten edellyttämän minimitason noudattamisen valvonnalla turvataan terveellisuuden ja turvallisuuden vähimmäistaso sekä työpaikkojen tasavertaiset kilpailuedellytykset. Lainsäädännön muutoksista tiedotetaan ja valvonnassa huomioidaan erityisesti muuttunut lainsäädäntö.

Sekä työsuhte- että työolosuhteasioihin liittyvään asiakasaloitteiseen palvelukysyntään vas-

tataan. Selvitetään asiakasaloitteisen palvelutoiminnan vaikuttavuutta ja laatua sekä kustannuksia.

Työsuojelupiirien erikoistumista ja erityisasiantuntemusta ja piirien välistä yhteistyötä kehitetään. Työsuojeluun liittyviä tietojärjestelmiä kehitetään edelleen.

Taloudellisuusseuranta aloitetaan työsuojeluhallinnossa. Työsuojelun asiakasaloitteisen toiminnan osalta aloitetaan kustannuslaskenta. Työsuojelupiireissä tapahtuvan valvontatoiminnan osalta taloudellisuusseuranta jää piirien oman kehittämistyön varaan. Tukitulosalueen kustannusosuutta pyritään edelleen alentamaan.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 102 136 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuonna 1995 toteutettuina siirtoina 297 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 34.06.21 ja lisäyksenä 189 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun yhden henkilötyövuoden palkkausmenoina.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	102 739 000
Maksullisen toiminnan erillismenot ..	30 000
Muut toimintamenot	102 709 000
Bruttotulot	603 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	30 000
Muut tulot	573 000
<hr/>	
Nettomenot	102 136 000
1996 määräraha	102 136 000
1995 määräraha	103 468 000
1994 tilinpäätös	104 070 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Työllisyysmäärärahojen käytön tehostamiseksi ja joustavoittamiseksi valtiolle, kuntiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvilla palkkaperusteisilla työllisyysmäärärahomenteilla 34.06.02, 30 ja 62 sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen momenteilla 34.06.29 ja 50 ja työvoimapalvelujen erityismenojen momentilla 34.06.25 olevia arviomäärärahoja saadaan ylittää edellyttäen, ettei momenttien kokonaismarkkamäärä kasva.

Sijoitusmenot työllisyyden hoitoon on mitoitettu siten, että valtion omiin ja tukemiin investointihankkeisiin sijoitetaan pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen työvoimasta. Valtion sijoitusmenoilla työllisyyden turvaamiseksi rahoitettavilla hankkeilla ja valtion tukemilla kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen sekä yksityisten työllisyysperusteisilla investoinneilla voidaan toteuttaa alueellisia kehittämisohjelmia ja olla mukana kansallisena osarahoittajana EU:n alueellisten kehittämisohjelmien mukaisesti toteutettavissa hankkeissa.

Työllisyyslain (275/87) 19 §:n mukaisesti alueellisia työttömyyseroja tasataan siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 prosentilla maan keskimääräistä tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Selvitysosa: Työvoimapolitiikassa tärkeällä sijalla ovat aktiiviset työllisyyttä parantavat toimenpiteet, joilla luodaan pysyviä työpaikkoja, parannetaan pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien työmarkkinoille sijoittumista, ennaltaehkäistään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä sekä supistetaan alueellisia työttömyyseroja. Lisäksi yrittäjyyden edistämiseksi käytettävissä on työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle.

Työllisyysasetusta muutetaan siten, että nykyisen asetuksen 26 §:n tarkoittamaa työllistämispalvelua ja 7 a luvun tarkoittamaa työllistämistukea osa-aikatyöhön jatketaan myös vuonna 1996.

Työvoimapalvelujen keskeisenä haasteena on vaativassa työmarkkinatilanteessa edistää työmarkkinoiden toimivuutta erityisesti varmistamalla työvoiman saatavuus ja laatu sekä ehkäisemällä pitkäaikaistyöttömyyttä. Työvoimatoimistojen on kyettävä hoitamaan sekä suurten asiakasmäärien palvelu että työvoiman hankin-

taan ja kehittämiseen liittyvät tehtävät. Edellä mainitun johdosta työvoimatoimistojen asiakaspalveluresursseja on lisätty 80 henkilötyövuodella.

Työnhakija- ja työnantaja-asiakkaiden tuloksellinen palvelu varmistetaan kehittämällä työvoimatoimistojen palvelumalleja ja työmenetelmiä. Asiakaspalvelussa tehostetaan työvoimapalvelujen ja työllistämistoimenpiteiden aiempaa monipuolisempaa yhteensovittamista. Palveluresursseja ja toimenpiteitä suunnataan niihin työnhakijoihin, joiden tilanteeseen voidaan vaikuttaa työhallinnon keinoin.

Työnhakijoiden palvelussa lisätään asiakkaiden mahdollisuuksia itsepalveluun ja omatoimiseen ratkaisujen etsimiseen ja toteuttamiseen. Atk-pohjaisia itsepalveluja kehitetään vuorovai- kuttaiseen asiointiin perustuvan sähköisen työvoimatoimiston suuntaan. Itsepalvelujen ja ryhmäpalvelujen laajentaminen antaa mahdollisuuksia suunnata resursseja vaativaan henkilökohtaiseen palveluun ja työnantajien palveluun.

Työnvälityksen tavoitteeksi asetetaan yritysten työvoiman saatavuuden turvaaminen ja työttömyyden alentaminen varmistamalla yleisillä työmarkkinoilla avautuvien työpaikkojen täyttyminen. Työnvälityksen toimintaedellytyksiä työvoiman kysynnän ja tarjonnan yhteensovittajana vahvistetaan nostamalla avointen työpaikkojen työmarkkinaosuutta erityisesti suurilla työmarkkina-alueilla.

Työnvälityksen käyttöä ja merkitystä työvoiman hankintakeinona lisätään siten, että vuonna 1996 työnvälityksen markkinaosuus on 70 % työpaikkojen ilmoitussopimuksen mukaisesta ulkoisesta työvoiman hausta. Vastaava luku oli vuonna 1993 49 % ja vuonna 1994 66 %. Vuonna 1996 työpaikoista täytetään 85 % työnantajan toimeksiannosta määriteltyyn työn alkamisajankohtaan mennessä.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen keskeisenä tehtävänä on turvata ammattitaitoisen työvoiman saatavuus työmarkkinoiden tarpeita vastaavasti. Työvoimapolitiittisella aikuiskoulutuksella ehkäistään myös puutteellisesta ammatitaidosta aiheutuvaa pitkäaikaistyöttömyyttä. Lisäksi koulutuksen avulla tuetaan yrittäjyyttä sekä uusien yritysten ja työpaikkojen syntymistä. Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta pääosa kohdennetaan työttömiin ja työttömyysuhan alaisiin.

Käytettävissä olevilla määrärahoilla, poislu-

kien ESR-ohjelmien rahoitus, hankitaan noin 8 miljoonaa opiskelijatyöpäivää. Hankintatoinnassa kiinnitetään erityistä huomiota hankintojen taloudellisuuden parantamiseen.

Ammatillisista oppilaitoksista ja korkeakouluista valmistuvien työhönsijoittumisen parantamiseksi ja riittävän palvelutarjonnan varmistamiseksi sekä työnantajien työvoiman saannin turvaamiseksi kehitetään yhteistyöverkostoja ja alueellisia palvelumalleja opetushallinnon, oppilaitosten, elinkeinoelämän ja työhallinnon yhteistyönä.

Kansallinen työvoimapolitiikka

Vuonna 1996 ennakoidaan työnvälitystilaston mukaan työttömiä olevan keskimäärin 395 000. Tältä pohjalta arvioiden koulutus- ja muiden työllistämistä edistävien toimenpiteiden hyödyntämisen jälkeen on tarvetta työllistää keskimäärin 55 500 henkilöä siten, että keskimääräinen työllistämisyksikkö on 6 kuukautta ja työllistämisen hinta on 54 000 mk vuositasolla.

Työmarkkinatuella järjestetään nuorille 20 000—25 000 harjoittelupaikkaa. Työllistämistukea suunnataan myös oppisopimuskoulutuksen perus- ja lisäkoulutuksen tukemiseen.

Voimavaroja suunnataan erityisesti pitkäaikastyöttömyyden ennaltaehkäisyyn ja toteutu-

neen pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen. Lisäksi työttömyyden lieventämisessä painotetaan nuorisotyöttömyyden vähentämistä. Talousarvioesityksessä esitetyillä resursseilla työvoimakoulutuksen arvioidaan aloittavan noin 91 000 henkilöä ja noin 120 000 henkilöä voidaan työllistää palkkaperusteisilla työllisyysmäärärahoilla. Lisäksi Euroopan sosiaalirahaston tavoitteen 3 mukaisten hankkeiden piirissä on sijoitettuna keskimäärin 16 000 henkilöä. Mikäli näiden toimenpiteiden lisäksi myös työllisyyspoliittiset investoinnit voidaan täysimääräisesti hyödyntää, on työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä vuoden 1996 aikana kerrannaisvaikutuksia. Toimenpiteiden työttömyysastetta alentava vaikutus on noin 5 prosenttiyksikköä.

Työvoimapolitiittisin toimenpitein sijoitettavien määrät: palkkaperusteinen työllistäminen, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, työmarkkinatuella tapahtuva työharjoittelu, työllisyysperusteiset investoinnit ja tavoitteen 3 mukaiset Euroopan sosiaalirahaston hankkeet sekä Euroopan aluekehitysrahaston työllisyysperusteiset investointihankkeet, keskimäärin vuoden aikana (arvio):

	Valtio	Kunnat	Yksit. sektori	Yhteensä
Aluevelvoite	500	500		1 000
Muu palkkaperusteinen työllistäminen	10 500	23 500	20 500	54 500
Palkkaperusteiset yhteensä	11 000	24 000	20 500	55 500
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus				39 000
Työmarkkinatuella työharjoittelussa				8 500
Työllisyysperusteiset investoinnit				3 000
Tavoitteen 3 mukaiset ESR-hankkeet				16 000
Tavoitteen 3 mukaiset ESR-hankkeet (v:lta 1995 siirtyvät)				2 000
EU:n aluekehitysrahaston työllisyysperusteiset investoinnit				1 000
Kaikki yhteensä				125 000

Työttömien oma-aloitteisuutta vahvistetaan tukemalla siihen liittyviä hankkeita yhteiskunnan toimesta.

Työvoimapiirit ja työvoimatoimistot osallistuvat aluekehitysohjelmien valmisteluun. Hallinnonalan aluekehitysrahoja ovat työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin, sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi ja työllisyyspolitiittinen rakennetuki. Myös palkkaperusteisia

määrärahoja voidaan käyttää alueellisia kehittämissuunnitelmia tukevalla tavalla.

Rakenteellisia työttömyysongelmia lievennetään muiden hallinnonalojen investoinneilla ja muilla työllisyyteen vaikuttavilla toimenpiteillä ajoittamalla ja kohdentamalla niitä työllisyyttä edistävällä tavalla. Valtiovallan toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa tulee esittää myös toimenpiteiden työllisyysvaikutukset.

Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasauksessa käytettävien elinkeino- ja koulutuspo-

liittisten toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 1996 muodostuvan seuraavaksi:

	Välitön yksikkökustann.	Työllisyyden kerrann. vaikutus	Yksikkökust. kerroin huomioon otettuna
Palkkaperust. työll.määrärahat.....	54 000	1.4	38 600
valtio.....	95 000	1.3	73 100
kunnat.....	49 600	1.3	38 200
yksityiset.....	36 800	1.6	23 000
Valtionapuinvestoinnit.....	150 000	2.3	65 200
Työllisyystyöohjelma.....	450 000	2.1	214 300
Ammattikoulutus.....	33 600	1)	
Oppisopimuskoulutus.....	23 000	1)	
Omaehtoinen aikuiskoulutus.....	33 600	1)	
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus.....	62 000	1)	
— josta opintososiaaliset edut.....	36 000		
Aluepoliittinen tuki (avustus enimmäismäärä).....	260 000	2,3	113 000
Asuntotuotanto (siirto asuntorahastoon).....	100 000	2,3	43 500
Metsänparannusavustus ja -laina.....	230 000	1,5	153 300
Maaseudun pienyritystoiminnan edistäminen.....	110 000	2,0	55 000
Energiainvestoinnit			
— polttoaineen hankinta.....	275 000	2,0	137 500
Työttömyysturva			
— ansioturva.....	55 000		
— josta valtionosuus.....	34 300		
— perusturva.....	31 500		
Työmarkkinatuki.....	29 700		

1) Tietoa ei ole

Euroopan sosiaalirahaston ohjelmat

Euroopan sosiaalirahaston tavoite 3 ohjelmalla pyritään vähentämään pitkäaikaistyöttömyyttä ja nuorisotyöttömyyttä parantamalla heidän työmarkkinavalmiuksiaan. Pitkäaikaistyöttömille järjestetään yksilöllisiä työelämään valmentavia kokonaisuuksia, jotka voivat sisältää mm. neuvontaa, ohjausta, koulutusta, kuntoutusta, tukityötä tai työpaikalla tapahtuvaa harjoittelua. Eri viranomaisten, järjestöjen ja oppilaitosten sekä työttömien omien yhdistysten toimintaa yhdistetään perustamalla yhteisiä toiminta- ja palvelukeskuksia. Uusien työpaikkojen luomiseen pyritään tukemalla työttömien yritystoiminnan käynnistämistä. Työttömien erityiskoulutettujen työllistymistä edistetään pk-yritysten kehittämiskoulutuksella.

Nuorisotyöttömyyttä helpotetaan laajentamalla alle 20-vuotiaiden oppisopimuskoulutuksen peruskoulutusta sekä 20—25-vuotiaiden lisäkoulutusta oppisopimuskoulutuksena. Nuorten työpajatoimintaa kehittämällä tuetaan erityisesti vaikeimmassa asemassa olevien nuorten sijoittumista työelämään ja koulutukseen.

Sosiaalirahaston rahoitusosuus tavoitteisiin 3 ja 4 on 6-alueen ulkopuolella yhteensä 402,2 milj. mk. Tavoite 3:n osuus on 80 % eli 324,1 milj. mk. Tavoitteen 3 ohjelmien kokonaiskustannukset 6-alueen ulkopuolella ovat 1 184,2 milj. mk. Ohjelman piirissä arvioidaan olevan vuoden 1996 aikana noin 19 420 työtöntä, joista nuorille suunnatussa ohjelmassa 7 970 ja pitkäaikaistyöttömyyden sekä syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvissä ohjelmissa 11 450.

Sosiaalirahaston rahoitusosuus 6-alueilla toteutettavaan tavoitteen 3 mukaisiin toimenpiteisiin on määritelty samoilla periaatteilla kuin 6-alueen ulkopuolellakin. Sosiaalirahaston rahoitusosuus 6-alueilla toteutettavissa tavoitteen 3 mukaisissa toimenpiteissä on 42,4 milj. mk. Ohjelman kokonaisrahoitus on 131,7 milj. mk ja sen piirissä arvioidaan olevan 980 työtöntä.

Euroopan sosiaalirahaston tavoite 4:n ohjelmalla edistetään työpaikkojen säilymistä ja uusien työpaikkojen syntymistä etenkin pk-sektorille hyödyntämällä tutkimustieto työssä koulutuksen avulla, tekemällä työ ja organisaatio kehittäväksi ja inhimillisiä voimavaroja

säästäväksi sekä jakamalla työtä uudelleen tasa-arvoa edistävällä tavalla. Toimenpiteet kohdistuvat työssä olevaan työvoimaan. Lähinnä työvoimakoulutuksen yhteishankintana toteutettavalla koulutuksella lisätään henkilöstön kykyä toimia verkostoituvassa yritystoiminnassa. Osaamiskeskusohjelmien tutkimusten tuloksia siirretään koulutuksen avulla työkäytäntöihin. Erityisesti avainhenkilöiden tarvitsemia uusia tötaitoja lisätään. Työssäolevien kouluttamiseen soveltuvia uusia tapoja, koulutussijaisuuksia ja oppisopimusta kehitetään. Yrityspalveluja parannetaan ja työympäristön kehittämistä tuetaan. Ohjelmalla pyritään myös ikääntyvän työvoiman ammatillisten valmiuksien sekä työkyvyn ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Ohjelman hankkeisiin liittyy tutkimus- ja kehitystoimintaa.

Sosiaalirahaston rahoitusosuus tavoite 4 ohjelmaan 6-alueiden ulkopuolella on 78,1 milj. mk. Tavoitteen ohjelmien kokonaiskustannukset ovat 310,0 milj. mk. Ohjelman piirissä arvioidaan vuonna 1996 olevan noin 7 700 henkilöä. Sosiaalirahaston rahoitusosuus 6-alueilla toteutettaviin tavoite 4 mukaisiin toimenpiteisiin on 16,7 milj. mk ja ohjelman kokonaiskustannukset ovat 44,7 milj. mk. Ohjelmaan arvioidaan osallistuvan noin 860 henkilöä.

6, 2 ja 5b-alueilla toteutettavissa ohjelmissa sosiaalirahasto rahoittaa edellisten lisäksi muita alueiden kehittämisstrategioita tukevia, inhimillisten työvoimavarojen ja osaamisen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. 6-alueilla sosiaalirahaston osuus on 63,5 milj. mk ja ohjelmien kokonaiskustannukset 243,4 milj. mk. Toimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan 7 000 henkilöä. Tavoite 2-alueilla sosiaalirahaston osuus on 44,6 milj. mk ja kokonaisrahoitus 124,3 milj. mk. Toimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan 3 080 henkilöä. Tavoite 5b-alueilla sosiaalirahaston osuus on 28,2 milj. mk ja kokonaisrahoitus 114,0 milj. mk. Toimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan 2 300 henkilöä.

Ahvenanmaan maakunnassa toteutettavassa tavoitteen 3 mukaisessa ohjelmassa sosiaalirahaston rahoitusosuus on 1,0 milj. mk ja tavoitteen 4 mukaisessa ohjelmassa 0,2 milj. mk.

Yhteisöaloitteita sosiaalirahasto rahoittaa 69,6 milj. mk:lla. Yhteisöaloitteiden kokonaiskustannukset ovat 149,3 milj. mk.

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 075 652 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain

(275/87) mukaisten palkkausmenojen ja työllistämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksujen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 32 000 000 mk työllisyyslain aluevelvoitteiden ja valtion työllistämispalvelun sekä muun työllistämisen toteuttamisesta aiheutuvien työllistämisen kannalta välttämättömien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään A 17 palkkausluokan mukaisia.

1996 määräraha	1 075 652 000
1995 määräraha	1 088 254 000
1995 I lisämääräraha.....	204 000 000
1994 tilinpäätös.....	950 187 118

21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 566 609 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuonna 1995 toteutettuina siirtoina 749 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21, 974 000 mk aiemmin momentilta 28.60.(21) palkatun seitsemän henkilötyövuoden palkkausmenoina, 115 500 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 30.01.23, 99 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 34.01.21 ja 297 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentilta 34.03.21.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	574 770 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	4 074 300
Muut toimintamenot.....	570 695 700
Bruttotulot	8 161 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet.....	4 440 000
Muut tulot	3 721 000
Nettomenot.....	566 609 000

1996 määräraha	566 609 000
1995 määräraha	551 833 000
1995 I lisämääräraha.....	15 000 000
1994 tilinpäätös	539 229 000

Asiakasryhmiin liittyvät asiantuntijapalvelut.....	5 000 000
Yhteensä	45 872 000

1996 määräraha	45 872 000
1995 määräraha	38 078 000
1994 tilinpäätös.....	34 514 875

25. Työvoimapolitiikan erityismenot (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 45 872 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjaukseen liittyvien tukitoimenpiteiden korvaamiseen sekä vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukemiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työvoimapolitiikalain (1005/93) ja -asetuksen (1251/93), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) sekä työvoimapolitiikoihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/93, muut. 29/94) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös työvoimapolitiikoihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa tarkoitettujen ryhmätapaturma- ja vastuuvakuutusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiikan kokeilu- ja kehittämishankkeiden koulutus-, materiaali- ja laitemenojen maksamiseen sekä ulkopuolelta ostettujen palvelujen kustannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös työvoimapolitiikan asiakasryhmille järjestettäviin ryhmäpalveluihin liittyvien asiantuntijapalvelujen, tutustumiskäyntien ja muiden kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on mitoitettu siten, että sillä arvioidaan järjestettävän noin 10 000 työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen tukitoimenpidettä. Lisäksi työvoimapolitiikan asiakasryhmiin arvioidaan osallistuvan noin 80 000 asiakasta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) muuttamisesta siten, että työmarkkinatuen saajille maksettaisiin työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen tukitoimenpiteiden ajalta ruokailu- ja majoituskulut, matkakulut sekä työpaikalla järjestettävien työkokeilujen ajalta erikseen ylimääräisten kustannusten korvausta.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot	39 348 000
Työvoimapolitiikan kokeilu- ja kehittämishankkeet	1 524 000

29. Työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 1 025 782 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiikasta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisen koulutuksen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Määrärahaa saa käyttää koulutuksesta tiedottamiseen, tarjouspyyntö- ja hankintailmoitteluun sekä työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuonna 1996 saa tehdä työvoimapolitiikasta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1996 jälkeen enintään 260 000 000 mk.

Momentin määrärahaa saa käyttää enintään 2 600 000 mk työministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1996 saa tehdä koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1996 jälkeen enintään 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan hankittavan työvoimapolitiikasta aikuiskoulutusta vuonna 1996 noin 8 000 000 opiskelijatyöpäivää, johon sisältyy myös ruotsinkielinen koulutus. Aikuispakolaisten maahanmuuttajakoulutukseen arvioidaan käytettävän noin 480 000 opiskelijatyöpäivää, yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän noin 700 000 opiskelijatyöpäivää ja muun työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen hankintaan 6 820 000 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 1996 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 1997 menoja 255 000 000 mk, 4 000 000 mk vuonna 1998 ja 1 000 000 mk vuonna 1999. Vastaavien aiemmin myönnetty-

jen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1997 2 000 000 mk ja 1 000 000 mk vuonna 1998. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä arvioidaan hankittavan lisäksi noin 12 000 opiskelijatyöpäivää. Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutusta koskevan vuoden 1996 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 1997 menoja 700 000 mk.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta.....	1 011 130 000
Tiedotus- ja ilmoitustoiminta sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittämistoiminta.....	6 452 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus.....	5 600 000
Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutus (enintään).	2 600 000
Yhteensä	1 025 782 000
1996 määräraha.....	1 025 782 000
1995 määräraha.....	778 271 000
1995 I lisämääräraha.....	97 600 000
1995 II lisämääräraha.....	—23 692 000
1994 tilinpäätös.....	1 037 762 000

30. *Valtionapu kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 1 190 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87) mukaisten valtionapujen, mukaan lukien työllisyyslain edellyttämät lisätuet, maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin.

1996 määräraha.....	1 190 000 000
1995 määräraha.....	1 027 726 000
1995 I lisämääräraha.....	126 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 347 838 578

50. *Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 398 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) ja työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaisten opintososiaalisten etuuksien maksamiseen sekä työttömyyskassojen hallintokulujen

maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskelijavalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu siten, että sillä arvioidaan maksettavan 6 400 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat opintososiaaliset etuudet. Työmarkkinatukena arvioidaan maksettavan 1 600 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) muuttamisesta siten, että ylläpitokorvaus ja majoituskorvaus maksettaisiin myös työmarkkinatuen saajille koulutusajalta.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Koulutustuki.....	858 110 000
Ansio-osien valtionosuus.....	274 280 000
Ylläpitokorvaus.....	236 160 000
Majoituskorvaus.....	22 100 000
Opiskelijavalintaan liittyvät menot ja matkakustannukset.....	4 000 000
Työttömyyskassojen hallintokulut..	4 000 000
Yhteensä	1 398 650 000

1996 määräraha.....	1 398 650 000
1995 määräraha.....	1 047 579 000
1995 I lisämääräraha.....	444 800 000
1995 II lisämääräraha.....	—77 820 000
1994 tilinpäätös.....	1 076 389 284

52. *Työmarkkinatuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 009 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaisen työmarkkinatuen maksamiseen. Tukea käytetään tuen saajan toimeentulon turvaamisen ohella työmarkkinatuesta annetun lain mukaisiin aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, joiden avulla edistetään tuen saajan työmarkkinoille sijoittumista. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta aiheutuneiden tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Työmarkkinatukea saavien määrän arvioidaan olevan vuonna 1996 keskimäärin 123 000. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta siten, että tuen saamisen ehtoja ja tuen tasoa muutetaan. Samalla tämä edellyttää, että opetusministeriön hallinnonalalle osoitettuja määrärahoja lisätään uusien koulutuspaikkojen tarjoamiseksi alle 20-

vuotiaille vailla ammatillista koulutusta oleville. Muutosten valtion menoja vähentävä nettovai-
kutukset on 500 000 000 mk. Määrärahan mitoi-
tuksessa on otettu huomioon vähennyksenä lain
muutoksen johdosta 608 000 000 mk.

1996 määräraha	3 009 000 000
1995 määräraha	2 436 641 000
1994 tilinpäätös.....	1 427 272 732

61. Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kan-
sallinen osarahoitus valtion osalta (EU) (siirto-
määräraha 3 v)

Momentille myönnetään 704 923 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin

sosiaalirahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisäl-
tyvien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden
maksamiseen valtion osalta.

Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan
sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseen tar-
vittavan, enintään 80 henkilötyövuotta vastaa-
van henkilöstön palkkaus-, matkustus-, yms.
menojen maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annet-
un lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitys-
rahaa.

Selvitysosa: EU:sta saatavan määrärahan ja
vastaavan kansallisen rahoitusosuuden arvioi-
daan jakautuvan tavoitteittain ja hallinnonaloit-
tain seuraavasti (milj. mk):

Rahoittaja	Tav. 3	Tav. 4	Tav. 6	Tav. 2	Tav. 5b	Yhteisö- aloitteet	Ahvenan- maa	Rahoitt. yhteensä
EU:n rahoitusosuus.....	324,1	78,1	122,6	44,6	28,2	69,6	1,5	668,7
Kansallisen rahoituksen valtion osuus								
Työministeriö.....	473,9	55,2	94,1	26,5	24,4	30,8		704,9
Sisäasiainministeriö.....		2,2	4,9	2,1	2,0			11,2
Opetusministeriö.....	58,0	20,0	29,0	12,7	6,0	28,0		153,7
Maa- ja metsätalousministeriö.....			1,0		2,5			3,5
Kaupp- ja teollisuusministeriö.....	4,6	15,7	16,0	10,8	22,5	1,5		71,1
Sosiaali- ja terveysministeriö.....	1,9	2,5	2,6	0,5		2,9		10,4
Yhteensä.....	538,4	95,6	147,6	52,6	57,4	63,2		954,8
Muut rahoittajat.....	321,7	136,3	149,6	27,1	28,4	16,5		679,6
Kansallinen rahoitusosuus yhteensä...	860,1	231,9	297,2	79,7	85,8	79,7		1 634,4
Ohjelmien kokonaiskustannukset.....	1 184,2	310,0	419,8	124,3	114,0	149,3	1,5	2 303,1

1996 määräraha	704 923 000
1995 määräraha	647 580 000
1995 II lisämääräraha.....	111 512 000

62. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen
(arviomääräraha)

Momentille myönnetään 820 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien
maksamiseen työllisyysasetuksen (130/93) nojal-
la työllisyyslaissa (275/87) tarkoitettujen työl-
listämiseen. Määrärahasta saa käyttää 5 000 000
mk alkavien starttiyritysten toiminta- ja kan-
nattavuusedellytysten selvittämiseen. Lisäksi
määrärahasta saa käyttää 10 000 000 mk työt-
tömien aloitteellisuuden tukemiseen ja tässä
toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaami-
seen lyhytaikaisiin tehtäviin. Määrärahaa saa
käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa
palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa

olevien vajaanuntoisten henkilöiden palkkaami-
sesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa
myös käyttää työllisyysasetuksessa tarkoitettu-
jen vakuutusten maksamiseen. Määrärahaa saa
käyttää myös rakennemuutoshäiriöiden lieven-
tämiseen ja alueellisiin kehittämisohjelmiin sisäl-
tyvien hankkeiden osarahoitukseen siten, että
muina rahoittajina voivat yhteisrahoitusperiaat-
teen mukaisesti olla yritykset, kunnat ja val-
tionhallinnon muut hallinnonalat.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan
jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle..	220 000 000
Selvitykset	5 000 000
Työllisyyspoliittinen rakennetuki	50 000 000
Työttömien aloitteellisuuden tukeminen.	10 000 000
Muu työllistämistuki	535 000 000

Yhteensä 820 000 000

1996 määräraha	820 000 000
1995 määräraha	779 169 000
1995 I lisämääräraha.....	48 000 000
1995 II lisämääräraha.....	—10 000 000
1994 tilinpäätös.....	1 569 000 000

63. *Työllisyyspoliittinen valtionapu investointeihin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 250 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen sekä yksityisten työllisyysperusteisiin investointeihin pääsääntöisesti niillä alueilla, joilla työttömyysaste ylittää maan keskimääräisen tason. Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina tehtyjen päätösten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 35 745 000 mk näiden toimenpiteiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää pääasiassa alueellisiin kehittämisohjelmiin sisältyvien hankkeiden osarahoitukseen. Määrärahalla tuetaan erityisesti teollisuuden ja muun elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä parantavia ja kotimaisen energian käyttöä edistäviä hankkeita. Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeisiin, joilla on merkittävä työllistävä vaikutus, jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä sekä luovat edellytyksiä elinkeinoelämän kehitykselle yleisesti ja joilla on pienet yhdyskuntakustannukset.

1996 määräraha	250 000 000
1995 määräraha	341 220 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös	515 620 000

64. *Muuttoturva (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 8 472 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömien työnhajoiden matkakustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työvoimapolvelulain (1005/93) ja työvoimapolveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/93) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 500 000 mk paluumuuttoa koskevasta tiedo-

tuksesta, Tukholman Finnjobb-tietopalvelusta sekä Pietarissa, Tallinnassa ja Petroskoissa järjestettävästä vastaavanlaisesta toiminnasta aiheutuviin kuluihin.

1996 määräraha.....	8 472 000
1995 määräraha.....	6 262 000
1994 tilinpäätös.....	5 563 268

77. *Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen pääsääntöisesti niillä alueilla, joilla työttömyysaste ylittää maan keskimääräisen tason.

Määrärahaa saa käyttää myös työllisyyslain 13 §:n mukaisiin valtion keskeneräisiin ja uusiin investointikohteisiin ja niiden suunnitteluun sekä valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1996 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/88) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhemminä vuosina enintään 150 000 000 mk. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 24 365 000 mk näiden toimenpiteiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus osoittaa työllisyysasetuksen 6 §:n tarkoittamille valtion työvirastoille työllisyyslain 13 §:n ja työllisyysasetuksen 5 §:n mukaisiin keskeneräisiin ja uusiin maa-, vesi- ja talonrakennusinvestointeihin sekä korjaus- ja kunnossapitotöihin. Määrärahaa pyritään pääsääntöisesti käyttämään virastojen ja laitosten investointihankkeiden osarahoitukseen. Määrärahaa käytetään erityisesti kansallisiin alueellisiin kehittämisohjelmiin sisältyvien tai niitä tukevien hankkeiden rahoitukseen. Määrärahalla pyritään vaikeilla työttömyysalueilla aientamaan valtion työvirastojen suunnitelmiin sisältyviä työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä investointihankkeita, joilla on merkittävä rakennusaikainen työllisyysvaikutus ja jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä ja työllisyyden kerrannaisvaikutuk-

sia sekä luovat edellytyksiä elinkeinoelämän myönteiselle kehitykselle yleisesti ja joilla on pienet yhdyskuntakustannukset.

Vuoden 1996 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1997 menoja yhteensä 120 000 000 mk ja vuonna 1998 yhteensä 30 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1997 yhteensä 30 000 000 mk.

Valtuuksien käytöstä aiheutuva määrärahan tarve:

	1997	1998
1. Valtuudet v. 1995 ja aikaisemmin.	30,0	0,0
— talonrakennusvaltuudet	20,0	0,0
— muut rakentamisvaltuudet	10,0	0,0
2. Vuoden 1996 TAE:ssä myönnet-		
tävät valtuudet	120,0	30,0
— talonrakennusvaltuudet	75,0	22,0
— muut rakentamisvaltuudet	45,0	8,0
4. Yhteensä	150,0	30,0
— talonrakennusvaltuudet	95,0	22,0
— muut rakentamisvaltuudet	55,0	8,0
1996 määräraha	320 000 000	
1995 määräraha	316 000 000	
1995 II lisämääräraha	—	
1994 tilinpäätös	556 330 000	

07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat

Selvitysosa: Pääluokan perusteluihin viitaten siirretään pakolaisasiat 1.3.1996 lukien sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta työministeriön pääluokkaan.

Vastaanotto toiminnan ensisijaisena tehtävänä on huolehtia pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, pakolaisten integroitumisesta suomalaiseen yhteiskuntaan, pakolaisten maahantulon koordinoinnista sekä pakolaisten vastaanottoon liittyvästä tiedotus- ja julkaisu toiminnasta.

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestää ja rahoittaa valtio. Pakolaisten vastaanoton järjestävät kunnat. Kunnalle maksetaan korvausta valtion varoista toimeentulotuesta, palvelujen järjestämisestä ja vastaanoton yleishalinnosta aiheutuvista menoista.

Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto toiminnan tulee muodostaa joustava, tehokas ja valmiusluonteinen järjestelmä.

Venäjälle ja Viroon suunniteltujen palveluksiköiden tarkoitus on järjestää kohtuulliset elämänotot Suomen sukuisille vanhuksille heidän vakituisilla asuinsijoillaan sekä vähentää Suomeen kohdistuvaa muuttopainetta.

Siirtolaisuuspolitiikka pitää sisällään sekä maahan- että maastamuuton ja lisäksi maahanmuuttajien kohteluun ja etnisiin suhteisiin liittyvät kysymykset. Pääosa maahan- ja maastamuutosta liittyy tavalla tai toisella työmarkkinoihin. Ulkosuomalaisuus- ja paluumuuttokysymys muodostaa niin ikään oman alueensa,

jossa työhallinnolla on keskeinen asema. Työlupamenettelyssä työministeriö antaa ratkaisevan lausunnon. Työvoiman vapaaseen liikkuvuuteen liittyvissä asioissa työministeriö on toimivaltainen viranomainen.

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 47 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen (1054/90) tarkoittamien henkilöiden määrä vuonna 1994 oli 1 300 ja vuonna 1995 maahamme saapuvien määräksi arvioidaan 2 000.

Määräraha on siirtoa momentilta 33.28.30. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 24 000 000 mk vuonna 1994 tai sitä ennen ja 23 500 000 mk vuonna 1995 maahamme saapuvien henkilöiden toimeentulotuen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamisesta vuonna 1995 aiheutuvina menoina. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

1996 määräraha

47 500 000

61. *Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 277 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta aiheutuvien menojen maksamiseen valtioneuvoston määräämin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista sekä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminnassa työskentelevien henkilöiden palkkaus- ja muiden toimintamenojen maksamiseen sekä vastaanotto toimintaa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten oman kulttuurin tukemisesta sekä vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 129 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1996 pakolaiskiintiö on 1 000 henkilöä.

Selvitysosa: Vuonna 1996 varaudutaan noin 1 000 uuden kiintiöpakolaisen ja 500 perheyhdistämishajonnan puitteissa tulevan omaisen

vastaanottoon. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 1 500, joista yhden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikanhakijoiden arvioidaan olevan keskimäärin kahdeksan kuukautta vastaanottojärjestelmän piirissä.

Määrärahasta 256 000 000 mk ja 129 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö ovat siirtoa momentilta 33.29.61.

1996 määräraha 277 000 000

66. *Eräät avustukset vanhusten huoltoon* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Venäjällä ja Virossa ensisijaisesti inkeriläisille vanhuksille tarkoitettujen palvelu- ja asumisyksiköiden suunnittelusta, perustamisesta ja tähän liittyvästä henkilöstön koulutuksesta sekä toiminnan käynnistämistä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on jatkaa vuonna 1992 aloitettua vanhusten palvelutalojen peruskorjauksia ja rakentamista sekä kouluttaa vanhustyön henkilöstöä.

Määräraha on aikaisemmin budjetoitu momentille 33.28.(66).

1996 määräraha 6 000 000

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä osallistuminen työvoimapiirien ja -toimistojen sekä työsuojelupiirien kehittämiseen.

Työneuvoston tehtävät määritellään laissa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/46), asetuksessa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (609/46) ja asetuksessa työneuvoston käsiteltävistä asioista (485/79). Poikkeuslupia koskevat valitus- ja alustusasiat käsitellään kiireellisinä siten, että 80 % ratkaistaan yhden kuukauden kuluessa vireilletulosta. Periaatteellisuuntoisten lausuntojen ja ratkaisujen keskimääräinen käsittelyaika pudotetaan neljään kuukauteen.

21. *Työvoimaopiston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 972 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituspäivä on käytetty 8 000 oppilastyöpäivää. Oppilastyöpäivän bruttohinta on 516 mk ja nettohinta 491 mk. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 523 000 mk vuonna 1995 tapahtuneen valtion kiinteistöhuollon uudelleenjärjestelyjen ja uuden asuntolan vuokran johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	4 172 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	190 800
Muut toimintamenot	3 981 200
Bruttotulot	200 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	200 000
<hr/> Nettomenot	<hr/> 3 972 000

1996 määräraha	3 972 000
1995 määräraha	3 548 000
1994 tilinpäätös	2 878 000

22. *Työneuvoston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 358 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 34.01.21.

1996 määräraha	300 000
1995 määräraha	800 000
1994 tilinpäätös	802 000

23. *Siviilipalvelus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 520 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/91) nojalla aiheutuviin kustannuksiin, myös työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten ylläpito- ja päiväraha-kustannuksiin.

1996 määräraha	13 520 000
1995 määräraha	12 660 000
1994 tilinpäätös	12 333 772

50. *Palkkaturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 249 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/73) ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahas-ta saa käyttää enintään 4 000 000 mk viranomaismaksujen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Palkkaturva-asetusta (883/73) muutetaan siten, että edunsaajalle maksettavan palkkaturvan enimmäismäärä nostetaan 50 000 markasta 60 000 markkaan. Vastaavasti mo-

mentille 12.34.70 arvioidaan kertyvän tuloa 246 000 000 mk.

1996 määräraha	249 000 000
1995 määräraha	336 619 000
1995 I lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	348 347 658

51. *Eräät merimiespalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 553 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/72) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen, merimieslain (423/78) ja merimiesten vuosilomalain (433/84) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhem-painlomamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakus-tannuksiin suoritettavan valtionosuuden mak-samiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	2 565 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 988 000
Yhteensä	4 553 000

1996 määräraha	4 553 000
1995 määräraha	4 553 000
1994 tilinpäätös	3 370 216

67. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 038 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten jär-jestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja -velvoitteiden suorittamisesta sekä erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1996 määräraha	9 038 000
1995 määräraha	8 351 000
1994 tilinpäätös	8 879 957

Pääluokan 34 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Työministeriö (610)	137 414	867 125	831 463	— 35 662	— 4
03. Työsuojelun piirihallinto (400) .	104 070	103 468	102 136	— 1 332	— 1
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	9 059 707	9 058 613	10 414 960	+1 356 347	+15
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat (410)	—	—	330 500	+ 330 500	—
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	381 612	366 531	280 383	— 86 148	—24
Yhteensä	9 682 802	10 395 737	11 959 442	+1 563 705	+15

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1996 olla enintään 2 367 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan tärkeimmät tulostavoitteet vuodelle 1996 ovat:

Vaikutetaan tuotantoon ja kulutukseen sekä näiden rakenteisiin yhdentämällä ympäristönsuojelu yhteiskunnan muuhun toimintaan tavoitteena kestävä kehitys. Ympäristönsuojelun kustannusten ja hyötyjen tarkastelua ja ympäristötilinpitoa kehitetään siten, että ne ohjaavat päätöksentekoa kestäväan kehityksen suuntaan. Toteutetaan ympäristöhallinnon tutkimusstrategiaa. Vahvistetaan ympäristötaloudellista tarkastelua ja taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä ympäristöpolitiikassa sekä kehitetään vaikuttamismekanismeja ja niiden yhteensovittamista. Tehostetaan ympäristönsuojelun oikeudellista ohjausta yhtenäistämällä ja ajantasaisiamalla ympäristölainsäädäntöä ja -lupajärjestelmiä. Ympäristöministeriön roolia vahvistetaan ympäristönäkökohdat huomioonottavan ja monitavoitteisen kansallisen metsäpolitiikan kehittämisessä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Edistetään vuoteen 2005 ulottuvan ympäristöohjelman toteutumista. Osallistutaan Euroopan ympäristökeskuksen kehittämiseen.

Ympäristön pilaantumisen ehkäisy perustuu edelleen ympäristökuormituksen vähentämiseen yhteiskunnan eri toiminnoissa toimialoittain ja eri ympäristötekijät yhdentäen. Pannaan täytäntöön eri ympäristönsuojelun alojen ohjelmia. Tehostetaan erityisesti maatalouden kuormituksen vähentämistä lähinnä maatalouden ympäristötukiohjelman avulla. Edistetään ympäristöjohtamisen ottamista käyttöön teollisessa toiminnassa. Edistetään toimia kasvihuonekaasujen päästöjen rajoittamiseksi ja vähennetään edelleen happamoittavien aineiden päästöjä. Pannaan täytäntöön valtakunnallista jättesuun-

nitelmaa. Lisätään tuottajan vastuuta jätehuollosta. Luodaan ympäristövahinkojen toissijainen korvausjärjestelmä. Pohjavesien suojelua tehostetaan. Geenitekniikalla muunneltujen organismien käytöstä aiheutuvia ympäristöhaittoja ehkäistään ennakoarvioinnilla. Ympäristölle vaarallisten kemikaalien käyttöä rajoitetaan.

Osallistutaan ja vaikutetaan EY-säädösten valmisteluun sekä niiden toimeenpanoon. Tavoitteena on, että Suomen pohjoisesta sijainnista ja luonnon erityisominaisuuksista johtuvat seikat otetaan huomioon EU:n ympäristöpolitiikassa sekä, että Suomen lähialueiden ympäristönsuojeluun saadaan EU:n rahoitusta. Edistetään ympäristöpolitiikan ohjauskeinojen, kuten taloudellisen ohjauksen, ohjelma-YVA:n ja alueiden käytön suunnittelun vahvistamista EU:ssa ja osallistutaan erityisesti EU:n 5. toimintaohjelman tarkistukseen. Toimitaan aktiivisesti ympäristönäkökohtien integroimiseksi maailmanlaajuiseen ja alueelliseen kehitykseen.

Edistetään Helsinki-komission sekä sen Itämerensuojeluohjelman puitteissa tapahtuvaa yhteistyötä ottaen erityisesti huomioon EU:n liittyminen sopimusosapuoleksi.

Lähialueiden ympäristön tilan parantaminen ja samalla Suomeen ja Itämereen kohdistuvan kuormituksen vähentäminen on lähialueyhteistyön ensisijainen tavoite. Lähialueiden ympäristönsuojelua tuetaan ilmansuojelun, vesiensuojelun ja ongelmajätehuollon alalla osallistumalla ensisijaisesti Karjalan tasavallassa, Pietarin, Leningradin ja Muurmanskin alueilla, Baltian maissa ja Puolassa ympäristönsuojelun hankkeiden rahoitukseen. Hankkeiden toimeenpanoa seurataan ja kehitetään toimintaa saatujen kokemusten perusteella.

Toteutetaan maankäytön ohjausjärjestelmän uudistus, jolla vahvistetaan kuntien päätösvaltaa ja parannetaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. Jatketaan rakennuslain koko-

naisuudistusta. Valmistellaan aluerakenteen ja alueidenkäytön valtakunnalliset periaatteet valtioneuvoston käsittelyä varten. Vaikutetaan aktiivisesti EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan valmisteluun. Edistetään alue-suunnittelun ja aluekehityksen yhteensovittamista seudullisessa suunnittelussa. Parannetaan yhdyskuntien toimivuutta ja elinympäristön laatua sekä laadun seuranta- ja ympäristöohjelman 2005 pohjalta. Valmistellaan kaupunkiohjelma ja siihen liittyviä kehittämishankkeita kaupunkipoliittisen työryhmän ehdotusten mukaisesti. Kehitetään kulttuuriympäristöjen ja perinne- maisemien arviointi- ja seurantamenetelmiä.

Toteutetaan luonnonsuojelulain uudistus niin, että EU:n luonnonsuojeludirektiivien tavoitteet otetaan kansallisessa lainsäädännössä huomioon. Tehdään ehdotus EU:n erityisten suojelutoimien verkoston (Natura 2000) suomalaisiksi alueiksi. Maa-aineslaki uudistetaan.

Rakentamista ohjaavia säädöksiä, markkina- valvontaa sekä vastuulainsäädäntöä yhteensovitetaan eurooppalaiseen rakentamisen ohjausjärjestelmään rakennustuotteiden sisämarkkinoiden luomiseksi. Kestävän kehityksen periaatteita konkretisoidaan rakentamis sektorilla mm. ekologisen rakentamisen ohjelmalla. Rakennuskannan kulttuurista, toiminnallista ja teknistä kelpoisuutta, pitkäikäisyyttä ja energiataloutta edistetään. Vuoden 1996 aikana annetaan uudet rakennusten energiataloutta

koskevat rakentamismääräykset. Asunto- ja rakennusalan lähialueyhteistyötä jatketaan.

Aravalainoituksesta tehdään valtion tukeman asuntotuotannon päämuoto. Valtion tukea kohdennetaan erityisesti aravavuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoon. Samalla huolehditaan siitä, että arava-asuntojen asumiskustannukset ovat oikeassa suhteessa asukkaiden maksukykyyn ja rakennettavien asuntojen kustannuslaatusuhde vastaa asukkaiden tarpeita myös pidemmällä aikavälillä.

Valtion asuntorahaston toimintaedellytykset turvataan ottaen huomioon sekä sosiaalisen asuntotuotannon tarpeet että valtionalouden tila. Sosiaalisen asuntotuotannon rahoitus on tarkoitus hankkia arvopaperistamalla rasittamatta valtionalouden velanottoa. Valtion tukema asuntotuotanto suunnataan alueellisesti kysynnän mukaan.

Valtion perusparannuslainoitusta lisätään ja tukea suunnataan erityisesti lähiöiden parantamiseen.

Osana hallitusohjelmassa sovittuja säästötoimia leikataan asumistukea 250 milj. markalla sekä vastaavasti myös asuntolainojen ns. ylimääräistä korkovähennysoikeutta.

Seurataan vuokrasääntelyn purkamisen vaikutuksia vuokralaisten asemaan ja vuokratasoon. Selvitetään keinoja, joilla voidaan turvata rajoituksista vapautuvien aravavuokra-asuntojen säilyminen vuokra- tai asumisoikeusasuntokäytössä.

01. Ympäristöministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 87 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 950 000 mk 20 henkilötyövuoden kahta kuukautta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.27.21, 1 061 000 mk aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkattujen neljää henkilötyövuotta vastaavina palkkaus- ja muina toimintamenoina, 450 000 mk kahta henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.13.67, 540 000 mk kahta henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.01.22 ja 250 000 mk siirtona momentilta 35.01.24.

1996 määräraha	87 000 000
1995 määräraha	84 582 000
1995 II lisämääräraha	400 000
1994 tilinpäätös.....	80 481 000

22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 330 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kehittämis-, kokeilu-, suunnittelu-, tutkimus-, valvonta- ja seuranta toiminnasta sekä kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä ja eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteessa

olevan henkilöstön palkkaamiseen ympäristöministeriöön ja enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 540 000 mk kahta henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 35.01.21 ja 130 000 mk kolmen henkilötyövuoden kahta kuukautta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 35.27.21.

1996 määräraha	40 330 000
1995 määräraha	39 000 000
1994 tilinpäätös.....	43 454 000

24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista ja maksuosuuksista, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisesta, asiantuntijavaihdosta ja tutkimusyhteistyöstä, ulkomaan matkoista, Suomessa järjestettävistä kansainvälisistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muusta, myös kolmansiin maihin suuntautuvasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräraikaisen henkilökunnan palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa lisäksi käyttää enintään 3 000 000 mk asunto- ja rakentamistoimen lähialueyhteishankkeiden edistämiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että määrärahalta edistetään asunto- ja rakentamisan tiedonsiirtoa, kehitetään asunto- ja rakennusviranomaisten toimintaa valtiollisella ja paikallisella tasolla sekä uudistetaan rakennusalan normitusta ja laadunvalvontaa lähialueilla. Lisäksi määrärahalta tuetaan hankkeita, joilla lisätään lähialueilla tietoutta rakentamisen rahoitusjärjestelmistä sekä asuntojen hallintajärjestelmistä ja asukasosallistumisesta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 250 000 mk siirtona momentille 35.01.21.

1996 määräraha	19 500 000
1995 määräraha	19 750 000
1994 tilinpäätös.....	16 903 000

26. Koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstökoulutuksesta, hallinnon kehittämisestä, hallinnonalan koulutuksen luento- ja asiantuntijapalkkioista, matkoista, ulkomailta hankittavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen suoritettavista opintoapurahoista, koulutusaineistojen tuottamisesta sekä koulutustoiminnasta ja sen kehittämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoimintaan ja siinä tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden maksamiseen sekä ympäristökasvatuksen ja -koulutuksen edistämiseen.

1996 määräraha.....	4 500 000
1995 määräraha.....	4 100 000
1994 tilinpäätös	4 740 000

61. Eräät avustukset (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi, valtakunnallisille asuntoalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan, saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81, muut. 973/88) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturi-alueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kestävästä kehityksestä edistävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

1996 määräraha.....	7 600 000
1995 määräraha.....	6 900 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	7 792 000

11. Ympäristön suojeleminen

Selvitysosa: Teollisuuden ympäristönsuojelu

Osallistutaan ja vaikutetaan teollisuuden ja energiantuotannon ympäristönsuojelua koskevien EY-säädösten valmisteluun.

Osallistutaan ja vaikutetaan hiilidioksidipäästöjen hillitsemiseen ja vähentämiseen tähtäävien yhteisön toimien valmisteluun sekä kansainvälisen ilmastopöytäkirjan kehittämiseen. Toteutetaan kansallista strategiaa kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi sekä hiilen nielujen ja varastojen vahvistamiseksi.

Huolehditaan parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (BAT) ja parasta ympäristönsuojelun käytäntöä (BEP) koskevien periaatteiden soveltamisesta ympäristönsuojelun lupajärjestelmään sitä uudistettaessa.

Kehitetään ympäristöhallinnon kuormitus- ja valvontatietojärjestelmiä.

Edistetään tuottajan jätehuoltovastuun toteutumista ja pannaan täytäntöön EY:n pakkaus- ja pakkausjätedirektiivin edellyttämät toimet.

Annetaan uusia määräyksiä teollisuuden ja energiantuotannon typenoksidipäästöistä.

Pannaan täytäntöön toimialoittaisia ympäristönsuojeluohjelmia.

Yhdyskuntien ympäristönsuojelu

Osallistutaan ja vaikutetaan yhdyskuntien ympäristönsuojelua sekä jätehuoltoa koskevien EY-säädösten valmisteluun ja ongelmajätteiden kulusta maasta toiseen tehdyn kansainvälisen sopimuksen parantamiseen. Pannaan täytäntöön valtakunnallista jättesuunnitelmaa, mikä tarkoittaa jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämistä, jätteiden hyödyntämistä yhä laajemmin ja niiden käsittelyä entistä paremmin. Taloudellisena ohjauksena otetaan käyttöön valtion jättemaksu. Jäteneuvontaa parannetaan. Annetaan uusia määräyksiä jätelainsäädännön täytäntöönpanosta.

Yhdyskuntien vesiensuojelua ja pohjavesien suojelua tehostetaan uusien toimintaohjelmien ja ohjein.

Meluntorjunnan tehostamiseksi laadittua uut-

ta tavoiteohjelmaa ryhdytään panemaan täytäntöön. Meluntorjuntalakeja uudistetaan. Tiedot kuntien melutilanteesta ajantasaisesti.

Annetaan uudet määräykset ilmanlaadusta. Osallistutaan aktiivisesti yhdyskuntia koskevien EY:n ilmansuojelusäädösten uudistamiseen.

Maaseudun ympäristönsuojelu

Pannaan täytäntöön maatalouden ympäristöohjelmaa.

Osallistutaan EU:n maatalouden ympäristötukiohjelman täytäntöönpanoon tuen asianmukaiseksi kohdentamiseksi. Osallistutaan maaseutualueita koskevien EU:n rakennerahastojen edellyttämien ohjelmien ja rahastoista saatavien varojen kohdentamiseen sekä ohjelmien toimeenpanon seurannan kehittämiseen 5b-alueilla.

Ryhdytään panemaan täytäntöön uutta vesiensuojelun tavoiteohjelmaa vuoteen 2005 ja yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa metsätalouden ympäristönsuojeluohjelmaa. Kehitetään ja parannetaan muutoinkin maaseudun ja maaseutualueiden ympäristönsuojelua toteuttamalla toimia maataloudesta ilmaan tulevien ammoniakki- ja metaanipäästöjen vähentämiseksi, maatalouden jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi sekä turkistarhauksesta ja kalankasvatuksesta johtuvien ympäristöhaittojen vähentämiseksi. Asetetaan tavoitteet puutarhatalouden päästöjen vähentämiselle.

Ympäristövahingot

Osallistutaan ja vaikutetaan EY:n kemikaalisäädösten valmisteluun, mikä tarkoittaa käytössä olevista kemikaaleista aiheutuvien riskien vähentämistoimia, ympäristölle vaarallisia valmisteita koskevien säännösten muuttamista, ns. biosididirektiivin täydentämistä, ns. rajoitusdirektiivin muuttamista, vaarallisten kemikaalien vientiä ja tuontia koskevien säännösten täydentämistä sekä uusia säännöksiä otsonikerrosta heikentävistä aineista. Annetaan määräykset eräiden ympäristölle vaarallisten kemikaalien

käytön rajoittamisesta ja jatketaan muualla kuin maataloudessa käytettävien suojaus- ja torjunta-aineita koskevan lainsäädännön toimeenpanoa.

Edistetään tutkimusta, jonka tarkoitus on selvittää pohjoisen ympäristön erityisominaisuuksien vaikutusta kemikaalien käyttäytymiseen ja myrkyllisyyteen. Kehitetään kemikaalien tilastointia ja rekisteröintiä, tiedottamista kemikaaleista ja kemikaalien markkinavalvontaa.

Järjestetään saastuneiden vanhojen maa-alueiden kunnostamisen ja uusien ympäristövahinkojen ns. toissijaisen korvaamisen rahoitus.

Selvitetään mahdolliset puutteet öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmiudessa ja laaditaan suunnitelma niiden poistamiseksi.

62. Ympäristönsuojelun edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin (VNp 230/95) perustein avustusten maksamiseen ympäristönsuojelua edistäviin kehittämisen- ja kokeiluhankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 2 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Ympäristönsuojelua edistäviin kehittämisen- ja kokeiluhankkeisiin voidaan myöntää avustusta yleensä enintään 50 % niiden hyväksyttävistä kustannuksista. Etusijalla pidetään hankkeita, jotka parantavat parhaiten ympäristönsuojelun menetelmiä ja tekniikkaa. Avustusten kohdentamisessa harjoitetaan yhteistyötä teknologian tutkimuskeskuksen kanssa.

1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös	13 600 000

63. Ilmansuojelun ja jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten va-

roista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 173/79, 944/82 ja 827/84) mukaisesti teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin, jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin sekä jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 16 000 000 mk vuonna 1997, 12 000 000 mk vuonna 1998 ja sen jälkeen yhteensä 10 000 000 mk.

1996 määräraha	21 000 000
1995 määräraha	25 000 000
1994 tilinpäätös	25 484 666

64. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/86, muut 1364/91) 7 §:n nojalla öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä avustuksien maksamiseen ongelmajätteiden alueellisten vastaanottoaikojen perustamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on yhtä suuri kuin öljyjättemaksusta annetun lain mukaisten maksujen kertymä momentille 11.19.08.

1996 määräraha	20 000 000
1995 määräraha	20 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	22 000 000

13. Ympäristöyhteistyö Suomen lähialueen maiden kanssa

Selvitysosa: Tuetaan yhteistyöhankkeita Suomen lähialueilla etenkin Itämeren tilan parantamiseksi ja ilmansaasteiden Suomeen kulkeutumisen vähentämiseksi panemalla toimeen lähialueiden ympäristöhankkeista laadittua ohjelmaa. Osallistutaan Itämeren suojelukomission (HELCOM) ja Keski- ja Itä-Euroopan ympäristöohjelman (Luzern) sekä EY:n PHARE- ja TACIS-ohjelmien kehittämiseen, missä edistetään nimenomaan Itämeren ympäristönsuojeluohjelman toimeenpanoa ja lähialueiden ympäristönsuojeluhankkeita. Monenkeskistä yhteistyötä lähialueiden ympäristöhankkeiden rahoittamiseksi kehitetään yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa.

Tuetaan myös pienten kaupunkien ja muiden kuntien mallihankkeita, joissa teknologiaa, tuotantoa ja taitotietoa siirretään paikalle.

Pannaan toimeen koulutus- ja alueyhteistyöohjelmia ja kehitetään ympäristön seuranta.

Vuoden 1996 korkotukilainoista	1,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,0
Yhteensä	2,0

1996 määräraha	500 000
1995 määräraha	500 000
1994 tilinpäätös	—

66. *Avustukset ympäristöinvestointeihin Suomen lähialueen maissa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden ympäristöhankkeissa, jotka perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin ja ovat tärkeitä myös Suomen oman ympäristön suojelun kannalta ja joissa sovelletaan pääasiassa suomalaista ympäristöteknologiaa. Määrärahaa saa käyttää lisäksi Suomen avustusosuuden maksamiseen sellaisissa yhteistyöhankkeissa, joita rahoittavat myös muut valtiot sekä kansainväliset järjestöt ja rahoituslaitokset. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Yhteistyön tavoitteena on parantaa varsinkin ilmansuojelua ja Itämeren suoje-

40. *Suomen lähialueen maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa ympäristöministeriön määräämin perustein käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten, Suomen lähialueen maissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1996 hyväksyä enintään 100 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen ei korkohyvitystä makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000 mmk	2001- mmk
Vuoden 1996 korkotukilainoista	1,0	2,0	2,0	1,5	3,5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,0	1,5	2,0	3,0	2,5
Yhteensä	2,0	3,5	4,0	4,5	6,0

lua sekä Itämeren alueen valtioiden ongelmajätehuoltoa.

1996 määräraha	40 000 000
1995 määräraha	40 000 000
1994 tilinpäätös	40 000 000

67. *Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueen maiden kanssa sopiman ympäristöalan yhteistyön edistämiseen ja lainsäädännön ja hallinnon kehittämisestä, hankkeiden valmistelusta ja arvioinnista, koulutuksesta, ympäristön tilan seurannasta, ympäristövaikutusten arviointimenetelmien kehittämisestä sekä ympäristöteknologian kehittämisestä ja kokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 450 000 mk siirtona kahta henkilötyövuotta vastaavien palk-

kaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 35.01.21.

Määrärahalla rahoitetaan hankkeiden toteuttamista edistäviä selvityksiä, hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenetelmien kehittämistä, hanke-esitysten arviointia sekä suomalaisten ja lähialueiden organisaatioiden välistä yhteistyötä. Määrärahaan sisältyy tuki kansainvälisille rahoituslaitoksille Itämeren suojeleohjelmaan kuuluvien, luototettaviksi suunniteltujen yhteisrahoitushankkeiden valmisteluun.

Tiedonvaihtoa ja koulutusyhteistyötä tehostetaan muun muassa tukemalla työharjoittelua sekä Suomen lähialueen maiden ympäristöasiantuntijoiden kouluttamista. Lisäksi tuetaan ympäristötietojärjestelmien kehittämistä.

1996 määräraha	16 550 000
1995 määräraha	17 000 000
1994 tilinpäätös	17 026 000

(25.) Vesi- ja ympäristöhallinto

Selvitysosa: Viitaten vuoden 1995 talousarvioon luku ja sen momentti 88 on poistettu talousarviosta sekä momentit 21, 27, 30, 31, 40, 44 ja 77 on siirretty lukuihin 35.26 ja 35.27.

(88.) *Osakkeiden hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1995 määräraha	350 000
1995 I lisämääräraha	150 000
1994 tilinpäätös	5 800 000

26. Alueelliset ympäristökeskukset

Selvitysosa: Ympäristökeskuksille kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävinä ympäristönsuojelua, alueiden käyttöä, luonnonsojelua, kulttuuriympäristön hoitoa, ympäristötutkimusta ja seurantaa sekä ympäristötietoisuutta koskevat asiat.

Ympäristökeskuksille kuuluvat myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvat vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät. Näiden tehtävien hoitoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö. Vesivarojen käytön ja hoidon erillismenot rahoitetaan luvusta 30.85. Maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle arvioidaan alueellisissa ympäristökeskuksissa käytettävän vuositasolla 210 henkilötyövuotta.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alueellisille ympäristökeskuksille seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1996:

Alueelliset ympäristökeskukset kehittävät toimintaansa ja toimintaedellytyksiään tavoitteena ympäristöasioiden hoidon tason parantaminen, toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden

lisääminen sekä tiedonvälityksen, neuvonnan ja yhteistyön lisääminen toimintaympäristön kanssa.

Alueelliset ympäristökeskukset vakiinnuttavat toimintansa ympäristöhallinnon käytännön toimien vastuuviranomaisina. Yhteistyötä ympäristökeskusten ja kuntien välillä parannetaan ja kuntia tuetaan tehostuvalla koulutuksella ja neuvonnalla.

Ympäristökeskusten toimialueen kattavat ympäristön tilaa koskevat selvitykset laaditaan ja ne laajennetaan kattamaan koko toimiala. Pitkän ajanjakson alueellisten ympäristöohjelmien laadinta aloitetaan.

Alueelliset ympäristökeskukset keskittyvät ympäristönsuojelussa etenkin maa- ja metsätalouden ja niiden liitännäiselinkeinojen aiheuttaman ympäristön pilaantumisen estämiseen, vuoden 1996 alusta lukien täytäntönpantavien alueellisten jätesuunnitelmien toimeenpanoon ja kiireellistä kunnostamista edellyttävien saastuneiden alueiden kunnostamiseen sekä ympäristövaikutusten arviointia ja ympäristölupia kos-

kevien säännösten mahdollisimman yhtenäiseen ja tehokkaaseen toimeenpanoon.

Alueelliset ympäristökeskukset kehittävät ja järjehtävät tutkimus- ja laboratorioyhteistyötä keskenään ja toimialueensa kuntien kanssa sekä eri tutkimusorganisaatioiden välillä. Lisäksi ne parantavat laboratoriotuimintansa laatua ja taloudellisuutta.

Lähinnä valtakunnan rajoilla olevat aluekeskukset osallistuvat maamme lähialueilla toteutettavaan ympäristöyhteistyöhön yhdessä ympäristöministeriön kanssa. Alueiden yhteistyötä Pohjoiskalotilla sekä Pohjanlahteen ja Ahvenanmereen rajoittuvien Ruotsin alueiden kanssa vahvistetaan.

Ympäristökeskukset osallistuvat aktiivisesti aluekehitystyöhön. Erityisesti kehitetään ympäristövaikutusten arviointia aluekehitysohjelmien valmistelussa.

Alueelliset ympäristökeskukset toteuttavat ympäristövaikutusten arviointia kaavoituksessa. Kaavoitusta tehostetaan ympäristöpolitiikan välineenä, jolloin mm. kehitetään ja parannetaan kaupunkiympäristöjä ehkäisemällä erityisesti liikenteen ympäristöhaittoja.

Ympäristökeskukset toteuttavat luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi suojeluohjelmista kohteita, jotka vaativat kiireellisintä suojelua. Painopisteenä on erityisesti vanhojen metsien ja lehtokohteiden suojelu. Ympäristökeskukset jatkavat valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden säilyttämiseen ja hoitamiseen tähtääviä toimenpiteitä valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Ympäristökeskukset lisäävät vaihtomaiden käyttöä luonnonsuojeluohjelmien toteutuksessa. Ympäristökeskukset tehostavat uhanalaisten lajien ja biotooppin suojelua ja hoitoa. Natura 2000-ohjelman valmistelu saatetaan päätökseen. Ohjelman toteuttaminen aloitetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Alueelliset ympäristökeskukset tukevat asian-
tuntemuksellaan kuntien kaavoitustoimintaa. Ympäristökeskukset tarkistavat aluekohtaiset yleiskaavoitusohjelmat ja edistävät erityisesti rantojen ja kulttuuriympäristöjen yleiskaavoitusta. Ne tarkistavat ja laajentavat alueelliset rakennusperinnön hoito-ohjelmat valmistuneita valtakunnallisia, seudullisia ja kuntakohtaisia selvityksiä vastaaviksi kulttuuriympäristön hoito-ohjelmiksi ja edistävät kuntakohtaisten ohjelmien laadintaa.

Ympäristökeskukset parantavat alueellaan ympäristötietoisuutta ja tehostavat yhteistyötä kasvattajien, kansalaisjärjestöjen, elinkeinoelä-

män ja ympäristöasiantuntijoiden kanssa. Ympäristökeskukset tiedottavat aktiivisesti ympäristön tilasta, sen muutoksista ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Ympäristöhallinnon rakentamisorganisaatio kehitetään rakennuttavaksi vuoden 1996 loppuun mennessä. Rakentamistoiminnan taloudellisuutta parannetaan 1,5 %.

21. (35.25.21, osa ja 26.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 270 348 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	277 648 000
Nettobudjetoidun maksullisen palvelu- toiminnan erillismenot	11 000 000
Muut toimintamenot	266 648 000
Bruttotulot	7 300 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	2 000 000
— muut suoritteet	3 200 000
Muut tulot	2 100 000
<hr/>	
Nettomenot	270 348 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 9 740 000 mk lääninhallinnosta siirtyneiden 268 henkilön kahden kuukauden ja 514 000 mk lääninhallinnosta siirtyneiden 3 henkilön palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 26.05.21, 2 563 500 mk rakennushallinnosta siirtyneiden, aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkattujen, 13 henkilön palkkausmenoina sekä 247 900 mk siirtona momentilta 30.01.23 Lapin maaseutuelinkeino-
piiristä siirtyneen yhden henkilön palkkaus- ja muina toimintamenoina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä myös 1 980 000 mk Suomen ympäristökeskuksesta aluehallintoon siirtyneiden 12 henkilön palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.27.21.

Lisäksi mitoituksessa on otettu huomioon 1 900 600 mk valtion kiinteistöhallinnon vuonna 1995 tapahtuneen uudelleenjärjestelyn aiheuttamina lisäkuluina vuonna 1996.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös 2 200 000 mk aiemmin nettobudjetoidun vesiensuojelumaksuilla rahoitettavan

tutkimustoiminnan määrärahana. Sitä vastaava arvioitu tulokertymä on tuloutettu momentille 12.35.26.

1996 määräraha	270 348 000
1995 määräraha	248 954 000
1994 tilinpäätös	211 245 300

31. (35.25.31) *Avustukset yhdyskuntien vesien-
suojelutoimenpiteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89 ja 96/95) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesien-
suojelua edistäviin investointeihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 2 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisiin vesien suojelelun tavoiteohjelman toteu-

tumista edistäviin investointeihin, joissa avustuksen vaikuttavuus arvioidaan parhaaksi.

1996 määräraha	6 000 000
1995 määräraha	4 000 000
1994 tilinpäätös	7 000 000

77. (35.25.77) *Ympäristötyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

Työkohte	Aloitus- vuosi	Työn kokonais- kustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
1. Uudet hankkeet					
— Tenhola-Rögrundin siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Tammisaari	1996	5 000	2 500	—	500 000
— Viljakkalan siirtoviemäri, Viljakkala	1996	5 000	2 000	—	500 000
— Maaninka-Siilinjärven siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Maaninka ja Siilinjärvi	1996	10 350	3 000	—	500 000
— Lakeuden siirtoviemäri, Kempele ..	1996	10 900	2 900	—	500 000
— Punkaharju-Savonlinna siirtoviemäri, Savonlinna	1996	21 600	7 200	—	500 000
Uudet hankkeet yhteensä		52 850	17 600	—	2 500 000
2. Keskenäiset hankkeet		54 200	25 000	15 100	9 500 000
3. Muut ympäristötyöt					8 000 000
Yhteensä		107 050	42 600	15 100	20 000 000
		1996 määräraha	20 000 000		
		1995 määräraha	18 000 000		
		1994 tilinpäätös	32 652 000		

27. Suomen ympäristökeskus

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus toimii ympäristöhallinnon tutkimus- ja kehittämiskeskusena ja hoitaa myös eräitä hallinnollisia erityistehtäviä. Keskus avustaa ympäristöministeriötä ja maa- ja metsätalousministeriötä niille kuuluvien tehtävien hoidossa ja tekee molemmille ministeriöille tutkimuksia ja selvityksiä. Tämän luvun toimintamäärärahoja arvioidaan käytettävän maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueella 40 henkilötyövuotta vastaavasti. Suomen ympäristökeskus toimii kiinteässä yhteistyössä alueellisten ympäristökeskusten kanssa ja tuottaa niille asiantuntijapalveluja. Se toimii läheisessä yhteistyössä myös muiden tutkimus- ja asiantuntijalaitosten sekä korkeakoulujen kanssa tehokkaan työnjaon ylläpitämiseksi ja tuottaa asiantuntijapalveluja eri viranomaisille, elinkeinoelämälle ja muille asiakkaille.

Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä on edistää kestävästä kehityksestä toteutumista ja ympäristön tilan myönteistä kehittymistä sekä tuottaa ja jakaa tietoa ympäristöstä, sen muuttamiseen vaikuttavista tekijöistä, vaihtoehtoisista kehityssuunnista sekä keinoista vaikuttaa kehitykseen.

Ympäristöministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmisteluun liittyen seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1996:

Suomen ympäristökeskus edistää toiminnallaan vuoteen 2005 ulottuvan ympäristöohjelman toteutumista.

Suomen ympäristökeskus aloittaa yhdessä muiden keskeisten tahojen kanssa sektorikohtaisen arviointityön ympäristöongelmien ja yhteiskunnan toimintojen välisistä vuorovaikutussuhteista sekä kestävästä kehityksestä toteutumisesta kehityksen kannalta kriittisillä toimialoilla.

Suomen ympäristökeskus saattaa päätökseen luonnon monimuotoisuuden tutkimusohjelman (LUMO) ja osallistuu uuden biodiversiteettitutkimusohjelman valmisteluun ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Suomen ympäristökeskuksen johdolla laaditaan Pohjoismaiden ministerineuvostolle biodiversiteettisurantaohjelma.

Suomen ympäristökeskus osallistuu ympäristöministeriön johdolla luonnon monimuotoisuuden ja erityisesti luonnonsuojelualuejärjes-

telmän kehittämisen neuvonnan asiantuntijatehtäviin Venäjällä, varsinkin Karjalassa yhteisötyöohjelman puitteissa.

Suomen ympäristökeskus lisää alueiden käyttöä palvelevaa tutkimus- ja kehitystyötä siten, että se pystyy täydentämään alan vahvojen kansallisten tutkimusyksiköiden osaamista tuomalla alueidenkäytön kehittämiseen ympäristö- ja erityisesti ekologisen näkökulman.

Suomen ympäristökeskus toteuttaa Suomenlahti -vuoden 1996 edellyttämät tutkimushankkeet voimavarojen sallimissa rajoissa.

Suomen ympäristökeskus osallistuu ympäristöteknisten ratkaisujen ja kehitysvaihtoehtojen arvioimiseen sekä ympäristön kannalta parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) ja parhaan käytännön (BEP) kriteerien kehittämiseen.

Suomen ympäristökeskus osallistuu EU-säädösten sekä ympäristönsuojelun kansainvälisten sopimusten ja niistä johtuvien yhteistoimintamuotojen valmisteluun ja velvoitteiden toteuttamiseen sekä toimeenpanon seurantaan ja raportointiin.

Suomen ympäristökeskus huolehtii EU-säädösten edellyttämistä uusista tehtävistä, jotka koskevat jätteiden kansainvälisiä siirtoja sekä kemikaaleista ja geeniteknisesti muunnetuista eliöistä aiheutuvia ympäristöriskejä ja niistä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä.

Suomen ympäristökeskus huolehtii siitä, että alusten aiheuttamat ympäristövahingot torjutaan nopeasti ja tuloksellisesti. Koko merialueen kattava lentovalvonta vakiinnutetaan.

Suomen ympäristökeskus selvittää ympäristöpolitiikan ohjausjärjestelmien käyttöä ja käyttökelpoisuutta sekä osallistuu eri ohjauskeinojen arviointiin ja kehittämiseen.

Suomen ympäristökeskus huolehtii aluehallinnon laboratoriorien asiantuntijaohjauksesta.

Suomen ympäristökeskus tarjoaa ympäristöministeriölle, alueellisille ympäristökeskuksille ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle asiantuntija-apua maatalouden ympäristötutkien toteutuksessa ja EU:n rakennerahastojen ohjelmatyössä.

Suomen ympäristökeskus hoitaa Suomen yhteysviranomaistoiminnan Euroopan ympäristökeskukseen ja toimii kansallisena tietokeskuskseenä.

Suomen ympäristökeskus osallistuu ympäristötietoisuuden lisäämisstrategian ja toiminta-

suunnitelman toimeenpanoon. Suomen ympäristökeskus julkaisee järjestyksessä toisen Suomen ympäristön tilaraportin.

Suomen ympäristökeskus kehittää ympäristöhallinnon suunnittelu- ja rakentamistoiminnan taloudellisuutta ja laatua sekä avustaa aluehallintoa rakentamisorganisaation keventämisessä ja ostopalveluihin siirtymisessä.

Suomen ympäristökeskuksen varsinaisen toiminnan rahoituksesta noin 80 % arvioidaan saatavan suorana budjettirahoituksena luvuista 30.85 ja 35.27 ja maksullisen palvelutoiminnan tuloina noin 2 %. Muiden virastojen rahoitusosuudeksi arvioidaan noin 8 % ja budjetin ulkopuoliseksi sekä yhteistyösopimuksin rahoitettavaksi osuudeksi noin 10 %.

21. (35.25.21, osa ja 27.21) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 116 257 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	121 257 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot.....	1 500 000
Muut toimintamenot.....	119 757 000
Bruttotulot.....	5 000 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	3 000 000
Muut tulot.....	2 000 000
<hr/>	
Nettomenot.....	116 257 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 130 000 mk kolmen henkilötyövuoden kahta kuukautta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.01.22 ja 800 000 mk valtion kiinteistöhallinnon vuonna 1995 tapahtuneen uudelleenjärjestelyn aiheuttamina kuluina vuonna 1996.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 980 000 mk 12 henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 35.26.21, vuonna 1995 tapahtuneiden siirtojen johdosta 950 000 mk 20 henkilötyövuoden kahta kuukautta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 35.01.21 sekä

150 000 mk 5 henkilötyövuoden kahta kuukautta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 30.01.21.

1996 määräraha.....	116 257 000
1995 määräraha.....	112 043 000
1994 tilinpäätös.....	124 064 700

27. (35.25.27) Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömistä liittyvistä tutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös öljyn poistosta öljyvahingon vaaraa aiheuttavista hylyistä aiheutuviin kustannuksiin. Momentin menoja vastaavat korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta ovat olleet vuosina 1990—94 keskimäärin 90 % budjetoiduista menoista. Vuonna 1996 korvausten määrän arvioidaan olevan 7 000 000 mk. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60.

1996 määräraha.....	12 000 000
1995 määräraha.....	8 200 000
1994 tilinpäätös.....	13 549 630

30. (35.25.30) Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1995 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Vuotta 1995 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle ai-

heutuvan menoja 8 000 000 mk vuonna 1997, 6 600 000 mk vuonna 1998, 5 400 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen yhteensä 8 800 000 mk.

1996 määräraha..... 9 300 000
1995 määräraha..... 8 400 000
1994 tilinpäätös..... 9 000 000

40. (35.25.40) *Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 1 300 000 mk vuonna 1997, 800 000 mk vuonna 1998, 450 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen yhteensä 150 000 mk.

1996 määräraha..... 2 300 000
1995 määräraha..... 3 500 000
1994 tilinpäätös..... 4 151 382

44. (35.25.44) *Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/87) sekä Ounasjoen ja Kyrönjoen erityis-suojelusta annettujen lakien (703/83 ja 1139/91) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvaustoimitusten kustannuksiin ja valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Koskiensuojelulakia sovelletaan myös Ounasjoen sekä Kyrönjoen keski- ja alaosan erityis-suojelusta aiheutuneiden menestysten korvaamiseen.

Arvioitu määrärahan tarve vuosille 1996—1997 on yhteensä 75 milj. mk. Vuosina 1988—1994 määrärahaa on käytetty yhteensä 263 milj. mk.

1996 määräraha..... 45 000 000
1995 määräraha..... 35 000 000
1994 tilinpäätös..... 99 999 984

30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Toteutetaan maankäytön ohjausjärjestelmän uudistus, jolla vahvistetaan kuntien päätösvaltaa ja parannetaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. Uudistuksen toteutumista edistetään kehittämistyöllä ja koulutuksella. Jatketaan rakennuslain kokonaisuudistusta, jonka yhteydessä kuntamuodoista johtuvat erot poistetaan ja laki rakenteellisesti yksinkertaistetaan.

Valmistellaan aluerakenteen ja alueidenkäytön valtakunnalliset periaatteet valtioneuvoston käsittelyä varten. Vaikutetaan aktiivisesti EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan valmisteluun. Lähialueyhteistyössä edistetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen suunnitelmista kestävästä kehityksestä tukevaksi yhteishankkeilla.

Seudullisessa suunnittelussa edistetään alue-suunnittelun ja aluekehityksen yhteensovittamista.

Aluerakenteen ja alueidenkäytön valtakunnallisia tavoitteita toteutetaan mm. kaupunkiseutujen kehitysstrategioilla ja suojelualuevarauksilla.

Parannetaan yhdyskuntien toimivuutta ja elinympäristön laatua ympäristöohjelman 2005 pohjalta sekä tuotetaan tietoa ja toimintamalleja yhdyskuntia eheyttävien ja ympäristöä säästävien maankäyttöratkaisujen tueksi. Valmistellaan yhteistyössä eri osapuolten kanssa kaupunkiohjelma ja siihen liittyviä kehittämissuunnitelmia kaupunkipoliittisen työryhmän ehdotusten mukaisesti. Tuotetaan esimerkkiaineistoja kaupunkien keskustojen ja lähiöiden parannusprojektien pohjalta. Elinympäristön laadun seuranta varten kehitettyjä elinympäristöindikaattoreita sovelletaan käytännössä.

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen hoitamisen ja säilyttämisen edistämiseksi parannetaan

taan taloudellisia ohjauskeinoja itseohjautuvaan suuntaan ja tehostetaan informaatio-ohjausta. Kehitetään kulttuuriympäristöjen ja perinnetähtäimien arviointi- ja seurantamenetelmiä. Kulttuurimaiseman hoito kehitetään käytännön toiminnaksi yhdessä eri viranomaisten ja kuntien kanssa.

Luonnonsuojelussa keskeinen tehtävä on toteuttaa kiireisesti luonnonsuojelulain uudistus niin, että EY:n luonnonsuojeludirektiivien tavoitteet otetaan kansallisessa lainsäädännössä huomioon. Tehdään ehdotus EU:n erityisten suojelutoimien verkon (Natura 2000) suomalaisiksi alueiksi. Hanke edellyttää laajoja selvityksiä, jotta tiedot olisivat yhtenäisiä ja EU:n edellyttämällä tavalla koottuja. Maa-aineslakia uudistetaan pohjavesien suojelemiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden ja hyvälaatuisen kiviaineksen saatavuuden turvaamiseksi.

Selvitetään taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä ympäristöllisten ja luonnonsuojelun tavoitteiden toteuttamiseksi. Luonnonsuojeluohjelmien toteuttamista jatketaan pyrkien käyttämään valtion maaomaisuutta tehostetusti maanvaihdossa.

21. Luonnonsuojelun yleismenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintään ja hoitomenoihin, uhanalaisten eliölajien ja maisema-alueiden hoitoon sekä luonnonsuojelusuunnittelun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvän suunnittelun menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneiden aineiden ottoaikojen kunnostamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Suomessa on yksityismaiden luonnonsuojelualueita lähes 1 200. Niiden merkintä vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Alueiden hoitoon on myös kiinnitettävä huomiota. Uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmia on valmiina kymmeniä ja niiden toteuttaminen on lähdössä liikkeelle. Perinnemaisemaintoinnit ovat valmistumassa Satakunnassa, mutta pääosassa maata selvitykset ovat vielä kesken. Hanke liittyy EU-jäsenyyden pohjalta luotavaan uuteen maaseutupolitiikkaan.

1996 määräraha.....	3 000 000
1995 määräraha.....	3 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös.....	3 130 000

22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 62 043 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen sekä rakennusten ja rakennelmien, teiden ja teosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 50 000 mk ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta. Määrärahaa saa käyttää myös saimaanhylyksen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen, niiden ennaltaehkäisyyn ja saimaanhylykannan suojelemiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään noin 400 luonnonsuojelualueen sekä seutu- ja yleiskaavojen mukaisten valtionmaiden suojeluvaraus-ten hoitoon ja kunnossapitoon. Näiden suojelualueiden yhteinen pinta-ala on noin 13 800 km².

1996 määräraha	62 043 000
1995 määräraha	62 043 000
1995 II lisämääräraha.....	—
1994 tilinpäätös.....	63 151 000

37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rantaosayleiskaavoituksen tukemiseen sekä avustusten maksamiseen luonnonsuojelun, maiseman- ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille

usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan sekä aluearkkitehtitoiminnan palkka- ja matkamenoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus erityisesti edistää valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojensuojeluohjelman toteutumista valtiontalouden kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

1996 määräraha.....	6 000 000
1995 määräraha.....	6 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	9 800 000

61. *Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain

	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000 mmk	2001- mmk
Vuoden 1996 valtuuksista.....	5	9	9	—	—
Aikaisempien vuosien valtuuksista	7	3	—	—	—
Yhteensä	12	12	9	—	—

1996 määräraha	19 000 000
1995 määräraha	19 000 000
1994 tilinpäätös.....	20 460 000

62. *Avustukset rakennussuojeluun (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä rakennuslain (370/58) 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle, rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityk-

(71/23, muut. 594/81) mukaisesti korvausten maksamiseen yksityismaiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä. Määrärahaa saa käyttää myös maa-aineslain (555/81) siirtymäsäännösten mukaisesti harjutusuojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lääninhallitusten suorittamien korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1996 sopimuksia ja antaa sitoumuksia enintään 23 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään korvausten maksamiseen perustettaessa luonnonsuojelualueita yksityismaille. Erityisesti rantojen- ja lehtojensuojeluohjelmaa on tarkoituksenmukaista toteuttaa perustamalla yksityismaiden luonnonsuojelualueita.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

siin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää avustusta myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen hankkimiseksi, jolloin avustus myönnetään ensisijassa niissä tapauksissa, jolloin siitä aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntayhtymän taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomaksi.

Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustalvaan tyyppilliseen tai ainutlaatuiseseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän kuitenkin enintään 80 % kustannuksista. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen

rakennusperinnön hoitoon liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

1996 määräraha	7 000 000
1995 määräraha	7 000 000
1995 I lisämääräraha	10 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	13 310 000

74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja teosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

1996 määräraha	1 000 000
1995 määräraha	1 000 000
1994 tilinpäätös	1 893 000

87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 89 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden

sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arvioinnista ja maanmittaustoimituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtion omistukseen hankitaan luonnonsuojelualueita vaihtamalla niitä mahdollisimman laajasti eri virastojen ja laitosten hallinnassa oleviin valtion maa-alueisiin.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1996 sopimuksia ja antaa sitoumuksia enintään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia ohjelmia toteuttavien tukipäätösten mukaisten hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 5 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytännön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, uhanalaisten eliölajien suojelusuunnitelmia ja seutukaavojen suojelualuevarauksia. Vuoden 1993 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä noin 130 000 ha.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000 mmk	2001- mmk
Vuoden 1996 valtuuksista	35	20	15	—	—
Aikaisempien vuosien valtuuksista	16	10	—	—	—
Yhteensä	51	30	15	—	—

1996 määräraha	89 000 000
1995 määräraha	89 000 000
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	85 000 000

41. Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Valtion asuntorahasto hoitaa aravalainoitukseen ja asuntojen korkotukilainoitukseen liittyviä tehtäviä. Rahasto valvoo valtion tukeman tuotannon hinta- ja laatutasoa. Lisäksi rahasto osoittaa kunnille varat valtion asuntolainojen myöntämistä varten.

Ympäristöministeriö on asettanut asuntorahastolle seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1996:

Valtion tukema asuntotuotanto ja perusparantaminen on hyvin suunniteltua sekä raken-

nus- ja asumiskustannuksiltaan kohtuullista ja vastaa huoneistotyypeiltään kysyntää. Valtion tukemassa tuotannossa painopistettä siirretään korkotukilainoituksesta aravalainoitukseen. Lainoituksessa otetaan huomioon erilaisten asunnontarvitsijoiden tarpeet ja erityisesti palvelutalorakentamisen monimuotoisuutta tuetaan.

Valtion tuki kohdennetaan alueittain niin, että tyhjiä aravavuokra-asuntojen määrän väheneminen jatkuu sekä aravalainojen luotto- ja takaustappioriski pienenee. Lisäksi tavoitteena tuen alueittaisessa kohdentamisessa on vuokra-asuntojen lyheneminen ja olemassa olevan asuntokannan säilyttäminen asumiskäytössä.

Asuntorahasto pyrkii edistämään käyttö- ja luovutusrajoituksista vapautuvien aravavuokra-asuntojen säilymistä vuokra- ja asumisoikeusasuntokäytössä.

Lähiöiden projektiluonteista perusparantamista jatketaan yhteistyössä eri osapuolten

kesken. Projektista saatavat kokemukset kootaan siten, että tieto on hyödynnettävissä uusia lähiöprojekteja käynnistettäessä.

Asiakaspalvelua kehitetään edelleen lainoituskäsittelyä yksinkertaistamalla ja nopeuttamalla. Hyvän rakennuttamis- ja urakointitavan noudattamisen valvontaa tehostetaan kiinnittämällä erityistä huomiota harmaiden markkinoiden torjumiseen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 270 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä aikaisemmin momentilta 28.60.(21) palkattujen neljän henkilötyövuotta vastaavan henkilön palkkausmenot.

1996 määräraha	23 270 000
1995 määräraha	22 415 000
1994 tilinpäätös.....	22 413 000

45. Asunto- ja rakennustoimi

Selvitysosa: Kansantuotteen kasvu, työttömyyden vähentymisen jatkuminen, korkotason aleneminen sekä myymättömien vapaarahoitteisten asuntojen vähäisyys luovat edellytyksiä asuntomarkkinoiden vilkastumiselle vuonna 1996. Vuonna 1996 arvioidaankin vapaarahoitteisen tuotannon kasvavan.

Riittävän asuntotuotannon turvaamiseksi ja rakennusalan työllisyystilanteen kohentamiseksi myös valtion tukema asuntotuotanto pyritään pitämään edelleen suurena vuonna 1996. Painopistettä siirretään korkotukituotannosta aravatuotantoon, mihin arvopaperistamisen käyttöönotto antaa mahdollisuuden. Aravavuokra-asuntojen kysyntä kasvaa edelleen vuonna 1996. Vuokra-asuntotilanteen tasapainottamiseksi sekä nuorten patoutuneen asuntokysynnän helpottamiseksi valtion tukea kohdennetaan erityisesti vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoon. Asuntopolitiikan pitkäjänteisyyden lisäämiseksi tehdään kokonais selvitys asuntopolitiikan tuen kohdentumisesta ja perusteista. Huonevuokrasääntelyn poistamisen vaikutuksia vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen tarjontaan seurataan.

Asuntojen peruskorjaustarve kasvaa Suomessa. Peruskorjaaminen on myös uudisrakentamista työllistävämpää. Korjausrakentamisen tukemisella edistetään myös käynnissä olevaa palvelurakenteen muutosta. Valtion tuki kohdennetaan edelleen kiinteistöjen asuttavuuden ja kunnossapidon sekä energiatalouden kannalta keskeisiin toimenpiteisiin.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto kohdennetaan tarpeen mukaan alueille, joilla ei ole riittävästi kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaa, ja joilla asuntojen tyhjilleenjäämisen vaara on vähäisin. Vuonna 1995 aloitettuja lähiöiden kehittämissuunnitelmia laajennetaan muutama uuteen kuntaan. Näillä alueilla tukea kohdennetaan myös asunto-osakeyhtiöiden korjaamiseen.

ASP-tuella arvioidaan hankittavan vuonna 1996 yhteensä 7 000 asuntoa.

Asuntotuotanto sekä valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta 1994 sekä arvio vuosista 1995—1996:

	1994 asunt.	1995 ¹⁾ arvio as.	1996 arvio as.
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	(26 800)	(n. 23 000)	(25 000—28 000)
— vapaarahoitteinen asuntotuotanto	n. 11 700	8 000	10 000—13 000
— aravalainoitettu uustuotanto	9 328	6 000 ²⁾	8 000 ²⁾
— vuokra-asunnot	5 657		
— as. oikeusasunnot	2 259		
— as. oy asunnot	593		
— omakotitalot	819		
— maatilatalouden korkotuki	281	300	300
— asuntolainojen korkotuki	n. 5 500 ³⁾	8 500 ²⁾	7 000 ²⁾
Korjaustoiminta			
— aravalainoitus	13 729	13 000 ²⁾	15 000 ²⁾
— maatilatalouden korkotuki	500	500	
— korkotuki	2 037	3 500 ²⁾	3 500 ²⁾
— korjausavustukset ¹⁾	370 000	125 000	2 000
Asuntojen hankinta		6 800	7 600
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	5 676	6 200	7 000
— aravalainoitus	380	300	300
— korkotukilainoitus	258	300	300

¹⁾ Vuoden 1995 I lisätalousarvio on otettu huomioon.

²⁾ Arvio on suuntaa-antava; kunnat päättävät lainojen kohdentamisesta uudisrakentamiseen tai peruskorjaukseen.

³⁾ Pääosa vuoden 1993 lopulla korkotuen piiriin hyväksytyistä, mutta vasta vuonna 1994 aloitettuja asuntoja.

Vuoden 1995 lopussa asumistukea arvioidaan maksettavan noin 205 000 taloudelle, kun määrä vuotta aikaisemmin oli 227 500 taloutta. Asumistuen perusteita joudutaan vuonna 1996 tiukentamaan osana päätettyjä valtiontalouden velkaantumisen katkaisemiseen tähtääviä säästötoimia. Samoin asuntolainojen korkovähennys-

tukea leikataan ns. vanhojen asuntovelallisten ylimääräisen korkovähennyksen osalta.

Vuonna 1995 aloitettua tukijärjestelmien yhteensovittamista jatketaan vuonna 1996.

Asumisen tuen sekä lainojen myöntämisen ja hyväksymisvaltuuksien kehitys vuosina 1994—1996:

	1994 TP mmk	1995 TA mmk	1996 TAE mmk
Yleinen asumistuki	2 403	2 490	2 100
Eläkeläisten asumistuki	993	1 063	1 130
Opiskelijoiden asumislisä	587	614	585
Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki	52	105	65
Aravalainojen myöntämisvaltuus	5 050	3 390	4 715
Asuntolainojen korkotukivaltuus	2 970	4 020	3 170
— Korkotuen maksatus	234	530	575
Avustukset korjaustoimintaan ¹⁾	350	180	30
Avustukset vuokrataloille	53	20	21
Avustukset asunnottomille ja pakolaisille	7	10	10
Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asuntosäästöpalkkio	301	320	260
Asuntolainan korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki	3 400	3 200	2 900

¹⁾ Vuoden 1995 I lisätalousarvio on otettu huomioon.

Ympäristöministeriön asunto- ja rakennustoimen talousarviomenot ovat vuonna 1996 yhteensä 3 075 milj. mk. Asumistukeen osoitetaan 2 100 milj. mk eli noin 68 % määrärahoista. Lisäksi talousarvion ulkopuolisesta valtion asuntorahastosta maksetaan aravalainoja noin 4 670 milj. mk vuonna 1996, mikä ei näy talousarvion loppusummassa.

53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/82) nojalla maksettavien korkohyvitysten ja luottovarauskorvausten maksamiseen sekä vuoden 1980 asuntosäästö-palkkiolain (862/80) mukaisten asuntosäästö-palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Uusia korkotukilainoja arvioidaan vuonna 1996 hyväksyttävän niin, että korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä vuoden 1996 lopussa on yhteensä noin 9 900 000 000 mk. Uusia korkotuen saajia arvioidaan tulevan noin 7 000, jolloin tuensaajia on vuoden 1996 lopussa yhteensä noin 57 000.

1996 määräraha	260 000 000
1995 määräraha	320 000 000
1994 tilinpäätös	301 109 903

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/75) mukaisten tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Asumistuen perusteita tiukennetaan osana hallituksen päättämiä valtiontalouden säästötoimia siten, että leikkauksen säästövaikutus vuonna 1996 on 250 milj. mk. Säästö pyritään yhteensovittamaan asuntolainojen korkovähennysoikeuden leikkauksen kanssa siten, että molemmat leikkaukset eivät kohdistu samoihin kotitalouksiin. Loppuosa määrärahan supistumisesta johtuu jo vuoden 1995 tukiperusteisiin tehdyn tiukennuksen vaikutuksesta vuoden 1996 menoihin.

1996 määräraha	2 100 000 000
1995 määräraha	2 490 000 000
1994 tilinpäätös.....	2 402 677 407

55. Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 65 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksa-

miseen taloudellisissa vaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (408/92) sekä maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (621/93) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille.

Korkohyvityksen määrä on 5 prosenttia vuodessa korkotukilainan jäljellä olevasta pääomasta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 45 000 000 mk vuonna 1997.

1996 määräraha	65 000 000
1995 määräraha	105 000 000
1994 tilinpäätös	51 524 838

56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen erityisesti vanhusväestön ja vammaisten asuntojen korjaustoimintaan sosiaalisin perustein. Määrärahan jaossa etusijalle asetetaan palvelurakenteen muutokseen liittyvien avohoittoa tukevien toimenpiteiden rahoittaminen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen vanhojen kerrostalojen hissien rakentamiseen, kuntoarvioiden laatimiseen ja asunnoissa ilmenevien terveyshaittojen edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin sekä asunto-osakeyhtiötalojen korjausten avustamiseen ns. lähiöprojektilueilla. Valtioneuvosto määrää tarkemmin avustusten myöntämisperusteista siten, että perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Vuonna 1996 arvioidaan avustustoiminnan piiriin pääsevän noin 2 000 asuntoa. Määrärahalla osarahoitettavissa rakennushankkeissa arvioidaan syntyvän 250 henkilötyövuotta työmaalla.

1996 määräraha	30 000 000
1995 määräraha	30 000 000
1995 I lisämääräraha.....	150 000 000
1994 tilinpäätös	350 000 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Vuonna 1996 saadaan valtion asuntorahaston varoista myöntää lainoja yhteensä enintään 4 715 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1995 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämät-

tä jäänyttä myöntämisvaltuutta vastaava määrä.

Vuonna 1996 ei myönnetä uusia rakennuslainsäädännön mukaisia lainoja.

Lähiöiden projektiluonteisen suunnitelmallisen peruserävarauksen rahoituksen turvaamiseksi voidaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä vuosina 1997—1999 myönnettävistä peruserävarauslainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaan myönnettävien lainojen määrä saa kutakin vuotta kohden olla enintään 100 000 000 mk.

Vuonna 1996 valtion asuntorahasto saa arvopaperistia asunto- ja aravalainoja tai ottaa lainaa yhteensä enintään 2 030 000 000 markan nettomäärään asti. Asuntorahastolla on arvopaperistettujen lainojen maksamisen vakuudeksi enintään 175 000 000 markan suuruinen valtuus vuonna 1996 ostaa arvopapereita tai sitoutua lisävakuusjärjestelyyn.

Henkilökohtaisen lainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 1996 aravalain 46 §:n nojalla myöntää enintään 35 000 000 mk lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai muiden maksamisesta.

Selvitysosa: Yhtenäislainojen pääomittamisesta luovutaan.

Asuntorahastoon arvioidaan kertyvän vuonna 1996 lainojen lyhennyksinä ja korkoina sekä erinä muina tuloina yhteensä 4 170 000 000 mk.

Asuntorahastolle annetaan mahdollisuus asunto- ja aravalainojen arvopaperistamiseen, jotta rahaston varainhankinta voisi tapahtua tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 1996 seuraavaksi:

	Milj. mk
Arvioitu saldo 1.1.1996	2 000
Tulot:	
— Tulot asuntolainoista	4 170
— Rahaston varainhankinta	2 030
Menot:	
— Luotonanto	4 670
— Rahaston muut menot	1 830
Arvioitu saldo 31.12.1996	1 700
1996 määräraha	—
1995 määräraha	—
1995 II lisämääräraha	—
1994 tilinpäätös	—

61. *Avustukset vuokratuloille* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtioneuvoston määräämin perustein enintään 6 000 000 mk opiskelija-asuntojen omapääomaosuuteen ja 15 000 000 mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratulojen talouden tervehdyttämiseen.

Valtiokonttori saa käyttää viimeainitusta määrästä enintään 1 000 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja asuntoyhteisöjen kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtioneuvoston määräämiä perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin. Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa määrärahan sisäistä jakoa momentin kokonaismäärärahan rajoissa.

Selvitysosa: Opiskelija-asuntojen omapääoma-avustuksilla arvioidaan avustettavan noin 200 asunnon rakentamista ja noin 700 asunnon peruserävarauksista.

Vuokratulojen taloudellisten vaikeuksien syynä on mm. vuokratuottojen lisääntyminen, joka johtuu vuokralaisten taloudellisten vaikeuksien nopeasta lisääntymisestä. Avustuksilla pyritään löytämään pysyvä ratkaisu talon ongelmiin ja saamaan talous jälleen terveille pohjalle. Edellytyksenä avustukselle on, että omistaja on ensin huolehtinut täysimääräisesti omasta taloudellisesta ja muusta vastuustaan vuokratalon talouden tervehdyttämiseksi pitkäjänteisellä tavalla.

1996 määräraha	21 000 000
1995 määräraha	20 000 000
1994 tilinpäätös	53 000 000

62. *Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki* (arvioimääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja asetuksen (194/82) 14 §:n mukaisesti vuosina 1984—1994 myönnettyille korkotukilainoille.

Korkohyvitystä maksetaan enintään kahdeksalta vuodelta.

Selvitysosa: Aikaisempien vuosien korkotu-

kilainoista arvioidaan aiheutuvan menoja 10 000 000 mk vuonna 1997, 7 000 000 mk vuonna 1998, 4 000 000 mk vuonna 1999, 3 000 000 mk vuonna 2000 ja sen jälkeen yhteensä 3 000 000 mk.

1996 määräraha 14 000 000
1995 määräraha 17 000 000
1994 tilinpäätös 15 877 719

63. Asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 575 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80), omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/93) sekä asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/93) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille. Määrärahaa saa käyttää myös vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitetun valtionvastuun kattamiseen.

Vuonna 1996 saa hyväksyä lainoja korkotukilainoiksi enintään 3 170 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1995 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä hyväksymisvaltuutta vastaava määrä.

Vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvitys on vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille 8 % lainavuosina 1—5 ja 6 % laina-

vuosina 6—10. Muille lainansaajille vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksytyjen lainojen korkohyvitys on 7 % lainavuosina 1—4 ja 5 % lainavuosina 5—8. Muiden vuosina 1993 ja 1992 hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvitys on 6 % lainavuosina 1—4 ja 4¹/₂ prosenttia lainavuosina 5—8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksytyjen lainojen lainan saajilta perittävä korko on 5 prosenttia ja korkohyvitys tämän ja lainantajan perimän koron erotus.

Korkohyvitystä maksetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille uustuotantoa varten enintään kymmeneltä ja muissa tapauksissa enintään kahdeksalta vuodelta ennen vuotta 1994 korkotukilainoiksi hyväksytyjen lainojen osalta.

Selvitysosa: Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen ehtoja on mm. työllisyysyistä parannettu tuntuvasti 1995 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä. Parannetut ehdot säilytetään ennallaan vielä vuonna 1996.

Korkotukilainojen kokonaismäärä on vuoden 1995 lopussa arviolta noin 10 770 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menojen seuraavasti:

	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000 mmk	2001- mmk
Vuoden 1996 korkotukilainoista	118	155	153	150	1 192
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	633	591	519	438	2 287
Yhteensä	751	746	672	588	3 479

1996 määräraha 575 000 000
1995 määräraha 530 000 000
1995 I lisämääräraha —
1994 tilinpäätös 234 309 610

64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Vuonna 1996 saa asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin myöntää avustuksia enintään 10 000 000 mk, josta 7 000 000 mk

omapääoma-avustuksiin asuntojen hankkimiseksi asunnottomille ja 3 000 000 mk omapääoma-avustuksiin asuntojen hankkimiseksi pakolaisille.

Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa jakoa kokonaisvaltuuden puitteissa.

Omapääoma-avustukset myönnetään kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokralojen oman pääoman kattamiseen silloin, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistami-

aan vuokra-asuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Valtioneuvosto määrää avustusten myöntämisperusteet.

Selvitysosa: Asunnottomia oli vuonna 1994 noin 10 600 henkilöä ja 380 perhettä. Pakolaisia on maassamme vajaat 12 000, joista vuonna 1994 maahamme saapui kiintiöpakolaisina runsaat 200 henkilöä ja perheen yhdistämispauksia oli vajaat 600. Turvapaikanhakijoita saapui runsaat 800 henkilöä.

Avustuksella arvioidaan vuonna 1996 tuettavan yhteensä noin 370 asuntoa, joista noin 260 kohdentuisi asunnottomille ja 110 pakolaisille.

Asunnottomille osoitetaan vapautuvia asuntoja myös olemassa olevasta asuntokannasta.

Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 3 500 000 mk vuonna 1997, 4 000 000 mk vuonna 1998 ja 2 500 000 mk vuonna 1999. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 6 500 000 mk vuonna 1997 ja 1 000 000 mk vuonna 1998.

1996 määräraha	10 000 000
1995 määräraha	10 000 000
1994 tilinpäätös.....	6 755 000

Päähuvokan 35 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996 ± 1000 mk ± %	
01. Ympäristöministeriö (510).....	153 370	154 332	158 930	+ 4 598	+ 3
11. Ympäristön suojelu (520)	61 085	55 000	51 000	— 4 000	— 7
13. Ympäristöyhteistyö Suomen lähialueen maiden kanssa (520) ..	57 026	57 500	57 050	— 450	— 1
(25.) Vesi- ja ympäristöhallinto (560).	6 974	350	—	— 350	—100
26. Alueelliset ympäristökeskukset (560).....	250 897	270 954	296 348	+ 25 394	+ 9
27. Suomen ympäristökeskus (560).	250 766	167 143	184 857	+ 17 714	+ 11
30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (530).....	196 744	187 043	187 043	—	—
41. Valtion asuntorahasto (540)....	22 413	22 415	23 270	+ 855	+ 4
45. Asunto- ja rakennustoimi (540).	3 590 254	3 522 000	3 075 000	—447 000	— 13
Yhteensä	4 589 529	4 436 737	4 033 498	—403 239	— 9

Pääluokka 36

VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1994 lopussa 288,0 mrd mk. Velka lisääntyi 23,6 %, kun se edellisenä vuonna oli lisääntynyt 52,3 %.

Vuoden 1995 aikana velan määrä kasvaa edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1995 lopussa 348,9 mrd mk. Tähän talousarvioon sisältyvällä nettolainanotolla velan kanta kasvaa 38,7 mrd markalla eli 11 prosentilla ja sen arvioidaan olevan vuoden 1996 päättyessä 387,7 mrd mk.

Budjettitalouden velan bruttokansantuoteosuus oli vuoden 1994 lopussa 56,7 % ja vuoden 1995 lopussa sen arvioidaan olevan 63,2 %. Vuoden 1996 lopussa sen arvioidaan olevan 65,3 %. Koko valtionvelka olisi 68,1 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1994 10,6 % valtion menoista. Vuoden 1995 talousarviossa vastaava osuus on 12,3 % ja tämän talousarviesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ovat 15,2 %.

01. Markkamääräisen velan korko

90. *Markkamääräisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 629 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää markkamääräisen velan korkojen, markkamääräisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1994 lopussa oli markkamääräisen velkakannan keskimääräinen nimelliskorko 7,04 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuosien 1995 ja 1996 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Yleisöobligatiolainat	1 418 000 000
Sarjaobligatiolainat	10 745 000 000
Velkasitoumuslainat	2 420 000 000
Vakuutuslaitoslainat	55 250 000
Työeläkekassalainat.....	8 200 000
Työeläkelaitoslainat.....	58 770 000
Eläkesäätiölainat.....	3 230 000
Lainat valtion eläkerahastolta.....	800 000 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä	73 750 000
Lainat muilta.....	47 600 000
Yhteensä	15 629 800 000

1996 määräraha	15 629 800 000
1995 määräraha	10 955 000 000
1994 tilinpäätös.....	9 365 363 516

03. Valuuttamääräisen velan korko

90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 481 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valuuttamääräisen velan korkojen ja valuuttamääräisen velan vanhentuneiden korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1994 lopussa oli valuuttamääräisen velan keskimääräinen nimelliskorko 7,29 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuoden 1995 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Dollarilainat.....	887 332 000
Puntalainat.....	1 622 648 000
Ruotsinkruunulainat.....	49 474 000

Tanskankruunulainat	23 967 000
Saksanmarkkalainat	3 032 473 000
Floriinilainat	668 553 000
Belgianfrangilainat.....	105 570 000
Luxemburginfrangilainat.....	186 844 000
Sveitsinfrangilainat.....	469 006 000
Ranskanfrangilainat	2 051 228 000
Italianliirilainat.....	27 179 000
Itävallanshillinkilainat	36 143 000
Jenilainat.....	846 675 000
ECU-lainat	1 840 129 000
PSC-lainat.....	381 000
Muiden valuuttojen määräiset lainat.....	634 098 000
Yhteensä	12 481 700 000

1996 määräraha	12 481 700 000
1995 määräraha	12 122 175 000
1994 tilinpäätös.....	10 572 330 423

09. Muut menot valtionvelasta

21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 278 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion markka- ja valuuttamääräisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien varauspalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1994 olivat liikkeeseenlaskukustannukset 0,58 % nostetusta lainapääomasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 1995—1996 lainanotosta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Menot valuuttamääräisistä lainoista:	
pääomanalennukset	100 000 000
muut liikkeeseenlaskukustannukset ..	253 000 000
asiamiespalkkiot	5 000 000
muut menot	5 000 000
Menot markkamääräisistä lainoista:	
pääomanalennukset	380 000 000
liikkeeseenlaskupalkkiot.....	100 000 000
konvertointikustannukset	300 000 000
lunastuspalkkiot	132 000 000
varauspalkkiot.....	2 000 000
muut menot	1 000 000
Yhteensä	1 278 000 000
1996 määräraha	1 278 000 000
1995 määräraha	1 028 500 000
1994 tilinpäätös.....	991 941 536

Pääluokan 36 menot luvuittain vuosina 1994—1996

	v. 1994 tilinpäätös 1000 mk	v. 1995 talousarvio 1000 mk	v. 1996 esitys 1000 mk	Muutos 1995—1996	
				± 1000 mk	± %
01. Markkamääräisen velan korko (910).....	9 365 364	10 955 000	15 629 800	+4 674 800	+43
03. Valuuttamääräisen velan korko (910).....	10 572 330	12 122 175	12 481 700	+ 359 525	+ 3
09. Muut menot valtionvelasta (910).	991 942	1 028 500	1 278 000	+ 249 500	+24
Yhteensä	20 929 635	24 105 675	29 389 500	+5 283 825	+22

*Liite n:o I Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1996¹⁾*

TALOUDELLINEN KATSAUS

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Sisällys

	Sivu		Sivu
1 Yleiskatsaus	1	7 Tulot	54
2 Kansainvälinen talous	12	8 Kulutus	56
Tuotanto ja kysyntä	12	9 Investoinnit	59
Talouspolitiikka	17	Kiinteät investoinnit	59
Työllisyys	19	Varastoinvestoinnit	62
Hinnat ja palkat	20	10 Julkinen talous	63
Maailmankauppa	22	Valtio	63
3 Ulkomaankauppa	24	Kunnat ja kuntayhtymät	65
Vienti	24	Sosiaaliturvarahastot	67
Tuonti	27	Julkisyhteisöt	71
Vaihtotase	28	Valtiontalous ja talousarvio-	
4 Tuotanto	31	esitys vuodelle 1996	74
Maa- ja metsätalous	31	11 Rahoitustasapaino ja rahoitus-	
Teollisuus	34	markkinat	79
Rakentaminen	39	Taloudellisia tapahtumia	
Yksityiset palvelut	43	1.1.1994-5.9.1995	83
Kokonaistuotanto	44	Liitetaulut	96
5 Työvoima	47		
6 Kustannukset ja hinnat	51		

Taulukoissa käytetyt symbolit

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakkotieto
**	Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

1 Yleiskatsaus

Talous vahvassa nousussa

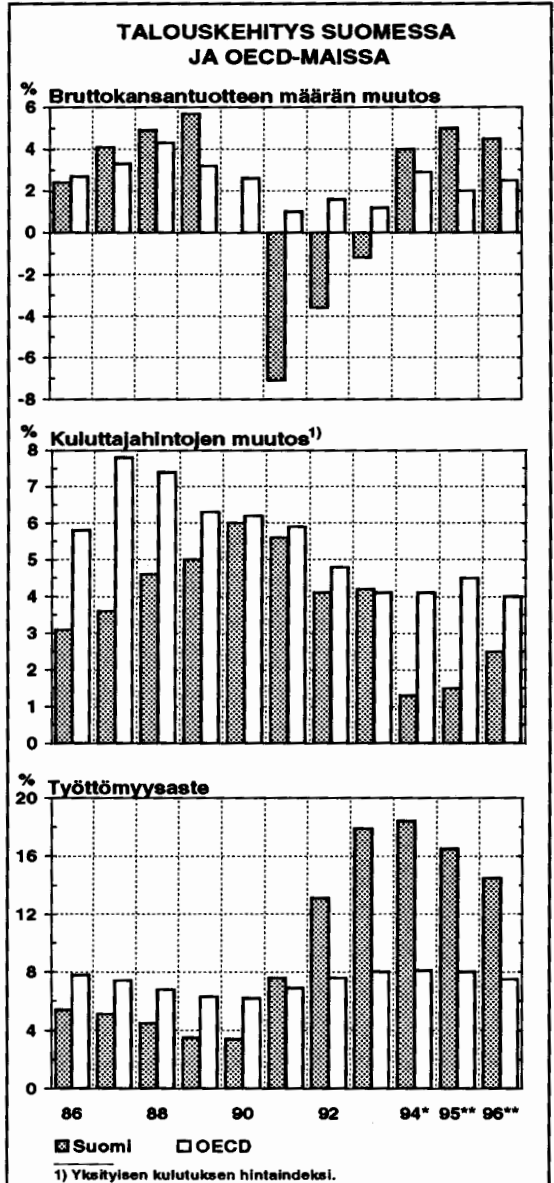
Kokonaistuotanto lisääntyy nopeasti, kun viennin ja teollisuustuotannon kasvun vaikutukset ovat alkaneet levitä kotimarkkina-toimialoille. Odotukset ovat myönteisiä sekä yrityksissä että kotitalouksissa. Pitkien korkojen lasku ja korkoeron kaventuminen Saksaan nähden kuvastavat odotuksia siitä, että kehitys jatkuu suotuisana. Myönteistä kuvaa kuitenkin himmentävät suurena pysyvä työttömyys ja valtiontalouden alijäämäisyys; niiden poistuminen edellyttää, että talouskasvu jatkuu nopeana pitkään.

Kasvun painopiste siirtyy tänä vuonna kotimaiseen kysyntään. Etenkin yksityiset investoinnit lisääntyvät tuntuvasti, sillä vientialoilla kapasiteetin käyttöaste on noussut korkeaksi ja kannattavuus varsin hyväksi. Yksityisen kulutuksen kasvu nojaa paljolti laman aikana siirrettyjen hankintojen toteuttamiseen. Julkinen kysyntä supistuu yhä säästötoimien vuoksi. Kokonaistuotanto kasvaa viime vuodesta 5 %, ja työttömyysaste laskee 16½ prosenttiin.

Vuonna 1996 talouskasvu jatkuu ripeänä. Viennin kasvu tosin hidastuu kapasiteetti-ongelmien vuoksi, mutta kotimainen kysyntä on vahvaa. Kokonaistuotanto kasvaa 4½ %. Työpaikkojen määrä lisääntyy edelleen selvästi, ja työttömyysaste laskee 14½ prosenttiin.

Arviot etenkin kustannusten ja työllisyyden kehityksestä perustuvat olettamukseen, että

Kuvio 1.

syksyn työmarkkinaneuvotteluissa päädytään huomattavasti viimevuotista maltillisempiin palkankorotuksiin. Samoin oletetaan, että työmarkkinoiden toimivuutta kyetään parantamaan siten, että työllistämisen esteet vähenevät. Markkinakorkojen oletetaan laskevan hieman ja valuuttakurssien pysyvän loppukesällä 1995 vallinneella tasolla.

Vientimarkkinoilla kasvu jatkuu

Maailmantalouden kasvunäkymät ovat edelleen hyvät. Yhdysvaltain talouskasvu on tosin hidastumassa, ja Japaninkin talouden elpyminen on osoittautunut odotettua vaisummaksi, mutta Euroopassa kasvu jatkuu vakaana. Tuotanto kasvane OECD-maissa tänä vuonna keskimäärin 2 %, ja kasvu nopeutuu ensi vuonna hieman, kun Japanin talous vähitellen vahvistuu.

Euroopan talousnäkyminen kannalta on myönteistä, että yhä useampi Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksista on päässyt vakaaseen kasvuun. Myös Venäjällä edellytykset tuotannon kääntymiselle nousuun ovat parantuneet.

Taloukskasvusta huolimatta työttömyys vähenee Euroopassa vain hitaasti, ja on EU-maissa ensi vuonna keskimäärin vielä 10½ %. Työvoiman vaimean kysynnän ohella yleisenä ongelmana on työmarkkinoiden heikko toimivuus.

Hinta- ja kustannuspaine on läntisissä teollisuusmaissa hyvin hallinnassa. Inflaatio pysyy EU-maissa keskimäärin 3 prosentissa sekä tänä että ensi vuonna; Saksassa se on hidastunut kahden prosentin tuntumaan. Yhdysvaltojen inflaatiouvauhdin odotetaan hieman nopeutuvan.

	1994*	1995**	1996**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
EU	2,8	3	3
OECD	2,9	2	2 1/2
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	3,0	3	2 1/2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	9,6	9	7 1/2
OECD, tavaratuonti	10,3	8 1/2	7
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat			
HWWA-indeksi (1)			
ilman energiaa	19,4	19	0
energiaraaka-aineet	-5,1	8	0
Kuluttajahinnat (2)			
EU	3,1	3	3
OECD	4,1	4 1/2	4

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
 (1) Yhdysvaltain dollareina.
 (2) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Julkisen talouden alijäämäisyys on yleinen ongelma, jota on pyritty korjaamaan tiukalla finanssipolitiikalla. Vajeet ovat yleisesti pienentyneet, mihin on osaltaan vaikuttanut myös suhdannekehityksen paraneminen. EU-maista silti vain puolet pääsee vajeen osalta ensi vuonna lähestymiskriteerien edellyttämälle tasolle ja julkisen velan osalta vielä harvempi.

Viennin kasvu hidastuu

Viennin määrä on lisääntynyt nopeasti jo usean vuoden ajan, ja kysyntänäkymät ovat edelleen pääosin suotuisat; merkittävimmän poikkeuksen muodostaa sahatavara. Vaikka markka on selvästi vahvempi kuin vuosi sitten, hintakilpailukyky on yhä tyydyttävä. Kapasiteetin puute sitä vastoin alkaa rajoittaa paperiviennin kasvua. Tavaraviennin määrä lisääntyy tänä vuonna silti 10 % ja ensi vuonna vielä 6 %; kasvu painottuu

metalliteollisuuden tuotteisiin. Vientihinnat nousevat tänä vuonna 6 % lähinnä kemiallisen metsäteollisuuden vientihintojen nousun ansiosta. Ensi vuonna vientihintojen nousu hidastuu selvästi.

Tuonti lisääntyy nopeasti

Teollisuustuotannon kasvu ja kotimaisen kysynnän voimistuminen ovat jo johtaneet tavaroiden ja palvelusten tuonnin nopeaan kasvuun, joka jatkuu 12½ prosentin vauhdilla sekä tänä että ensi vuonna. Erityisen paljon kasvaa investointitavaroiden tuonti, mutta myös kulutustavaroiden tuonti lisääntyy yksityisen kulutuksen kasvun myötä. Tuontihinnat pysyvät markan vahvistumisen vuoksi tänä vuonna likimain viimevuotisella tasolla; ensi vuonna markkamääräiset tuontihinnat nousevat pari prosenttia.

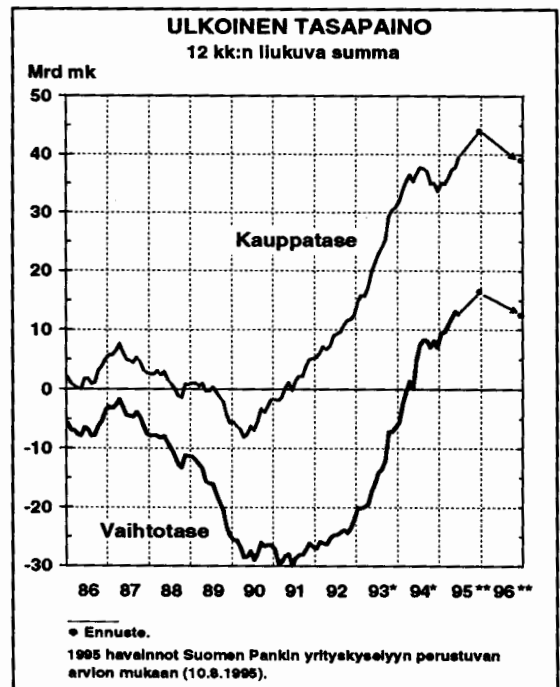
Vaihtotaseessa suuri ylijäämä

Vaihtosuhte paranee tänä vuonna tuntuvasi, ja tavarakaupan ylijäämä nousee ennätyskellisen suureksi, 44 mrd. markkaan. Palvelutaseen alijäämä kasvaa hieman, mutta tuotannontekijäkorvaukset ulkomaille pienenevät selvästi. Vaihtotaseen ylijäämä kasvaa siten 16½ mrd. markkaan, 3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Sekä kauppaettä vaihtotaseen ylijäämien odotetaan ensi vuonna supistuvan hieman. Vaihtotaseen ylijäämäisyys pienentää ulkomaista nettovelkaa; se on ensi vuoden lopussa 41 % suhteessa kokonaistuotantoon, 14 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuoden 1993 lopussa.

	1994*	1995**	1996**
	muutos, prosenttia		
Tavaraviennin määrä	13,2	10	6
metalliteollisuus	11,1	18	10
metsäteollisuus	14,0	4	3
muu vienti	17,1	3 1/2	1
Tavaraviennin hinta (1)	1,5	6	3 1/2
Tavaratuonnin määrä	20,3	12 1/2	13 1/2
raaka- ja polttoaineet	21,5	9	9 1/2
valmiit tavarat	19,4	16	18 1/2
Tavaratuonnin hinta (1)	-2,8	1/2	2
Vaihtosuhte (1)	4,5	5 1/2	1 1/2
	mrd. mk		
Kauppataase (2)	33,6	44	39
Vaihtotase	5,6	16 1/2	12 1/2

(1) Tullihallituksen yksikköarvoindeksien mukaan.
(2) Ml. korjauserät.

Kuvio 2.

Ostovoiman kasvu lisää kulutusta

Kotitalouksien ostovoima lisääntyy tänä vuonna pitkästä ajasta palkkasumman kasvun ja kaksien veronpalautusten vuoksi. Luottamus tulevaisuuteen on kohentunut, ja velkaantuneisuus on alentunut selvästi. Yksityisen kulutuksen arvioidaan kasvavan tänä vuonna 5 % paljolti kestopalvelutavaroitten hankintojen vuoksi. Vaikka ostovoiman kasvu ensi vuonna hidastuu, yksityinen kulutus lisääntyy vielä 4 %. Julkinen kulutus supistuu säästötoimien vuoksi kumpanakin vuonna.

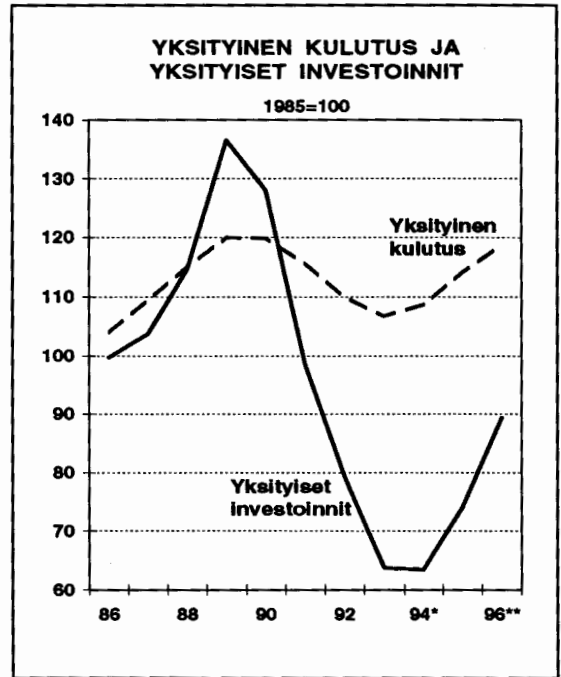
Teollisuusinvestoinnit vahvassa kasvussa

Tuotannon nopea kasvu on johtanut etenkin vientiteollisuudessa kapasiteetin käyttöasteen nousuun ja kannattavuuden paranemiseen. Teollisuuden investointien odotetaan nousevan v. 1996 yli kaksinkertaisiksi vuoteen 1994 nähden; kasvu on nopeinta metsä- ja metalliteollisuudessa. Investoinnit lisääntyvät selvästi myös yksityisillä palvelualoilla, joilla suhdanneodotukset ovat parantuneet. Asuinrakennusinvestoinnit sen sijaan supistuvat vielä tänä vuonna. Vaikka investointien kasvu on prosenttein ilmaistuna nopeaa, investointien määrä kansantaloudessa jää vielä selvästi alle korkeasuhdannetta edeltäneen tason.

Tuotanto kasvaa ripeästi

Kokonaistuotanto on ollut parin vuoden ajan ripeässä kasvussa, joka viennin lisäksi perustuu nyt enenevässä määrin kotimaiseen

Kuvio 3.

	1994*	1995**	1996**
	tuotannon määrän muutos, prosenttia		
Yrittäjätoiminta	5,7	5 1/2	5 1/2
alkutuotanto	5,5	5	2
teollisuus	11,0	10	9
tehdasteollisuus	11,5	11	9
rakennustoiminta	-3,8	2 1/2	8 1/2
palveluelinkeinot	2,4	3 1/2	4
Julkinen toiminta	-0,4	1	1
Muu toiminta	-0,9	1/2	1 1/2
Bruttokansantuote			
tuottajahintaan	4,4	4 1/2	4 1/2
Bruttokansantuote			
markkinahintaan	4,0	5	4 1/2

kysyntään. Teollisuustuotannon kasvu jatkuu edelleen vahvana, vaikka kapasiteetti-ongelmat alkavat yleistyä. Myös muut alat elpyvät selvästi; merkittävin poikkeus on rakennustoiminta, joka kärsii asuntojen vähäisestä kysynnästä. Julkisella sektorilla toimintoja supistetaan säästösyistä edelleen sekä tänä että ensi vuonna. Kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna 5 % ja ensi vuonna lähes saman verran, 4½ %.

Työllisyys paranee

Työvoiman kysyntä on selvässä kasvussa. Työpaikkojen määrä lisääntyy lähinnä teollisuudessa, kun taas muilla aloilla kehitys on toistaiseksi ollut epäyhtenäistä. Kun elpyminen voimistuu palvelualoilla, tilanne kohenee selvemmin. Työttömyysaste laskee silti melko hitaasti, sillä työllisyysnäkymien parantuessa myös työvoiman tarjonta kasvaa. Työttömyysasteen odotetaan laskevan kahdella prosenttiyksiköllä sekä tänä että ensi vuonna; v. 1996 työttömyysaste olisi siten keskimäärin 14½ %.

Inflaatio edelleen hidasta

Kuluttajahintojen nousu jää tänä vuonnakin vähäiseksi, 1½ prosenttiin; EU-jäsenyyden myötä elintarvikkeiden hinnat ovat alentuneet, ja markan vahvistuminen on pysytännyt tuontihinnat likimain ennallaan. Ensi vuonna näiden tekijöiden vaikutus ei enää tunnu, ja hinnat nousevat tämänvuotista enemmän. Jos palkkakustannusten nousu jää maltilliseksi, hintojen nousu voi jäädä 2½ prosenttiin.

Kuvio 4.

	1994*	1995**	1996**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	-0,8	3	3
alkutuotanto	-4,0	-2 1/2	-5 1/2
teollisuus ja rakennus-			
toiminta	-1,6	7 1/2	2 1/2
palveluelinkeinot	-0,2	1 1/2	4
Työn tuottavuus	4,6	2 1/2	2 1/2
	prosenttia		
Työvoimaosuus	64,9	65	65
Työttömyysaste	18,4	16 1/2	14 1/2
alle 25-vuotiaat	33,6	31	28
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maahanmuutto (netto)	2,9	3	3

	1994*	1995**	1996**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	2,1	5	4
Ansiotasoindeksi, reaalin	1,0	3 1/2	1 1/2
Kuluttajahintaindeksi	1,1	1 1/2	2 1/2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	-5,0	3	1/2
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo	-1,5	7	2

Rahoitusmarkkinat vakaat

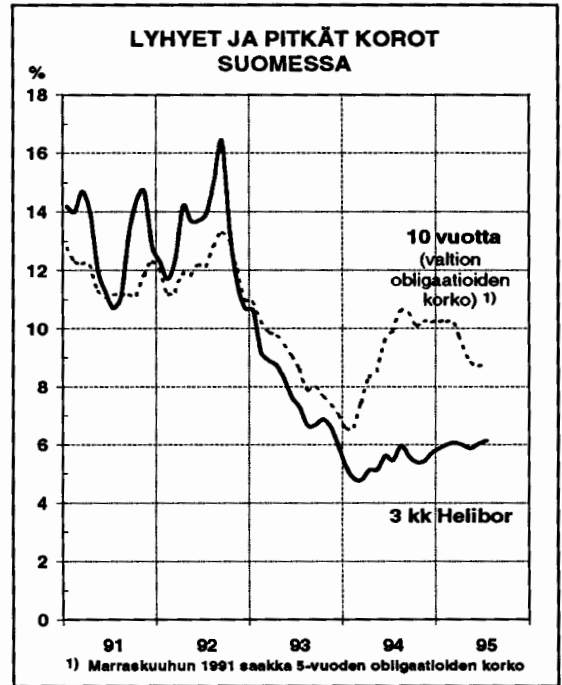
Kansantalouden ulkoinen tasapaino on kulu-
van vuoden aikana kohentunut merkittävästi. Vaihrotaseen ylijäämäisyys pienentää ulkomaista nettovelkaa, inflaatiopaineet ovat pieniä ja finanssipolitiikan odotetaan jatkuvan kireänä; markka onkin vahvistunut selvästi vuodentakaisesta, ja pitkät korot ovat laskeneet. Jos syksyn työmarkkinaratkaisissa päädytään mataliin palkankorotuksiin, korot voivat laskea edelleen suhteessa kansainväliseen tasoon.

Luotonkysyntä pysyy heikkona, sillä yritykset rahoittavat investointinsa pääasiassa tulo-rahoituksellaan ja kotitalouksien asuntoinvestoinnit näyttävät käynnistyvän sängen verkkaan. Valtion nettolainanotto on vielä tänä vuonna varsin suuri, mutta pienenee ensi vuonna olennaisesti.

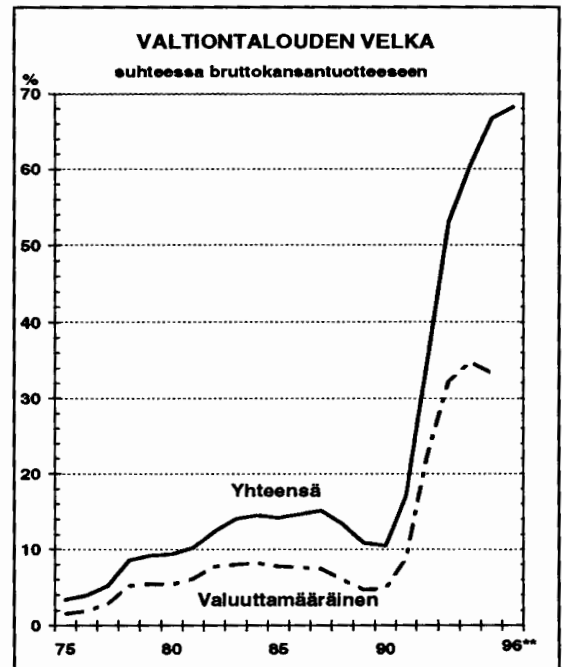
Valtionalous kohenee hitaasti

Valtionalous pysyy tänä vuonna vielä syvästi alijäämäisenä, osin eräiden poikkeuksellisten tekijöiden vuoksi (mm. kahdet veronpalautukset). Menojen karsintaa jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Kulutusmenot ja investoinnit eivät kasva, ja siirto-
menot pienenevät etenkin ensi vuonna selvästi. Korkomenot kasvavat kuitenkin tuntu-
vasti, ja niiden osuus kokonaismenoista nousee 15 prosenttiin. Valtion rahoitus-
asema kohenee ensi vuonna selvästi tulojen suotuisan kehityksen ja toisaalta menojen säästöjen vuoksi. Valtionalouden velka nousee ensi vuoden lopussa 405 mrd. markkaan, 68 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Kuvio 5.

Kuvio 6.

Koko julkisen sektorin talous on ensi vuonna lähes tasapainossa, kun valtion rahoitusaliijäämä pienenee ja työeläkerahastot kasvavat; myös kunnallistalouden rahoitusasema pysyy hyvänä. Julkinen velka kasvaa enää vain vähän, ja sen arvioidaan olevan vuoden 1996 lopussa 65 % suhteessa kokonaistuotantoon.

	1994	1995**	1996**
	mrd. mk		
Valtiontalous			
tulot	135,9	144,6	160,4
menot	200,8	214,9	201,4
nettorahoitustarve (-)	-64,9	-70,3	-41,1
	% BKT:sta		
Julkisyhteisöt			
veroaste	47,4	45	46 1/2
menot	60,7	59	55
rahoitusjäämä	-5,8	-5 1/2	- 1/2
velka	59,8	65	65

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	mrd. mk	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	508	-3,6	-1,2	4,0	5	4 1/2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	150	1,1	0,7	12,6	12 1/2	12 1/2
Kokonaistarjonta	658	-2,7	-0,8	5,8	6 1/2	6 1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti	181	10,0	16,7	12,5	9	5 1/2
Kulutus	398	-4,1	-3,6	1,1	3 1/2	2 1/2
yksityinen	284	-4,9	-2,9	1,8	5	4
julkinen	114	-2,2	-5,3	-0,6	- 1/2	- 1/2
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	73	-16,9	-19,2	-2,2	13	18
yksityinen	60	-19,6	-19,5	-0,5	17	20 1/2
julkinen	13	-2,0	-17,8	-9,9	-5	2
Varastojen muutos(1) (ml. tilastollinen ero)	6	1,2	1,0	2,3	1/2	1
Kokonaiskysyntä	658	-2,7	-0,8	5,8	6 1/2	6 1/2
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	476	-5,6	-5,5	3,5	5 1/2	6 1/2
	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	osuus, %	hinnan muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	77,2	0,7	2,4	1,2	3 1/2	3
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	22,8	7,2	8,7	-0,2	1/2	2
Kokonaistarjonta	100,0	2,0	3,7	1,0	3	3
Tavaroiden ja palvelusten vienti	27,6	6,7	6,5	1,0	6	3 1/2
Kulutus	60,5	3,5	2,9	1,6	2	2 1/2
yksityinen	43,2	4,1	4,2	1,3	1 1/2	2 1/2
julkinen	17,3	2,0	0,0	2,0	3	2 1/2
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	11,1	-3,9	0,2	4,5	3 1/2	4
yksityinen	9,1	-3,6	0,7	3,5	3 1/2	4 1/2
julkinen	1,9	-5,0	-2,0	9,4	6 1/2	3
Varastojen muutos(1) (ml. tilastollinen ero)	0,9
Kokonaiskysyntä	100,0	2,0	3,7	1,0	3	3
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	72,4	0,9	2,7	0,9	2	2 1/2

(1) Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Talouspolitiikan linja

Hallituksen talouspolitiikan päätavoitteena on työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Tähän tavoitteeseen voidaan päästä vain nopean ja kestäväen talouskasvun kautta.

Hallitus päätti käsillä olevan talousarvioesityksen linjasta jo ohjelmassaan. Tämä linja perustuu valtion velkakierteen pysäyttämiseen talouskasvun ja lähivuosiin ajoittuvien menoleikkauksien avulla. Valtion velkakierteen katkaiseminen on kestäväen talouskasvun ja samalla työttömyyden puolittamisen keskeisiä edellytyksiä.

Valtion velkakierteen jatkuminen johtaisi ennen pitkää umpikujaan, josta ulospääsemiseksi jouduttaisiin supistamaan julkisia menoja huomattavasti suuremmissa määrin kuin nyt tehdään. Velkaantumisen ja korkomenojen kasvu muodostaakin suurimman uhan mm. sosiaaliturvan rahoitukselle.

Vaalikauden menoleikkauksista puolet ajoituu vuoteen 1996, jolloin talouskasvun arvioidaan jatkuvan vahvana. Etupainoisin menoleikkauksin pyritään myös siihen, että seuraavassa taantumassa valtiontaloudessa olisi liikkumavaraa.

Menoleikkaukset kohdennetaan siten, että julkisten palvelujen hyvästä tasosta voidaan pitää kiinni ja samanaikaisesti tukea työllisyyttä. Arvioitaessa esitettyjen tulonsiirtojen supistusten vaikutuksia on pidettävä mielessä, että 1980-luvulla valtion menoista juuri tulonsiirrot kasvoivat selvästi voimakkaimmin. Monien tulonsiirtojen taso on leikkausten jälkeenkkin selvästi korkeampi kuin 1980-luvun alussa.

Menoleikkausten tavoitteena on myös tukea talouden pitkän ajan kasvuedellytyksiä. Tähän pyritään mm. tehostamalla elinkeinotukien kohdentamista.

Talouspolitiikka rakentuu palkkamaltin ja matalan inflaation varaan. Julkisen talouden kustannuspaineiden kohoaminen merkitsisi lisäleikkauksia menojen määrässä. Palkan- korotusten ja julkisen sektorin työllisyyden välillä vallitseekin selkeä valintatilanne; korkeat palkankorotukset merkitsisivät julkisen sektorin työllisyyden vähenemistä.

Talouspolitiikan ongelmia

Inflaatio on nyt suurin uhka talouskasvulle. Korkeat palkankorotukset ja inflaation kohoaminen ilmenisivät välittömästi korkojen nousuna, mikä voisi taittaa kotimarkkinoiden käynnissä olevan elpymisen.

Työttömyyden puolittamisessa talouskasvu on avainasemassa. Talouskasvu ei kuitenkaan yksin riitä, vaan tarvitaan myös toimia, jotka parantavat työmarkkinoiden toimivuutta. Uudistustarpeita liittyy mm. työ- lainsäädäntöön, työttömyysturvaan ja verojärjestelmään.

Työmarkkinoiden toimivuutta on heikentänyt mm. korkea verokiila, joka on muodostunut työnantajan työvoimakustannusten ja työntekijän käteen saaman palkan välille. Työntekijälle vero-, maksu- ja tulonsiirtojärjestelmät määrittävät eräänlaisen vähimmäispalkan, jonka alittavalla palkalla työnteko ei nosta elintaso. Nykytilanteessa monen kohdalla työhön hakeutuminen ei olekaan yksityistaloudellisesti kannattavaa, ainakaan lyhyellä tähtäimellä, vaikka se kansantalou-

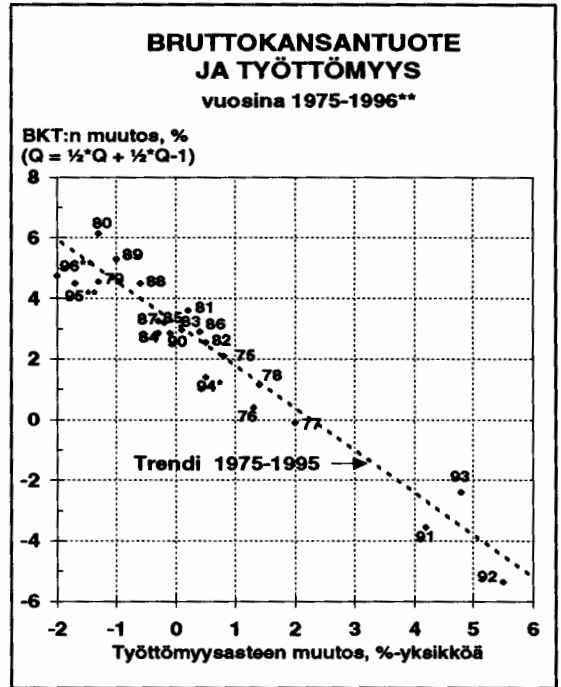
dellisesti sitä olisikin. Tämän tilanteen korjaamiseksi hallitus antaa tarvittavat lakiesitykset siten, että eduskunta voi käsitellä ne viimeistään kevätistuntokaudella 1996.

Työmarkkinoiden toimivuuden paraneminen ilmeni mm. talouskasvun työllistävyuden lisääntymisenä. Toisin sanoen tietyn suuruinen talouskasvu lisäisi työllisyyttä aiempaa enemmän. Tämä merkitsisi koko kansantalouden tuottavuuden kasvun hidastumista. Tällainen kehitys ei merkitsisi tuottavuuden kasvun hidastumista nykyisissä työpaikoissa, vaan siitä, että uudet työpaikat syntyvät etupäässä yksityisessä palvelusektorissa, jossa tuottavuus on matalampi ja työvoiman tarve suurempi kuin kansantaloudessa keskimäärin.

Oheisessa kuviossa on esitetty talouskasvun ja työttömyysasteen muutoksen suhde vuosina 1975-1996. Kuvion perusteella voidaan päätellä, että viimeisen parinkymmenen vuoden aikana on tarvittu noin kolmen prosentin vuosittainen talouskasvu, jotta työttömyysaste on pysynyt muuttumattomana. Koska työn tuottavuus on kasvanut keskimäärin noin kolmella prosentilla vuodessa ja kun työvoiman tarjonta on pysynyt verrattain vakaana, on kolmen prosentin talouskasvu pitänyt työttömyysasteen suunnilleen ennallaan.

EU:n valkoinen kirja kasvusta, kilpailuvyvystä ja työllisyydestä asetti tavoitteeksi talouskasvun työvoimaintensiivisyyden lisäämisen siten, että koko kansantalouden tuottavuus kasvaisi EU-maissa keskimäärin 1-1½ % vuodessa 1990-luvun jälkipuoliskolla. Tähän pyritään mm. työvoimakustannuksia alentamalla, minkä arvioidaan synnyttävän palveluita ja tuotteita, joita nyt ei kannata markkinoille tuottaa. Tuottavuus kasvoi EU-maissa 1980-luvulla keskimäärin noin 2 % vuodessa ja Yhdysvalloissa se kasvoi vajaan prosentin vuodessa.

Kuvio 7.

Monesta syystä Suomen tuottavuuden kasvuvauhti saattaa lähivuosina lähestyä EU-maiden kasvuvauhtia. Suomen tuottavuuden on viime vuosikymmeninä arvioitu kasvaneen melko nopeasti mm. sen takia, että Suomi on kuronut kiinni teknologiaeroa suhteessa muihin teollisuusmaihiin. Tällaista selvää teknologista kuilua suhteessa esim. EU-maihin ei kuitenkaan enää ole. Suomen tuottavuuskehitystä on nopeuttanut myös korkea investointiaste. Laman aikana investointiaste laski kuitenkin selvästi, mikä on omiaan hidastamaan lähivuosien tuottavuuden kasvua. Laman aikana yritykset myös tehostivat toimintaansa niin voimakkaasti, ettei pelkän työvoiman käytön tehostamisella ole enää saavutettavissa viime vuosien suurista tuottavuuden kasvua. Myös talouskasvun leviäminen tuottavuudeltaan koko kansantaloutta heikomman tuottavuuden palvelu-aloille tulee hidastamaan tuottavuuden kasvua.

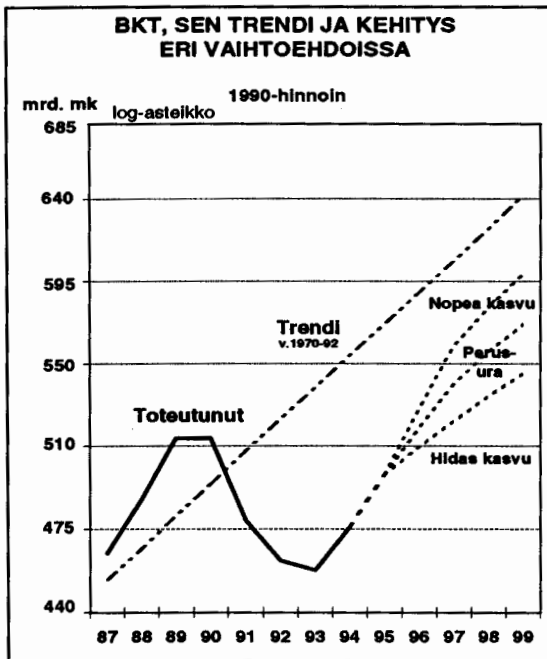
Oheisissa kuvioissa on esitetty kokonaistuotannon ja työttömyysasteen kehitys vuoteen 1999 kolmessa vaihtoehdossa. Hitaan kasvun vaihtoehdossa vuotuinen talouskasvu on vuosina 1996-1999 keskimäärin 2,3 %, perusurassa 3,5 % ja nopean kasvun vaihtoehdossa 4,7 %. Kaikissa vaihtoehdoissa työn tuottavuuden kasvu on keskimäärin 2 % vuodessa. Hitaan kasvun vaihtoehdossa työttömyysaste juuttuu kuluvan vuoden 16½ prosenttiin ja perusurassa se laskee 12½ prosenttiin v. 1999. Nopean kasvun vaihtoehdossa työttömyysaste puolittuu tämän vuoden kevään noin 17 prosentista 8½ prosenttiin v. 1999, mikä toteuttaisi hallituksen tavoitteen työttömyyden puolittamisesta vaalikauden aikana.

Jotta talouskasvu muodostuisi keskimäärin viideksi prosentiksi vuodessa vuosina 1996-1999, on korkotason pysyttävä hyvin matalana.

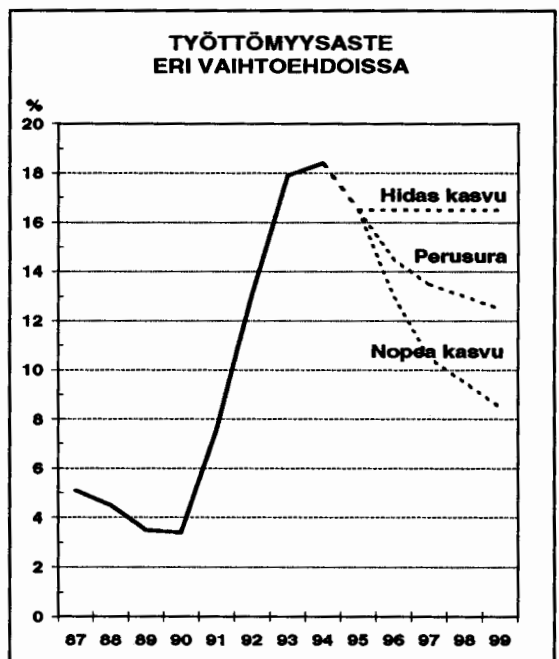
Muuten investoinnit jäävät kestävän talouskasvun kannalta riittämättömiksi. Työvoiman riittävyyden puolesta pitkään jatkuva ja nopea talouskasvu on mahdollinen. Kuten kuvio kokonaistuotannon kehityksestä eri vaihtoehdoissa osoittaa, olisi kokonaistuotanto nopeankin kasvun vaihtoehdossa v. 1999 selvästi talouden pitkän ajan kasvutrendin alapuolella.

Talouskasvun pysyminen noin viidessä prosentissa 1990-luvun loppuun asti on erittäin vaativa tavoite. Se edellyttää myös, että viennin kasvu jatkuu vahvana, jotta vaihtotaseen alijäämäisyys ei muodostuisi uudestaan kotimaisen kysynnän kasvun rajoitteeksi. Tämä puolestaan edellyttää hyvää kilpailukykyä ja tuntuvia, tuotantokapasiteettia laajentavia investointeja teollisuudessa.

Kuvio 8.

Kuvio 9.

2 Kansainvälinen talous

Tuotanto ja kysyntä

Maailmantalous kehittyi erityisen suotuisasti v. 1994. Yhdysvalloissa suhdannehuippu saavutettiin ilman, että inflaatio kiihtyi. Länsi-Euroopan taloudet toipuivat lamasta nopeasti. Maailmankauppa laajeni kymmeneksen. Kehitysmaiden taloudellinen kasvu jatkui nopeana.

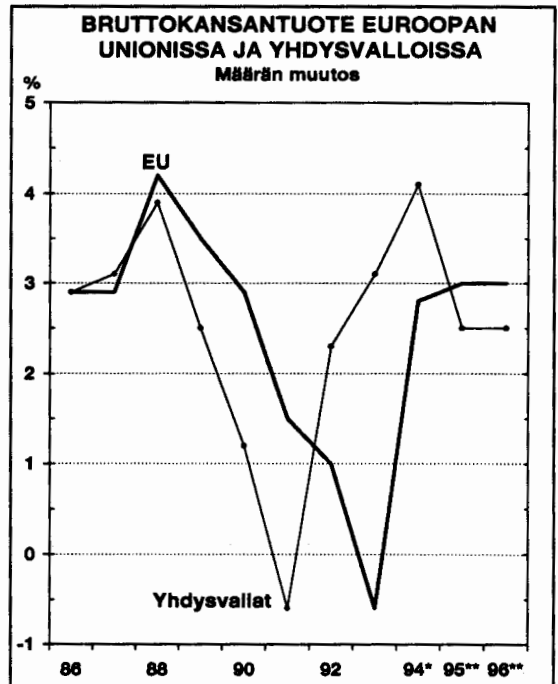
Vuosi 1995 alkoi epävarmuuden merkeissä. Yhdysvaltain ja Japanin talouskehitys oli arvioitua heikompaa. Lisäksi niiden välinen kauppakiista ja dollarin heikentyminen jenin suhteen varjostivat maailmantalouden näkymiä. Euroopassa dollarin devalvoituminen on estänyt alueellisen valuuttakursisyyhteistyön tiivistämisen ja lisännyt kahtiajakoa D-markkaa seuraavien ja dollaria myötäilevien valuuttojen välillä.

Maailmantalouden kasvunäkymät ovat silti edelleen hyvät, vaikkakin epäyhtenäiset. Euroopan taloudellinen elpyminen jatkuu vakaana. Yhdysvaltain talouskasvun hidastuminen on tasoittumassa alkuvuoden varasopeutuksen jälkeen. Japanissa jenin revalvoituminen on uudelleen vahvistanut deflaatiota ja lykännyt talouden elpymistä. Läntisten teollisuusmaiden kokonaistuotannon kasvu hidastuu kahteen prosenttiin v. 1995 ja nopeutuu 2½ prosenttiin v. 1996. Suomen vientiosuuksilla painotettuna OECD-maiden tuotanto kasvaa 3 % v. 1995 ja 2½ % v. 1996. Kehitysmaissa kokonaistuotanto lisääntyy edelleen tuntuvasti teollisuusmaita nopeammin. Maail-

mankaupan määrä laajenee 9 % v. 1995 ja 8 % v. 1996.

Yhdysvaltain talous nousi vahvasti korkeasuhdanteeseen v. 1994. Kokonaistuotanto kasvoi 4 % yksityisen kulutuksen ja yritysinvestointien vetämänä. Keskuspankki nosti lyhyitä korkoja vähitellen 3 prosentista 6 prosenttiin turvatakseen ”pehmeän laskun” hitaampaan talouskasvuun ilman inflaatiovauhdin kiihtymistä. Hillinnässä onnistuttiin, vaikka työttömyysaste laski alle 6 prosentin ja teollisuuden kapasiteetin

Kuvio 10.

2. Bruttokansantuote OECD-maissa

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	2,3	3,1	4,1	2 1/2	2 1/2
Japani	1,1	-0,2	0,6	1/2	2
EU	1,0	-0,6	2,8	3	3
- Saksa	2,2	-1,1	2,9	3	2 1/2
- Ranska	1,3	-1,5	2,7	3	3
- Italia	0,7	-1,2	2,2	3	3
- Iso-Britannia	-0,5	2,2	3,8	3 1/2	3
- Espanja	0,7	-1,1	2,0	3	3
- Ruotsi	-1,4	-2,6	2,2	2 1/2	2 1/2
- Tanska	0,8	1,5	4,4	3 1/2	3
- Suomi	-3,6	-1,2	4,0	5	4 1/2
Norja	3,4	2,3	5,1	5	3 1/2
OECD	1,6	1,2	2,9	2	2 1/2
OECD Suomen vuoden 1994 vientiosuoksilla painotettuna	0,9	0,0	3,0	3	2 1/2

Lähde: OECD, Euroopan komissio ja kansantalousosasto.

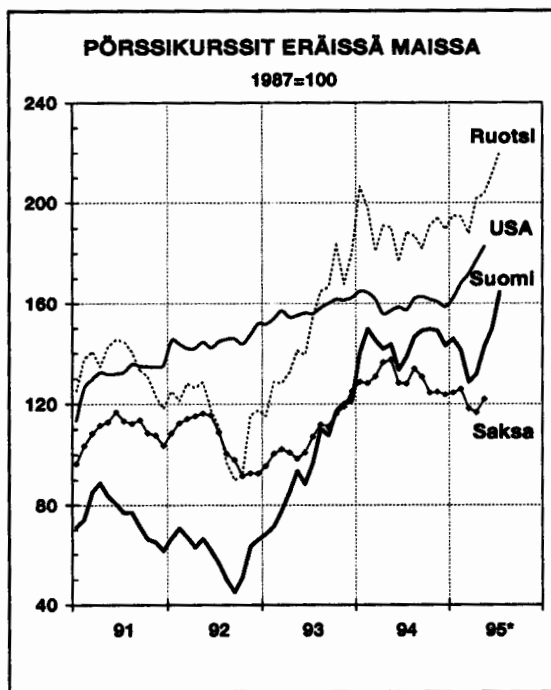
käyttöaste nousi korkealle. Asuntojen kysyntä kääntyi loppuvuonna laskuun, mihin osaltaan vaikutti pitkien korkojen nousu 5 prosentista 8 prosenttiin.

Alkuvuonna 1995 tuotannon kasvu hidastui olennaisesti. Kulutuskysyntä oli laimeaa, ja asunoinvestoinnit vähenivät. Vain yritysten investoinnit kasvoivat tuntuvasti. Muun muassa autojen kysyntä ja tuotanto supistuivat. Alkuvuonna varastoja on sopeutettu pienentyneeseen kysyntään, joten loppuvuonna tuotannon kasvun odotetaan hieman elpyvän. Pitkien korkojen lasku kesällä alle 7 prosentin viittasi inflaatio-odotusten heikkenemiseen. Keskuspankki laskikin lyhyitä korkoja 1/4 %. Kasvun hidastuminen ja dollarin devalvoituminen merkitsevät, ettei

Yhdysvallat enää tue kansainvälistä kysyntää siten kuin vuosina 1992-1994. Sen tuonnin kasvu hidastuu tuntuvasti vuosina 1995 ja 1996, kun taas viennin kasvu jatkuu nopeana.

Japanissa talouden kehitystä on hallinnut varallisuusarvojen lasku ja velkadeflaatio, joiden supistavaa vaikutusta taloudelliseen aktivitetiin hallitus on yrittänyt lieventää elvytyspaketeilla ja keveällä rahapolitiikalla. Talouden lama jatkuu kuitenkin jo neljättä vuotta. Osin heikon kotimaisen kysynnän vuoksi vaihtotaseen ylijäämä on pysynyt suurena. Kun japanilaiset sijoittajat ovat rajoittaneet ulkomaisia investointejaan, jeni on vahvistunut, mikä on entisestään vahvistanut deflaatiota. Heikentyneen kilpai-

Kuvio 11.

lukuviivyn ohella kasvun taittuminen Yhdysvalloissa synkentää Japanin teollisuuden näkymiä. Se on vähentänyt työvoimaansa kymmeneksen vuoden 1992 huipusta.

Vaikka palkkasumma on edelleen kasvanut, kulutus ei ole lisääntynyt vastaavasti, sillä kotitalouksien säästämisaste on noussut paitsi hintojen laskun myös yhteiskunnallisen epävarmuuden lisääntymisen vuoksi. Kulutuksen tuntuvampi kasvu lykkäytyneekin vuoteen 1996. Kolmen viime vuoden ajan supistuneet yritysinvestoinnit alkavat vähitellen vilkastua. Lähivuosina tuonti kasvaa tuntuvasti vientiä nopeammin.

Euroopassa talouden elpyminen jatkuu tänä ja ensi vuonna, mutta työttömyys helpottuu hyvin hitaasti. Vaikka kokonaistuotannon

kasvussa ei ole suuria maittaisia eroja, kasvun koostumus vaihtelee kunkin maan viime vuosina harjoittaman valuuttakursipolitiikan mukaan. Vahvan valuutan maissa (Saksa, Ranska, Alankomaat ym.) kasvu perustuu kotimaisen kysynnän kasvuun. Niissä uhaksi kasvun kestävyydelle voi muodostua heikko kilpailukyky. Devalvoineissa maissa (Iso-Britannia, Italia, Espanja, Ruotsi ym.) tuotannon lisäyksestä merkittävä osa ainakin aluksi perustuu nettoviennin kasvuille. Näissä taas hintapaineet voivat nousta ongelmaksi. Eriytyvä hintakehitys aiheuttaa hajontaa myös markkinakorkoihin.

Saksan talouden nousu lamasta viime vuonna perustui toisaalta kulutuksen ja asuntoinvestointien kasvuun ja toisaalta teollisuuden tilauskannan kohentumiseen yritysten investointien kääntyttyä kasvuun Euroopassa. Saksassakin yritysinvestoinnit elpyivät vuoden 1994 lopulla, ja ne kasvavat edelleen vuosina 1995 ja 1996. Jenin vahvistuminen ja investointitavaroiden kova kysyntä lieventävät D-markan vahvistumisen ja palkankorotusten kustannusvaikutusta Saksan teollisuudelle. Veronkorotukset vuoden 1995 alussa ovat vähentäneet kotitalouksien ostovoimaa. Kun toisaalta julkisen talouden velkaantumisasteen nousu on saatu pysäytettyä ja inflaatiovauhti on hidastunut kohti kahta prosenttia, markkinakorot ovat laskeneet. Kotimaisen kysynnän kasvu vahvistuu, ja tuonti kasvaa vientiä nopeammin v. 1996. Itäinen Saksa on pääsemässä kestäväälle tuotannon kasvuralle, mikä merkitsee mm. työttömyyden helpottumista.

Iso-Britannia on suhdannekierrossa vuoden manner-Eurooppaa edellä. Vuonna 1994 kokonaistuotannon 4 prosentin kasvu oli

3. Huoltotase-erät Yhdysvalloissa, Japanissa ja Euroopan unionissa

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat					
yksityinen kulutus	2,8	3,3	3,5	2 1/2	2
julkinen kulutus	-0,7	-0,8	-0,7	- 1/2	1/2
kiinteään pääoman bruttomuodostus (1)	5,5	11,3	12,3	10	5
kotimainen kysyntä	2,5	3,9	4,7	3	2
tavaroiden ja palvelusten vienti	6,7	4,1	9,0	9	10
tavaroiden ja palvelusten tuonti	8,7	10,7	13,4	9	5
bruttokansantuote	2,3	3,1	4,1	2 1/2	2 1/2
Japani					
yksityinen kulutus	1,7	1,0	2,2	1	2 1/2
julkinen kulutus	2,7	1,7	2,8	3 1/2	2 1/2
kiinteään pääoman bruttomuodostus	-1,1	-1,8	-2,3	1 1/2	3
kotimainen kysyntä	0,3	0,0	1,0	1 1/2	2 1/2
tavaroiden ja palvelusten vienti	5,2	1,3	5,0	3 1/2	5
tavaroiden ja palvelusten tuonti	-0,4	2,7	8,3	11	10
bruttokansantuote	1,1	-0,2	0,6	1/2	2
EU					
yksityinen kulutus	1,6	-0,1	1,7	2	3
julkinen kulutus	2,2	0,9	0,9	1	1
kiinteään pääoman bruttomuodostus	-0,9	-6,2	2,2	6	6
kotimainen kysyntä	1,1	-1,9	2,4	3	3
tavaroiden ja palvelusten vienti	3,7	1,7	8,8	8 1/2	7
tavaroiden ja palvelusten tuonti	3,9	-3,4	7,4	7 1/2	7 1/2
bruttokansantuote	1,0	-0,6	2,8	3	3

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
(1) Yksityinen.

laaja-alaista; kaikki kotimaisen kysynnän lohkot ja nettovienti lisäsivät sitä. Työttömyysaste laski prosenttiyksikön 9,2 prosenttiin. Inflaatio oli keskimäärin 2½ %. Vaihtotase tasapainottui. Vaikka kotimaisen kysynnän kasvu alkuvuonna 1995 hidastui hieman, kokonaistuotannon kasvu jatkuu

vuosina 1995 ja 1996 varsin vakaana ja työttömyysaste laskee edelleen. Kuluttajahintojen nousu on kiihtynyt 3½ prosenttiin, mutta pitkät korot ovat olleet lievässä laskussa. Rahapolitiikka on ollut odottavalla kannalla, eikä lyhyitä korkoja ole toistaiseksi vastaavasti laskettu.

Ruotsi kärsi tuntuvasti 1990-luvun alun lamasta. Ongelmaksi nousi ennen kaikkea julkisen talouden menojen kasvu ja suuri alijäämä, jonka hallinta edellytti talouspolitiikan muutosta. Kruunun devalvoituminen antoi Ruotsille tuntevan kilpailuedun, joka on säilynyt, vaikka vaihtotase on muuttunut vahvasti ylijäämäiseksi. Talouden elpyminen onkin vienti- ja investointivetoista. Finanssi- ja investointivetoista. Finanssi- ja investointivetoista. Finanssi- ja investointivetoista. Finanssi- ja investointivetoista. Finanssi- ja investointivetoista.

Kokonaistuotannon kasvu riippuu nyt paljon korkokehityksestä ja kotitalouksien käyttäytymisestä. Pitkät korot ovat toistaiseksi pysyneet korkeina suuren julkisen talouden rahoitustarpeen sekä tuonti- ja tuottajahintojen nousupaineiden vuoksi. Julkisen talouden tasapainottamisen edistyessä korot voivat laskea ja kulutushalukkuus lisääntyä. Yksityisen kulutuskysynnän kasvun kokonaistuotantoa tukeva vaikutus pysynee silti lähivuosinakin vähäisenä.

Euroopan talousnäkömyönteistä on se, että yhä useampi Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksista on päässyt talousuudistuksissaan ja rakenteellisessa sopeutuksessaan niin pitkälle, että niiden

kokonaistuotanto on markkinatalouden pohjalta päässyt vakaaseen kasvuun. Talouskasvu on elpynyt mm. Puolassa, Tšekissä, Slovakiassa ja Unkarissa. Venäjälläkin edellytykset tuotannon kääntymiselle nousuun ovat parantuneet. Talousjärjestelmän muutoksen sivuseurauksena näiden maiden inflaatio on edelleen nopea, tosin hidastuva. Tilastoitu työttömyys on myös lisääntynyt; työttömyysaste vaihtelee tänä vuonna 12 ja 16 prosentin välillä. Poikkeuksena on Tsekki, jossa työttömyysaste on hyvin matala.

Kehitysmaissa voimakas talouskasvu jatkuu sekä tänä että ensi vuonna. Tuotanto lisääntyy edelleen eniten Kiinassa ja Kaakkois-Aasiassa. Tällä alueella investointitoiminta on erityisen vilkasta. Japanin jenin vahvistuminen tukee alueen maiden entisestäänkin vahvaa vientikehitystä. Kiinassa talouden ylikuumeneminen kiihdytti inflaatiovauhdin yli 20 prosenttiin v. 1994. Talouspolitiikan tavoitteena onkin inflaation hillitseminen. Talousnäkömyönteistä on se, että yhä useampi Keski- ja Itä-Euroopan siirtymätalouksista on päässyt talousuudistuksissaan ja rakenteellisessa sopeutuksessaan niin pitkälle, että niiden

4. Kokonaistuotanto Venäjällä sekä Keski- ja Itä-Euroopan maissa

	1993	1994*	1995**	1996**
	määrän muutos, prosenttia			
Bulgaria	-4	0	2	2
Puola	4	5	6	5
Romania	1	3	3	5
Slovakia	-4	5	5	5
Tsekinmaa	-1	3	4	5
Unkari	-1	3	1	3
Venäjä	-12	-15	-5	3

Lähde: OECD .

päätäväisesti, se ei näyttäisi suuremmin vaikuttaneen Latinalaisen Amerikan edelleenkin myönteisiin talousnäkyymiin. Kaik-

kiaan kehitysmaiden kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan keskimäärin kuuden prosentin vauhtia vuosina 1995 ja 1996.

Talouspolitiikka

Julkisen talouden rahoitusaliäämät kasvoivat läntisissä teollisuusmaissa yleisesti 1990-luvun alussa. Vuonna 1993 vajeet olivat keskimäärin $4\frac{1}{2}$ % BKT:sta. Vuodesta 1989 alijäämä oli kasvanut $3\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä, josta arviolta $\frac{1}{3}$ oli rakenteellista, ts. ekspansiivisesta talouspolitiikasta johtuvaa, ja $\frac{2}{3}$ suhdanneautomatiikan, ts. laman aiheuttamaa rahoitusaseman heikkenemistä. Euroopassa alijäämä v. 1993 oli keskimäärin $6\frac{1}{2}$ % BKT:sta, 4 prosenttiyksikköä suurempi kuin v. 1989.

Julkisen velan nopea kasvu ja useissa maissa myös sen huolestuttava suuruus ovat nostaneet julkisen talouden tasapainottamisen talouspolitiikan päätavoitteeksi OECD-maissa. Poikkeuksena tästä on deflaatiokierteessä oleva Japani, jossa finanssipolitiikka korkeasta velkaantuneisuudesta huolimatta on vahvasti elvyttävää. Yhdysvalloissa finanssipolitiikan kiristäminen on supistanut rakenteellista alijäämää vuosina 1993-1995; kireän budjettilinjan jatkamisella on edelleen vahva kannatus. Euroopassa vajeet pienenivät v. 1994, osin suhdannekäänteen mutta myös finanssipolitiikan tiukentamisen seurauksena. EU-maissa julkisen talouden tasapainotavoitteilla ja niiden toteuttamiseen tähtäävällä liiallisten alijäämien menettelyllä on keskeinen asema talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen valmisteluissa.

EU:n jäsenmaista noin puolet täyttäneet tavoitteet julkisen talouden tasapainon (vaje korkeintaan 3 % BKT:sta) osalta v. 1996, mutta vain Saksa, Ranska, Iso-Britannia ja Luxemburg yltsänevät tavoitteeseen julkisen velan (korkeintaan 60 % BKT:sta) osalta. Tarve harjoittaa tiukkaa finanssipolitiikkaa jatkuu vielä pitkään. Teollisuusmaiden väestöjen ikääntymisen myötä kasvava julkisen talouden menopaine on lisäsyys pitkäjänteiseen rahoitusaseman vahvistamiseen.

Yhdysvaltain rahapolitiikka on vuoden 1994 tuntuvan kiristämisen jälkeen ollut odottavalla kannalla. Pieni koronalennus kesällä 1995 oli merkki siitä, että keskuspankki on valmis tarvittaessa alentamaan korkoja, jos taloudellinen aktiviteetti uhkaa hidastua liian nopeasti. Japanissa keskuspankki on osallistunut elvytykseen; kesällä 1995 lyhyet korot olivat ennätyskellisen matalat, 0,8 %.

Euroopassa valuuttakurssien muutokset ovat lisänneet korkokehityksen epäyhtenäisyyttä. Eräissä maissa myös suuri julkinen velka lisää epävarmuutta rahoitusmarkkinoilla ja nostaa korkoja. Myös ero suhdannetilanteessa on omiaan pitämään Euroopan rahapolitiikan kireämpänä kuin mikä on tarpeen Yhdysvalloissa ja Japanissa. Toisaalta myös Saksassa edellytykset maltilliselle korkopolitiikalle ovat olennaisesti vahvistuneet kotimaantalouden tasapainon parannuttua ja Japanin ja Yhdysvaltain kevennettyä rahapolitiikkaansa.

5. Talous- ja rahaliiton (EMU) lähentymiskriteerien arvioitu kehitys EU-maissa vuosina 1995 ja 1996

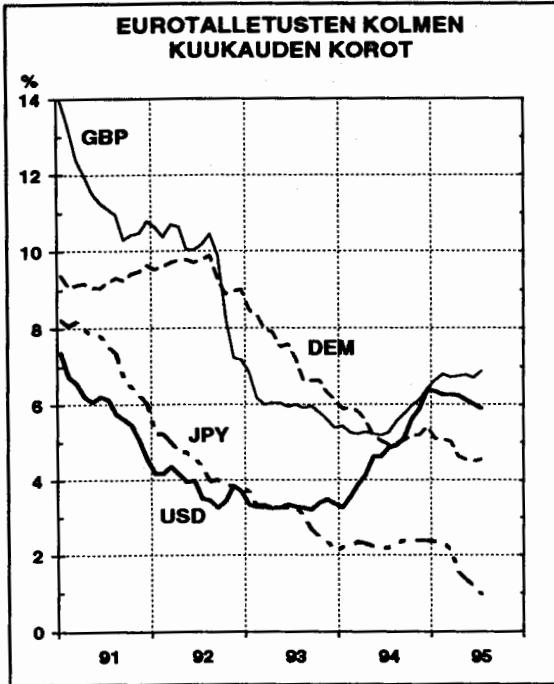
	Inflaatio %	Korkotasoa %	Julkinen sektori			
			vaje		bruttovelka	
			% BKT:sta			
			1995**	1996**	1995**	1996**
EMU-kriteeri (1)	3,2	10,2	3,0	3,0	60,0	60,0
Saksa	2,3	7,4	2,1	2,4	58,2	58,1
Ranska	1,9	8,1	4,9	3,9	51,2	52,8
Italia	5,2	12,2	7,9	8,1	124,9	124,4
Iso-Britannia	3,7	8,9	4,8	2,9	51,5	51,5
Espanja	4,8	11,9	6,0	4,8	64,6	65,2
Alankomaat	2,1	7,8	3,2	2,5	78,1	77,1
Belgia	1,9	8,2	4,2	3,9	134,3	132,3
Itävalta	2,6	7,4	4,6	3,9	66,2	67,4
Ruotsi	3,3	10,4	9,1	5,8	84,6	85,7
Tanska	2,4	8,9	1,9	1,2	76,1	75,4
Suomi	1,4	8,2	5 1/2	1/2	65	65
Portugali	4,7	10,9	5,6	4,7	70,5	70,7
Kreikka	9,6	..	11,3	10,2	115,3	116,2
Irlanti	2,7	8,7	2,8	2,6	84,6	80,8
Luxemburg	2,3	..	-1,4	-1,5	7,6	7,8

Lähde: Euroopan komissio ja kansantalousosasto.

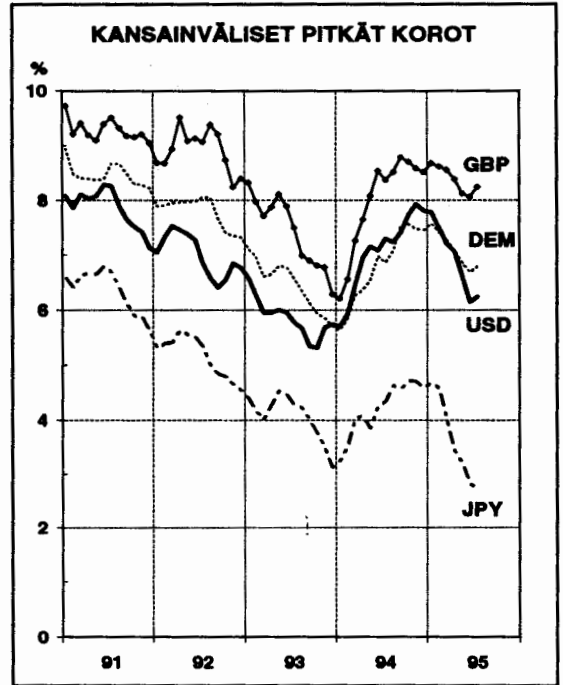
(1) Inflaatio: Kuluttajahintojen nousu saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä nopeampi kuin hintojen nousu yhteisön kolmessa alhaisimman inflaation maassa (1,7 %).

Korkotasoa: Pitkäaikainen korko (valtion obligaatiot) saa ylittää enintään kahdella prosenttiyksiköllä kolmen hitaimman inflaation maan korkotason (8,2 %).

Kuvio 12.

Kuvio 13.

Työllisyys

Vaikka työttömyys koskettaa nykyisin lähes kaikkia maita, Euroopassa työvoiman heikko kysyntä on erityisen vakava ongelma. Vuosina 1992-1994 työllisyys väheni useimmissa EU-maissa, kun se Yhdysvalloissa ja Japanissa kasvoi edelleen. Viime vuonna EU-maiden keskimääräinen työttömyysaste oli 11½ %, mutta Yhdysvaltain 6 % ja Japanin 3 %. Euroopan työttömyydelle on tyypillistä pitkäaikaistyöttömien suuri osuus ja sosiaalinen syrjäytyminen. EU-maiden työttömyysasteen arvioidaan laskevan keskimäärin 10½ prosenttiin v. 1996.

Taloukasvun hidastuminen OECD-maissa on heikentänyt työvoiman kysyntää. Mutta sen lisäksi työmarkkinoiden institutionaaliset rajoitukset voivat vaikeuttaa kysynnän ja tarjonnan sopeutumista. Työmarkkinoiden puutteellinen joustavuus on saattanut lisätä yritysten halua automatisoida tuotantoa tai siirtää sitä ulkomaille. Teollisuusmaat ovat mm. OECD:n ja EU:n piirissä yhteistyössä etsineet rakennepoliittisia ratkaisuja työmarkkinoiden toiminnan parantamiseksi. Suositusten kansallinen toteuttaminen edellyttää usein laajaa konsensusta.

6. Työttömyysaste eräissä OECD-maissa

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	prosenttia				
Yhdysvallat	7,4	6,8	6,1	5 1/2	5 1/2
Japani	2,2	2,5	2,9	3	3
Iso-Britannia	9,9	10,2	9,2	8	7 1/2
Ranska	10,3	11,7	12,4	12	11 1/2
Saksa	7,7	8,9	9,6	9	8 1/2
Norja	5,9	6,0	5,5	5	4 1/2
Ruotsi	5,3	8,2	8,0	7 1/2	6 1/2
Suomi	13,1	17,9	18,4	16 1/2	14 1/2
Tanska	11,2	12,2	12,1	10 1/2	9 1/2
EU	10,0	11,1	11,5	11	10 1/2
OECD	7,6	8,0	8,1	8	7 1/2

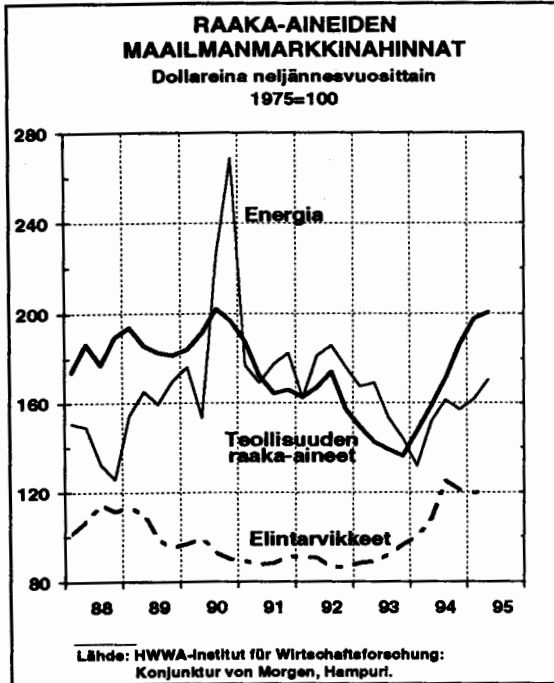
Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

Hinnat ja palkat

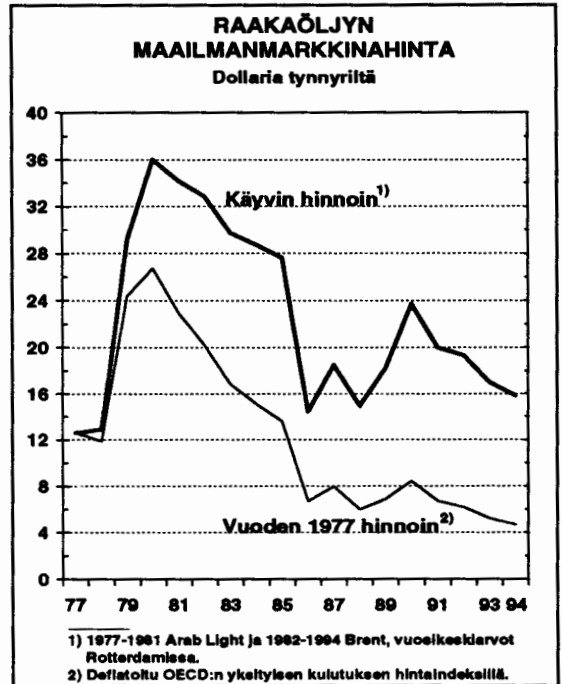
Hinta- ja kustannuspaine on OECD-maissa pysynyt hyvin hallinnassa. Kuluttajahintojen 5-6 prosentin vuosittainen nousuvauhti Yhdysvalloissa ja Euroopassa 1990-luvun vaihteessa on hidastunut keskimäärin 3 prosenttiin. Talouskasvun hidastuminen paransi tuotantokapasiteetin riittävyyttä. Yhdysvalloissa rahapolitiikan tiukentaminen hillitsi inflaatiota korkeasuhdanteessa. Japanissa kuluttajahinnat keskimäärin alentuvat tänä vuonna. Ranskassa ja Saksassa talouden elpyminen ei ole kiihdyttänyt inflaatiota, vaan kuluttajahintojen nousuvauhti on hidastunut kahden prosentin tuntumaan.

Palkkojen nousu on hidastunut Euroopassa keskimäärin 7 prosentista vuodessa 1990-luvun alussa 3½ prosenttiin vuosina 1993 ja 1994. Vuosina 1995 ja 1996 palkkojen nousuvauhti kiihtyy hieman. Maittaiset erot työttömyysasteessa tai kilpailukykytilanteessa eivät näytä heijastuvan keskimääräiseen palkkakehitykseen, joka on varsin yhdenmukaista OECD-maissa. Palkkojen joustamattomuus on ongelma erityisesti Euroopan korkean työttömyyden ja/tai vahvan valuutan maille.

Kuvio 14.

Kuvio 15.

7. Yksikkötyökustannukset yritystoiminnassa

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	2,8	2,3	1,8	2	2 1/2
Japani	1,1	1,0	0,6	1	1/2
Saksa	5,9	3,8	-0,5	1/2	2
Ranska	1,2	1,8	-1,5	1/2	1
Iso-Britannia	3,0	0,4	-0,1	1 1/2	2 1/2
Italia	4,1	1,8	0,1	1 1/2	3
Kanada	1,6	1,2	-0,6	1	2
Keskimäärin	2,7	1,9	0,7	1 1/2	2
Ruotsi	-0,4	0,4	1,8	5	3
Suomi (1)	-8,0	-6,3	-5,0	3	1/2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

(1) Tehdasteollisuus.

8. Kuluttajahinnat¹⁾ OECD-maissa

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	3,2	2,5	2,1	3	3 1/2
Japani	2,1	1,3	0,3	- 1/2	0
EU	4,5	3,9	3,1	3	3
- Saksa	4,7	3,8	2,7	2 1/2	2 1/2
- Ranska	2,4	2,2	1,8	2	2
- Italia	5,2	5,1	4,7	5	4 1/2
- Iso-Britannia	4,7	3,4	2,4	3 1/2	3 1/2
- Espanja	6,4	5,6	5,1	5	4 1/2
- Ruotsi	2,2	5,8	3,0	3	3
- Tanska	1,8	1,0	1,7	2	2 1/2
- Suomi	4,1	4,2	1,3	1 1/2	2 1/2
Norja	2,6	1,9	1,4	3	2 1/2
OECD	4,8	4,1	4,1	4 1/2	4
OECD Suomen vuoden 1994 vientiosuuksilla painotettuna	3,4	3,4	2,4	2 1/2	2 1/2

Lähde: OECD, Euroopan komissio ja kansantalousosasto.
(1) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Maailmankauppa

Maailmankaupan kasvuvauhti kiihtyi viime vuonna 10 prosenttiin Euroopan maiden ulkomaankaupan elpyessä. Kasvu jatkuu lähes yhtä nopeana myös vuosina 1995 ja 1996. Kaupan elpyminen nosti perushyödykkeiden dollarihintoja tuntuvasti v. 1994; sen jälkeen ne ovat vakiintuneet tai osin jopa laskeneet.

Yhdysvaltain kauppataseen 200 mrd. dollarin alijäämä pysyy lähes ennallaan myös v. 1996. Osin lamassa olevan kotimaisen

kysynnän vuoksi Japanin kauppataseen 140 mrd. dollarin ylijäämä voi supistua vain vähän v. 1996. Näiden maiden välisen kauppakiistan taustalla oleva rakenteellinen epätasapaino säilynee siis vielä pitkään.

Maailman kauppajärjestön (WTO) toiminnan käynnistyminen vuoden 1995 alussa vahvistaa monenkeskistä vapaakauppajärjestelmää kahdenvälisiä kaupan rajoituksia ja alueellisten kauppaliittojen aiheuttamaa blokkiumisuhkaa vastaan.

9. Tavaravienti ja -tuonti OECD-maissa

	1993	1994*	1995**	1996**	1993	1994*	1995**	1996**
	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Vienti								
Yhdysvallat	4,6	11,0	10	11 1/2	-2,0	-0,4	1	1 1/2
Japani	-1,9	1,6	2 1/2	5	-4,7	-1,0	-9	-2
Saksa	-1,7	10,1	9	5 1/2	-4,7	-0,9	-2	1/2
Iso-Britannia	-0,1	11,6	8	7	9,6	0,6	2 1/2	2 1/2
OECD	2,6	9,6	9	7 1/2	0,1	1,0	1	2
Tuonti								
Yhdysvallat	11,7	15,2	10	5 1/2	-2,6	-0,6	4	3 1/2
Japani	3,8	13,7	13	10 1/2	-12,4	-7,9	-11 1/2	-2
Saksa	-6,3	5,9	7	8 1/2	-5,2	1,6	-1 1/2	1
Iso-Britannia	0,1	6,6	6	7	7,7	2,4	4 1/2	3
OECD	1,6	10,3	8 1/2	7	-0,9	1,3	2 1/2	2 1/2
Lähde: OECD.								

3 Ulkomaankauppa

Vienti

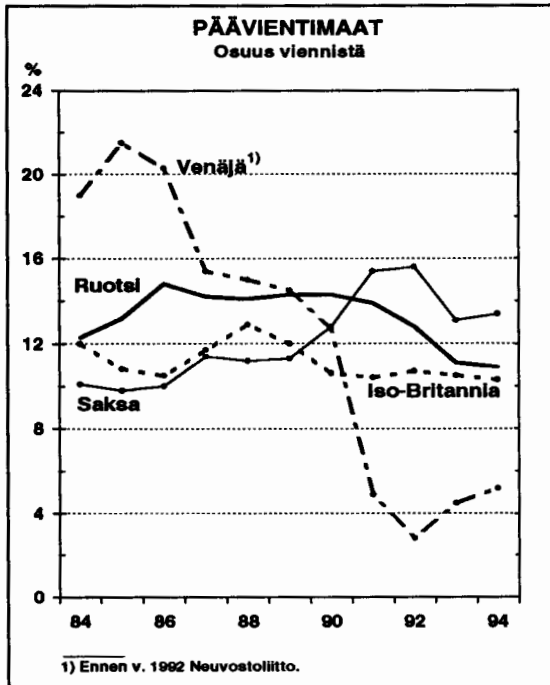
Tavaroiden ja palvelusten vienti on kasvanut nopeasti jo neljän vuoden ajan. Viennin määrä on tänä aikana lisääntynyt noin 60 %. Viennin suhde bruttokansantuotteeseen nousee tänä vuonna 38 prosenttiin; v. 1991 se oli 22 %.

Vuosina 1991-1993 viennin kasvu perustui tarjontatekijöihin - hyvään hintakilpailukykyyn ja heikon kotimaisen kysynnän aiheuttamaan vientitarjonnan lisäykseen. Suomen perinteiset vientimarkkinat olivat tuolloin la-
massa.

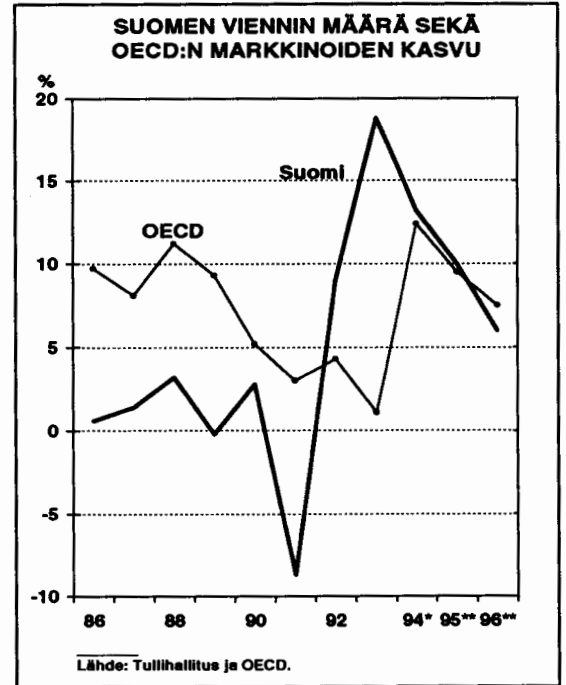
Vuonna 1994 kysyntätekijät alkoivat vauhdittaa viennin kasvua; Länsi-Euroopan taloudet elpyivät ja metsäteollisuustuotteiden markkinat paranivat. Erityisesti metsäteollisuuden tuotteiden maailmanmarkkinahinnat kohosivat tuntuvasti viime vuoden loppua kohti. Markan vahvistuminen hidasti kuitenkin merkittävästi markkamääräisten vientihintojen nousua.

Suomen liittyminen Euroopan unionin jäseneksi poisti eräitä jäljellä olleita kaupan esteitä. Yhdentymisen odotetaan suuntaavan

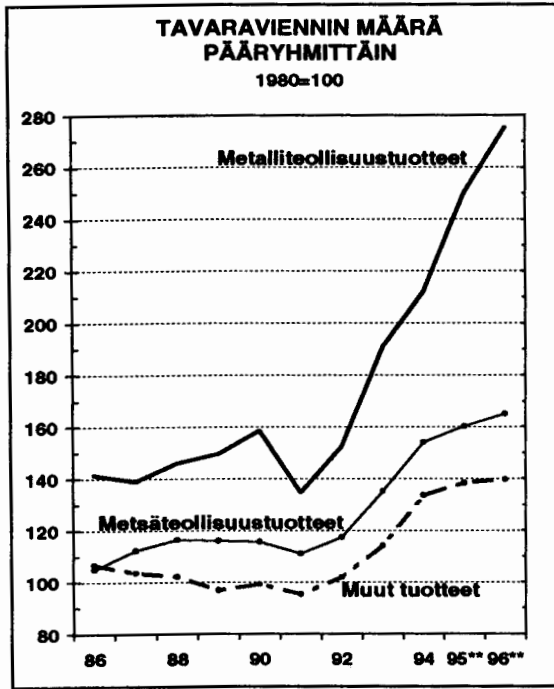
Kuvio 16.

Kuvio 17.

Kuvio 18.

kauppavirtoja uudelleen. Vaikka valtaosa Suomen viennistä on jo perinteisesti suuntautunut Euroopan unionin alueelle, jäsenyys lisännee edelleen Länsi-Euroopan osuutta Suomen viennissä.

Viennin kasvu Venäjälle ja Baltian maihin jatkuu, joskin nopein kasvuvaihe lienee jo takana. Vientiä Yhdysvaltoihin ja Ruotsiin vaikeuttaa markan vahvistuminen dollariin ja kruunuun nähden.

Kansainvälinen suhdannetilanne on varsin epäyhtenäinen. Suomen viennin tuote- ja maarakenteen vuoksi kysytäänäkymät ovat kuitenkin pääosin suotuisat. Massa- ja paperiteollisuuden markkinatilanteen odotetaan pysyvän vahvana vielä ensi vuonna. Metalliteollisuuden viennin kasvua pitää yllä EU-maiden investointien vilkastuminen.

Viennin kilpailukyky heikkenee tänä vuonna runsaalla kymmenyksellä, mikä aiheutuu pääosin jo tapahtuneesta markan vahvistumisesta. Hintakilpailukyky on kuitenkin yhä selvästi pitkän aikavälin keskiarvoa parempi. Eniten viennin kasvua rajoittanee tuotantokapasiteetti, joka on massa- ja paperisekä metallien perusteellisuudessa jo lähes täysin käytössä.

Vuonna 1995 tavaroiden ja palvelusten viennin määrän arvioidaan kasvavan 9 %, mikä vastaa vientimarkkinoiden arvioitua kasvua. Vientihintojen nousu nopeutuu keskimäärin 6 prosenttiin; tämä johtuu lähes kokonaan massan, paperien sekä metallien hintojen noususta. Vuonna 1996 viennin kasvu jää pääosin kapasiteettirajoitteiden takia markkinoiden kasvua pienemmäksi. Tavaroiden ja palvelusten viennin määrän arvioidaan kasvavan 5½ %. Vaikka vientihinnat nousevat ensi vuoden kuluessa vain vähän, tämän vuoden aikana tapahtuneen nousun takia hinnat ovat vuositasolla keskimäärin 3½ % tämänvuotista korkeampia.

Metalliteollisuuden viennin määrän arvioidaan kasvavan tänä vuonna 18 %. Selvästi nopeimmin lisääntyy tietoliikennelaitteiden ja koneiden vienti. Myös laivatoimituksia ajoittuu kuluvalle vuodelle poikkeuksellisen paljon. Metallien perusteellisuudessa on yleisesti pulaa tuotantokapasiteetista, mutta laajennusinvestoinnit helpottavat tilannetta hieman ensi vuonna. Metalliteollisuuden vientihinnat ovat kuluvana vuonna kehittyneet epäyhtenäisesti. Metallien maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet voimakkaasti, mutta sähköteknisten tuotteiden ja metallituotteiden markkamääräiset vientihinnat ovat laskeneet. Kaikkiaan metalliteollisuuden vientihintojen arvioidaan nousevan tänä vuonna keskimäärin 2½ %. Vuonna 1996

10. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1994	1992	1993	1994*	1995**	1996**	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Maa- ja metsätalous	1,9	-17	47	7	4	1	24	8	58	4	0
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	2,7	6	36	17	2	2	13	12	-1	1	2
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	2,2	-1	5	12	0	-2	7	4	1	1	2
Puutavateollisuus	9,2	7	39	22	-1	-3	6	0	6	-3	-4
Paperi- ja graafinen teollisuus	26,8	5	10	11	6	5	4	5	-1	19	6
Kemiallinen teollisuus	10,2	12	6	18	4	2	3	10	-6	2	3
Metallien perusteollisuus	8,3	12	8	9	5	9	7	6	-1	10	2
Metallituote- ja koneeteollisuus	36,3	14	30	12	21	10	8	3	4	1	3
Muut tavarat	2,5
Tavaravienti(1)	100,0	9,0	18,8	13,2	10	6	6,2	5,1	1,5	6	3 1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti(1)		10,0	16,7	12,5	9	5 1/2	6,7	6,5	1,0	6	3 1/2

(1) Tavaroiden vientihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten vientihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

metalliteollisuuden viennin kasvuvauhti hidastuu 10 prosenttiin. Tuotantokapeikat lisääntyvät, ja kotimaisen kysynnän vilkastuminen vähentää vientitarjontaa. Metalliteollisuuden vientihintojen arvioidaan nousevan ensi vuonna keskimäärin 3 %.

Metsäteollisuuden viennin määrän kasvu hidastuu tänä vuonna 4 prosenttiin. Vientihinnat nousevat keskimäärin 14 % massa- ja paperiteollisuuden suotuisan markkinatilanteen takia. Sahatavaran maailmanmarkkinat ovat jo heikentyneet, ja vientimäärät ja -hinnat ovat kääntyneet laskuun. Massa- ja paperiteollisuuden markkinatilanne säilynee hyvänä koko ensi vuoden. Metsäteollisuuden viennin määrä kasvaa v. 1996 vielä 3 %, kun uutta kapasiteettia valmistuu massa- ja paperiteollisuuteen. Vientihinnat nousevat

vuositasolla keskimäärin 4 %, mikä pääosin johtuu tämän vuoden aikana tapahtuneesta kehityksestä.

Muilla toimialoilla viennin kehitys on epäytäinen. Hintakilpailukyvyyn heikkeneminen vaikeuttaa vaate- ja kenkäteollisuuden vientiä. Rakennustarvikkeiden vientitarjontaa pitää yllä heikko kotimainen kysyntä.

Palveluviennin määrä lisääntyi viime vuonna 5 %. Kasvun odotetaan kuitenkin hidastuvan vuosina 1995-1996. Matkailutuloja ja matkailupalvelujen kysyntää vähentää markan jo toteutunut vahvistuminen. Kuljetuspalvelujen kysyntä lisääntyy vielä tavaroiden ulkomaankaupan ja kansainvälisen henkilöliikenteen kasvun takia.

Tuonti

Vuonna 1994 tuonnin määrä kasvoi 12,6 %. Nopeimmin lisääntyi raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden sekä kulutustavaroiden tuonti. Palvelujen tuonti sen sijaan supistui hieman.

Kuluvana ja ensi vuonna investointitavaroiden tuonti kasvaa tuonnin eristä nopeimmin, mutta myös kulutustavaruonin sekä kasvavien teollisuudenalojen raaka-aine- ja tuotantotarviketuonti lisääntyy voimakkaasti. Palvelutuonin eristä erityisen nopeasti kasvaa matkailu. Koko tuonnin odotetaan kasvavan 12½ % sekä tänä että ensi vuonna; tilastoinnin jaksotusmuutoksen vuoksi todellinen vertailukelpoinen kasvuvauhti kuluvalla vuodelle olisi nelisen prosenttiyksikköä korkeampi, ensi vuoden kasvuvauhti taas hieman yllämainittua hitaampi.

Investointitavaroiden tuonti supistui laman aikana jyrkästi. Vastaavasti talouden käännyttyä kasvuun investointitavaroiden tuonti lisääntyy muuta tuontia nopeammin. Kone-

ja laiteinvestointien voimakas kasvu nostaa investointitavaroiden tuonnin tänä vuonna 25 prosentin kasvuun ja ensi vuonna 28 prosentin kasvuun.

Tuotannon kasvun jatkuessa voimakkaana myös raaka-aine- ja tuotantotarvikkeiden tuonti lisääntyy nopeasti, kymmeneksen sekä tänä että ensi vuonna. Erityisesti tähän vaikuttaa tuotannon kasvaminen metallituote- ja koneteollisuudessa, jonka raaka-aine- ja tuotantotarvikkeiden tuonti kattaa lähes viidenneksen koko tavaratuonnista. Kaikkiaan raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti on 60 % tavaratuonnista.

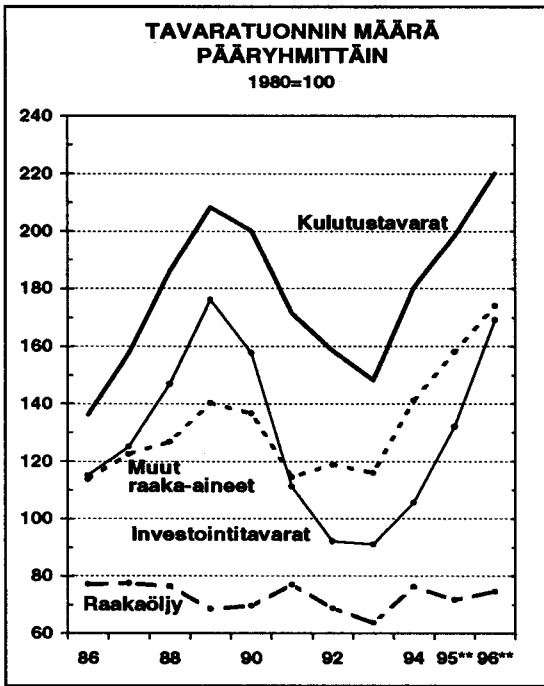
Kulutustavaroiden tuonti kasvoi viime vuonna 17 % supistuttuaan neljänä perättäisenä vuonna. Laskusuhdanteen päättyminen ja kotitalouksien kestokulutushyödykkeiden kysynnän elpyminen näkyivät erityisen selvästi henkilöautojen tuonnissa, joka kasvoi 45 %.

11. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1994	1992	1993	1994*	1995**	1996**	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	60,3	2	-3	22	10	10	11	13	-2	3	2
raakaöljy	5,4	-11	-7	20	-6	4	7	12	-12	0	2
muut raaka-aineet	54,8	4	-2	22	12	10	12	14	-1	3	2
Polttoaineet	4,3	15	16	19	-3	4	4	9	-8	0	2
Investointitavarat	14,3	-17	-1	16	25	28	15	17	-4	-5	3
Kulutustavarat	20,5	-8	-6	22	10	11	6	8	-4	-1	3
Muut tavarat	0,7
Tavaratuonti(1)	100,0	-2,1	-3,4	20,3	12 1/2	13 1/2	10,5	12,4	-2,8	1/2	2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti(1)		1,1	0,7	12,6	12 1/2	12 1/2	7,2	8,7	-0,2	1/2	2

(1) Tavaroiden tuontihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten tuontihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Kuvio 19.

EU-jäsenyys poisti elintarviketuonnilta rajoituksia, ja elintarviketuonnin odotetaan kasvavan selvästi kuluvan vuoden aikana. Vuonna 1994 elintarvikkeet, juomat ja tupakka muodostivat vain runsaat 4 % Suomen tavaratuonnista; yli puolet tästä oli helmien ja vihannesten tuontia.

Koko kulutustavaratuonnin kasvu jatkuu nopeana: kuluvan vuoden kasvuvauhti on 10 %, ensi vuoden lähes 11 %.

Vaihtotase

Vaihtosuhte parani viime vuonna yhden prosenttiin, ja se kohenee markan viime vuonna sekä alkuvuonna 1995 tapahtuneen vahvistumisen vuoksi edelleen. Kuluvana vuonna vaihtosuhte paranee 5½ % ja ensi vuonna 1½ %.

Tuontihinnat säilyivät lähes muuttumattomina viime vuoden ajan. Keskiarvoon sisältyi kuitenkin selviä eroja eri tavararyhmien hintakehityksessä: erityisesti raakaöljyn ja polttoaineiden markkamääräiset hinnat laskivat selvästi. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat nousivat viime vuonna tuntuvasi, mutta markan vahvistuminen vaimensi markkamääräisten hintojen nousua. Vuoden 1995 alkupuoliskolla markkamääräiset raaka-ainehinnat ovat jopa laskeneet, eikä raaka-ainehinnoista odoteta aiheutuvan merkittäviä nousupaineita tuontihintoihin lähivuosina. Kuluvana vuonna tuontihinnat nousevat keskimäärin vain ½ %, ensi vuonna 2 %.

Suomen EU-jäsenyyden vuoksi vuodenvaihdetta 1994/1995 koskevien tavaratuontitilastojen jaksotus poikkeaa normaalista. Vuodelle 1994 rekisteröityi noin 3 mrd. mk tuontia, joka aiemman käytännön mukaan olisi tilastoitu vuoden 1995 tuonniksi. Tämän vuoksi oheisen taulukon luvut sekä vuosien 1994-1996 kasvuprosentit eivät ole vertailukelpoisia normaaliin vuosien kanssa.

Palvelujen tuonnin määrä kasvaa kuluvana vuonna runsaat 11 %, ensi vuonna 7½ %. Markan vahvistumisen seurauksena palvelutuonnin hinnat pysyvät vakaina. Erityisen nopeasti lisääntyivät suomalaisten matkailumenot; viime vuosien tuntuvan supistumisen jälkeen ne kasvavat kuluvana vuonna viidenneksen.

Tuonnin määrä kasvaa tänä ja ensi vuonna nopeammin kuin viennin määrä. Vaihtosuhteen paranemisen vuoksi kauppataseen ylijäämä kuitenkin lisääntyy ja on tänä vuonna 44 mrd. mk, ensi vuonna 39 mrd. mk.

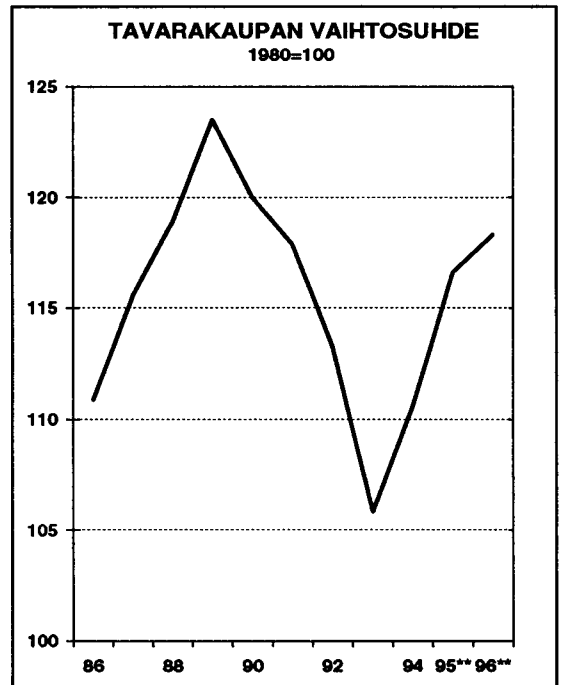
Palvelutaseen alijäämä on supistunut tasaisesti viime vuosien ajan. Tänä vuonna se alkaa syventyä uudelleen mm. suomalaisten ulkomaanmatkailun suuren kasvun vuoksi.

Kuluvana vuonna palvelutase on lähes 4 mrd. mk, ensi vuonna 4½ mrd. mk alijäämäinen.

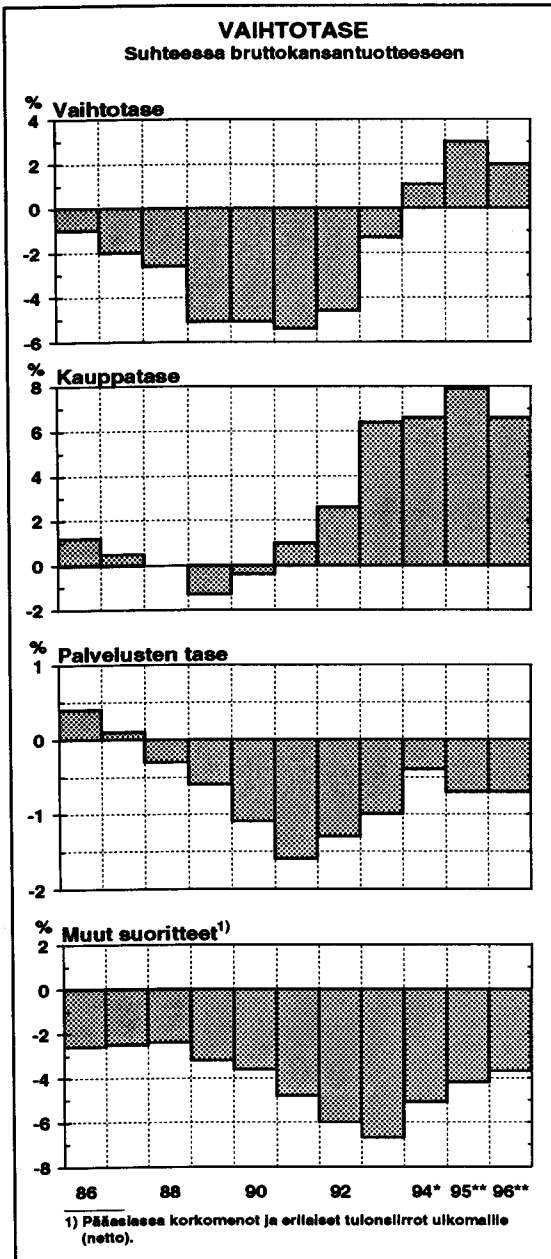
Suomen jäsenmaksut EU:lle suoritetaan säännöllisesti kuukausittain, kun taas EU:lta saatavat maksut painottuvat jäsenyyden ensimmäisenä vuonna loppuvuoteen. Tämän vuoksi EU-jäsenyys heikensi vaihtotasetta vuoden 1995 alkukuukausina; vuositasolla Suomen ja EU:n välisten maksusuoritusten odotetaan olevan lähes tasapainossa.

Vaihtotase kääntyi ylijäämäiseksi viime vuoden puolivälissä; koko vuoden 1994 vaihtotase oli 5,6 mrd. mk ylijäämäinen. Kuluvana vuonna vaihtotase muodostuu 16½ mrd. mk ylijäämäiseksi, ja ensi vuonnakin ylijäämä ylittää 12½ mrd. markkaan.

Kuvio 21.

Kuvio 20.

3 Ulkomaankauppa

12. Vaihtotase

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti (1) (+)	105 809	132 550	152 192	178 200	195 000
Tavaratuonti (1) (-)	93 188	101 559	118 638	134 400	156 100
Kauppatase	12 621	30 991	33 554	43 800	38 900
Palvelusten vienti (+)	22 463	26 888	29 027	31 000	33 400
Palvelusten tuonti (-)	28 690	31 782	31 189	34 800	37 800
Palvelusten tase	-6 227	-4 894	-2 162	-3 800	-4 400
Tavaroiden ja palvelusten tase	6 394	26 097	31 392	40 000	34 500
Tuotannontekijätulot, netto	-24 811	-29 763	-23 517	-19 400	-18 000
Tulonsiirrot, netto	-3 618	-2 565	-2 297	-4 000	-4 000
Vaihtotase	-22 035	-6 231	5 578	16 600	12 500
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	-4,6	-1,3	1,1	3	2

(1) Sisältää tavarakaupan korjaukset.

EU-jäsenyydestä aiheutunut ulkomaankaupan tilastoinnin poikkeuksellinen jaksotus vuodenvaihteessa 1994/1995 vaikutti tuontiin voimakkaammin kuin vientiin: tuontia rekisteröitiin vuodelle 1994 noin 3 mrd. mk, vientiä vajaa miljardi markkaa normaalia enemmän. Jos kauppatilastot olisi jaksotettu aiemmalla tavalla, vuoden 1994 kauppa- ja

vaihtotaseiden ylijäämät olisivat olleet noin 2 mrd. mk suuremmat, vuoden 1995 ylijäämät vastaavasti pienemmät.

Liitteenä oleva maksutasetaulukko perustuu Suomen Pankin arvioon. Muut tässä julkaisussa käytetyt historialliset vaihto- ja maksutasetiedot ovat Tilastokeskuksen.

13. Ulkomainen nettovelka

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
Ulkomainen nettovelka					
mrd. mk	229,6	264,9	260,2	255	243
% bruttokansantuotteesta	48,2	54,9	51,2	46	41
Pääomakorvaustase (1)					
mrd. mk	-24,0	-28,4	-21,4	-19	-18
% tavaroiden ja palvelusten viennistä	18,7	17,8	11,8	9	8

(1) Pääasiassa ulkomaisen nettovelan korot.

4 Tuotanto

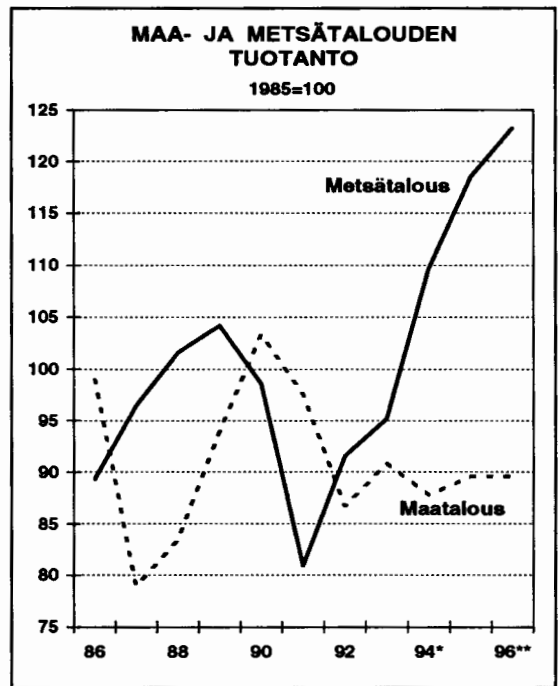
Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maataloustuotanto väheni 3½ % v. 1994. Hehtaarisato oli tavanomaista suurempi, vaikka supistuikin hieman vuodesta 1993. Kokonaissato oli 3 % pienempi kuin edellisvuonna. Sen sijaan kotieläintuotanto lisääntyi hieman, kun uusia aktiivisia tuotannonrajoittamistoimia ei ollut käytössä.

Suomi liittyi EU:n maatalouspoliittiseen järjestelmään vuoden 1995 alussa. Maatalouden tulonmuodostuksessa tukien merkitys korostuu aiempaa enemmän. Myyntitulot laskevat erityisesti kasvinviljely- ja sikatiloilla sekä kananmunien tuottajilla. Kannattavuuden heikkenemisestä huolimatta maataloustuotanto ei olennaisesti supistu lyhyellä aikavälillä. Rakennkekehitys, esim. kannattavuudeltaan heikompien tilojen tuotannosta luopuminen, tapahtuu pitemmän ajanjakson kuluessa.

Kuvio 22.

14. Maataloustuotanto

	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalouden tuotanto	-12,6	5,1	-3,3	2	0	-1,3
Kokonaissato	-15,2	20,7	-2,6	-0,4
Kokonaissato/ha	-12,4	19,0	-3,5	2,2
Leipäviljasato	-47,9	76,4	-14,7	-4,3
Maidon tuotanto	-3,2	-0,5	2,0	-2	-2	-2,9
Meijerivoin tuotanto	-4,6	-2,5	-3,6	-3	-3	-4,0
Lihan tuotanto	-2,0	-5,9	2,6	-1	0	-0,1

15. Valtion tuki maataloudelle ja elintarvikkeille

	1990	1991	1992	1993	1994
	miljoonaa markkaa				
Maataloustuotanto	5 247	6 047	6 247	5 506	5 107
hintapoliittinen tuki	3 375	3 564	3 782	3 594	3 872
maatalouden rakenteen kehittäminen	1 129	1 104	1 180	1 011	922
muut	743	1 380	1 285	901	313
Elintarvikkeet	738	911	734	814	1 356
hintatuki	680	874	690	710	857
muut	58	37	44	104	499
Markkinointi	4 720	5 079	4 261	3 952	3 515
vientituki	3 481	3 838	3 134	2 689	2 457
viennin liikevaihtoverotuki	753	885	748	712	708
hinnanerokorvaukset, jalostevienti	486	355	379	551	350
muut	0	-	-	-	-
Yhteensä, bruttomenot	10 705	12 037	11 243	10 272	9 978
Yhteensä, nettomenot(1)	8 991	9 896	8 700	8 043	8 063

(1) Valtion bruttomenoista on vähennetty valtion kantamat vero- ja maksutulot. Valtion lainatuki on määritetty laskentakoron (= valtionvelan efektiiviset kustannukset) ja maksettujen korkojen erotuksena; lisäksi on otettu huomioon mm. vapaavuosien lyhennyserät ja maksuvapautukset.

Vuonna 1995 viljelty peltoala on noin kaksi miljoonaa hehtaaria, 8 % enemmän kuin viime vuonna. Tämä johtuu kesantoalan pienenemisestä 40 prosentilla siirryttäessä soveltamaan EU:n kesannointisäännöksiä.

EU:n Suomelle myöntämä kansallinen maitokiintiö ei ilmeisesti ylity. Viime vuoteen verrattuna maidon ja naudanlihan tuotannon arvioidaan vähenevän 2 %. Sianlihaa tuotetaan saman verran kuin viime vuonna. Maatalouden arvonlisäyksen arvioidaan tänä vuonna kasvavan 2 % ja säilyvän ensi vuonna lähes ennallaan, jos sääolosuhteet ovat normaalit. Arvonlisäyksen kasvu johtuu välituotepanosten käytön vähenemisestä.

Metsätalous

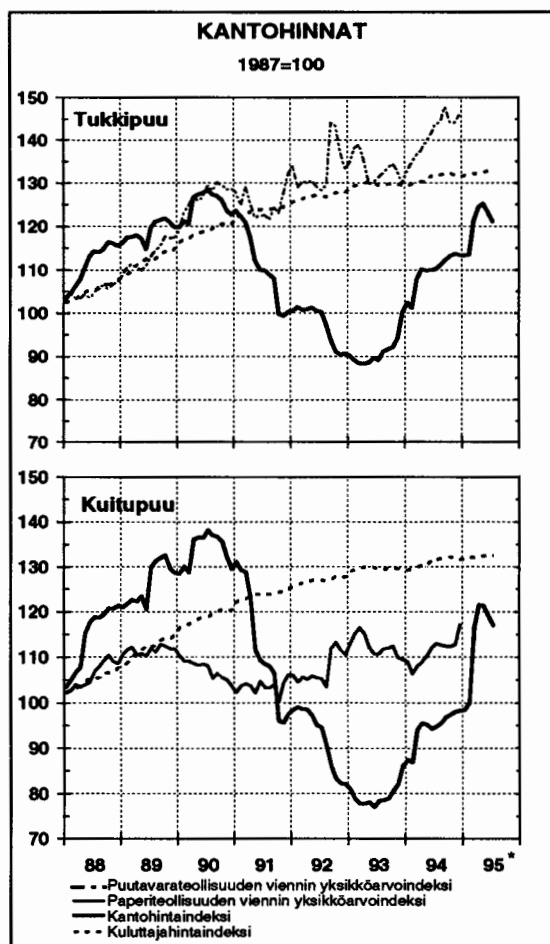
Vuonna 1994 metsätalouden tuotanto kasvoi 15½ %. Pysähdyksissä ollut puukauppa käynnistyi nopeasti puukauppasopimuksen solmimisen jälkeen maaliskuussa. Sopimuksen määrällinen tavoite, 38 milj. m³ helmi-kuun 1995 loppuun mennessä, täyttyi jo ennen vuodenvaihdetta. Markkinahakkuut nousivat ennätystasolle, 49 milj. kuutiometriin.

Tämän vuoden maaliskuussa solmittiin neljä alueellista puukauppasopimusta, joihin liitettiin 47 milj. kuutiometrin määrällinen tavoite. Sopimuskorotukset vaihtelivat alueittain. Sopimuksen solmimisen jälkeen tukkipuun

kantohinta nousi keskimäärin kymmeneksen ja kuitupuun hinta viidenneksen. Puukauppa oli alkuvuoden ajan erittäin vilkasta, mutta loppukeväästä sahateollisuuden vientinäkymien heikkeneminen hillitsi puun kysyntää ja käänsi tukkipuun hinnan laskuun. Markkinahakkuut kohoavat tänä vuonna 54 milj. kuutiometriin. Hakkuiden kasvu painottuu yksityismetsiin; yhtiöiden omien metsien hakkuut vähenivät alkuvuoden aikana edellisvuodesta 60 %. Metsätalouden tuotanto kasvaa 8 % eli nopeammin kuin metsäteollisuuden tuotanto.

Ensi vuonna metsäteollisuuden tuotantokapasiteetti suurenee uusien investointien valmistumisen myötä, mikä pitää yllä kuitupuun kysynnän kasvua. Puuvarastojen täydentämisen tarve vähenee. Metsätalouden tuotannon kasvu hidastuu 4 prosenttiin.

Kuvio 23.

16. Metsätalouden tuotanto ja työvoima

	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	määrän muutos, prosenttia					
Markkinahakkuut	16,5	4,6	16,9	10	4	0,3
tukkipuu	17,2	10,6	25,7	0,2
kuitupuun	16,0	-0,6	9,5	0,4
Metsätalouden tuotanto yhteensä(1)	13,1	4,0	15,3	8	4	0,2
Työllisyys(2)	-2,2	-2,9	-9,3	-2	-2	-6,3

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

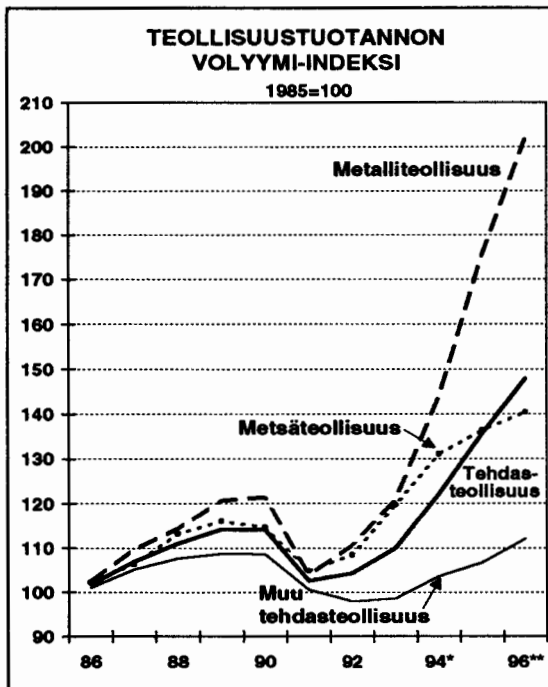
(2) Työtunteina.

Teollisuus

Teollisuustuotanto on vuodesta 1991 lähtien kasvanut ripeästi. Viime vuonna tehdasteollisuuden tuotanto kasvoi 11½ %; tuotannon määrä ylitti vuoden 1989 huipputasoon kuu-della prosentilla. Kasvu oli erityisen nopeaa vientivetoisessa investointitavaratuotannossa, erityisesti metalliteollisuudessa. Sen sijaan pääosin kotimaan markkinoille kulutustavaroita tuottavat toimialat eivät yltäneet lamaa edeltäneeseen tuotantotasoon.

Kuluvan vuoden alkupuolella teollisuustuotannon kasvu jatkui vakaana, mutta perustui entistäkin selvemmin metalliteollisuuden kasvuun.

Kuvio 24.

Teollisuuden suhdannebarometrin mukaan teollisuuden näkymät ovat myönteiset, mutta eivät ole enää vahvistuneet. Tilaukanta on hyvä, ja uusia tilauksia on tullut kohtuullisesti, mutta ainoastaan metalliteollisuudessa sekä tilaukanta että uusien tilausten määrä jatkavat nopeaa kasvua. Tekstiili- ja vaate-tusteollisuudessa tilaukanta on nopeasti vähentynyt ja suhdannekuva synkentynt.

Kapasiteetin käyttöaste on tehdasteollisuudessa noussut jatkuvasti vuodesta 1991, jolloin se oli alle 80 %. Viime vuosina kapasiteetin käsite on osoittautunut venyväksi. Kapasiteetin laskettiin olevan monilla aloilla lähes täyskäytössä jo vuosi sitten, mutta tuotantoa on voitu nostaa työaikajousten ja pienekköjen korjaustoimenpiteiden avulla. Kapasiteetin puute on tänä vuonna alkanut merkittävästi hidastaa tuotannon kasvua paperiteollisuudessa ja metallien perusteollisuudessa. Investointien voimakas kasvu parantaa teollisuuden kapasiteettitilannetta.

Tehdasteollisuuden tuotanto kasvaa tänä vuonna lähes viimevuotista vauhtia, 11 %. Ensi vuonna kasvuvauhti hidastuu 9 prosenttiin; kasvu perustuu aiempaa enemmän kotimaiseen kysyntään.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden tuotanto lisääntyi 10½ % v. 1994. Tämän vuoden alkupuolella kasvuvauhti alkoi vaimentua. Paperiteollisuuden kysyntä on pysynyt vahvana. Sahatavaran näkymät ovat sen sijaan nopeasti heikentyneet. Metsäteollisuuden kasvu hidastuu tänä vuonna 4 prosenttiin ja ensi vuonna 3 prosenttiin.

Paperiteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 9 %. Paperin kysyntä kansainvälisillä markkinoilla on vahvaa, ja paperiteollisuus nostikin vuoden alussa hintojaan tunnustavasti. Tuotannon kasvua rajoittaa kapasiteetin riittämättömyys. Tuotanto lisääntyy tänä vuonna silti 6 %. Paperiteollisuudessa on käynnissä runsaasti investointihankkeita, mikä helpottaa kapasiteetti-ongelmia ja mahdollistaa tuotannon kasvun jatkumisen vakaana myös ensi vuonna.

Puutavateollisuudessa tuotannon määrä kasvoi 13½ % v. 1994. Sahateollisuuden suhdannetilanne oli poikkeuksellisen suotuisa, kun Venäjä ja Kanada pysyttelivät pois Euroopan sahatavaramarkkinoilta. Tänä vuonna Kanadan vientimahdollisuudet Yhdysvaltoihin ovat kaventuneet, mikä näkyy Kanadan paluuna Euroopan markkinoille; lisäksi suomalaisten viejien hintakilpailukyky Ruotsiin ja Kanadaan verrattuna on heikentynyt markan vahvistumisen myötä. Sahatavaran vientinäköymät ovat nopeasti huonontuneet, ja sahoilla on jo jouduttu lomautuksiin. Monet "suhdannesahat" ovat lopettaneet toimintansa. Puutavaran kotimainen kysyntäkään ei kasva odotetusti asuntotuotannon heikon tilanteen takia. Tuotanto kasvoi vuoden alkukuukausina vielä nopeasti, mutta supistuu vuoden lopulla; keskimäärin tuotanto pysyy viimevuotisella tasolla. Ensi vuonna puutavateollisuuden tuotanto supistuu.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto lisääntyi 18½ % v. 1994. Kasvu nopeutui vuoden loppua kohden ja on tänä vuonna jatkunut erittäin nopeana. Metalliteollisuuden vientinäköymät ovat pysyneet hyvinä, mutta kasvu perustuu enenevässä määrin kotimaisiin kone- ja

laitetoimituksiin. Metallin kotimaisesta kysynnästä lähes puolet on metalliteollisuuden omaa väliuotekysyntää, joten kysynnän kasvu yhdellä metallin toimialalla heijastuu nopeasti muualle metalliteollisuuteen. Tuotanto lisääntyy tänä vuonna 22 %. Ensi vuonnakin kasvu jatkuu nopeana, tosin hidastuen 15 prosenttiin.

Kapasiteettirajoitukset ovat metallissa tulleet vastaan lähinnä perusmetallituotannossa. Se on keskeytymätöntä kolmivuorotyötä, eikä tuotantoa siksi ole voitu kasvattaa työvuoroja lisäämällä. Käynnissä olevat investoinnit lisäävät perusmetallin tuotantokapasiteettia tuntuvasti jo ensi vuonna, ja tuotannon kasvuvauhti nopeutuu.

Konepajateollisuudessa tuotanto kasvoi erittäin ripeästi koko alkuvuoden. Kapasiteettirajat ovat joustaneet tuotannon kasvun myötä; tuotantokapasiteettia lisääviä investointejakin on valmistunut mm. sähkö- ja elektroniikkateollisuuteen. Kasvu on nopeaa kaikilla konepajateollisuuden toimialoilla.

Koneteollisuudessa tuotannon taso alitti vielä viime vuonna huomattavasti lamaa edeltäneen tason. Kotimaisten investointien liikellelähtö on lisännyt koneiden kysyntää; myös tärkeimmillä vientimarkkinoilla on meneillään runsaasti laajennusinvestointeja. Koneteollisuustuotannon kasvuvauhti oli alkuvuonna yli 30 %. Koneteollisuuden tuotannon kasvu puolestaan vahvistaa kysyntää metallituoteteollisuudessa.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden ennätysmäinen kasvu jatkuu jo neljättä vuotta. Viime vuonna tuotanto ylitti 84 prosentilla vuoden 1990 tuotannon tason; tietoliikennelaitteet kattoivat tuotannosta noin 40 %. Tämän vuoden alkupuolella tuotannon kas-

4 Tuotanto

vuvauhti ylti 27 prosenttiin. Kysyntänäky-
mät ovat pysyneet erittäin hyvinä, ja tuo-
tanto kasvaa nopeasti myös ensi vuonna.
Ammattityövoiman ja komponenttien saata-
vuus ovat nousemassa tuotantokapeikoiksi.

Kulkuneuvoteollisuudessa tuotannon kasvu
on jatkunut nopeana. Laivojen tuotanto on
erittäin vilkasta, ja autoteollisuus on nous-
sut aallonpohjasta.

Muu teollisuus

Metsä- ja metalliteollisuuteen verrattuna
muun teollisuuden kasvu on ollut hidasta.
Graafisessa teollisuudessa ja rakennustuote-

teollisuudessa tuotanto kääntyi nousuun
vasta viime vuoden loppupuolella. Vaikka
muun teollisuuden tuotanto lisääntyi viime
vuonna 5½ %, se alitti yhä tuntuvasti la-
maa edeltäneen tuotantotason. Ainoastaan
elintarviketeollisuudessa ja kemianteolli-
suudessa ylitettiin vuoden 1990 tuotanto-
määrät.

Tämän vuoden alkupuolella muun teollisuu-
den kasvu jälleen hidastui. Vain graafisessa
teollisuudessa ja huonekaluteollisuudessa
kasvu jatkui vakaana koko alkuvuoden.
Huonekaluteollisuuden kasvua on auttanut
hyvä vientimenestys. Graafisen teollisuuden
kysyntää nostaa mainonnan kasvu. Paperi-
tuotteiden hintojen nousu aiheuttaa kuiten-
kin kustannusongelmia alalle.

17. Teollisuuden tuotanto¹⁾ ja työllisyys

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Tehdasteollisuus	88,9	2,0	5,4	11,5	11	9	1,6
metsäteollisuus	20,1	3,4	10,0	10,4	4	3	2,3
puutavara	6,0	3,0	12,9	13,4	0	-2	0,4
massa ja paperi	14,1	3,6	8,9	9,2	6	5	3,2
metalliteollisuus	34,2	6,8	8,6	18,4	22	15	2,9
metallien valmistus	5,4	10,8	5,9	6,7	6	9	3,8
metallituotteet ja koneet	28,7	6,1	9,0	20,2	24	16	2,8
muu tehdasteollisuus	34,6	-2,6	0,4	5,5	3	5	0,1
elintarvikkeet	10,2	1,6	3,2	0,0	1	2	1,5
tekstiilit, vaatteet yms.	2,9	-7,7	-2,4	7,3	1	2	-7,9
graafiset tuotteet	6,1	-6,0	-2,7	4,0	6	8	-0,2
kemialliset tuotteet	10,6	1,6	3,4	10,2	3	4	2,8
rakennusaineet	2,8	-12,5	-6,5	7,9	5	12	-1,0
muut	2,1	-6,1	-3,1	10,1	9	8	-0,5
Kaivostoiminta ja louhinta	1,5	-2,2	-2,6	12,0	-4	3	3,1
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	9,6	-0,5	4,2	5,7	0	2	2,7
Koko teollisuustuotanto	100,0	1,7	5,2	11,0	10	9	0,8
Teollisuuden työllisyys(2)		-9,3	-6,3	1,6	6	2 1/2	-4,4

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Työtunteina.

Elintarviketeollisuudessa ulkomainen kilpailu on lisääntynyt odotettua vähemmän. Asemat kotimarkkinoilla ovat toistaiseksi säilyneet, mutta kilpailutilanne kiristyy, kun EU-maiden tarjonta Suomen markkinoille lisääntyy. Elintarvikkeiden hintojen laskun johdosta kuluttajat ostavat nyt pitemmälle jalostettuja tuotteita kuin laman aikana. Eineksien jalostusarvon kohoaminen nostaa elintarvikealan tuotannon lievään kasvuun sekä tänä että ensi vuonna.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa näkymät ovat kevään mittaan heikentyneet mm. Ruotsiin suuntautuvan viennin vaikeuduttua valuuttakurssimuutosten takia. Tilauskanta on sekä tekstiili- että vaatetusteollisuudessa normaalia pienempi.

Kemianteollisuudessa tuotannon kasvu on alkuvuodesta hidastunut. Öljytuotteiden kysyntää heikensivät alkuvuonna bensiinin kulutuksen lasku sekä polttoaineiden tarpeen pieneneminen lämpimän talven takia. Öljynjalostuksessa jouduttiinkin keväällä tuotantoseisokkeihin. Metsäteollisuuden kasvun hidastuminen heikentää myös kemikaalien kysynnän kasvua. Kemianteollisuudenkin kasvua hidastavat eräin osin kapasiteettirajoitteet.

Rakennustuoteteollisuus on laman aikana pystynyt viennin avulla osittain korvaamaan heikentyntä kotimaan kysyntää. Kotimaisen rakennuslaman jatkuminen hillitsee kuitenkin rakennustuoteteollisuuden kasvua yhä tänä vuonna. Ensi vuonna kasvu voimistuu. Rakentamisen tuotantotavan jatkuva teollistuminen parantaa rakennustuoteteollisuuden kasvunäkymiä.

Sähkö-, kaasu- ja vesihuollon tuotanto laski leudon talven takia alkuvuodesta, eikä ener-

gian tuotanto tänä vuonna kasva. Ensi vuonnakin kasvu jää vähäiseksi, sillä lisääntyvä energian tuonti vähentää energian tuotantotarvetta.

Kaivos- ja kaivannaisteollisuus kasvoi v. 1994 12 %, kun kuiva kesä suosi turpeenostoa. Tänä vuonna tuotanto laskee.

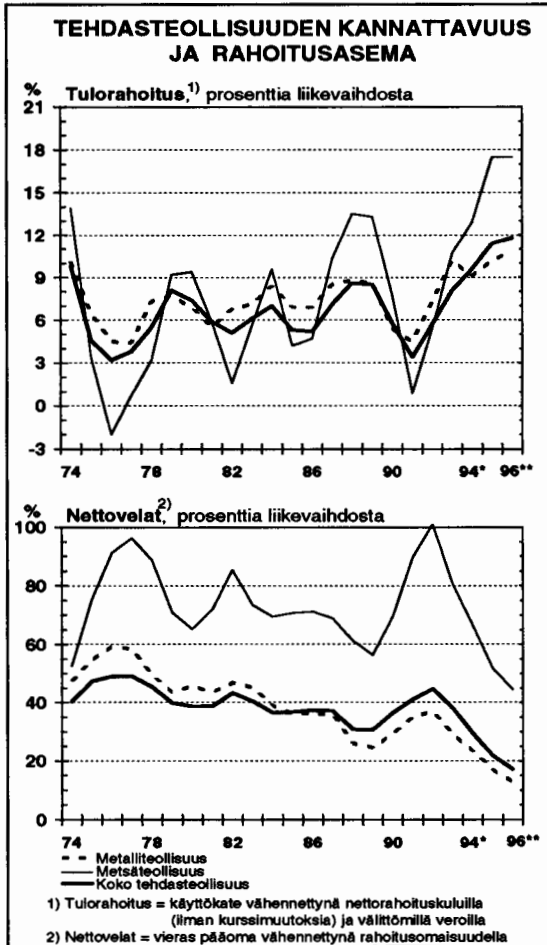
Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema paranivat edelleen viime vuonna. Myönteinen kannattavuuskehitys johtui kapasiteetin käyttöasteen noususta ja nettokorkomenojen pienentymisestä. Tulorahoitusta (ilman kursivoittoa) kertyi noin 10 % liikevaihdosta eli runsaan prosenttiyksikön enemmän kuin vuotta aiemmin. Eniten kannattavuus parani metsäteollisuudessa. Hyvän kannattavuuden ja vähäisten investointien takia teollisuus pystyi lyhentämään tuntuvasti velkojaan.

Vuonna 1995 teollisuuden kannattavuus ja rahoitusrakenteet paranevat edelleen. Kun viime vuonna tulorahoitusta kasvatti pääosin rahoituskustannusten pieneneminen, tänä vuonna myös toiminnallinen tulos paranee tuntuvasti vientihintojen nopean nousun takia. Metsäteollisuus ylittää kaikkien aikojen parhaaseen tulokseensa. Metsäteollisuuden vientihintojen arvioidaan nousevan peräti 14 % markan vahvistumisesta huolimatta. Teollisuuden muilla toimialoilla vientihintojen nousu on vaatimatonta. Kaikkiaan tulorahoitusta arvioidaan kertyvän 48 mrd. mk eli 13 mrd. mk enemmän kuin edellisvuonna.

Vaikka teollisuus lisää investointejaan kuluvana vuonna varsin paljon, se käyttää vain puolet tulorahoituksestaan kotimaan inves-

Kuvio 25.

tointeihin. Merkittävä osa tulorahoituksesta menee siten yhä velkojen maksuun. Nopeimmin velkaantuneisuus on laskenut metsäteollisuudessa. Kun v. 1992 metsäteollisuuden nettovelat suhteessa liikevaihtoon olivat 101 %, kuluvan vuoden lopussa niiden arvioidaan olevan enää runsas 50 %.

Vuonna 1996 kannattavuuden arvioidaan pysyvän kuluvan vuoden huipputasolla. Hyvällä tulorahoituksellaan teollisuus pystyy edelleen vähentämään velkaantuneisuuttaan,

vaikka sen investointimenot lisääntyvät yhä tuntuvasti. Teollisuuden nettovelat suhteessa liikevaihtoon painuvat 20 prosentin tuntumaan oltuaan v. 1992 noin 45 %. Teollisuuden nettokorkomenot jäänevät ensimmäisen kerran sen maksamia välittömiä veroja pienemmiksi.

Valtion tuki teollisuus- ja palvelutoimialoille

Yritystoiminnalle jaetun julkisen tuen määrä väheni v. 1994 edellisvuodesta 434 milj. mk ja oli yhteensä 5 640 milj. mk. Tämä oli 1,6 % yritystoiminnan jalostusarvosta ja 1,1 % bruttokansantuotteesta. Tukien määrän aleneminen johtui paitsi yleisestä pyrkimyksestä karsia tukia myös siitä, että aikaisempina vuosina tehdyistä päätöksistä johtuvia maksatuksia osui runsaasti vuodelle 1993. Lisäksi joidenkin tukien kirjaamiskäytäntö muuttui.

Pk-tuki väheni merkittävästi, mikä johtui tilapäisten kriisitukien, kuten pk-yritysten korkoavustusten loppumisesta sekä menojen jaksottumisesta. Maksettujen tutkimus- ja tuotekehitystukien määrän alentuminen vuodesta 1993 vuoteen 1994 johtui samoin menojen jaksottumisesta sekä maksatusten kirjaamiskäytännön muuttumisesta. Tutkimus- ja tuotekehitystukien myöntämismäärien määrä on ollut hieman nouseva.

Työllisyystukien maksatus laski tuntuvasti, koska yksityiset yritykset työllistivät työllisyystuen avulla työttömiä aiempaa vähemmän. Valtionyriyten tuen nettomääräinen vähentyminen johtui osinkotulojen kasvusta ja laskentakoron laskusta.

Vastaisuudessa tukien luonnetta on tarkoitus muuttaa riskirahoituksen suuntaan. Elinkeinopolitiikan painopistettä siirretään yri-

tysten ja toimialojen tukemisesta yritystoinninan edellytysten luomiseen. Yritystukea pyritään suuntaamaan erityisesti innova-

tiivisille pk-yrityksille ja perheyrittäyypisille yrityksille. Suurten yritysten investointeja ei enää tueta.

18. Valtion tuki¹⁾ jalostus- ja palveluelinkeinoille

	1992	1993	1994
	miljoonaa markkaa		
Aluetuki	925	1 064	1 060
Energiahuolto	57	152	158
Pk-tuki	121	395	228
Sektorikohtainen tuki	733	503	719
Tutkimus- ja tuotekehitys	508	739	621
Työllisyystuki	1 168	1 003	861
Valtionyritysten tuet	910	672	552
Viennin edistäminen	521	1 066	1 044
Ympäristönsuojelu	94	88	93
Muut tuet	348	392	306
Nettokustannukset yhteensä	5 383	6 074	5 640

(1) Sisältää avustukset sekä laina-, pääoma- ja takuutuen. Nettokustannukset on laskettu seuraavien kaavojen mukaan:

Lainatuki: (laskentakorko x keskimääräinen lainakanta) + luottotappiot - maksetut korot.

Pääomatuki: (laskentakorko x keskimääräinen osakepääoma) + pääoman alennukset - maksetut osingot.

Takaus- ja takuutuki: takaustappiot - takausmaksut - takaisin perityt korvaukset.

Laskentakorko: valtionvelan efektiiviset kustannukset.

Rakentaminen

Talonrakentaminen

Talonrakennusalan kasvun käynnistymistä hidastavat mm. laman aikana opittu varovaisuus, korkeana pysynyt reaalkorko sekä tyhjen liiketilojen runsaus. Viime vuonna talonrakentaminen väheni 3½ %. Korjausrakentaminen lisääntyi, mutta uudisrakentaminen supistui yhä 10 %. Teollisuusrakennusten ja varastorakennusten aloitukset lisääntyivät; kaikissa muissa rakennustyypeissä aloitukset joko vähenivät tai pysyivät edellisvuoden matalalla tasolla.

Tänä vuonna uudisrakennusten aloitukset lisääntyvät, mutta uudisrakentamisen määrä laskee yhä. Korjausrakentaminen kasvaa kuitenkin tuntuvasti, ja sen vaikutuksesta rakentaminen lisääntyy kaikkiaan 4 %. Ensi vuonna uudisrakentaminenkin kääntyy nousuun, ja talonrakentaminen lisääntynee 11 %. Epävarmuudet talonrakentamisen kehityksessä ovat kuitenkin suuria.

Asuntorakentaminen näytti vuoden 1994 alkupuolella vilkastuvan, mutta vuoden jälkipuoliskolla korkojen nousu hiljensi asunto-

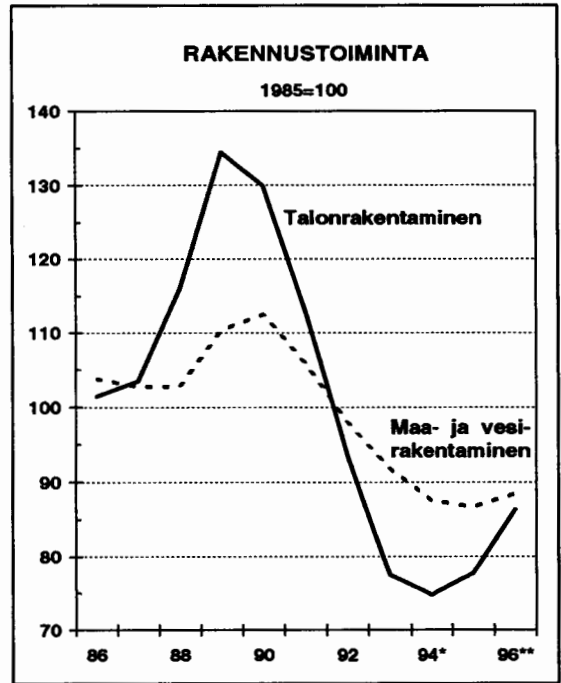
kaupan. Asuntojen aloitukset jäivät 26 800 asuntoon. Vanhojen asuntojen hinnat ovat tänä vuonna laskeneet edelleen; uudistuotannon kilpailuasemaa heikentävät myös rakennusmääräysten tiukentuminen sekä asunnonostajalle myönnettävän arvonnalisäverohyvityksen poistuminen tänä vuonna aloitetuista asunnoista. Valtion tuella käynnistyy 14 500 asunnon rakentaminen, hieman vähemmän kuin viime vuonna. Valtion tukemien asuntojen lisäksi rakennetaan lähinnä vain omakotitaloja. Kaikkiaan aloitusten määrä jää 23 000 asuntoon.

Ensi vuonna valtion tukemien asuntojen aloitukset lisääntyvät hieman. Suotuisa talouskehitys vilkastuttanee asuntokauppaa ja luo tilaa vapaarahoitteisen uudistuotannon elpymiselle. Kaikkiaan asuntoja aloitetaan ensi vuonna 25 000-28 000. Myös korjaustoiminnan aravalainoitusta lisätään, sen sijaan asunto-osakeyhtiöiden korjausavustuksia ei enää ensi vuonna myönnetä.

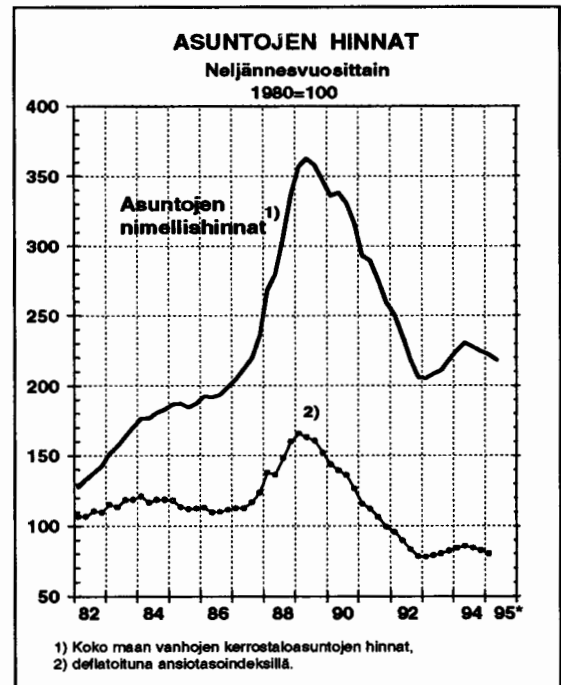
Teollisuuden kapasiteetin niukkuus alkoi viime vuonna heijastua teollisuusrakennushankkeisiin, joiden aloitukset lisääntyivät 52 %. Ne lisääntyvät nopeasti myös tänä ja ensi vuonna, vaikka teollisuuden investoinnit painottuvatkin pääosin kone- ja laiteinvestointeihin. Poikkeuksellisen matalan lähtötason takia teollisuusrakentaminen vastaa vielä ensi vuonnakin määrältään vain normaalia matalasuhdannetasoa.

Liike- ja toimistorakennusten aloitukset vähenivät viime vuonna 17½ %. Tänä vuonna aloitukset ovat kääntyneet kasvuun, mutta rakentamisen määrä pysyy yhä erittäin pienenä. Julkisen rakentamisen aloitukset vähenivät viime vuonna viidenneksen, ja aleneva kehitys jatkuu yhä valtiontalouden säästöjen

Kuvio 26.

Kuvio 27.

takia. Kuntien talous on kohenemassa, ja kunnat ryhtynevät vähitellen toteuttamaan lykättyjä talonrakennushankkeitaan.

Korjausrakentaminen vilkastui viime vuonna huomattavasti mm. valtion myöntämien korjausavustusten ansiosta, ja vahva kasvu jatkuu myös tänä vuonna. Kiinnostus korjaus-

rakentamiseen on kasvanut myös yleisen varovaisuuden lisääntymisen johdosta; korjausrakentamisen aloituskynnys on matalampi kuin uudisrakentamisen. Asunto-osakeyhtiöremonttien ohella myös omakotitalojen sekä teollisuus- ja liikerakennusten korjaustyöt ovat kasvussa.

19. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion aravalainojen maksatus, milj. mk			Valtion korkotuki, maksatus, milj. mk		Aloitetut asunnot, kpl		
	Uudisrakennukset	Perusparantaminen	Hankinta	Uudisrakennukset, peruskorjaus ja hankinta (1)	ASP-korkotuki	Valtion osalainoittamat	Korkotukiasunnot(2)	Kaikki asuntojen aloitukset
1990	4 273	463	16	80	469	20 456	1 656	53 556
1991	7 404	592	141	116	554	22 559	882	39 366
1992	7 097	757	537	144	643	22 573	331	31 606
1993	5 382	1 022	324	172	602	13 680	5 735	27 434
1994	3 284	1 064	173	234	296	9 328	5 500	26 820
1995**	2 917	1 453	80	490	265	6 000	8 500	23 000
1996(a)	3 115	1 475	80	575	245	8 000	7 000	26 500

(1) Pl. ASP.

(2) Vuonna 1993 vuokra-asuntojen korkotukilainoja hyväksyttiin 8 967 kpl ja v. 1994 2 268 kpl (lainapäätöksiä).

Taulukossa korkotukiasuntojen aloitukset on merkitty arvioidun aloitusvuoden mukaan.

(a) Vuoden 1996 talousarvioesityksen mukaan.

20. Talonrakentaminen

	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	muutos, prosenttia					
Talonrakentamisen määrä	-17,2	-17,1	-3,5	4	11	-2,2
Työllisyys (1)	-19,9	-10,9	-4,9	5	6	-4,1
Aloitettut rakennukset (2)	-24,6	-20,3	6,4	5	16	-6,1
asuinrakennukset	-19,6	-13,5	1,5	-14	15	-5,3
teollisuusrakennukset	-40,1	-7,6	52,2	40	20	-7,1
liike- ja toimistorakennukset(3)	-39,7	-41,0	-17,6	9	17	-10,4
julkiset palvelurakennukset(4)	-13,4	-33,3	-20,1	-9	10	-5,7
Valmistuneet rakennukset (2)	-20,9	-22,9	-9,1	-2	10	-3,7

(1) Työtunteina.
(2) Kuutiometriä.
(3) Liikerakennukset, toimistorakennukset, liikenteen rakennukset.
(4) Hoitoalan, opetus- ja kokoontumisrakennukset.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentaminen väheni viime vuonna 4½ %. Sekä uudisrakentaminen että korjaustoiminta supistuivat. Valtion maa- ja vesirakentaminen lisääntyi ratatöiden osalta, sen sijaan yksityisten ja etenkin kuntien maa- ja vesirakennushankkeet vähenivät tuntuvasti.

Maa- ja vesirakentaminen vähenee tänä vuonna prosentin verran. Kuntien hankkeet

eivät enää vähene, mutta valtion maa- ja vesirakentaminen supistuu, kun uusia olennaisia rakennushankkeita ei ole aloitettu. Ensi vuonna valtion budjettirahoitus maa- ja vesirakentamiseen pysyy tämänvuotisella tasolla; kunnallis sektorissa vesijohto-, viemäri- ym. verkostojen korjaustarpeet nostavat maa- ja vesirakentamisen lievään kasvuun. Teollisuusrakentamisen pohjatyöt työllistävät maarakentajia lisääntyvässä määrin.

21. Maa- ja vesirakentaminen

	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	muutos, prosenttia					
Maa- ja vesirakentamisen määrä	-7,4	-6,3	-4,6	-1	2	-0,6
Työllisyys(1)	-8,0	-10,9	-11,6	-1	-1 1/2	-3,8

(1) Työtunteina.

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto kasvoi v. 1994 2½ % eli kolmisen prosenttiyksikköä vähemmän kuin yrittäjätoiminnan tuotanto kaikkiaan. Voimakkainta kasvu oli tukku-kaupassa, kuljetuksissa ja liike-elämän palveluissa. Yksityisen palvelutuotannon ennakoitaan edelleen vilkastuvan tänä ja ensi vuonna kotimaisen kysynnän elpymisen ansiosta. Palvelualojen aktiviteetti ei kuitenkaan saavuta 1980-luvun lopun tasoa.

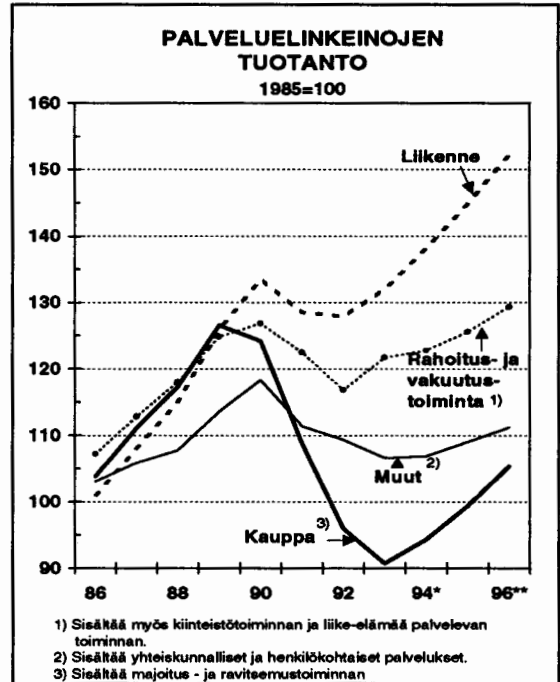
Kaupan tuotanto kasvoi viime vuonna 4 % ja tämän vuoden alkupuolella hieman enemmän. Kotimaisen kysynnän elpyminen heijastuu tukkukauppaan; investointitavaroiden, autojen sekä sähkö- ja kodinkoneiden tukkumyynti on tänä vuonna vilkasta. Kotitalouksien ostovoiman koheneminen lisää vähittäiskaupan myyntiä. Autoja ja kodinkoneita hankitaan runsaasti, kun laman aikana lykättyjä hankintoja nyt toteutetaan.

Myös ravintolamyyni lisääntyy selvästi kotitalouksien reaalityulojen suotuisan kehityksen ansiosta. Ulkomaalaisten matkailijoiden lisäksi myös kotimaanmatkailu piristää majoitusmyyntiä.

Liikenteen tuotanto lisääntyi v. 1994 4½ %, ja liikennepalvelujen kysynnän kasvu jatkuu edelleen ripeänä tänä ja ensi vuonna.

Metsäteollisuuden kuljetusten kasvu lisäsi rautateiden ja maanteiden tavaraliikennettä. Rautateiden kuljetustoiminta eriytettiin tänä vuonna radanpidosta sekä ratahallinnosta omaksi yhtiökseen. Merellä tavarakuljetukset lisääntyivät peräti neljänneksen. Rakentamisen ja kotimaankaupan elpyminen lisäävät tavarakuljetuksia tänä ja ensi vuonna.

Kuvio 28.

Henkilöliikenteessä matkustajamäärät rautateillä kasvoivat Venäjän-liikenteen ansiosta, mutta linja-automatkatustus väheni edelleen. Estonia-onnettomuus romahdutti tilapäisesti laivaristeilyjen suosiota. Lentoliikenne on laman jälkeen nopeasti vilkastumassa, samoin liikenteeseen liittyvät oheispalvelut kuten matkatoimistopalvelut.

Tietoliikenteessä postitoiminta on laman jälkeen kasvussa. Telialiikenteen kilpailun vapautuminen viime vuonna ei ole johtanut perinteisten kauko- ja paikallispuhelinmarkkinoiden kasvuun. Sen sijaan matkapuhelin-toiminta on voimakkaassa kasvussa.

Muissa yksityisissä palveluissa pankkien asema säilyy edelleen vaikeana luottojen kysynnän pysyessä vähäisenä. Liike-elämän palveluissa näkymät ovat suotuisia mm. teollisuuden investointitoimintaan liittyvissä

suunnittelu- ja konsultointipalveluissa, mutta rakennustekninen suunnittelu on yhä vaikeuksissa uudisrakentamisen vähäisyyden vuoksi.

22. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Kauppa	22,6	-12,6	-5,7	4,2	5 1/2	6	-0,9
vähittäiskauppa ja huoltamot	10,7	-11,6	-5,3	3,3	5	6	-0,4
tukkukauppa	12,0	-13,7	-6,2	5,2	6	6	-1,5
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	4,0	-7,5	-4,7	3,0	6	6	0,7
Liikenne	20,8	-0,5	3,2	4,6	5	5	3,8
kuljetus ja varastointi	15,3	-1,9	4,2	5,3	5	5	3,1
posti- ja teleliikenne	5,5	2,9	0,9	2,9	5	6	5,8
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	8,6	-17,3	6,3	-9,0	-2	1 1/2	0,7
Asuntojen hallinta ja vuokraus	22,6	3,8	2,5	2,0	2	2	3,7
Muu kiinteistötoiminta	3,8	8,0	4,9	-0,2	3	3	4,3
Liike-elämää palveleva toiminta	10,6	-10,6	4,8	9,3	6	6	0,9
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	6,9	-1,9	-2,4	0,2	2	2	1,0
Yhteensä	100,0	-5,7	0,9	2,4	3 1/2	4	1,7
Työllisyys(1)		-6,7	-5,6	0,9	2	3 1/2	-1,2

(1) Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Talouden kasvu jatkuu vahvana; teollisuuden vetämänä myös yksityinen palvelutuotanto - pankkitoimintaa lukuun ottamatta - on jo ripeässä kasvussa. Rakentamisessa matalasuhdanne jatkuu, ja julkinen toiminta väheni vielä alkuvuonna.

Kokonaistuotanto lisääntyi kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 6,3 % edellisvuotisesta. Toisella neljänneksellä kasvu hieman hidastui, kun hakkuiden määrä ta-

saantui ja käyttöasteen korkeus rajoitti teollisuuden kasvua. Koko vuonna 1995 kokonaistuotannon kasvuksi ennustetaan 5 %.

Kun kotimaisen kysynnän elpymässä tuonti lisääntyy nopeasti, niin viennin kasvusta huolimatta reaalisen nettoviennin kasvuvaikutus on ehtymässä, ja aktiviteettia ylläpitäväksi voimaksi on enenevässä määrin tulossa kotimainen kysyntä. Teollisuuden investoinnit ovat jo lähteneet käyntiin, mutta rakennus-

toiminnan elpyminen on ollut odottamattoman hidasta. Yksityinen kulutus on kotitalouksien säästämisasteen laskun myötä lisääntynyt; kehityksen odotetaan pysyvän samana myös ensi vuonna.

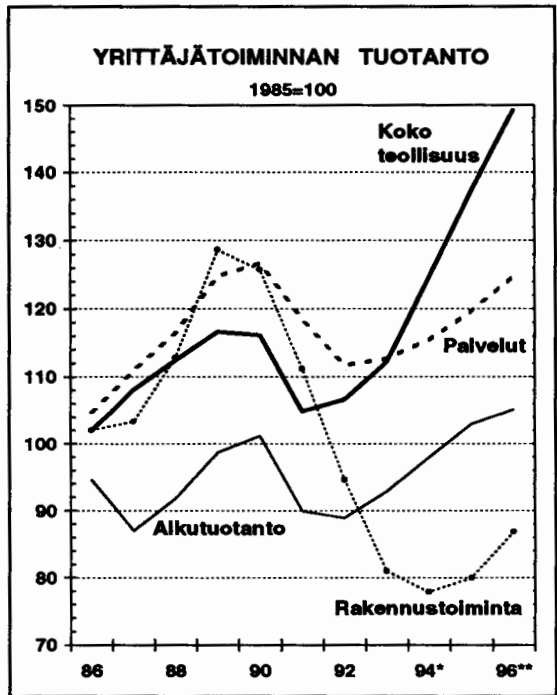
Kokonaistuotanto kasvaa v. 1996 lähes tämänvuotista vauhtia, $4\frac{1}{2}\%$, ja ensi vuoden lopulla saavutetaan lamaa edeltänyt tuotannon taso.

Kysynnän kehitystä seuraten tuotanto lisääntyy nopeasti teollisuudessa, metsätaloudessa ja niihin liittyvässä liikenteessä. Myös kotimaankaupassa saavutetaan runsaan 5 prosentin kasvu niin tänä kuin ensi vuonna. Sen sijaan rakennustoiminta elpynee vasta ensi vuonna.

Työn tuottavuus eli tuotannon suhde työpanokseen kohosi v. 1994 koko kansantaloudessa $4\frac{1}{2}\%$ ja yrittäjätoiminnassa 6% . Eniten tuottavuus parani metsätaloudessa, jossa koneellistumisen myötä työpanos väheni, vaikka hakkuut olivat ennätysellisen suuret. Teollisuudessa tuottavuuden nousu hidastui vuosien 1992-1993 yli kymmenestä prosentista, mutta oli yhä tavanomaista nopeampaa.

Kuluvana ja ensi vuonna tuottavuuden ennakoidaan nousevan vain $2\frac{1}{2}\%$, koska tuo-

Kuvio 29.

tannon kasvu laajenee enenevästi palvelu-aloille, joilla työn tuottavuus nousee keskimääräistä hitaammin. Toisaalta teollisuuden mahdollisuudet lisätä tuotantoaan ilman uusia työntekijöitä alkavat olla varsin rajalliset.

23. Tuotanto toimialoittain

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	78,3	-3,4	0,7	5,7	5 1/2	5 1/2	1,1
maatalous, metsästys ja kalastus	2,8	-11,2	4,8	-3,3	2	0	-1,0
metsätalous	2,6	13,1	4,0	15,3	8	4	0,2
kaivostoiminta ja louhinta	0,4	-2,2	-2,6	12,0	-4	3	3,1
tehdasteollisuus	25,2	2,0	5,4	11,5	11	9	1,6
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,7	-0,5	4,2	5,7	0	2	2,7
talonrakennustoiminta	3,5	-17,2	-17,1	-3,5	4	11	-2,2
maa- ja vesirakennustoiminta	1,8	-7,4	-6,3	-4,6	-1	2	-0,6
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	11,3	-11,8	-5,5	4,0	5 1/2	6	-0,6
liikenne	8,8	-0,5	3,2	4,6	5	5	3,8
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö- toiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	19,3	-4,6	4,2	0,9	2 1/2	3	2,4
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset	2,9	-1,9	-2,4	0,2	2	2	1,0
miinus laskennalliset pankki- palvelumaksut	-3,0	-17,3	8,7	-7,0	22 1/2	21 1/2	4,0
Julkinen toiminta	19,6	-2,2	-4,5	-0,4	1	1	0,9
Muu toiminta	2,2	0,4	0,0	-0,9	1/2	1 1/2	0,8
Bruttokansantuote tuottajahintaan	100,0	-3,1	-0,4	4,4	4 1/2	4 1/2	1,0
Bruttokansantuote markkinahintaan		-3,6	-1,2	4,0	5	4 1/2	0,9
Kansantalouden työllisyys(1)		-6,7	-5,9	-0,3	2	2	-2,3

(1) Työtunteina.

24. Työn tuottavuus¹⁾

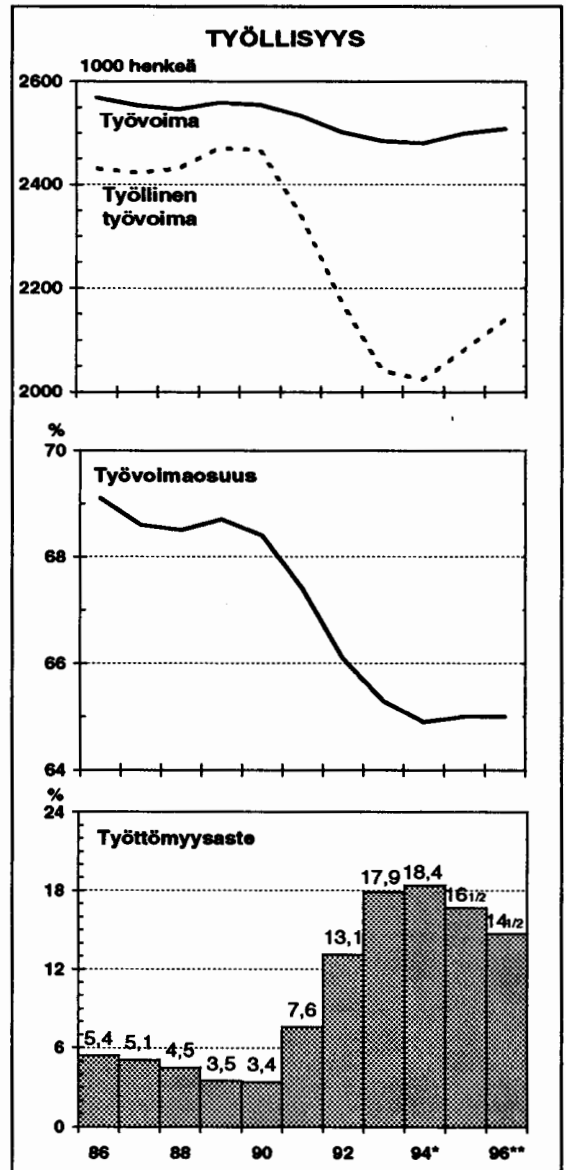
	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	muutos, prosenttia					
Maatalous	-9,2	10,2	-1,4	7	3 1/2	4,1
Metsätalous	15,6	7,1	27,0	10 1/2	6 1/2	6,9
Teollisuus	12,1	12,2	9,3	4	6	6,4
Rakennustoiminta	2,6	-3,9	3,0	-1	4 1/2	2,3
Muu yrittäjätoiminta	1,0	6,9	1,5	1 1/2	1	2,9
Yrittäjätoiminta	4,9	7,4	6,0	3	3	4,3
Koko kansantalous	3,8	5,8	4,6	2 1/2	2 1/2	3,4

(1) Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

Laman pohja työmarkkinoilla ohitettiin työttömyydellä mitattuna vuoden 1994 aikana. Toisaalta työvoiman kysyntä jäi keskimäärin vielä lähes prosentin edellisvuotista pienemmäksi, eikä tehtyjen työtuntienkaan määrä kasvanut. Työpaikat lisääntyivät lähinnä vientiin suuntautuneessa metalliteollisuudessa sekä liikenteessä. Julkisella sektorilla terveys- ja sosiaalipalvelujen työvoiman määrä lisääntyi paljolti työvoimapolitiittisten toimien ansiosta. Maataloudessa työpaikat vähenivät trendivauhtia hitaammin, kun vaihtoehtoisia työpaikkoja ei juuri ollut. Metsätaloudessa työvoiman kysyntä pieneni tuotannon vahvasta kasvusta huolimatta, sillä alan tuottavuus nousi lisääntyvän koneellistamisen myötä nopeasti. Rakentamisessakin työpaikat vähenivät vielä, vaikka korjaustoiminta vilkastui ja teollisuusrakentaminen lisääntyi. Kaikkiaan työttömiä oli keskimäärin 456 000 henkeä¹⁾ eli 18,4 % työvoimasta; kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste laski vuoden alun 19 prosentista 17½ prosenttiin joulukuussa.

Kuvio 30.

1) Työministeriön rekisteröimien työttömien työnhakijoiden määrä oli v. 1994 keskimäärin 38 000 suurempi kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömien määrä. Ero johtuu laskenta-ajanjaksojen pituuksien ja niiden ajoittumisen, laskentamenetelmien sekä määritelmien erilaisuuksista.

Vuonna 1995 työvoiman kysyntä lisääntyy selvästi, kun tuotannon kasvu jatkuu nopeana avoimella sektorilla. Työvoiman kysyntä kasvaa erityisesti metalliteollisuudessa, mutta myös yrityspalveluyrityksissä, kaupassa ja liikenteessä sekä rakennusallalla. Myös suljetun sektorin toimintaedellytykset kohe-nevat; etenkin sosiaali- ja terveydenhoidon työvoiman kysyntä kasvaa edelleen.

Työttömyysaste laskee tänä vuonna keski-määrin 16½ prosenttiin, vaikka työvoiman tarjonta lisääntyy 20 000 henkeä. Työllisten määrä kasvaa lähes 60 000 henkeä. Työttö-myys vähenee nopeimmin maan eteläisissä osissa, jonne avoimen vientisektorin ja koti-maisen kysynnän kasvuvaikutukset paljolti

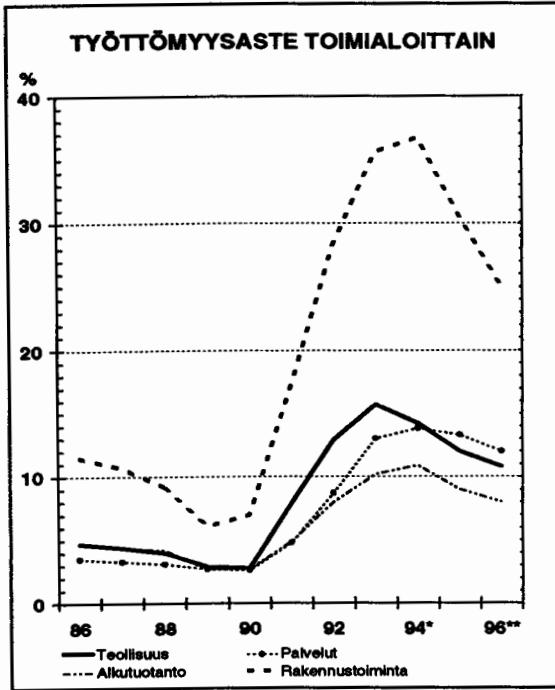
suuntautuvat. Teollisuudessa ja palvelu-elinkeinoissa työttömiä on keskimäärin 12 % työvoimasta, rakentamisessa vielä va-jaa kolmannes. Nuorten työttömyysaste las-kee 31 prosenttiin, ja myös pitkäaikais-työttömien määrän kasvu pysähtyy ennen kaikkea työvoimapolitiikan tehostumisen an-siosta. Työvoimakoulutuksen ja tukityöllis-tämisen piirissä on tänä vuonna keskimäärin runsas 110 000 henkeä eli 4½ % työvoi-masta.

Työttömyysasteen ennakoidaan laskevan v. 1996 keskimäärin 14½ prosenttiin, kun työvoiman kysyntä lisääntyy lähes 60 000 hen-keä ja työvoiman tarjonta arviolta 10 000 henkeä. Työpaikat lisääntyvät eniten pal-

25. Työvoimatase

	1992	1993	1994	1995**	1996**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö(1)	3 784	3 802	3 824	3 841	3 857
Työvoima	2 502	2 484	2 480	2 500	2 508
Työtön työvoima	328	444	456	418	368
Työllinen työvoima	2 174	2 041	2 024	2 082	2 140
maa- ja metsätalous	187	174	167	161	154
maatalous	157	146	142	135	129
metsätalous	30	28	25	26	25
teollisuus	453	424	426	457	468
rakennustoiminta	149	125	114	123	127
talonrakentaminen	114	92	85	96	103
maa- ja vesirakentaminen	35	33	28	27	24
palveluelinkeinot	1 382	1 313	1 310	1 334	1 384
toimiala tuntematon	3	6	7	7	7
	prosenttia				
Työvoimaosuus	66,1	65,3	64,9	65	65
Työttömyysaste	13,1	17,9	18,4	16 1/2	14 1/2
alle 25-vuotiaat	25,2	33,5	33,6	31	28
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maahanmuutto, netto	8,5	8,4	2,9	3	3
(1) 15-74-vuotiaat.					

Kuvio 31.

veluelinkeinoissa, mutta selvästi myös talonrakentamisessa ja jossain määrin vielä teollisuudessa. Työvoimakoulutuksen ja tukityöllistämisen piirissä olevien määrä nousee 5 prosenttiin työvoimasta.

Kokonaistuotannon ja työllisen työvoiman muutosten välinen suhde on perinteisesti ol-

lut varsin vakaa, mikä tukee näkemystä työllisyyden merkittävästä paranemisesta. Työvoiman tarjonnan ennakointi on sitä vastoin huomattavasti epävarmempaa. Viime vuosina työikäisen väestön määrä on lisääntynyt melko nopeasti, kun taas työvoiman tarjonta on supistunut. Avainkysymys on, kuinka suuri osa laman aikana työmarkkinoilta poistuneista työntekijöistä palaa niille, kun työllistymismahdollisuudet paranevat. Lisäksi on vaikeasti ennakoitavissa, kuinka paljon työttömyysturvaan kohdistuvat uudistussuunnitelmat vaikuttavat työvoiman tarjontaan jo ensi vuonna.

Kansantalouden työtuntien määrän väheneminen lähes pysähtyi v. 1994. Metsätaloudessa työtunnit supistuivat miltei kymmenksen ja rakentamisessa yli 6 %. Teollisuudessa työtunteja tehtiin kuitenkin jo 1½ % edellisvuotista enemmän, kun teollisuustuotannon kasvu nopeutui entisestään eikä työn tuottavuuden kaksi vuotta kestänyttä ennätysellistä nousuvauhtia pystytty enää ylläpitämään. Kuluvana ja ensi vuonna koko kansantalouden työpanos lisääntyy pari prosenttia, ja palkansaajien hieman enemmän. Kasvu suuntautuu niille toimialoille, jotka lisäävät myös työntekijämääräänsä.

26. Työtön työvoima ja työttömyysaste¹⁾

Vuosi- neljännes	1992	1993	1994	1995**	1996**	1992	1993	1994	1995**	1996**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, %				
I	296	423	487	437	386	12,0	17,3	20,0	18,0	15 1/2
II	312	440	464	446	393	12,3	17,5	18,5	17,5	15
III	336	454	447	404	360	13,2	17,9	17,7	16	14
IV	370	458	425	383	334	15,0	18,7	17,4	16	13 1/2
Koko vuosi	328	444	456	418	368	13,1	17,9	18,4	16 1/2	14 1/2

(1) Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

27. Valtion menot työllisyyden hoitoon¹⁾

	1992	1993	1994	1995(a)	1996 TAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaukset (valtion työtehtävät)	1 270	1 003	950	1 088	1 076
Valtionosuus kunnille ja kuntain- liitoille työttömyyden lieventämiseen	1 807	1 277	1 348	1 154	1 190
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	1 049	1 511	1 569	827	820
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	460	511	556	316	320
Työllisyyskoulutus	1 938	2 034	2 114	2 369	2 425
Työmarkkinatuki	-	-	1 427	2 437	3 117
Muut menot (2)	331	258	557	1 033	1 678
Yhteensä	6 855	6 593	8 521	9 224	10 626

(1) Ilman hallintomenoja.

(2) EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan sekä Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen rahoitus sisältyy "muihin menoihin"; menot ovat osittain siirtoa muista työllisyyden hoidon menoista.

(a) Talousarvio ml. 1. lisätalousarvio.

28. Työllisyys¹⁾

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	osuus, %	työtuntien muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	75,0	-8,0	-6,2	-0,4	2	2	-3,1
palkansaajat	55,8	-9,1	-7,7	-0,2	4	4	-3,0
yrittäjät	19,2	-4,2	-1,7	-0,7	-2 1/2	-2 1/2	-3,4
Julkinen toiminta	22,2	-2,5	-5,2	0,1	1	1	0,5
Muu toiminta	2,8	-2,4	-1,1	-0,7	1	0	0,3
Yhteensä	100,0	-6,7	-5,9	-0,3	2	2	-2,3
palkansaajat	80,8	-7,2	-6,8	-0,2	3	3	-2,0

(1) Työtunteina.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio pysyi v. 1994 edelleen hitaana. Työkustannukset tuoteyksikköä kohti laskivat edelleen, ja markan vahvistumisen vuoksi tuontihinnat pysyivät raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen kohoamisesta huolimatta ennallaan. Asuntojen hinnat jatkoivat nousuaan vuoden alkupuoliskolla, mutta kääntyivät tämän jälkeen uudelleen laskuun. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden 1994 aikana kaikkiaan 1,6 % eli suunnilleen saman verran kuin vuotta aiemmin; noususta suuri osa aiheutui kesäkuussa voimaan tulleesta arvonlisäverouudistuksesta. EU-maissa kuluttajahinnat kohosivat vastaavana aikana keskimäärin yli 3 %.

Viime vuoden lopulla alkaneet liittotason työmarkkinaneuvottelut saatiin päätökseen kuluvan vuoden alkukuukausina. Sopimukset ovat pääosin yksivuotisia. Kaksi- tai useampivuotisissa sopimuksissakin on palkankorotuksista sovittu vain ensimmäisen sopimusvuoden osalta. Korotusten kustannusvaikutusten on arvioitu olevan teollisuudessa 5 %, yksityisillä palvelualoilla 3-7 %, kunnissa 3 % ja valtiolla 2½ %. Lukuihin sisältyvät eräillä aloilla kuluvana vuonna maksettavaksi sovitut kertaluontoiset korvaukset. Kun palkkaliukuma saattaa lievästi nopeutua, palkansaajien ansiotasoindeksi kohooa v. 1995 keskimäärin nimellisesti 5 % ja reaalisesti 3½ %.

29. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	0,9	0,0	0,7	3 1/2	2 1/2	2,6
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	1,0	0,8	1,4	1 1/2	1 1/2	3,8
Ansiotasoindeksi	1,9	0,8	2,1	5	4	6,4
Reaalinen ansiotaso(1)	-0,7	-1,4	1,0	3 1/2	1 1/2	2,0
Keskiansiot(2)	1,7	0,4	1,9	5 1/2	4 1/2	6,8
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti(3)						
koko kansantaloudessa	-2,6	-5,3	-2,0	4 1/2	3	4,1
tehdasteollisuudessa	-8,0	-6,3	-5,0	3	1/2	1,4

(1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

(2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

(3) Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyyymi-indeksillä.

Vuotta 1996 koskevat tuloarviot perustuvat oletukseen, että Suomen Pankin asettama inflaatiotavoite hallitusohjelman mukaisesti toteutuu. Jotta palkkakustannukset muodostuisivat inflaatiotavoitteen kannalta neutraaliksi, ansiotason nousun tulisi ensi vuoden aikana jäädä ainakin parisen prosenttiyksikköä tämänvuotista hitaammaksi. Jos ansiotaso kohoaa kuluvan vuoden aikana edellä arvioidun mukaisesti, v. 1996 keskimäärin palkansaajien ansiotaso kohoaisi siten enintään 4 %.

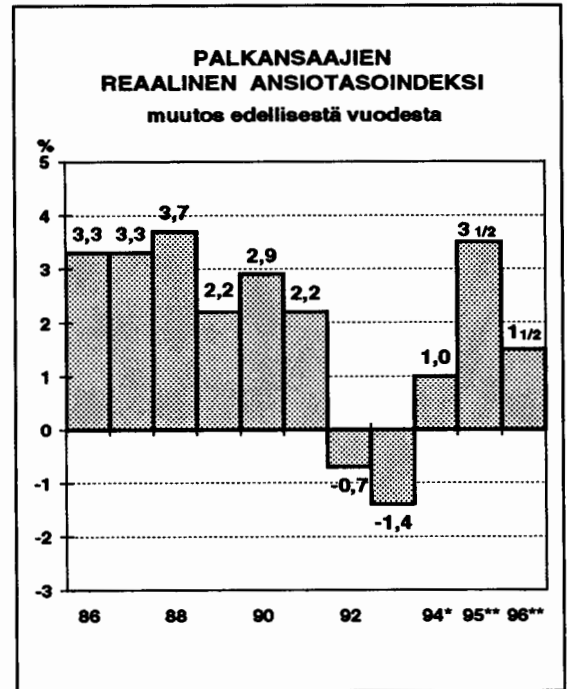
Inflaatio pysyy myös kuluvana vuonna hitaana. Työkustannukset tosin kohoavat selvästi viimevuotista enemmän, ja tuottavuuden nousu hidastuu, mutta toisaalta elintarvikkeiden hinnat ovat EU-jäsenyyden myötä alentuneet, ja markan vahvistuminen on pitänyt tuontihintapaineet vähäisinä.

Valtioneuvoston antaman yleisohjeen perusteella sääntelyn piiriin kuuluneiden vapaa-rahoitteisten asuinhuoneistojen vuokria ei korotettu. Huoneenvuokralaki korvattiin toukokuun alusta voimaan tulleella asuinhuoneiston vuokrausta koskevalla lailla. Uuden lain perusteella vapaarahoitteiset vuokra-asunnot vapautuivat kokonaan sääntelystä; valtioneuvosto antaa kuitenkin edelleen kolme kalenterivuotta kestävä siirtymäkauden aikana suosituksia aiemmin sääntelyn piiriin kuuluneiden vuokrien tarkistamista-voista.

Asuntojen hinnat ovat kuluvan vuoden puolella edelleen lievästi laskeneet, ja hintatason mahdollinen nousu loppuvuonna jäänee korkeiden reaalkorkojen vuoksi vähäiseksi.

Kotimainen kysyntä on elpymisestä huolimatta tarjontaan nähden vielä heikkoa ja kilpailu kireää, mikä rajoittaa edelleen yle-

Kuvio 32.

sestikin hintatason kohoamista. Kuluttajahintaindeksi nousee kuluvan vuoden aikana - joulukuusta 1994 joulukuuhun 1995 - enintään 2 % ja v. 1995 keskimäärin 1½ %.

Inflaatiota tänä vuonna merkittävästi hidastaneet tilapäiset tekijät (markan vahvistuminen ja elintarvikkeiden hintojen lasku) eivät enää v. 1996 ole vaimentamassa hinta- ja kustannustason nousua. Jos seuraavat tuloratkaisut ovat edellä oletetun mukaisia, kuluttajahintaindeksin nousu voisi sekä vuoden 1996 aikana että ensi vuonna keskimäärin rajoittua 2½ prosentin tienoille. Kun puolisen prosenttiyksikköä indeksin noususta aiheutuu energiaverojen kiristämisestä, hintojen nousu vastaisi osapuilleen myös Suomen Pankin asettamaa inflaatiotavoitetta.

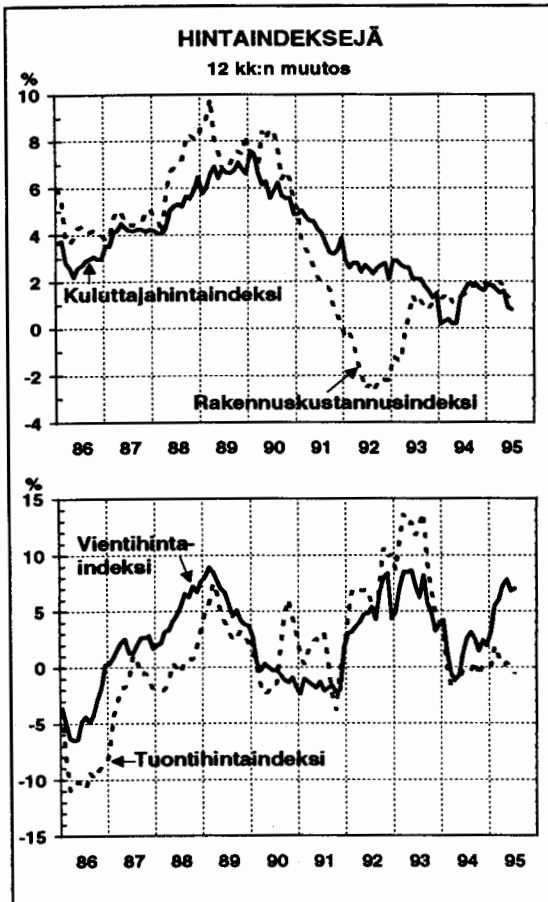
30. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1992	1993	1994	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	muutos, prosenttia					
Viennin yksikköarvoindeksi	6,2	5,1	1,5	6	3 1/2	2,9
Tuonnin yksikköarvoindeksi	10,5	12,4	-2,8	1/2	2	2,2
Kuluttajahintaindeksi	2,6	2,2	1,1	1 1/2	2 1/2	4,3
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	1,1	3,3	1,4	2 1/2	4	2,2
Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi	-0,5	-0,5	0,0	-30	-12	1,0
Rakennuskustannusindeksi	-1,8	0,3	1,5	2	3 1/2	4,1

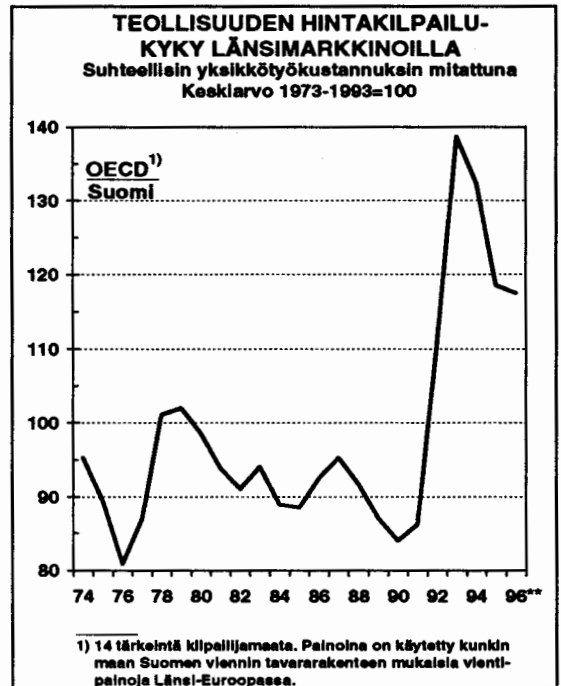
Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky heikenee lähinnä markan vahvistumisen vuoksi tänä vuonna runsaan kymmeneksen ja säi-

lyy ensi vuonna tämän vuoden tasolla. Silti kilpailukyky on yhä varsin hyvä, noin neljänneksen parempi kuin pitkäaikainen keskiarvo.

Kuvio 33.

Kuvio 34.

joskin jo selvästi hitaammin kuin parina edellisenä vuonna. Yritysten kannattavuus pysyy vielä hyvänä.

Kansantalouden käytettävissä oleva tulo kasvaa tänä vuonna 11 %. Vuonna 1996 käytettävissä oleva tulo lisääntyy nimellisesti 9 %.

31. Käytettävissä oleva tulo

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin 1994/84
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkat	51,8	-5,7	-6,5	1,8	8 1/2	7 1/2	4,6
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	14,5	-5,3	-2,8	4,0	10 1/2	9	7,4
Kotitalouksien yrittäjätulot	12,0	-4,2	16,2	13,8	9	4 1/2	1,2
yrittäjätulot maataloudesta	1,7	-18,7	3,2	-6,4	-10	-7	0,1
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,4	-7,4	-3,7	60,9	30	7 1/2	-2,2
muut yrittäjätulot	8,8	1,3	22,8	13,3	9	6	2,0
Omaisuuksutulot ja muut yrittäjätulot	7,0	42,7	142,6	105,3	64	1	-4,7
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	14,7	-5,1	1,0	6,1	-2	23	5,4
Kansantulo	100,0	-4,9	-0,3	7,9	11	8 1/2	4,3
Tulonsiirrot ulkomaille		-9,4	-29,1	-10,4	74	0	10,8
Käytettävissä oleva tulo		-4,8	-0,1	8,0	11	9	4,3
Bruttokansantulo, mrd. mk		452,0	452,6	484,3	533	576	

32. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1991	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	mrd. mk					
Yksityinen sektori	261,0	265,3	285,9	304,6	344 1/2	356
kotitaloudet	288,2	291,4	287,6	287,1	311	326
yritykset	-30,5	-26,1	-6,8	12,1	26	22 1/2
rahoituslaitokset	2,2	-1,3	2,3	2,4	3 1/2	4 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,1	1,4	2,7	3,1	3 1/2	4
Julkisyhteisöt	124,1	101,0	80,4	91,1	94	120 1/2
valtio	24,0	10,8	-11,7	-11,9	-12 1/2	8 1/2
kunnat ja kuntainliitot	78,0	74,7	75,3	80,3	81 1/2	84 1/2
sosiaaliturvarahastot	22,1	15,4	16,8	22,7	25	27 1/2
Yhteensä	385,1	366,2	366,3	395,7	438 1/2	476 1/2

8 Kulutus

Kulutuksen lama on väistymässä. Viime vuoden aikana alkanut elpyminen on tämän vuoden alkupuoliskolla vahvistunut, ja kotitalouksien kulutus kasvaa nyt viiden prosentin vauhtia. Kestokulutustavaroiden korvaushankinnoista alkanut nousu on laajentunut muihinkin kulutuseriin; erityisen tuntuvasti ovat lisääntyneet kulutusmenot ulkomailla, mutta myös kotimaisten palvelusten käyttö on jo lisääntymässä.

Kulutuksen elpymistä tukee ennen muuta se, että laman aikana heikentynyt luottamus tulevaisuuteen on palautunut; työttömyyden kasvu on taittunut, reaaliensiot ovat kääntyneet pieneen kasvuun ja velkaongelmat ovat hellittäneet. Halukkuus velanottoon ja asuntohankintoihin on kuitenkin yhä vähäistä. Säästämisalttiuden lasku on tukenut kulutusta ostovoiman vielä viime vuonna supistuessa.

Vuonna 1995 yksityisen kulutuksen arvioidaan lisääntyvän 5 %. Eniten kasvuun vaikuttaa kestokulutustavaroiden ostot, esim. henkilöautoja hankitaan viidennes viimevuotista enemmän. Merkittävää kasvua on myös kodinkoneiden ja laitteiden hankinnoissa. Matkailumenot ulkomailla lisääntyvät matalalta tasoltaan peräti neljänneksen; kulutuksen kasvusta $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä kohdistuu ulkomaille.

Vuonna 1996 kulutuksen kasvu jatkuu edelleen vahvana, joskin hieman hidastuen,

ja vuoden lopulla saavutetaan lähes edellisen korkeasuhdanteen kulutustaso.

Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytö v. 1994 supistui 1,5 %. Palkkasumma pysyi reaalisesti edellisvuoden tasolla, työttömyyskorvaukset vähenivät viitisen prosenttia ja eläkkeiden kasvu hidastui yhteen prosenttiin. Nopeinta kasvu oli yrittäjätuloissa, kun metsätulot lisääntyivät kuutisenkymmentä prosenttia. Lähinnä veronpalautusten viivästyttämisen, mutta myös eräiden veroperusteiden kiristymisen vuoksi kotitalouksien maksamien verojen määrä kasvoi viime vuonna runsaan kymmeneksen.

Vuonna 1995 kotitalouksille maksetaan kahdet veronpalautukset. Tämä yhdessä viime vuoden alhaisen vertailutason kanssa nopeuttaa tuntuvasti käytettävissä olevien tulojen kasvua tänä vuonna. Toisaalta työllisyyden koheneminen lisää palkkasummaa, eläkkeiden kasvu hieman nopeutuu, ja yrittäjätulot kasvavat yhä ripeästi; kun inflaatio on hidasta, kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot kasvavat 7 %.

Vuonna 1996 kotitalouksien reaalitytulojen kasvu hidastuu, osin tosin tämän vuoden vertailutasoa nostavien kaksien veronpalautusten johdosta.

Kotitalouksien säästämisasteen arvioidaan nousevan tänä vuonna tuntuvasti viime vuo-

den 4,9 prosentista ja laskevan jälleen v. 1996. Muutokset johtuvat kuitenkin paljolti veropalautusten poikkeuksellisesta ajoittumisesta; perustrendinä on säästämistä edeltäneelle viiden-kuuden prosentin tasolle. Kotitalouksien velkaantumistaso laski viime vuonna 70 prosenttiin, ja tänä vuonna se alenee 63 prosenttiin, vuoden 1986 tasolle. Velkaantuminen pysyy suunnilleen tällä tasolla myös ensi vuonna, sillä kotitaloudet ovat velanotossaan varsin varovaisia.

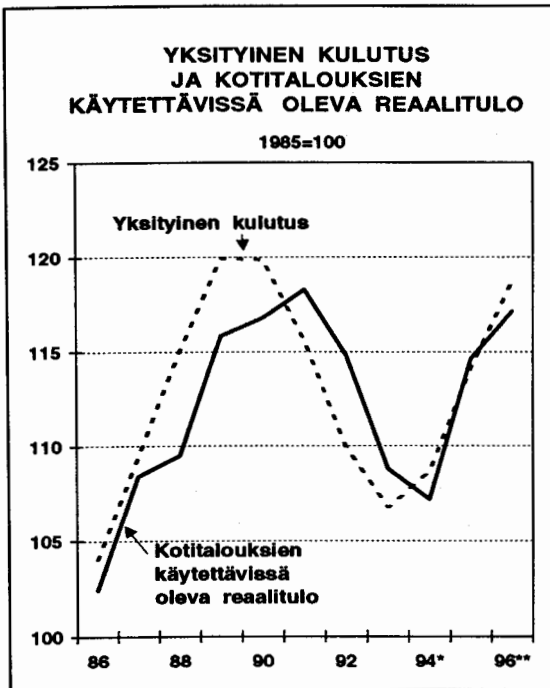
Bruttoinvestointien osuus kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista laskee tänä vuonna alle viiden prosentin ja pysyy tällä

tasolla myös ensi vuonna. Nettoluotonannon osuus kohoaa tänä vuonna runsaaseen 7 prosenttiin käytettävissä olevasta tulosta ja alenee tästä ensi vuonna parisen prosenttiyksikköä.

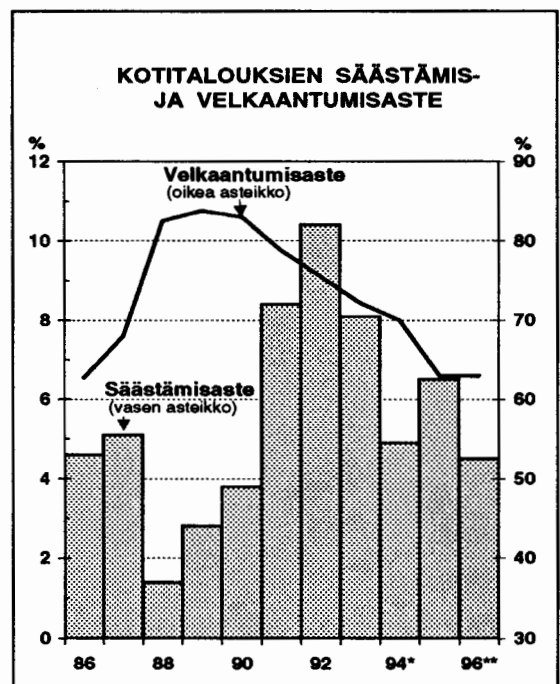
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus supistuu edelleen, sillä kunnat vähentävät yhä kotitalouksille suuntautuvia palveluksiaan.

Julkinen kulutus supistui v. 1994 puolisen prosenttia, vaikka valtion kulutus hieman lisääntyikin. Tänä ja ensi vuonna julkinen kulutus supistuu puolisen prosenttia.

Kuvio 36.

Kuvio 37.

33. Kulutus

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin	
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia						1994/84
Yksityinen kulutus	100,0	-4,9	-2,9	1,8	5	4	1,1	
kotitaloudet	96,1	-5,1	-2,9	1,9	5 1/2	4	1,1	
kestokulutustavarat	7,7	-21,8	-11,9	9,6	17 1/2	13	-3,7	
puolikestävät kulutustavarat	8,4	-11,5	-6,6	1,7	7 1/2	6	0,3	
lyhytikäiset tavarat	36,1	-1,2	-1,9	1,2	2 1/2	3	1,2	
palvelukset	43,5	-0,8	1,6	1,6	3 1/2	2 1/2	2,5	
kotitalouksien kulutusmenot								
ulkomailla	2,9	-15,1	-24,4	-9,4	25	8	2,3	
miinus ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-2,4	20,5	15,1	-4,6	2	2	4,6	
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	3,9	-0,2	-2,3	-1,7	1/2	1 1/2	0,9	
Julkinen kulutus	100,0	-2,2	-5,3	-0,6	- 1/2	- 1/2	1,6	
valtio	32,9	3,6	-6,0	1,7	-1	-1	2,6	
kunnat ja kuntainliitot	64,3	-4,6	-5,2	-1,8	- 1/2	- 1/2	1,2	
sosiaaliturvarahastot	2,8	-8,4	1,9	0,4	0	0	2,2	
Yhteensä		-4,1	-3,6	1,1	3 1/2	2 1/2	1,2	
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus(1)		-4,1	-5,8	-1,5	- 1/2	-1 1/2		
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo		-2,9	-5,3	-1,5	7	2		
		prosenttia						
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		81,9	80,3	78,3	76	74 1/2		
Kotitalouksien säästämisaste		10,4	8,1	4,9	6 1/2	4 1/2		
Kotitalouksien velkaantumisaste(2)		75,5	72,2	70,0	63	63		
(1) Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.								
(2) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.								

9 Investoinnit

Kiinteät investoinnit

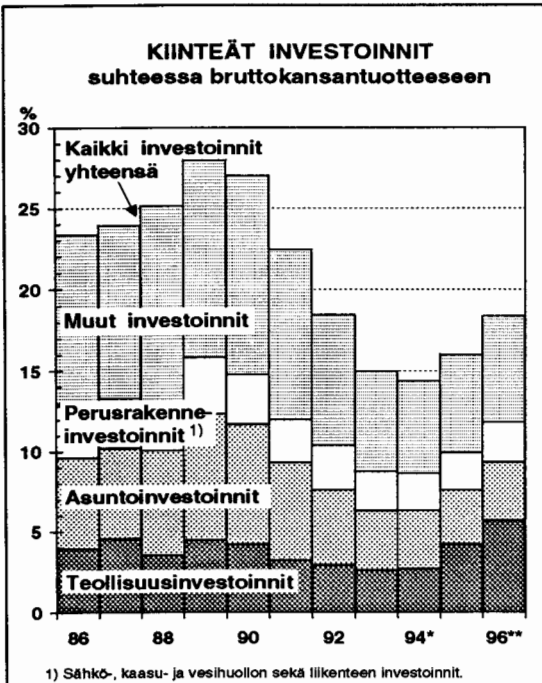
Investoinnit supistuivat runsaat kolme vuotta kestäneen laman aikana poikkeuksellisen vähäisiksi. Aallonpohja ohitettiin vasta viime vuoden aikana, kun kone- ja laiteinvestoinnit alkoivat lisääntyä suuren uusimistarpeen ja vientituotannon kapasiteettirajoitusten takia. Lisäksi valtion tukema asuntojen peruskorjaaminen vilkastui. Toisaalta asuntojen kysynnän kasvu pysähtyi kesällä 1994 korkojen nousuun, ja vapaarahoitteisia

asuinrakennuskohteita aloitettiin loppuvuonna vielä voimassa olleista arvonnalisäveropalautuksista huolimatta aiemmin ennakoitua vähemmän. Muutkin talonrakennusinvestoinnit vähenivät yhä, vaikka teollisuusrakennusten aloitukset vilkastuivat loppuvuonna jossain määrin.

Kuluvana vuonna kiinteät investoinnit lisääntyvät 13 % ja ensi vuonna tätäkin nopeammin. Siitä huolimatta investointien määrä jää v. 1996 yli kymmeneksen pienemmäksi kuin v. 1986, ennen edellistä nousukautta. Painopiste on kumpanakin vuonna selvästi teollisuuden ja palveluelinkeinojen kone- ja laiteinvestoinneissa. Asuinrakennusinvestoinnit vähenevät vielä tänä vuonna, jolloin ne ovat lähes täysin valtion tukeman sekä ns. hartiapankkirakentamisen varassa. Vapaarahoitteisia asuinrakennusinvestointeja lykkää korkean reaalkoron lisäksi uusien ja vanhojen asuntojen suureksi kasvanut hintaero. Rakentamisen edellytysten ennakoidaan paranevan vasta ensi vuoden aikana. Muut talonrakennusinvestoinnit - lähinnä teollisuusrakennusinvestoinnit - kasvavat tänä ja ensi vuonna nopeasti.

Tehdasteollisuudessa kiinteät investoinnit lisääntyvät erityisesti tänä vuonna, mutta myös ensi vuonna tuntuvasti. Vientiteollisuuden kannattavuus nousi jo viime vuonna varsin hyväksi, ja sitä on parantanut entisestään mm. paperin vientihintojen nousu.

Kuvio 38.

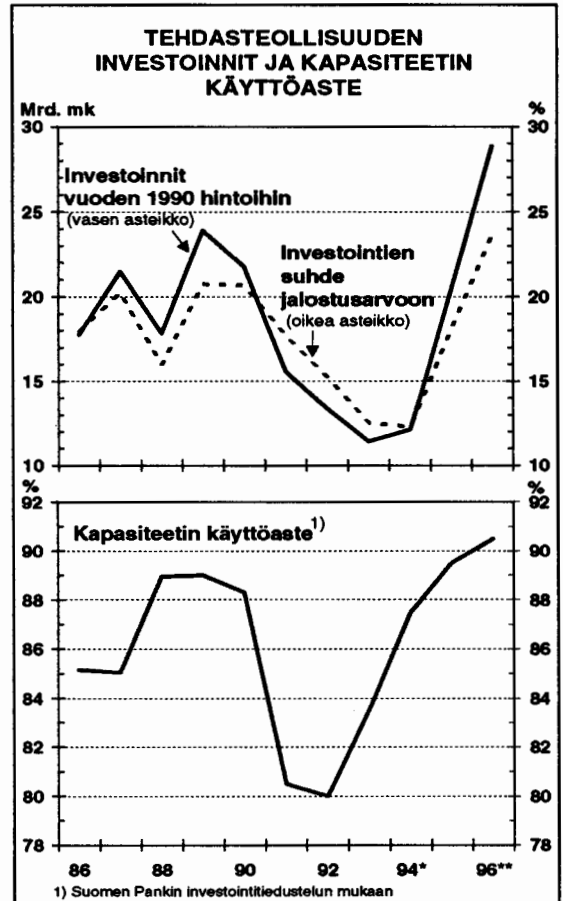

Metsäteollisuudessa on tapahtunut uudelleenjärjestelyjä ja päätöksiä kapasiteetin lisäyksistä, jotka johtuvat paitsi EU-jäsenyyden ratkaisemisesta ja kilpailijamaissa toteutetuista strategiavalinnoista myös pyrkimyksistä nostaa jalostusastetta ja monipuolistaa tuotantoa. Paperiteollisuuden investoinnit jopa kaksinkertaistuvat tänä vuonna, ja kasvu jatkuu - joskin hidastuneena - myös ensi vuonna. Samalla metsäteollisuuden investointiaste nousee suunnilleen yhtä korkeaksi kuin 1980-luvun lopulla. Investointien kasvu on varsin nopeaa myös metalli- ja kemianteollisuudessa. Lähinnä vain teva-teollisuudessa investointinäköymät ovat yhä synkät. Kiinteiden investointien ohella teollisuuden tutkimus- ja kehittämistoiminta vilkastuu etenkin tänä vuonna.

Kaupan sekä ravitsemis- ja majoitusliikkeiden investoinnit kääntyvät tänä vuonna nousuun. Yritysten kannattavuus on vielä melko heikko, mutta kotimaista kysyntää koskevat odotukset ovat parantuneet selvästi. Investoinnit sijoittuvat suureksi osaksi keskeisille taajama-alueille, joilla keskusliikkeet kilpailevat eniten markkinaosuuksista. Heikoimmilla markkinapaikoilla on runsaasti vapaata myymälä- ja liiketilaa, joka uhkaa jäädä vajaakäyttöön pitkäksi aikaa.

Julkisten investointien näköymät ovat epäyhtenäiset. Valtion investoinnit supistuvat tänä vuonna säästötoimien takia erityisesti maa-

Kuvio 39.

ja vesirakentamisessa, ja väheneminen jatkuu myös v. 1996. Sen sijaan kuntien investoinnit lisääntyvät niiden rahoitusaseman vahvistumisen ansiosta jo kuluvana vuonna.

34. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	81,2	-19,7	-19,8	0,1	17	20 1/2	-4,2
maa- ja metsätalous	5,0	-29,0	-11,8	-0,5	1	3	-8,8
teollisuus(1)	19,1	-14,3	-14,6	6,3	67	41	-4,1
sähkö-, kaas- ja vesihuolto	6,4	-18,6	-18,0	9,2	2	14	-2,3
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	7,4	-23,3	-29,1	-0,1	20	17	-3,9
asuntojen hallinta ja vuokraus	26,2	-15,5	-13,4	-4,8	-3	8	-3,3
muut	17,0	-25,7	-32,0	1,1	11	19	-5,0
Julkinen toiminta	17,4	-2,0	-17,8	-9,9	-5	2	-0,5
Muu toiminta	1,5	-14,1	-5,7	-24,0	5	16	1,0
Yhteensä	100,0	-16,9	-19,2	-2,2	13	18	-3,6

(1) MI. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.

35. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1994*	1992	1993	1994*	1995**	1996**	Keskimäärin	
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia						1994/84
Talorakennukset	44,5	-19,2	-20,7	-5,2	3	12	-3,7	
asuinrakennukset	25,1	-16,1	-13,6	-4,4	-3	8	-3,5	
muut talorakennukset	19,4	-22,2	-28,1	-6,3	11	16	-4,0	
Maa- ja vesirakennukset	14,9	-8,3	-10,9	-6,8	-1	2	-1,5	
Koneet ja laitteet	40,6	-16,0	-20,0	4,9	33	30	-4,1	
Yhteensä	100,0	-16,9	-19,2	-2,2	13	18	-3,6	
yksityiset	82,6	-19,6	-19,5	-0,5	17	20 1/2	-4,1	
julkiset	17,4	-2,0	-17,8	-9,9	-5	2	-0,5	
		prosenttia						
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)								
Kiinteät investoinnit		18,4	14,8	14,3	15 1/2	17 1/2		
yksityiset		15,1	12,1	11,8	13	15 1/2		
julkiset		3,3	2,7	2,5	2 1/2	2		
Varastojen muutos(1)		-1,2	-0,8	1,4	1 1/2	2 1/2		

(1) Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

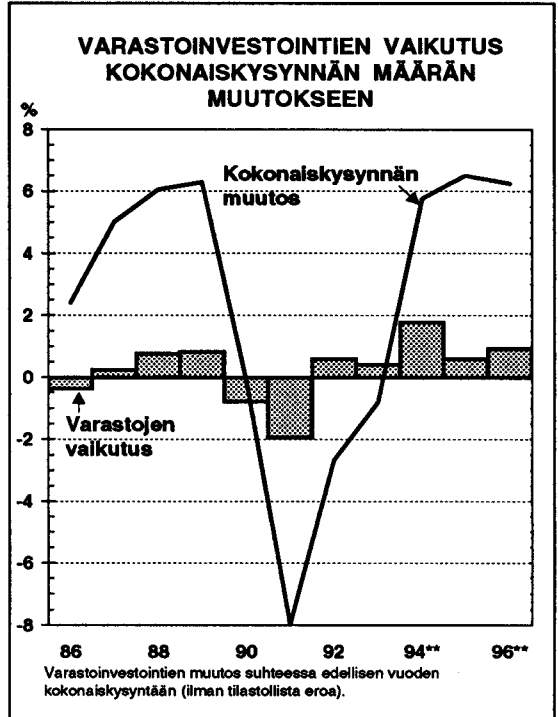
Varastoinvestoinnit

Varastojen kasvu nopeutui v. 1994 teollisuustuotannon kasvun myötä. Varastot kasvoivat eniten metalliteollisuudessa sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannon nopean laajenemisen sekä suurten keskeneräisten laivatoimitusten johdosta. Metsäteollisuuden raakapuun pystyvarastot kasvoivat hakatun puun varastoja enemmän. Tuonti EU:n ulkopuolisista maista kasvoi vuoden lopulla ennen tullimuurin nousua.

Tänä vuonna sekä raaka-ainevarastot että keskeneräisten tuotteiden varastot lisääntyvät yhä; varastojen kasvu on edelleen merkittävintä metalliteollisuudessa. Varastoinvestointien kasvun vaikutus kokonaiskysyntään jää kuitenkin viimevuotista pienemmäksi.

Myös ensi vuonna tuotannon laajeneminen lisää varastojen kasvua ja sitä kautta kotimaista kysyntää.

Kuvio 40.

10 Julkinen talous

Valtio

Vuonna 1994 valtion tulot kasvoivat 5 %. Välittömiä veroja kertyi viidennes edellisvuotista enemmän, mihin vaikutti palkkasumman kääntyminen lievään nousuun sekä veronpalautusten siirtyminen vuoden 1995 puolelle. Vuonna 1993 oli maksettu kahdet veronpalautukset, joihin sisältyi myös vuoden 1991 ylipidätysten palauttaminen. Yksityisen kulutuksen arvon kääntynyt yli 3 prosentin kasvuun välillisten verojen sekä pakollisten maksujen kertymä nousi 4 % suuremmaksi kuin v. 1993. Valtion eläkerahastoon kertyneet maksut pienenevät lähes 5 % mm. yhtiöittämisen ja työntekijämäärän vähenemisen vuoksi. Valtion saamat omaisuus- ja yrittäjätulot supistuivat neljänneksellä lähinnä korkotulojen pienentymisen vuoksi.

Valtion menot kasvoivat 5 %. Sekä kulusmenot että investoinnit kasvoivat määrältään hieman. Siirtomenot yhteensä jäivät edelliseen vuoteen nähden lähes ennalleen. Siirrot yksityiselle sektorille pienenevät kymmeneksen osin siksi, että mm. opintotuen ja asumistuen maksut siirtyivät valtiolta sosiaaliturvasektorin hoitoon, jolle valtio siirtää tarvittavan rahoituksen. Siirrot muille julkisyhteisöille kasvoivatkin selvästi, vaikka kuntien valtionavut säästöjen vuoksi vähenivät. Valtion korkomenot kasvoivat neljänneksen; niiden kasvu vastasi noin puolta kokonaismenojen kasvusta.

Valtion rahoitusaliijäämä (nettoluotonotto) kasvoi hieman vuodesta 1993, mutta suhteessa bruttokansantuotteeseen se pysyi ennallaan.

Vuonna 1995 valtion tulojen arvioidaan kasvavan 8 %. Välittömät verot jäävät lähes viimevuotiselle tasolle palkkasumman tuntuvasta kasvusta huolimatta, sillä tänä vuonna maksetaan kahdet veronpalautukset ja viime vuoden vertailutaso oli korkea. Yksityisen kulutuksen arvon 6½ prosentin kasvu ja veroperustemuutokset lisäävät välillisiä veroja, mutta palvelualojen investointien takautuvat liikevaihtoveronpalautukset sekä siirtyminen tuonnin yhteydessä sisämarkkinakaupan verotusmenettelyyn vähentävät verokertymää. Välillisten verojen ja pakollisten maksujen kasvu nousee lähes 5 prosenttiin. Valtion eläkerahaston saamat maksut supistuvat 9 % mm. työntekijämäärän laskun ja eläkemaksun alentamisen vuoksi. Omaisuus- ja yrittäjätulojen arvioidaan nousevan viidenneksen edellisvuotista suuremmiksi korko- ja osinkotulojen kasvun vuoksi. Vuonna 1995 valtio saa ensi kertaa tulonsiirtoja Euroopan unionilta. Niiden arvioidaan kuitenkin jäävän budjetoituja pienemmiksi mm. markan vahvistumisen ja eräiden projektien käyntiinlähden siirtymisen vuoksi.

Vuonna 1995 valtion menot kasvavat säästöistä huolimatta edelleen selvästi. Tämä ai-

heutuu lähinnä liittymisestä Euroopan uniiniin. Valtion maksuosuudet EU:n budjettiin sekä kansallisten ja EU:n osittain rahoittamien elinkeinotukien lisääntyminen kasvattavat menoja tuntuvasti erityisesti ensimmäisenä jäsenyysvuonna. Menot yhteensä kasvavat nimellisesti 6 %. Siirtomenot lisääntyvät 7 %. Tukipalkkioiden kasvu saattaa nousta 30 prosenttiin. Eläkkeitä lukuun ottamatta muut tulonsiirrot yksityiselle sektorille, lähinnä kotitalouksille, supistuvat. Myös tulonsiirrot muille julkisyhteisöille vähenevät hieman. Tulonsiirrot ulkomaille kasvavat em. maksuosuuksien vuoksi moninkertaisiksi. Korkomenot kasvavat edel-

leen. Valtion kulutusmenot jäävät lähes ennalleen, ja investoinnit pienenevät jonkin verran.

Talouden elpyminen ei monien poikkeustekijöiden vuoksi vielä riitä parantamaan valtion rahoitustasapainoa v. 1995. Rahoituslujäämän erittäin nopea kasvu kuitenkin pysähtyy, ja nettoluotonotto suhteessa kansantuotteeseen pienenee arviolta 10½ prosenttiin. Valtion velkaantuneisuus lisääntyy edelleen nopeasti.

Vuonna 1996 valtion tulojen arvioidaan kasvavan 12½ %. Tästä kaksi viidesosaa

36. Valtion talous¹⁾

	1991	1992	1993	1994*	1995**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	6 454	6 783	9 157	6 980	8 500
Välittömät verot	40 064	36 201	27 822	33 577	33 900
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	77 478	74 403	73 927	76 865	80 550
Sosiaalivakuutusmaksut	6 661	6 657	6 715	6 328	5 750
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	940	1 029	840	811	830
Muut tulot	454	698	469	204	5 300
Tulot	132 051	125 771	118 930	124 765	134 830
Kulutusmenot	36 592	38 399	36 039	37 388	37 850
Tukipalkkiot	16 402	16 218	15 454	14 847	19 500
Sosiaalivakuutusetuudet	14 645	16 341	11 331	11 681	12 115
Sosiaalivastukset ja muut tulonsiirrot	13 233	14 886	15 843	11 829	14 500
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	57 395	58 794	70 014	75 779	75 508
Muut menot(2)	6 418	8 702	18 035	22 564	25 955
Menot	144 685	153 340	166 716	174 088	185 428
Säästö	-12 634	-27 569	-47 786	-49 323	-50 598
Poistot ja pääomansiirrot, netto	-1 017	- 489	763	288	- 100
Pääoman bruttomuodostus(3)	8 389	8 308	7 195	7 923	7 100
Rahoitusyljäämä (nettoluotonanto) (+)	-21 741	-36 366	-54 218	-56 958	-57 798

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Lähinnä korkomenot.

(3) Ml. maanostot ja varastojen muutos.

aiheutuu välittömistä veroista; verotuksen ajoitus normalisoituu, ja verotus kiristyy erityisesti pääomatulojen ja yritysten tulojen osalta. Välillisten verojen ja pakollisten maksujen kertymän arvioidaan kasvavan 12 %. Näiden verojen pohjana oleva yksityisen kulutuksen arvo on 6½ % tämänvuotista suurempi, arvonlisäverotukseen siirtymiseen ja EU-jäsenyyteen liittyvät siirtymäkauden järjestelyt poistuvat sekä eräitä veroperusteita korotetaan. Valtiosektorin työeläkemaksut vähenevät edelleen liikelaitos-uudistuksen vuoksi. Euroopan unionilta saatavat tulonsiirrot kasvavat hieman eri projektien lähtiessä käyntiin.

Vuonna 1996 uudet säästöt vaikuttavat merkittävästi menokehitykseen. Valtion menot pienenevät nimellisesti 3 %. Säästöjen lisäksi menoja vähentävät työttömyyden las-

ku sekä eräiden EU-jäsenyydestä aiheutuneiden siirtymäkauden menojen poisjääminen. Kulutusmenojen ja investointien odotetaan hieman pienenevän määrältään. Siirtomenot yhteensä vähenevät nimellisesti lähes 8 %. Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille yhteensä supistuvat kymmeneksen ja tulonsiirrot muille julkisyhteisöille lähes yhtä nopeasti. Korkomenot onkin lähes ainoa merkittävä menoryhmä, joka kasvaa.

Valtion rahoitusasema paranee ensi vuonna. Hyvä talouskehitys ja verotuksen normalisoituminen kasvattavat verotuloja, ja toisaalta säästöjen lisäksi työttömyysmenot alkavat vähitellen supistua. Valtion netto-luotonotto väheneekin kahdella viidesosalla tämänvuotiselta tasolta ja supistuu bruttokansantuotteeseen suhteutettuna 6 prosenttiin.

Kunnat ja kuntayhtymät

Kuntien rahoitusasema koheni v. 1994, kun kunnissa toteutetuilla säästötoimilla menojen kasvu saatiin kuriin ja verotulot alkoivat jälleen kasvaa. Kuntien kokonaistulot lisääntyivät kansantalouden tilinpidon mukaan 5 %; jos lopullisen verotuksen viivästymiset otetaan huomioon, kokonaistulot kasvoivat 1½ %¹⁾. Kuntien kokonaismenot vähenivät prosentin.

Kunnallistalouden suotuisa kehitys jatkuu v. 1995. Tulot yhteensä lisääntyvät 4½ %.

Verotuloja kertyy 9½ % enemmän kuin viime vuonna. Verotulojen kasvua pitää yllä - kuten koko tarkastelujakson - kunnille maksettava osuus yhteisöjen tuloveroista. Yhteisöveroja arvioidaan kertyvän kuluvan vuoden aikana kunnille yli kolme kertaa enemmän kuin viime vuonna. Valtionosuudet vähenevät 2 %. Valtionosuuksia leikattiin 1 mrd. markalla eikä niihin tehty kustannustason tarkistusta.

Kuntien vaikuttavimmat säästötoimet lienevät toistaiseksi takanapäin ja kunnat pyrkivät säilyttämään saavutetun palvelutuotannon tason lähinnä voimavaroja uudelleen kohdentamalla. Kuntien kokonaismenot kasvavat 2½ %. Kulutusmenot lisääntyvät nimellisesti 3 % ja vähenevät reaalisesti

1) Asetelmassa 37 olevat luvut ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia ja ilman viivästymäkorjauksia. Kuntien rahoitusjäämä on asetelmassa esitetty myös ikään kuin lopullinen verotus olisi valmistunut normaalisti. Tekstissä olevat tiedot verotulojen ja kokonaistulojen muutoksista on esitetty samalla oletuksella.

37. Kuntien ja kuntayhtymien talous¹⁾

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	3 800	4 288	4 607	4 870	5 105
Välittömät verot	46 069	47 078	54 238	55 715	60 420
Väilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	127	130	135	140	140
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	40 206	41 258	38 367	37 595	31 315
Muut tulot(2)	1 143	1 260	1 222	1 265	1 290
Tulot	91 345	94 014	98 569	99 585	98 280
Kulutusmenot	77 223	73 153	73 164	75 260	77 210
Tukipalkkiot	810	922	786	835	885
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	7 251	4 458	4 733	4 900	5 030
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	4 234	8 633	8 676	8 575	3 780
Muut menot(3)	4 325	4 716	4 120	3 770	3 940
Menot	93 843	91 882	91 479	93 340	90 845
Säästö	-2 498	2 132	7 090	6 245	7 435
Poistot ja pääomansiirrot, netto	6 766	5 857	6 181	6 365	6 480
Pääoman bruttomuodostus(4)	8 113	6 094	5 305	5 975	6 500
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	-3 845	1 895	7 966	6 635	7 415
veronpalautusoikaistuna mrd. mk	-0,8	3,2	5,8	7,8	8,4

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Laskennalliset sosiaali- ja vahinkovakuutusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset.
(3) Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet.
(4) Ml. maanostot, netto.

hieman. Kuntasektorilla ansiot nousevat 3½ %, ja lomarahat maksetaan lähes täysimääräisinä ja normaalin käytännön mukaisesti, kun työmarkkinaosapuolten väliset säästö-sopimukset eivät enää ole voimassa. Kuntien investoinnit kääntyvät jo nousuun supistuttuaan noin puoleen vuoden 1990 investointien tasosta.

Valtion talousarvioesitykseen vuodelle 1996 sisältyvät hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukaiset 3,8 mrd. markan valtionosuusleikkaukset. Valtionosuuksia ei tarkisteta kustannusten nousua vastaavasti eikä valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa tarkisteta. Vuoden alussa voimaan tulevassa valtion-

osuusjärjestelmän osauudistuksessa poistetaan kuntien kantokykyluokitus ja siihen perustuva valtionosuuksien porrastus. Samalla luovutaan kuntien rahoitusosuudesta kansaneläkkeen lisäosaan. Koska uudistuksessa on tarkoitus pitää valtion ja kuntien rahoitussuhde muuttumattomana, valtionosuuksia vähennetään lisäosaosuutta vastaavalla määrällä eli 4,2 mrd. markalla. Kaikkiaan valtionosuuksia maksetaan ensi vuonna 16½ % vähemmän kuin kuluvana vuonna.

Kuntien verotulot lisääntyvät 8 %. Kunnille maksettavat yhteisöverot kasvavat edelleen nopeasti, kun yritysten tulokset paranevat,

yhteisöjen tuloverokantaa korotetaan ja veron ennakkoperintää tehostetaan. Myös kotitalouksien kunnille maksamat verot lisääntyvät ansiotulojen kasvun myötä.

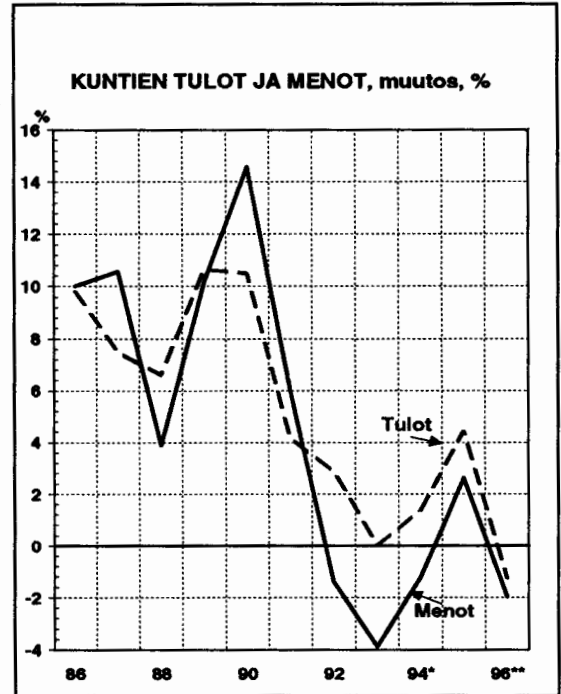
Valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamista jatketaan. Tehtävien siirto lisää kuntien menoja bruttomääräisesti 1,3 mrd. mk. Samalla kuntien ostot valtiolta vähenevät ja valtionavut sekä myyntitulot lisääntyvät. Nettovaikutukseltaan tehtävien siirto on lähes neutraali. Kuntien kulutusmenoja lisäävät myös lasten päivähoito-oikeuden laajennus koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia sekä kuntien eläkemaksun kohoaminen. Kulutusmenot kasvavat nimellisesti 2½ %; reaalisesti ne vähenevät hieman. Kuntien siirrot Kansaneläkelaitokselle vähenevät 61 %, kun kansaneläkkeen lisäosaosuutta ei makseta ja lasten kotihoidon tukijärjestelmää muutetaan siten, että saadaan aikaan 0,7 mrd. markan menosäästöt.

Kuntien kokonaistulot vähenevät 1½ % ja kokonaismenot 2 %. Kuntasektori on selvästi rahoitusylijäämäinen jo kolmatta vuotta.

Sosiaaliturvarahastot

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot maksoivat v. 1994 kotitalouksille etuuksia ja avustuksia yhteensä 69,9 mrd. mk. Peruseläkkeitä maksettiin 19,2 mrd. mk, sairausvakuutuskorvauksia 10,7 mrd. mk ja työttömyyspäivärahoja ym. -avustuksia 22,9 mrd. mk. Edellä mainittuja etuuksia ja avustuksia maksettiin hieman vähemmän kuin v. 1993. Sen sijaan Kansaneläkelaitoksen maksamat muut avustukset - yhteensä 17,0 mrd. mk - lähes kaksinker-

Kuvio 41.

taistuiivat, kun lapsilisiä korotettiin ja yleisen asumistuen ja opintotuen maksaminen siirtyi laitoksen tehtäväksi. Noin puolet rahastojen maksamista tulonsiirroista rahoitetaan kansaneläke-, sairaus- ja työttömyysvakuutusmaksuilla, jotka lisääntyivät yhteensä 11 %. Loput suorasta rahoituksesta tulee valtiolta ja kunnilta.

Vuonna 1995 kotitalouksille maksetaan tulonsiirtoina sama määrä kuin viime vuon-

38. Sosiaaliturvarahastojen talous¹⁾

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	14 714	14 265	14 316	15 390	16 840
Sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut siitä työnantajien vakuutettujen	59 231	63 385	68 903	72 480	76 930
Tulonsiirrot julkisyhteisöiltä(2)	42 407	43 773	45 500	49 655	53 875
Muut tulot(3)	16 824	19 612	23 403	22 825	23 055
Tulot	24 154	40 522	49 383	49 560	44 950
	4 599	3 935	3 665	3 690	3 790
Tulot	102 698	122 107	136 267	141 120	142 510
Kulutusmenot	2 831	2 998	3 174	3 285	3 445
Sosiaali- ja eläkevakuutusetuudet	75 315	81 284	81 710	83 435	84 825
Sosiaalivastuutukset ja muut tulonsiirrot	8 580	19 024	27 372	28 185	26 095
Tulonsiirrot julkisyhteisöille	2 361	3 973	4 106	3 905	3 705
Muut menot	1 028	1 014	346	385	485
Menot	90 115	108 293	116 708	119 195	118 555
Säästö	12 583	13 814	19 559	21 925	23 955
Poistot ja pääomansiirrot, netto	228	227	249	255	265
Pääoman bruttomuodostus	492	424	431	420	420
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	12 319	13 617	19 377	21 760	23 800

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. yksityisen ja kuntasektorin lakisääteinen työeläkevakuutus.

(2) Valtion rahoitus kansaneläkkeisiin, sairausvakuutukseen, työttömyysturvaan, lapsilisiin, äitiysavustuksiin, yleiseen asumistukeen, opintotukiin ja sotilasavustuksiin sekä MEL-, MYEL- ja YEL- eläkkeisiin; kuntien rahoitus kansaneläkkeiden lisäosiin, eläkeläisten asumistukeen ja lasten kotihoidon tukeen; työttömyyskassojen keskuskassan kautta välittyvä työttömien eläketurvan rahoitus.

(3) Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.

na. Työnantajan maksujen kertymä pysyy lähes ennallaan, mutta vakuutettujen maksut vähenevät viidenneksen lähinnä kansaneläkemaksun alentamisen johdosta. Hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukaan osa v. 1996 toteutettavista valtion menojen leikkauksista aiennettiin jo kuluvalle vuodelle. Lapsilisien, opintotuen ja työttömyysturvan säästöt ovat yhteensä 0,7 mrd. mk.

Valtion talousarvioesitys vuodelle 1996 sisältää yhteensä 3 mrd. markan vähennykset rahastojen maksamiin etuuksiin ja avustuk-

siin. Kansaneläkkeissä säästetään saattamalla kansaneläkkeen pohjaosa eläkevähenteiseksi. Sairausvakuutusetuuksien määrätymisperusteita tiukennetaan. Vajaa kolmasosa säästöistä kohdistuu työttömyysturvaan, jossa ei tehdä päivärahojen indeksikorotuksia ja työmarkkinatukea supistetaan. Noin puolet säästettävästä määrästä kohdistetaan Kansaneläkelaitoksen maksamiin avustuksiin. Kuluvalle vuodelle aiennettuja säästöjä jatketaan, lasten kotihoidon tukijärjestelmää muutetaan menosäästöjen aikaansaamiseksi kunnissa ja yleisen asu-

39. Keskimääräiset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut¹⁾

	1992	1993	1994	1995*	1996**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus(2)	2,94	3,20	3,41	3,37	3,37
Sairausvakuutus(2)	1,56	1,90	1,91	2,04	2,02
Työttömyysvakuutus(2), (3)	3,70	6,00	5,40	4,50	4,50
Työeläkevakuutus(4)	14,40	15,50	15,60	16,60	16,90
Kuntien eläkevakuutus	19,10	17,20	18,90	20,30	21,65
Vakuutetut					
Palkansaajat	5,25	6,90	8,32	8,32	8,07
kansaneläkevakuutus	3,05	1,80	1,55	0,55	0,00
sairausvakuutus(5)	2,20	1,90	1,90	1,90	1,90
työttömyysvakuutus	0,00	0,20	1,87	1,87	1,87
työeläkevakuutus	0,00	3,00	3,00	4,00	4,30
Eläkeläiset	5,25	6,70	7,45	6,45	4,90
kansaneläkevakuutus	3,05	2,80	2,55	1,55	0,00
sairausvakuutus(5)	2,20	3,90	4,90	4,90	4,90

- (1) Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Vakuutettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut penniä veroäyriitä.
- (2) Eri maksuluokkien palkkasummilla painotettu keskiarvo.
- (3) Porrastettu maksu: Vuonna 1994 3 % palkkasumman ensimmäisen miljoonan osalta, muuten 6,3 %.
Vuosina 1995 ja 1996 2 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan osalta, muuten 6,1 %.
- (4) TEL-maksu.
- (5) Korotettu maksu yli 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta.
Korotukset: Vuosina 1992 ja 1993 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,5 penniä.
Vuosina 1994 ja 1995 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,9 penniä.
Vuonna 1996 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,45 penniä.

mistuen myöntämisperusteita tiukennetaan. Kaikkiaan etuudet ja avustukset vähenevät 5 %.

Vakuutettujen kansaneläkemaksua ei v. 1996 peritä, ja sairausvakuutusmaksun porrastusta 80 000 äyrin yli menevältä osalta lievennetään. Rahastojen vakuutusmaksutulot lisääntyvät yhteensä prosentin. Kuntien suoritukset Kansaneläkelaitokselle vähenevät 61 %, kun kotihoidon tukea supistetaan ja kuntien maksuosuudesta kansaneläkkeen lisäosaan luovutaan. Valtion

rahoitusta kansaneläkemenosta lisätään kuntien nyt poisjäävää osuutta vastaavalla määrällä. Kaikkiaan valtion siirrot rahastoille lisääntyvät 2 %.

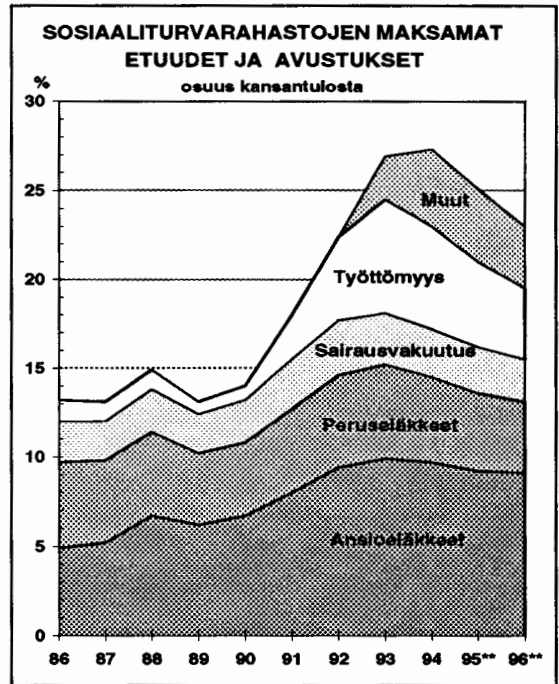
Työeläkelaitosten maksamat etuudet lisääntyivät 5 % v. 1994. Lakisääteiset työeläkemeno (ml. valtion työntekijöille maksetut työeläkkeet) olivat yhteensä 48,5 mrd. mk. TEL-maksun tuntuva korotuspaine purettiin luopumalla eläkkeiden indeksikorotuksista ja sallimalla vastuuvajauksen syntyminen väliaikaisesti järjestelmään. TEL-laskuperuste-

korkoa - työeläkerahastojen minimituotovaatimusta - alennettiin 1,5 prosenttiyksikköä 6,5 prosenttiin viime vuoden alusta. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä - rahastojen kasvu - oli 16½ mrd. mk (3,2 % BKT:sta). Työeläkelaitokset sijoittivat rahoitusylijäämäänsä vastaavan määrän viime vuonna valtion velkakirjoihin. Työeläkevarojen takaisinlainaus yrityksille on heikon luotonkysynnän ja takausmaksujen nousun takia ollut vähäistä. Yritysluottojen osuus työeläkelaitosten sijoituskannasta supistui runsaaseen 50 prosenttiin v. 1994, oltuaan vielä v. 1992 noin 75 %.

Vuoden 1995 alusta työeläkkeisiin tehtiin indeksitarkistukset. Kaikkiaan työeläkelaitosten maksamien etuuksien arvioidaan kasvavan 6 % tänä vuonna. Työeläkemaksutulot lisääntyvät 6½ mrd. mk palkkasumman nopean kasvun ja työeläkemaksun korotuksen ansiosta. Työeläkemaksua nostettiin vuoden alusta kahdella prosenttiyksiköllä; korotus jaettiin tasan työntekijöiden ja työnantajien kesken. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä nousee 21 mrd. markkaan (3,8 prosenttiin BKT:sta). Edellisvuosien tapaan huomattava osa rahoitusylijäämästä sijoitetaan valtion ja kuntien velkakirjoihin.

Vuoden 1996 alusta tulee voimaan työeläkejärjestelmien kokonaisuudistus, joka hidastaa eläkemenojen kasvua merkittävästi pitkällä aikavälillä. Yli 65-vuotiaiden työeläkkeet tarkistetaan indeksillä, jossa kuluttajahintaindeksin paino on 0,8 ja ansio-tasoindeksin 0,2. Alle 65-vuotiaiden työeläkkeet tarkistetaan edelleen nykyisellä "puoliväli"-indeksillä. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen kymmenen viimeisen vuoden ansioiden mukaan nykyisen neljän viimeisen vuoden ase-

Kuvio 42.

masta. Lisäksi uudistus kaventaa työkyvyttömyyseläkkeiden ns. tulevan ajan oikeutta. Pitkällä aikavälillä uudistuksen arvioidaan vähentävän työeläkemenoja kymmeneksellä. Uudistuksen ansiosta TEL-maksu voidaan pitää vuosikymmenen loppuun saakka vuoden 1996 tasolla.

Vuonna 1996 TEL-maksua joudutaan kuitenkin vielä nostamaan 0,6 prosenttiyksikköä. Maatalousyrittäjien eläkemaksuasteittainen vähentäminen aloitetaan v. 1996, mikä tulee pienentämään valtion rahoitusosuutta näissä eläkkeissä.

Vuonna 1996 työeläkemenot lisääntyvät 7 %, keskimääräinen indeksikorotus on runsas 2 %. Kaikkiaan lakisääteisiä työeläkkeitä maksetaan 55 mrd. mk (ml. valtion työntekijöille maksettavat työeläkkeet). Työeläke-

laitosten saamat vakuutusmaksutulot kasvavat 4 mrd. mk ja rahastojen sijoitustuotot 1½ mrd. mk kuluvasta vuodesta. Rahoitusylijäämä on 23 mrd. mk (3,9 % BKT:sta) ja rahastojen pääoma-arvo 223 mrd. mk.

Julkisyhteisöt

Julkisyhteisöjen tila koheni hieman v. 1994. Verotulot lisääntyivät 10 %, sillä kysynnän ja tuotannon kasvu nopeutui, ja verotus ki-

ristyi. Pääosa kasvusta selittyy kuitenkin vuoden 1993 lopullisen verotuksen valmistamisen viivästyksellä. Veronpalautukset

40. Julkisyhteisöjen talous

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	5,3	5,8	5,1	5,2	5,1
korot	4,6	4,9	4,3	4,4	4,2
Välittömät verot	17,3	15,5	17,3	16,2	17,0
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	15,6	15,4	15,2	14,6	15,2
Sosiaalivakuutusmaksut	14,6	15,1	15,4	14,7	14,5
työnantajat	10,9	10,6	10,3	9,4	9,1
vakuutetut	3,7	4,5	5,1	5,3	5,4
Muut tulot	0,6	0,6	0,4	1,3	1,3
Tulot	53,4	52,3	53,4	52,1	53,0
Kulutusmenot	24,8	23,3	22,4	21,1	20,0
Tukipalkkiot	3,6	3,4	3,1	3,7	2,8
Sosiaalivakuutusetuudet	19,4	19,3	18,5	17,4	16,5
Sosiaaliavustukset	4,3	5,9	6,6	6,2	5,4
Muut tulonsiirrot	2,1	2,3	2,1	2,5	2,3
ulkomaille	0,5	0,5	0,4	1,3	1,3
Korot	2,6	4,6	5,1	5,3	5,7
Menot	57,0	58,9	57,8	56,2	52,8
Säästö	-3,7	-6,6	-4,5	-4,1	0,3
Poistot ja pääomansiirrot, netto	1,4	1,4	1,3	1,2	1,3
Pääoman bruttomuodostus (1)	3,5	2,9	2,7	2,4	2,4
Rahoitusylijäämä (netto-luotonanto) (+)	-5,9	-8,0	-5,8	-5,3	-0,7
Menot (2)	60,8	61,9	60,8	58,8	55,1

(1) Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta.

ml. maanostot ja varastojen muutos.

(2) ml. pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot, netto.

maksettiin ja jälkikannon periminen aloitettiin vasta helmikuussa 1995. Ilman verotuksen poikkeavaa ajoittumista vuosina 1993 ja 1994 julkisyhteisöjen verotulot olisivat v. 1994 lisääntyneet vain 3½ %.

Julkisyhteisöjen menot suhteessa bruttokansantuotteeseen olivat jonkin verran pienemmät kuin v. 1993. Julkisyhteisöt investoivat erittäin vähän, ja pääomanmuodostus supistui edelleen noin kymmeneksen. Julkisyhteisöjen kulutus pysyi säästötoimista huo-

limatta liki ennallaan. Työttömyyden kasvu lisäsi mm. työttömyysturvamenojen ja sosiaaliavustusten tarvetta. Julkisen velan kasvu hidastui selvästi, ja korkotason lasku ja markan vahvistuminen hidastivat korkomenojen kasvua.

Julkisyhteisöjen rahoitusaliäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen laski 2 prosenttiyksikköä. Valtiontaloudessa suhteellinen aliäämä pysyi ennallaan; nettoluotonoton suhde kokonaistuotantoon oli yli 11 %. Kun-

41. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot(1)	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1991	5,9	0,7	13,4	-8,2	13,0	7,0
1992	3,6	-4,6	5,5	-11,9	11,4	4,2
1993	-6,0	-5,2	-13,8	-22,4	1,8	-2,4
1994*	1,7	-1,8	0,8	-20,1	3,7	1,0
1995**	-1	- 1/2	-12	2	1	0
1996**	-1	- 1/2	-2	6	-5	-3

(1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

42. Finanssipolitiikan kysyntäsäys

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettoluotonannon muutos	4,3	2,2	-2,2	- 1/2	-4 1/2
valtio	3,1	3,6	0,0	-1	-4 1/2
kunnat	-0,1	-1,2	-1,2	1/2	0
työeläkelaitokset	1,2	-0,1	0,1	- 1/2	0
muut sosiaaliturvarahastot	0,1	-0,1	-1,1	1/2	0
Veronpalautusoikaistu nettoluotonannon muutos	4,2	0,7	-0,1	-1 1/2	-4
valtio	3,7	1,8	1,6	-1 1/2	-4
kunnat	-0,6	-1,0	-0,8	0	0
työeläkelaitokset	1,2	-0,1	0,1	- 1/2	0
muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,0	-1,0	1/2	0

Nettoluotonannon muutoksista laskettuna. Positiivinen luku merkitsee elvyttävää politiikkaa edelliseen vuoteen nähden.

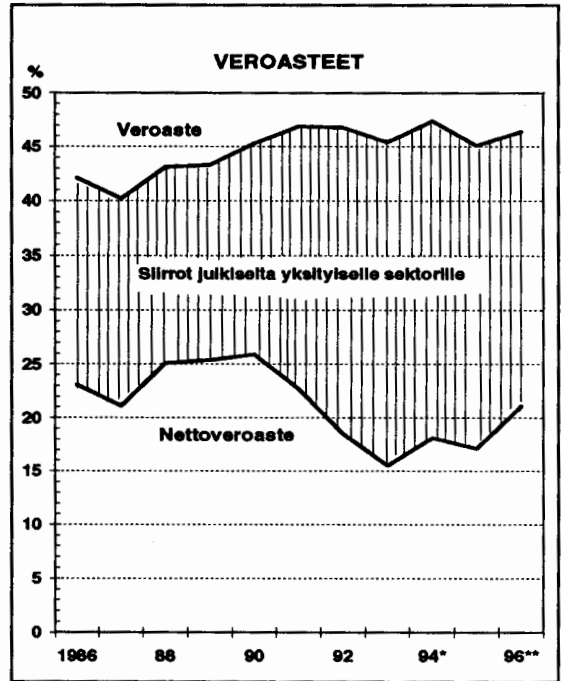
nallistalouden tila koheni näin mitattuna, työeläkelaitosten rahoitusylijäämä puolestaan pysyi edellisvuotisen suuruisena. Veroaste nousi 47½ prosenttiin; yksityiselle sektorille palautui tulonsiirtoina niin paljon, että nettoveroaste oli 18 %.

Talouden nopea kasvu ja kysynnän voimistuminen eivät juuri heijastu julkisyhteisöjen taloudessa v. 1995, sillä monet poikkeukselliset tekijät vaikuttavat tuloihin. Välittömien verojen kertymää kaventaa edelleen verotuksen poikkeuksellinen ajoittuminen. Välillisten verojen tuottoa supistaa mm. verotusmenettelyn muutos ja palvelualojen takautuvat veronpalautukset. Lisäksi sosiaalivakuutusmaksutuloa vähentää vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksun alentaminen prosenttiyksiköllä. Euroopan unionin jäsenyys aiheuttaa myös eräitä lähinnä maatalouteen liittyviä kertaluonteisia menoja, jotka lisäävät tuntuvasti tukipalkkioita. Jäsenyys lisää myös ulkomaille maksettavia tulonsiirtoja tuntuvasti. Silti menojen suhde bruttokansantuotteeseen jää pari prosenttiyksikköä pienemmäksi kuin v. 1994. Veroaste alenee 2½ prosenttiyksikköä. Nettoveroasteeksi arvioidaan 17 %.

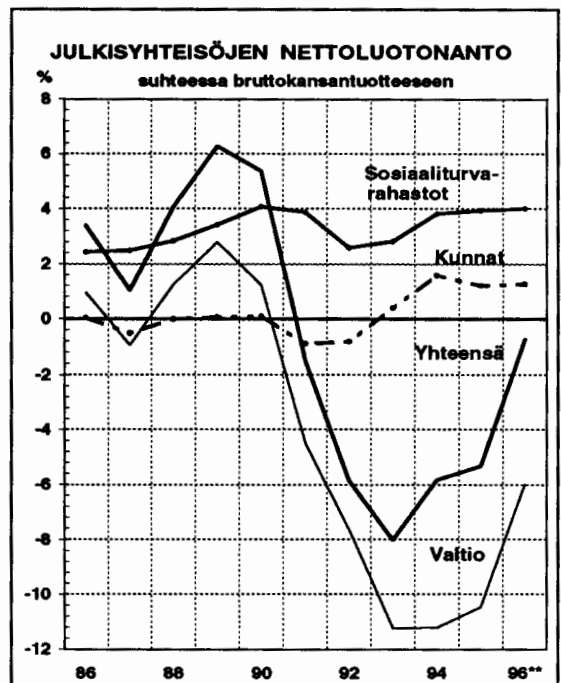
Julkisyhteisöjen rahoitusaliäämä suhteessa kokonaistuotantoon supistuu ½ prosenttiyksikköä v. 1995. Valtiontalouden alijäämä on edelleen yli 10 % kokonaistuotannosta. Kunnallistalous pysyy rahoitusylijäämäisenä, ja työeläkerahastojen rahoitusylijäämä kasvaa hieman.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema paranee merkittävästi v. 1996, sillä verotulot lisääntyvät tuntuvasti ja säästötoimien voimistaminen supistaa menoja huomattavasti. Menot (ml. investoinnit) suhteessa kokonaistuotantoon alenevat 55 prosenttiin ja rahoitusaliäämä

Kuvio 43.

Kuvio 44.

laskee ½ prosenttiin bruttokansantuotteesta. Valtiontaloudessa alijäämä alenee 6 prosenttiin. Varsinkin tulonsiirrot supistuvat, ja nettoveroaste kohoaa 4 prosenttiyksikköä 21 prosenttiin. Veroaste nousee 46½ prosenttiin.

Yksinkertaisin tapa arvioida julkisyhteisöjen vaikutusta kansantalouteen on verrata suhteellisten rahoitusjäämien muutoksia. Julkisen sektorin sanotaan lisäävän kysyntää, kun suhteellinen alijäämä on suurempi tai

ylijäämä pienempi kuin edellisenä vuonna, ja supistavan sitä päinvastaisissa tapauksissa. Näin suhteellisen alijäämän muutosten perusteella arvioiden finanssipolitiikassa on tapahtunut viime vuosina selvä muutos. Julkinen talous on alkanut hillitä kysynnän kasvua. Vuonna 1994 tämä aiheutui verotuksen ajoittumisesta. Tänä vuonna muutos johtuu lähinnä valtion säästötoimista ja työeläkemaksujen korotuksesta. Vuonna 1996 julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämän jyrkkä supistuminen aiheutuu yksinomaan valtion toimista.

Valtiontalous ja talousarvioesitys vuodelle 1996

Vuonna 1994 valtiontalouden verotulot kasvoivat 4 %, mutta sekalaiset ja korkotulot vähenivät kuudesosalla. Tulot yhteensä ilman lainanottoa supistuivat puoli prosenttia ja olivat 136 mrd. mk. Kun menot samanaikaisesti kasvoivat 1,6 % 201 mrd. markkaan, nettorahoitustarve nousi 4 mrd. markalla ja oli 65 mrd. mk.

Vuonna 1995 valtiontalouden verotulojen arvioidaan mm. veronpalautusten ajoittumisen vuoksi kasvavan vain hieman, mutta kun muut tulot nousevat viimevuotisia suuremmiksi, valtiontalouden tulot ilman lainanottoa kasvavat 6½ %. Kun valtiontalouden menot nousevat 215,0 mrd. markkaan, valtiontalouden nettorahoitustarve kasvaa jälleen ja on 70½ mrd. mk.

Vuonna 1996 budjettitalouden tulot ilman lainanottoa lisääntyvät kuluvan vuoden varsinaisesta talousarviosta 13½ % ja ovat 154 mrd. mk. Tämän vuoden budjettitalouden

arvioituihin kassatuloihin verrattuna kasvua on 12 %. Veronpalautukset maksetaan v. 1996 ajallaan joulukuussa; ne sisältävät vuoden 1995 ylipidätyksen eli ns. lainaveron palauttamisen. Ylipidätystä ei kanneta v. 1996. Tuloverokertymää vähentävät myös 2 prosentin suuruinen inflaatiotarkistus sekä verotuksessa vähennyskelpoisen työntekijän työeläkemaksun korottaminen 0,3 prosenttiyksiköllä. Toisaalta verotuloja lisäävät ylimääräisen korkovähennyksen alentaminen 10 prosentista 5 prosenttiin sekä pääomatulon ja yhteisöjen tuloveroprosentin korottaminen 25 prosentista 28 prosenttiin vuosiksi 1996-1999. Myös korkotulojen lähdevero nousee 28 prosenttiin ja perintö- ja lahjaverotusta korotetaan 20 prosentilla.

Arvonlisäverotuksessa ohjataan myös v. 1996 arvonlisäverokertymästä 2,4 mrd. mk suoraan Kansaneläkelaitokselle. Televerosta luovutaan v. 1996. Tupakkaveroa nostetaan 10 %. Polttoaineverotusta korotetaan ensi

43. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1992	1993	1994	1995**	1996 TAE
	miljoonaa markkaa				
BUDJETTITALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	127 938	127 566	128 163	136 730	153 631
Menot ilman rahoitustaloustoimia	174 826	181 600	183 117	198 005	192 096
Tuloylijäämä (+)	-46 888	-54 035	-54 954	-61 275	-38 465
Finanssisijoitukset, netto (-)	-8 803	-4 340	-8 557	-8 300	- 237
Nettorahoitustarve (-)	-55 691	-58 375	-63 510	-69 575	-38 701
RAHASTOTALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	14 191	16 821	12 524	13 765	13 657
Menot ilman rahoitustaloustoimia	8 620	11 428	13 201	12 280	12 382
Tuloylijäämä (+)	5 571	5 395	- 677	1 485	1 275
Finanssisijoitukset, netto (-)	-21 634	-8 046	- 670	-2 190	-3 639
Nettorahoitustarve (-)	-16 063	-2 653	-1 347	- 705	-2 364
VALTIONTALOUS(1)					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	126 617	129 229	128 596	138 625	154 865
Menot ilman rahoitustaloustoimia	168 017	177 870	182 873	198 415	192 055
Tuloylijäämä (+)	-41 400	-48 641	-54 277	-59 790	-37 190
Finanssisijoitukset, netto (-)	-30 447	-12 386	-10 580	-10 490	-3 876
Nettorahoitustarve (-)	-71 847	-61 028	-64 857	-70 280	-41 065
(1) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja (ja vastaavasti menoja) ei voida sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.					

vuonna moottoribensiinin osalta 40 p litralta. Vuodeksi 1996 esitetyt veroperustemuutokset lisäävät budjettitalouden kassatuloja nettomääräisesti 0,1 mrd. mk. Tuloihin sisältyy 6 mrd. mk siirtoa valtion eläke-rahastosta.

Hallitusohjelman keskeisenä finanssipoliittisena tavoitteena on valtion velkaantumiskiirteen katkaiseminen. Tässä tarkoituksessa hallitus päätti alentaa pysyvästi valtion menojen tasoa vaalikauden aikana yhteensä 20 mrd. markalla. Hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa valtion vuoden 1996 talousarvion menojen enimmäismääräksi asetettiin 193 mrd. mk. Siinä määritettiin myös yksityis-

kohtaisesti menojen vähennyskohteet vuodelle 1996, yhteensä 10 mrd. mk, jotka ovat välttämättömiä menorajoissa pysymiseksi. Talousarvioesitys on valmisteltu ohjelman mukaisesti, ja sen menojen summa on 193,0 mrd. mk. Säästöohjelman mittavuutta osoittaa se, että se on jatkoa vuosina 1991-1995 jo tehdyille noin 35 mrd. markan säästöille. Näihin sisältyy vuodelle 1995 tehdyt 12 mrd. markan säästöt, joita siis jatketaan pysyvinä. Talousarvioesityksen menot ovat reaalisesti noin 5½ % pienemmät kuin vuoden 1995 arvioidut kassamenot (ilman pankkitukea).

Vuodelle 1996 esitetyistä noin 10 mrd. markan säästöistä pääosa, 9,5 mrd. mk on

siirtomenoja. Kuntien valtionapuja supistetaan 3,8 mrd. mk, tulonsiirtoja kotitalouksille 3 mrd. mk ja elinkeinotukia 2,1 mrd. mk. Loput säästöt kohdistuvat lähinnä valtion omiin kulutusmenoihin. Säästöksi ei ole luettu valtion toimintamenojen nimellistä jäädyttämistä edellisen vuoden tasolle, mikä merkitsee niiden reaalista pienentymistä.

Esityksen mukaan valtion kulutusmenot kasvavat ensi vuonna 3 % eli suunnilleen hintojen nousua vastaavasti. Kasvu aiheutuu kokonaan eläkemenoista ja puolustusvoimien perushankinnoista, jotka kasvavat reaalisesti. Toimintamenot, palkat mukaan luetuina, supistuvat hieman. Palkkausmenot on mitoitettu vuoden 1995 tasoon; vuoden 1995 sopimuskorotuksista siirtyy ns. palkkaperintöä vuoteen 1996 1,3 prosenttiyksikköä.

Siirtomenot supistuvat kymmeneksen. Pääasiassa väheneminen johtuu säästöistä, mutta myös eräät EU-jäsenyyden siirtymäkauden menot supistuvat, ja työttömyysmenot pienenevät työllisyyden kohentuessa. Valtionavut kunnille vähenevät 16 %; tämä aiheutuu valtionosuuksien leikkauksista ja siitä, että kuntien kansaneläkkeen lisäosaa varten suorittama maksuosuus poistuu, mikä vähentää valtion rahoitusosuutta kunnille. Tämä kuitenkin lisää vastaavasti valtion siirtoja Kansaneläkelaitokselle. Valtion elinkeinotuet vähenevät neljänneksen. Maatalouden kansallinen tuki pienenee selvästi, kun siirtymäkauden tuki vähenee asteittain ja kertaluonteiset arvonalennuskorvaukset jäävät pois. Myös teollisuuden ja kaupan varastotappioiden korvaukset jäävät pois. Säästö päätöksillä vähennetään lisäksi sekä maataloustukia että teollisuuden ja muiden toimialojen tukia.

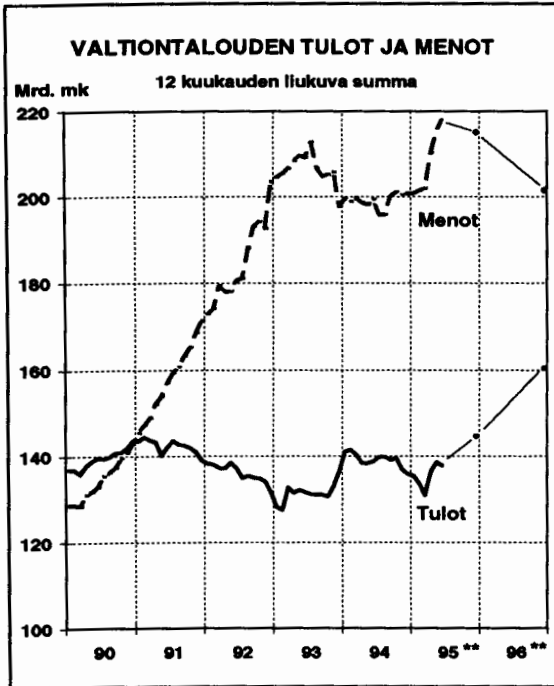
Valtionavut kotitalouksille pienenevät lähes kymmeneksen. Näiden tulonsiirtojen supistuksista yhteensä 2,3 mrd. mk kohdistuu työttömyysturvaan, lapsilisiin, asumistukeen ja opintotukeen. Lapsilisiä alennettiin jo vuoden 1995 puolivälistä lukien. Säästöjen lisäksi työttömyysasteen arvioitu aleneminen parilla prosenttiyksiköllä vähentää työttömyysturvamenoja.

Valtion reaali-investointien pitkään jatkunut supistuminen pysähtyy ensi vuonna; mm. tie- ja rautatierakentaminen pysyvät suunnilleen kuluvan vuoden tasolla. Finanssijoitukset supistuvat, kun valtionyhtiöiden osakepääomien korotuksia ei tehdä yhtiöiden hyvän omarahoitustilanteen vuoksi. Pankkitukeen ei ole varattu määrärahaa talousarvioesityksessä. Kuitenkin Arsenal Oy:n on arvioitu tarvitsevan valtion rahoitusta v. 1996 noin 4 mrd. mk; vuosina 1993 ja 1994 hankittu lainarahoitus riittää kattamaan tämän. Valtion korkomenot lisääntyvät ensi vuonna yli viidenneksen. Korkomenojen osuus budjetin menoista nousee lähes 15 prosenttiin.

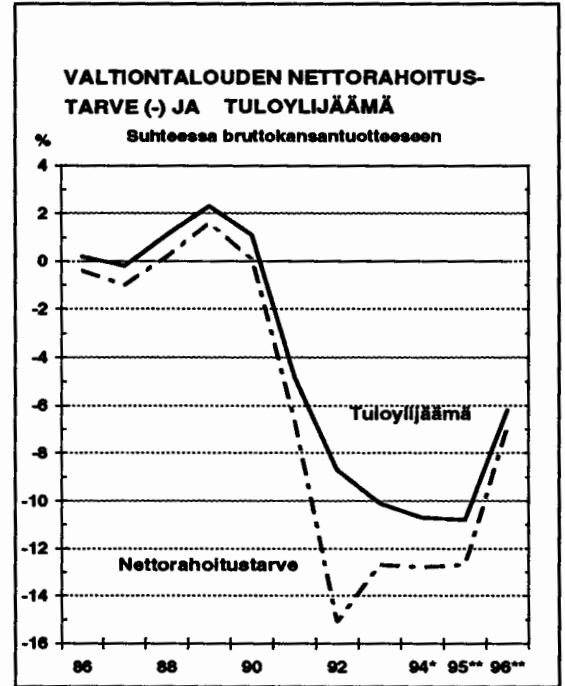
Budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot pysynevät v. 1996 kuluvan vuoden tasolla, menot kasvavat jonkin verran lähinnä asuntolainoituksen vuoksi. Rahastojen netto-rahoitustarve, 2,4 mrd. mk, aiheutuu lähes kokonaan asuntorahastosta, ja se rahoitetaan arvopaperistamalla rahaston laina-saatavia.

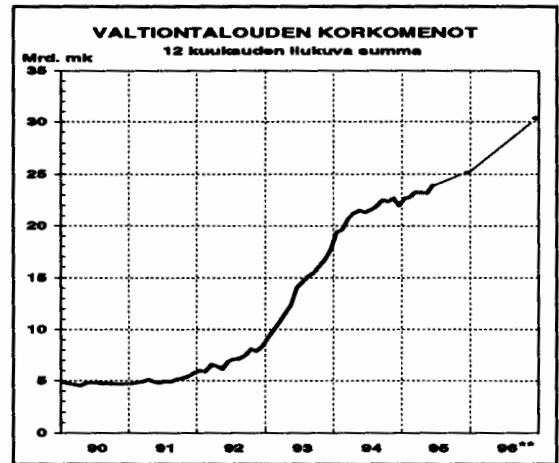
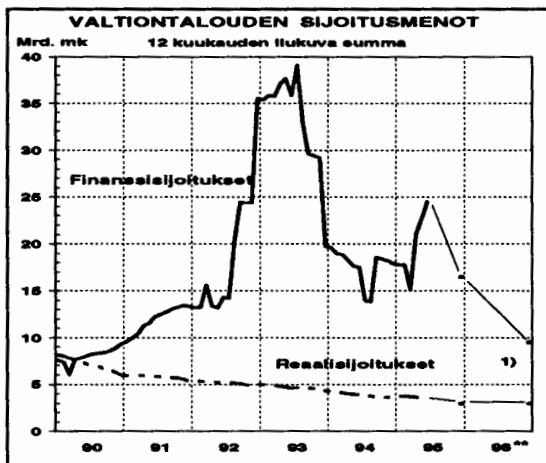
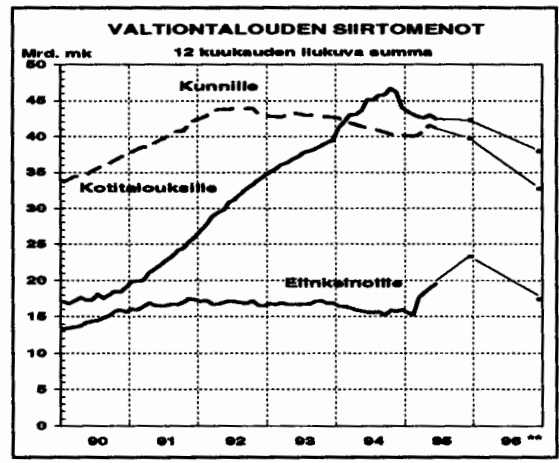
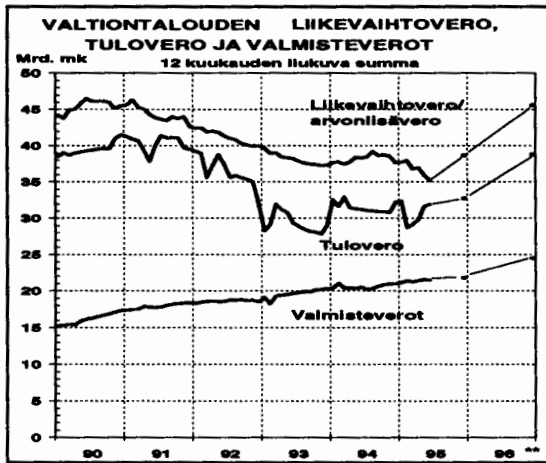
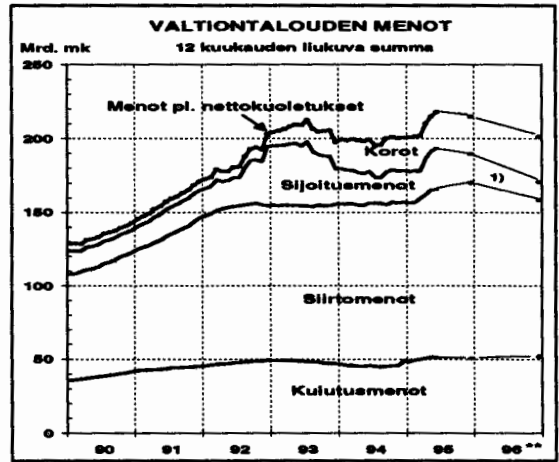
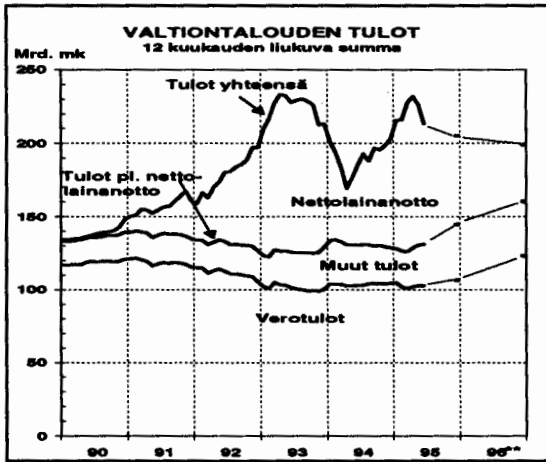
Talousarvioesityksen mukainen budjettitalouden nettorahoitustarve on vajaa 39 mrd. mk. Rahastotalous huomioon otettuna valtiontalouden nettorahoitustarve on 41 mrd. mk; edellä on mainittu Arsenal Oy:n rahoitustuesta.

Kuvio 45.

Kuvio 46.

Vuosi 1996 talusarvioesityksen mukaan.
 1) Vuosi 1996 ei sisällä pankkitukea.

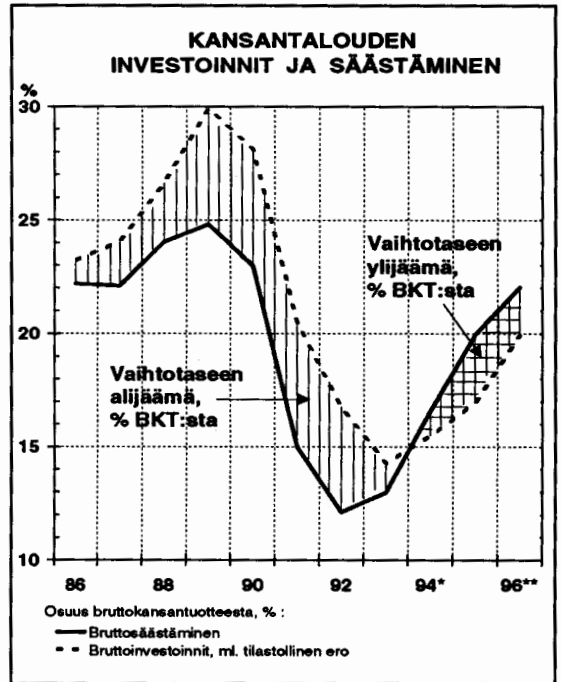
11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Suomen ulkoinen tasapaino on kohentunut kuluvan vuoden aikana edelleen. Vaih- totaseen ylijäämä on huomattavan suuri, ja maan ulkomainen velka on sen myötä supis- tunut. Investointien ripeästä kasvusta huol- imatta yksityinen sektori on edelleen voi- nut vähentää ulkomaista velkaansa, sillä lähinnä vientiteollisuudessa käynnistyneet investoinnit on pääosin rahoitettu yritysten omin varoin. Kotimainen säästämisylijäämä on parantanut valtion lainanottomahdol- lisuuksia ja valtio on vähentänyt tuntuvasti ulkomaista lainanottoaan.

Kansantalouden sektoreittainen rahoitustasa- paino ei olennaisesti muutu vuodesta 1994. Yritysten rahoitusylijäämä kasvaa hieman ja kotitalouksien ylijäämä pysyy ennallaan 4 prosenttina bruttokansantuotteesta. Julkisyh- teistöjen asema kohenee hieman, vaikka valtio vielä tänä vuonna velkaantuu liki edellis- vuotista vauhtia. Ensi vuonna julkisyhteisöt ovat lähes tasapainossa, kun valtion netto- rahoitustarve tehostuvien säästötoimien seu- rauksena liki puolittuu ja sosiaaliturvarahas- tojen rahoitusylijäämä kasvaa.

Kansantalouden suorituskyvyn koheneminen ja siihen kohdistuvan luottamuksen para- neminen ovat heijastuneet rahoitusmark- kinoihin. Viime vuonna tämä näkyi nimen- omaan markan vahvistumisena, sillä korot kääntyivät vuoden alun jälkeen kansain- välistä kehitystä seuraten nousuun. Vuoden lopulla lyhyitä korkoja nosti Suomen Pan-

Kuvio 47.

kin toteuttama huutokauppakoron korotus. Kuluvana vuonna luottamus on ilmennyt pitkien korkojen laskuna, mutta myös valuuttakurssin ja korkojen vakautena. Ne seurasivat kesään asti melko kiinteästi Saksan vastaavia, ja häiriöiltä, joita eräät muut Euroopan maat ovat kokeneet, on välttytty. Huutokauppakorkoa on tämän vuoden alkupuoliskolla nostettu kahdesti yhteensä ½ prosenttiyksikköä.

44. Säästäminen sektoreittain

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	-5,1	-4,4	-0,4	3 1/2	6
kotitaloudet	6,3	4,8	2,8	3 1/2	2 1/2
yritykset	-5,4	-1,4	2,4	4 1/2	4
rahoituslaitokset	-0,3	0,5	0,5	1/2	1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,0	-1,7	-1,5	-1 1/2	-1 1/2
julkisyhteisöt	-3,7	-6,6	-4,5	-4	1/2
Kiinteän pääoman kuluminen	17,2	17,5	17,0	16 1/2	16
Bruttosäästäminen	12,1	13,0	16,6	20	22

45. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1992	1993	1994*	1995**	1996**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit(1)	16,7	14,3	15,5	17	20
kotitaloudet	3,6	3,4	2,9	3	2 1/2
yritykset	7,6	6,2	8,2	10	14
rahoituslaitokset	0,2	-0,3	0,4	0	0
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2,2	1,9	1,7	1 1/2	1 1/2
julkisyhteisöt	3,6	2,8	2,7	2 1/2	2 1/2
Bruttosäästäminen(2)	12,1	13,0	16,6	20	22
kotitaloudet	10,0	8,5	6,7	7	5 1/2
yritykset	4,2	8,6	11,8	14 1/2	13 1/2
rahoituslaitokset	0,1	0,8	0,7	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,1	0,2	0,5	1/2	1/2
julkisyhteisöt	-2,3	-5,2	-3,1	-3	1 1/2
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	-4,6	-1,3	1,1	3	2
kotitaloudet	6,4	5,1	3,9	4	3
yritykset	-3,4	2,5	3,6	4 1/2	- 1/2
rahoituslaitokset	-0,1	1,1	0,4	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,1	-1,6	-1,2	-1	-1
julkisyhteisöt	-5,9	-8,0	-5,8	-5 1/2	- 1/2
Tilastollinen ero(3)	-0,5	0,3	-0,4	- 1/2	- 1/2

(1) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

(2) Ml. pääomansiirrot, netto.

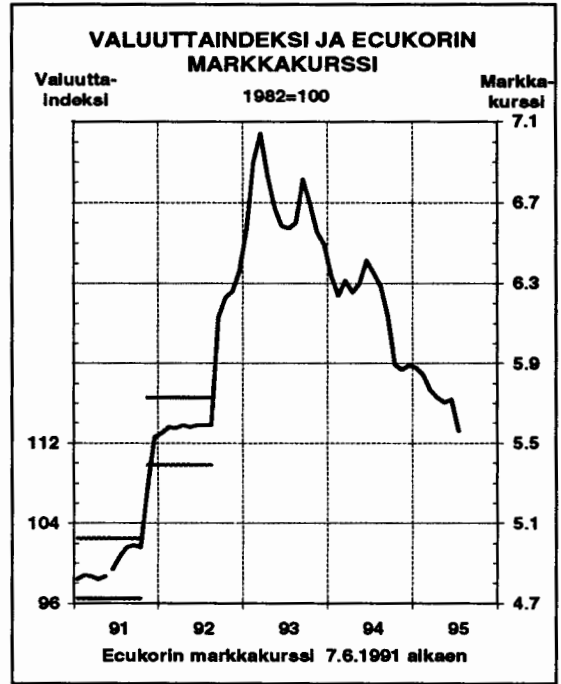
(3) Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

Kansainvälisten korkojen kehitykselle on keskeistä se, miten kansainvälinen suhdannekehitys etenee. Kesällä, kun kasvu Yhdysvalloissa takelteli, rahapolitiikkaa siellä kevennettiin. Myös Euroopassa, missä inflaatio on hidastunut eikä kysynnän kasvu ole nopeutunut aivan odotetulla tavalla, korkoja on useissa maissa alennettu. Nyt suhdannenäkymät Yhdysvalloissa ovat jonkin verran parantuneet ja jos kasvu vuoden jälkipuoliskolla uudelleen pääsee vauhtiin, rahapolitiikan kireys voisi pysyä varsin pitkään liki ennallaan. Dollarin vahvistuminen on parantanut kasvumahdollisuuksia myös Euroopassa, etenkin Saksassa, ja kun tuotannon ja kysynnän kasvun odotetaan ensi vuonna jatkuvan vahvana, tarvetta suurempiin korkomuuksiin ei Euroopassa liene.

Suomen rahapolitiikan tavoitteen - pohjainflaation pitäminen noin kahdessa prosentissa - saavuttaminen ei ole tänä vuonna vaikeata. Ensi vuoden kehitys puolestaan riippuu paljon siitä, millaisia ratkaisuja tulopoliitikassa tehdään. Maltillisen ratkaisun myötä mahdollisuudet etenkin pitkien korkojen alenemiseen ovat kotimaisten teki- jöiden puolelta olemassa.

Pankkien tila ei ole kohentunut odotusten mukaisesti. Luotonkysyntä on edelleen vai- sua, mihin vaikuttavat mm. korkea reaa- likorko, muutokset korkojen verotuskoh- telussa ja ne kokemukset, joita useat koti- taloudet ja yritykset laman yhteydessä saivat. Kotitalouksien velka-aste on lisäksi edel- leenkin korkea. Myös korkea työttömyys ja epävarmuus työpaikan pysyvyydestä hii- litsevät luottojen kysyntää. Pankit joutuvatkin kohentaakseen kannattavuuttaan supistamaan kustannuksia.

Kuvio 48.

Luottojen kysyntään saattaa jossain määrin myös vaikuttaa käytössä olevissa viite- koroissa tapahtuneet muutokset. Suomen Pankin pitkiin viitekorkokoihin ei luottoja enää sidota. Peruskorkosidonnaisia uusia luottoja myönnetään hyvin vähän. Valtaosa uusista luotoista on sidottu herkkäliikkeisiin heliborkorkoihin ja lähes kaikki loput pank- kien omiin primekorkoihin. Tottuminen uusiin sidoksiin ja niihin mahdollisesti liit- tyvien riskien ymmärtäminen vie aikansa.

Pankkitoiminnan uudelleen järjestelyt, ongelmaluottojen ja omaisuuden siirtäminen omiin yhtiöihin sekä kansantalouden tilan koheneminen ovat auttaneet pankkikriisin selvittelyä. Järjestämättömien luottojen määrä on supistunut. Vuodesta 1991 heinä- kuuhun 1995 pääomaa pankkitukeen on

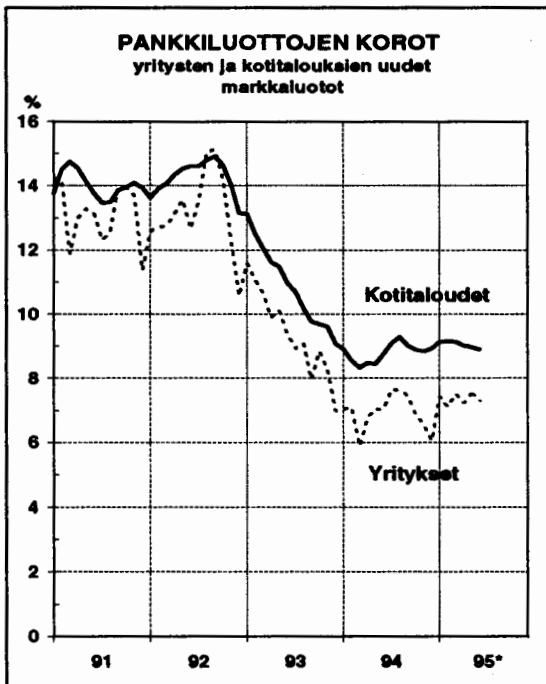
sidottu 63 mrd. mk, josta on palautettu 12 mrd. mk. Takauksia on annettu 28 mrd. markan edestä. Vuonna 1994 budjetoitujen siirtomäärärahojen arvioidaan kattavan vielä tarvittavan pankkituen tarpeen. Osa tuesta saataneen vähitellen takaisin omaisuutta realisoimalla.

Vuoden 1992 syksyllä alkanut osakekursien nousu on jatkunut, mutta vaihtelut eri toimialojen kesken ja niiden sisälläkin ovat olleet suuria. Yleisindeksin nousu on itse asiassa pääosin perustunut muutaman suur-yhtiön kurssien nousuun.

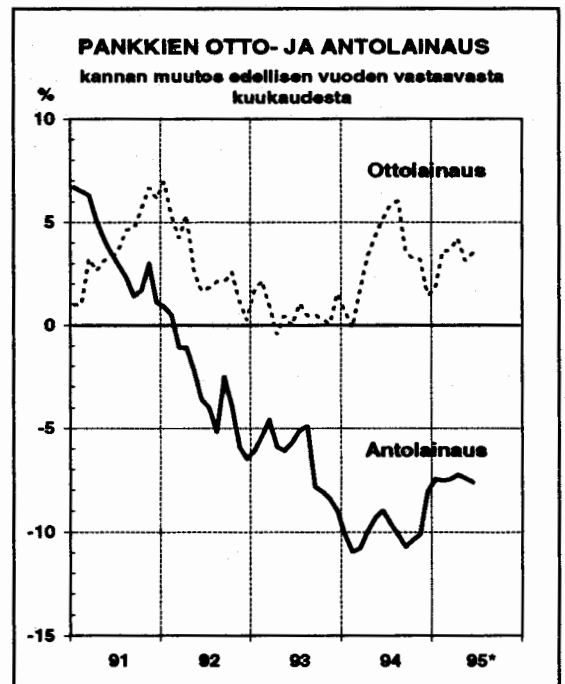
Osakeantien määrä nousi viime vuonna uuteen ennätykseen, noin 12 mrd. markkaan. Emissioista pääosa oli vientiyri-tysten osakeanteja; näistä huomattava osa myytiin ulkomaisille sijoittajille, joiden merkitys osakemarkkinoilla on jatkuvasti lisääntynyt.

Säästötoimien seurauksena valtion rahoitus-tarve nettomääräisesti lähes puolittuu ensi vuonna. Kun valtion velan kuoletukset kasvavat kuitenkin huomattavasti, valtion aktiveetti kotimaan lainamarkkinoilla säi-lyy suurena.

Kuvio 49.

Kuvio 50.

Taloudellisia tapahtumia 1.1.1994 - 5.9.1995

Tammikuu 1994

1.1.

Euroopan Talousaluetta koskeva sopimus (ETA-sopimus) tuli voimaan.

Progressiiviseen tuloveroasteikkoon tuli kahden prosentin inflaatiotarkistus ja vuoden 1994 ennakkoperinnän yhteydessä perittävää ns. pakkolainaa alennettiin 100 000 - 150 000 markan tuloluokassa yhdellä prosenttiyksiköllä. Progressiivinen varallisuusveroasteikko sekä yhteisön varallisuusveroprosentti (1 %) ovat samat kuin v. 1993.

Korkotulon lähdevero nousi 25 prosentiksi, kuten muunkin pääomatulon verokanta.

Kehitysalueelle vuosina 1994-1997 perustettavien uusien tuotantolaitosten ja matkailuyritysten sekä jo siellä olevien olennaisen laajentamisen ja uudistamisen yhteydessä hankittavan käyttöomaisuuden hankintamenosta saa tehdä 50 prosentin korotetun poiston. Merenkulun veronhuojenuksia jatketaan siten, että vuosina 1994-1996 tilattujen alusten perusteella saa tehdä jäämaksuluokkavähennyksen, mutta uusia alushankintavaroja ei enää saa tehdä.

Työnantajan kansaneläkemaksu on yksityisellä sektorilla 2,40, 4,40 tai 4,90 % ja julkisella sektorilla 3,95 % sekä sairaus-

vakuutusmaksu yksityisellä sektorilla 1,45 % ja julkisella sektorilla 2,70 % ja kirkkoyönantajilta 7,70 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu on 1,55 penniä ja sairausvakuutusmaksu 1,90 penniä veroäyriä, kuitenkin siten, että se on 3,80 penniä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Eläketulosta peritään lisäksi kansaneläkemaksua yksi penniä ja sairausvakuutusmaksua kolme penniä äyriä. Kunnan osuus lisäosien rahoitukseen on 1,47 penniä äyriä. Kansaneläkerahaston vähimmäismäärä on 4 % ja sairausvakuutusrahaston 8 % kokonaiskustannuksista, ja valtio takaa edelleen maksuvalmiuden.

Työnantajien keskimääräinen TEL-maksu v. 1994 on 15,6 % ja keskimääräinen LEL-maksu 16,8 %. YEL- ja MYEL-maksu on 19,4 %. Kuntien keskimääräinen eläkemaksu kunnalliselle eläkelaitokselle on 18,9 %, ja valtion eläkemaksu on 22 %. Palkan-saajien eläkemaksu on edelleen 3 %.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1994 on 6,3 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä, valtion liikelaitosten maksu on 4,3 %. Palkkasumman ensimmäisen miljoonan osalta maksu on 3 %. Palkan-saajan työttömyysvakuutusmaksu on 1,87 % palkasta.

Kansaneläkelaitokselle tilitetään v. 1994 liikevaihtoveron ja arvonnäisäveron tuotosta yhteensä 1,8 mrd. mk.

Kaikille **primäärienergiälähteille** määrätään niiden energiasisällön mukaan vero. Lisäksi fossiilisista polttoaineista kannetaan myös niiden hiilisisällön perusteella määräytyvää veroa, joka on 30 % kivihiilen vastaavasta verosta. Ydinvoimalla tuotetusta sähköstä kannetaan erillinen 1,5 p/kWh suuruinen ja tuontisähköstä 0,7 p/kWh suuruinen perusvero. Turpeen vero on yhteensä 4,3 mk/MWh.

Veroäyrin hinta nousi 124 kunnassa ja las-
ki kahdessa kunnassa.

Talletuspankkien ja luottolaitosten ns. **järjestämättömien saamisten korkoja** ei lueta veronalaiseksi tuloksi vuosilta 1994 ja 1995 toimitettavissa verotuksissa. **Ulkomailta saatu**jen osinkojen verovapauden väliaikaista säännöstä jatketaan vuoden 1996 loppuun.

Kotitalouksien saama **työllistämistuki** on verovapaata vuosina 1994-1995 ja pienituloiset 120 000 markan tulotasolle asti voivat tehdä **ansiotulovähennyksen**.

Ansioon suhteutettua päivärahaa saa vasta sen jälkeen, kun lomautettu on 15 päivältä saanut pienempää ns. **lomautuspäivärahaa**. Työnantaja maksaa kokoaikaisesti lomautetusta työntekijästä ylimääräisen työtömyysvakuutusmaksun eli ns. **lomautusmaksun**, joka on kymmenkertainen peruspäiväraha.

Eläkkeisiin ei tehdä indeksikorotuksia v. 1994. Pienimpiä sairauspäivärahoja korotettiin väliaikaisesti 2,8 %.

Perhepoliittisista verovähennyksistä luovuttiin ja suoraa tulotukea korotettiin.

Uusi laki **alueiden kehittämisestä** korvaa lain aluepolitiikasta. Kuntayhtymänä toimiva, seutukaavoituksesta ja edunvalvonnasta huolehtiva maakunnan liitto toimii lääninhallituksen sijasta aluekehitysviranomaisena, mutta tehtäviä hoitaa edelleen lääninhallitus, ellei maakunnan liittoa ole.

Maataloustulolain kumoavassa uudessa järjestelmässä ei tuotto- ja kustannuslaskelmalla ole sitovaa vaikutusta, eikä tavoitteiden ylityksiä enää oteta lakisääteisesti huomioon. Maataloustuottajat ja valtio neuvottelevat entiseen tapaan, ja valtioneuvosto päättää tavoite- ja vähimmäishinnoista.

Uusi laki **yritystuesta** korvaa lain yritystoiminnan aluetuesta. Tukimuotoja ovat kehitysalueen investointituki, pienyritystuki sekä pienten ja keski suurten yritysten kehittäminen. Yritystukien käyttöä suunnataan ns. aluepoliittisella ohjelmamenettelyllä.

Tilan peltopinta-alaan perustuvasta jatkamiskelpoisuusrajasta luovutaan **maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoksessa**. Jatkamiskelpoisuus tulee osoittaa maksuvalmiuslaskelmalla.

Valtiontakauksia ja vientitakuuta voidaan erityisistä syistä antaa ulkomaiseen **ympäristönsuojeluinvestointiin** silloinkin, kun riski on normaalia suurempi. Muutoksilla helpotetaan Venäjän ja Baltian maiden ympäristönsuojelun tukemista.

ETA-sopimukseen liittyen ulkomailta asuvat voivat tietyin edellytyksin hankkia **vapaa-ajan kiinteistön Suomesta**.

Työntekijöiltä peritään työterveyslääkärin sairaanhoitopalveluista 100 markan **vuosimaksu** myös v. 1994.

Investointien korkotukilainojen soveltamisaikaa pidennettiin vuoden 1995 loppuun. Myös viittä prosenttiyksikköä pienempi vuotuinen korkohyvitys on mahdollinen.

Eläkejärjestelmän ns. **takaisinlainauskorko** aleni puoli prosenttiyksikköä 6½ prosenttiin.

Helmikuu 1994

1.2.

Peruskorko aleni 5½ prosentista 5¼ prosenttiin.

16.2.

MTK ja metsäteollisuus sopivat **puun hinnoittelusta**. Sopimus astui voimaan maaliskuun alussa ja se on vuoden mittainen ja siinä määritellään lajitelliset keskikantohinnat, jotka ovat luonteeltaan ohjeellisia ja vaihtelevat alueittain ja yrityskohtaisesti. Viime vuoden keskihintaan verrattuna korotus on keskimäärin 14-17 %.

Maaliskuu 1994

1.3.

Säännöstelyn piiriin kuuluvien **asuinhuoneistojen vuokria** voidaan korottaa 70 p/m²/kk.

3.3.

Valtioneuvoston päätös **vuoden 1995 talousarvioehdotuksen laadinnasta**. Hallin-

non alat laativat talousarvioehdotuksen vuodelle 1995 niin, että valtion budjetin menojen kokonaismäärä vuoden 1995 hintatasossa on 179 mrd. mk. Luku ei sisällä Suomen EU-jäsenyydestä aiheutuvia menoja.

Valtiovarainministeriön päätös **vuoden 1995 talousarvioehdotusten ja vuosien 1995-1998 toiminta- ja taloussuunnitelmien laadinnasta**. Päätös sisältää meno- ja henkilöstökehdykset ministeriöille vuoden 1995 talousarvioehdotuksen ja vuosia 1995-1998 koskevien toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaa varten.

22.3.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1994 **ensimmäisen lisätalousarvion**. Menojen ja tulojen kokonaismäärä oli 1,7 mrd. mk. Eniten menoja aiheuttivat yleisten teiden perustienpito ja tieverkon kehittäminen, valtion rautateiden radanpito sekä työllisyys.

Huhtikuu 1994

29.4.

Hinnoitteluvuotta 1994/95 koskevassa **maataloustuloratkaisussa** viljan laatu- ja hintakorjattua tavoitehintaa alennetaan 20 p/kg. Viljan vientikustannusmaksu ja lannoitevero esitetään poistettaviksi. Viljan tuotajahinnan arvioidaan olevan keskimäärin noin 30 p/kg nykyistä hinnoitteluperustemuutoksilta korjattua tavoitehintaa alempi. Hinta- ja tuotantotukea korotetaan 300 milj. mk, josta sopimuksen mukaan 150 milj. markalla katetaan v. 1994 maatalouden osuutta vientikustannuksista ja 150 milj. mk lisätään maatalousyrittäjien tulotukeen.

Toukokuu 1994

27.5.

Vuoden 1994 alun jälkeen aloitetuista rakennusinvestoinneista saa tehdä takautuvan arvonlisäverovähennyksen.

Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepolitiikan sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen. Järjestelmä vaatii kansallisia varoja noin 5,5 - 6,0 mrd. mk vuodessa nykyisillä tuotanto- ja hehtaari- ja eläinmäärillä arvioituna. Summa sisältää myös Suomen osuuden EU:n kanssa yhteisesti rahoitettavista ympäristö- ja epäedullisten alueiden tuista. Siirtymäkauden tuen tarve alenee ensimmäisen vuoden 3 mrd. markasta 0,2 mrd. markkaan viidentenä vuonna. Noin 1,7 mrd. markan ympäristötuesta EU rahoittaa puolet. Elintarviketeollisuuden tukemiseen olisi siirtymävaiheessa käytettävissä EU:n tuen lisäksi kansallista tukea 1,2 mrd. mk ja varastojen arvonmuutoksia voidaan kattaa 1,4 mrd. markalla. Järjestelmä sisältää myös lukuisia verotukia. Alue- ja rakennepolitiikkaa koskevia ohjelmia toteutettaessa otetaan huomioon, että rakennerahastojen tuki ja kansallinen rahoitus muodostavat kokonaisuuden, jossa heijastuu porrastustarve eri alueiden välillä.

Kesäkuu 1994

1.6

Arvonlisäverolaki kumoaa liikevaihtoverolain 1.6.1994 lukien. Se laajentaa yleisen kulutusveron kattamaan periaatteessa kaiken tavaroiden ja palvelujen kulutuksen. Verotuksen ulkopuolelle jäävät mm. terveyden- ja sairaanhoito-, sosiaalihuolto-, koulutus- sekä rahoitus- ja vakuutuspalvelut.

Henkilö- ja pakettiautoista sekä enintään 3 500 kilon painoisista erikoisautoista peritään vuotuista ajoneuvoveroa, joka on 300 mk ennen vuoden 1993 loppua käyttöön otetusta ja 500 mk vuoden 1994 alun jälkeen käyttöön otetusta autosta.

Dieselöljyn polttoaineveroa korotetaan 55 pennillä litralta.

15.6.

Yrityksille maksetaan seitsemän prosentin investointitukea v. 1994 teolliseen tuotantoon käytettävän rakennuksen, koneen tai laitteen hankintamenosta, jos yritys käyttää siirtymä- ja investointivarausta investointikohteen hankintamenon kattamiseen. Koneen ja laitteen tilaussopimus saa olla tehty aikaisintaan 1.1.1994. Tuki ei koske teräksen ja terästuotteiden valmistusta. Tuki on veronalaista tuloa.

20.6.

Vuoden 1994 toisen lisätalousarvion tulot ja menot ovat 1,4 mrd. mk. Menoja lisätään mm. nuorison perus- ja lisäkoulutukseen sekä määräaikaisten työpaikkojen perustamiseen nuorten työkokemuksen ja -taitojen kartuttamiseksi.

23.6.

Valtioyhtiöiden toimintaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös. Päätöksessä todetaan mm., että missään valtion teollisuustai energiayhtiössä ei ole tarpeen säilyttää valtion omistusta nykyisen suuruisena. Useimmissa sellaisissa valtioyhtiöissä, jotka toimivat kilpaillussa toimintaympäristössä, valtiolle riittää merkittävä vähemmistöosakkuus. Sen sijaan energian ja pääasiassa puolustusvälinetuotantoon liittyvät

valtion yhtiöt ovat sellaisia, joissa valtion määräysvallan säilyttäminen on perusteltua.

24.6.

Suomen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja unionin jäsenyyttä hakeneiden muiden maiden välinen liittymissopimus allekirjoitettiin.

Heinäkuu 1994

1.7.

Kilpailurajoituksista annettua lakia ei sovelleta maataloustuottajien yhteistoimintaan alkutuotannosta silloin, kun järjestelyt edistävät maatalouden uuden markkinajärjestelmän tavoitteiden toteutumista.

Alkoholijuomaverotus muuttuu Euroopan unionissa noudatettavien periaatteiden mukaiseksi, ja vero määräytyy alkoholipitoisuuden perusteella.

Lannoiteverosta luovutaan.

Maataloustulopäätöksen mukaisesti ja valmistautumisena Suomen mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan unionissa luovutaan viljan vientikustannusmaksusta vuoden 1994 loppuun saakka.

20.7.

Vuoden toiseen lisätalousarvioon liittyen nettolainanottovaltuutta korotettiin 4 mrd. mk eli enintään 73 mrd. markkaan siten, että pitkäaikaisten lainojen vastaava bruttovaltuus nousee enintään 83 mrd. markkaan.

Elokuu 1994

1.8.

Poikkeuksellisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen kunnan taloutta voidaan väliaikaisesti vakauttaa.

Syyskuu 1994

6.9.

Vuoden 1995 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä olivat 195,6 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 134,5 mrd. mk (ks. 9.1.1995).

8.9.

Valtio osti 6 mrd. markalla Arsenal Oy:n osakkeita.

30.9.

Tasavallan presidentin työllisyystyöryhmä luovutti mietintönsä. Työryhmän esitykset, 35 toimenpidettä, muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla työttömyyden uskotaan alentuvan 200 000 henkeen vuoteen 2000 mennessä.

Lokakuu 1994

1.10.

Kuntien valtionosuuksiin ei tehdä kustannustason muutosten edellyttämiä tarkistuksia vuosilta 1993-1995, joten valtionosuuksiin jää tekemättä v. 1994 arviolta 270 milj. markan ja v. 1995 arviolta 1,4 mrd. markan korotukset.

7.10.

Kolmas lisätalousarvio kasvattaa menoja 3,3 mrd. mk. Suurimmat lisäykset kohdistuvat työllisyyden hoitoon sekä viljan vientitukeen.

16.10.

Neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä Suomen liittymistä Euroopan unionin jäseneksi kannatti 56,9 % äänestäneistä.

M a r r a s k u u 1 9 9 4

1.11.

Uuden alkoholilain mukaan **alkoholiyhtiön monopolioikeuksista** jää jäljelle vain yksinoikeus vähittäismyyntiin.

Suomen Pankki uudisti ehdot, joilla pankit ja muut luottolaitokset voivat saada keskuspankin **sekkitilioikeudet ja maksuvalmiusluotto-oikeudet**. Uudistuksessa tili- ja luotto-oikeuksien piiri laajenee vähimmäisvarantovelvoitteen alaisiin luottolaitoksiin, ja päivänsisäisen sekkitililuoton osittainen vakuusvaatimus muuttuu täysimääräiseksi (viimeistään vuoden 1996 alusta).

14.11.

Enso-Gutzeit Oy sijoittaa 1,5 mrd. mk **Veitsiluoto Oy:hyn**; Enson osuus yhtiöstä nousee 35 prosenttiin.

16.11.

Hallituksen kannanotto työllisyyden edistämiseen. Tasavallan presidentin asettaman työllisyystyöryhmän talouspoliittiset linjaukset ja toimenpide-ehdotukset ovat sopuun nussa hallituksen harjoittaman talouspoliti-

kan kanssa. Hallitus aloittaa välittömästi neuvottelut niiden toteuttamisesta poliittisen opposition ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Valtiontalouden vakauttamiseksi ensi vuoden talousarvioehdotus viedään eduskunnassa läpi muuttumattomana, ryhdytään toimenpiteisiin vuoden 1995 lopussa päättyvien säästötoimenpiteiden jatkamiseksi sekä jatketaan valmistelutyötä menosäästöjen toteuttamiseksi vuosina 1996-1999. Työllisyyttä tukevia toimenpiteitä lisätään, mikäli keskeiset tahot laajasti sitoutuvat hallituksen kannanotossa esitettyihin linjauksiin ja toimenpidekokonaisuuteen. Työelämän ja työmarkkinoiden uudistukset koskevat työlainsäädäntöä ja työttömyysturvajärjestelmää.

J o u l u k u u 1 9 9 4

9.12.

Suomen Pankki nosti lyhyitä rahamarkkinoita ohjaavan **huutokauppakoron** 5,01 prosentista 5,5 prosenttiin.

21.12.

Valtio merkitsi **Skopin** liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia 450 milj. markalla. Valtion omistusoikeus Skopissa olisi noin 96 %, jos pääomasijoitukset muutettaisiin osakkeiksi.

T a m m i k u u 1 9 9 5

1.1.

Suomi liittyi **Euroopan unionin jäseneksi** ja samalla erosi EFTA:sta.

Euroopan unionin ulkopuolelta Suomeen tuotavien tavaroiden tullit voivat olla unionin tullitariffia korkeammat kolmen vuoden ajan, kuitenkin vaihteittain alenevina.

Suomi liittyi EU-maiden keskuspankkien väliseen valuuttajärjestelmään (EMS, European Monetary System) ja lyhyen aikavälin rahoitustuen järjestelyyn (STMS, Short-Term Monetary Support). EMS:iin liittyminen ei aiheuta muutoksia valuuttakurssijärjestelmään.

Työnantajan keskimääräinen TEL-maksu on 16,6 % ja LEL-maksu 17,8 % sekä YEL- ja MYEL-maksu 20,2 %. Kuntien keskimääräinen eläkemaksu kunnalliselle eläkelaitokselle on 20,3 % v. 1995 ja valtion eläkemaksu on 19,5 %. Palkansaaajien eläkemaksu on 4 %.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1995 on 2 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta ja sen ylittävältä osalta 6,1 %. Palvelussuhteessa olevien työttömyysvakuutusmaksu on 1,87 % palkasta. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan rahoituksessa myös v. 1995 valtionosuus on 62,5 % ja keskuskassan osuus 32 %.

Yrittäjät saivat oikeuden työttömyysturvan peruspäivärahaan ja mahdollisuuden vakuuttaa itsensä yrittäjien työttömyyskassassa ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan saamiseksi. Yrittäjänä pidetään myös yrityksen omistajaa, jolla omistuksensa tai asemansa perusteella on määräysvalta yrityksessä.

Työntekijöiden ja työnantajien omavastuusuutta lomautusajalta maksettaviin työttömyyspäivärahoihin jatkettiin vuodeksi 1995; lomautusmaksusta vapautettiin työnantajat, joiden palkkasumma ei ylitä miljoonaa markkaa.

Työnantajan kansaneläkemaksu on yksityisellä sektorilla yrityksen pääomaval-

taisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 % ja julkisella sektorilla 3,95 % sekä sairausvakuutusmaksu yksityisellä sektorilla 1,60 % ja julkisella sektorilla 2,85 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu on 0,55 penniä veroäyriältä ja se peritään myös 63 vuotta täyttäneiltä ja työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkeläisiltä. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,90 penniä äyriältä 80 000 äyrin tuloon asti ja sen ylittävän tulon osalta 3,80 penniä äyriältä. Eläketulosta peritään lisäksi kansaneläkemaksua 1 penni ja sairausvakuutusmaksua 3 penniä äyriältä, korotus on kuitenkin enintään 4 % eläketulosta. Kunnan osuus lisäosien rahoitukseen on 1,55 penniä äyriältä. Valtio ei v. 1995 rahoita sairauspäivärahojen ja vanhempainrahojen kustannuksia. Kansaneläkerahasto ja sairausvakuutusrahasto yhdistettiin siten, että yhteenlaskettujen varojen tulee olla vähintään 8 % kansaneläkevakuutuksen ja sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio takaa edelleen rahastojen maksuvalmiuden.

Työeläkkeisiin ja muihin TEL-sidonnaisiin etuuksiin tehtiin vuoden alusta poikkeuksellinen indeksitarkistus, joka korottaa etuuksia noin 1,5 %. Vuoden 1996 alussa TEL-indeksipisteluku palautuu työntekijäin eläkelain mukaiselle tasolle. Myös niissä päivärahaperusteisissa etuuksissa, jotka lasketaan henkilön palkan perusteella, otetaan vuoden 1995 osalta huomioon työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun 4,5 prosentin ansiotasoa alentava vaikutus.

Kansaneläkelain perusteella maksettaviin etuuksiin tehtiin indeksikorotus, joka vastaa vuoden 1993 lokakuusta vuoden 1994 lokakuuhun tapahtunutta elinkustannusten nousua eli arviolta kahta prosenttia. Väliaikai-

nen laki koskee myös muita kansaneläkkeen määrään sidottuja etuuksia.

Indeksiehdon käytön rajoittaminen jatkuu; maanvuokrasopimuksissa indeksiehto sallitaan kuitenkin aiempaa laajemmin.

Kuntien yleisiin valtionosuuksiin tehtiin v. 1995 sama vähennys kuin v. 1994 ja lisäksi yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää alennettiin 2,7 % eli 22 markkaa asukasta kohden.

Veroäyrin hinta nousi yhdeksässä kunnassa ja laski kahdeksassa kunnassa, keskimääräinen veroäyri v. 1995 on 17,53 p/äyri eli 0,01 p/äyri korkeampi kuin v. 1994.

Budjetin ulkopuolisen maatalouden interventiorahaston kautta Suomessa maksetaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisesti EU:n maatalouden tuki- ja ohjusrahostosta tuleva vientituki, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin tuki sekä eräiden maataloustuotteiden hintojen alentamisesta Suomessa aiheutuvat menot, jotka yhteisö maksaa kokonaisuudessaan. EU:n rahoituksen maksatusviiveen takia interventiorahasto sai 1,5 mrd. markan lainanottovaltuudet.

Tuloverotuksessa vuosilta 1995-1999 saa maatalouden tulosta ylimääräisen vähennyksen, jos verovelvollisella on vuoden 1993 päättyessä ollut maatalouteen kohdistuvaa pitkäaikaista velkaa vähintään 280 000 mk. Vähennyksen enimmäismäärä on 50 % 280 000 mk ylittävästä velan määrästä, mitä pienentää yli miljoonan markan veronalainen, muu kuin maatalouden omaisuus. Verovuonna tehtävä vähennys on enintään 25 % vähennyksen enimmäismää-

rästä, kuitenkin enintään maatalouden jaettavan yritystulon määrä.

Sukupolvenvaihdoskaupoissa jätetään lahjaveron maksuunpanematta, jos kauppahinta on enemmän kuin 50 % käyvästä arvosta.

Alkutuotevähennysjärjestelmästä luovutaan. Elintarvikkeiden arvonlisäveroprosentti on 12, mutta vuosina 1995-1997 sovelletaan 17 prosentin verokantaa. Tarjoilutoiminnassa ja henkilöstöruokalatoiminnassa arvonlisäveroprosentti on 22.

Verovapaan talletuksen tekeminen 24 kuukaudeksi on mahdollista vielä v. 1995.

Ajoneuvovero nousi 500 markasta 700 markkaan.

Ns. meklarilistalla noteerattavien osakkeiden arvo määrätään käyvän arvon perusteella, ja noteerattoman yhtiön osakkeen arvo perustuu vain yhtiön nettovarallisuuteen. Yhteisöosakkeet ja muu yritysvarallisuus otetaan 30 prosentin arvoisena huomioon omistajayrittäjän varallisuusverotuksessa; puolisoiden yhteisverotuksesta luovutaan.

Valmisteverotukseen tehtiin lukuisia EU:n jäsenyydestä aiheutuneita muutoksia.

EU:n jäsenyyden seurauksena kumottiin eräät ulkomaankauppaan liittyvät lait, jotka koskivat kustannustason nousun ehkäisemistä, vientimaksua ja -talletuksia, polkumyyntiä sekä vientituen avulla tapahtuvan tuonnin ehkäisemistä.

13.1.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1995 talousarvion. Menot ovat 195,8 mrd. mk ja tulot

ilman lainanottoa 136,0 mrd. mk. Menot lisääntyvät 1 % ja tulot 9 %. Nettolainanottotarve on 59,8 mrd. mk. Tuloveroasteikkoihin tehtiin kahden prosentin inflaatiotarkistus. Pääomatuloja verotetaan 25 %, kuten v. 1994. Varallisuusveroasteikko ja yhteisön varallisuusveroprosentti (1 %) ovat myös samat kuin v. 1994.

Helmikuu 1995

2.2.

Metsäteollisuuden ja puun myyjiä edustavan MTK:n yhteisen näkemyksen mukaan maaliskuun alusta alkavalla hakkuuvuodella **kuitupuu** kallistuu enemmän kuin **tukkipuu**, ja teollisuus ostaa yksityismetsistä 47 milj. m³ puuta. Puutavaralajikohtaiset hinnat sovitaan alueellisissa (neljä) jatko-neuvotteluissa.

6.2.

Suomen Teollisuussijoitus Oy perustettiin. Valtio merkitsi yhtiön koko osakepääoman, 320 milj. mk; valtion osuus voidaan myöhemmin laskea puoleen. Alkupääoma saatiin valtionyhtiöiden yksityistämisestä kertyneillä tuloilla. Yhtiön tehtävänä on edistää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten oman pääoman ehtoista rahoitusta.

9.2.

Kansallispankki ja Yhdyspankki yhdistävät toimintansa. Lopulliset päätökset tehdään kevään yhtiökokouksissa. Uusi pankki aloittaa toimintansa vuoden 1996 alusta.

10.2

Suomen Pankki nosti lyhyitä rahamarkkinakorkoja ohjaavan **huutokauppakoron** 5,5 prosentista 5,75 prosenttiin.

14.2.

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen EU-politiikan suuntaviivoista.

23.2.

Valtioneuvosto päätti Suomen esityksistä **Euroopan komissiolle Suomen tavoitteista alueiden kehittämishelmiksi.** Euroopan komissio päättää esitysten perusteella ohjelmien rahoituskehityksestä ohjelmakaudelle 1995-1999.

Valtioneuvosto päätti vuosien 1996-1998 **menokehyksistä.** Valtion menojen kokonaiskehyykset ovat kunakin vuonna 195,8 mrd. mk. Valtiovarainministeriö antaa erikseen hallinnonalakohtaiset menokehyykset sekä henkilökehyykset vuodelle 1996.

Valtioneuvosto päätti **Euroopan sosiaalirahaston työvoimapolitiittisten ohjelma-asiakirjojen kansallisesta hyväksymisestä** vuosille 1995-1999.

Maaliskuu 1995

1.3.

Valtiontakauksilla voidaan kattaa erilaisista luotoista aiheutuva tappio kokonaan tai osittain. Niitä voidaan antaa myös täytetakuuksina tai muina sitoumuksina. Takausvaltuus nousi 5 mrd. markasta 6 mrd. markkaan.

Valuuttamääräisestä tulonhankkimisvelasta johtuva kurssitappio on verotuksessa vähennyskelpoinen myös tuloverolain mukaan verotettaessa. Lakia sovelletaan verovelvollisen vaatimuksesta jo verotuksessa vuodelta 1993.

2.-7.3.

Puukaupan osapuolet sopivat kanto-
hinnoista. Korotukset olivat keskimäärin 10
%. Kuitupuun hinta nousi enemmän kuin
tukkipuun (ks. 2.2.1995).

23.3.

OmaisuuDENHOIToyhtiö Arsenal Oy:n omaa
pääomaa korotettiin 8 mrd. mk. Korotus on
tarpeen tappioiden kattamiseksi.

Huhtikuu 1995

13.4.

Pääministeri Paavo Lipposen hallituksen
talouspoliittisena päätavoitteena on työttö-
myyden puolittaminen vaalikauden aikana;
työvoimapolitiikkaa ja työmarkkinoiden toi-
mintaa tehostetaan, inflaatiota torjutaan yh-
teistyössä Suomen Pankin ja työmarkkina-
järjestöjen kanssa, valtionvelan brutto-
kansantuoteosuus käännetään vaalikauden
aikana laskuun ja veropolitiikalla kan-
nustetaan työntekoa ja yritteliäisyyttä. Vaa-
likauden loppuun mennessä saavutettavat
rakenteelliset menojen leikkaukset ovat vä-
hintään 20 mrd. mk nykytasoon verrattuna
ja ne ajoitetaan etupainotteisesti. Vuoden
1996 talousarvioon tehdään vähintään 10
mrd. markan rakenteelliset leikkaukset. Suu-
ruudeltaan 12 mrd. markan aiempia säästö-
jä jatketaan.

20.4.

Vuoden 1996 meno- ja henkilöstökehysten
mukaan valtion vuoden 1996 talousarvio-
ehdotuksen menojen kokonaiskehys vuoden
1996 hintatasossa on 193 mrd. mk. Meno-
kehukset vuosille 1997-1999 valtioneuvosto

antaa hallinnonaloille 31.8.1995 mennessä.
Vuoden 1996 henkilöstökehukset merkitse-
vät henkilöstön määrän vähennystä 2 300
htv (1,8 %) eli valtioneuvoston aiemmin te-
kemien päätösten mukaisesti.

21.4.

Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle
Paavo Lipposen hallituksen ohjelmasta.
Eduskunta äänesti luottamuksesta
28.4.1995.

Toukokuu 1995

1.5.

Kiinteästä viivästyskorosta siirryttiin mark-
kinakorkojen mukaan vaihtuvaan viiväs-
tyskorkoon. Suomen Pankki vahvisti
viivästyskoroksi 13 % vuodessa.

Vapaarahoitteiset vuokra-asunnot vapau-
tuivat kokonaan sääntelystä. Valtioneuvosto
antaa kuitenkin edelleen kolme kalenteri-
vuotta kestävästä siirtymäkauden aikana suo-
situksia aiemmin sääntelyn piiriin kuuluneiden
vuokrien tarkistamistavoista.

18.5.

Työmarkkinajärjestöt sopivat yksityisalojen
työeläkejärjestelmän rahoituksen ja etujen
tasapainottamisesta. Eläkepalkan lasku-
sääntöä muutetaan siten, että eläkepalkka
lasketaan nykyisen neljään viimeiseen vuo-
teen perustuvan säännön sijasta kymmenen
viimeisen vuoden ansioiden perusteella. Uu-
teen järjestelmään siirrytään vaiheittain.
Tulevalta ajalta kertyvää eläkeoikeutta
pienennetään 50 ikävuodesta lukien.
Indeksiturva määrätään erikseen aktiivijalle
ja erikseen eläkkeille 65 ikävuoden jälkeen.

Vuonna 1994 toteutettua ylimääräistä 1,3 prosentin leikkausta ei palauteta indeksiin. Vuonna 1996 työeläkemaksua on korotettava 0,6 prosenttiyksikköä, ilman toimenpiteitä korotus olisi ollut 2,4 prosenttiyksikköä.

25.5.

Valtion tukeman **vuokra-asuntojen korkotukituotannon** liikkeellelähdön turvaamiseksi vuokra-asuntojen rakentamista varten myönnettävälle pitkäaikaiselle rakentamiskorkotukilainalle korosta suoritettavaa korkohyvitystä nostettiin ja **asumisoikeustalojen rakentamislainoituksessa** lainansaajan maksamaa vähimmäiskorkoa alennettiin.

K e s ä k u u 1 9 9 5

1.6.

Suomen Pankki uudisti **rahamarkkina-interventioiden vastapuolien valintaperusteet** ja asetti riskittömät arvopaperit etusijalle interventiomateriaalina muihin arvopapereihin verrattuna. Samalla Suomen Pankin viikottainen huutokauppa valtion viitelainojen markkinatakaajien kanssa eli ns. **viikkorepo** lopetettiin, koska Valtiokonttori on aloittanut vastaavan lainajärjestelyn viitelainojen markkinatakaajien kanssa.

2.6.

Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki päätettiin myydä Svenska Handelsbankenille. Se ostaa Skopin hoidetut luotot, takaukset, terveet tytäryhtiöt ja kahdeksantuhatta yritysasiakasta. Handelsbanken ostaa 4,4 mrd. markan arvosta Skopin luotto-

ja ja takauksia. Lisäksi kauppaan kuuluvat Teollisuusrahasto ja sen tytäryhtiö Suomen Kiinteistöpankki sekä Skop-Rahoitus ja sen tytäryhtiö Aktiiviraha. Myydyt osat ovat yhteensä kolme neljänestä Skop-konsernin noin 20 mrd. markan taseesta. Jäljelle jääneet osat on tarkoitus siirtää vuodenvaihteessa Arsenal Oy:n hoitoon.

8.6.

Suomen Pankki muutti **pankkien vähimmäisvarantojärjestelmää** siten, että loka-kuusta 1995 alkaen vähimmäisvarantovelvoite täytetään kuukausikeskiarvon pohjalta.

9.6.

Suomen Pankki nosti **huutokauppakoron** 6,00 prosenttiin.

16.6.

Hallituksen kannanotto koskien EU:n talous- ja rahaliittoa. Suomen tavoitteena on, että talous- ja rahaliiton EMU:n III vaiheeseen osallistuu alusta lähtien mahdollisimman moni jäsenvaltio. Vakauden saavuttamiseksi on tärkeää, että sovitusta EMU:n III vaiheeseen osallistumisen kriteereistä pidetään tiukasti kiinni. Suomen osallistumisesta EMU:n III vaiheeseen päättää eduskunta.

H e i n ä k u u 1 9 9 5

1.7.

Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin lisättiin tallettajien suojaa koskevat säännökset, jotka aiheutuvat **talletusten vakuusjärjestelmästä** annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin velvoittavista määräyksistä.

Kuljetustukea maksetaan vain pienen ja keskisuuren yrityksen kehitysalueella jalostamien tuotteiden kuljetuksista.

Talospoliittisen ministerivaliokunnan kannanotto **valtionyhtiöiden omistuspohjan laajentamisen yleisistä tavoitteista ja periaatteista**. Järjestelyistä päätetään yhtiökohtaisesti. Valtionyhtiöiden omistusjärjestelyistä saatavia tuloja käytetään teollisuuden tuotantoedellytyksiä ja teollisuuden rakennetta vahvistaviin menokohteisiin, kuten tutkimus- ja tuotekehityksen sekä pk-yritysten riskirahoituksen lisäämiseen.

Vuoden 1990 alusta liikelaitoksena toiminut **Valtionrautatiet** muuttui osakeyhtiöksi. Rataverkko jäi edelleen valtion omistukseen.

16.8.

Hallitus päätti vuoden 1996 talousarvio-neuvottelujen yhteydessä lopullisesti vaalikauden aikana valtiontalouteen tehtävistä 20 mrd. markan **säästöistä**. Hallitus päätti jo keväällä hallitusohjelman hyväksymisen yhteydessä runsaan 10 mrd. markan säästöistä vuosina 1995 ja 1996; näistä kertautuu lisäsäästöjä yhteensä 4½ mrd. mk vuosina 1997-1999. Nyt päätetyt 5½ mrd. markan lisäsäästöt koskevat vuosia 1997-1999; kuntien valtionosuuksia leikataan 1,5 mrd. mk v. 1997 ja lisäksi 1,3 mrd. mk v. 1998, työttömyysturvan kokonaisuudistus toteutetaan vuoden 1997 alusta lukien siten, että sen sisältämät rakenteelliset säästöt vähentävät valtion menoja tasapainotilanteessa 0,8 mrd. mk, eräiden etuuksien vuosien 1997 ja 1998 automaattiset indeksikorotukset jätetään tekemättä (säästö 0,8 mrd. mk), puolustusvoimien asehankintoja supistetaan 0,3 mrd. mk sekä elinkeinosektoreiden tukia ja

muita vastaavia menoja leikataan noin 0,8 mrd. mk.

17.8.

Hallitus hyväksyi **Suomen ensimmäisen lähentymisohjelman**. Siinä esitetään arvio julkisen talouden kehityksestä vuosina 1995-1999. Ohjelman mukaan Suomella on lähivuosina hyvät mahdollisuudet täyttää Maastrichtin sopimuksessa asetetut lähentymiskriteerit.

S y y s k u u 1 9 9 5

5.9.

Vuoden 1995 **toinen valtion lisätalousarvioesitys annettiin**. Esitys sisältää Suomen EU-jäsenyyden huomioon ottamisesta vuoden 1995 talousarviossa aiheutuvia tarkistuksia, erityisesti EU:n rakennerahasto-ohjelmien valmistumisen edellyttämiin tarkistuksiin ja hallinnonalakohtaisiin uudelleenkohdentamisiin sekä ecun vaihtokurssin muuttumiseen. Valtion menot pienentyvät esityksen mukaan 610 milj. mk ja tulot vähentyvät 1 137 milj. mk, mistä syystä nettolainanottoa lisätään 525 milj. mk. Tämä lisäys on kuitenkin luonteeltaan tekninen, koska rakennerahasto-ohjelmien ja muiden EU:lta saatavien tukien kohdalla on kyse menojen ja tulojen ajoituksesta.

Vuoden 1996 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 193,0 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 154,4 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve 38,6 mrd. mk katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Budjettiesityksessä menoja esitetään leikattavan 10 mrd. markalla. Tämä sisältää vuoden 1995 I lisätalousarvioon sisältyvien menojen supistusten aiennusten vaikutukset.

Samalla esityksessä jatketaan tänä vuonna voimassaolevia yksivuotisia säästölakeja ja -päätöksiä, joiden yhteisvaikutus on noin 12 mrd. mk. Suurimmat valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteet nykyiseen verrattuna v. 1996 ovat kuntien valtionosuuksien 3,8 mrd. markan säästö, KTM:n yritystukien valtuuksien karsinta yhteensä runsaalla 1 mrd. markalla, lapsilisien 750 milj. markan leikkaus, maatalouden kansallisen tukipaketin 750 milj. markan suuruinen karsinta, työmarkkinatuen 500 milj. markan nettomääräinen säästö, liikennesektorin 400

milj. markan menojen karsinta, kansaneläkkeen pohjaosan saattaminen eläkevähenteiseksi, opintotuen 300 milj. markan säästö, maatalousyrittäjien lomituspalvelujen 250 milj. markan menojen säästö sekä asumistukiperusteissa toteutettava 250 milj. markan säästö. Lainaverosta luovutaan ja tuloveroasteikkoihin tehdään kahden prosentin inflaatiotarkistus. Pääomatulon veroprosentti korotetaan 28 prosenttiin. Televeron ja luottoveron kantamisesta luovutaan. Moottoribensiinin perusveroa ehdotetaan nostettavaksi, samoin tupakkaveroa.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat
3. Tavaravienti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1994
4. Tavaratuonti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1994
5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti
6. Raakapuun käyttö, markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot
7. Talonrakentaminen
8. Liikenne ja kuljetuskalusto
9. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain
10. Työllinen työvoima
11. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
12. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työttömyydessä ammattiryhmittäin
13. Palkansaajien ansiotasoindeksi
14. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
15. Kuluttajahintaindeksi
16. Käytettävissä oleva tulo
17. Yksityiset kulutusmenot
18. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
19. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
21. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
22. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
23. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
24. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
25. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
26. Valtiontalouden kassatulot
27. Valtiontalouden kassamenot
28. Valtiontalouden rahoitus
29. Julkinen bruttovelka (EMU)
30. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
31. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
32. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot)
33. Veroasteet
34. Maksutase
35. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa
36. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
37. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			Vuoden 1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Bruttokansantuote tuottajahintaan	415 712	421 242	444 011	404 122	402 575	420 091
Hyödykeverot miinus hyödyketuki-palkkiot	61 066	61 155	63 768	57 881	53 996	54 971
Bruttokansantuote markkinahintaan	476 778	482 397	507 779	462 003	456 571	475 062
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	121 878	133 341	149 827	112 989	113 752	128 104
Kokonaistarjonta	598 656	615 738	657 606	574 992	570 323	603 166
Tavaroiden ja palvelusten vienti	128 272	159 438	181 219	122 059	142 459	160 294
Kulutus	390 567	387 442	397 660	356 162	343 205	346 878
yksityinen	272 114	275 252	283 934	247 363	240 177	244 493
julkinen	118 453	112 190	113 726	108 799	103 028	102 385
Kiinteään pääoman bruttomuodostus	87 953	71 194	72 784	92 237	74 528	72 881
yksityinen	72 056	58 383	60 150	75 338	60 638	60 362
julkinen	15 897	12 811	12 634	16 899	13 890	12 519
Varastojen muutos	-5 833	-3 880	6 971	-6 071	-3 694	6 435
Tilastollinen ero	-2 303	1 544	-1 028	10 605	13 825	16 678
Kokonaiskysyntä	598 656	615 738	657 606	574 992	570 323	603 166

2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat, muutos, prosenttia

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
HWWA	10,2	17,5	-12,9	-1,1	-9,9	2,4
energiaraaka-aineet	16,3	26,9	-14,3	-0,1	-10,2	-5,1
muut raaka-aineet	0,3	0,1	-9,5	-3,2	-9,2	19,4
elintarvikkeiden ja rehujen raaka-aineet	-4,0	-9,2	-6,0	-0,4	3,2	24,1
teollisuuden raaka-aineet	2,3	4,1	-10,9	-4,2	-14,2	17,1

**3. Tavaravienti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(määrämaat) vuonna 1994, miljoonaa markkaa**

SITC-nimike	EU	EFTA	Muut OECD-maat	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	788	723	507	2 616	4 634
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	290	98	101	533	1 022
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	10 817	1 146	991	2 302	15 256
21 Vuodat, nahat ja turkisnahat	395	84	135	603	1 217
24 Puutavara ja korkki	6 503	596	568	1 165	8 832
25 Paperimassa	3 149	286	101	213	3 749
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	307	24	104	72	507
28 Malmit ja metalliromu	135	92	50	145	422
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	572	1 616	164	1 126	3 478
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	4 451	2 137	1 037	2 569	10 194
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	35 011	8 086	6 960	9 880	59 937
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	2 575	760	170	551	4 056
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	22 734	2 804	4 623	5 947	36 108
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	648	342	92	414	1 496
67 Rauta ja teräs	4 670	1 856	1 103	1 085	8 714
68 Muut metallit	2 410	758	586	348	4 102
69 Tuotteet epäjalosta metallista	729	912	151	875	2 667
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	16 514	8 702	7 326	16 606	49 148
78, 79 Kuljetusvälineet	1 911	1 604	2 438	1 701	7 654
8 Erinäiset valmiit tavarat	3 292	3 214	1 018	3 241	10 765
82 Huonekalut	386	435	79	624	1 524
84 Vaatteet	372	508	72	351	1 303
85 Jalkineet	30	206	7	220	463
1, 4, 9 Muut tavarat	117	154	79	400	750
Koko vienti	71 562	25 777	18 082	38 742	154 163
Koko vienti, prosenttijakauma (2)					
1994	46	17	12	25	100
1993	47	18	14	21	100
1992	53	20	9	18	100
1991	51	21	10	18	100
1990	47	20	10	23	100
1989	45	20	11	24	100
1988	44	20	10	26	100
1987	43	22	10	25	100
1986	39	22	10	29	100
1985	37	20	10	33	100
1980	41	23	6	30	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) Nykyiset EU- ja EFTA-maat.

**4. Tavaratuonti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(alkuperämaat) vuonna 1994, miljoonaa markkaa**

SITC-nimike	EU	EFTA	Muut OECD-maat	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	2 639	1 103	517	2 990	7 249
04 Vilja ja viljatuotteet	240	89	151	13	493
05 Hedelmät ja kasvikset	1 166	51	277	1 384	2 878
1 Juomat ja tupakka	311	69	191	112	683
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	2 339	1 109	1 637	2 910	7 995
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	173	36	30	21	260
27 Valmistamattomat kivennäis- aineet	785	111	394	101	1 391
28 Malmit ja metalliromu	571	662	799	930	2 962
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	2 774	3 584	199	7 361	13 918
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	94	53	3	54	204
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	9 758	2 737	1 427	1 492	15 414
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	9 150	4 420	973	3 213	17 756
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	1 862	445	133	516	2 956
67 Rauta ja teräs	1 974	1 341	103	1 086	4 504
68 Muut metallit	807	532	267	797	2 403
69 Tuotteet epäjalosta metallista	1 527	763	216	296	2 802
7 Koneet, laitteet ja kuljetus- välineet	18 996	6 979	12 154	5 189	43 318
78, 79 Kuljetusvälineet	4 855	1 445	2 275	354	8 929
8 Erinäiset valmiit tavarat	6 492	1 797	1 671	3 997	13 957
9 Muut tavarat	16	35	1	0	52
Koko tuonti	52 567	21 888	18 771	27 321	120 547
Koko tuonti, prosenttijakauma (2)					
1994	44	18	15	23	100
1993	47	18	14	21	100
1992	47	19	13	21	100
1991	46	20	14	20	100
1990	46	20	15	19	100
1989	45	19	15	21	100
1988	44	19	15	22	100
1987	45	19	13	23	100
1986	44	19	12	25	100
1985	39	17	12	32	100
1980	35	17	10	38	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) Nykyiset EU- ja EFTA-maat.

5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti, miljoonaa kiloa

	Tuotanto		Kulutus(1)		Vienti	
	1993	1994*	1993	1994*	1993	1994*
Meijerivoi	44,8	45,3	27,9	27,3	16,5	22,6
Juusto	89,5	92,5	68,6	68,5	24,9	27,0
Maitojauhe (rasvainen)	0,6	0,8	0,8	0,7	0,4	0,2
Kananmunat (ml. munamassa)	69,7	71,7	54,1	52,9	15,3	18,3
Sianliha	169,2	170,7	155,8	151,2	10,7	21,1
Naudanliha	106,4	107,6	95,8	96,5	7,6	13,2
Vehnä	358,5	337,4	292,7	293,9	58,8	84,9
Ruis	62,9	22,2	93,9	84,7	15,2	5,9
Kaura	1 202,3	1 149,9	36,8	30,2	515,1	567,2
Ohra	1 678,9	1 858,1	13,2	11,3	203,6	429,2

(1) Ihmisravintona kulutetut määrät.

6. Raakapuun käyttö, markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot, tuhat kuutiometriä

	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Raakapuun käyttö	57 200	54 660	48 860	50 630	56 870	62 460
puuteollisuus	22 540	21 430	16 820	18 950	22 160	26 790
puumassateollisuus	39 520	36 640	34 770	35 430	38 450	41 470
kiinteistöt yms.	3 790	3 790	3 790	3 790	4 640	4 640
siitä jättepua	8 650	7 200	6 520	7 530	8 390	10 440
Hakkuut	47 113	43 598	34 540	40 228	42 070	49 195
tukkipuu	21 220	19 672	15 316	17 949	19 846	24 946
kuitupuu(1)	25 893	23 926	19 224	22 279	22 224	24 249
Puun tuonti	6 772	6 045	5 581	6 929	6 972	8 540
tukkipuu	367	336	263	224	169	361
kuitupuu(2)	6 405	5 709	5 318	6 705	6 803	8 179
Puun vienti	857	639	487	720	1 221	1 855
tukkipuu	243	164	78	125	503	1 087
kuitupuu(2)	390	274	278	434	497	479
raakapuujalosteet(3)	224	201	131	161	221	289
Puuvarasto 31.12.(4)	42 216	40 391	27 837	31 367	26 103	31 758
tukkipuu	11 820	12 051	8 231	9 499	8 300	10 544
kuitupuu	25 055	22 969	16 490	19 310	15 292	18 360
hake ja puru	5 341	5 371	3 116	2 595	2 511	2 854

Lähde: Metsäntutkimuslaitos.

(1) Ml. polttopuu.

(2) Ml. polttopuu, jättepua ja hake.

(3) Lennätinpylväät, kyllästetty puu ja karkeasti syrjäyty puu.

(4) Metsäteollisuus ry:n ja Suomen Sahat ry:n jäsenyritysten puuvarastot.

7. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Myönnetyt rakennusluvut	71,97	60,57	46,60	32,20	25,88	27,40
asuinrakennukset	25,99	20,14	16,10	11,75	10,23	8,94
teollisuusrakennukset	13,71	11,95	6,20	3,25	3,14	6,14
muut rakennukset	32,27	28,48	24,30	17,20	12,51	12,32
Aloitettu uudisrakentaminen	61,73	51,09	38,61	29,11	23,20	24,68
asuinrakennukset	23,19	18,05	13,30	10,69	9,25	9,39
teollisuusrakennukset	9,68	10,08	5,26	3,15	2,91	4,43
muut rakennukset	28,86	22,96	20,05	15,27	11,04	10,86
Keskeneräinen uudisrakentaminen	72,79	65,52	57,99	48,95	42,13	40,04
asuinrakennukset	25,45	20,84	17,22	15,07	13,62	13,49
teollisuusrakennukset	11,04	12,72	10,81	7,37	6,06	6,29
muut rakennukset	36,30	31,96	29,96	26,51	22,45	20,26
Valmistuneet rakennukset	48,54	57,20	46,94	37,14	28,64	26,04
asuinrakennukset	18,85	21,72	17,29	12,60	10,39	9,34
teollisuusrakennukset	7,89	8,66	7,69	6,11	3,98	4,02
muut rakennukset	21,80	26,82	21,96	18,43	14,27	12,68

8. Liikenne ja kuljetuskalusto

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Rautatieliikenne						
kuljetettu tavara, 1 000 tonnia	33 639	34 562	31 065	32 587	37 869	40 150
kuljetettu tavara, milj. tonnikiometriä	7 958	8 357	7 634	7 848	9 259	9 949
Maantieliikenne(1)						
rekisterissä olevat henkilö- autot, 1 000 kpl	1 909	1 939	1 923	1 936	1 873	1 873
rekisterissä olevat kuorma- autot, 1 000 kpl	54	54	52	48	45	47
rekisterissä olevat autot yhteensä, 1 000 kpl	2 181	2 233	2 218	2 231	2 156	2 151
Ulkomainen merenkulku						
saapuneet alukset(2), 1 000 nettotn	80 371	97 140	106 157	113 228	109 755	104 351
lähteneet alukset(2), 1 000 nettotn	75 264	93 280	102 888	110 544	113 704	107 754
kauppalaivasto, 1 000 bruttotn	1 053	1 094	1 031	1 222	1 429	1 552
Kotimaisten lentoyhtiöiden liikenne(3),						
1 000 lentokilometriä	55 415	60 578	61 862	61 900	64 013	67 238
1 000 matkustajakilometriä	4 624 752	4 858 879	4 719 339	4 638 760	5 529 469	6 719 806
Puhelut yhteensä, milj. kpl	3 255	3 475	3 743	3 760	3 645	3 537

(1) Vuoden 1992 luvut eivät ole vertailukelpoisia muiden vuosien vastaaviin lukuihin.

(2) Lastissa.

(3) Reittiliikenne.

9. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994
Yrittäjätoiminta						
maatalous, metsästys ja kalatalous	11 831	12 804	12 568	13 409	14 055	13 587
metsätalous	9 637	9 277	11 439	12 123	12 603	14 527
kaivostoiminta ja louhinta	1 800	1 687	1 909	1 562	1 521	1 704
teollisuus	92 426	101 816	111 855	95 751	100 938	112 569
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	11 003	11 334	12 076	9 752	10 165	10 748
talonrakennustoiminta	17 737	13 205	15 599	24 547	20 350	19 633
maa- ja vesirakennustoiminta	8 304	7 793	7 959	8 155	7 644	7 290
kauppa	40 616	40 139	42 454	36 991	34 890	36 348
majoitus- ja ravitsemistoiminta	7 793	7 262	7 558	7 812	7 443	7 669
liikenne	36 484	37 260	38 928	34 872	35 996	37 658
rahoitus- ja vakuutustoiminta	12 983	17 388	16 082	16 127	17 137	15 594
asuntojen hallinta ja vuokraus	37 384	41 109	42 394	30 350	31 120	31 746
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	25 136	25 646	27 070	25 569	26 807	28 370
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	12 738	12 659	13 023	11 163	10 890	10 914
laskennalliset pankkipalvelumaksut	-10 513	-14 205	-13 432	-14 339	-15 585	-14 493
Yhteensä	315 359	325 174	347 482	313 844	315 974	333 864
Julkinen toiminta	90 795	86 475	86 825	81 329	77 651	77 354
Muu toiminta	9 558	9 593	9 704	8 949	8 950	8 873
Bruttokansantuote tuottajahintaan	415 712	421 242	444 011	404 122	402 575	420 091

10. Työllinen työvoima, 1 000 henkeä keskimäärin vuodessa

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet	366	359	340	325	312	312
Toimihenkilöt	1 172	1 193	1 171	1 113	1 047	1 035
Työntekijät	929	911	826	731	673	668
Työllinen työvoima yhteensä	2 470	2 467	2 340	2 174	2 041	2 024
maatalous	179	170	166	157	146	142
metsätalous	39	37	32	30	28	25
teollisuus	562	556	502	453	424	426
talonrakennus	160	166	141	114	92	86
maa- ja vesirakennus	42	39	38	35	33	28
kauppa, rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt	622	632	598	547	513	499
liikenne	178	178	175	164	158	161
palvelukset	687	686	684	670	643	650
tuntematon	2	3	3	3	6	7

11. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan¹⁾, miljoonaa työtuntia

	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Yrittäjätoiminta	3 350	3 244	2 955	2 720	2 550	2 541
palkansaajat	2 541	2 481	2 259	2 053	1 895	1 890
yrittäjät	808	763	696	667	655	651
Julkinen toiminta	796	801	813	793	752	753
Muu toiminta	101	102	100	98	97	96
Työllisyys yhteensä	4 247	4 147	3 869	3 611	3 399	3 390
maatalous, kalatalous ja metsästys(2)	448	412	391	382	363	356
metsätalous(2)	75	68	56	55	53	48
koko teollisuus(2)	874	843	757	686	643	653
talonrakennus(2)	354	350	285	228	203	193
maa- ja vesirakennus(2)	98	89	86	80	71	63
kauppa, majoitus- ja ravitseminen (2)	700	692	637	578	539	546
rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt (2)	348	344	331	315	303	302
liikenne(2)	321	318	294	281	268	270
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset(2)	132	129	120	116	108	110

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Yrittäjätoiminnassa.

**12. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain¹⁾,
1 000 henkeä**

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	10,7	10,0	19,8	42,1	66,6	75,5
hallinto- ja toimistotyö	8,1	7,8	16,1	31,8	47,2	51,0
kaupallinen työ	6,3	5,9	12,2	23,1	32,8	36,6
maa- ja metsätaloustyö	5,4	5,3	7,9	12,9	16,1	16,8
rakennustyö	7,7	9,2	22,1	38,9	49,5	51,9
kuljetus- ja liikennetyö	3,4	3,3	7,1	12,6	17,6	18,7
teollinen työ	23,0	22,7	45,6	76,7	100,4	104,8
palvelutyö	10,5	9,8	17,3	31,0	44,4	51,0
muu työ	21,5	19,4	32,8	50,4	61,7	61,2
Yhteensä (2)	103,4	103,2	213,2	363,1	482,2	494,2
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	6,2	6,5	4,5	1,5	0,9	1,2
hallinto- ja toimistotyö	1,7	1,4	0,6	0,4	0,3	0,4
kaupallinen työ	2,0	1,8	1,3	1,2	1,0	1,1
maa- ja metsätaloustyö	3,1	3,5	2,8	1,8	1,8	1,5
rakennustyö	1,8	1,0	0,4	0,2	0,2	0,3
kuljetus- ja liikennetyö	0,8	0,7	0,3	0,1	0,1	0,2
teollinen työ	8,2	5,8	1,3	0,8	0,8	1,7
palvelutyö	5,5	4,9	1,9	1,0	0,7	0,9
muu työ	1,2	1,4	0,2	0,1	0,1	0,2
Yhteensä	30,4	26,9	13,4	7,1	5,9	7,4
(1) Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.						
(2) Lukuihin eivät sisälly ryhmäilmoituksilla ilmoitetut lomautetut ja lyhennetyllä työviikolla olevat.						

13. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1985=100)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Maatalous	138,4	148,4	164,2	168,6	171,2	175,0
Metsätalous	133,2	146,4	155,0	156,7	163,2	167,4
Teollisuus	133,8	146,9	156,2	159,9	162,2	169,5
Energia- ja vesihuolto	137,0	150,8	159,3	161,7	165,7	170,3
Talonrakennustoiminta	137,0	149,6	156,8	155,4	152,1	152,6
Maa- ja vesirakennustoiminta	135,8	148,1	156,6	159,9	161,9	164,3
Kauppa-, ravitsemis- ja majoitus- toiminta	140,2	152,2	161,4	164,2	164,0	167,2
Kuljetus	138,4	151,0	160,9	164,6	165,9	169,6
Tietoliikenne	135,5	146,6	155,4	158,6	158,1	160,6
Rahoitustoiminta	136,5	149,3	164,2	167,7	169,3	174,2
Vakuutustoiminta	139,2	149,8	155,8	158,2	159,8	163,1
Julkinen hallinto	134,4	147,2	155,6	158,4	158,5	160,6
Koulutus ja tutkimus	136,7	147,2	154,8	159,6	162,2	164,3
Terveyspalvelu	130,5	145,2	158,2	163,1	164,6	165,4
Sosiaalipalvelu	129,9	142,5	154,1	157,3	158,6	160,1
Yhteensä	135,7	148,2	157,6	160,6	161,7	165,0
valtio	137,4	149,8	157,9	160,6	160,5	163,3
kunnat	132,0	144,7	154,8	159,1	161,3	162,5
yksityinen	136,4	148,8	158,3	160,9	161,9	166,2

14. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1985=100)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Kokonaisindeksi	107,3	110,9	111,2	112,4	115,8	117,3
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	105,1	103,1	100,0	100,4	102,2	103,0
metsätaloustuotteet	120,3	127,1	114,1	98,1	88,8	104,3
kaivannaistuotteet	61,1	63,7	59,9	104,9	66,4	63,0
teollisuustuotteet	108,7	111,3	112,1	115,3	120,6	121,8
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	89,8	93,8	93,9	98,1	103,2	105,0
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	123,5	132,2	135,9	133,9	133,2	135,4
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	100,3	102,1	99,4	99,6	103,7	105,5
kulutustavarat	107,9	111,2	114,0	118,2	121,9	122,9
investointitavarat	121,5	129,2	132,9	133,1	134,4	135,9
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	111,3	115,7	115,8	115,6	116,9	119,3
tuontitavarat	92,6	93,6	94,2	100,9	110,9	110,4

15. Kuluttajahintaindeksi (1985=100)

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Kokonaisindeksi	120,0	127,3	132,6	136,0	138,9	140,4
ravinto	112,0	116,4	119,1	119,5	119,5	119,8
juomat ja tupakka	127,6	138,8	151,2	157,8	164,1	164,9
vaatetus ja jalkineet	112,9	118,2	122,9	127,5	132,3	134,9
asunto, lämpö ja valo	123,0	133,0	134,1	132,4	127,8	126,2
kotitalouskalusto	116,9	122,1	127,0	130,9	134,5	136,9
terveyden- ja sairaudenhoito	137,7	149,8	161,8	176,6	186,7	192,3
liikenne	117,3	124,0	128,6	133,2	143,1	148,8
koulutus ja virkistys	121,8	126,7	132,2	140,1	145,3	147,3
muut	127,0	136,3	147,0	152,3	153,6	153,6

16. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993*	1994*
Palkat	213 839	229 910	229 721	216 736	202 714	206 282
Työnantajain sosiaalivakuutus- maksut	51 062	59 068	60 194	57 000	55 397	57 600
Kotitalouksien yrittäjätulot	43 628	42 607	37 755	36 153	42 010	47 798
yrittäjätulot maataloudesta	9 330	10 140	8 823	7 174	7 401	6 927
yrittäjätulot metsätaloudesta	7 048	6 740	3 936	3 646	3 511	5 650
muut kotitalouksien yrittäjätulot	27 250	25 727	24 996	25 333	31 098	35 221
Omaisuuustulot ja muut yrittäjätulot	32 465	26 024	3 903	5 571	13 514	27 738
Väiälliset verot miinus tukipalkkiot	61 878	63 269	57 556	54 615	55 180	58 563
Kansantulo	402 872	420 878	389 129	370 075	368 815	397 981
Muut saadut tulonsiirrot, netto	-3 267	-3 701	-3 995	-3 618	-2 565	-2 297
Käytettävissä oleva tulo	399 605	417 177	385 134	366 457	366 250	395 684
Yksityinen sektori	263 218	268 192	261 016	265 488	285 900	304 632
kotitaloudet	252 007	269 442	288 182	291 432	287 638	287 106
yhteisöt	11 211	-1 250	-27 166	-25 944	-1 738	17 526
yritykset	9 450	-6 721	-30 465	-26 063	-6 772	12 069
rahoituslaitokset	795	3 954	2 161	-1 280	2 301	2 399
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	966	1 517	1 138	1 399	2 733	3 058
Julkisyhteisöt	136 387	148 985	124 118	100 969	80 350	91 052
valtio	48 602	46 116	23 958	10 830	-11 747	-11 935
kunnat ja kuntayhtymät	69 039	78 866	78 038	74 725	75 285	80 254
sosiaaliturvarahastot	18 746	24 003	22 122	15 414	16 812	22 733

17. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	61 305	60 332	60 715	57 777	56 637	56 855
Vaatetus ja jalkineet	12 515	12 149	12 337	11 623	10 865	10 809
Asunto	58 053	64 917	67 802	50 184	52 331	53 760
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	15 583	15 247	15 845	14 505	13 669	13 922
Terveydenhoito	13 385	13 998	14 665	11 622	11 396	11 471
Liikenne	37 226	37 643	40 379	35 132	33 109	34 922
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	24 229	25 076	26 379	22 199	22 333	23 185
Muut tavarat ja palvelukset	33 967	32 859	33 500	31 168	29 900	30 102
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	256 263	262 221	271 622	234 210	230 240	235 026
Kestokulutustavarat	20 527	19 048	21 836	19 479	17 158	18 808
Puolikestävät kulutustavarat	23 777	23 105	23 877	21 974	20 523	20 862
Lyhytikäiset tavarat	98 446	100 651	102 366	92 522	90 767	91 900
Palvelukset	113 513	119 417	123 543	100 235	101 792	103 456
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	256 263	262 221	271 622	234 210	230 240	235 026
Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	10 962	9 237	8 189	8 577	6 481	5 869
Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-6 089	-7 079	-6 811	-5 819	-6 695	-6 384
Kotitalouksien kulutusmenot Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	261 136	264 379	273 000	236 968	230 026	234 511
	10 978	10 873	10 934	10 395	10 151	9 982
Yksityiset kulutusmenot	272 114	275 252	283 934	247 363	240 177	244 493

18. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Yleinen hallinto	10 842	10 039	9 546	10 098	9 448	8 804
valtio	5 921	5 283	4 778	5 382	4 874	4 350
kunnat	4 921	4 756	4 768	4 716	4 574	4 454
Yleinen järjestys ja turvallisuus	6 492	6 085	6 306	5 765	5 523	5 644
valtio	5 073	4 798	5 014	4 468	4 321	4 467
kunnat	1 419	1 287	1 292	1 297	1 202	1 177
Maanpuolustus, valtio	9 489	8 661	9 461	8 612	7 681	8 369
Koulutustoiminta	29 585	28 287	28 989	27 530	26 238	26 396
valtio	8 153	7 010	7 443	7 361	6 339	6 678
kunnat	21 432	21 277	21 546	20 169	19 899	19 718
Terveystieteiden tutkimus	26 129	24 511	24 293	23 535	22 155	21 870
valtio	239	251	298	224	236	274
kunnat	25 890	24 260	23 995	23 311	21 919	21 596
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	18 829	17 212	17 427	17 250	15 730	15 524
valtio	285	290	318	254	261	285
kunnat	15 713	13 924	13 935	14 254	12 675	12 434
sosiaaliturvarahastot	2 831	2 998	3 174	2 742	2 794	2 805
Asuminen ja yhdyskunnat	3 299	3 136	3 224	3 012	2 848	2 854
valtio	876	838	919	786	759	823
kunnat	2 423	2 298	2 305	2 226	2 089	2 031
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	3 976	3 982	3 975	3 709	3 669	3 538
valtio	257	208	244	232	182	214
kunnat	3 719	3 774	3 731	3 477	3 487	3 324
Liikenne	5 657	5 740	6 226	5 494	5 600	5 550
valtio	4 268	4 489	4 956	4 112	4 346	4 371
kunnat	1 389	1 251	1 270	1 382	1 254	1 179
Elinkeinot	3 602	3 673	3 752	3 268	3 344	3 360
valtio	3 285	3 347	3 430	2 973	3 045	3 075
kunnat	317	326	322	295	299	285
Muut tehtävät, valtio	553	864	527	526	792	476
Julkiset kulutusmenot yhteensä	118 453	112 190	113 726	108 799	103 028	102 385
valtio	38 399	36 039	37 388	34 930	32 836	33 382
kunnat	77 223	73 153	73 164	71 127	67 398	66 198
sosiaaliturvarahastot	2 831	2 998	3 174	2 742	2 794	2 805

19. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Yrittäjätoiminta	70 596	57 065	59 075	73 728	59 120	59 208
maatalous, metsästys ja kalatalous	2 387	2 176	2 195	2 373	2 097	2 045
metsätalous	1 590	1 426	1 464	1 534	1 349	1 385
kaivostoiminta ja louhinta	136	122	164	130	115	149
teollisuus	14 102	12 759	13 739	13 373	11 423	12 117
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4 901	4 077	4 632	4 720	3 869	4 226
rakentaminen	374	131	136	336	48	76
kauppa	6 604	5 015	5 052	6 669	4 828	4 855
majoitus- ja ravitsemistoiminta	651	365	343	690	393	362
liikenne	8 007	7 456	6 694	7 582	6 484	6 111
rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 393	-1 165	1 040	1 523	-1 622	1 064
asuntojen hallinta ja vuokraus	23 138	18 563	19 092	26 728	23 147	22 041
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	4 810	3 876	2 245	5 485	4 676	2 466
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset	2 503	2 264	2 279	2 585	2 313	2 311
Julkinen toiminta	15 897	12 811	12 634	16 899	13 890	12 519
Muu toiminta	1 460	1 318	1 075	1 610	1 518	1 154
Yhteensä	87 953	71 194	72 784	92 237	74 528	72 881

20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Talonrakennukset	43 239	31 899	32 380	50 269	39 866	37 774
Maa- ja vesirakennukset	12 176	10 911	10 836	11 986	10 683	9 960
Koneet ja laitteet	32 538	28 384	29 568	29 982	23 979	25 147
Yhteensä	87 953	71 194	72 784	92 237	74 528	72 881

**21. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavara-
tyypeittäin, miljoonaa markkaa**

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Asuinrakennukset	310	263	231	362	325	263
valtio	49	95	9	58	119	10
kunnat	187	137	133	219	168	152
sosiaaliturvarahastot	74	31	89	85	38	101
Muut talonrakennukset	6 910	5 355	4 880	8 075	6 697	5 658
valtio	1 908	1 587	1 624	2 228	1 982	1 888
kunnat	4 637	3 422	2 998	5 420	4 282	3 473
sosiaaliturvarahastot	365	346	258	427	433	297
Maa- ja vesirakennukset	6 135	5 261	5 496	6 109	5 223	4 869
valtio	4 072	3 604	4 169	4 047	3 578	3 649
kunnat	2 063	1 657	1 327	2 062	1 645	1 220
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	2 852	2 195	2 258	2 715	1 970	1 992
valtio	1 700	1 378	1 485	1 607	1 232	1 310
kunnat	1 099	777	689	1 057	701	606
sosiaaliturvarahastot	53	40	84	51	37	76
Julkiset investoinnit yhteensä	16 207	13 074	12 865	17 261	14 215	12 782
valtio	7 729	6 664	7 287	7 940	6 911	6 857
kunnat	7 986	5 993	5 147	8 758	6 796	5 451
sosiaaliturvarahastot	492	417	431	563	508	474

22. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin¹⁾, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1992	1993	1994*	1992	1993	1994*
Yleinen hallinto	1 306	927	946	1 460	1 076	1 040
valtio	596	584	624	660	680	692
kunnat	710	343	322	800	396	348
Yleinen järjestys ja turvallisuus	809	567	503	855	597	506
valtio	486	367	326	498	375	318
kunnat	323	200	177	357	222	188
Maanpuolustus, valtio	297	300	521	331	351	559
Koulutustoiminta	2 925	2 568	2 291	3 234	2 960	2 477
valtio	1 193	965	918	1 269	1 028	939
kunnat	1 732	1 603	1 373	1 965	1 932	1 538
Terveystenhoito	1 629	1 116	996	1 819	1 295	1 079
valtio	59	32	31	65	36	31
kunnat	1 570	1 084	965	1 754	1 259	1 048
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut(2)	1 780	1 379	1 194	2 040	1 689	1 328
valtio	20	7	7	22	8	7
kunnat	924	600	503	1 062	741	575
Asuminen ja yhdyskunnat	448	428	464	443	421	418
valtio	243	247	291	239	240	257
kunnat	205	181	173	204	181	161
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	1 021	613	502	1 111	714	536
valtio	222	171	78	255	210	85
kunnat	799	442	424	856	504	451
Liikenne	5 734	5 036	5 275	5 705	4 985	4 670
valtio	4 198	3 633	4 198	4 164	3 592	3 680
kunnat	1 536	1 403	1 077	1 541	1 393	990
Elinkeinot, valtio	365	263	284	378	272	279
Muut tehtävät, valtio	1	0	0	1	0	0
Julkiset investoinnit yhteensä(2)	16 315	13 197	12 976	17 377	14 360	12 892
valtio	7 680	6 569	7 278	7 882	6 792	6 847
kunnat	7 799	5 856	5 014	8 539	6 628	5 299

(1) Ilman asuinrakennuksia.
(2) Mukaan lukien sosiaaliturvarahastot.

23. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1992	1993	1994	1994	1995	1996 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	32 008	29 069	32 198	33 690	31 660	38 700
Liikevaihtovero/arvonlisävero	40 010	37 295	37 667	33 740	38 310	45 600
Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	1 212	1 488	1 490	1 460	345	175
Valmisteverot	18 512	20 388	20 969	20 787	23 110	24 525
tupakkavero	2 969	3 173	3 157	3 300	3 360	3 335
olutvero	2 530	2 430	1 391	2 280	-	-
alkoholijuomavero	4 173	3 881	5 122	3 520	7 000	7 360
polttainevero	7 003	8 403	9 815	9 980	12 500	13 550
muut valmisteverot	1 837	2 500	1 483	1 707	250	280
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 501	1 133	-	1 200	-	-
Auto- ja moottoripyörävero	1 987	1 609	2 054	1 720	3 030	4 460
Leimaverot	3 021	2 527	2 116	2 900	2 650	2 800
Muut verot ja veronluonteiset tulot	6 855	6 654	7 760	7 351	7 063	6 628
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	105 108	100 164	104 254	102 848	106 168	122 888
Sekalaiset tulot	19 139	21 866	19 465	17 937	26 203	26 072
Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 861	5 490	4 161	3 853	3 020	4 671
Valtion liikeyritykset	202	-	-	-	-	-
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	128 310	127 520	127 880	124 637	135 391	153 631
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	1 172	2 838	1 542	694	607	652
Tulot ilman lainanottoa	129 482	130 358	129 422	125 331	135 998	154 283
Nettolainanotto	53 178	77 208	69 190	68 130	59 836	38 705
TULOT YHTEENSÄ	182 660	207 567	198 612	193 461	195 835	192 989

**24. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan,
miljoonaa markkaa**

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1992	1993	1994(a)	1994	1995(a)	1996 (esitys)
Palkkausmenot	2 367	1 103	1 039	817	1 191	1 182
Eläkkeet	10 760	11 203	11 570	11 625	12 114	12 664
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 850	3 149	3 614	3 039	2 518	3 461
Muut kulutusmenot	38 103	36 700	37 786	35 336	37 283	37 626
Kulutusmenot yhteensä	54 079	52 155	54 008	50 817	53 105	54 932
Valtionavut kunnille ym.	43 266	43 197	40 218	39 552	39 004	32 873
Valtionavut elinkeinoille	12 029	14 468	14 004	14 083	19 790	14 674
Valtionavut kotitalouksille yms.	34 886	39 417	43 966	43 873	41 784	37 881
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	9 844	5 097	1 439	1 997	2 067	6 038
Muut siirtomenot	8 318	8 881	7 537	9 255	13 087	14 594
Siirtomenot yhteensä	108 341	111 061	107 164	108 760	115 732	106 060
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	238	142	221	204	221	201
Talonrakennukset	1 927	1 688	1 047	929	822	935
Maa- ja vesirakennukset	2 839	2 493	2 877	1 452	1 676	1 780
Reaalisijoitukset yhteensä	5 004	4 323	4 145	2 585	2 719	2 916
Valtionvelan korot	8 315	16 222	20 004	20 298	23 138	28 182
Erittelemättömät menot	57	28	16	6	87	6
Muut menot yhteensä	8 372	16 250	20 020	20 304	23 225	28 188
Menot ilman rahoitustalou- s-toimia	175 796	183 789	185 337	182 466	194 781	192 096
Lainananto	471	255	182	185	292	268
Muut finanssisijoitukset	9 840	18 140	11 236	10 808	760	622
Finanssisijoitukset yhteensä	10 311	18 395	11 418	10 993	1 052	889
MENOT YHTEENSÄ	186 107	202 184	196 755	193 459	195 833	192 985

(a) Vuoden 1994 tilinpäätös ja vuoden 1995 talousarvio on muutettu vuoden 1996 talousarvioesityksen menolajirakenteen mukaiseksi.

25. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1992	1993	1994(a)	1994	1995(a)	1996 (esitys)
Yleinen hallinto	10 564	9 109	9 830	9 526	14 843	16 058
Yleinen järjestys ja turvallisuus	6 150	5 907	6 053	5 962	5 932	5 996
Maanpuolustus	9 216	9 118	9 119	8 442	8 005	8 782
Opetus, tiede ja kulttuuri	30 549	28 496	26 961	26 386	27 189	26 261
Sosiaaliturva ja terveydenhuolto	54 006	53 917	53 639	53 117	50 626	48 241
Asuminen ja ympäristö	7 198	6 279	5 047	4 618	4 792	4 405
Työvoima	8 080	7 768	9 579	9 129	10 292	11 527
Maa- ja metsätalous	13 043	11 652	10 919	10 827	15 334	12 617
Liikenne	10 642	9 836	9 012	7 936	7 828	7 583
Teollisuus ja muut elinkeinot	14 460	24 668	17 198	17 114	7 843	6 544
Muut menot	22 198	35 433	39 399	40 402	43 149	44 971
MENOT YHTEENSÄ	186 107	202 184	196 755	193 459	195 833	192 985

(a) Vuoden 1994 tilinpäätös ja vuoden 1995 talousarvio on muutettu vuoden 1996 talousarvioesityksen tehtävärakenteen mukaiseksi.

26. Valtiontalouden kassatulot¹⁾, miljoonaa markkaa

Tulolaji	1990	1991	1992	1993	1994	1995**
Tulo- ja varallisuusvero	41 508	39 527	32 009	29 069	32 198	32 700
Muut tulo- ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	1 104	1 527	2 301	2 586	2 391	2 250
Tulo- ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	42 612	41 054	34 310	31 655	34 589	34 950
Liikevaihtovero/arvonlisävero	45 534	42 632	40 010	37 295	37 667	38 665
Muut liikevaihdon perusteella kannettavat verot	1 835	2 016	2 020	1 980	2 300	2 580
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	47 370	44 648	42 030	39 275	39 967	41 245
Tullit ja tuontimaksut	1 449	1 292	1 212	1 219	1 490	345
Tasausvero	1 065	752	465	269	.	.
Valmisteverot	17 334	18 440	18 512	20 388	20 969	21 820
tupakasta	2 823	3 175	2 969	3 173	3 157	3 070
oluesta	2 743	2 614	2 530	2 430	1 391	.
alkoholijuomavero	4 927	4 516	4 173	3 882	5 122	6 700
polttoaineista	5 734	6 487	7 003	8 404	9 815	11 750
muut valmisteverot	1 107	1 648	1 837	2 499	1 483	300
Leimaverot	3 970	3 456	3 021	2 527	2 116	2 300
Auto- ja moottoripyörävero	4 143	2 380	1 987	1 609	2 054	2 970
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 200	1 422	1 501	1 133	680	.
Muut verot ja veronluonteiset tulot	1 786	2 001	2 329	2 328	2 637	2 540
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	120 928	115 444	105 367	100 404	104 502	106 170
Sekalaiset tulot	12 460	13 299	14 769	20 412	17 052	24 095
Korkotulot ja voiton tuloutukset	5 606	5 723	6 277	8 413	7 042	8 360
Valtion liikeyritysten ylijäämät	357	160	204	-	-	-
Muut tulot yhteensä	18 423	19 182	21 250	28 824	24 094	32 455
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	139 351	134 626	126 617	129 229	128 596	138 625
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	4 260	4 443	5 052	7 366	7 306	5 980
Tulot ilman lainanottoa	143 612	139 068	131 669	136 595	135 902	144 605
Nettolainanotto	1 202	25 659	70 692	84 036	73 191	..
TULOT YHTEENSÄ	144 813	164 727	202 362	220 631	209 092	..

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

27. Valtiontalouden kassamenot¹⁾, miljoonaa markkaa

Menolaji	1990	1991(a)	1992(a)	1993(a)	1994(a)	1995*(a)
Palkkausmenot	15 868
Eläkkeet	8 663	9 899	10 760	11 201	11 543	12 115
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 255	2 227	3 433	2 941	3 732	2 800
Muut kulutusmenot	14 749	32 960	35 098	32 738	33 477	35 400
Kulutusmenot yhteensä	41 535	45 086	49 291	46 880	48 751	50 315
Valtionavut kunnille ym.	37 646	42 297	42 989	42 720	40 389	39 700
Valtionavut elinkeinoille	15 643	17 327	16 507	16 891	15 975	23 305
Valtionavut kotitalouksille yms.	19 062	26 053	34 437	39 422	43 981	42 300
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	3 132	8 161	3 521	2 508	763	1 300
Muut siirrot kotimaahan	2 476	3 621	4 717	4 714	4 798	5 845
Siirrot ulkomaille	3 232	3 763	3 014	2 353	2 249	7 500
Siirtomenot yhteensä	81 190	101 221	105 184	108 608	108 154	119 950
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	1 097	836	629	340	312	300
Talonrakennukset	1 622	1 822	1 701	1 603	1 204	1 050
Maa- ja vesirakennukset	3 243	2 714	2 714	2 363	2 221	1 600
Reaalisijoitukset yhteensä	5 962	5 372	5 043	4 306	3 738	2 950
Valtionvelan korot	4 727	5 784	8 351	17 721	21 964	25 115
Muut menot	200	580	147	355	265	85
Muut menot yhteensä	4 927	6 364	8 498	18 076	22 229	25 200
Menot ilman rahoitustaloustoimia	133 614	158 043	168 017	177 870	182 873	198 415
Lainananto	7 999	11 640	13 405	9 928	7 721	7 620
Muut finanssisijoitukset	1 320	1 689	22 094	9 825	10 166	8 850
Finanssisijoitukset yhteensä	9 319	13 329	35 499	19 752	17 886	16 470
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	142 934	171 372	203 516	197 622	200 759	214 885
Valtionvelan nettokuoletukset	-	-	-	-	-	-
MENOT YHTEENSÄ	142 934	171 372	203 516	197 622	200 759	214 885

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

(a) Budjetointiuudistusten vuoksi menolajeittainen jakauma ei ole kaikilta osin vertailukelpoinen aiempiin vuosiin.

28. Valtiontalouden rahoitus¹⁾, miljoonaa markkaa

	1990	1991	1992	1993	1994	1995**
Verotulot	120 928	115 444	105 367	100 404	104 502	106 170
Muut tulot	18 423	19 182	21 250	28 824	24 094	32 455
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	139 351	134 626	126 617	129 229	128 596	138 625
Tavaroiden ja palvelusten ostot	47 697	51 038	54 482	51 541	52 754	53 265
Siirtomenot	85 917	107 005	113 535	126 329	130 118	145 150
Menot ilman rahoitustaloustoimia	133 614	158 043	168 017	177 870	182 873	198 415
Tuloylijäämä (+)	5 737	-23 417	-41 400	-48 641	-54 277	-59 790
Finanssisijoitukset, netto	5 059	8 887	30 447	12 387	10 580	10 490
Nettorahoitustarve (-)	678	-32 304	-71 847	-61 028	-64 857	-70 280
Nettolainanotto (+), nettokuole- tukset (-)	1 202	25 659	70 692	84 036	73 191	..
Kassajäämä	1 880	-6 645	-1 154	23 009	8 333	..

(1) Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

29. Julkinen bruttovelka (EMU), miljoonaa markkaa

	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**
Valtio	54 296	85 252	167 852	246 324	277 695	332 500
Kunnat	19 307	24 778	27 937	26 336	24 178	24 000
Sosiaaliturvarahastot	1 331	3 105	2 283	3 740	1 847	2 000
Yhteensä	74 934	113 135	198 072	276 400	303 720	358 500
%/BKT	15	23	42	57	60	65

30. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1990	1991	1992	1993	1994	1995(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	12 810	10 788	13 437	11 321	12 058	9 287
vakuutettujen maksut	3 881	3 557	7 215	5 031	5 250	2 089
työnantajain maksut	8 929	7 231	6 222	6 290	6 808	7 198
Valtion ja kuntien osuudet	5 248	8 434	6 523	7 755	6 047	7 146
valtion osuudet	3 216	6 332	3 215	3 075	1 336	2 443
siitä:						
lisäosuudet	653	695	334	458	22	43
perhe-eläkkeet	229	253	262	261	254	251
rintamasotilaseläkkeet	879	1 086	1 119	1 121	1 060	1 019
lapsen hoitotuet	-	-	-	-	-	381
vammaistuet	-	-	-	-	-	156
eläkkeensaajien asumistuet	-	-	-	-	-	593
kuntien osuudet	2 032	2 102	3 308	4 680	4 711	4 703
lisäosuudet	1 798	1 835	2 955	4 293	4 284	4 246
asumistukiosuus	234	267	353	387	427	457
Erityistuotot	-	-	-	1 221	1 930	2 730
osuus lvv-tuotoista	-	-	-	891	1 600	2 400
maksu vakuutuslaitoksilta	-	-	-	330	330	330
Sijoitusomaisuuden tuotot	79	115	107	21	20	44
Muut tuotot	124	101	82	45	37	32
Yhteensä	18 261	19 438	20 149	20 363	20 092	19 239
Kulut						
Eläkkeet	17 121	18 325	19 087	19 353	19 112	19 320
kansaneläkkeet	15 573	16 476	17 159	17 426	17 257	17 505
pohjaosat	4 775	5 090	5 311	5 517	5 578	5 750
lisäosat	9 454	9 784	9 931	9 874	9 553	9 540
asumistuet	545	647	825	907	993	1 067
apu- ja hoitolisät	703	854	988	1 023	1 028	1 041
puolisolisät	3	3	3	2	2	2
lapsikorotukset	93	98	101	103	103	105
perhe-eläkkeet	229	252	262	261	253	251
rintamasotilaseläkkeet	882	1 088	1 119	1 120	1 059	1 018
lapsen hoitotuet	295	353	382	383	383	387
vammaistuet	142	156	165	163	160	159
Muut etuudet	470	600	871	44	37	39
Hallintokulut(1)	751	670	698	569	638	645
Yhteensä	18 342	19 595	20 656	19 966	19 787	20 004

(1) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin vuosina 1989-1990.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

31. Sairausrakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1990	1991	1992	1993	1994	1995(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	9 554	8 753	10 091	10 589	12 077	12 443
vakuutettujen maksut	4 844	4 500	6 864	6 816	8 278	8 123
työnantajain maksut	4 710	4 253	3 227	3 773	3 799	4 320
Takautumissuoritukset	56	65	74	69	61	54
Erityistuotot	-	-	-	907	200	-
-osuus lvv-tuotoista	-	-	-	891	200	-
-työterveyshuoltomaksut	-	-	-	16	-	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	15	21	2	15	7	4
Muut tuotot	152	148	114	142	137	146
Kuntien osuus hammashuollosta	79	107	33	-	-	-
Valtion rahoitusosuus	1 042	3 000	1 444	801	720	-
Yhteensä	10 898	12 091	11 758	12 523	13 202	12 647
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille(1)	9 060	10 167	10 167	9 403	9 326	10 052
päivärahat	3 063	3 343	3 174	2 685	2 621	2 684
sairaalan lapsen hoito ja kuntoutus	19	1	0	0	0	0
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	3 134	3 608	3 793	3 431	3 145	3 480
lääkekorvaukset	1 833	2 126	2 177	2 236	2 459	2 687
lääkärinpalkkiokorvaukset	376	411	409	448	437	469
tutkimus- ja hoitokorvaukset	295	305	258	245	239	264
matkakorvaukset	340	373	356	358	425	468
Työterveyshuolto	638	640	700	736	641	630
Muut etuudet	162	138	70	1 032	1 009	1 051
Suoritukset terveyskeskuksille	49	48	40	4	0	0
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	45	50	57	55	34	36
Hallintokulut(2)	1 114	928	961	855	957	968
Yhteensä	11 068	11 971	11 995	12 087	11 967	12 737

(1) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

(2) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin vuosina 1989-1990.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

32. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993	1994*
Vakuutusmaksut						
palkoista(1)	20 022	25 584	24 428	19 163	21 487	25 309
yrittäjätuloista(2)	1 858	2 357	2 644	2 560	2 619	2 599
yhteensä	21 880	27 940	27 073	21 723	24 106	27 908
Eläkkeet						
palkansaajat(1)	15 267	17 158	19 718	21 820	23 033	24 125
yrittäjät(2)	3 330	3 703	4 151	4 549	4 769	4 963
- siitä valtion rahoitus	1 710	1 688	1 746	2 294	2 357	2 411
yhteensä	18 597	20 861	23 869	26 369	27 802	29 089
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	94 819	111 603	127 761	135 959	147 525	158 403
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	4,5	5,4	5,5	4,6	5,0	5,5
Eläkkeet, % BKT:sta	3,8	4,1	4,9	5,5	5,8	5,7
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	14,9	16,9	16,9	14,4	18,5	18,6
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	9,25	9,5	9,5	9,0	8,5	6,5
Lähde: Eläketurvakeskus.						
(1) TEL, LEL ja TaEL; MEL vuodesta 1991 lähtien.						
(2) MYEL ja YEL.						
(3) Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.						

33. Veroasteet

	1991	1992	1993*	1994*	1995**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia				
Veroaste(1)	46,9	46,8	45,4	47,4	45,1
välittömät verot	18,2	17,5	15,7	17,5	16,4
välilliset verot ja pakolliset maksut	15,7	15,6	15,3	15,1	14,5
pakolliset työeläkemaksut	8,4	7,5	7,8	7,8	8,2
muut pakolliset sosiaaliturvamaksut	4,6	6,3	6,6	7,0	5,9
Veroaste sektoreittain	46,9	46,8	45,4	47,4	45,1
valtio	25,5	24,8	22,7	23,2	21,9
kunnat	9,8	9,7	9,8	10,7	10,1
työeläkelaitokset	7,0	6,1	6,5	6,5	7,2
muut sosiaaliturvarahastot	4,6	6,3	6,6	7,0	5,9
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta					
yksityiselle	24,1	28,3	29,9	29,3	28,0
tukipalkkiot	3,5	3,6	3,4	3,1	3,7
työeläkelaitosten sosiaalivakuutus-					
etuudet	6,0	6,8	7,1	7,1	6,9
muut sosiaalivakuutusetuudet	9,4	11,4	11,0	10,5	9,4
muut tulonsiirrot	5,3	6,6	8,4	8,9	8,0
Nettoveroaste(2)	22,7	18,5	15,5	18,1	17,1
valtio	17,1	15,3	14,1	16,0	14,8
kunnat	8,2	7,8	8,5	9,5	8,9
työeläkelaitokset	1,1	-0,6	-0,5	-0,5	0,3
muut sosiaaliturvarahastot	-3,6	-4,0	-6,6	-6,9	-6,9
Nettosiirot valtiolta kunnille	7,9	8,2	8,4	7,4	6,7

(1) Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille (ei sisällä pakollisia ryhmähenki- ja tapaturmavakuutusmaksuja).

(2) Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille.

34. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1993			1994*		
	Tulot	Menot	Netto- tulot	Tulot	Menot	Netto- tulot
Vaihtotase						
Tavarat (kauppatase)						
ml. tavarakaupan korjauserät	132 550	101 559	30 991	151 751	118 300	33 452
Kuljetus	10 430	5 646	4 784	11 385	5 862	5 523
Matkustus	7 079	9 237	-2 159	6 811	8 194	-1 382
Muut palvelut	9 379	17 008	-7 629	11 275	16 800	-5 525
Tavaroiden ja palvelusten tase	159 438	133 450	25 988	181 223	149 156	32 067
Pääomakorvaukset	6 137	34 580	-28 443	9 888	31 286	-21 398
Tulonsiirrot	2 709	5 278	-2 570	2 128	4 547	-2 419
Muut	3 797	5 112	-1 315	2 791	4 049	-1 257
Vaihtotase	172 080	178 421	-6 340	196 031	189 038	6 993
	Saamisten muutos	Velkojen muutos	Netto- muutos	Saamisten muutos	Velkojen muutos	Netto- muutos
Pääoma- ja rahoitustase						
Suorat sijoitukset	-8 050	4 945	-3 105	-20 887	8 403	-12 484
Portfoliosijoitukset	-3 571	38 719	35 147	5 881	33 748	39 628
Lainat	839	5 357	6 196	7 460	647	8 107
Kauppaluotot	-1 923	4 467	2 544	-2 435	2 722	287
Muut erät	-8 635	-29 801	-38 436	-7 682	-1 392	-9 074
Valuuttavarannon muutos	-1 219	0	-1 219	-25 504	0	-25 504
Pääoma- ja rahoitustase	-22 560	23 687	1 127	-43 168	44 128	960
Virheelliset ja tunnistamattomat erät	0	0	5 214	0	0	-7 952
Lisätietoja						
Julkinen (valtio ja kunnat)	-1 032	49 401	48 370	-1 503	32 901	31 398
Lähde: Suomen Pankki. Saamisten lisäys -, vähennys + Velkojen lisäys +, vähennys -						

35. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1991	1992	1993	1994
Ottolainaus	274 770	273 686	277 695	282 279
Markkatilit	261 662	259 212	262 865	269 596
Verottomat tilit	149 427	141 000	156 368	161 714
Lähdeverolliset tilit	70 539	79 588	62 272	57 259
Muut verolliset tilit	41 696	38 624	44 225	50 623
Valuuttatilit	13 108	14 474	14 830	12 684
Antolainaus	392 479	366 298	331 618	301 840
Markkaluotot	285 452	271 361	264 758	256 886
Valuuttatilit	107 027	94 937	66 860	44 954

36. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1990	1991	1992	1993	1994
Suomen Pankki	1 783	1 406	1 581	3 402	3 248
Liikepankit ja Postipankki	230 814	237 659	221 676	196 707	207 432
Säästöpankit	85 491	81 716	75 061	68 778	19 524
Osuuspankit	76 102	80 354	80 584	79 034	85 252
Vakuutuslaitokset	102 814	116 960	120 604	113 828	102 385
Muut rahoituslaitokset	64 027	66 003	64 721	59 530	54 375
Kotimaiset ulkomaalaisten omistamat rahoituslaitokset	812	1 169	741	333	532
Julkisyhteisöt	38 004	45 396	52 150	57 034	58 775
Ulkomaat, pitkäaikainen	51 423	67 127	74 178	81 049	61 333
Yhteensä	651 270	697 790	691 295	659 695	592 856

37. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Markkinoilta kerätty pääoma						
osakeannit	10 003	3 287	3 090	1 993	10 439	12 155
vaihtovelkakirjat ja optiolainat (1)	923	-	1 144	1 401	850	2 456
Muut joukkovelkakirjat	8 487	13 977	18 825	9 295	13 184	11 552
Yhteensä	19 413	17 264	23 059	12 689	24 473	26 163
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	33 160	15 521	6 339	10 277	46 337	68 921
kokonaisvaihto	40 536	20 071	7 655	25 654	106 314	71 082

(1) Markkamääräiset, yritysten liikkeeseen laskemat yleisölainat.

*Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1996 ¹⁾*

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki eli verotuki aiheutuu tukemistarkoituksessa tehdyistä poikkeamista verotuksen normaalista perusrakenteesta eli normijärjestelmästä. Verotuen poistaminen ei kuitenkaan lisää verotuloja vastaavalla määrällä, sillä käyttäytymismuutokset vaikuttavat veropohjaan. Verotukikäsite ja verotuksen normijärjestelmä perustuvat valtiovarainministeriön vuosina 1986—88 tekemään perusselvitykseen (Verotuet Suomessa, valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/88). Tässä liitteessä esitettävät tiedot ovat jatkoa vuoden 1995 tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä n:o 2 julkaistuille tiedoille.

Eriytettyyn tuloverojärjestelmään siirtyminen ja elinkeinoverotuksen uudistaminen vuonna 1993 muuttivat verotuksen normijärjestelmää ja vaikuttivat monilta osin verotukien määriin.

Henkilöverotuksessa merkittävimmät muutokset vuonna 1993 liittyivät myyntivoittojen ja työntekijäin eläkevakuutusmaksujen verotuksiin. Myyntivoittojen verotuet pienenevät pääomaverouudistuksen johdosta, kun taas työntekijäin eläkevakuutusmaksun vähennyskelpoisuus lisää verotukien määrää.

Elinkeinotulon verotuksessa verotukia aiheutui vuonna 1993 vain veronhuojennuslakien,

EVL:n siirtymäsäännöksiä sekä koneiden ja kaluston poistosäännösten perusteella. Vuonna 1993 yhteisöjen veroprosentti alennettiin 25:een ja samalla tuloksentasauskeinot pääsääntöisesti poistettiin. Aiemmin tehdyt varaukset tuloutuivat vain osittain, sillä osasta varasto- ja toimintavarauksia voitiin muodostaa siirtymävaraus, jota voidaan käyttää investointivarausten tapaan hankintamenojen kattamiseen. Varaukset purkautuvat siten epäsuorasti samalla tapaa kuin investointivaraus. Myös käyttöomaisuuden luovutusvoitto tuli kokonaisuudessaan veronalaiseksi.

Vuonna 1992—1993 ei välillisen verotuksen verotuissa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vuonna 1994 ne vähenivät oleellisesti arvonnalisäverolain tultua voimaan 1.6.1994. Verotuet supistuivat edelleen vuonna 1995, jolloin alkutulo- ja vähennysjärjestelmä poistettiin arvonnalisäverolaista. Arvonnalisäverojärjestelmä pienensi vientiin sisältynyttä piilevää veroa voimakkaasti ja lisäsi kotimaiseen kulutukseen kohdistuvaa piilevää ja avointa veroa.

Taulukoissa 1—4 esitetään tehtävälueittain yhteenvetotietoja verotuista sekä myös siirtomenoista. Taulukko 5 sisältää eritellyt tiedot kaikista taloudellisesti merkittävistä verotuista.

Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtävälueen mukaan 1992—1993, milj. markkaa*

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Väiäinen verotus	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Yleinen hallinto	70	70	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	500	600
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 100	800	—	—	—	—
Sosiaaliturva	13 000	16 300	—	—	40	30
Terveydenhuolto	—	—	—	—	800	900
Asuminen ja ympäristö	14 300	12 100	—	—	2 800	2 300
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	20	10	1 800	1 300	3 900	4 400
Liikenne	100	100	—	—	4 000	4 000
Teollisuus ja elinkeinot	2 000	1 800	—1 000	1 300	1 400	600
Muut menot	1 200	1 100	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtävälueille	6 300	4 700	—	—	—3 300	—3 700

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtävälueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtävälueen ja veronsaajan mukaan 1992—1993, milj. markkaa *

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Yleinen hallinto	30	30	40	40	70	70
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	500	600	—	—	500	600
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	400	500	400	1 100	800
Sosiaaliturva	2 900	4 000	10 100	12 300	13 000	16 300
Terveydenhuolto	800	900	—	—	800	900
Asuminen ja ympäristö	9 900	12 700	7 200	1 700	17 100	14 400
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	4 800	5 100	900	600	5 700	5 700
Liikenne	4 000	4 000	100	100	4 100	4 100
Teollisuus ja elinkeinot	2 300	3 600	100	100	2 400	3 700
Muut menot	1 200	1 100	—	—	1 200	1 100
Ei eriteltävissä tehtävälueille	—300	—1 300	3 300	2 300	3 000	1 000

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1992—1993, milj. markkaa*

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 93/92, %	
	1992	1993	1992	1993	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto						
Yleinen järjestys ja turvallisuus	500	600	3 700	2 900	20	—22
Maanpuolustus						
Opetus, tiede ja kulttuuri						
Sosiaaliturva	2 900	4 000	53 000	53 000	38	0
Terveystenhoito	800	900				
Asuminen ja ympäristö	9 900	12 700	5 800	5 000	28	—14
Työvoima	—	—	5 700	5 600	—	—2
Maa- ja metsätalous	4 800	5 100	11 700	10 600	6	—9
Liikenne	4 000	4 000	2 900	3 000	0	3
Teollisuus ja elinkeinot	2 300	3 600	2 800	19 700**	57	—
Muut menot	1 200	1 100	2 300	7 100	—8	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	—300	—1 300	—	—	—	—

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

** Luku sisältää pankkitukea.

Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1990—1993, milj. markkaa*

	1990	1991	1992	1993
Yleinen hallinto	50	50	70	70
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—
Maanpuolustus	300	300	500	600
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 100	1 100	1 100	800
Sosiaaliturva	10 800	11 800	13 000	16 300
Terveystenhoito	1 800	2 100	800	900
Asuminen ja ympäristö	19 800	17 800	17 100	14 400
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	6 100	5 900	5 700	5 700
Liikenne	4 000	4 100	4 100	4 100
Teollisuus ja elinkeinot	7 100	2 900	2 400	3 700
Muut menot	5 200	1 000	1 200	1 100
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	4 100	3 600	3 000	1 000

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
ALVL	arvonlisäverolaki 1501/93
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
TTL	laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa
LVVL	liikevaihtoverolaki 559/91
ELVVL	liikevaihtoverolaki 532/63
ETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
TVL	tuloverolaki 1535/92

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion talousarvion tehtävälueen ja veromuodon mukaan 1990—1995

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
1. Yleinen hallinto							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamiin eräiden korvausten verovapaus ETVL 53 § 1 k TVL 76 § 1 k	50	50	70	70	70	..	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus ETVL 53 § 2 k TVL 76 § 3 k	Ei arvioitavissa.
2. Maanpuolustus							
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § ELVVL 26 § LVVL 36 §	310	300	510	570	230	—	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta. Poistettu 1994.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) ETVL 17 § 2 k ETVL 21 § TVL 21 ja 23 §	800	800	700	500	500	..	Suuruusluokka-arvio. Vuodesta 1993 lähtien verokanta on muuttunut.
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus ETVL 64 § 1 mom 1 k TVL 82 § 1 mom 1 k	250	320	360	260	160	100	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki. Korkeakouluopiskelijoiden opintoraha tuli veronalaiseksi 1.7.1992 ja keskiasteen opiskelijoiden opintoraha 1.7.1994 lähtien.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
3. Opintorahavähennys kunnallisverotuksessa TVL 105 §	—	—	—	80	120	140	
4. Sosiaaliturva							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus ETVL 55 § ja 57 § 9 k TVL 92 § 1, 2 ja 6 k	420	510	660	660	680	660	
2. Sotavammojen korvauk- sen verovapaus ETVL 56 § 2 mom 3 k TVL 80 § 3 k	370	400	480	460	480	470	
3. Toimeentulotuen verovapaus ETVL 57 § 1 k TVL 92 § 22 k	330	430	580	600	800	780	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus ETVL 57 § 2 k ja 75 § 1 mom TVL 90 § ja 92 § 7 k	330	330	330	350	410	400	
5. Lapsilisien verovapaus ETVL 57 § 8 k TVL 92 § 5 k	1620	1870	2300	2300	3800	3700	Lapsilisien määriä korotettiin 1994 samalla kun perhepoliittiset vähennykset poistettiin.
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus ETVL 55 § 6 k TVL 92 § 2 k	10	—	—	—	—	—	
7. Erorahan verovapaus ETVL 57 § 11 k TVL 92 § 10 k	40	90	200	180	180	170	
8. Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa ETVL 101 § TVL 99 §	890	860	820	450	—	—	Poistettu 1994.
9. Eläketulovähennys valtionverotuksessa ETVL 102 § TVL 100 §	40	40	70	110	80	80	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
10. Lapsivähennys kunnallisverotuksessa ETVL 105 § TVL 102 §	2 580	2 700	3 000	2 850	—	—	Poistettu 1994.
11. Kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennys ETVL 106 § TVL 103 §	270	280	310	300	—	—	Poistettu 1994.
12. Invalidivähennys kunnallisverotuksessa ETVL 107 § TVL 104 §	180	160	190	200	200	180	
13. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ETVL 108 § TVL 101 §	2 760	3 180	3 650	4 300	4 400	4 350	Kansaneläkevakuutusmaksun määrääminen eläkeläisille nostaa verotuen määrää vuodesta 1992 lähtien.
14. Invalidivähennys valtionverosta ETVL 146 § TVL 126 §	200	220	220	230	230	230	
15. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta ETVL 146 § 3 mom TVL 127 §	30	30	30	30	30	30	
16. Kansaneläkevakuutusmaksusta vapauttaminen L347/56 6 § 1 mom	580	610	—	—	—	—	Kansaneläkevakuutusmaksun määrääminen eläkeläisille poistaa verotuen vuodesta 1992 lähtien.
17. Työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom	—	—	—	3 000	3 200	4 000	
18. Työntekijöiden työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom ja 95 § 1 mom 2 k	80	80	90	300	1950	1950	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Autoveron palautus invalideille L 482/67 17 §	60	40	40	30	30	..	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
5. Terveystenhoito							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Sairauskulujen vähentäminen ETVL 99 §	1 250	1 300	—	—	—	—	Poistettu 1992.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Lääkkeiden osittainen liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom LVVL 29 § ja 50 §	580	750	820	890	400	—	Poistettu 1994.
6. Asuminen ja ympäristö							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus ETVL 73 § 1 mom 1 k TVL 48 § 1 mom 1 k	5 100	4 900	5 000	2 600	2 600	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan. Vuodesta 1993 on sovellettu pääomatulojen verokantaa (25 %).
2. Asumistukien verovapaus ETVL 57 § 15 k TVL 92 § 15 k	500	640	900	1 000	1 200	1 200	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 131—134 §, 144 §	4 100	4 200	4 200	3 700	3 400	3 200	Tukeen sisältyy vuodesta 1993 lähtien ylimääräinen korkovähennys.
4. Asuntotulon osittainen verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	5 900	4 600	4 200	4 800	4 800	4 800	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuottooletukseen. Asuntotulon verotus poistui kiinteistöveron voimaan tullessa v.1993. Vuodesta 1993 lähtien asuntotulo on katsottu pääomatuloksi. Verotukea laskettaessa kiinteistövero ei ole vähennetty.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	230	250	260	290	120	—	Poistettu 1994.
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	4 000	3 200	2 500	2 000	800	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
7. Maa- ja metsätalous							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus ETVL 80 § 1 mom 5 k TVL 89 §	30	30	20	10	20	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Maatalouden sopeutumisvähennys 1995—1999 TVL 149 a §	—	—	—	—	—	170	
<i>Maatilatalouden tuloverotus</i>							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	250	250	250	250	Suuruusluokka-arvio.
2. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	130	120	100	—	—	—	
3. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	40	40	30	50	Suuruusluokka-arvio.
4. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	240	240	240	240	Suuruusluokka-arvio.
5. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	Suuruusluokka-arvio.
6. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	40	40	40	40	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	Nimike / säännös	1990	1991	1992	1993	1994*	
7. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	1 200	1 100	1 000	600	Suuruusluokka-arvio.
8. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	80	80	80	80	Suuruusluokka-arvio.
9. Tasausvaraus MVL 10 a—c §	—	Vuodesta 1991 alkaen.
1.—9. Verotuet yhteensä	2 030	1 920	1 790	1 310	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuotevähennysjärjestelmä ALVL 47—49 §, 107—108 § ELVVVL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom LVVL 47—49 § — kotim. kulutus	4 600	4 200	4 140	4 380	4 200	—	Bruttomääräinen alkutuotevähennyksen vaikutus. Poistettu 1995.
— vienti	750	890	750	710	710	—	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea. Poistettu 1995.
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio) — investoinnit — muut tuotantopanokset	—690 —810	—600 —780	—560 —690	—250 —720	—440 —900	— —	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää. Poistettu 1995.
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus ELVVVL 17 § LVVL 22 §	100	100	100	140	80	—	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä. Poistettu 1994.
Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuki yhteensä (kohdat 1—3)	3 950	3 810	3 740	4 260	3 650	..	Nettotuki, josta piilevä vero vähennetty.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
4. Rehujen liikevaihtoverottomuus ALVL 52 § ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 27 §, 28 § ja 47 § — maatalous — lemmikkieläimet ym.	(600) 80	(610) 100	(590) 100	(570) 90	(600) 90	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
5. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus ALVL 52 § ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 28 § ja 47 § — maatalous — muu	(280) 20	(270) 20	(360) 30	(400) 30	(370) 30	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
8. Liikenne							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Merityötulovähennys EETVL 30 § L 455/85 ETVL 92—95 § TVL 97 §	130	130	130	130	130	130	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikennepalvelujen liikevaihtoverottomuus ELVVL 1 § LVVL 1 § ja 4 §	2 000	2 050	2 100	2 200	1 000	—	Suuruusluokka-arvio. Kotitalouksien ja julkisen hallinnon käyttämien palvelujen verottomuudesta aiheutuva etu vähennettynä tuotantopanoksiin sisältyvällä verolla. Poistettu 1994.
2. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihtoverottomuus ALVL 55 § ELVVL 3 § 1 mom a k LVVL 27 § 1 mom 1—2 k	630	620	620	610	640	..	Arvio kotitaloustiedustelun ja sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihdon perusteella.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
3. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	1 100	1 150	1 100	1 000	400	—	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä. Poistettu 1994.
4. Taksien autoverohuojennus L 482/67 7 § ja 13 a §	150	130	120	120	120	..	Sisältää myös arvioidun liikevaihtoverohuojennuksen.
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kera Oy:n, Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus ETVL 16 § 1 mom 1 k TVL 20 § 1 mom 1 k	80	50	50	40	40	..	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obliigaatioiden ym. tuottamasta korkotulosta ETVL 9 § 1 mom 2 k TVL 9 § 2 mom	1 500	1 700	1 800	1 600	1 500	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus ETVL 54 § TVL 77 §	120	120	140	140	
<i>Elinkeinotulon verotus</i>							
1. Eräiden toimitusluotoista saatujen korkotulojen verovapaus L 5/78 1—3 §	60	30	40	Ei sovelleta vuoden 1988 jälkeen tehtyihin sopimuksiin.
2. Kehitysalueiden ylimääräinen investointivähennys L 1003/75 2 § 2 mom L 290/82	10	0	0	10	Suuruusluokka-arvio. Voidaan tehdä viimeistään 1989 tehdyn investoinnin perusteella.
3. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	10	30	40	40	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	Nimike / säännös	1990	1991	1992	1993	1994*	
4. Investointivähennys L 1094/78 16 §	20	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1989. Tätä ennen tehtyjen varausten käyttö oikeuttaa vähennykseen 1989 ja 1990.
5. Vaihto-omaisuuden aliar- vostus EVL 28 §	—1100	—3300	—1100	20	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1993. Siirtymä- säännökset koskevat turva- ja velvoitevarastoja 1993.
6. Toimintavaraus EVL 46 a §	800	—440	—300	200	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1993 muilta paitsi yksityisiltä liikkeenharjoit- tajilta ja yhtymiltä. Siirty- mäsäännökset koskevat yhtymiä 1993.
7. Varasto- ja toimintava- rausten tuloutus	—	—	—	—1 300	—	—	Suuruusluokka-arvio. Osasta purkautuvista va- rauksista voitiin muodos- taa siirtymävaraus, joka tu- loutetaan epäsuorasti in- vestointivarausten tapaan.
8. Investointivaraus L 1094/78 3 § L 1253/88 3 §	800	400	—	—	—	—	Varauksen lisäyksestä aiheutuva verotuki. Poistettu 1992.
	—150	—100	—270	—210	Varauksen käytöstä aiheutuva verotuen vähentäminen. Laskettu menetetyistä teknistalou- dellisista poistoista.
9. Alushankintavaraus L 433/81 7 §	—50	90	10	20	Suuruusluokka-arvio.
10. Toteutumattomien indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen EVL 26 §	Ei arvioitavissa.
11. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	1 900	800	—1 000	2 000	Suuruusluokka-arvio.
12. Rakennusten hankintamenojen poistaminen EVL 34 §	—300	300	200	Suuruusluokka-arvio. Verotuki poistui 1993 mui- den kuin liiketoiminnan edistämiseen käytettävien rakennusten osalta, kun poistoprosentteja alennet- tiin.

Verotuet tehtäväalueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
13. Väestönsuojan ja ympäristönsuojeluun hankittujen rakennusten, laitteiden, koneiden yms. poistaminen EVL 36 §	
14. Tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetut poistot L 462/93	—	—	—	360	
15. Kehitysalueiden vapaat poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89	920	300	100	200	Suuruusluokka-arvio.
16. Merenkulun tilauspoisto 433/81 2 §	Ei arvioitavissa. Ei koske vuoden 1990 jälkeen tilattuja aluksia.
17. Käyttöomaisuuden myyntivoiton verovapaus EVL 6 § 1 mom 1, 1a	2 000	2 000	1 300	—	—	—	Myyntivoiton verovapaus poistettu 1993.
1.—17. Verotuet yhteensä	4 920	110	—980	1 340	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) ELVVL 1 § LVVL 4 §	3300	3500	3600	3500	1600	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihtoverottomuus ALVL 53—54 § ELVVL 1 § LVVL 4 § ja 16 §	240	230	220	210	200	..	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista.
3. Kotimaisten polttoainien ja eräiden jäteainien liikevaihtoverottomuus ALVL 57 § ELVVL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k LVVL 27 § ja 47 §	270	280	280	300	350	..	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
4. Maakaasun maahan- tuonnin liikevaihto- verottomuus ALVL 94 § ELVVL 3 a § ja 18 a § LVVL 36 § ja 47 §	170	190	220	250	280	..	
5. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	-3 500	-3 300	-2 900	-3 700	-1 700	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
6. Tuotannollista toimintaa koskevat veronhuojen- nukset L 221/79	30	Suuruusluokka-arvio.
10. Muut menot <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Obligaatioiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69, L 785/81 L 952/85, L 726/88, L 1341/90	800	200	200	200	200	150	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
2. Talletusten koron vero- vapaus L 1000/85 1 §, L 726/88 L 1341/90	4 400	800	1 000	900	900	900	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
11. Ei eriteltävissä <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutus- voiton osittainen verova- pauus tuloverotuksessa ETVL 67-69 §	2 300	1 900	1 600	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu nimel- lishintaisiin kauppasum- miin ja 50 %:n hankintame- no-olettamaan. Se kattaa kotitalouksien myymät maatilat (pl. sukupol- venvaihdosluovutukset), muut kiinteistöt ja osak- keet.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
2. Ns. henkilökuntaetuuk- sien verovapaudet ETVL 49 § TVL 69 §	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	Suuruusluokka-arvio.
3. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen ETVL 82 § 6 k TVL 95 § 1 mom 2 k	800	800	870	1 150	1 200	1 200	
4. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioi- den vähentäminen (muut kuin asunovelat) L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 144 § 6 mom	1 270	1 110	800	700	400	—	
5. Omaisuustulovähennys ETVL 97 §	1 340	700	320	—	—	—	Poistettu 1993.
6. Pienituloisten tilapäinen ansiotulovähennys kun- nallisverotuksessa 1991—95 ETVL 167 b § TVL 145 §, 143 § 8 mom	—	250	320	320	540	520	Vähennyksen laskenta- perusteet muuttuivat vuonna 1994.
7. Yhtiömiesvähennys TVL 148 §	—	—	—	160	180	200	
8. Luontoisetujen osittainen verovapaus ETVL 47 § TVL 64 §	1 000	1 000	1 000	1 000	1 100	1 100	
9. Erityisalojen matkustamis- kustannusten korvauksen verovapaus ETVL 50 § TVL 71 § 2 mom	60	60	60	60	60	60	
10. Päivärahojen osittainen verovapaus ETVL 50 § TVL 73 §	230	280	330	280	250	220	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1990	1991	1992	1993	1994*	1995**	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Eräiden rakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	800	700	600	400	200	—	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja ei-liikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimitilarakennukset. Poistettu 1994.
2. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom d k LVVL 27 §	70	70	50	30	10	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
3. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liikevaihtoveron vähennyskeltottomuus (verosanktio)	-2 900	-2 800	-2 600	-2 800	-3 700	..	Suuruusluokka-arvio.
4. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskeltottomuus (verosanktio) ELVVL 1 § ja 17 § 2 mom LVVL 4 § ja 42 §	-720	-750	-800	-800	-900	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
5. Investointien rajoitettu vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	-3 500	-3 000	-2 800	-2 600	-1 800	..	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja energiainvestoinnit ovat rajoitetusti vähennyskelpoisia.
6. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	-1 600	-1 500	-1 000	-1 900	-1 200	..	Suuruusluokka-arvio.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 3—6)	-8 720	-8 050	-7 200	-8 100	-7 600	..	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	-5 200	-4 700	-4 300	-4 400	-5 900	..	
— vientiin kohdistuva osuus	(-3 500)	(-3 300)	(-2 900)	(-3 700)	(-1 700)	..	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukiin.
7. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k ja 2 mom	400	400	310	270	250	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottori- pyöräveron ja liikevaihtoveron menetykset.

